ฯ นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺสฯ

วินยวินิจฺฉโย

คนฺถารมฺภกถา

๑. วนฺทิตฺวา สิรสา เสฏฺฐํ, พุทฺธมปฺปฏิปุคฺคลํ;
ภวาภาวกรํ ธมฺมํ, คณเญฺจว นิรงฺคณํฯ

๒. ภิกฺขูนํ ภิกฺขุนีนญฺจ, หิตตฺถาย สมาหิโต;
ปวกฺขามิ สมาเสน, วินยสฺสวินิจฺฉยํฯ

๓. อนากุลมสํกิณฺณํ, มธุรตฺถปทกฺกมํ;
ปฏุภาวกรํ เอตํ, ปรมํ วินยกฺกเมฯ

๔. อปารํ โอตรนฺตานํ, สารํ วินยสาครํ;
ภิกฺขูนํ ภิกฺขุนีนญฺจ, นาวาภูตํ มโนรมํฯ

๕. ตสฺมา วินยนูปายํ, วินยสฺสวินิจฺฉยํ;
อวิกฺขิเตฺตน จิเตฺตน, วทโต เม นิโพธถฯ

ภิกฺขุวิภงฺค

ปาราชิกกถา

ปฐมปาราชิกกถา

๖. ติวิเธ ติลมตฺตมฺปิ, มเคฺค เสวนเจตโน;
องฺคชาตํ ปเวเสนฺโต, อโลฺลกาเส ปราชิโตฯ

๗. ปเวสนํ ปวิฏฺฐํ วา, ฐิตมุทฺธรณมฺปิ วา;
สสิโกฺข สาทิยโนฺต โส, ฐเปตฺวา กิริยํ จุโตฯ

๘. สนฺถเตนงฺคชาเตน, สนฺถตํ วา อสนฺถตํ;
มคฺคํ ปน ปเวเสนฺโต, ตเถวาสนฺถเตน จฯ

๙. อุปาทิเนฺนนนุปาทิเนฺน, อนุปาทิเนฺนเกน วา;
ฆฏฺฏิเต อนุปาทิเนฺน, สเจ สาทิยเตตฺถ โสฯ

๑๐. โหติ ปาราชิกเกฺขเตฺต, ปวิเฏฺฐ ตุ ปราชิโต;
เขเตฺต ถุลฺลจฺจยํ ตสฺส, ทุกฺกฏญฺจ วินิทฺทิเสฯ

๑๑. มเต อกฺขายิเต จาปิ, เยภุยฺยกฺขายิเตปิ จ;
เมถุนํ ปฏิเสวโนฺต, โหติ ปาราชิโก นโรฯ

๑๒. เยภุยฺยกฺขายิเต จาปิ, อุปฑฺฒกฺขายิเตปิ จ;
โหติ ถุลฺลจฺจยาปตฺติ, เสเส อาปตฺติ ทุกฺกฏํฯ

๑๓. นิมิตฺตมตฺตํ เสเสตฺวา, ขายิเตปิ สรีรเก;
นิมิเตฺต เมถุนํ ตสฺมึ, เสวโตปิ ปราชโยฯ

๑๔. อุทฺธุมาตาทิสมฺปเตฺต, สพฺพตฺถาปิ จ ทุกฺกฏํ;
ขายิตากฺขายิตํ นาม, สพฺพํ มตสรีรเกฯ

๑๕. ฉินฺทิตฺวา ปน ตเจฺฉตฺวา, นิมิตฺตุปฺปาฏิเต ปน;
วณสเงฺขปโต ตสฺมึ, เสวํ ถุลฺลจฺจยํ ผุเสฯ

๑๖. ตโต เมถุนราเคน, ปติตาย นิมิตฺตโต;
ตายํ อุปกฺกมนฺตสฺส, ทุกฺกฏํ มํสเปสิยํฯ

๑๗. นขปิฏฺฐิปฺปมาเณปิ, มํเส นฺหารุมฺหิ วา สติ;
เมถุนํ ปฏิเสวโนฺต, ชีวมาเน ปราชิโตฯ

๑๘. กณฺณจฺฉิทฺทกฺขินาสาสุ, วตฺถิโกเส วเณสุ วา;
องฺคชาตํ ปเวเสนฺโต, ราคา ถุลฺลจฺจยํ ผุเสฯ

๑๙. อวเสสสรีรสฺมึ, อุปกจฺฉูรุกาทิสุ;

วสา เมถุนราคสฺส, เสวมานสฺส ทุกฺกฏํฯ

๒๐. อสฺสโคมหิสาทีนํ, โอฏฺฐคทฺรภทนฺตินํ;
นาสาสุ วตฺถิโกเสสุ, เสวํ ถุลฺลจฺจยํ ผุเสฯ

๒๑. ตถา สพฺพติรจฺฉานํ, อกฺขิกณฺณวเณสุปิ;
อวเสสสรีเรสุ, เสวมานสฺส ทุกฺกฏํฯ

๒๒. เตสํ อลฺลสรีเรสุ, มตานํ เสวโต ปน;
ติวิธาปิ สิยาปตฺติ, เขตฺตสฺมึ ติวิเธ สติฯ

๒๓. พหิ เมถุนราเคน, นิมิตฺตํ อิตฺถิยา ปน;
นิมิเตฺตน ฉุปนฺตสฺส, ตสฺส ถุลฺลจฺจยํ สิยาฯ

๒๔. กายสํสคฺคราเคน, นิมิเตฺตน มุเขน วา;
นิมิตฺตํ อิตฺถิยา ตสฺส, ฉุปโต ครุกํ สิยาฯ

๒๕. ตเถโวภยราเคน, นิมิตฺตํ ปุริสสฺสปิ;
นิมิเตฺตน ฉุปนฺตสฺส, โหติ อาปตฺติ ทุกฺกฏํฯ

๒๖. นิมิเตฺตน นิมิตฺตํ ตุ, ติรจฺฉานคติตฺถิยา;
ถุลฺลจฺจยํ ฉุปนฺตสฺส, โหติ เมถุนราคโตฯ

๒๗. กายสํสคฺคราเคน, ติรจฺฉานคติตฺถิยา;
นิมิเตฺตน นิมิตฺตสฺส, ฉุปเน ทุกฺกฏํ มตํฯ

๒๘. องฺคชาตํ ปเวเสตฺวา, ตมาวฏฺฏกเต มุเข;
ตตฺถาภาสคตํ กตฺวา, นีหรนฺตสฺส ทุกฺกฏํฯ

๒๙. ตถา จตูหิ ปเสฺสหิ, อิตฺถิยา เหฏฺฐิมตฺตลํ;
อฉุปนฺตํ ปเวเสตฺวา, นีหรนฺตสฺส ทุกฺกฏํฯ

๓๐. อุปฺปาฏิโตฏฺฐมํเสสุ , พหิ นิกฺขนฺตเกสุ วา;
ทเนฺตสุ วายมนฺตสฺส, ตสฺส ถุลฺลจฺจยํ สิยาฯ

๓๑. อฏฺฐิสงฺฆฏฺฏนํ กตฺวา, มเคฺค ทฺวิธราคโต;
สุเกฺก มุเตฺตปิ วามุเตฺต, วายมนฺตสฺส ทุกฺกฏํฯ

๓๒. อิตฺถึ เมถุนราเคน, อาลิงฺคนฺตสฺส ทุกฺกฏํ;
หตฺถคฺคาหปรามาส-จุมฺพนาทีสฺวยํ นโยฯ

๓๓. อปเท อหโย มจฺฉา, กโปตา ทฺวิปเทปิ จ;
โคธา จตุปฺปเท เหฏฺฐา, วตฺถุ ปาราชิกสฺสิเมฯ

๓๔. เสเวตุกามตาจิตฺตํ, มเคฺค มคฺคปฺปเวสนํ;
อิทมงฺคทฺวยํ วุตฺตํ, ปฐมนฺติมวตฺถุโนฯ

๓๕. ทุกฺกฏํ ปฐมเสฺสว, สามนฺตมิติ วณฺณิตํ;
เสสานํ ปน ติณฺณมฺปิ, ถุลฺลจฺจยมุทีริตํฯ

๓๖. ‘‘อนาปตฺตี’’ติ ญาตพฺพํ, อชานนฺตสฺส ภิกฺขุโน;
ตเถวาสาทิยนฺตสฺส, ชานนฺตสฺสาทิกมฺมิโนฯ

๓๗. วินเย อนยูปรเม ปรเม;
สุชนสฺส สุขานยเน นยเน;
ปฏุ โหติ ปธานรโต น รโต;
อิธ โย ปน สารมเต รมเตฯ

๓๘. อิมํ หิตวิภาวนํ ภาวนํ;
อเวทิ สุรสมฺภวํ สมฺภวํ;
ส มารพฺพิสาสเน สาสเน;
สโม ภวตุปาลินา ปาลินาฯ

อิติ วินยวินิจฺฉเย ปฐมปาราชิกกถา นิฏฺฐิตาฯ

ทุติยปาราชิกกถา

๓๙. อาทิยนฺโต หรนฺโตว-หรนฺโต อิริยาปถํ;
วิโกเปนฺโต ตถา ฐานา, จาเวนฺโตปิ ปราชิโตฯ

๔๐. ตตฺถ นาเนกภณฺฑานํ, ปญฺจกานํ วสา ปน;
อวหารา ทเสเวเต, วิญฺญาตพฺพา วิภาวินาฯ

๔๑. สาหตฺถาณตฺติโก เจว, นิสฺสโคฺค อตฺถสาธโก;
ธุรนิเกฺขปนญฺจาติ, อิทํ สาหตฺถปญฺจกํฯ

๔๒. ปุพฺพสหปโยโค จ, สํวิทาหรณมฺปิ จ;
สเงฺกตกมฺมํ เนมิตฺตํ, ปุพฺพโยคาทิปญฺจกํฯ

๔๓. เถยฺยปสยฺหปริกปฺป-ปฏิจฺฉนฺนกุสาทิกา;
อวหารา อิเม ปญฺจ, เวทิตพฺพาว วิญฺญุนาฯ

๔๔. วตฺถุกาลคฺฆเทเส จ, ปริโภคญฺจ ปญฺจปิ;
ญตฺวา เอตานิ กาตโพฺพ, ปณฺฑิเตน วินิจฺฉโยฯ

๔๕. ทุติยํ วาปิ กุทฺทาลํ, ปิฏกํ ปริเยสโต;
คจฺฉโต เถยฺยจิเตฺตน, ทุกฺกฏํ ปุพฺพโยคโตฯ

๔๖. ตตฺถชาตกกฏฺฐํ วา, ลตํ วา ฉินฺทโต ปน;
ทุกฺกฏํ อุภยตฺถาปิ, วุตฺตํ สหปโยคโตฯ

๔๗. ปถวิํ ขณโต วาปิ, พฺยูหโต ปํสุเมว วา;
อามสนฺตสฺส วา กุมฺภิํ, โหติ อาปตฺติ ทุกฺกฏํฯ

๔๘. มุเข ปาสํ ปเวเสตฺวา, ขาณุเก พทฺธกุมฺภิยา;
พนฺธนานํ วสา เญโยฺย, ฐานเภโท วิชานตาฯ

๔๙. เทฺว ฐานานิ ปเนกสฺมึ, ขาณุเก พทฺธกุมฺภิยา;
วลยํ รุกฺขมูลสฺมึ, ปเวเสตฺวา กตาย วาฯ

๕๐. อุทฺธรนฺตสฺส ขาณุํ วา, ฉินฺทโต สงฺขลิมฺปิ วา;
ถุลฺลจฺจยํ ตโต กุมฺภึ, ฐานา จาเวติ เจ จุโตฯ

๕๑. ปฐมํ ปน กุมฺภึ วา, อุทฺธริตฺวา ตถา ปุน;
ฐานา จาเวติ ขาณุํ วา, สงฺขลึ วาปิ โส นโยฯ

๕๒. อิโต จิโต จ ฆํสโนฺต, มูเล สาเรติ รกฺขติ;
วลยํ เขคตํ ตตฺถ, กโรนฺตว ปราชิโตฯ

๕๓. ชาตํ ฉินฺทติ เจ รุกฺขํ, ทุกฺกฏํ กุมฺภิมตฺถเก;
สมีเป ฉินฺทโต ตสฺส, ปาจิตฺติยมตตฺถชํฯ

๕๔. อโนฺตกุมฺภิคตํ ภณฺฑํ, ผนฺทาเปติ สเจ ปน;
อปพฺยูเหติ ตเตฺถว, ตสฺส ถุลฺลจฺจยํ สิยาฯ

๕๕. หรโนฺต กุมฺภิยา ภณฺฑํ, มุฏฺฐึ ฉินฺทติ อตฺตโน;
ภาชเน วา คตํ กตฺวา, โหติ ภิกฺขุ ปราชิโตฯ

๕๖. หารํ วา ปน ปามงฺคํ, สุตฺตารุฬฺหํ ตุ กุมฺภิยา;
ผนฺทาเปติ ยถาวตฺถุํ, ฐานา จาเวติ เจ จุโตฯ

๕๗. สปฺปิอาทีสุ ยํ กิญฺจิ, ปิวโต ปาทปูรณํ;
เอเกเนว ปโยเคน, ปีตมเตฺต ปราชโยฯ

๕๘. กตฺวาว ธุรนิเกฺขปํ, ปิวนฺตสฺส ปุนปฺปุนํ;
สกลมฺปิ จ ตํ กุมฺภึ, ปิวโต น ปราชโยฯ

๕๙. สเจ ขิปติ ยํ กิญฺจิ, ภณฺฑกํ เตลกุมฺภิยํ;
ตํ ปาทคฺฆนกํ เตลํ, ธุวํ ปิวติ ตาวเทฯ

๖๐. หตฺถโต มุตฺตมเตฺตว, เถยฺยจิเตฺต วินสฺสติ;
อาวิเญฺชตฺวาปิ วา กุมฺภึ, เตลํ คาเฬติ เจ ตถาฯ

๖๑. เตลสฺสากิรณํ ญตฺวา, ขิตฺตํ ริตฺตาย กุมฺภิยา;
ปีตํ เตลญฺจ ตํ ภณฺฑํ, อุทฺธรโนฺตว ธํสิโตฯ

๖๒. ตเตฺถว ภินฺทโต เตลํ, ฉเฑฺฑนฺตสฺส ตเถว จ;
ฌาเปนฺตสฺส อโภคํ วา, กโรนฺตสฺส จ ทุกฺกฏํฯ

ภูมฏฺฐกถาฯ

๖๓. ฐปิตํ ปตฺถริตฺวา จ, สาฎกตฺถรณาทิกํ;
เวเฐตฺวา อุทฺธรนฺตสฺส, มุเตฺต ฐานา ปราภโวฯ

๖๔. โอริมเนฺตน วา ผุฎฺฐ-โมกาสํ ปาริมนฺตโต;
ปาราชิกมติกฺกเนฺต, กฑฺฒโต อุชุกมฺปิ วาฯ

ถลฎฺฐกถาฯ

๖๕. ปุรโต มุขตุณฺฑญฺจ, กลาปคฺคญฺจ ปจฺฉโต;
ทฺวีสุ ปเสฺสสุ ปกฺขเนฺต, เหฎฺฐา ปาทนขา ตถาฯ

๖๖. อุทฺธญฺจาปิ สิขคฺคนฺติ, คคเน คจฺฉโต ปน;
โมรสฺส ฉ ปริเจฺฉทา, เวทิตพฺพา วิภาวินาฯ

๖๗. ภิกฺขุ ‘‘สสฺสามิกํ โมรํ, คเหสฺสามี’’ติ เขคตํ;
หตฺถํ วาปิ ปสาเรติ, ปุรโต วาสฺส ติฎฺฐติฯ

๖๘. โมโรปิ คคเน ปเกฺข, จาเรติ น จ คจฺฉติ;
ทุกฺกฎํ คมนเจฺฉเท, อามสนฺตสฺส เจว ตํฯ

๖๙. ฐานา โมรมโมเจโนฺต, ผนฺทาเปติ สเจ ปน;
เอวํ ผนฺทาปเน ตสฺส, ถุลฺลจฺจยมุทีริตํฯ

๗๐. อคฺคเหตฺวา คเหตฺวา วา, หเตฺถน ปน อตฺตโน;
ฐานา จาเวติ เจ โมรํ, สยํ ฐานา จุโต สิยาฯ

๗๑. ผุโฎฺฐกาสํ มุขเคฺคน, กลาปเคฺคน วา ปน;
กลาปเคฺคน วา ผุฎฺฐํ, มุขตุเณฺฑน ภิกฺขุ เจฯ

๗๒. อติกฺกาเมยฺย โย โมรํ, ฐานา จาเวติ นาม โส;
เอเสว จ นโย ปาท-สิขาปเกฺขสุ ทีปิโตฯ

๗๓. คคเน ปน คจฺฉโนฺต, กเร โมโร นิลียติ;
ตํ กเรเนว จาเรโนฺต, ผนฺทาเปตีติ วุจฺจติฯ

๗๔. สเจ คณฺหาติ ตํ โมรํ, อิตเรน กเรน โส;
จาวิตตฺตา ปน ฐานา, ภิกฺขุ ฐานา จุโต สิยาฯ

๗๕. อิตรํ ปน โมรสฺส, อุปเนติ สเจ กรํ;
น โทโส ตตฺถ อุเฑฺฑตฺวา, สยเมว นิลียติฯ

๗๖. ทิสฺวา อเงฺค นิลีนํ ตํ, เถยฺยจิเตฺตน คจฺฉโต;
ปาเท ถุลฺลจฺจยํ โหติ, ทุติเย จ ปราชโยฯ

๗๗. ภูมิยํ ฐิตโมรสฺส, ตีณิ ฐานานิ ปณฺฑิโต;
ปาทานญฺจ กลาปสฺส, วเสน ปริทีปเยฯ

๗๘.ตโต เกสคฺคมตฺตมฺปิ, โมรํ ปถวิโต ปน;
โหติ ปาราชิกํ ตสฺส, อุกฺขิปนฺตสฺส ภิกฺขุโนฯ

๗๙.ฉิชฺชมานํ สุวณฺณาทิํ, ปเตฺต ปตติ เจ ปน;
หเตฺถน อุทฺธรนฺตสฺส, ตสฺส ปาราชิกํ สิยาฯ

๘๐. สเจ อนุทฺธริตฺวาว, เถยฺยจิเตฺตน คจฺฉติ;
ทุติเย ปทวารสฺมิํ, ปาราชิกมุทีรเยฯ

๘๑. เอเสว จ นโย เญโยฺย, หเตฺถ วเตฺถว มตฺถเก;
ตํ ตํ ตสฺส ภเว ฐานํ, ยตฺถ ยตฺถ ปติฎฺฐิตํฯ

อากาสฎฺฐกถาฯ

๘๒. เถยฺยจิเตฺตน ยํ กิญฺจิ, มญฺจปีฐาทิสุฎฺฐิตํ;
อามาสมฺปิ อนามาสํ, อามสนฺตสฺส ทุกฺกฎํฯ

๘๓. สํหริตฺวา สเจ วํเส, ฐปิตํ โหติ จีวรํ;
กตฺวา ปุโนรโต โภคํ, ตถา อนฺตญฺจ ปารโตฯ

๘๔. จีวเรน ผุโฎฺฐกาโส, ฐานํ ตสฺส ปวุจฺจติ;
น ตุ จีวรวํโส โส, โหตีติ สกโล มโตฯ

๘๕. โอริมเนฺตน โอกาสํ, ผุฎฺฐํ ตมิตเรน วา;
อิตเรนปิ วา ผุฎฺฐํ, โอริมเนฺตน วา ปุนฯ

๘๖. ทกฺขิณเนฺตน ผุฎฺฐํ วา, วามเนฺตนิตเรน วา;
วามเนฺตน ผุฎฺฐฎฺฐานํ, อติกฺกามยโต จุติฯ

๘๗.อุทฺธํ วา อุกฺขิปนฺตสฺส, จีวรํ ปน วํสโต;
เกสคฺคมเตฺต อุกฺขิเตฺต, ตสฺส ปาราชิกํ ภเวฯ

๘๘. รชฺชุเกน จ พนฺธิตฺวา, ฐปิตํ ปน จีวรํ;
ถุลฺลจฺจยํ วิโมเจโนฺต, มุเตฺต ปาราชิกํ ผุเสฯ

๘๙. เวเฐตฺวา ฐปิตํ วํเส, นิเพฺพเฐนฺตสฺส ภิกฺขุโน;
วลยํ ฉินฺทโต วาปิ, โมเจนฺตสฺสปฺยยํ นโยฯ

๙๐. จีวรสฺส ปสาเรตฺวา, ฐปิตสฺส หิ วํสเก;
สํหริตฺวา ตุ นิกฺขิเตฺต, จีวเร วิย นิจฺฉโยฯ

๙๑. สิกฺกาย ปกฺขิปิตฺวา ยํ, ลคฺคิตํ โหติ ภณฺฑกํ;
สิกฺกาโต ตํ หรโนฺต วา, สห สิกฺกาย วา จุโตฯ

๙๒. กุนฺตาทิํ นาคทเนฺตสุ, ฐิเตสุ ปฎิปาฎิยา;
อเคฺค วา ปน พุเนฺท วา, คเหตฺวา ปริกฑฺฒโตฯ

๙๓. ปาราชิกํ ผุโฏฺฐกาสํ, อติกฺกามยโต สิยา;
อุชุกํ อุกฺขิปนฺตสฺส, เกสเคฺคน ปราชโยฯ

๙๔. ปาการาภิมุโข ฐตฺวา, อากฑฺฒติ สเจ ปน;
โอริมนฺตผุโฏฺฐกาส-มิตรนฺตจฺจเย จุโตฯ

๙๕. ตเถว ปรโต ตสฺส, เปเลฺลนฺตสฺสาปิ ภิกฺขุโน;
ภิตฺตึ ปน จ นิสฺสาย, ฐปิเตปิ อยํ นโยฯ

๙๖. จาเลนฺตสฺส จ ตาลสฺส, ผลํ วตฺถุ หิ ปูรติ;
เยนสฺส พนฺธนา มุเตฺต, ตสฺมึ ปาราชิกํ ภเวฯ

๙๗. ปิณฺฑึ ฉินฺทติ ตาลสฺส, สเจ ปาราชิกํ สิยา;
เอเสว จ นโย เสส-รุกฺขปุปฺผผเลสุปิฯ

เวหาสฏฺฐกถาฯ

๙๘. คจฺฉโต หิ นิธิฏฺฐานํ, ปทวาเรน ทุกฺกฏํ;
อุทเก ปน คมฺภีเร, ตถา นิมุชฺชนาทิสุฯ

๙๙. ตตฺถชาตกปุเปฺผสุ, เยน ปุเปฺผน ปูรติ;
วตฺถุ ตํ ฉินฺทโต ปุปฺผํ, ตสฺส ปาราชิกํ วเทฯ

๑๐๐. เอกนาฬสฺส วา ปเสฺส, วาโก อุปฺปลชาติยา;
น ฉิชฺชติ ตโต ยาว, ตาว นํ ปริรกฺขติฯ

๑๐๑. สามิเกเหว ปุเปฺผสุ, ฉินฺทิตฺวา ฐปิเตสุปิ;
ปุเพฺพ วุตฺตนเยเนว, เวทิตโพฺพ วินิจฺฉโยฯ

๑๐๒. ภารพทฺธานิ ปุปฺผานิ, ฉสฺวากาเรสุ เกนจิ;
อากาเรน สเจ ตานิ, ฐานา จาเวติ นสฺสติฯ

๑๐๓. ฐปิตํ ปน ปุปฺผานํ, กลาปํ ชลปิฏฺฐิยํ;
จาเลตฺวา อุทกํ ปุปฺผ-ฏฺฐานา จาเวติ เจ จุโตฯ

๑๐๔. ปริกเปฺปติ เจ ‘‘เอตฺถ, คเหสฺสามี’’ติ รกฺขติ;
อุทฺธรโนฺต คตฏฺฐานา, ภโฏฺฐ นาม ปวุจฺจติฯ

๑๐๕. อจฺจุคฺคตสฺส ตํ ฐานํ, ชลโต สกลํ ชลํ;
อุปฺปาเฏตฺวา ตโต ปุปฺผํ, อุชุมุทฺธรโต ปนฯ

๑๐๖. นาฬเนฺต ชลโต มุตฺต-มเตฺต ปาราชิกํ ภเว;
อมุเตฺต ชลโต ตสฺมึ, ถุลฺลจฺจยมุทีริตํฯ

๑๐๗. ปุเปฺผ คเหตฺวา นาเมตฺวา, อุปฺปาเฏติ สเจ ปน;
น ตสฺส อุทกํ ฐานํ, นโฏฺฐ อุปฺปาฏิตกฺขเณฯ

๑๐๘. โย หิ สสฺสามิเก มเจฺฉ, เถยฺยจิตฺเตน คณฺหติ;
พฬิเสนปิ ชาเลน, หตฺเถน กุมิเนน วาฯ

๑๐๙. ตฺเสฺสวํ คณฺหโต วตฺถุ, เยน มเจฺฉน ปูรติ;
ตสฺมิํ อุทฺธฏมตฺตสฺมิํ, ชลา โหติ ปราชโยฯ

๑๑๐. ฐานํ สลิลชานญฺหิ, เกวลํ สกลํ ชลํ;
สลิลฏฺฐํ วิโมเจนฺต, ชลา ปาราชิโก ภเวฯ

๑๑๑. นีรโต อุปฺปติตฺวา โย, ตีเร ปตติ วาริโช;
คณฺหโต ตํ ปนาปตฺติํ, ภณฺฑเคฺฆน วินิทฺทิเสฯ

๑๑๒. มารณตฺถาย มจฺฉานํ, ตฬาเก นทิยาปิ วา;
นิเนฺน มจฺฉวิสํ นาม, ปกฺขิปิตฺวา คเต ปนฯ

๑๑๓. ปจฺฉา มจฺฉวิสํ มจฺฉา, ขาทิตฺวา ปิลวนฺติ เจ;
ปาราชิกํ มเต มเจฺฉ, เถยฺยจิตฺเตน คณฺหโตฯ

๑๑๔. ปํสุกูลิกสญฺญาย, น โทโส โกจิ คณฺหโต;
สามิเกสฺวาหรเนฺตสุ, ภณฺฑเทยฺยมุทีริตํฯ

๑๑๕. คเหตฺวา สามิกา มเจฺฉ, สเจ ยนฺติ นิราลยา;
คณฺหโต ปน เต เสเส, เถยฺยจิตฺเตน ทุกฺกฏํฯ

๑๑๖. อมเตสุ อนาปตฺติํ, วทนฺติ วินยญฺญุโน;
เอเสว จ นโย เสเส, กจฺฉปาทิมฺหิ วาริเชฯ

อุทกฏฺฐกถาฯ

๑๑๗. ‘‘นาวํ นาวฏฺฐํ วา ภณฺฑํ, เถเนตฺวา คณฺหิสฺสามี’’ติ;
ปาทุทฺธาเร โทสา วุตฺตา, ภิกฺขุเสฺสวํ คจฺฉนฺตสฺสฯ

๑๑๘. พทฺธาย นาวาย หิ จณฺฑโสเต;
ฐานํ มตํ พนฺธนเมกเมว;
ภิกฺขุสฺส ตสฺมิํ มุตฺตมเตฺต;
ปาราชิกํ ตสฺส วทนฺติ ธีราฯ

๑๑๙. นิจฺจเล อุทเก นาว-มพนฺธนมวฏฺฐิตํ;
ปุรโต ปจฺฉโต วาปิ, ปสฺสโต วาปิ กฑฺฒโตฯ

๑๒๐. เอเกนเนฺตน สมฺผุฏฺฐ-โมกาสมิตเรน ตํ;
อติกฺกามยโต นาวํ, ตสฺส ปาราชิกํ สิยาฯ

๑๒๑. ตถา –

อุทฺธํ เกสคฺคมตฺตมฺปิ, อุทกมฺหา วิโมจิเต;
อโธนาวาตลํ เตน, ผุฏฺฐญฺจ มุขวฏฺฏิยาฯ

๑๒๒. พนฺธิตฺวา ปน ยา ตีเร, ฐปิตา นิจฺจเล ชเล;
พนฺธนญฺจ ฐิโตกาโส, ฐานํ ตสฺสา ทฺวิธา มตํฯ

๑๒๓. โหติ ถุลฺลจฺจยํ ปุพฺพํ, พนฺธนสฺส วิโมจเน;
ปจฺฉา เกนจุปาเยน, ฐานา จาเวติ เจ จุโตฯ

๑๒๔. จาเวตฺวา ปฐมํ ฐานา, ปจฺฉา พนฺธนโมจเน;
เอเสว จ นโย วุตฺโต, เถยฺยจิตฺตสฺส ภิกฺขุโนฯ

๑๒๕. อุสฺสาเรตฺวา นิกุชฺชิตฺวา, ฐปิตาย ถเล ปน;
ผุฏฺโฐกาโสว หิ ฐานํ, นาวาย มุขวฏฺฏิยาฯ

๑๒๖. เญยฺโย ฐานปริเจฺฉโท;
อากาเรเหว ปญฺจหิ;
ยโต กุโตจิ จาเวนฺโต;
โหติ ปาราชิโก นโรฯ

๑๒๗. เอเสว จ นโย เญยฺโย, นาวายุกฺกุชฺชิตายปิ;
ฐปิตายปิ นาวาย, ฆฏิกานํ ตถูปริฯ

๑๒๘. เถยฺยา ติเตฺถ ฐิตํ นาวํ, อารุหิตฺวา สเจ ปน;
อริเตฺตน ผิเยนาปิ, ปาเชนฺตสฺส ปราชโยฯ

๑๒๙. สเจ ฉตฺตํ ปณาเมตฺวา, อุสฺสาเปตฺวาว จีวรํ;
ลงฺการสทิสํ กตฺวา, คณฺหาเปติ สมีรณํฯ

๑๓๐. อาคมฺม พลวา วาโต, นาวํ หรติ เจ ปน;
วาเตเนว หฏา นาวา, น โทโส โกจิ วิชฺชติฯ

๑๓๑. สยเมว จ ยํ กิญฺจิ, คามติตฺถมุปาคตํ;
อจาเวนฺโตว ตํ ฐานา, กิณิตฺวา เจ ปลายติฯ

๑๓๒. อวหาโร น ภิกฺขุสฺส, ภณฺฑเทยฺยมุทีริตํ;
สยเมว จ คจฺฉนฺตึ, ฐานา จาเวติ เจ จุโตฯ

นาวฏฺฐกถาฯ

๑๓๓. ยานํ นาม รโถ วยฺหํ, สกฏํ สนฺทมานิกา;
ยานํ อวหริสฺสามิ, ยานฏฺฐมิติ วา ปนฯ

๑๓๔. คจฺฉโต ทุกฺกฏํ วุตฺตํ, ทุติยํ ปริเยสโต;
ฐานา จาวนโยคสฺมึ, วิชฺชมาเน ปราชโยฯ

๑๓๕. ยานสฺส ทุกยุตฺตสฺส, ทส ฐานานิ ทีปเย;
ยานํ ปาชยโต ตสฺส, นิสีทิตฺวา ธุเร ปนฯ

๑๓๖. ถุลฺลจฺจยํ ตุ โคณานํ, ปาทุทฺธาเร วินิทฺทิเส;

จกฺกานญฺหิ ฐิโตกาส-มติกฺกเนฺต ปราภโวฯ

๑๓๗. อยุตฺตกสฺสาปิ จ ยานกสฺส, ธุเรนุปตฺถมฺภนิยํ ฐิตสฺส;
วเสนุปตฺถมฺภนิจกฺกกานํ, ฐานานิ ตีเณว ภวนฺติ ตสฺสฯ

๑๓๘. ตถา ธุเรน ทารูนํ, อุปริฎฺฐปิตสฺส จ;
ภูมิยมฺปิ ธุเรเนว, ตเถว ฐปิตสฺส จฯ

๑๓๙. ปุรโต ปจฺฉโต วาปิ, ฐานา จาเวติ เจ ปน;
ถุลฺลจฺจยํ ตุ ติณฺณมฺปิ, ฐานา จาเว ปราชโยฯ

๑๔๐. อปเนตฺวาน จกฺกานิ, อกฺขานํ สีสเกหิ ตุ;
ฐิตสฺสูปริ ทารูนํ, ฐานานิ เทฺว วินิทฺทิเสฯ

๑๔๑. ฆฏฺฏโนฺต อุกฺขิปโนฺต วา, ผุฏฺฐกาสจฺจเย จุโต;
ฐปิตสฺส ปนญฺญสฺส, ภูมิยํ ยสฺส กสฺสจิฯ

๑๔๒. อกฺขุทฺธีนํ ธุรสฺสาติ, ปญฺจ ฐานานิ ทีปเย;
อุทฺธีสุ วา คเหตฺวา ตํ, ฐานา จาเวติ เจ จุโตฯ

๑๔๓. ฐปิตสฺส หิ จกฺกสฺส, นาภิยา ปน ภูมิยํ;
เอกเมว สิยา ฐานํ, ปริเจฺฉโทปิ ปญฺจธาฯ

๑๔๔. ผุสิตฺวา ยํ ฐิตํ ภูมิํ, เนมิปเสฺสน นาภิยา;
ฐานานิ เทฺว ภวนฺตสฺส, นโฎฺฐ เตสมติกฺกเมฯ

๑๔๕. ทิสฺวา ยานมนารกฺขํ, ปฏิปนฺนํ มหาปเถ;
อารุหิตฺวา อโจเทตฺวา, กิณิตฺวา ยาติ วฏฺฏติฯ

ยานฎฺฐกถาฯ

๑๔๖. สีสกฺขนฺธกโฎลมฺพ-วสา ภาโร จตุพฺพิโธ;
ตตฺถ สีสคตํ ภารํ, อามสนฺตสฺส ทุกฺกฎํฯ

๑๔๗. ฆิโต จิโต จ ฆํสโนฺต, เถยฺยจิเตฺตน โย ปน;
สิรสฺมิํเยว สาเรติ, ตสฺส ถุลฺลจฺจยํ สิยาฯ

๑๔๘. ขนฺธํ โอโรปิเต ภาเร, ตสฺส ปาราชิกํ มตํ;
สีสโต เกสมตฺตมฺปิ, โมเจโนฺตปิ ปราชิโตฯ

๑๔๙. ภารํ ปถวิยํ กิญฺจิ, ฐเปตฺวา สุทฺธมานโส;
ปจฺฉา ตํ เถยฺยจิเตฺตน, อุทฺธรโนฺต ปราชิโตฯ๕๒๒

๑๕๐. เอตฺถ วุตฺตนเยเนว, เสเสสุปิ อเสสโต;
ภาเรสุ มติสาเรน, เวทิตโพฺพ วินิจฺฉโยฯ

ภารฎฺฐกถาฯ

๑๕๑. ทุกฺกฏํ มุนินา วุตฺตํ, อารามํ อภิยุญฺชโต;
ปราเชติ ปรํ ธมฺมํ, จรโนฺต เจ ปราชิโตฯ๕๒๒

๑๕๒. ฉินฺตํ ชนยนฺตสฺส, ตสฺส ถุลฺลจฺจยํ สิยา;
ปรชฺชติ สยํ ธมฺมํ, จรโนฺต โยปิ ตสฺส จฯ

๑๕๓. สามิโน ธุรนิเกฺขเป, ''น ทสฺสามี''ติ จตฺตโน;
ปาราชิกํ ภเว ตสฺส, สเพฺพสํ กูฏสกฺขินํฯ

อารามฏฺฐกถาฯ

๑๕๔. วิหารํ สงฺฆิกํ กิญฺจิ, อจฺฉินฺทิตฺวาน คณฺหิตุํ;
สเพฺพสํ ธุรนิเกฺขปา-ภาวโตว น สิชฺฌติฯ

วิหารฏฺฐกถาฯ

๑๕๕. สีสานิ สาลิอาทีนํ, นิรุมฺภิตฺวาน คณฺหโต;
อสิเตน จ ลายิตฺวา, ฉินฺทิตฺวา วา กเรน จฯ

๑๕๖. ยสฺมิํ พีเชปิ วา วตฺถุ, สีเส ปูเรติ มุฏฺฐิยํ;
พนฺธนา โมจิเต ตสฺมิํ, ตสฺส ปาราชิกํ ภเวฯ

๑๕๗. อจฺฉิโนฺน ปน ทโณฺฑ วา, ตโจ วา อปฺปมตฺตโก;
วีหินาฬมฺปิ วา ทีฆํ, อนิกฺขโนฺตว รกฺขติฯ

๑๕๘. สเจ โส ปริกเปฺปติ, ''มทฺทิตฺวา ปนิทํ อหํ;
ปโปฺผเฏตฺวา อิโต สารํ, คณฺหิสฺสามี''ติ รกฺขติฯ

๑๕๙. มทฺทนุทฺธรเณ นตฺถิ, โทโส ปโปฺผฏเนปิ วา;
อตฺตโน ภาชนคตํ, กโรนฺตสฺส ปราชโยฯ

๑๖๐. ชานํ เกสคฺคมตฺตมฺปิ, ปถวิํ ปรสนฺตกํ;
เถยฺยจิเตฺตน เจ ขีลํ, สงฺกาเมติ ปราชโยฯ

๑๖๑. ตญฺจ โข สามิกานํ ตุ, ธุรนิกฺขปเน สติ;
อนคฺฆา ภูมิ นาเมสา, ตสฺมา เอวมุทีริตํฯ

๑๖๒. คเหตพฺพา สเจ โหติ, ทฺวีหิ ขีเลหิ ยา ปน;
อาโท ถุลฺลจฺจยํ เตสุ, ทุติเยว ปราชโยฯ

๑๖๓. ญาเปตุกาโม โย ภิกฺขุ, ''มเมทํ สนฺตก''นฺติ จ;
รชฺชุํ วาปิ ปสาเรติ, ยฏฺฐิํ ปาเตติ ทุกฺกฏํฯ

๑๖๔. เยหิ ทฺวีหิ ปโยเคหิ, อตฺตโน สนฺตกํ สิยา;
อาโท ถุลฺลจฺจยํ เตสุ, ทุติเย จ ปราชโยฯ

เขตฺตฏฺฐกถาฯ

๑๖๕. เขเตฺต วุตฺตนเยเนว, วตฺถุฏฺฐสฺส วินิจฺฉโย;
คามเฏฺฐปิ จ วตฺตพฺพํ, อปุพฺพํ นตฺถิ กิญฺจิปิฯ

วตฺถุฏฺฐคามฏฺฐกถาฯ

๑๖๖. ติณํ วา ปน ปณฺณํ วา, ลตํ วา กฏฺฐเมว วา;
ภณฺฑเคฺฆเนว กาตโพฺพ, คณฺหโนฺต ตตฺถชาตกํฯ

๑๖๗. มหเคฺฆ ปน รุกฺขสฺมึ, ฉินฺนมเตฺตปิ นสฺสติ;
ตเจฺฉตฺวา ฐปิโต รุโกฺข, คเหตโพฺพ น โกจิปิฯ

๑๖๘. ฉินฺทิตฺวา ฐปิตํ มูเล, รุกฺขมทฺธคตํ ปน;
‘‘ฉฑฺฑิโต สามิเกหี’’ติ, คเหตุํ ปน วฏฺฏติฯ

๑๖๙. ลกฺขเณ ฉลฺลิโยนเทฺธ, น โทโส โกจิ คณฺหโต;
อชฺฌาวุตฺถํ กตํ วาปิ, วินสฺสนฺตญฺจ คณฺหโตฯ

๑๗๐. โย จารกฺขฏฺฐานํ ปตฺวา, กตฺวา กมฺมฏฺฐานาทีนิ;
จิเตฺต จิเนฺตโนฺต วา อญฺญํ, ภณฺฑเทยฺยํ โหเตวสฺสฯ

๑๗๑. วราหพฺยคฺฆจฺฉตรจฺฉกาทิโต;
อุปทฺทวา มุจฺจิตุกามตาย โย;
ตเถว ตํ ฐานมติกฺกเมติ เจ;
น โกจิ โทโส ปน ภณฺฑเทยฺยกํฯ

๑๗๒. อิทมารกฺขณฏฺฐานํ, ครุกํ สุงฺกฆาตโต;
ตสฺมา ทุกฺกฏมุทฺทิฏฺฐํ, ตมโนกฺกมฺม คจฺฉโตฯ

๑๗๓. เอตํ ปริหรนฺตสฺส, เถยฺยจิเตฺตน สตฺถุนา;
ปาราชิกมนุทฺทิฏฺฐํ, อากาเสนาปิ คจฺฉโตฯ

๑๗๔. ตสฺมา เอตฺถ วิเสเสน, สติสมฺปนฺนเจตสา;
อปฺปมเตฺตน โหตพฺพํ, ปิยสีเลน ภิกฺขุนาฯ

อรญฺญฏฺฐกถาฯ

๑๗๕. โตยทุลฺลภกาลสฺมึ, ภาชเน โคปิตํ ชลํ;
อาวิญฺชิตฺวา ปเวเสตฺวา, ฉิทฺทํ กตฺวาปิ วา ตถาฯ

๑๗๖. อาปิยํ วา ตฟาเก วา, ภาชนํ อตฺตโน ปน;
คณฺหนฺตสฺส ปเวเสตฺวา, ภณฺฑเคฺฆน วินิทฺทิเสฯ

๑๗๗. ฉินฺทโต มริยาทํ ตุ, อทินฺนาทานปุพฺพโต;
ภูตคาเมน สทฺธิมฺปิ, ทุกฺกฏํ ปริทีปิตํฯ

๑๗๘. อโนฺต ฐตฺวา พหิ ฐตฺวา, ฉินฺทโนฺต อุภยตฺถปิ;
พหิอเนฺตน กาตโพฺพ, อโนฺตอเนฺตน มชฺฌโตฯ

อุทกกถาฯ

๑๗๙. วาเรน สามเณรา ยํ, ทนฺตกฏฺฐมรญฺญโต;
อาเนตฺวาจริยานมฺปิ, อาหรนฺติ สเจ ปนฯ

๑๘๐. ฉินฺทิตฺวา ยาว สงฺฆสฺส, น นิยฺยาเทนฺติ เต ปน;
อาภตํ ตาว ตํ สพฺพํ, เตสเมว จ สนฺตกํฯ

๑๘๑. ตสฺมา ตํ เถยฺยจิตฺเตน, คณฺหนฺตสฺส จ ภิกฺขุโน;
ครุภณฺฑญฺจ สงฺฆสฺส, ภณฺฑเคฺฆน ปราภโวฯ

๑๘๒. ยทา นิยฺยาทิตํ เตหิ, ตโต ปฏฺฐาย สงฺฆิกํ;
คณฺหนฺตสฺสาปิ เถยฺยาย, อวหาโร น วิชฺชติฯ

๑๘๓. อรกฺขตฺตา ยถาวุฑฺฒ-มภาเชตพฺพโตปิ จ;
สพฺพสาธารณตฺตา จ, อญฺญํ วิย น โหติทํฯ

ทนฺตกฏฺฐกถาฯ

๑๘๔. อคฺคึ วา เทติ สเตฺถน, อาโกเฏติ สมนฺตโต;
อาโกเฏติ วิสํ วาปิ, มณฺฑูกณฺฏกนามกํฯ

๑๘๕. เยน วา เตน วา รุกฺข, วินสฺสติ จ ฑยฺหติ;
สพฺพตฺถ ภิกฺขุโน ตสฺส, ภณฺฑเทยฺยํ ปกาสิตํฯ

วนปฺปติกถาฯ

๑๘๖. สีสโต กณฺณโต วาปิ, คีวโต หตฺถโตปิ วา;
ฉินฺทิตฺวา วาปิ โมเจตฺวา, คณฺหโต เถยฺยเจตสาฯ

๑๘๗. โหติ โมจิตมตฺตสฺมึ, สีสาทีหิ ปราชโย;
ถุลฺลจฺจยํ กโรนฺตสฺส, อากฑฺฒนวิกฑฺฒนํฯ

๑๘๘. หตฺถา อนีหริตฺวาว, วลยํ กฏกมฺปิ วา;
อคฺคพาหุญฺจ ฆํสโนฺต, จาเรติ อปราปรํฯ

๑๘๙. ตมากาสคตํ โจโร, กโรติ ยทิ รกฺขติ;
สวิญฺญาณกโต มูเล, วลยํว น โหติทํฯ

๑๙๐. นิวตฺถํ ปน วตฺถํ โย, อจฺฉินฺทติ ปรสฺส เจ;
ปโรปิ ปน ลชฺชาย, สหสา ตํ น มุญฺจติฯ

๑๙๑. อากฑฺฒติ จ โจโรปิ, โส ปโร ตาว รกฺขติ;
ปรสฺส หตฺถโต วเตฺถ, มุตฺตมเตฺต ปราชโยฯ

๑๙๒. สภณฺฑหารกํ ภณฺฑํ, เนนฺตสฺส ปฐเม ปเท;
ถุลฺลจฺจยมติกฺกเนฺต, ทุติเยว จุโต สิยาฯ

๑๙๓. ปาตาเปติ สเจ ภณฺฑํ, ตเชฺชตฺวา เถยฺยเจตโน;
ปรสฺส หตฺถโต ภเณฺฑ, มุตฺตมเตฺต ปราชโยฯ

๑๙๔. ตถาปิ ปริกเปฺปตฺวา, ปาตาเปติ ว โย ปน;
ตสฺส ปาตาปเน วุตฺตํ, ทุกฺกฏามสเนปิ จฯ

๑๙๕. พนฺธาเปติ ยถาวตฺถุํ, ฐานา จาเวติ เจ จุโต;
''ติฏฺฐ ติฏฺฐา''ติ วทโต, น โทโส ฉฑฺฑิเตปิ จฯ

๑๙๖. อาคนฺตฺวา เถยฺยจิเตฺตน, ปจฺฉา ตํ คณฺหโต สิยา;
ปาราชิกํ ตทุทฺธาเร, สาลเย สามิเก คเตฯ

๑๙๗. คณฺหโต สกสญฺญาย, คหเณ ปน รกฺขติ;
ภณฺฑเทยฺยํ ตถา ปํสุ-กูลสญฺญาย คณฺหโตฯ

๑๙๘. ''ติฏฺฐ ติฏฺฐา''ติ วุเตฺต จ, ฉเฑฺฑตฺวา ปน ภณฺฑกํ;
กตฺวาว ธุรนิเกฺขปํ, ภีโต โจรา ปลายติฯ

๑๙๙. คณฺหโต เถยฺยจิเตฺตน, อุทฺธาเร ทุกฺกฏํ ปุน;
ทาตพฺพมาหราเปเนฺต, อเทนฺตสฺส ปราชโยฯ

๒๐๐. ''กสฺมา? ตสฺส ปโยเคน, ฉฑฺฑิตตฺตา''ติ สาทรํ;
มหาอฏฺฐกถายํ ตุ, วุตฺตมญฺญาสุ นาคตํฯ

หรณกถาฯ

๒๐๑. สมฺปชานมุสาวาทํ, ''น คณฺหามี''ติ ภาสโต;
อทินฺนาทานปุพฺพตฺตา, ทุกฺกฏํ โหติ ภิกฺขุโนฯ

๒๐๒. ''รโห มยา ปเนตสฺส, ฐปิตํ กิํ นุ ทสฺสติ'';
อิเจฺจวํ วิมตุปฺปาเท, ตสฺส ถุลฺลจฺจยํ สิยาฯ

๒๐๓. ตสฺมิํ ทาเน นิรุสฺสาเห, ปโร เจ นิกฺขิเป ธุรํ;
อุภินฺนํ ธุรนิเกฺขเป, ภิกฺขุ โหติ ปราชิโตฯ

๒๐๔. จิเตฺตนาทาตุกาโมว, ''ทสฺสามี''ติ มุเขน เจ;
วทโต ธุรนิเกฺขเป, สามิโน หิ ปราชโยฯ

อุปนิธิกถาฯ

๒๐๕. สุงฺกฆาตสฺส อโนฺตว, ฐตฺวา ปาเตติ เจ พหิ;
ธุวํ ปตติ เจ หตฺถา, มุตฺตมเตฺต ปราชโยฯ

๒๐๖. ตํ รุเกฺข ขาณุเก วาปิ, หุตฺวา ปฏิหตํ ปุน;
วาตุกฺขิตฺตมฺปิ วา อโนฺต, สเจ ปตติ รกฺขติฯ

๒๐๗. ปติตฺวา ภูมิยํ ปจฺฉา, วฏฺฏนฺตํ ปน ภณฺฑกํ;

สเจ ปวิสตฺยโนฺตว, ตสฺส ปาราชิกํ สิยาฯ

๒๐๘ ฐตฺวา ฐตฺวา ปวฏฺฏนฺตํ, ปวิฏฺฐํ เจ ปราชโย;
อติฏฺฐมานํ วฏฺฏิตฺวา, ปวิฏฺฐํ ปน รกฺขติฯ

๒๐๙ อิติ วุตฺตํ ทฬฺหํ กตฺวา, **กุรุนฺทฏฺฐกถา**ทิสุ;
สารโต ตํ คเหตพฺพํ, ยุตฺตํ วิย จ ทิสฺสติฯ

๒๑๐ สยํ วา ยทิ วเฏฺฏติ, วฏฺฏาเปติ ปเรน วา;
อฏฺฐตฺวา วฏฺฏมานํ ตํ, คตํ นาสกรํ สิยาฯ

๒๑๑ ฐตฺวา ฐตฺวา สเจ อโนฺต, พหิ คจฺฉติ รกฺขติ;
ฐปิเต สุทฺธจิเตฺตน, สยํ วฏฺฏติ วฏฺฏติฯ

๒๑๒ คจฺฉเนฺต ปน ยาเน วา, คเช วา ตํ ฐเปติ เจ;
พหิ นีหรณตฺถาย, นาวหาโรปิ นีหเฏฯ

๒๑๓ ฐปิเต ฐิตยาเน วา, ปโยเคน วินา คเต;
สติปิ เถยฺยจิตฺตสฺมึ, อวหาโร น วิชฺชติฯ

๒๑๔ สเจ ปาเชติ ตํ ยานํ, ฐเปตฺวา ยานเก มณึ;
สิยา ปาราชิกํ ตสฺส, สีมาติกฺกมเน ปนฯ

๒๑๕ สุงฺกฏฺฐาเน มตํ สุงฺกํ, คนฺตุํ ทตฺวาว วฏฺฏติ;
เสโส อิธ กถามโคฺค, อรญฺญฏฺฐกถาสโมฯ

สุงฺกฆาตกถาฯ

๒๑๖ **อโนฺตชาตํ ธนกฺกีตํ,** ทินฺนํ วา ปน เกนจิ;
ทาสํ **กรมรานีตํ,** หรนฺตสฺส ปราชโยฯ

๒๑๗ ภุชิสฺสํ วา หรนฺตสฺส, มานุสํ มาตราปิ วา;
ปิตราฐปิตํ วาปิ, อวหาโร น วิชฺชติฯ

๒๑๘ ตํ ปลาเปตุกาโมว, อุกฺขิปิตฺวา ภุเชหิ วา;
ตํ ฐิตฏฺฐานโต กิญฺจิ, สงฺกาเมติ ปราชโยฯ

๒๑๙ ตเชฺชตฺวา ปทสา ทาสํ, เนนฺตสฺส ปทวารโต;
โหนฺติ อาปตฺติโย วุตฺตา, ตสฺส ถุลฺลจฺจยาทโยฯ

๒๒๐ หตฺถาทีสุ คเหตฺวา ตํ, กฑฺฒโตปิ ปราชโย;
‘‘คจฺฉ ยาหิ ปลายา’’ติ, วทโตปิ อยํ นโยฯ

๒๒๑ เวคสาว ปลายนฺตํ, ‘‘ปลายา’’ติ จ ภาสโต;
โหติ ปาราชิเกนสฺส, อนาปตฺติ หิ ภิกฺขุโนฯ

๒๒๒ สณิกํ ปน คจฺฉนฺตํ, สเจ วทติ โสปิ จ;

สีฆํ คจฺฉติ เจ ตสฺส, วจเนน ปราชโยฯ

๒๒๓. ปลายิตฺวา สเจ อญฺญํ, คามํ วา นิคมมฺปิ วา;
คตํ ทิสฺวา ตโต ตเญฺจ, ปลาเปติ ปราชโยฯ

ปาณกถาฯ

๒๒๔. เถยฺยา สปฺปกรณฺฑํ เจ, ปรามสติ ทุกฺกฏํ;
ผนฺทาเปติ ยถาวตฺถุํ, ฐานโต จาวเน จุโตฯ

๒๒๕. อุคฺฆาเฏตฺวา กรณฺฑํ ตุ, สปฺปมุทฺธรโต ปน;
กรณฺฑตลโต มุเตฺต, นงฺคุเฏฺฐ ตุ ปราชโยฯ

๒๒๖. ฆํสิตฺวา กฑฺฒโต สปฺปํ, นงฺคุเฏฺฐ มุขวฏฺฏิโต;
ตสฺส สปฺปกรณฺฑสฺส, มุตฺตมเตฺต ปราชโยฯ

๒๒๗. กรณฺฑํ วิวริตฺวา เจ, ปโกฺกสนฺตสฺส นามโต;
โส นิกฺขมติ เจ สโปฺป, ตสฺส ปาราชิกํ สิยาฯ

๒๒๘. ตถา กตฺวา ตุ มณฺฑูก-มูสิกานํ รวมฺปิ วา;
ปโกฺกสนฺตสฺส นาเมน, นิกฺขเนฺตปิ ปราชโยฯ

๒๒๙. มุขํ อวิวริตฺวาว, กโรนฺตเสฺสวเมว จ;
เยน เกนจิ นิกฺขเนฺต, สเปฺป ปาราชิกํ สิยาฯ

๒๓๐. มุเข วิวริเต สโปฺป, สยเมว ปลายติ;
น ปโกฺกสติ เจ ตสฺส, ภณฺฑเทยฺยมุทีริตํฯ

อปทกถาฯ

๒๓๑. เถยฺยจิเตฺตน โย หตฺถึ, กโรตามสนาทโย;
โหนฺติ อาปตฺติโย ตสฺส, ติวิธา ทุกฺกฏาทโยฯ

๒๓๒. สาลายํ ฐิตหตฺถิสฺส, อโนฺตวตฺถงฺคเณสุปิ;
ฐานํ สาลา จ วตฺถุ จ, องฺคณํ สกลํ สิยาฯ

๒๓๓. อพทฺธสฺส หิ พทฺธสฺส, ฐิตฏฺฐานญฺจ พนฺธนํ;
ตสฺมา เตสํ วสา หตฺถึ, หรโต การเย พุโธฯ

๒๓๔. นครสฺส พหิทฺธา ตุ, ฐิตสฺส ปน หตฺถิโน;
ฐิตฏฺฐานํ ภเว ฐานํ, ปทวาเรน การเยฯ

๒๓๕. นิปนฺนสฺส คชเสฺสกํ, ฐานํ ตํ อุฏฺฐเปติ เจ;
ตสฺมิํ อุฏฺฐิตมเตฺต ตุ, ตสฺส ปาราชิกํ สิยาฯ

๒๓๖. เอเสว จ นโย เญโยฺย, ตุรงฺคมหิสาทิสุ;
นตฺถิ กิญฺจิปิ วตฺตพฺพํ, ทฺวิปเทปิ พหุปฺปเทฯ

๒๓๗. ปเรสนฺติ วิชานิตฺวา, ปเรสํ สนฺตกํ ธนํ;
ครุกํ เถยฺยจิตฺเตน, ฐานา จาเวติ เจ จุโตฯ

๒๓๘. อนาปตฺติ สสญฺญิสฺส, ติรจฺฉานปริคฺคเห;
ตาวกาลิกวิสฺสาส-คฺคาเห เปตปริคฺคเหฯ

๒๓๙. โย ปเนตฺถ จ วตฺตโพฺพ, **ปาฬิมุตฺตวินิจฺฉโย**;
ตํ มยํ ปรโตเยว, ภณิสฺสาม ปกิณฺณเกฯ

๒๔๐. ปราชิตาเนกมเลน วุตฺตํ;
ปาราชิกํ ยํ ทุติยํ ชิเนน;
วุโตฺต สมาเสน มยสฺส จโตฺถ;
วตฺถุํ อเสเสน หิ โก สมโตฺถฯ

อิติ วินยวินิจฺฉเย ทุติยปาราชิกกถา นิฏฺฐิตาฯ

ตติยปาราชิกกถา

๒๔๑. มนุสฺสชาติํ ชานโนฺต, ชีวิตา โย วิโยชเย;
นิกฺขิเปยฺยสฺส สตฺถํ วา, วเทยฺย มรเณ คุณํฯ

๒๔๒. ทเสยฺย มรณูปายํ, โหตายมฺปิ ปราชิโต;
อสเนฺธโยฺยว โส เญโยฺย, เทฺวธา ภินฺนสิลา วิยฯ

๒๔๓. วตฺตา ปาณาติปาตสฺส, ปโยคา ฉ มเหสินา;
สาหตฺถิโก ตถาณตฺติ-นิสฺสคฺคิถาวราทโยฯ

๒๔๔. ตตฺถ กาเยน วา กาย-ปฏิพเทฺธน วา สยํ;
มาเรนฺตสฺส ปรํ ฆาโต, อยํ **สาหตฺถิโก** มโตฯ

๒๔๕. ‘‘เอวํ ตฺวํ ปหริตฺวา ตํ, มาเรหี’’ติ จ ภิกฺขุโน;
ปรสฺสาณาปนํ นาม, อย**มาณตฺติโก** นโยฯ

๒๔๖. ทูรํ มาเรตุกามสฺส, อุสฺอาทินิปาตนํ;
กาเยน ปฏิพเทฺธน, อยํ **นิสฺสคฺคิโย** วิธิฯ

๒๔๗. อสญฺจาริมุปาเยน, มารณตฺถํ ปรสฺส จ;
โอปาตาทิวิธานํ ตุ, ปโยโค **ถาวโร** อยํฯ

๒๔๘. ปรํ มาเรตุกามสฺส, วิชฺชาย ชปฺปนํ ปน;
อยํ **วิชฺชามโย** นาม, ปโยโค ปญฺจโม มโตฯ

๒๔๙. สมตฺถา มารเณ ยา จ, อิทฺธิ กมฺมวิปากชา;
อย**มิทฺธิมโย** นาม, ปโยโค สมุทีริโตฯ

๒๕๐. อเนโก ทฺวิโธ ตตฺถ, โหตีติ ปริทีปิโต;
อุเทฺทโสปิ อนุเทฺทโส, เภโท เตสมยํ ปนฯ

๒๕๑. พหุสฺวปิ ยมุทฺทิสฺส, ปหารํ เทติ เจ ปน;
มรเณน จ ตเสฺสว, กมฺมุนา เตน พชฺฌติฯ

๒๕๒. อนุทฺทิสฺส ปหาเรปิ, ยสฺส กสฺสจิ เทหิโน;
ปหารปฺปจฺจยา ตสฺส, มรณํ เจ ปราชโยฯ

๒๕๓. มเต ปหฏมเตฺต วา, ปจฺฉา มุภยถาปิ จ;
หนฺตา ปหฏมตฺตสฺมิํ, กมฺมุนา เตน พชฺฌติฯ

๒๕๔. เอวํ สาหตฺถิโก เญโยฺย, ตถา อาณตฺติโกปิ จ;
เอตฺตาวตา สมาเสน, เทฺว ปโยคา หิ ทสฺสิตาฯ

๒๕๕. วตฺถุ กาโล จ เทโส จ, สตฺถญฺจ อิริยาปโถ;
กรณสฺส วิเสโสติ, ฉ อาณตฺตินิยามกาฯ

๒๕๖. มาเรตโพฺพ หิ โย ตตฺถ, โส "**วตฺถู**"ติ ปวุจฺจติ;
ปุพฺพณฺหาทิ สิยา **กาโล,** สตฺตานํ โยพฺพนาทิ จฯ

๒๕๗. **เทโส** คามาทิ วิเญฺญโยฺย, **สตฺถํ** ตํ สตฺตมารณํ;
มาเรตพฺพสฺส สตฺตสฺส, นิสชฺชาทิ**ริยาปโถ**ฯ

๒๕๘. วิชฺฌนํ เภทนญฺจาปิ, เฉทนํ ตาฬนมฺปิ วา;
เอวมาทิวิโธเนโก, **วิเสโส กรณสฺส** ตุฯ

๒๕๙. "ยํ มาเรหี"ติ อาณโตฺต, อญฺญํ มาเรติ เจ ตโต;
"ปุรโต ปหริตฺวาน, มาเรหี"ติ จ ภาสิโตฯ

๒๖๐. ปจฺฉโต ปสฺสโต วาปิ, ปหริตฺวาน มาริเต;
วตฺถาณตฺติ วิสเงฺกตา, มูลโฏฺฐ ปน มุจฺจติฯ

๒๖๑. **วตฺถุํ** ตํ อวิรชฺฌิตฺวา, ยถาณตฺติญฺจ มาริเต;
อุภเยสํ ยถากาลํ, กมฺมพโนฺธ อุทีริโตฯ

๒๖๒. อาณโตฺต "อชฺช ปุพฺพเณฺห, มาเรหี"ติ จ โย ปน;
โส เจ มาเรติ สายเณฺห, มูลโฏฺฐ ปริมุจฺจติฯ

๒๖๓. อาณตฺตเสฺสว โส วุโตฺต;
กมฺมพโนฺธ มเหสินา;
กาลสฺส หิ วิสเงฺกตา;
โทโส นาณาปกสฺส โสฯ

๒๖๔. "อชฺช มาเรหิ ปุพฺพเณฺห, เสฺววา"ติ อนิยามิเต;
ยทา กทาจิ ปุพฺพเณฺห, วิสเงฺกโต น มาริเตฯ

๒๖๕. เอเตเนว อุปาเยน, **กาลเภเทสุ** สพฺพโส;
สเงฺกโต จ วิสเงฺกโต, เวทิตโพฺพ วิภาวินาฯ

๒๖๖. ‘‘อิมํ คาเม ฐิตํ เวริํ, มาเรหี’’ติ จ ภาสิโต;
สเจ โส ปน มาเรติ, ฐิตํ ตํ ยตฺถ กตฺถจิฯ

๒๖๗. นตฺถิ ตสฺส วิสเงฺกโต, อุโภ พชฺฌนฺติ กมฺมุนา;
‘‘คาเมเยวา’’ติ อาณโตฺต, วเน วา สาวธารณํฯ

๒๖๘. ‘‘วเนเยวา’’ติ วา วุโตฺต, คาเม มาเรติ เจปิ วา;
วิสเงฺกโต วิญฺญาตโพฺพ, มูลโฎฺฐ ปริมุจฺจติฯ

๒๖๙. เอเตเนว อุปาเยน, **สพฺพเทเสสุ** เภทโต;
สเงฺกโต จ วิสเงฺกโต, เวทิตโพฺพว วิญฺญุนาฯ

๒๗๐. ‘‘สเตฺถน ปน มาเรหิ, อาณโตฺต’’ติ จ เกนจิ;
เยน เกนจิ สเตฺถน, วิสเงฺกโต น มาริเตฯ

๒๗๑. ‘‘อิมินา วาสินา หี’’ติ, วุโตฺต อเญฺญน วาสินา;
‘‘อิมสฺสาสิสฺส วาปิ ตฺวํ, ธาราเยตาย มารย’’ฯ

๒๗๒. อิติ วุโตฺต สเจ เวริํ, ธาราย อิตราย วา;
ถรุนา วาปิ ตฺเณฺฑน, วิสเงฺกโตว มาริเตฯ

๒๗๓. เอเตเนว อุปาเยน, **สพฺพาวุธกชาติสุ**;
สเงฺกโต จ วิสเงฺกโต, เวทิตโพฺพ วิเสสโตฯ

๒๗๔. ‘‘คจฺฉนฺตเมนํ มาเรหิ’’, อิติ วุโตฺต ปเรน โส;
มาเรติ นํ นิสินฺนํ เจ, วิสเงฺกโต น วิชฺชติฯ

๒๗๕. ‘‘นิสินฺนํเยว มาเรหิ’’, ‘‘คจฺฉนฺตํเยว วา’’ติ จ;
วุโตฺต มาเรติ คจฺฉนฺตํ, นิสินฺนํ วา ยถากฺกมํฯ

๒๗๖. วิสเงฺกตนฺติ ญาตพฺพํ, ภิกฺขุนา วินยญฺญุนา;
เอเสว จ นโย เญโยฺย, **สพฺพิริยาปเถสุ** จฯ

๒๗๗. ‘‘มาเรหี’’ติ จ วิชฺฌิตฺวา, อาณโตฺต หิ ปเรน โส;
วิชฺฌิตฺวาว ตมาเรติ, วิสเงฺกโต น วิชฺชติฯ

๒๗๘. ‘‘มาเรหี’’ติ จ วิชฺฌิตฺวา, อาณโตฺต หิ ปเรน โส;
ฉินฺทิตฺวา ยทิ มาเรติ, วิสเงฺกโตว โหติ โสฯ

๒๗๙. เอเตเนว อุปาเยน, สเพฺพสุ **กรเณสุปิ**;
สเงฺกเต จ วิสเงฺกเต, เวทิตโพฺพ วินิจฺฉโยฯ

๒๘๐. ทีฆํ รสฺสํ กิสํ ถูลํ, กาฬํ โอทาตเมว วา;
อาณโตฺต อนิยาเมตฺวา, มาเรหีติ จ เกนจิฯ

๒๘๑. โสปิ ยํ กิญฺจิ อาณตฺโต, สเจ มาเรติ ตาทิสํ;
นตฺถิ ตตฺถ วิสเงฺกโต, อุภินฺนมฺปิ ปราชโยฯ

๒๘๒. มนุสฺสํ กิญฺจิ อุทฺทิสฺส, สเจ ขณติวาฏกํ;
ขณนฺตสฺส จ โอปาตํ, โหติ อาปตฺติ ทุกฺกฏํฯ

๒๘๓. ทุกฺขสฺสุปฺปตฺติยา ตตฺถ, ตสฺส ถุลฺลจฺจยํ สิยา;
ปติตฺวา จ มเต ตสฺมิํ, ตสฺส ปาราชิกํ ภเวฯ

๒๘๔. นิปติตฺวา ปนญฺญสฺมิํ, มเต โทโส น วิชฺชติ;
อนุทฺทิสฺสกโมปาโต, ขโต โหติ สเจ ปนฯ

๒๘๕. ‘‘ปติตฺวา เอตฺถ โย โกจิ, มรตู’’ติ หิ ยตฺตกา;
มรนฺติ นิปติตฺวา เจ, โทสา โหนฺติสฺส ตตฺตกาฯ

๒๘๖. อานนฺตริยวตฺถุสฺมิํ, อานนฺตริยกํ วเท;
ตถา ถุลฺลจฺจยาทีนํ, โหนฺติ ถุลฺลจฺจยาทโยฯ

๒๘๗. ปติตฺวา คพฺภินี ตสฺมิํ, สคพฺภา เจ มริสฺสติ;
โหนฺติ ปาณาติปาตา เทฺว, เอโกเวเกกธํสเนฯ

๒๘๘. อนุพเนฺธตฺถ โจเรหิ, ปติตฺวา เจ มริสฺสติ;
โอปาตขณกเสฺสว, โหติ ปาราชิกํ กิรฯ

๒๘๙. เวริโน ตตฺถ ปาเตตฺวา, สเจ มาเรนฺติ เวริโน;
ปติตํ ตตฺถ มาเรนฺติ, นีหริตฺวา สเจ พหิฯ

๒๙๐. นิพฺพตฺติตฺวา หิ โอปาเต, มตา เจ โอปปาติกา;
อสโกฺกนฺตา จ นิกฺขนฺตุํ, สพฺพตฺถ จ ปราชโยฯ

๒๙๑. ยกฺขาทโย ปนุทฺทิสฺส, ขณเน ทุกฺขสมฺภเว;
ทุกฺกฏํ มรเณ วตฺถุ-วสา ถุลฺลจฺจยาทโยฯ

๒๙๒. มนุเสฺสเยว อุทฺทิสฺส, ขเต โอปาตเก ปน;
อนาปตฺติ ปติตฺวา หิ, ยกฺขาทีสุ มเตสุปิฯ

๒๙๓. ตถา ยกฺขาทโย ปาเณ, ขเต อุทฺทิสฺส ภิกฺขุนา;
นิปติตฺวา มรเนฺตสุ, มนุเสฺสสุปฺยยํ นโยฯ

๒๙๔. ‘‘ปาณิโน เอตฺถ พชฺฌิตฺวา, มรนฺตู’’ติ อนุทฺทิสํ;
ปาสํ โอเฑฺฑติ โย ตตฺถ, สเจ พชฺฌนฺติ ปาณิโนฯ

๒๙๕. หตฺถโต มุตฺตมตฺตสฺมิํ, ตสฺส ปาราชิกํ สิยา;
อานนฺตริยวตฺถุสฺมิํ, อานนฺตริยเมว จฯ

๒๙๖. อุทฺทิสฺส หิ กเต ปาเส, ยํ ปนุทฺทิสฺส โอฑฺฑิโต;
พนฺธเนสุ ตทเญฺญสํ, อนาปตฺติ ปกาสิตาฯ

๒๙๗. มูเลน วา มุธา วาปิ, ทิเนฺน ปาเส ปรสฺส หิ;
มูลฏฺฐเสฺสว โหตีติ, กมฺมพโทฺธ นิยามิโตฯ

๒๙๘. เยน ลโทฺธ สเจ โลปิ, ปาสมุคฺคฬิตมฺปิ วา;
ถิรํ วาปิ กโรเตวํ, อุภินฺนํ กมฺมพนฺธนํฯ

๒๙๙. โย ปาสํ อุคฺคฬาเปตฺวา, ยาติ ปาปภยา สเจ;
ตํ ทิสฺวา ปุน อโญฺญปิ, สณฺฐเปติ หิ ตตฺถ จฯ

๓๐๐. พทฺธา พทฺธา มรนฺติ เจ, มูลโฏฺฐ น จ มุจฺจติ;
ฐเปตฺวา คหิตฏฺฐาเน, ปาสยฏฺฐึ วิมุจฺจติฯ

๓๐๑. โคเปตฺวาปิ น โมโกฺข หิ, ปาสยฏฺฐึ สยํกตํ;
ตมโญฺญ ปุน คณฺหิตฺวา, สณฺฐเปติ สเจ ปนฯ

๓๐๒. ตปฺปจฺจยา มรเนฺตสุ, มูลโฏฺฐ น จ มุจฺจติ;
นาเสตฺวา สพฺพโส วา ตํ, ฌาเปตฺวา วา วิมุจฺจติฯ

๓๐๓. โรเปนฺตสฺส จ สูลํ วา, สเชฺชนฺตสฺส อทูหลํ;
โอปาเตน จ ปาเสน, สทิโสว วินิจฺฉโยฯ

๓๐๔. อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อชานนฺตสฺส ภิกฺขุโน;
ตถามรณจิตฺตสฺส, มเตปฺยุมฺมตฺตกาทิโนฯ

๓๐๕. มนุสฺสปาณิมฺหิ จ ปาณสญฺญิตา;
สจสฺส จิตฺตํ มรณูปสํหิตํ;
อุปกฺกโม เตน จ ตสฺส นาโส;
ปเญฺจตฺถ องฺคานิ มนุสฺสฆาเตฯ

อิติ วินยวินิจฺฉเย ตติยปาราชิกกถา นิฏฺฐิตาฯ

จตุตฺถปาราชิกกถา

๓๐๖. อสนฺตมตฺตสฺสิตเมว กตฺวา;
ภวํ อธิฏฺฐาย จ วตฺตมานํ;
อญฺญาปเทสญฺจ วินาธิมานํ;
ฌานาทิเภทํ สมุทาจเรยฺยฯ

๓๐๗. กาเยน วาจายปิ วา ตทเตฺถ;
ญาเตว วิญฺญตฺติปเถ อภโพฺพ;
ยเถว ตาโล ปน มตฺถกสฺมิํ;
ฉิโนฺน อภโพฺพ ปุน รุฬฺหิภาเวฯ

๓๐๘. อสนฺตเมวตฺตนิ โย ปรสฺส;
ทีเปติ ฌานาทิมนนฺตรํ โส;
ชานาติ เจ โหติ จุโต หิ โน เจ;

ชานาติ ถุลฺลจฺจยมสฺส โหติฯ

๓๐๙. ‘‘โย เต วิหาเร วสตีธ ภิกฺขุ;
โส ฌานลาภี’’ติ จ ทีปิเต เจ;
ชานาติ ถุลฺลจฺจยมสฺส โน เจ;
ชานาติ ตํ ทุกฺกฏเมว โหติฯ

๓๑๐. อสนฺตเมวตฺตนิ ธมฺมเมตํ;
อตฺถีติ กตฺวา วทโตธิมานา;
วุตฺต อนาปตฺตินโย ปเนวํ;
อวตฺตุกามสฺส ตถาทิกสฺสฯ

๓๑๑. ปาปิจฺฉตา ตสฺส อสนฺตภาโว;
อาโรจนเญฺจว มนุสฺสกสฺส;
นญฺญาปเทเสน ตเทว ญาณํ;
ปเญฺจตฺถ องฺคานิ วทนฺติ ธีราฯ

๓๑๒. ปฐเม ทุติเย จเนฺต, ปริยาโย น วิชฺชติ;
ทุติเย ตติเยเยว, อาณตฺติ น ปเนตเรฯ

๓๑๓. อาทิ เมกสมุฎฺฐานํ, ทุวงฺคํ กายจิตฺตโต;
เสสา จ ติสมุฎฺฐานา, เตสมงฺคานิ สตฺต ตุฯ

๓๑๔. สุโขเปกฺขายุตํ อาทิ, ตติยํ ทุกฺขเวทนํ;
ทุติยญฺจ จตุตฺถญฺจ, ติเวทนมุทีริตํฯ

๓๑๕. ปฐมสฺสฎฺฐ จิตฺตานิ, ตติยสฺส ทุเว ปน;
ทุติยสฺส จตุตฺถสฺส, ทส จิตฺตานิ ลพฺภเรฯ

๓๑๖. ตสฺมา สจิตฺตกํ วุตฺตํ, สพฺพเมตํ จตุพฺพิธํ;
กฺริยา สญฺญาวิโมกฺขญฺจ, โลกวชฺชนฺติ ทีปิตํฯ

๓๑๗. ทิทมาปตฺติยํเยว, วิธานํ ปน ยุชฺชติ;
ตสฺมา อาปตฺติยํเยว, คเหตพฺพํ วิภาวินาฯ

๓๑๘. มุทุปิฎฺฐิ จ ลมฺพี จ, มุขคฺคาหี นิสีทโก;
ปาราชิกา อิเม เตสํ, จตฺตาโร อนุโลมิกาฯ

๓๑๙. ภิกฺขุนีนญฺจ จตฺตาริ, วิพฺภนฺตา ภิกฺขุนี สยํ;
ตถา เอกาทสาภพฺพา, สเพฺพเต จตุวีสติฯ

๓๒๐. อิเม ปาราชิกา วุตฺตา, จตุวีสติ ปุคฺคลา;
อภพฺพา ภิกฺขุภาวาย, สีสจฺฉิโนฺนว ชีวิตุํฯ

๓๒๑. ปณฺฑโก จ ติรจฺฉาโน, อุภโตพฺยญฺชโนปิ จ;
ตโย วตฺถุวิปนฺนา หิ, อเหตุปฎิสนฺธิกาฯ

๓๒๒. ปญฺจานนฺตริกา เถยฺย-สํวาโสปิ จ ทูสโก;
ติตฺถิปกฺกนฺตโก เจติ, กฺริยานฏฺฐา ปนฏฺฐ เตฯ

๓๒๓. วินิจฺฉโย โย ปน สารภูโต;
ปาราชิกานํ กถิโต มยายํ;
ตสฺสานุสาเรน พุเธน ญาตุํ;
สกฺกา หิ เสโสปิ อเสสโตวฯ

๓๒๔. ปิฏเก ปฏุภาวกเร ปรเม;
วินเย วิวิเธหิ นเยหิ ยุเต;
ปรมตฺถนยํ อภิปตฺถยตา;
ปริยาปุณิตพฺพมยํ สตตํฯ

อิติ วินยวินิจฺฉเย จตุตฺถปาราชิกกถา นิฏฺฐิตาฯ

สงฺฆาทิเสสกถา

๓๒๕. โมเจตุกามตาจิตฺตํ, วายาโม สุกฺกโมจนํ;
อญฺญตฺร สุปินนฺเตน, โหติ สงฺฆาทิเสสตาฯ

๓๒๖. ปเรนุปกฺกมาเปตฺวา, องฺคชาตํ ปนตฺตโน;
สุกฺกํ ยทิ วิโมเจติ, ครุกํ ตสฺส นิทฺทิเสฯ

๓๒๗. สญฺจิจฺจุปกฺกมนฺตสฺส, องฺคชาตํ ปนตฺตโน;
ถุลฺลจฺจยํ สมุทฺทิฏฺฐํ, สเจ สุกฺกํ น มุจฺจติฯ

๓๒๘. สญฺจิจฺจุปกฺกมนฺตสฺส , อากาเส กมฺปเนนปิ;
โหติ ถุลฺลจฺจยํ ตสฺส, ยทิ สุกฺกํ น มุจฺจติฯ

๓๒๙. วตฺถึ กีฬาย ปูเรตฺวา, ปสฺสาเวตุํ น วฏฺฏติ;
นิมิตฺตํ ปน หเตฺถน, กีฬาเปนฺตสฺส ทุกฺกฏํฯ

๓๓๐. ทิสฺสนฺนํ ปน อิตฺถีนํ, นิมิตฺตํ รตฺตเจตสา;
ปุรโต ปจฺฉโต วาปิ, โอโลเกนฺตสฺส ทุกฺกฏํฯ

๓๓๑. เอเกเนกํ ปโยเคน, ทิวสมฺปิ จ ปสฺสโต;
นาปตฺติยา ภเว องฺคํ, อุมฺมีลนนิมีลนํฯ

๓๓๒. อโมจนาธิปฺปายสฺส, อนุปกฺกมโตปิ จ;
สุปินนฺเตน มุตฺตสฺมิํ, อนาปตฺติ ปกาสิตาฯ

สุกฺกวิสฏฺฐิกถาฯ

๓๓๓. อามสโนฺต มนุสฺสิตฺถึ, กายสํสคฺคราคโต;
‘‘มนุสฺสิตฺถี’’ติ สญฺญาย, โหติ สงฺฆาทิเสสิโกฯ

๓๓๔ โลเมนนฺตมโส โลมํ, ผุสนฺตสฺสาปิ อิตฺถิยา;
กายสํสคฺคราเคน, โหติ อาปตฺติ ภิกฺขุโนฯ

๓๓๕ อิตฺถิยา ยทิ สมฺผุฏฺโฐ, ผสฺสํ เสวนเจตโน;
วายมิตฺวาธิวาเสติ, โหติ สงฺฆาทิเสสตาฯ

๓๓๖ เอเกน ปน หเตฺถน, คเหตฺวา ทุติเยน วา;
ตตฺถ ตตฺถ ผุสนฺตสฺส, เอกาวาปตฺติ ทีปิตาฯ

๓๓๗ อุคฺคเหตฺวา ผุสนฺตสฺส, ยาว ปาทญฺจ สีสโต;
กายา หตฺถมโมเจตฺวา, เอกาว ทิวสมฺปิ จฯ

๓๓๘ องฺคุลีนํ ตุ ปญฺจนฺนํ, คหเณ เอกโต ปน;
เอกาเยว สิยาปตฺติ, น หิ โกฏฺฐาสโต สิยาฯ

๓๓๙ นานิตฺถีนํ สเจ ปญฺจ, คณฺหาตฺยงฺคุลิโย ปน;
เอกโต ปญฺจ สงฺฆาทิ-เสสา โหนฺติสฺส ภิกฺขุโนฯ

๓๔๐ อิตฺถิยา วิมติสฺสาปิ, ปณฺฑกาทิกสญฺญิโน;
กาเยน อิตฺถิยา กาย-สมฺพทฺธํ ผุสโตปิ วาฯ

๓๔๑ ปณฺฑเก ยกฺขิเปตีสุ, ตสฺส ถุลฺลจฺจยํ สิยา;
ทุกฺกฏํ กายสํสเคฺค, ติรจฺฉานคติตฺถิยาฯ

๓๔๒ ภิกฺขุโน ปฏิพเทฺธน, กาเยน ปน อิตฺถิยา;
กาเยน ปฏิพทฺธญฺจ, ผุสนฺตสฺสปิ ทุกฺกฏํฯ

๓๔๓ อิตฺถีนํ อิตฺถิรูปญฺจ, ทารุโลหมยาทิกํ;
ตาสํ วตฺถมลงฺการํ, อามสนฺตสฺส ทุกฺกฏํฯ

๓๔๔ ตตฺถชาตผลํ ขชฺชํ, มุคฺคาทิํ ตตฺถชาตกํ;
ธญฺญานิ ปน สพฺพานิ, อามสนฺตสฺส ทุกฺกฏํฯ

๓๔๕ สพฺพํ ธมนสงฺขาทิํ, ปญฺจงฺคตุริยมฺปิ จ;
รตนานิ จ สพฺพานิ, อามสนฺตสฺส ทุกฺกฏํฯ

๓๔๖ สพฺพมาวุธภณฺฑญฺจ, ชิยา จ ธนุทณฺฑโก;
อนามาสมิทํ สพฺพํ, ชาลญฺจ สรวารณํฯ

๓๔๗ สุวณฺณปฏิพิมฺพาทิ, เจติยํ อารกูฏกํ;
อนามาสนฺติ นิทฺทิฏฺฐํ, **กุรุนฺทฏฺฐกถาย** หิฯ

๓๔๘ สพฺพํ โอนหิตุํ วาปิ, โอนหาเปตุเมว วา;
วาทาเปตุญฺจ วาเทตุํ, วาทิตํ น จ วฏฺฏติฯ

๓๔๙ “กริสฺสามุปหาร”นฺติ, วุเตฺตน ปน ภิกฺขุนา;
ปูชา พุทฺธสฺส กาตพฺพา, วตฺตพฺพาติ จ วิญฺญุนาฯ

๓๕๐ สยํ ผุสิยมานสฺส, อิตฺถิยา ปน ธุตฺติยา;
อวายมิตฺวา กาเยน, ผสฺสํ ปฏิวิชานโตฯ

๓๕๑ อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อชานนฺตสฺส ภิกฺขุโน;
โมกฺขาธิปฺปายิโน เจว, ตถา อุมฺมตฺตกาทิโนฯ

๓๕๒ ปฐเมน สมานาว, สมุฏฺฐานาทโย ปน;
กายสํสคฺคราคสฺส, ตถา สุกฺกวิสฏฺฐิยาฯ

กายสํสคฺคกถาฯ

๓๕๓ ทุฏฺฐุลฺลวาจสฺสาเทน, อิตฺถิยา อิตฺถิสญฺญิโน;
ทฺวินฺนญฺจ ปน มคฺคานํ, วณฺณาวณฺณวเสน จฯ

๓๕๔ เมถุนยาจนาทีหิ , โอภาสนฺตสฺส ภิกฺขุโน;
วิญฺญุํ อนฺตมโส หตฺถ-มุทฺทายปิ ครุํ สิยาฯ

๓๕๕ ‘‘สิขรณีสิ , สมฺภินฺนา, อุภโตพฺยญฺชนา’’ติ จ;
อโกฺกสวจเนนาปิ, ครุกํ ตุ สุณนฺติยาฯ

๓๕๖ ปุนปฺปุโนภาสนฺตสฺส, เอกวาจาย วา พหู;
คณนาย จ วาจานํ, อิตฺถีนํ ครุกา สิยุํฯ

๓๕๗ สา เจ นปฺปฏิชานาติ, ตสฺส ถุลฺลจฺจยํ สิยา;
อาทิสฺส ภณเน จาปิ, อุพฺภชาณุมธกฺขกํฯ

๓๕๘ อุพฺภกฺขกมโธชาณุ-มณฺฑลํ ปน อุทฺทิสํ;
วณฺณาทิภณเน กาย-ปฏิพเทฺธ จ ทุกฺกฏํฯ

๓๕๙ ถุลฺลจฺจยํ ภเว ตสฺส, ปณฺฑเก ยกฺขิเปติสุ;
อธกฺขโกพฺภชาณุมฺหิ, ทุกฺกฏํ ปณฺฑกาทิสุฯ

๓๖๐ อุพฺภกฺขกมโธชาณุ-มณฺฑเลปิ อยํ นโย;
สพฺพตฺถ ทุกฺกฏํ วุตฺตํ, ติรจฺฉานคติตฺถิยาฯ

๓๖๑ อตฺถธมฺมปฺปุเรกฺขารํ, กตฺวา โอภาสโตปิ จ;
วทโตปิ อนาปตฺติ, ปุรกฺขตฺวานุสาสนิํฯ

๓๖๒ ตถา อุมฺมตฺตกาทีนํ, สมุฏฺฐานาทโย นยา;
อทินฺนาทานตุลฺยาว, เวทเนตฺถ ทฺวิธา มตาฯ

ทุฏฺฐุลฺลวาจากถาฯ

๓๖๓ วณฺณํ ปนตฺตโน กาม-ปาริจริยาย ภาสโต;
ตสฺมิํเยว ขเณ สา เจ, ชานาติ ครุกํ สิยาฯ

๓๖๔ โน เจ ชานาติ สา ยกฺขิ-เปติเทวีสุ ปณฺฑเก;

โหติ ถุลฺลจฺจยํ ตสฺส, เสเส อาปตฺติ ทุกฺกฏํฯ

๓๖๕. จีวราทีหิ อเญฺญหิ, วตฺถุกาเมหิ อตฺตโน;
นตฺถิ โทโส ภณนฺตสฺส, ปาริจริยาย วณฺณนํฯ

๓๖๖. อิตฺถิสญฺญา มนุสฺสิตฺถี, ปาริจริยาย ราคิตา;
โอภาโส เตน ราเคน, ขเณ ตสฺมึ วิชานนํฯ

๓๖๗. ปญฺจงฺคานิ อิมาเนตฺถ, เวทิตพฺพานิ วิญฺญุนา;
สมุฏฺฐานาทโยปฺยสฺส, อนนฺตรสมา มตาฯ

อตฺตกามปาริจริยกถาฯ

๓๖๘. ปฏิคฺคณฺหาติ สเนฺทสํ, ปุริสสฺสิตฺถิยาปิ วา;
วีมํสติ ครุ โหติ, ปจฺจาหรติ เจ ปนฯ

๓๖๙. ‘‘ยสฺสา หิ สนฺติกํ คนฺตฺวา, อาโรเจหี’’ติ เปสิโต;
ตมทิสฺวา ตทญฺญสฺส, อวสฺสาโรจกสฺส โสฯ

๓๗๐. ‘‘อาโรเจหี’’ติ วตฺวา ตํ, ปจฺจาหรติ เจ ปน;
ภิกฺขุ สงฺฆาทิเสสมฺหา, สญฺจริตฺตา น มุจฺจติฯ

๓๗๑. ‘‘มาตรา รกฺขิตํ อิตฺถึ, คจฺฉ พฺรูหี’’ติ เปสิโต;
ปิตุรกฺขิตมญฺญํ วา, วิสเงฺกโตว ภาสโตฯ

๓๗๒. ปฏิคฺคณฺหนตาทีหิ, ตีหิ อเงฺคหิ สํยุเต;
สญฺจริเตฺต สมาปเนฺน, ครุกาปตฺติมาทิเสฯ

๓๗๓. ทฺวีหิ ถุลฺลจฺจยํ วุตฺตํ, ปณฺฑกาทีสุ ตีหิปิ;
เอเกเนว จ สพฺพตฺถ, โหติ อาปตฺติ ทุกฺกฏํฯ

๓๗๔. เจติยสฺส จ สงฺฆสฺส, คิลานสฺส จ ภิกฺขุโน;
คจฺฉโต ปน กิเจฺจน, อนาปตฺติ ปกาสิตาฯ

๓๗๕. มนุสฺสตฺตํ ตถา ตสฺสา, นนาลํวจนียตา;
ปฏิคฺคณฺหนตาทีนํ, วสา ปญฺจงฺคิกํ มตํฯ

๓๗๖.฿ทิทณฺหิ ฉสมุฏฺฐานํ, อจิตฺตกมุทีริตํ;
อลํวจนียตฺตํ วา, ปณฺณตฺตึ วา อชานโตฯ

๓๗๗. อเหตฺวา สาสนํ กาย-วิกาเรนูปคมฺม ตํ;
วีมํสิตฺวา หรนฺตสฺส, ครุกํ กายโต สิยาฯ

๓๗๘. สุตฺวา ยถานิสิโนฺนว, วจนํ อิตฺถิยา ปุน;
ตํ ตเตฺถวาคตเสฺสว, อาโรเจนฺตสฺส วาจโตฯ

๓๗๙. อชานนฺตสฺส ปณฺณตฺตึ, กายวาจาหิ ตํ วิธึ;

กโรโต หรโต วาปิ, ครุกํ กายวาจโตฯ

๓๘๐. ฐานิตฺวาปิ กโรนฺตสฺส, ครุกาปตฺติโย ตถา;
สจิตฺตเกหิ ตีเหว, สมุฏฺฐาเนหิ ชายเรฯ

สญฺจริตฺตกถาฯ

๓๘๑. สยํยาจิตเกเหว, กุฏิกํ อปฺปมาณิกํ;
อตฺตุเทฺทสํ กโรนฺตสฺส, ตถาเทสิตวตฺถุกํฯ

๓๘๒. โหนฺติ สงฺฆาทิเสสา เทฺว, สารมฺภาทีสุ ทุกฺกฏํ;
สเจ เอกวิปนฺนา สา, ครุกํ เอกกํ สิยาฯ

๓๘๓. ปุริสํ ยาจิตุํ กมฺม-สหายตฺถาย วฏฺฏติ;
มูลเจฺฉชฺชวเสเนว, ยาจมานสฺส ทุกฺกฏํฯ

๓๘๔. อวชฺชํ หตฺถกมฺมมฺปิ, ยาจิตุํ ปน วฏฺฏติ;
หตฺถกมฺมมฺปิ นาเมตํ, กิญฺจิ วตฺถุ น โหติ หิฯ

๓๘๕. โคณมายาจมานสฺส, ฐเปตฺวา ญาตกาทิเก;
ทุกฺกฏํ ตสฺส นิทฺทิฏฺฐํ, มูลเจฺฉเชฺชน เตสุปิฯ

๓๘๖. ‘‘โคณํ เทมา’’ติ วุเตฺตปิ, คเหตุํ น จ วฏฺฏติ;
สกฏํ ทารุภณฺฑตฺตา, คเหตุํ ปน วฏฺฏติฯ

๓๘๗. วาสิผรสุกุทฺทาล-กุฐาราทีสฺวยํ นโย;
อนชฺฌาวุตฺถกํ สพฺพํ, หราเปตุมฺปิ วฏฺฏติฯ

๓๘๘. วลฺลิอาทิมฺหิ สพฺพสฺมิํ, ครุภณฺฑปฺปโหนเก;
ปเรสํ สนฺตเกเยว, โหติ อาปตฺติ ทุกฺกฏํฯ

๓๘๙. ปจฺจเยสุ หิ ตีเสฺวว, วิญฺญตฺติ น จ วฏฺฏติ;
ตติเย ปริกโถภาส-นิมิตฺตานิ จ ลพฺภเรฯ

๓๙๐. ‘‘อเทสิเต จ วตฺถุสฺมิํ, ปมาเณนาธิกํ กุฏิํ;
กริสฺสามี’’ติ จิเนฺตตฺวา, อรญฺญํ คจฺฉโตปิ จฯ

๓๙๑. ผรสุํ วาปิ วาสิํ วา, นิเสนฺตสฺสาปิ ทุกฺกฏํ;
ฉินฺทโต ทุกฺกฏํ รุกฺขํ, ตสฺส ปาจิตฺติยา สหฯ

๓๙๒. เอวํ ปุพฺพปโยคสฺมิํ, กุฏิการกภิกฺขุโน;
ยถาปโยคมาปตฺติํ, วินยญฺญู วินิทฺทิเสฯ

๓๙๓. ยา ปน ทฺวีหิ ปิเณฺฑหิ, นิฏฺฐานํ ตุ คมิสฺสติ;
โหติ ถุลฺลจฺจยํ เตสุ, ปฐเม ทุติเย ครุฯ

๓๙๔. อนาปตฺติ สจญฺญสฺส, เทติ วิปฺปกตํ กุฏิํ;

ตถา ภูมิํ สมํ กตฺวา, ภินฺทโตปิ จ ตํ กุฏิํฯ

๓๙๕. คุหํ เลณํ กโรนฺตสฺส, ติณปณฺณจฺฉทมฺปิ วา;
วาสาคารํ ฐเปตฺวาน, อญฺญสฺสตฺถาย วา ตถาฯ

๓๙๖. อเทสาเปตฺวาว ภิกฺขูหิ, วตฺถุํ ปน จ ภิกฺขุโน;
กฺริยโตว สมุฏฺฐาติ, กโรโต อปฺปมาณิกํฯ

๓๙๗. อเทเสตฺวา กโรนฺตสฺส, ตํ กฺริยากฺริยโต สิยา;
สมุฏฺฐานาทโย เสสา, สญฺจริตฺตสมา มตาฯ

กุฏิการสิกฺขาปทกถาฯ

๓๙๘. อเทเสตฺวา สเจ วตฺถุํ, โย กเรยฺย มหลฺลกํ;
วิหารํ อตฺตวาสตฺถํ, ครุกํ ตสฺส นิทฺทิเสฯ

๓๙๙. ปมาณาติกฺกเมนาปิ , โทโส นตฺถิ มหลฺลเก;
ตสฺมา กฺริยสมุฏฺฐานา-ภาวํ สมุปลกฺขเยฯ

๔๐๐. ปมาณนิยมาภาวา, เอกสงฺฆาทิเสสตา;
สมุฏฺฐานาทิกํ เสสํ, อนนฺตรสมํ มตํฯ

มหลฺลกกถาฯ

๔๐๑. ปาราชิกานิ วุตฺตานิ, จตุวีสติ สตฺถุนา;
ภิกฺขุโน อนุรูปานิ, เตสุ เอกูนวีสติฯ

๔๐๒. อมูลเกน โจเทติ, หุตฺวา จาวนเจตโน;
สุทฺธํ วา ยทิ วาสุทฺธํ, เตสุ อญฺญตเรน โยฯ

๔๐๓. ครุกํ ตสฺส อาปตฺติํ, กโตกาสมฺหิ นิทฺทิเส;
ตเถว อกโตกาเส, ทุกฺกฏาปตฺติยา สหฯ

๔๐๔. ‘‘โกโณฺฐสิ จ นิคโณฺฐสิ;
สามเณโรสิ ตาปโส;
คหโฏฺฐสิ ตถา เชฏฺฐ-;
พฺพติโกสิ อุปาสโกฯ

๔๐๕. ทุสฺสีโล ปาปธมฺมสิ, อโนฺตปูติ อวสฺสุโต’’;
อิเจฺจวมฺปิ วทนฺตสฺส, ครุกํ ตสฺส นิทฺทิเสฯ

๔๐๖. สมฺมุขา หตฺถมุทฺทาย, โจเทนฺตสฺสปิ ตงฺขเณ;
ตํ เจ ปโร วิชานาติ, โหติ อาปตฺติ ภิกฺขุโนฯ

๔๐๗. ครุกํ สมฺมุเข ฐตฺวา, โจทาเปนฺตสฺส เกนจิ;
ตสฺส วาจาย วาจาย, โจทาเปนฺตสฺส นิทฺทิเสฯ

๔๐๘. อถ โสปิ ‘‘มยา ทิฏฺฐํ, สุตํ วา’’ติ จ ภาสติ;
เตสํ ทฺวินฺนมฺปิ สงฺฆาทิ-เสโส โหติ น สํสโยฯ

๔๐๙. ทูตํ วา ปน เปเสตฺวา, ปณฺณํ วา ปน สาสนํ;
โจทาเปนฺตสฺส อาปตฺติ, น โหตีติ ปกาสิตาฯ

๔๑๐. ตถา สงฺฆาทิเสเสหิ, วุตฺต จาวนสญฺญิโน;
โหติ ปาจิตฺติยาปตฺติ, เสสาปตฺตีหิ ทุกฺกฏํฯ

๔๑๑. อโกฺกสนาธิปฺปายสฺส, อกโตกาสมตฺตนา;
สห ปาจิตฺติเยนสฺส, วทนฺตสฺส จ ทุกฺกฏํฯ

๔๑๒. อสมฺมุขา วทนฺตสฺส, อาปตฺตีหิปิ สตฺตหิ;
ตถา กมฺมํ กโรนฺตสฺส, โหติ อาปตฺติ ทุกฺกฏํฯ

๔๑๓. น โทสุมฺมตฺตกาทีนํ, โหติ ปญฺจงฺคสํยุตํ;
อุปสมฺปนฺนตา ตสฺมิํ, ปุคฺคเล สุทฺธสญฺญิตาฯ

๔๑๔. ปาราชิเกน โจเทติ, เยน ตสฺส อมูลตา;
สมฺมุขา โจทนา เจว, ตสฺส จาวนสญฺญิโนฯ

๔๑๕. ตงฺขเณ ชานนเญฺจว, ปญฺจงฺคานิ ภวนฺติ หิ;
อิทํ ตุ ติสมุฏฺฐานํ, สจิตฺตํ ทุกฺขเวทนํฯ

ทุฏฺฐโทสกถาฯ

๔๑๖. เลสมตฺตมุปาทาย, ภิกฺขุมนฺติมวตฺถุนา;
โจเทยฺย ครุกาปตฺติ, สเจ จาวนเจตโนฯ

๔๑๗. โจเทติ วา ตถาสญฺญี, โจทาเปติ ปเรน วา;
อนาปตฺติ สิยา เสโส, อนนฺตรสโม มโตฯ

ทุติยทุฏฺฐโทสกถาฯ

๔๑๘. สมคฺคสฺส จ สงฺฆสฺส, เภทตฺถํ วายเมยฺย โย;
เภทเหตุํ คเหตฺวา วา, ติเฏฺฐยฺย ปริทีปยํฯ

๔๑๙. โส หิ ภิกฺขูหิ วตฺตโพฺพ, ‘‘เภทตฺถํ มา ปรกฺกม’’;
อิติ ‘‘สงฺฆสฺส มา ติฏฺฐ, คเหตฺวา เภทการณํ’’ฯ

๔๒๐. วุจฺจมาโน หิ เตเหว, นิสฺสเชฺชยฺย น เจว ยํ;
สมนุภาสิตโพฺพ ตํ, อจฺจชํ ครุกํ ผุเสฯ

๔๒๑. ปรกฺกมนฺตํ สงฺฆสฺส, ภิกฺขุํ เภทาย ภิกฺขุโน;
ทิสฺวา สุตฺวา หิ ญตฺวา วา, อวทนฺตสฺส ทุกฺกฏํฯ

๔๒๒. คนฺตฺวา จ ปน วตฺตโพฺพ, อทฺธโยชนตาทิกํ;

ทูรมฺปิ ปน คนฺตพฺพํ, สเจ สโกฺกติ ตาวเทฯ

๔๒๓ ติกฺขตฺตุํ ปน วุตฺตสฺส, อปริจฺจชโตปิ ตํ;
ทูตํ วา ปน ปณฺณํ วา, เปสโตปิ จ ทุกฺกฏํฯ

๔๒๔ ญตฺติยา ปริโยสาเน, ทุกฺกฏํ ปริทีปิตํ;
กมฺมวาจาหิ จ ทฺวีหิ, โหติ ถุลฺลจฺจยํ ทฺวยํฯ

๔๒๕ ยฺย-กาเร ปน สมฺปเตฺต, ครุเกเยว ติฏฺฐติ;
ปสฺสมฺภนฺติ หิ ติโสฺสปิ, ภิกฺขุโน ทุกฺกฏาทโยฯ

๔๒๖ อกเต ปน กมฺมสฺมิํ, อปริจฺจชโตปิ จ;
ตสฺส สงฺฆาทิเสเสน, อนาปตฺติ ปกาสิตาฯ

๔๒๗ ญตฺติโต ปน ปุเพฺพ วา, ปจฺฉา วา ตงฺขเณปิ วา;
อสมฺปเตฺต ยฺย-การสฺมิํ, ปฏินิสฺสชฺชโตปิ จฯ

๔๒๘ ปฏินิสฺสชฺชโต วาปิ, ตํ วา สมนุภาสโต;
ตเถวุมฺมตฺตกาทีนํ, อนาปตฺติ ปกาสิตาฯ

๔๒๙ ยญฺหิ ภิกฺขุมนุทฺทิสฺส, มจฺฉมํสํ กตํ ภเว;
ยสฺมิญฺจ นิเพฺพมติโก, ตํ สพฺพํ ตสฺส วฏฺฏติฯ

๔๓๐ สมุทฺทิสฺส กตํ ญตฺวา, ภุญฺชนฺตเสฺสว ทุกฺกฏํ;
ตถา อกปฺปิยํ มํสํ, อชานิตฺวาปิ ขาทโตฯ

๔๓๑ หตฺถุสฺสจฺฉมนุสฺสานํ , อหิกุกฺกุรทีปินํ;
สีหพฺยคฺฆตรจฺฉานํ, มํสํ โหติ อกปฺปิยํฯ

๔๓๒ ถุลฺลจฺจยํ มนุสฺสานํ, มํเส เสเสสุ ทุกฺกฏํ;
สจิตฺตกํ สมุทฺทิสฺส-กตํ เสสมจิตฺตกํฯ

๔๓๓ ปุจฺฉิตฺวาเยว มํสานํ, ภิกฺขูนํ คหณํ ปน;
เอตํ วตฺตนฺติ วตฺตญฺญู, วทนฺติ วินยญฺญุโนฯ

๔๓๔ อิทเมกสมุฏฺฐานํ, วุตฺตํ สมนุภาสนํ;
กายกมฺมํ วจีกมฺมํ, อกฺริยํ ทุกฺขเวทนํฯ

สงฺฆเภทกถาฯ

๔๓๕ ทุติเย สงฺฆเภทสฺมิํ, วตฺตพฺพํ นตฺถิ กิญฺจิปิ;
สมุฏฺฐานาทโยปิสฺส, ปฐเมน สมา มตาฯ

ทุติยสงฺฆเภทกถาฯ

๔๓๖ อุเทฺทสปริยาปเนฺน, ภิกฺขุ ทุพฺพจชาติโก;
อวจนียมตฺตานํ, กโรติ ครุกํ สิยาฯ

๔๓๗ ทุพฺพเจปิ ปเนตสฺมึ, สงฺฆเภทกวณฺณเน;
สโพฺพ วุตฺตนเยเนว, เวทิตโพฺพ วินิจฺฉโยฯ

ทุพฺพจกถาฯ

๔๓๘ โย ฉนฺทคามิตาทีหิ, ปาเปโนฺต กุลทูสโกฯ
กเมฺม กริยมาเน ตํ, อจฺจชํ ครุกํ ผุเสฯ

๔๓๙ จุณฺณํ ปณฺณํ ผลํ ปุปฺผํ, เวฬุํ กฎฺฐญฺจ มตฺติกํ;
กุลสงฺคหณตฺถาย, อตฺตโน วา ปรสฺส วาฯ

๔๔๐ สนฺตกํ ททโต โหติ, กุลทูสนทุกฺกฏํ;
ภณฺฑเคฺฆน จ กาตโพฺพ, เถยฺยา สงฺฆญฺญสนฺตเกฯ

๔๔๑ สงฺฆิกํ ครุภณฺฑํ วา, เสนาสนนิยามิตํ;
โยปิสฺสรวตาเยว, เทโนฺต ถุลฺลจฺจยํ ผุเสฯ

๔๔๒ หริตฺวา วา หราเปตฺวา, ปโกฺกสิตฺวาคตสฺส วา;
กุลสงฺคหณตฺถาย, ปุปฺผํ เทนฺตสฺส ทุกฺกฏํฯ

๔๔๓ หริตฺวา วา หราเปตฺวา, ปิตูนํ ปน วฎฺฎติ;
ทาตุํ ปุปฺผํ ปนญฺญสฺส, อาคตเสฺสว ญาติโนฯ

๔๔๔ ตญฺจ โข วตฺถุปูชตฺถํ, ทาตพฺพํ น ปนญฺญถา;
สิวาทิปูชนตฺถํ วา, มณฺฑนตฺถํ น วฎฺฎติฯ

๔๔๕ ผลาทีสฺปิ เสเสสุ, ภิกฺขุนา วินยญฺญุนา;
ปุเปฺผ วุตฺตนเยเนว, เวทิตโพฺพ วินิจฺฉโยฯ

๔๔๖ ปุปฺผาทิภาชเน โกจิ, อาคจฺฉติ สเจ ปน;
สมฺมเตนสฺส ทาตพฺพํ, ญาเปตฺวา อิตเรน ตุฯ

๔๔๗ อุปฑฺฒภาคํ ทาตพฺพํ, อิติ วุตฺตํ **กุรุนฺทิยํ**;
‘‘โถกํ โถก’’นฺติ นิทฺทิฎฺฐํ, **มหาปจฺจริยํ** ปนฯ

๔๔๘ คิลานานํ มนุสฺสานํ, ทาตพฺพํ ตุ สกํ ผลํ;
ปริพฺพยวิหีนสฺส, สมฺปตฺติสฺสริยสฺสปิฯ

๔๔๙ สงฺฆาราเม ยถา ยตฺร, สเงฺฆน กติกา กตา;
ผลรุกฺขปริเจฺฉทํ, กตฺวา ตตฺราคตสฺสปิฯ

๔๕๐ ผลํ ยถาปริเจฺฉทํ, ททโต ปน วฎฺฎติ;
‘‘ทเสฺสตพฺพาปิ วา รุกฺขา’’, ‘‘อิโต คณฺห ผล’’นฺติ จฯ

๔๕๑ สยํ ขณิตฺวา ปถวึ, มาลาคจฺฉาทิโรปเน;
โหติ ปาจิตฺติเยนสฺส, ทุกฺกฏํ กุลทูสเนฯ

๔๕๒. อกปฺปิเยน วาเกฺยน, ตถา โรปาปเนปิ จ;
สพฺพตฺถ ทุกฺกฏํ วุตฺตํ, ภิกฺขุโน กุลทูสเนฯ

๔๕๓. โรปเน ทุกฺกฏํเยว, โหติ กปฺปิยภูมิยํ;
ตถา โรปาปเน วุตฺตํ, อุภยตฺถ จ ภิกฺขุโนฯ

๔๕๔. สกึ อาณตฺติยา ตสฺส, พหูนํ โรปเน ปน;
สทุกฺกฏา ตุ ปาจิตฺติ, สุทฺธํ วา ทุกฺกฏํ สิยาฯ

๔๕๕. กปฺปิเยเนว วาเกฺยน, อุภยตฺถ จ ภูมิยา;
โรปเน ปริโภคตฺถํ, น โทโส โกจิ วิชฺชติฯ

๔๕๖. กปฺปิยภูมิ เจ โหติ, สยํ โรเปตุเมว จ;
วฏฺฏตีติ จ นิทฺทิฏฺฐํ, **มหาปจฺจริยํ** ปนฯ

๔๕๗. อารามาทีนมตฺถาย, สยํ สํโรปิตสฺส วา;
วฏฺฏเตว จ ภิกฺขูนํ, ตํ ผลํ ปริภุญฺชิตุํฯ

๔๕๘. สิญฺจเน ปน สพฺพตฺถ, สยํ สิญฺจาปเนปิ จ;
อกปฺปิโยทเกเนว, โหติ ปาจิตฺติ ภิกฺขุโนฯ

๔๕๙. กุลสงฺคหณตฺถญฺจ, ปริโภคตฺถเมว วา;
สทฺธึ ปาจิตฺติเยนสฺส, สิญฺจโต โหติ ทุกฺกฏํฯ

๔๖๐. เตสํเยว ปนตฺถาย, ทฺวินฺนํ กปฺปิยวารินา;
สิญฺจเน ทุกฺกฏํ วุตฺตํ, ตถา สิญฺจาปเนปิ จฯ

๔๖๑. กุลสงฺคหณตฺถาย, ปุปฺผานํ โอจินาปเน;
สยโมจินเน จาปิ, สปาจิตฺติยทุกฺกฏํฯ

๔๖๒. ปุปฺผานํ คณนายสฺส, ปุปฺผโมจินโต ปน;
โหติ ปาจิตฺติยาปตฺติ, กุลตฺถํ เจ สทุกฺกฏาฯ

๔๖๓. คนฺถิมํ โคปฺผิมํ นาม, เวธิมํ เวฐิมมฺปิ จ;
ปูริมํ วายิมํ เจติ, ฉพฺพิโธ ปุปฺผสงฺคโหฯ

๔๖๔. ตตฺถ ทเณฺฑน ทณฺฑํ วา, วเณฺฏนปิ จ วณฺฏกํ;
คนฺถิตฺวา กรณํ สพฺพํ, “**คนฺถิม**”นฺติ ปวุจฺจติฯ

๔๖๕. **โคปฺผิมํ** นาม โคเปฺผตฺวา, สุตฺตาทีหิ กรียติ;
เอกโตวณฺฏิกา มาลา, อุภโตวณฺฏิกา จ ตํฯ

๔๖๖. **เวธิมํ** นาม วิชฺฌิตฺวา, พุเนฺทสุ มกุลาทิกํ;
อาวุตา สูจิอาทีหิ, มาลาวิกติ วุจฺจติฯ

๔๖๗. **เวฐิมํ** นาม เวเฐตฺวา, กตํ มาลาคุเณหิ วา;
วากาทีหิ จ พทฺธํ วา, ‘‘เวฐิม’’นฺติ ปวุจฺจติฯ

๔๖๘. **ปูริมํ** ปน ทฏฺฐพฺพํ, ปุปฺผมาลาหิ ปูรเณ;
โพธึ ปุปฺผปฏาทีนํ, ปริเกฺขเปสุ ลพฺภติฯ

๔๖๙. **วายิมํ** นาม ทฏฺฐพฺพํ, ปุปฺผรูปปฏาทิสุ;
ปุปฺผมาลาคุเณเหว, วายิตฺวา กรเณ ปนฯ

๔๗๐. สพฺพเมตํ สยํ กาตุํ, การาเปตุํ ปเรหิ วา;
ภิกฺขูนํ ภิกฺขุนีนญฺจ, พุทฺธสฺสปิ น วฏฺฏติฯ

๔๗๑. ตถา กลมฺพกํ กาตุํ, อฑฺฒจนฺทกเมว วา;
อเญฺญหิ ปูริตํ ปุปฺผ-ปฏํ วา วายิตุมฺปิ จฯ

๔๗๒. ปิฏฺฐกาจมยํ ทามํ, เคณฺฑุปุปฺผมยมฺปิ จ;
ขรปตฺตมยํ มาลํ, สพฺพํ กาตุํ น วฏฺฏติฯ

๔๗๓. กณิการาทิปุปฺผานิ, วิตาเน พทฺธกณฺฏเก;
หีราทีหิ ปฏากตฺถํ, วิชฺฌนฺตสฺสปิ ทุกฺกฏํฯ

๔๗๔. กณฺฏกาทีหิ ภิกฺขุสฺส, เอกปุปฺผมฺปิ วิชฺฌิตุํ;
ปุเปฺผสฺเยว วา ปุปฺผํ, ปเวเสตุํ น วฏฺฏติฯ

๔๗๕. อโสกปิณฺฑิอาทีนํ, อนฺตเร ธมฺมรชฺชุยา;
ปเวเสนฺตสฺส ปุปฺผานิ, น โทโส โกจิ วิชฺชติฯ

๔๗๖. ธุปิเตสุ ปเวเสตฺวา, กทลิจฺฉตฺตภิตฺติสุ;
กณฺฏเกสุปิ ปุปฺผานิ, วิชฺฌนฺตสฺสปิ ทุกฺกฏํฯ

๔๗๗. ญตฺติยํ ปน วตฺตพฺพํ, วจนํ วตฺถุปูชเน;
นิมิตฺตภาสปริยา, วฏฺฏนฺตีติ ปกาสิตาฯ

๔๗๘. น เกวลมกตฺตพฺพํ, กุลทูสนเมว จ;
อถ โข เวชฺชกมฺมาทิ, น กตฺตพฺพํ กุทาจนํฯ

๔๗๙. ทาตพฺพํ ปน เภสชฺชํ, ปญฺจนฺนํ สหธมฺมินํ;
กตฺวาปฺยกตวิญฺญตฺตึ, กา กถา อตฺตโน ธเนฯ

๔๘๐. ตถา มาตาปิตูนมฺปิ, ตทุปฏฺฐากชนฺตุโน;
ภณฺฑุกสฺสตฺตโน เจว, เวยฺยาวจฺจกรสฺสปิฯ

๔๘๑. เชฏฺฐภาตา กนิโฏฺฐ จ, ตถา ภคินิโย ทุเว;
จูฬมาตา จูฬปิตา, มหามาตา มหาปิตาฯ

๔๘๒. ปิตุจฺฉา มาตุโล จาติ, ทสิเม ญาตโย มตา;
อิเมสมฺปิ ทสนฺนญฺจ, กาตุํ วฏฺฏติ ภิกฺขุโนฯ

๔๘๓. สเจ เภสชฺชเมเตสํ, นปฺปโหติ น โหติ วา;
ยาจนฺติปิ จ ตํ ภิกฺขุํ, ทาตพฺพํ ตาวกาลิกํฯ

๔๘๔. สเจ เต น จ ยาจนฺติ, ทาตพฺพํ ตาวกาลิกํ;
อาโภคํ ปน กตฺวา วา, ‘‘ทสฺสนฺติ ปุน เม อิเม’’ฯ

๔๘๕. เอเตสํ ตุ กุลา ยาว, สตฺตมา กุลทูสนํ;
เภสชฺชกรณาปตฺติ, วิญฺญตฺติ วา น รูหติฯ

๔๘๖. ภาตุชายาปิ วา โหติ, สเจ ภคินิสามิโก;
สเจ เต ญาตกา โหนฺติ, กาตุํ เตสมฺปิ วฏฺฏติฯ

๔๘๗. อญฺญาตกา สเจ โหนฺติ, ภาตุโน อนุชาย วา;
‘‘ตุมฺหากํ ชคฺคนฏฺฐาเน, เทถา’’ติ จ วเท พุโธฯ

๔๘๘. อถ เตสมฺปิ ปุตฺตานํ, กตฺวา ทาตพฺพเมว วา;
‘‘มาตาปิตูนํ ตุมฺหากํ, เทถา’’ติ วินยญฺญุนาฯ

๔๘๙. อโญฺญปิ โย โกจิ ปนิสฺสโร วา;
โจโรปิ วา ยุทฺธปราชิโต วา;
อาคนฺตุโก ขีณปริพฺพโย วา;
อกลฺลโก ญาติชนุชฺฌิโต วาฯ

๔๙๐. เอเตสํ ปน สเพฺพสํ, อปจฺจาสีสตา สตา;
กาตโพฺพ ปฏิสนฺถาโร, ภิกฺขุนา สาธุนาธุนาฯ

๔๙๑. ปริโตฺตทกสุตฺตานิ, วุเตฺต เทถาติ เกนจิ;
ชลํ หเตฺถน จาเลตฺวา, มทฺทิตฺวา ปน สุตฺตกํฯ

๔๙๒. ทาตพฺพํ ภิกฺขุนา กตฺวา, เตสเมว จ สนฺตกํ;
อตฺตโน อุทกํ เตสํ, สุตฺตํ วา เทติ ทุกฺกฏํฯ

๔๙๓. อนามโฏฺฐปิ ทาตโพฺพ, ปิณฺฑปาโต วิชานตา;
ทฺวินฺนํ มาตาปิตูนมฺปิ, ตทุปฏฺฐายกสฺส จฯ

๔๙๔. อิสฺสรสฺสาปิ ทาตโพฺพ, โจรทามริกสฺส จ;
ภณฺฑุกสฺสตฺตโน เจว, เวยฺยาวจฺจกรสฺสปิฯ

๔๙๕. ทาตุํ ปณฺฑุปลาสสฺส, ถาลเกปิ จ วฏฺฏติ;
ฐเปตฺวา ตํ ปนญฺญสฺส, ปิตุโนปิ น วฏฺฏติฯ

๔๙๖. คิหีนํ ปน ทูเตยฺยํ, ชงฺฆเปสนิยมฺปิ จ;
สตฺถุนา ทุกฺกฏํ วุตฺตํ, กโรนฺตสฺส ปเท ปเทฯ

๔๙๗. ภณฺฑุมาตาปิตูนมฺปิ, เวยฺยาวจฺจกรสฺส จ;
สาสนํ สหธมฺมีนํ, หริตุํ ปน วฏฺฏติฯ

๔๙๘. กุลทูสนกเมฺมน, ลทฺธํ อฏฺฐวิเธนปิ;
ปญฺจนฺนํ สหธมฺมีนํ, น จ วฏฺฏติ ภุญฺชิตุํฯ

๔๙๙. โชฺฌมหาเรสุ สพฺพตฺถ, ทุกฺกฏํ ปริทีปิตํ;
ปริโภควเสเนว, เสเสสุปิ อยํ นโยฯ

๕๐๐. กตฺวา รูปิยโวหารํ, อภูตาโรจเนน จ;
อุปฺปนฺนปจฺจยา สเพฺพ, สมานาติ ปกาสิตาฯ

๕๐๑. วิญฺญตฺตินุปฺปทาเนน, เวชฺชกมฺมมเนสนํ;
ปาริภฏฺฐกตํ มุคฺค-สูปตํ วตฺถุวิชฺชกํฯ

๕๐๒. ชงฺฆเปสนิยํ ทูต-กมฺมญฺจ กุลทูสนํ;
อภูตาโรจนํ พุทฺธ-ปฏิกุฏฺฐํ วิวชฺชเยฯ

๕๐๓. น โทสุมฺมตฺตกาทีนํ, ปฏินิสฺสชฺชโตปิ ตํ;
สมุฏฺฐานาทิกํ สพฺพํ, สงฺฆเภทสมํ มตํฯ

กุลทูสนกถาฯ

๕๐๔. ชานํ ยาวติหํ เยน, ฉาทิตาปตฺติ ภิกฺขุนา;
อกามา ปริวตฺถพฺพํ, เตน ตาวติหํ ปนฯ

๕๐๕. อาปตฺติ จ อนุกฺขิโตฺต, ปหุ จานนฺตรายิโก;
จตุสฺวปิ จ ตํสญฺญี, ตสฺส ฉาเทตุกามตาฯ

๕๐๖. ฉาทนนฺติ ปเนเตหิ, ทสหเงฺคหิ ภิกฺขุนา;
ฉนฺนา นาม สิยาปตฺติ, อรุณุคฺคมเนน สาฯ

เทฺว ภาณวารา นิฏฺฐิตาฯ

๕๐๗. ติวิโธ ปริวาโส หิ, ติวิธาเปตเจตสา;
ปฏิจฺฉโนฺน จ สุทฺธโนฺต, สโมธาโนติ ทีปิโตฯ

๕๐๘. ตตฺรายํ ตุ **ปฏิจฺฉนฺน-ปริวาโส** ปกาสิโต;
ปฏิจฺฉนฺนาย ทาตโพฺพ, วเสนาปตฺติยาติ จฯ

๕๐๙. วตฺถุโคตฺตวเสนาปิ, นามาปตฺติวเสน วา;
กมฺมวาจา หิ กาตพฺพา, ทาตโพฺพ ตสฺส เตน จฯ

๕๑๐. ‘‘วตฺตํ สมาทิยามี’’ติ, ‘‘ปริวาส’’นฺติ วา ปุน;
สมาทิยิตฺวา สงฺฆสฺส, อาโรเจตพฺพมาทิโตฯ

๕๑๑. ปุนปฺปุนาคตานมฺปิ, อาโรเจโนฺตว รตฺติยา;
เฉทํ วา วตฺตเภทํ วา, อกตฺวาว สทา วเสฯ

๕๑๒. ปริวาโส วิโสเธตุํ, น สกฺกา ตตฺถ เจ ปน;
นิกฺขิปิตฺวาน ตํ วตฺตํ, วตฺถพฺพํ เตน ภิกฺขุนาฯ

๕๑๓. ตเตฺถว สงฺฆมเชฺฌ วา, ปุคฺคเล วาปิ นิกฺขิเป;

นิกฺขิปามีติ วตฺตํ วา, ปริวาสนฺติ วา ตถาฯ

๕๑๔. เอวเมกปเทนาปิ, ปเทหิ ทฺวีหิ วา ปน;
วตฺตํ นิกฺขิปิตพฺพํ ตํ, สมาทาเนปฺยยํ นโยฯ

๕๑๕. นิกฺขิตฺตกาลโต อุทฺธํ, ปกตตฺโตติ วุจฺจติ;
ปุน ปจฺจูสกาลสฺมิํ, สทฺธิเมเกน ภิกฺขุนาฯ

๕๑๖. ปริกฺขิตฺตวิหารสฺส, เทฺว ปริเกฺขปโต พหิ;
ปริเกฺขปารหฎฺฐานา, อปริกฺขิตฺตโต พหิฯ

๕๑๗. เลฑฺฑุปาเต อติกฺกมฺม, โอกฺกมิตฺวา จ มคฺคโต;
คุเมฺพน วติยา วาปิ, ฉนฺนฎฺฐาเน ฐิเตน ตุฯ

๕๑๘. เตน อโนฺตรุเณเยว, วตฺตมาทาย วิญฺญุนา;
อาโรเจตฺวารุเณ ตสฺมิํ, วุฎฺฐิเต ตสฺส สนฺติเกฯ

๕๑๙. นิกฺขิปิตฺวา ตโต วตฺตํ, คนฺตพฺพํ ตุ ยถาสุขํ;
อโนฺตเยวารุเณ ภิกฺขุ, คโต เจ ยสฺส กสฺสจิฯ

๕๒๐. อาโรเจตฺวาว ตํ วตฺตํ, นิกฺขิเป ปุน ปณฺฑิโต;
เสสํ **สมุจฺจยสฺสฎฺฐ-กถาย** จ วิภาวเยฯ

๕๒๑. อาปตฺตีนญฺจ รตฺตีนํ, ปริเจฺฉทํ น ชานติ;
โย ตสฺส ปน ทาตโพฺพ, “**สุทฺธโนฺต**”ติ ปวุจฺจติฯ

๕๒๒. เอเสว ปริสุเทฺธหิ, สุทฺธโนฺต ทุวิโธ มโต;
จูฬสุทฺธนฺตนาโม จ, **มหาสุทฺธนฺตนามโก**ฯ

๕๒๓. ทุวิโธปิ อยํ รตฺติ-ปริเจฺฉทํ อชานโต;
เอกจฺจํ สกลํ วาปิ, ทาตโพฺพ วิมติสฺส วาฯ

๕๒๔. อิตโรปิ **สโมธาน-ปริวาโส** ติธา มโต;
โส **โอธานสโมธาโน, อคฺฆมิสฺสกปุพฺพโก**ฯ

๕๒๕. อาปชฺชิตฺวานฺตราปตฺติํ, ฉาเทนฺตสฺส หิ ภิกฺขุโน;
ทิวเส ปริวุเตฺถ ตุ, โอธุนิตฺวา ปทียเตฯ

๕๒๖. ปริมาปตฺติยา มูล-ทิวเส ตุ วินิจฺฉิเต;
ปจฺฉา อาปนฺนมาปตฺติํ, สโมธาย วิธานโตฯ

๕๒๗. ยาจมานสฺส สเงฺฆน, ทาตโพฺพ ปน ภิกฺขุโน;
เอโสธานสโมธาน-ปริวาโส ปกาสิโตฯ

๕๒๘. ยถา สมฺพหุลาเสฺวกา, เทฺว วา สมฺพหุลาปิ วา;
ยา ยา จิรปฎิจฺฉนฺนา, ตาสํ อคฺฆวเสน หิฯ

๕๒๙. อาปตฺตีนํ ตโต อูน-ปฏิจฺฉนฺนานเมว โย;
สโมธาย ปทาตพฺโพ, ปริวาโสติ วุจฺจติฯ

๕๓๐. นานาวตฺถุกสญฺญาโย, สพฺพา อาปตฺติโย ปน;
สพฺพาตา เอกโต กตฺวา, ทาตพฺโพ มิสฺสโก มโตฯ

๕๓๑. ปริวุตฺถปริวาสสฺส, มานตฺตํ เทยฺยมุตฺตริ;
ฉ รตฺติโย ปฏิจฺฉนฺนา-ปฏิจฺฉนฺนวสา ทุเวฯ

๕๓๒. ตตฺถ ยา อปฏิจฺฉนฺนา, โหติ อาปตฺติ ยสฺส ตุ;
ตสฺส ทาตพฺพมานตฺตํ, **อปฏิจฺฉนฺนนามกํ**ฯ

๕๓๓. ยสฺสาปตฺติ ปฏิจฺฉนฺนา, ปริวาสาวสานเก;
ตสฺส ทาตพฺพมานตฺตํ, **‘‘ปฏิจฺฉนฺน’’**นฺติ วุจฺจติฯ

๕๓๔. คนฺตฺวา จตูหิ ภิกฺขูหิ, ปจฺจูสสมเย สห;
ปริวาเส วินิทฺทิฏฺฐ-ปฺปการํ เทสเมว จฯ

๕๓๕. ‘‘วตฺตํ สมาทิยามี’’ติ, ‘‘มานตฺต’’มิติ วา ปน;
อาทิยิตฺวาน ตํ เตสํ, อาโรเจตฺวา วิสารโทฯ

๕๓๖. นิกฺขิเป สนฺติเก เตสํ, วตฺตํ เตสุ คเตสุ วา;
ภิกฺขุสฺส ปุพฺพทิฏฺฐสฺส, อาโรเจตฺวาน นิกฺขิเปฯ

๕๓๗. ตสฺส ทานวิธานญฺจ, รตฺติเจฺฉทาทิโก นโย;
เญยฺโย **สมุจฺจยสฺสฏฺฐ-กถาปาฬิ**วเสน ตุฯ

๕๓๘. ปุน ตํ จิณฺณมานตฺตํ, สโงฺฆ วีสติวคฺคิโก;
อเพฺภยฺย วิธินา ภิกฺขุ, ปกตตฺโต ปุนพฺภิโตฯ

๕๓๙. ฉาเทนฺติยาปิ อาปตฺตึ, ปริวาโส น วิชฺชติ;
น จ ภิกฺขุนิยาปตฺติ, อตฺตโน ฉาทยนฺติยาฯ

๕๔๐. ฉาเทตฺวา วาปิ อาปตฺตึ, อจฺฉาเทตฺวาปิ วา ปน;
เกวลํ จริตพฺพนฺติ, ปกฺขมานตฺตเมว ตุฯ

๕๔๑. วินยนยมติพุทฺธิทีปนํ;
วินยวินิจฺฉยเมตมุตฺตมํ;
วิวิธนยนยุตํ อุเปนฺติ เย;
วินยนเย ปฏุตํ อุเปนฺติ เตฯ

อิติ วินยวินิจฺฉเย สงฺฆาทิเสสกถา นิฏฺฐิตาฯ

อนิยตกถา

๕๔๒. รโห นิสชฺชสฺสาเทน, มาตุคามสฺส สนฺติกํ;
คนฺตุกาโม นิวาเสติ, อกฺขึ อเญฺชติ ภุญฺชติฯ

๕๔๓ ปโยเค จ ปโยเค จ, โหติ สพฺพตฺถ ทุกฺกฏํ;
คจฺฉโต ปทวาเรน, คนฺตฺวา จสฺส นิสีทโตฯ

๕๔๔ นิสชฺชาย อุภินฺนมฺปิ, ปโยคคณนาย จ;
โหติ ปาจิตฺติยํ ตสฺส, พหุกานิ พหูสฺวปิฯ

๕๔๕ สมีเปปิ ฐิโต อโนฺธ, อโนฺตทฺวาทสหตฺถเก;
น กโรติ อนาปตฺตึ, อิตฺถีนํ ตุ สตมฺปิ จฯ

๕๔๖ จกฺขุมาปิ นิปชฺชิตฺวา, นิทฺทายโนฺตปิ เกวลํ;
ทฺวาเร ปิหิตคพฺภสฺส, นิสิโนฺนปิ น รกฺขติฯ

๕๔๗ อนเนฺธ สติ วิญฺญุสฺมึ, ฐิตสฺสารหสญฺญิโน;
นิสชฺชปจฺจยา โทโส, นตฺถิ วิกฺขิตฺตเจตโสฯ

๕๔๘ น โทสุมฺมตฺตกาทีนํ, อาปตฺตีหิปิ ตีหิปิ;
สมุฏฺฐานาทโย ตุลฺยา, ปฐมนฺติมวตฺถุนาฯ

ปฐมานิยตกถาฯ

๕๔๙ อนนฺธาพธิโร วิญฺญู, อิตฺถี วา ปุริโสปิ วา;
อโนฺตทฺวาทสหตฺถโฏฺฐ, อนาปตฺติกโร สิยาฯ

๕๕๐ อโนฺธ อพธิโร วาปิ, พธิโร วาปิ จกฺขุมา;
น กโรติ อนาปตฺตึ, ติสมุฏฺฐานเมวิทํฯ

ทุติยานิยตกถาฯ

อิติ วินยวินิจฺฉเย อนิยตกถา นิฏฺฐิตาฯ

นิสฺสคฺคิยกถา

๕๕๑ โขมํ กปฺปาสโกเสยฺยํ, สาณํ ภงฺคญฺจ กมฺพลํ;
จีวรํ ฉพฺพิธํ วุตฺตํ, ชาติโต ปน กปฺปิยํฯ

๕๕๒ ทุกูลเญฺจว ปตฺตุณฺณํ, จินํ โสมารปฏฺฏกํ;
อิทฺธิชํ เทวทินฺนญฺจ, ตเสฺสตํ อนุโลมิกํฯ

๕๕๓ ติจีวรํ ปริกฺขาร-โจฬญฺจ มุขปุญฺฉนํ;
นิสีทนมธิเฏฺฐยฺย, ปจฺจตฺถรณเมว จฯ

๕๕๔ เอกาหมฺปิ วินา ภิกฺขุ, น วเสยฺย ติจีวรํ;
น วเสยฺย ตถาธิฏฺฐา, จาตุมาสํ นิสีทนํฯ

๕๕๕ รชิตฺวา กปฺปิยํ พินฺทุํ, ทตฺวา ตตฺถ ติจีวรํ;
อุปฺปนฺนํ ปมาเณน, อธิฏฺฐาตพฺพเมว ตํฯ

๕๕๖. ปจฺฉิมเนฺตน สงฺฆาฏิ, ทีฆโส มุฏฺฐิปญฺจกา;
มุฏฺฐิตฺติกา จ ติริยํ, อุตฺตมเนฺตน สา ปนฯ

๕๕๗. สุตฺถุโน จีวรูนาปิ, วฏฺฏตีติ ปกาสิตา;
อิทเมวุตฺตราสเงฺค, ปมาณํ ปริทีปิตํฯ

๕๕๘. มุฏฺฐิปญฺจกํ ทีฆนฺตํ, ปมาณํ ติริยนฺตโต;
อฑฺฒเตยฺยํ ทฺวิหตฺถํ วา, เสเส อนฺตรวาสเกฯ

๕๕๙. อหตาหตกปฺปานํ, สงฺฆาฏิ ทิคุณา มตา;
เอกปฏฺฏุตฺตราสโงฺค, เอวมนฺตรวาสโกฯ

๕๖๐. อุตุทฺธฏานํ ปน จีวรานํ;
สงฺฆาฏิ ภิกฺขุสฺส จตุคฺคุณา วา;
ทุเวปิ เสสา ทิคุณาว วุตฺตา;
ยถาสุขํ วฏฺฏติ ปํสุกูลํฯ

๕๖๑. ตีณิปิ เทฺวปิ เจกํ วา, ฉินฺทิตพฺพํ ปโหติ เจ;
สเพฺพสุ อปฺปโหเนฺตสุ, เทยฺยมนฺวาธิกมฺปิ วาฯ

๕๖๒. อจฺฉินฺนํ วา อนาทินฺนํ, ธาเรนฺตสฺส ติจีวรํ;
ภิกฺขุโน ทุกฺกฏํ วุตฺตํ, ทุโพฺภเคน จ เสวโตฯ

๕๖๓. กุสิํ อฑฺฒกุสิญฺจาปิ, มณฺฑลํ อฑฺฒมณฺฑลํ;
วิวฏฺฏํ อนุวิวฏฺฏํ, พาหนฺตมฺปิ จ ภิกฺขุโนฯ

๕๖๔. ทเสฺสตฺวาว วิธิํ สพฺพํ, ปญฺจกาทิปฺปเภทกํ;
ฉินฺนํ สมณสารุปฺปํ, กาตพฺพํ ตุ ติจีวรํฯ

๕๖๕. ทาเนนจฺฉิชฺชคาเหน, วิสฺสาสคฺคหเณน จ;
หีนายาวตฺตเนนาปิ, สิกฺขาย จ ปหานโตฯ

๕๖๖. ปจฺจุทฺธารวินาเสหิ, ลิงฺคสฺส ปริวตฺตนา;
สพฺพํ ภิชฺชติธิฏฺฐานํ, ฉิทฺทภาเว ติจีวรํฯ

๕๖๗. กนิฏฺฐสฺสงฺคุลเสฺสว , นขปิฏฺฐิปฺปมาณกํ;
วินิวิทฺธํ ปนจฺฉิทฺท-มธิฏฺฐานวินาสนํฯ

๕๖๘. โอโก ตนฺตุปิ อจฺฉิโนฺน, อธิฏฺฐานํ น ภินฺทติ;
เสตภาวํ กโรเนฺตน, โธตมฺปิ รชเกน วาฯ

๕๖๙. ปฐมํ อคฺคฬํ ทตฺวา, ปจฺฉา ฉินฺทติ รกฺขติ;
ฆเฏฺตฺวา โกฏิโย เทฺว วา, ปจฺฉา ฉินฺทติ รกฺขติฯ

๕๗๐. จตุรงฺคุลา โอรํ, เอกทฺวินฺนํ ติรียโต;
ติณฺณมฺปิ ทีฆโต ฉิทฺทํ, ภินฺทเตว วิทตฺถิยาฯ

๕๗๑. นิสีทนสฺส ทีฆเน, ภวนฺติ เทฺว วิทตฺถิโย;
วิตฺถาเรน ทิยฑฺฒา จ, สุคตสฺส วิทตฺถิยาฯ

๕๗๒. โหนฺติ กณฺฑุปฺปฏิจฺฉาทิ, ติริยํ เทฺว วิทตฺถิโย;
ทีฆโตปิ จตโสฺสว, สุคตสฺส วิทตฺถิยาฯ

๕๗๓. ทีฆโต สุคตเสฺสว, ภวนฺติ ฉ วิทตฺถิโย;
วิตฺถาเรนฑฺฒเตยฺยาว, สิยา วสฺสิกสาฏิกาฯ

๕๗๔. ฉินฺนา ตีสุ เอเตสุ, กโรนฺตสฺส ตทุตฺตรึ;
อธิกเจฺฉทนํ ตสฺส, ปาจิตฺติยมุทีริตํฯ

๕๗๕. มุขปุญฺฉนโจฬสฺส, ปจฺจตฺถรณกสฺส วา;
ปมาณํ อปฺปมาเณน, น เจว ปริทีปิตํฯ

๕๗๖. สทสํ อทสํ สพฺพํ, ปจฺจตฺถรณจีวรํ;
มหนฺตํ ขุทฺทกํ เอก-มเนกมฺปิ จ วฏฺฏติฯ

๕๗๗. มุขปุญฺฉนโจเฬกํ, เทฺวปิ วฏฺฏนฺติ สพฺพถา;
สทสํ อทสํ วาปิ, สทสํว นิสีทนํฯ

๕๗๘. สทสา รชิตาเยว, วฏฺฏตาทินฺนกปฺปกา;
วุตฺตา กณฺฑุปฺปฏิจฺฉาทิ, ตถา วสฺสิกสาฏิกาฯ

๕๗๙. คณนํ วา ปมาณํ วา, น ปริกฺขารโจฬเก;
ปมาณคณนาตีติ, ภณนฺติ ปกตญฺญุโนฯ

๕๘๐. สุคตฏฺฐงฺคุลายามํ, จตุรงฺคุลวิตฺถตํ;
วิกปฺปนุปคํ โหติ, ปจฺฉิมํ นาม จีวรํฯ

๕๘๑. ปริสฺสาวปฏํ ปตฺต-โปตฺถกตฺถวิกาทิกํ;
อธิเฏฺฐยฺย ปริกฺขาร-โจฬํ ปจฺฉิมจีวรํฯ

๕๘๒. พหูนิ เอกโต กตฺวา, อธิฏฺฐาตุมฺปิ วฏฺฏติ;
มาตุอาทีนมตฺถาย, ฐปิเต นตฺถิ โทสตาฯ

๕๘๓. วสฺสมาเส อธิเฏฺฐยฺย, จตุโร วสฺสสาฏิกํ;
ปุน ปจฺจุทฺธริตฺวา ตํ, วิกเปฺปยฺย ตโต ปรํฯ

๕๘๔. ยาว กณฺฑุปฺปฏิจฺฉาทึ, ยาว โรโค น สมฺมติ;
อธิฏฺฐหิตฺวา ตโต อุทฺธํ, อุทฺธริตฺวา วิกปฺปเยฯ

๕๘๕. ‘‘อิมํ กณฺฑุปฺปฏิจฺฉาทึ, อิมมนฺตรวาสกํ;
อธิฏฺฐามี’’ติธิเฏฺฐยฺย, เสเสสุปิ อยํ นโยฯ

๕๘๖. ‘‘อิมํ กณฺฑุปฺปฏิจฺฉาทึ, เอต’’นฺติ จ อสมฺมุเข;
วตฺวา ปจฺจุทฺธเรเยฺยวํ, เสเสสุปิ วิจกฺขโณฯ

๕๘๗. อาโภคํ มนสา กตฺวา, กาเยน ผุสนากตํ;
วจสาธิฏฺฐิตญฺจาติ, อธิฏฺฐานํ ทฺวิธา มตํฯ

๕๘๘. อิติ สพฺพมิทํ วุตฺตํ, เตจีวริกภิกฺขุโน;
ตถา วตฺวาวธิเฏฺฐยฺย, ตํ ปริกฺขารโจฬิโกฯ

๕๘๙. ติจีวรํ ปริกฺขาร-โจฬํ กาตุมฺปิ วฏฺฏติ;
เอวํ จุโทสิเต วุโตฺต, ปริหาโร นิรตฺถโกฯ

๕๙๐. น, เตจีวริกเสฺสว, วุตฺตตฺตา ตตฺถ สตฺถุนา;
ตํ ปริกฺขารโจฬสฺส, ตสฺมา สพฺพมฺปิ วฏฺฏติฯ

๕๙๑. ‘‘อธิเฏฺฐติ วิกเปฺปติ, อนาปตฺตี’’ติ เอตฺถ จ;
อธิฏฺฐาตพฺพกเสฺสว, วิกปฺปนวิธานโตฯ

๕๙๒. ภิกฺขุเสฺสวํ กโรนฺตสฺส, น โทโส อุปลพฺภติ;
เอวญฺจ น สิยา กสฺมา, มุขปุญฺฉนกาทิกํฯ

๕๙๓. มุขปุญฺฉนกาทีนํ, เตสํ กิจฺจวิธานโต;
อกิจฺจสฺสามิกสฺสสฺส, อธิฏฺฐานํ ตุ ยุชฺชติฯ

๕๙๔. นิธานมุขเมตนฺติ, **มหาปจฺจริยํ** ปน;
วุตฺตตฺตา จ นิเสเธตุํ, น สกฺกา วินยญฺญุนาฯ

๕๙๕. จีวรํ ปริปุณฺณนฺติ, นิทานุปฺปตฺติโตปิ จ;
นิธานมุขเมตนฺติ, เวทิตพฺพํ วิภาวินาฯ

๕๙๖. กุสวากาทิจีรานิ, กมฺพลํ เกสวาลชํ;
ถุลฺลจฺจยํ ธารยโต-ลูกปกฺขาชินกฺขิเปฯ

๕๙๗. กทเลรกทุเสฺสสุ, อกฺกทุเสฺส จ โปตฺถเก;
ทุกฺกฏํ ติริเฏ วาปิ, เวฐเน กญฺจุเกปิ จฯ

๕๙๘. สพฺพนีลกมเญฺชฏฺฐ-กณฺหโลหิตปีตเก ;
มหานามมหารงฺค-รเตฺตสุปิ จ ทุกฺกฏํฯ

๕๙๙. อจฺฉินฺนทสเก ทีฆ-ผลปุปฺผทเสสุ จ;
อจฺฉินฺนจีวรเสฺสตฺถ, นตฺถิ กิญฺจิ อกปฺปิยํฯ

๖๐๐. อธิเฏฺฐติ วิกเปฺปติ, วิสฺสเชฺชติ วินสฺสติ;
อโนฺตทสาหํ วิสฺสาเส, อนาปตฺติ ปกาสิตาฯ

๖๐๑. กถินํ นาม นาเมน, สมุฏฺฐานมิทํ ปน;
อจิตฺตมกฺริยํ วุตฺตํ, ติจิตฺตญฺจ ติเวทนํฯ

ปฐมกถินกถาฯ

๖๐๒คามาทีสุ ปเทเสสุ, ติปญฺจสุ ติจีวรํ;
ฐเปตฺวา เอกรตฺตมฺปิ, สงฺฆสมฺมุติยา วินาฯ

๖๐๓ภิกฺขุโน ปน เตนสฺส, วิปฺปวตฺถุํ น วฏฺฏติ;
โหติ นิสฺสคฺคิยํ วิปฺป-วสโต อรุณุคฺคเมฯ

๖๐๔จีวรํ นิกฺขิปิตฺวาน, นฺหายนฺตเสฺสว รตฺติยํ;
อรุเณ อุฏฺฐิเต กึ นุ, กาตพฺพํ เตน ภิกฺขุนาฯ

๖๐๕ทุกฺกฏํ มุนินา วุตฺตํ, นิสฺสคฺคิยนิวาสเน;
ตพฺภยา ปน โส ภิกฺขุ, นโคฺค คจฺฉติ ทุกฺกฏํฯ

๖๐๖อจฺฉินฺนจีวรฏฺฐาเน, ฐิตตฺตา ปน ภิกฺขุโน;
น ตสฺสากปฺปิยํ นาม, จีวรํ อตฺถิ กิญฺจิปิฯ

๖๐๗นิคาเสตฺวา คเหตฺวา จ, คนฺตฺวา ภิกฺขุสฺส สนฺติกํ;
นิสฺสชฺชิตฺวา ปนาปตฺติ, เทเสตพฺพาว วิญฺญุนาฯ

๖๐๘ปรสฺส นิสฺสชฺชิตฺวา ตํ, ทุกฺกฏํ ปริภุญฺชโต;
ปโยเค จ ปโยเค จ, โหติ ปารุปนาทิสุฯ

๖๐๙อนาปตฺติ ตมญฺญสฺส, ภิกฺขุโน ปริภุญฺชโต;
อเทนฺตสฺส จ นิสฺสฏฺฐํ, ทุกฺกฏํ ปริยาปุตํฯ

๖๑๐เถเร จ ทหเร มคฺคํ, คจฺฉเนฺตสุ อุโภสุปิ;
ปตฺตจีวรมาทาย, โอหีเน ทหเร ปนฯ

๖๑๑อสมฺปเตฺต ครุํ ตสฺมึ, อุคฺคจฺฉตฺยรุโณ ยทิ;
โหติ นิสฺสคฺคิยํ วตฺถํ, น ปสฺสมฺภติ นิสฺสโยฯ

๖๑๒มุหุตฺตํ วิสฺสมิตฺวาน, คจฺฉเนฺต ทหเร ปน;
โหติ นิสฺสคฺคิยํ วตฺถํ, ปสฺสมฺภติ จ นิสฺสโยฯ

๖๑๓สุตฺวา ธมฺมกถา ยสฺมึ, อุคฺคจฺฉตฺยรุโณ ยทิ;
โหติ นิสฺสคฺคิยํ วตฺถํ, ปสฺสมฺภติ จ นิสฺสโยฯ

๖๑๔ปจฺจุทฺธาเร อนาปตฺติ, ลทฺธสมฺมุติกสฺสปิ;
อโนฺตเยวารุเณ ตํ วา, วิสฺสเชฺชติ วินสฺสติฯ

๖๑๕ปฐเมน สมานาว, สมุฏฺฐานาทโย นยา;
อปจฺจุทฺธรณํ เอตฺถ, อกฺริยาติ วิเสสิตํฯ

ทุติยกถินกถาฯ

๖๑๖อกาลจีวรํ มาส-ปรมํ นิกฺขิเป สติ;
ปจฺจาสาย ตโต อุทฺธํ, ฐเปตุํ น จ วฏฺฏติฯ

๖๑๗. มาสาหาติกฺกโมเยว;
ปฐเม กถิเน อิธ;
มาสสฺสาติกฺกโม วุโตฺต;
เสโส เตน สโม มโตฯ

ตติยกถินกถาฯ

๖๑๘. ภิกฺขุ ภิกฺขุนิยา ภุตฺตํ, วตฺถํ อญฺญาติกาย โย;
โธวาเปติ รชาเปติ, อาโกฏาเปติ เจ ตโตฯ

๖๑๙. ตสฺส นิสฺสคฺคิยาปตฺติ, ปฐเมน ปกาสิตา;
ตถา เสเสหิ จ ทฺวีหิ, ทีปิตํ ทุกฺกฏทฺวยํฯ

๖๒๐. สิกฺขมานาย วา หเตฺถ, โธวนตฺถาย เทติ เจ;
สา หุตฺวา อุปสมฺปนฺนา, ปจฺฉา โธวติ โส นโยฯ

๖๒๑. สามเณรนิเทฺทเสปิ, ลิงฺคํ เจ ปริวตฺตติ;
ภิกฺขุนีสุปสมฺปชฺช, โธเต นิสฺสคฺคิยํ สิยาฯ

๖๒๒. ทหรานญฺจ ภิกฺขูนํ, หเตฺถ วเตฺถ นิยฺยาทิเต;
ปริวตฺติตลิเงฺคสุ, เตสฺเปส นโย มโตฯ

๖๒๓. ตถา ภิกฺขุนิยา หเตฺถ, ทินฺเน ‘‘โธวา’’ติ จีวเร;
ปริวเตฺต ตุ ลิงฺคสฺมิํ, สเจ โธวติ วฏฺฏติฯ

๖๒๔. ‘‘โธวา’’ติ ภิกฺขุนี วุตฺตา, สเจ สพฺพํ กโรติ สา;
โธวนปฺปจฺจยาเยว, ตสฺส นิสฺสคฺคิยํ สิยาฯ

๖๒๕. ‘‘อิมสฺมิํ จีวเร สพฺพํ, กตฺตพฺพํ ตฺวํ กโรหิ’’ติ;
โหติ นิสฺสคฺคิยเญฺจว, วทโต ทุกฺกฏทฺวยํฯ

๖๒๖. ญาติกาญาติสญฺญิสฺส, ปจฺจตฺถรนิสีทนํ;
อญฺญสฺส สนฺตกํ วาปิ, โธวาเปนฺตสฺส ทุกฺกฏํฯ

๖๒๗. เอกโตอุปสมฺปนฺนา, ภิกฺขุนีนํ วเสน ยา;
ตาย โธวาปเน วาปิ, โหติ อาปตฺติ ทุกฺกฏํฯ

๖๒๘. อวุตฺตา ปริภุตฺตํ วา, อญฺญํ วา ยทิ โธวติ;
น โทโส, สญฺจริเตฺตน, สมุฏฺฐานาทโย สมาฯ

ปุราณจีวรโธวาปนกถาฯ

๖๒๙. วิกปฺปนุปคํ กิญฺจิ, ปจฺฉิมํ ปน จีวรํ;
คณฺหโต โหติ อาปตฺติ, ฐเปตฺวา ปาริวตฺตกํฯ

๖๓๐. ปโยเค คหณตฺถาย, ทุกฺกฏํ ปริยาปุตํ;
ตสฺส นิสฺสคฺคิยาปตฺติ, คหเณน ปกาสิตาฯ

๖๓๑. สเจ อนุปสมฺปนฺน-หตฺถ เปเสติ จีวรํ;
อญฺญตฺร ปาริวตฺตาปิ, คเหตุํ ปน วฏฺฏติฯ

๖๓๒. ญาติกายปิ อญฺญาติ-สญฺญิสฺส วิมติสฺส วา;
เอกโตอุปสมฺปนฺน-หตฺถา คณฺหาติ ทุกฺกฏํฯ

๖๓๓. ‘‘ทสฺสามี’’ติ จ อาโภคํ, กตฺวา วา ปาริวตฺตกํ;
ตาวกาลิกวิสฺสาส-คฺคาเห โทโส น วิชฺชติฯ

๖๓๔. อญฺญํ ปน ปริกฺขารํ, น โทโส โหติ คณฺหโต;
สญฺจริตฺตสมุฏฺฐานํ, อิทํ วุตฺตํ กฺริยากฺริยํฯ

จีวรปฏิคฺคหณกถาฯ

๖๓๕. จีวรํ วิญฺญาเปนฺตสฺส, อญฺญาตกาปฺปวาริตํ;
โหติ นิสฺสคฺคิยาปตฺติ, อญฺญตฺร สมยา ปนฯ

๖๓๖. ตฺติกปาจิตฺติยํ วุตฺตํ, ตเถว ทฺวิกทุกฺกฏํ;
ญาตเกญฺญาติสญฺญิสฺส, ตตฺถ เวมติกสฺส จฯ

๖๓๗. สมเย วิญฺญาเปนฺตสฺส, ญาตเก วา ปวาริเต;
อญฺญสฺสตฺถาย วา ตสฺส, ญาตเก วา ปวาริเตฯ

๖๓๘. อนาปตฺตีติ ญาตพฺพํ, ตถา อุมฺมตฺตกาทิโน;
สมุฏฺฐานาทโย สพฺเพ, สญฺจริตฺตสมา มตาฯ

อญฺญาตกวิญฺญตฺติกถาฯ

๖๓๙. อปฺปวาริตมญฺญาตึ , จีวรํ ตุ ตทุตฺตรึ;
โหติ นิสฺสคฺคิยาปตฺติ, วิญฺญาเปนฺตสฺส ภิกฺขุโนฯ

๖๔๐. ยสฺส ตีณิปิ นฏฺฐานิ, เทฺว วา เอกมฺปิ วา ปน;
เทฺว วา เอกมฺปิ วา เตน, สาทิตพฺพํ น กิญฺจิปิฯ

๖๔๑. เสสกํ อาหรนฺตสฺส, ทิเนฺน นจฺฉินฺนการณา;
สนฺตเก ญาตกาทีนํ, อตฺตโนปิ ธเนน วาฯ

๖๔๒. อนาปตฺตีติ ญาตพฺพํ, ตถา อุมฺมตฺตกาทิโน;
สมุฏฺฐานาทโย สพฺเพ, สญฺจริตฺตสมา มตาฯ

ตตฺตุตฺตริกถาฯ

๖๔๓. กลฺยาณกมฺยตาเหตุ , อาปชฺชติ วิกปฺปนํ;
จีวเร ปน โย ตสฺส, ลาภา นิสฺสคฺคิยํ ภเวฯ

๖๔๔. มหคฺฆํ ทาตุกามมฺหิ, อปฺปคฺฆํ วิญฺญาเปติ โย;
สนฺตเก ญาตกาทีนํ, อนาปตฺติ ปกาสิตาฯ

๖๔๕. ญาตเกญฺญาติสญฺญิสฺส, ทุกฺกฏํ วิมติสฺส จ;
สญฺจริตฺตสมา วุตฺตา, สมุฏฺฐานาทโย นยาฯ

ปฐโมปกฺขฏกถาฯ

๖๔๖. ทุติโยปกฺขเฏ ยสฺมา, วตฺตพฺพํ นตฺถิ กิญฺจิปิ;
ตสฺมา อนนฺตเรนสฺส, สทิโสว วินิจฺฉโยฯ

ทุติโยปกฺขฏกถาฯ

๖๔๗. รญฺญา วา ราชโภเคน, ภิกฺขุมุทฺทิสฺสมาภตํ;
อกปฺปิยํ สุวณฺณาทึ, คเหตุํ น จ วฏฺฏติฯ

๖๔๘. รชตํ ชาตรูปํ วา, อตฺตโน วา ปรสฺส วา;
อตฺถาย คณฺหิตุํ กิญฺจิ, ทียมานํ น วฏฺฏติฯ

๖๔๙. อญฺญสฺสตฺถาย นิทฺทิฏฺฐํ, ภิกฺขุโน ปฏิคฺคณฺหโต;
ทุกฺกฏํ ตสฺส โหตีติ, **มหาปจฺจริยํ** ปนฯ

๖๕๐. เนตฺวา อกปฺปิยํ ภณฺฑํ, อิตฺถํ โกจิ สเจ วเท;
“อิทํ สงฺฆสฺส ทมฺมีติ, ปุคฺคลสฺส คณสฺส วาฯ

๖๕๑. อารามํ วา วิหารํ วา, เจติยํ วา กโรหิ”ติ;
น จ วฏฺฏติ ตํ วตฺถุํ, สเพฺพสํ สมฺปฏิจฺฉิตุํฯ

๖๕๒. อนามสิตฺวา สงฺฆํ วา, คณํ วา ปุคฺคลมฺปิ วา;
“เจติยสฺส วิหารสฺส, เทมา”ติปิ วทนฺติ เจฯ

๖๕๓. ตํ หิรญฺญํ สุวณฺณํ วา, นิเสเธตุํ น วฏฺฏติ;
อารามิกานํ วตฺตพฺพํ, “วทเนฺตวมิเม”ติ จฯ

๖๕๔. รชตํ ชาตรูปํ วา, สงฺฆสฺส ปฏิคฺคณฺหโต;
โหติ นิสฺสคฺคิยาปตฺติ, ปริโภเค จ ทุกฺกฏํฯ

๖๕๕. ตฬากสฺส จ เขตฺตตฺตา, สสฺสุปฺปตฺตินิทานโต;
คหณํ ปริโภโค วา, น จ วฏฺฏติ ภิกฺขุโนฯ

๖๕๖. “จตฺตาโร ปจฺจเย สโงฺฆ, คโณ วา ปริภุญฺชตุ”;
อิเจฺจวํ ปน วตฺวา เจ, เทติ สพฺพมฺปิ วฏฺฏติฯ

๖๕๗. การาเปติ จ เกทาเร, ฉินฺทาเปตฺวา วนํ ปน;
เกทาเรสุ ปุราเณสุ, อติเรกมฺปิ คณฺหติฯ

๖๕๘. อปริจฺฉินฺนภาคสฺมึ, นวสเสฺสปิ “เอตฺตกํ;
ภาคํ เทถา”ติ วตฺวา เจ, อุฏฺฐาเปติ กหาปเณฯ

๖๕๙. วตฺวา อกปฺปิยํ วาจํ, “กสถ วปถา”ติ จ;

อุปฺปาทิตญฺจ สเพฺพสํ, โหติ สพฺพมกปฺปิยํฯ

๖๖๐. “เอตฺตโก นาม ภาโคติ, เอตฺติกาย จ ภูมิยา”;
ปติฎฺฐาเปติ โย ภูมิํ, อวตฺวา กสถาทิกํฯ

๖๖๑. สยเมว ปมาณสฺส, ชานนตฺถํ ตุ ภูมิยา;
รชฺชุยา วาปิ ทเณฺฑน, เขตฺตํ มินาติ โย ปนฯ

๖๖๒. ขเล วา รกฺขติ ฐตฺวา, ขลโตปิ ตโต ปุน;
นีหราเปติ วา วีหี, ตเสฺสเวตมกปฺปิยํฯ

๖๖๓. “เอตฺตเกหิ จ วีหีหิ, อิทํ อาหรถา”ติ จ;
อาหรนฺติ สเจ วุตฺตา, ตเสฺสเวตมกปฺปิยํฯ

๖๖๔. “เอตฺตเกน หิรเญฺญน, อิทมาหรถา”ติ จ;
อาหรนฺติ จ ยํ วุตฺตา, สเพฺพสํ ตมกปฺปิยํฯ

๖๖๕. ปสการกทาสํ วา, อญฺญํ วา รชกาทิสุ;
อารามิกานํ นาเมน, เทเนฺต วฎฺฎติ คณฺหิตุํฯ

๖๖๖. “คาโว เทมา”ติ วุเตฺตปิ, คเหตุํ น จ วฎฺฎติ;
ปญฺจโครสโภคตฺถํ, วุเตฺต เทมาติ วฎฺฎติฯ

๖๖๗. อชิกาทีสุ เอเสว, นโย เญฺโยฺย วิภาวินา;
กปฺปิเยน จ วาเกฺยน, สพฺพํ วฎฺฎติ คณฺหิตุํฯ

๖๖๘. หตฺถิํ วา มหิสํ อสฺสํ, โคณํ กุกฺกุฎสูกรํ;
เทเนฺตสุ จ มนุเสฺสสุ, น จ วฎฺฎติ คณฺหิตุํฯ

๖๖๙. ปฎิสิเทฺธปิ สงฺฆสฺส, ทตฺวา คจฺฉติ เจ ปน;
มูลํ ทตฺวา จ สงฺฆสฺส, เกจิ คณฺหนฺติ วฎฺฎติฯ

๖๗๐. “เขตฺตํ วตฺถุํ ตฬากํ วา, เทม โคอชิกาทิกํ;
วิหารสฺสา”ติ วุเตฺตปิ, นิเสเธตุํ น วฎฺฎติฯ

๖๗๑. ติกฺขตฺตุํ โจทนา วุตฺตา, ฉกฺขตฺตุํ ฐานมพฺรวิ;
ยทิ โจเทติเยว ฉ, โจทนา ทิคุณา ฐิติฯ

๖๗๒. อุนาปตฺติ อโจเทตฺวา, ลเทฺธ อุมฺมตฺตกาทิโน;
สมุฎฺฐานาทโย สเพฺพ, สญฺจริตฺตสมา มตาฯ

ราชสิกฺขาปทกถาฯ

จีวรวโคฺค ปฐโมฯ

๖๗๓. เอเกนาปิ จ มิเสฺสตฺวา, สนฺถตํ โกสิยํสุนา;
โหติ นิสฺสคฺคิยาปตฺติ, การาเปนฺตสฺส ภิกฺขุโนฯ

๖๗๔. ปรตฺถาย กโรนฺตสฺส, การาเปนฺตสฺส สนฺถตํ;
อเญฺญน จ กตํ ลทฺธา, เสวมานสฺส ทุกฺกฏํฯ

๖๗๕. อนาปตฺติ วิตานํ วา, ภูมตฺถรณเมว วา;
ภิสิ พิโพฺพหนํ วาปิ, กโรนฺตสฺสาทิกมฺมิโนฯ

โกสิยกถาฯ

๖๗๖. กาฬเกฬกโลมานํ, สุทฺธานํ สนฺถตํ สเจ;
กเรยฺยาปตฺติ โหติสฺส, เสสํ ตุ ปฐมูปมํฯ

สุทฺธกาฬกกถาฯ

๖๗๗. อนาปตฺติ ตุลํ วาปิ, พหุํ วา สพฺพเมว วา;
กโรนฺตสฺส คเหตฺวาน, โอทาตํ กปิลมฺปิ วาฯ

๖๗๘. อนุกฺกเมน เอตานิ, สนฺถตานิ จ ตีณิปิ;
นิสฺสชฺชิตฺวาปิ ลทฺธานิ, เสวมานสฺส ทุกฺกฏํฯ

๖๗๙. สมุฏฺฐานาทโย สเพฺพ, สญฺจริตฺตสมา มตา;
อิเมสํ ปน ติณฺณมฺปิ, ตติยํ ตุ กฺริยากฺริยํฯ

เทฺวภาคกถาฯ

๖๘๐. ฉนฺนํ โอเรน วสฺสานํ, กโรนฺตสฺส จ สนฺถตํ;
โหติ นิสฺสคฺคิยาปตฺติ, ฐเปตฺวา ภิกฺขุสมฺมุตึฯ

๖๘๑. อนาปตฺติ ปรตฺถาย, การาเปติ กโรติ วา;
กตํ วา ปน อเญฺญน, ลภิตฺวา ปริภุญฺชโตฯ

๖๘๒. ฉพฺพสฺสานิ กโรนฺตสฺส, ตทุทฺธมฺปิ จ สนฺถตํ;
วิตาเน สาณิปากาเร, นิสฺสชฺชิตฺวา กเตปิ จฯ

ฉพฺพสฺสกถาฯ

๖๘๓. อนาปตฺติ อนาทาย, อสเนฺต สนฺถเต ปน;
อญฺญสฺสตฺถาย กาเรตุํ, กตญฺจ ปริภุญฺชิตุํฯ

๖๘๔. อนาทานวเสนสฺส, สุคตสฺส วิทตฺถิยา;
กรเณน จ สตฺถารา, วุตฺตเมตํ กฺริยากฺริยํฯ

๖๘๕. สมุฏฺฐานาทโย สเพฺพ, สญฺจริตฺตสมา มตา;
อนนฺตรสฺสิมสฺสาปิ, วิเสโส นุปลพฺภติฯ

นิสีทนสนฺถตกถาฯ

๖๘๖. คจฺฉเนฺต ปน ยาเน วา, หตฺถิอสฺสาทิเกสุ วา;

ฐเปติ ยทิ โลมานิ, สามิกสฺส อชานโตฯ

๖๘๗. ติโยชนมตีเตสุ, เตสุ อาปตฺติ ภิกฺขุโน;
อคจฺฉเนฺตสุ เตเสฺวว, ฐปิเตสุปฺยยํ นโยฯ

๖๘๘. ยาเน ปน อคจฺฉเนฺต, อเสฺส วา หตฺถิปิฎฺฐิยํ;
ฐเปตฺวา อภิรูหิตฺวา, สเจ สาเรติ วฎฺฎติฯ

๖๘๙. น วฎฺฎตีติ นิทฺทิฎฺฐํ, **กุรุนฺทฎฺฐกถาย** หิ;
ตํ ปนญฺญํ หราเปติ, วจเนน วิรุชฺฌติฯ

๖๙๐. ภณฺฑจฺฉิเทฺทสุ โลมานิ, ปกฺขิปิตฺวาปิ คจฺฉโต;
โหติเยว กิราปตฺติ, โลมานํ คณนาวสาฯ

๖๙๑. สุตฺตเกน จ พนฺธิตฺวา, ฐปิตํ ปน วฎฺฎติ;
เวณิํ กตฺวา หรนฺตสฺส, อาปตฺติ ปริทีปิตาฯ

๖๙๒. สุงฺกฆาตํ อนุปฺปตฺวา, โจราทีหิ อุปทฺทุโต;
โย จญฺญวิหิโต วาปิ, อาปตฺติ ยทิ คจฺฉติฯ

๖๙๓. ติโยชนํ หรนฺตสฺส, อูนกํ วา ติโยชนํ;
ตถา ปจฺจาหรนฺตสฺส, ตานิเยว ติโยชนํฯ

๖๙๔. นิวาสตฺถาย วา คนฺตฺวา, หรนฺตสฺส ตโต ปรํ;
อจฺฉินฺนํ วาปิ นิสฺสฎฺฐํ, ลภิตฺวา หรโตปิ จฯ

๖๙๕. หราเปนฺตสฺส อเญฺญน, หรโต กตภณฺฑกํ;
ตถา อุมฺมตฺตกาทีนํ, อนาปตฺติ ปกาสิตาฯ

๖๙๖. อิทํ ปน สมุฎฺฐานํ, กายโต กายจิตฺตโต;
อจิตฺตํ กายกมฺมญฺจ, ติจิตฺตญฺจ ติเวทนํฯ

เอฬกโลมกถาฯ

๖๙๗. สมุฎฺฐานาทินา สทฺธิํ, โลมโธวาปนมฺปิ จ;
จีวรสฺส ปุราณสฺส, โธวาปนสมํ มตํฯ

เอฬกโลมโธวาปนกถาฯ

๖๙๘. อเณฺหยฺย วา คณฺหาเปยฺย, รชตํ ชาตรูปกํ;
นิสฺสชฺชิตฺวา ปนาปตฺติ, เทเสตพฺพาว ภิกฺขุนาฯ

๖๙๙. รชตํ ชาตรูปญฺจ, อุภินฺนํ มาสโกปิ จ;
เอตํ จตุพฺพิธํ วตฺถุ, โหติ นิสฺสคฺคิยาวหํฯ

๗๐๐. มุตฺตา มณิ สิลา สโงฺข, ปวาฬํ โลหิตงฺกโก;
มสารคลฺลํ ธญฺญานิ, สตฺต โคมหิสาทิกํฯ

๗๐๑. ขตฺตํ วตฺถุํ ตฬากญฺจ, ทาสิทาสาทิกํ ปน;
ทุกฺกฏเสฺสว วตฺถูนิ, ทีปิตานิ มเหสินาฯ

๗๐๒. มุคฺคมาสาทิกํ สพฺพํ, สปฺปิอาทีนิ ตณฺฑุลา;
สุตฺตํ วตฺถํ หลํ ผาลํ, กปฺปิยํ เอวมาทิกํฯ

๗๐๓. ตตฺถตฺตโน ปนตฺถาย, วตฺถุํ นิสฺสคฺคิยสฺส หิ;
สมฺปฏิจฺฉติ โย ภิกฺขุ, ตสฺส นิสฺสคฺคิยํ สิยาฯ

๗๐๔. สงฺฆาทีนํ ตมตฺถาย, คณฺหโต ทุกฺกฏํ ตถา;
ทุกฺกฏสฺส จ วตฺถุมฺปิ, สพฺพตฺถาย จ ทุกฺกฏํฯ

๗๐๕. สเจ กหาปณาทีนํ, สหสฺสํ ปฏิคณฺหติ;
วตฺถูนํ คณนายสฺส, อาปตฺติคณนา สิยาฯ

๗๐๖. ตถา สิถิลพเทฺธสุ, ถวิกาทีสุ รูปโต;
อาปตฺติคณนา วุตฺตา, **มหาปจฺจริยํ** ปนฯ

๗๐๗. ‘‘อิทํ อยฺยสฺส โหตู’’ติ, วุเตฺต วา ปน เกนจิ;
สเจ คณฺหิตุกาโมปิ, นิเสเธตพฺพเมว จฯ

๗๐๘. ปฏิกฺขิเตฺตปิ ตํ วตฺถุํ, ฐเปตฺวา ยทิ คจฺฉติ;
ตถา โคปายิตพฺพํ ตํ, ยถา ตํ น วินสฺสติฯ

๗๐๙. ‘‘อาหเรทมิทํ คณฺห, อิทํ เทหีธ นิกฺขิป’’;
อิเจฺจวํ ภิกฺขุโน วตฺตุํ, น วฏฺฏติ อกปฺปิยํฯ

๗๑๐. ฐเปตฺวา รูปิยคฺคาหํ, นิสฺสฏฺฐปริวตฺติตํ;
สเพฺพหิ ปริโภตฺตพฺพํ, ภาเชตฺวา สปฺปิอาทิกํฯ

๗๑๑. อตฺตโน ปตฺตภาคมฺปิ, ปฏิคฺคาหกภิกฺขุโน;
คเหตุํ อญฺญโต ลทฺธํ, ภุญฺชิตุํ วา น วฏฺฏติฯ

๗๑๒. ยํ กิญฺจิ ปน สมฺภูตํ, ปจฺจยํ วตฺถุโต ตโต;
ภิกฺขุโน เสวมานสฺส, โหติ อาปตฺติ ทุกฺกฏํฯ

๗๑๓. อชฺฌาราเม อนาปตฺติ, ตมชฺฌาวสเถปิ วา;
คเหตฺวา วา คหาเปตฺวา, นิกฺขิปนฺตสฺส ภิกฺขุโนฯ

๗๑๔. ติกปาจิตฺติยํ วุตฺตํ, รูปิยนฺติ อรูปิเย;
สญฺญิโน วิมติสฺสาปิ, โหติ อาปตฺติ ทุกฺกฏํฯ

๗๑๕. สมุฏฺฐานาทโย สเพฺพ, สญฺจริตฺตสมา มตา;
กฺริยากฺริยมิทํ วุตฺตํ, อยเมว วิเสสตาฯ

รูปิยปฏิคฺคหณกถาฯ

๗๑๖. วตฺถุํ นิสฺสคฺคิยสฺสาปิ, วตฺถุํ วา ทุกฺกฏสฺส จ;
กปฺปิยสฺส จ วตฺถุํ วา, โย นิสฺสคฺคิยวตฺถุนาฯ

๗๑๗. วตฺถุนา ทุกฺกฏสฺสาปิ, วตฺถุํ นิสฺสคฺคิยสฺส วา;
ปริวตฺเตติ อาปตฺติ, กปฺปิเยน จ วตฺถุนาฯ

๗๑๘. ทุกฺกฏสฺส จ วตฺถุํ วา, วตฺถุํ วา กปฺปิยสฺส จ;
วตฺถุนา ทุกฺกฏเสฺสว, ปริวตฺเตติ ทุกฺกฏํฯ

๗๑๙. วตฺถุนา กปฺปิยสฺสาปิ, ตถา ทุกฺกฏวตฺถุกํ;
ปริวตฺเตติ โย ตสฺส, โหติ อาปตฺติ ทุกฺกฏํฯ

๗๒๐. วตฺถุโน ทุกฺกฏสฺสาปิ, ตถา นิสฺสคฺคิยสฺส จ;
คหณํ วาริตํ ปุพฺเพ, อิมินา ปริวตฺตนํฯ

๗๒๑. รูปิยนฺติ จ สญฺญิสฺส, วิมติสฺส อรูปิเย;
เตน เทฺว ทุกฺกฏา โหนฺติ, เจตาเปนฺตสฺส รูปิยํฯ

๗๒๒. อรูปิยนฺติ สญฺญิสฺส, อนาปตฺติ อรูปิเย;
‘‘อิทํ คเหตฺวา เทหี’’ติ, วทโตปิ จ ปญฺจหิฯ

๗๒๓. เสสํ อนนฺตเรเนว, สมุฏฺฐานาทิกํ สมํ;
อิทํ กฺริยสมุฏฺฐานํ, อยเมว วิเสสตาฯ

รูปิยสํโวหารกถาฯ

๗๒๔. อปฺปิยํ กปฺปิเยเนว, ปริวตฺตยโต ปน;
โหติ นิสฺสคฺคิยาปตฺติ, ฐเปตฺวา สหธมฺมิเกฯ

๗๒๕. อกปฺปิยสฺส วตฺถุสฺส, เตเนว ปริวตฺตนํ;
น คจฺฉตีติ นิทฺทิฏฺฐํ, กยวิกฺกยสงฺคหํฯ

๗๒๖. ตสฺมา มาตาปิตูนมฺปิ, วตฺถุํ ยํ กิญฺจิ กปฺปิยํ;
‘‘อิมํ เทหิมินา หี’’ติ, วทโต ปน ทุกฺกฏํฯ

๗๒๗. สกํ วา เทติ เจ ภณฺฑํ, เอวํ วตฺวาน มาตุยา;
มาตุยา วา ตถา ภณฺฑํ, สยํ คณฺหาติ ทุกฺกฏํฯ

๗๒๘. สหตฺถํ ปรภณฺฑสฺมึ, ปรหตฺถคญฺจ อตฺตโน;
ภณฺฑเก ปน สมฺปตฺเต, นิสฺสคฺคิยมุทีริตํฯ

๗๒๙. ‘‘คเหตฺวา วา อิทํ นาม, ภุญฺชิตฺวา โอทนํ อิมํ;
อิทํ นาม กโรหี’’ติ, วตฺตุํ ปน น วฏฺฏติฯ

๗๓๐. ฆิฆาสาทมฏฺฐญฺญู วา, ‘‘ภุญฺชิตฺวา โอทนํ อิมํ;
ฉลฺลึ วา ปน วลฺลึ วา, กฏฺฐํ วา ทารุเมว วาฯ

๗๓๑. อาหรา’’ติ วทนฺตสฺส, วตฺถูนํ คณนาวสา;
โหนฺติ อาปตฺติโย ตสฺส, ภิกฺขุโน กยวิกฺกเยฯ

๗๓๒. ‘‘อิมญฺจ ยาคุํ ปิว ภุญฺช ภตฺตํ;
ภุโตฺตสิ ภุญฺชิสฺสสิ ภุญฺชสีทํ;
ภตฺตํ, อิมํ นาม กโรหิ กมฺมํ’’;
อิเจฺจว วตฺตุํ ปน วฎฺฎเตวฯ

๗๓๓. ภูมิยา โสธเน วาปิ, ลิมฺปเน วตฺถโธวเน;
เอตฺถ กิญฺจาปิ นตฺถญฺญํ, ภณฺฑํ นิสฺสชฺชิตพฺพกํฯ

๗๓๔. นิสฺสคฺคิเย จ วตฺถุมฺหิ, นเฎฺฐ ภุเตฺตปิ วา ยถา;
เทเสตพฺพาว อาปตฺติ, เทเสตพฺพา ตถา อยํฯ

๗๓๕. ‘‘อิมินาว อิมํ นาม, คเหตฺวา เทหิ เม’’อิติ;
อาจิกฺขติ อนาปตฺติ, ฐเปตฺวา ภณฺฑสามิกํฯ

๗๓๖. ‘‘อิทํ มมตฺถิ อโตฺถ เม, อิมินา’’ติ จ ภาสโต;
เสสํ อนนฺตเรเนว, สมุฎฺฐานาทิกํ สมํฯ

กยวิกฺกยกถาฯ

โกสิยวโคฺค ทุติโยฯ

๗๓๗. มตฺติกาโยมยา ปตฺตา, กปฺปิยา ชาติโต ทุเว;
ตโย ปตฺตสฺส วณฺณา ตุ, อุกฺกโฎฺฐ มชฺฌิโมมโกฯ

๗๓๘. ทฺวินฺนํ ตณฺฑุลนาฬีนํ, ภตฺตํ มคธนาฬิยา;
ขาทนญฺจ จตุพฺภาคํ, พฺยญฺชนญฺจ ตทูปิยํฯ

๗๓๙. **อุกฺกโฎฺฐ** นาม โส ปโตฺต, โย ตํ สพฺพํ ตุ คณฺหติ;
มชฺฌิโม ตสฺสุปโฑฺฒ จ, ตทุปโฑฺฒ จ **โอมโก**ฯ

๗๔๐. อุกฺกฎฺฐสฺส จ อุกฺกโฎฺฐ, ตเสฺสโวมกมชฺฌิมา;
เอวํ มชฺฌิมโอเมสุ, นว ปตฺตา ภวนฺติ หิฯ

๗๔๑. อุกฺกฎฺฐุกฺกฎฺฐโก เตสุ, อปโตฺต โอมโกมโก;
ตสฺมา นาปิ อธิฎฺฐานํ, น คจฺฉนฺติ วิกปฺปนํฯ

๗๔๒. เสสํ สตฺตวิธํ ปตฺตํ, ปตฺตลกฺขณสํยุตํ;
อธิฎฺฐาย วิกเปฺปตฺวา, ปริภุเญฺชยฺย ปณฺฑิโตฯ

๗๔๓. ทสาหปรมํ กาลํ, ธาเรยฺย อติเรกโต;
อติกฺกมยโต ปตฺตํ, ตญฺหิ นิสฺสคฺคิยํ สิยาฯ

๗๔๔. ยํ ปตฺตํ น วิกเปฺปติ, ยํ นาธิเฎฺฐติ วา ปน;
วินยญฺญูหิ โส ปโตฺต, อติเรโกติ วณฺณิโตฯ

๗๔๕ วตฺตพฺพํ ตุ ‘‘อิมํ ปตฺตํ, อธิฏฺฐามี’’ติ สมฺมุเข;
‘‘เอตํ ปตฺต’’นฺติ ทูรสฺมึ, ปจฺจุทฺธาเรปฺยยํ นโยฯ

๗๔๖ อาโภคํ มนสา กตฺวา, กตฺวา กายวิการกํ;
กาเยนปิ จ ปตฺตสฺส, อธิฏฺฐานํ ปกาสิตํฯ

๗๔๗ ปโตฺต ชหติธิฏฺฐานํ, ทานเภทกนาสโต;
วิพฺภมุทฺธารปจฺจกฺข-ปริวตฺตนคาหโตฯ

๗๔๘ องฺคุสิตฺถปฺปมาเณน, เขนาธิฏฺฐานมุชฺฌติ;
ปิทหิตฺวา อธิเฏฺฐยฺย, อโยจุเณฺณน วาณิยาฯ

๗๔๙ โย หิ นิสฺสคฺคิยํ ปตฺตํ, อนิสฺสเชฺชว ภุญฺชติ;
ทุกฺกฏํ ตสฺส นิทฺทิฏฺฐํ, ภุตฺวา โธวนโธวเนฯ

๗๕๐ สุวณฺณมณิปโตฺต จ, เวฬุริยผลิกุพฺภโว;
กํสกาจมโย ปโตฺต, ติปุสีสมโยปิ จฯ

๗๕๑ ตถา ทารุมโย ปโตฺต, ตมฺพสชฺฌุมโยปิ จ;
เอกาทสวิโธ ปโตฺต, วุโตฺต ทุกฺกฏวตฺถุโกฯ

๗๕๒ ฆฏสีสกฏาโห จ, ตุมฺพํ จสฺสานุโลมิกํ;
ตมฺพโลหมยํ ตตฺถ, ถาลกํ ปน วฏฺฏติฯ

๗๕๓ ผลิกกาจกํสานํ, ตฏฺฏิกาทีนิ กานิจิ;
ปุคฺคลสฺส น วฏฺฏนฺติ, วฏฺฏนฺติ คิหิสงฺฆิกาฯ

๗๕๔ ยํ กิญฺจิ โสทกํ ปตฺตํ, ปฏิสาเมยฺย ทุกฺกฏํ;
สาธุกํ โวทกํ กตฺวา, ปฏิสาเมยฺย ปณฺฑิโตฯ

๗๕๕ ภิกฺขุโน โสทกํ ปตฺตํ, โอตาเปตุํ น วฏฺฏติ;
อุเณฺห น นิทเหตโพฺพ, นิทหนฺตสฺส ทุกฺกฏํฯ

๗๕๖ มิฑฺฒเนฺต ปริภณฺฑเนฺต, ฐเปตุํ น จ วฏฺฏติ;
มิฑฺฒิยา ปริภเณฺฑ วา, วิตฺถิเณฺณ ปน วฏฺฏติฯ

๗๕๗ ทารุอาธารเก ปเตฺต, เทฺว ฐเปตุมฺปิ วฏฺฏติ;
อยเมว นโย ทณฺฑ-ภูมิอาธารเกสุปิฯ

๗๕๘ ฉฏฺฏิกายปิ โจเฬ วา, โปตฺถเก กฏสารเก;
ปริภณฺฑกตายาปิ, ภูมิยํ วาลุกาสุ วาฯ

๗๕๙ ตถารูปาสุ สุทฺธาสุ, ฐเปตุํ ปน วฏฺฏติ;
สรชาย ฐเปนฺตสฺส, ทุกฺกฏํ ขรภูมิยาฯ

๗๖๐ ทเณฺฑ วา นาคทเนฺต วา, ลเคฺคตุมฺปิ น วฏฺฏติ;
ฉตฺตงฺคมญฺจปีเฐสุ, ฐเปนฺตสฺส จ ทุกฺกฏํฯ

๗๖๑ อฏนีสุ หิ พนฺธิตฺวา, โอลเมฺพตุมฺปิ วฏฺฏติ;
พนฺธิตฺวา ปน มญฺจสฺส, ฐเปตุํปริ วฏฺฏติฯ

๗๖๒ มญฺจปีฐฏฺฏเก ปตฺตํ, ฐเปตุํ ปน วฏฺฏติ;
ภตฺตปูโรปิ วา ฉเตฺต, ฐเปตุํ น จ วฏฺฏติฯ

ตโย ภาณวารา นิฏฺฐิตาฯ

๗๖๓ กวาฏํ น ปณาเมยฺย, ปตฺตหตฺโถ สเจ ปน;
เยน เกนจิ องฺเคน, ปณาเมยฺยสฺส ทุกฺกฏํฯ

๗๖๔ น นีหเรยฺย ปเตฺตน, จลกานฏฺฐิกานิ วา;
อุจฺฉิฏฺฐมุทกํ วาปิ, นีหรนฺตสฺส ทุกฺกฏํฯ

๗๖๕ ปตฺตํ ปฏิคฺคหํ กตฺวา, โธวิตุํ หตฺถเมว วา;
มุขโต นีหฏํ ปเตฺต, ฐเปตุํ น จ วฏฺฏติฯ

๗๖๖ อนาปตฺติ ทสาหสฺส, อโนฺตเยว จ โย ปน;
อธิเฏฺฐติ วิกเปฺปติ, วิสฺสเชฺชติ วินสฺสติฯ

๗๖๗ ปฐมสฺส หิ ปตฺตสฺส, ปฐเมน มเหสินา;
สมุฏฺฐานาทโย สเพฺพ, กถิเนน สมา มตาฯ

ปฐมปตฺตกถาฯ

๗๖๘ ปญฺจพนฺธนอูนสฺมึ, ปเตฺต สติ จ โย ปน;
วิญฺญาเปยฺย นวํ ปตฺตํ, ตสฺส นิสฺสคฺคิยํ สิยาฯ

๗๖๙ พนฺธนํ เอกมุทฺทิฏฺฐํ, ทฺวงฺคุลาย จ ราชิยา;
พนฺธนานิ จ จตฺตาริ, ตถาฏฺฐงฺคุลราชิยาฯ

๗๗๐ ปญฺจ วา ราชิโย ยสฺส, เอกา วาปิ ทสงฺคุลา;
อปโตฺต นามยํ ปโตฺต, วิญฺญาเปยฺย ตโต ปรํฯ

๗๗๑ อโยปโตฺต อเนเกหิ, โลหมณฺฑลเกหิ วา;
พโทฺธ วฏฺฏติ มโฏฺฐ เจ, อโยจุเณฺณน วาณิยาฯ

๗๗๒ ปตฺตํ สงฺฆสฺส นิสฺสฏฺฐํ, ตสฺส นิสฺสคฺคิยํ ปน;
อนุกมฺปาย ตํ ตสฺมึ, อคณฺหนฺตสฺส ทุกฺกฏํฯ

๗๗๓ หียมาเน ตุ ปตฺตสฺมึ, ยสฺส โส น จ รุจฺจติ;
อปฺปิจฺฉตาย วา ปตฺตํ, ตํ น คณฺหาติ วฏฺฏติฯ

๗๗๔ อปตฺตสฺส ตุ ภิกฺขุสฺส;
น ทาตโพฺพติ ทีปิโต;
ตตฺถ โย ปตฺตปริยโนฺต;
โส เทโยฺย ตสฺส ภิกฺขุโนฯ

๗๗๕ สเจ โส ตํ ชิคุจฺฉนฺโต, อปฺปเทเส ฐเปติ วา;
วิสฺสเชฺชติ อโภเคน, ปริภุญฺชติ ทุกฺกฏํฯ

๗๗๖ นฏฺฐ ภินฺนมฺปิ วา ปเตฺต, อนาปตฺติ ปกาสิตา;
อตฺตโน ญาตกาทีนํ, คณฺหโต วา ธเนน วาฯ

๗๗๗ สญฺจริตฺตสมุฏฺฐานํ , กฺริยํ ปณฺณตฺติวชฺชกํ;
กายกมฺมํ วจีกมฺมํ, ติจิตฺตญฺจ ติเวทนํฯ

ทุติยปตฺตกถาฯ

๗๗๘ สปฺปิอาทึ ปุเรภตฺตํ, เภสชฺชํ ปฏิคยฺห หิ;
สามิสมฺปิ ปุเรภตฺตํ, ปริภุญฺชติ วฏฺฏติฯ

๗๗๙ ตโต ปฏฺฐาย สตฺตาหํ, ตํ วฏฺฏติ นิรามิสํ;
สตฺตาหาติกฺกเม ตสฺส, นิสฺสคฺคิยมุทีริตํฯ

๗๘๐ ปจฺฉาภตฺตมฺปิ คณฺหิตฺวา, กตฺวา สนฺนิธิการกํ;
สายโต ปน สตฺตาหํ, วฏฺฏเตว นิรามิสํฯ

๗๘๑ ปุเรภตฺตมฺปิ ปจฺฉา วา, สยมุคฺคหิตํ ปน;
สรีรโภเค เนตพฺพํ, สายิตุํ น จ วฏฺฏติฯ

๗๘๒ นวนีตํ ปุเรภตฺตํ, ภิกฺขุนา คหิตํ สเจ;
ตาเปตฺวานุปสมฺปนฺนํ, เทติ วฏฺฏติ สามิสํฯ

๗๘๓ สยํ ตาเปติ เจ ภิกฺขุ, สตฺตาหมฺปิ นิรามิสํ;
ตาปนํ นวนีตสฺส, สามปาโก น โหติ โสฯ

๗๘๔ ปจฺฉาภตฺตํ คเหตฺวา เจ, เยน เกนจิ ตาปิตํ;
วฏฺฏเตว จ ตํ สปฺปิ, สตฺตาหมฺปิ นิรามิสํฯ

๗๘๕ ขีรํ ทธึ จาปิ ปฏิคฺคเหตฺวา;
สยํ ปุเรภตฺตมโถ กโรติ;
สปฺปึ ปุเรภตฺตกเมว ตสฺส;
นิรามิสํ วฏฺฏติ ภิกฺขุโน ตํฯ

๗๘๖ ปจฺฉาภตฺตกโต อุทฺธํ, ตํ น วฏฺฏติ สายิตุํ;
สวตฺถุกสฺส สปฺปิสฺส, คหิตตฺตาว ภิกฺขุโนฯ

๗๘๗ สตฺตาหาติกฺกเมปิสฺส , น โทโส โกจิ วิชฺชติ;
‘‘ปฏิคฺคเหตฺวา ตานี’’ติ, วุตฺตตฺตา หิ มเหสินาฯ

๗๘๘ ยถา กปฺปิยสปฺปิมฺหิ, นิสฺสคฺคิยมุทีริตํ;
ตถากปฺปิยสปฺปิมฺหิ, ทุกฺกฏํ ปริทีปิตํฯ

๗๘๙ สพฺพากปฺปิยมํสานํ , วเชฺชตฺวา มํสเมว จ;

ขีรํ ทธิ จ สปฺปิ จ, นวนีตญฺจ วฏฺฏติฯ

๗๙๐. ‘‘เยสํ กปฺปติ มํสญฺหิ, เตสํ สปฺปี’’ติ กึ อิทํ?
ปณีตโภชนสฺสาปิ, ตถา สตฺตาหกาลิเกฯ

๗๙๑. นิสฺสคฺคิยสฺส วตฺถูนํ, ปริเจฺฉทนิยามนํ;
น จากปฺปิยมํสานํ, สปฺปิอาทิ นิวาริตํฯ

๗๙๒. นวนีเตปิ สปฺปิมฺหิ, คหิตุคฺคหิตาทิเก;
สโพฺพ วุตฺตนเยเนว, เวทิตโพฺพ วินิจฺฉโยฯ

๗๙๓. เตลภิกฺขาย ภิกฺขูนํ, ปวิฏฺฐานํ อุปาสกา;
เตลํ วา นวนีตํ วา, สปฺปึ วา อากิรนฺติ หิฯ

๗๙๔. สตฺตสิตฺถานิ วา ตตฺถ, ตณฺฑุลา วา ภวนฺติ เจ;
อาทิจฺจปกฺกสํสฏฺฐํ, โหติ สตฺตาหกาลิกํฯ

๗๙๕. ติลสาสปเตลํ วา, มธุเกรณฺฑเตลกํ;
คหิตํ ตุ ปุเรภตฺตํ, สามิสมฺปิ นิรามิสํฯ

๗๙๖. ปจฺฉาภตฺตกโต อุทฺธํ, สายิตพฺพํ นิรามิสํ;
สตฺตาหาติกฺกเม เตสํ, วสา นิสฺสคฺคิยํ สิยาฯ

๗๙๗. เอรณฺฑมธุกฏฺฐีนิ, สาสปาทีนิ จตฺตนา;
คเหตฺวา กตเตลมฺปิ, โหติ สตฺตาหกาลิกํฯ

๗๙๘. ยาวชีวิกวตฺถุตฺตา, เตสํ ติณฺณมฺปิ ภิกฺขุโน;
สวตฺถุคหเณ ตสฺส, กาจาปตฺติ น วิชฺชติฯ

๗๙๙. อตฺตนา ยํ กตํ เตลํ, ตํ วฏฺฏติ นิรามิสํ;
สตฺตาหาติกฺกเมนสฺส, โหติ นิสฺสคฺคิยํ ปนฯ

๘๐๐. ทุกฺกฏํ สาสปาทีนํ, เตลตฺถาเยว ภิกฺขุนา;
คเหตฺวา ฐปิตานํ ตุ, สตฺตาหาติกฺกเม สิยาฯ

๘๐๑. นาฬิเกรกรณฺชานํ, เตลํ กุรุวกสฺส จ;
นิมฺพโกสมฺพกานญฺจ, เตลํ ภลฺลาตกสฺส จฯ

๘๐๒. อิเจฺจวมาทิกํ สพฺพํ, อวุตฺตํ ปาฬิยํ ปน;
คเหตฺวา นิกฺขิปนฺตสฺส, ทุกฺกฏํ สมยเจฺจเยฯ

๘๐๓. ยาวกาลิกเภทญฺจ , ยาวชีวกเมว จ;
วิทิตฺวา เสสเมตฺถาปิ, สปฺปินา สทิโส นโยฯ

๘๐๔. อจฺฉมจฺฉวราหานํ, สุสุกาคทฺรภสฺส จ;
วสานํ ปน ปญฺจนฺนํ, เตลํ ปญฺจวิธํ ภเวฯ

๘๐๕. สพฺพเมว วสาเตลํ, กปฺปิยากปฺปิยสฺส จ;
มนุสฺสานํ วสาเตลํ, ฐเปตฺวา ปน วฏฺฏติฯ

๘๐๖. วุสํ ปฏิคฺคเหตฺวาน, ปุเรภตฺตํ ปนตฺตนา;
ปกฺกํ วฏฺฏติ สํสฏฺฐํ, สตฺตาหมฺปิ นิรามิสํฯ

๘๐๗. สเจ อนุปสมฺปนฺโน, กตฺวา ตํ เทติ วฏฺฏติ;
สามิสมฺปิ ปุเรภตฺตํ, ตโต อุทฺธํ นิรามิสํฯ

๘๐๘. ปฏิคฺคเหตุํ กาตุํ วา, ปจฺฉาภตฺตํ น วฏฺฏติ;
เสโส วุตฺตนเยเนว, เวทิตโพฺพ วิภาวินาฯ

๘๐๙. คหิตญฺหิ ปุเรภตฺตํ, มธุํ มธุกรีกตํ;
วฏฺฏเตว ปุเรภตฺตํ, สามิสมฺปิ นิรามิสํฯ

๘๑๐. ปจฺฉาภตฺตกโต อุทฺธํ, สตฺตาหมฺปิ นิรามิสํ;
สตฺตาหาติกฺกเม โทโส, วตฺถูนํ คณนาวสาฯ

๘๑๑. อุจฺฉุมฺหา ปน นิพฺพตฺตํ, ปกฺกาปกฺกํ ฆนาฆนํ;
รสาทิ ปน ตํ สพฺพํ, ‘‘ผาณิต’’นฺติ ปวุจฺจติฯ

๘๑๒. ผาณิตํ ตุ ปุเรภตฺตํ, คหิตํ ปน วฏฺฏติ;
สามิสมฺปิ ปุเรภตฺตํ, ตโต อุทฺธํ นิรามิสํฯ

๘๑๓. อสํสเฏฺฐน อุจฺฉุสฺส, รเสน กตผาณิตํ;
คหิเตน ปุเรภตฺตํ, ตทเหว นิรามิสํฯ

๘๑๔. อุจฺฉุํ ปฏิคฺคเหตฺวาน, กเตเปส นโย มโต;
ปจฺฉาภตฺตกโต อุทฺธํ, ตํ น วฏฺฏติ สายิตุํฯ

๘๑๕. คหิตตฺตา สวตฺถุสฺส, สตฺตาหาติกฺกเมปิ จ;
โหติ ตสฺส อนาปตฺติ, ปจฺฉาภตฺตํ กเตปิ จฯ

๘๑๖. สํสฏฺฐญฺจ ปุเรภตฺตํ, คหิตํ ตมฺปาสโก;
ตทเห เทติ เจ กตฺวา, สามิสมฺปิ จ วฏฺฏติฯ

๘๑๗. สํสเฏฺฐน ปุเรภตฺตํ, คหิเตน สยํกตํ;
ปจฺฉาภตฺตํ กตญฺจาปิ, สตฺตาหมฺปิ นิรามิสํฯ

๘๑๘. ภตฺตํ มธุกปุปฺผานํ, ผาณิตํ สีตวารินา;
สามิสมฺปิ ปุเรภตฺตํ, ตโต อุทฺธํ นิรามิสํฯ

๘๑๙. สตฺตาหาติกฺกเมปิสฺส, ทุกฺกฏํ ปริทีปิตํ;
ปกฺขิปิตฺวา กตํ ขีรํ, โหติ ตํ ยาวกาลิกํฯ

๘๒๐. ผลานํ ปน สเพฺพสํ, ยาวกาลิกสญฺญินํ;
ยาวกาลิกมิเจฺจว, ผาณิตํ ปริทีปิตํฯ

๘๒๑. ปจฺฉาภตฺตมฺปิ ภิกฺขุสฺส, ปจฺจเย สติ เกวลํ;
กาลิกา ปน วฏฺฏนฺติ, ปุเรภตฺตํ ยถาสุขํฯ

๘๒๒. ลภิตฺวา ปน นิสฺสฏฺฐํ, ตํ ตุ สตฺตาหกาลิกํ;
อรุอาทีนิ มเกฺขตุํ, สายิตุํ วา น วฏฺฏติฯ

๘๒๓. อญฺญสฺส ปน ภิกฺขุสฺส, กายโภเค จ วฏฺฏติ;
จชิตฺวา นิรเปโกฺขว, ลภิตฺวา ปุน สายิตุํฯ

๘๒๔. อนาปตฺติ อธิเฏฺฐติ, วิสฺสเชฺชติ วินสฺสติ;
อจฺฉินฺทิตฺวา จ วิสฺสาสํ, คณฺหตุมฺมตฺตกาทิโนฯ

๘๒๕. สมุฏฺฐานาทโย สเพฺพ, กถิเนน สมา มตา;
สทากถินจิเตฺตน, ปฐเมเนว สตฺถุนาฯ

เภสชฺชสิกฺขาปทกถาฯ

๘๒๖. มาโส เสโสติ คิมฺหานํ, ปริเยเสยฺย สาฏิกํ;
อทฺธมาโสว เสโสติ, กตฺวา ปริทเห พุโธฯ

๘๒๗. กตฺวา ปน สตุปฺปาทํ, วสฺสสาฏิกจีวรํ;
นิปฺผาเทนฺตสฺส ภิกฺขุสฺส, สมเย ปิฏฺฐิสมฺมเตฯ

๘๒๘. โหติ นิสฺสคฺคิยาปตฺติ, ญาตกาญฺญาตกาทิโน;
เตสฺเยว จ วิญฺญตฺติํ, กตฺวา นิปฺผาทเน ตถาฯ

๘๒๙. กตฺวา ปน สตุปฺปาทํ, สมเย กุจฺฉิสญฺญิเต;
นิปฺผาเทนฺตสฺส ภิกฺขุสฺส, วตฺถมญฺญาตกาทิโนฯ

๘๓๐. ตสฺสาทินฺนกปุเพฺพสุ , วตฺตเภเทน ทุกฺกฏํ;
กโรโต ตตฺร วิญฺญตฺติํ, นิสฺสคฺคิยมฺทีริตํฯ

๘๓๑. โอวสฺสาเปติ เจ กายํ, นโคฺค สติปิ จีวเร;
นฺหานสฺส ปริโยสาเน, ทุกฺกฏํ วิวฏงฺคเณฯ

๘๓๒. อูนเก ปน มาสสฺมิํ, อติเรโกติ สญฺญิโน;
ตตฺถ เวมติกสฺสาปิ, โหติ อาปตฺติ ทุกฺกฏํฯ

๘๓๓. อจฺฉินฺนจีวรสฺสาปิ, อนาปตฺตาปทาสุปิ;
นฺหานโกฏฺฐกวาปีสุ, นฺหายนฺตสฺส จ ภิกฺขุโนฯ

๘๓๔. สญฺจริตฺตสมุฏฺฐานํ , กฺริยํ ปณฺณตฺติวชฺชกํ;
กายกมฺมํ วจีกมฺมํ, ติจิตฺตญฺจ ติเวทนํฯ

วสฺสิกสาฏิกกถาฯ

๘๓๕. สามํ ตุ จีวรํ ทตฺวา, อจฺฉินฺทนฺตสฺส ตํ ปุน;

สกสญฺญาย ภิกฺขุสฺส, ตสฺส นิสฺสคฺคิยํ สิยาฯ

๘๓๖. เอกาเยว ปนาปตฺติ, เอกมจฺฉินฺทโต สิยา;
พหูนิ เอกพทฺธานิ, อจฺฉินฺทนฺตสฺส วา ตถาฯ

๘๓๗. ทิสฺสํ ฐิตานิ เอเกก-มาหราปยโต ปน;
วตฺถานํ คณนายสฺส, อาปตฺติคณนา สิยาฯ

๘๓๘. ‘‘มยา ทินฺนานิ สพฺพานิ, อาหรา’’ติ จ ภาสโต;
เอเกน วจเนเนว, โหนฺติ อาปตฺติโย พหูฯ

๘๓๙. อาณาเปติ สเจ อญฺญํ, ภิกฺขุํ คณฺหาติ จีวรํ;
พหูนิ คณฺหตาณตฺโต, เอกํ ปาจิตฺติยํ สิยาฯ

๘๔๐. ‘‘มยา ทินฺนานิ สพฺพานิ, คณฺหา’’ติ วทโต ปน;
เอกายสฺส จ วาจาย, โหนฺติ อาปตฺติโย พหูฯ

๘๔๑. ‘‘สงฺฆาฏิมุตฺตราสงฺคํ, คณฺห คณฺหา’’ติ ภาสโต;
โหติ วาจาย วาจาย, อาณาเปนฺตสฺส ทุกฺกฏํฯ

๘๔๒. วิกปฺปนุปคํ กิญฺจิ, ฐเปตฺวา ปจฺฉิมํ ปรํ;
อญฺญํ ปน ปริกฺขารํ, ฉินฺทาเปนฺตสฺส ทุกฺกฏํฯ

๘๔๓. ฐเปตฺวา อุปสมฺปนฺนํ, อเญฺญสํ จีวราทิกํ;
อจฺฉินฺทโตปิ ภิกฺขุสฺส, โหติ อาปตฺติ ทุกฺกฏํฯ

๘๔๔. เอวํ อนุปสมฺปเนฺน, อุปสมฺปนฺนสญฺญิโน;
ตตฺถ เวมติกสฺสาปิ, อจฺฉินฺทนฺตสฺส ทุกฺกฏํฯ

๘๔๕. โส วา เทติ สเจ ตุฏฺโฐ, ทุฏฺโฐ วิสฺสาสเมว วา;
คณฺหโตปิ อนาปตฺติ, ตถา อุมฺมตฺตกาทิโนฯ

๘๔๖. อทินฺนาทานตุลฺยาว, สมุฏฺฐานาทโย นยา;
อญฺญตฺร เวทนาเยตฺถ, โหติ สา ทุกฺขเวทนาฯ

จีวรจฺฉินฺทนกถาฯ

๘๔๗. วิญฺญาเปตฺวา สเจ สุตฺตํ, ฉพฺพิธํ สานุโลมิกํ;
จีวรํ ตนฺตวาเยหิ, วายาเปติ น วฏฺฏติฯ

๘๔๘. สามํ วิญฺญาปิตํ สุตฺตํ, อกปฺปิยมุทีริตํ;
ตนฺตวาโยปิ วิญฺญตฺโต, ตถา อญฺญาตกาทิโกฯ

๘๔๙. วิญฺญตฺตตนฺตวาเยน, สุเตฺตนากปฺปิเยน จ;
จีวรํ วายาเปนฺตสฺส, นิสฺสคฺคิยมุทีริตํฯ

๘๕๐. วิทตฺถิมเตฺต ทีเฆน, หตฺถมเตฺต ติรียโต;

วีเต นิสฺสคฺคิยํ วุตฺตํ, ผลเก ผลเกปิ จฯ

๘๕๑. เตเนว กปฺปิยํ สุตฺตํ, วายาเปนฺตสฺส ทุกฺกฏํ;
ตเถว ตนฺตวาเยน, กปฺปิเยน อกปฺปิยํฯ

๘๕๒. อกนฺตริกโต วาปิ, ทีฆโต วา ติรียโต;
กปฺปิยากปฺปิเยเหว, วีเต สุเตฺตหิ ทุกฺกฏํฯ

๘๕๓. กปฺปิยากปฺปิเยเหว, ตนฺตวาเยหิ เว กเต;
กปฺปิยากปฺปิยํ สุตฺตํ, มิเสฺสตฺวา ตสฺส ทุกฺกฏํฯ

๘๕๔. สเจ อกปฺปิยํ สุตฺตํ, วาเรเนว วินนฺติ เต;
ทเสฺสตฺวาว ปริเจฺฉทํ, อกปฺปิยวิเต ปนฯ

๘๕๕. ปาจิตฺติยํ ปมาณสฺมิํ, ตทูเน ทุกฺกฏํ สิยา;
อิตเรน วิเต วเตฺถ, อุภยเตฺถว ทุกฺกฏํฯ

๘๕๖. ทฺวปิ เวมํ คเหตฺวา วา, เอกโต วา วินนฺติ เจ;
ผลเก ผลเก ตสฺส, ทุกฺกฏํ ปริทีปิตํฯ

๘๕๗. เอเตเนว อุปาเยน, เภเท สพฺพตฺถ สาธุกํ;
อาปตฺติเภโท วิเญฺญโยฺย, วิญฺญุนา วินยญฺญุนาฯ

๘๕๘. กปฺปิโย ตนฺตวาโยปิ, สเจ สุตฺตมฺปิ กปฺปิยํ;
จีวรํ วายาเปนฺตสฺส, อนาปตฺติ ปกาสิตาฯ

๘๕๙. อนาปตฺติ ปริสฺสาเว, อาโยเค อํสพทฺธเก;
สมุฏฺฐานาทโย สเพฺพ, สญฺจริตฺตสมา มตาฯ

สุตฺตวิญฺญตฺติกถาฯ

๘๖๐. อปฺปวาริตญาตีนํ, ตนฺตวาเย สเมจฺจ เจ;
วิกปฺปํ จีวเร ภิกฺขุ, อาปชฺชติ น วฎฺฎติฯ

๘๖๑. ทีฆายตปฺปิตตฺถาย, สุตฺตวฑฺฒนเก กเต;
ภิกฺขุ นิสฺสคฺคิยาปตฺติํ, อาปชฺชติ น สํสโยฯ

๘๖๒. ภิกฺขุโน ญาตกาทีนํ, ตนฺตวาเยสุ อตฺตโน;
ธเนนญฺญสฺส จตฺถาย, อนาปตฺติํ วินิทฺทิเสฯ

๘๖๓. วายาเปนฺตสฺส อปฺปคฺฆํ, มหคฺฆํ กตฺตุกามิโน;
ตถา อุมฺมตฺตกาทีนํ, เสสํ วุตฺตมนนฺตเรฯ

เปสการกถาฯ

๘๖๔. วสฺสํวุเฏฺฐ ยมุทฺทิสฺส, ภิกฺขู ทียติ จีวรํ;
ปวารณาย ปุเพฺพว, ตํ โหตเจฺจกจีวรํฯ

๘๖๕. ปุเร ปวารณาเยว, ภาเชตฺวา ยทิ คยฺหติ;
วสฺสเจฺฉโท น กาตพฺโพ, สงฺฆิกํ ตํ กโรติ เจฯ

๘๖๖. อนาปตฺติ อธิเฏฺฐติ, อโนฺตสมยเมว ตํ;
วิสฺสเชฺชติ วิกเปฺปติ, วินสฺสติ จ ฑยฺหติฯ

๘๖๗. ตสฺสจฺจายิกวตฺถสฺส, กถิเน ตุ อนตฺถเต;
ปริหาเรกมาโสว, ทสาหปรโม มโตฯ

๘๖๘. อตฺถเต กถิเน ตสฺส, ปญฺจ มาสา ปกาสิตา;
ปริหาโร มุนิเนฺทน, ทสาหปรมา ปนฯ

๘๖๙. สมุฎฺฐานาทโย สเพฺพ, กถิเนน สมา มตา;
ปฐเมนากฺริยาจิตฺตํ, ติจิตฺตญฺจ ติเวทนํฯ

อเจฺจกจีวรกถาฯ

๘๗๐. วสิตฺวา ปน เจ ภิกฺขุ, ปุพฺพกตฺติกปุณฺณมํ;
ฐเปตฺวา จีวรํ คาเม, ปจฺจเย สติ ตาทิเสฯ

๘๗๑. ฉารตฺตปรมํ เตน, วสิตพฺพํ วินา ตโต;
อุตฺตรึ วสโต โทโส, วินา สงฺฆสฺส สมฺมุตึฯ

๘๗๒. กตฺติเกเยว มาสสฺมิํ, ปฐมาย ปวาริโต;
ปจฺฉิเมน ปมาเณน, ยุเตฺต สาสงฺกสมฺมเตฯ

๘๗๓. เสนาสเน วสโนฺตว, ฐเปตุํ เอกจีวรํ;
จตุรงฺคสมาโยเค, ลภตีติ ปกาสิโตฯ

๘๗๔. ยํ คามํ โคจรํ กตฺวา, ภิกฺขุ อารญฺญเก วเส;
ตสฺมิํ คาเม ฐเปตุํ ตํ, มาสเมกํ ตุ วฎฺฎติฯ

๘๗๕. อญฺญเตฺถว วสนฺตสฺส, ฉารตฺตปรมํ มตํ;
อยมสฺส อธิปฺปาโย, ปฎิจฺฉโนฺน ปกาสิโตฯ

๘๗๖. เสนาสนมถาคนฺตฺวา, สตฺตมํ อรุณํ ปน;
อุฎฺฐาเปตุํ วิทูรตฺตา, อสโกฺกนฺตสฺส ภิกฺขุโนฯ

๘๗๗. คามสีมมฺปิ วา คนฺตฺวา, วสิตฺวา ยตฺถ กตฺถจิ;
จีวรสฺส ปวตฺติํ โส, ญตฺวา คจฺฉติ วฎฺฎติฯ

๘๗๘. เอวญฺจาปิ อสโกฺกโนฺต, ญตฺวา ตเตฺถว ปณฺฑิโต;
ขิปฺปํ ปจฺจุทฺธเร ฐาเน, อติเรเก หิ ติฎฺฐติฯ

๘๗๙. วิสฺสเชฺชติ อนาปตฺติ, วินสฺสติ จ ฑยฺหติ;
อจฺฉินฺทเน จ วิสฺสาเส, ภิกฺขุสมฺมุติยาปิ วาฯ

๘๘๐ สมุฏฺฐานาทโย สพฺเพ, กถิเนน สมา มตา;
ทุติเยน, มุนินฺทน, เตน สาสงฺกสมฺมเตฯ

สาสงฺกกถาฯ

๘๘๑ ชานํ ปริณตํ ลาภํ, ภิกฺขุสงฺฆสฺส โย ปน;
อตฺตโน ปริณาเมยฺย, ตสฺส นิสฺสคฺคิยํ สิยาฯ

๘๘๒ สเจ ‘‘อญฺญสฺส เทหี’’ติ, ปริณาเมติ ภิกฺขุโน;
สุทฺธิกํ สุทฺธจิตฺเตน, ปาจิตฺติยมุทีริตํฯ

๘๘๓ จีวรํ วา ปรเสฺสก-เมกํ วา ปน อตฺตโน;
ปริณาเมยฺย เจ สทฺธึ, เทฺว ปาจิตฺติโย สิยุํฯ

๘๘๔ สงฺฆสฺส ปน ยํ ทินฺนํ, ตํ คเหตุํ น วฏฺฏติ;
สงฺฆเสฺสว ปทาตพฺพํ, อเทนฺตสฺส ปราชโยฯ

๘๘๕ เจติยสฺส จ สงฺฆสฺส, ปุคฺคลสฺสปิ วา ปน;
อญฺญสฺส โปณมญฺญสฺส, ปริณาเมยฺย ทุกฺกฏํฯ

๘๘๖ โย ปนนฺตมโส ภิกฺขุ, สุนขสฺสปิ โอณตํ;
สุนขสฺส ปนญฺญสฺส, ปริณาเมยฺย ทุกฺกฏํฯ

๘๘๗ อิทณฺหิ ติสมุฏฺฐานํ, กฺริยํ สญฺญาวิโมกฺขกํ;
กายกมฺมํ วจีกมฺมํ, ติจิตฺตญฺจ ติเวทนํฯ

ปริณตกถาฯ

ปตฺตวโคฺค ตติโยฯ

๘๘๘ ตเนกวตฺถุคฺคตรงฺคมาลํ;
สีลนฺตมาปตฺติวิปตฺติคาหํ;
ตรนฺติ ปญฺญตฺติมหาสมุทฺทํ;
วินิจฺฉยํ เย ปนิมํ ตรนฺติฯ

อิติ วินยวินิจฺฉเย นิสฺสคฺคิยกถา นิฏฺฐิตาฯ

ปาจิตฺติยกถา

๘๘๙ สมฺปชานมุสาวาเท , ปาจิตฺติยมุทีริตํ;
ทวา รวา ภณนฺตสฺส, น โทสุมฺมตฺตกาทิโนฯ

๘๙๐ อญฺญตฺถาปตฺติโย ปญฺจ, มุสาวาทสฺส การณา;
สมุฏฺฐานาทโย สพฺเพ, อทินฺนาทานตุลฺยกาฯ

สมฺปชานมุสาวาทกถาฯ

๘๙๑. ชาติอาทีสุ วุเตฺตสุ, ทสสฺวโกฺกสวตฺถูสุ;
ภูเตน วา อภูเตน, เยน เกนจิ วตฺถุนาฯ

๘๙๒. ยาย กายจิ ภาสาย, หตฺถมุทฺทาย วา ปน;
ปาราชิกมนาปนฺนํ, ภิกฺขุมาปนฺนเมว วาฯ

๘๙๓. อญฺญตฺรญฺญาปเทเสน, โอมสนฺตสฺส ภิกฺขุโน;
ตตฺถ ปาจิตฺติยาปตฺติ, สมฺพุทฺเธน ปกาสิตาฯ

๘๙๔. เตเหวญฺญาปเทเสน , ปาฬิมุตฺตปเทหิปิ;
สพฺพตฺถานุปสมฺปนฺนํ, อโกฺกสนฺตสฺส ทุกฺกฏํฯ

๘๙๕. อนโกฺกสิตุกามสฺส, เกวลํ ทวกมฺยตา;
วทโต ปน สพฺพตฺถ, ทุพฺภาสิตมุทีริตํฯ

๘๙๖. ปวิฏฺฐานุปสมฺปนฺน-ฏฺฐาเน อิธ จ ภิกฺขุนี;
อนาปตฺติ ปุรกฺขตฺวา, อตฺถธมฺมานุสาสนิํฯ

๘๙๗. วทโต ปน ภิกฺขุสฺส, สมุฏฺฐานาทโย นยา;
อนนฺตรสมา วุตฺตา, ทุกฺขา โหเตตฺถ เวทนาฯ

โอมสวาทกถาฯ

๘๙๘. อาปตฺติ ภิกฺขุเปสุญฺญ, ทุวิธาการโต สิยา;
อตฺตโน ปิยกามสฺส, ปรเภทตฺถิโนปิ วาฯ

๘๙๙. อโกฺกสนฺตสฺส ปริยาย-ปาฬิมุตฺตนเยหิ จ;
วจนสฺสุปสํหาเร, โหติ อาปตฺติ ทุกฺกฏํฯ

๙๐๐. ตถา อนุปสมฺปนฺน-อโกฺกสํ หรโตปิ จ;
ฐิตา อนุปสมฺปนฺน-ฏฺฐาเน อิธ จ ภิกฺขุนีฯ

๙๐๑. น เจว ปิยกามสฺส, น จ เภทตฺถิโนปิ วา;
ปาปานํ ครหตฺถาย, วทนฺตสฺส จ ภิกฺขุโนฯ

๙๐๒. ตถา อุมฺมตฺตกาทีนํ, อนาปตฺตีติ ทีปิตา;
สมุฏฺฐานาทโย สเพฺพ, อทินฺนาทานสาทิสาฯ

เปสุญฺญกถาฯ

๙๐๓. ฐเปตฺวา ภิกฺขุนิํ ภิกฺขุํ, อเญฺญน ปิฏกตฺตยํ;
ธมฺมํ สห ภณนฺตสฺส, ตสฺส ปาจิตฺติยํ สิยาฯ

๙๐๔. ราโชวาทาทโย วุตฺตา, **มหาปจฺจริยา**ทิสุ;
อนารุเฬฺหสุ สงฺคีติํ, อาปตฺติชนกาติ หิฯ

๙๐๕. ทุกฺกฏํ โหติ ภิกฺขุสฺมิํ, ตถา ภิกฺขุนิยาปิ จ;

ภิกฺขุสฺสานุปสมฺปนฺน-สญฺญิโน วิมติสฺส วาฯ

๙๐๖. เอกโต อุทฺทิสาเปติ, สชฺฌายํ วา กโรติ โย;
ภณนฺตํ ปคุณํ คนฺถํ, โอปาเตติ จ โย ปนฯ

๙๐๗. ตสฺส จานุปสมฺปนฺน-สนฺติเก คณฺหโตปิ จ;
อุเทฺทสํ ตุ อนาปตฺติ, ภณเน เตน เอกโตฯ

๙๐๘. วาจโต จ สมุฏฺฐาติ, วาจาจิตฺตทฺวยาปิ จ;
สมุฏฺฐานมิทํ วุตฺตํ, ปทโสธมฺมสญฺญิตํฯ

ปทโสธมฺมกถาฯ

๙๐๙. สพฺพจฺฉนฺนปริจฺฉเนฺน, นิปเชฺชยฺย สเจ ปน;
เยภุเยฺยน ปริจฺฉเนฺน, ฉเนฺน เสนาสเนปิ วาฯ

๙๑๐. ติสฺสนฺนํ ปน รตฺตีนํ, อุทฺธํ โย ปน รตฺติยํ;
ฐเปตฺวา ภิกฺขุํ อเญฺญน, ตสฺส ปาจิตฺติยํ สิยาฯ

๙๑๑. วตฺถุํ ยํ ปน นิทฺทิฏฺฐํ, เมถุนสฺส ปโหนกํ;
อาปตฺยนฺตมโส เตน, ติรจฺฉานคเตนปิฯ

๙๑๒. นิปเนฺน อุปสมฺปเนฺน, อิตโร เจ นิปชฺชติ;
อิตรสฺมิํ นิปเนฺน วา, สเจ ภิกฺขุ นิปชฺชติฯ

๙๑๓. อุภินฺนํ อุฏฺฐหิตฺวา วา, นิปชฺชนปโยคโต;
อาปตฺตานุปสมฺปนฺน-คณนายปิ วา สิยาฯ

๙๑๔. สเจ ปิธาย วา คพฺภํ, นิปชฺชติปิธาย วา;
อาปตฺตตฺถงฺคเต สูริเย, จตุตฺถทิวเส สิยาฯ

๙๑๕. ทิยฑฺฒหตฺถุเพฺพเธน , ปาการจยนาทินา;
ปริกฺขิตฺตมฺปิ ตํ สพฺพํ, ปริกฺขิตฺตนฺติ วุจฺจติฯ

๙๑๖. ภิกฺขุสฺสนฺตมโส ทุสฺส-กุฏิยํ วสโตปิ จ;
สหเสยฺยาย อาปตฺติ, โหตีติ ปริทีปิโตฯ

๙๑๗. สพฺพจฺฉนฺนปริจฺฉนฺน-เยภุยฺยาทิปฺปเภทโต;
สตฺต ปาจิตฺติยาเนตฺถ, ทฏฺฐพฺพานิ สุพุทฺธินาฯ

๙๑๘. อฑฺฒจฺฉนฺนปริจฺฉเนฺน, ทุกฺกฏํ ปริทีปิตํ;
สพฺพจูฬปริจฺฉนฺน-ฉนฺนาทีหิปิ ปญฺจธาฯ

๙๑๙. อนาปตฺติ ทิรตฺตํ วา, ติรตฺตํ วสโต สห;
อรุณสฺส ปุเรเยว, ตติยาย จ รตฺติยาฯ

๙๒๐. นิกฺขมิตฺวา วสนฺตสฺส, ปุน สทฺธิญฺจ ภิกฺขุโน;

ตถา สพฺพปริจฺฉนฺน-สพฺพจฺฉนฺนาทิเกปิ จฯ

๙๒๔. เอวํ อนุปสมฺปเนฺน, นิปเนฺนปิ นิสีทโต;
เสสา เอฬกโลเมน, สมุฏฺฐานาทโย สมาฯ

สหเสยฺยกถาฯ

๙๒๕. สเจ ตทหุชาตาย, อปิ โย มานุสิตฺถิยา;
สหเสยฺยํ ปกเปฺปยฺย, ตสฺส ปาจิตฺติยํ สิยาฯ

๙๒๖. ทิสฺสมานกรูปาย, ยกฺขิยา เปติยา สห;
รตฺติยํ โย นิปเชฺชยฺย, เทวิยา ปณฺฑเกน วาฯ

๙๒๗. เมถุนวตฺถุภูตาย, ติรจฺฉานคติตฺถิยา;
วตฺถูนํ คณนายสฺส, โหติ อาปตฺติ ทุกฺกฏํฯ

๙๒๘. ทิเธกทิวเสเนว , อาปตฺติ ปริทีปิตา;
เสโส อนนฺตเร วุตฺต-สทิโสว วินิจฺฉโยฯ

ทุติยสหเสยฺยกถาฯ

๙๒๙. อุทฺธํ ฉปฺปญฺจวาจาหิ, วิญฺญุํ ปุริสวิคฺคหํ;
วินา ธมฺมํ ภณนฺตสฺส, โหติ ปาจิตฺติ อิตฺถิยาฯ

๙๓๐. คาถาปาโท ปเนโกว, เอกวาจาติ สญฺญิโต;
ปทโสธมฺมํ นิทฺทิฏฺฐํ, ธมฺมมฏฺฐกถมฺปิ วาฯ

๙๓๑. ฉนฺนํ อุปริ วาจานํ, ปทาทีนํ วสา ปน;
เทเสนฺตสฺส สิยาปตฺติ, ปทาทิคณนาย จฯ

๙๓๒. นิมฺมินิตฺวา ฐิเตนาปิ, สทฺธิํ ปุริสวิคฺคหํ;
ยเกฺขนปิ จ เปเตน, ติรจฺฉานคเตนปิฯ

๙๓๓. ฐิตสฺส มาตุคามสฺส, ธมฺมํ โย ปน ภาสติ;
ฉนฺนํ อุปริ วาจานํ, ตสฺส ปาจิตฺติยํ สิยาฯ

๙๓๔. ปุริเส อิตฺถิสญฺญิสฺส, วิมติสฺส จ ปณฺฑเก;
อุตฺตริ ฉหิ วาจาหิ, วทโต โหติ ทุกฺกฏํฯ

๙๓๕. อิตฺถิรูปํ คเหตฺวาน, ฐิตานํ ภาสโตปิ จ;
ทุกฺกฏํ ยกฺขิเปตีนํ, ติรจฺฉานคติตฺถิยาฯ

๙๓๖. ปุริเส สติ วิญฺญุสฺมิํ, สยํ อุฏฺฐาย วา ปุน;
เทเสนฺตสฺส นิสีทิตฺวา, มาตุคามสฺส วา ตถาฯ

๙๓๗. อญฺญิสฺสา ปุน อญฺญิสฺสา, อิตฺถิยา ภณโตปิ จ;
ฉหิ ปญฺจหิ วาจาหิ, อนาปตฺติ ปกาสิตาฯ

๙๓๕ ปทโสธมฺมตุลฺยาว, สมุฏฺฐานาทโย มตา;
อยเมว วิเสโสติ, กฺริยากฺริยมิทํ ปนฯ

ธมฺมเทสนากถาฯ

๙๓๖ มหคฺคตํ ปณีตํ วา, อาโรเจนฺตสฺส ภิกฺขุโน;
ฐเปตฺวา ภิกฺขุนึ ภิกฺขุํ, ภูเต ปาจิตฺติยํ สิยาฯ

๙๓๗ โน เจ ชานาติ โส วุตฺตํ, อาโรเจนฺตสฺส ภิกฺขุโน;
ปริยายวจเน จสฺส, โหติ อาปตฺติ ทุกฺกฏํฯ

๙๓๘ อนาปตฺติ ตถารูเป, การเณ สติ ภาสโต;
สพฺพสฺสปิ จ สีลาทึ, วทโต อาทิกมฺมิโนฯ

๙๓๙ ธมฺมตฺตกปทํ เอตฺถ, น วุตฺตํ ตทสมฺภวา;
ภูตาโรจนกํ นาม, สมุฏฺฐานมิทํ มตํฯ

๙๔๐ กายโต วาจโต กาย-วาจโต จ ติธา สิยา;
กุสลาพฺยากเตเหว, ทฺวิจิตฺตญฺจ ทฺวิเวทนํฯ

ภูตาโรจนกถาฯ

๙๔๑ อาปตฺตึ ปน ทุฏฺฐุลฺลํ, อาโรเจนฺตสฺส ภิกฺขุโน;
อาปตฺตานุปสมฺปเนฺน, ฐเปตฺวา ภิกฺขุสมฺมุตึฯ

๙๔๒ สงฺฆาทิเสสมาปโนฺน, โมเจตฺวา อสุจึ อยํ;
ฆเฏฺตฺวา วตฺถุนาปตฺตึ, วทนฺตเสฺสว วชฺชตาฯ

๙๔๓ วิธ สงฺฆาทิเสสาว, ทุฏฺฐุลฺลาปตฺติโย มตา;
ตสฺมา สุทฺธสฺส ทุฏฺฐุลฺลํ, วทํ ปาจิตฺติยํ ผุเสฯ

๙๔๔ อทุฏฺฐุลฺลาย ทุฏฺฐุลฺล-สญฺญิโน วิมติสฺส วา;
อาปตฺติโยปิ วา เสสา, อาโรเจนฺตสฺส ทุกฺกฏํฯ

๙๔๕ ตถา อนุปสมฺปเนฺน, ทุฏฺฐุลฺลํ ปญฺจธา มตํ;
อชฺฌาจารมทุฏฺฐุลฺลํ, อาโรเจตุํ น วฏฺฏติฯ

๙๔๖ วตฺถุํ วา ปน อาปตฺตึ, อาโรเจนฺตสฺส เกวลํ;
อนาปตฺตีติ ญาตพฺพํ, ภิกฺขุสมฺมุติยา ตถาฯ

๙๔๗ เอวมุมฺมตฺตกาทีนํ, สมุฏฺฐานาทโย นยา;
อทินฺนาทานตุลฺยาว, เวทนา ทุกฺขเวทนาฯ

ทุฏฺฐุลฺลาโรจนกถาฯ

๙๔๘ ขเณยฺย วา ขณาเปยฺย, ปถวึ โย อกปฺปิยํ;
เภทาเปยฺย จ ภิเนฺทยฺย, ตสฺส ปาจิตฺติยํ สิยาฯ

๙๔๙. สยเมว ขณนฺตสฺส, ปถวึ ปน ภิกฺขุโน;
ปหารสฺมิํ ปหารสฺมิํ, ปาจิตฺติยมุทีริตํฯ

๙๕๐. อาณาเปนฺตสฺส เอกาว, ทิวสํ ขณโตปิ จ;
ปุนปฺปุนาณาเปนฺตสฺส, วาจโต วาจโต สิยาฯ

๙๕๑. ‘‘ขณ โปกฺขรณิํ วาปิํ, อาวาฏํ ขณ กูปกํ’’;
อิเจฺจวํ ตุ วทนฺตสฺส, โกจิ โทโส น วิชฺชติฯ

๙๕๒. ‘‘อิมํ ขณ จ โอกาสํ, อิธ โปกฺขรณิํ ขณ;
อิมสฺมิํ ขณ โอกาเส’’, วตฺตุเมวํ น วฏฺฏติฯ

๙๕๓. ‘‘กนฺทํ ขณ กุรุนฺทํ วา, ถูณํ ขณ จ ขาณุกํ;
มูลํ ขณ จ ตาลํ วา’’, เอวํ วทติ วฏฺฏติฯ

๙๕๔. ‘‘อิมํ มูลํ อิมํ วลฺลิํ, อิมํ ตาลํ อิมํ นฬํ;
ขณา’’ติ นิยเมตฺวาน, วตฺตุํ ปน น วฏฺฏติฯ

๙๕๕. อุสฺสิญฺจิตุํ สเจ สกฺกา, ฆเฏหิ ตนุกทฺทโม;
ภิกฺขุนา อปเนตโพฺพ, พหลํ น จ วฏฺฏติฯ

๙๕๖. ภิชฺชิตฺวา นทิยาทีนํ, ปติตํ โตยสนฺติเก;
ตฏํ วฏฺฏํ วิโกเปตุํ, จาตุมาสมฺปิ วฏฺฏติฯ

๙๕๗. สเจ ปตติ โตยสฺมิํ, เทเว วุเฏฺฐปิ วฏฺฏติ;
จาตุมาสมติกฺกเนฺต, โตเย เทโว หิ วสฺสติฯ

๙๕๘. ปาสาณปิฏฺฐิยํ โสณฺฑิํ, ขณนฺติ ยทิ ตตฺถ ตุ;
รชํ ปตติ เจ ปุพฺพํ, ปจฺฉา เทโวภิวสฺสติฯ

๙๕๙. โสเธตุํ ภินฺทิตุํ อโนฺต-จาตุมาสํ ตุ วฏฺฏติ;
จาตุมาสกโต อุทฺธํ, วิโกเปตุํ น วฏฺฏติฯ

๙๖๐. วารินา ปฐมํ ปุเณฺณ, ปจฺฉา ปตติ เจ รชํ;
ตํ วฏฺฏติ วิโกเปตุํ, โตเย เทโว หิ วสฺสติฯ

๙๖๑. อลฺลียติ ผุสายเนฺต, ปิฏฺฐิปาสาณเก รชํ;
จาตุมาสจฺจเย ตมฺปิ, วิโกเปตุํ น วฏฺฏติฯ

๙๖๒. สเจ อกตปพฺภาเร, วมฺมิโก ปน อุฏฺฐิโต;
ยถาสุขํ วิโกเปยฺย, จาตุมาสจฺจเยปิ จฯ

๙๖๓. อโพฺภกาเส สเจ วโฏฺฐ, จาตุมาสํ ตุ วฏฺฏติ;
รุเกฺข อุปจิกาทีนํ, มตฺติกายปิ โส นโยฯ

๙๖๔. มูสิกุกฺกร โคกณฺฏ-คณฺฑุปฺปาทมเลสฺปิ;
อยเมว นโย วุโตฺต, อสมฺพเทฺธสุ ภูมิยาฯ

๙๖๕. เตเหว สหิตา โหนฺติ, คสินงฺคลมตฺติกา;
อจฺฉินฺนา ภูมิสมฺพนฺธา, สา ชาตปถวี สิยาฯ

๙๖๖. เสนาสนมฺปิ อจฺฉนฺนํ, วินฏฺฐฉทนมฺปิ วา;
จาตุมาสกโต อุทฺธํ, โอวฏฺฐํ น วิโกปเยฯ

๙๖๗. ตโต ‘‘โคปานสึ ภิตฺตึ, ถมฺภํ วา ปทรตฺถรํ;
คณฺหิสฺสามี’’ติ สญฺญาย, คเหตุํ ปน วฏฺฏติฯ

๙๖๘. คณฺหนฺตสฺสิฏฺฐกาทีนิ, สเจ ปตติ มตฺติกา;
อนาปตฺติ สิยาปตฺติ, มตฺติกํ ยทิ คณฺหติฯ

๙๖๙. อติโนฺต มตฺติกาปุโญฺช, อโนฺตเคเห สเจ สิยา;
อโนวโฏฺฐ จ ภิกฺขูนํ, สพฺพทา โหติ กปฺปิโยฯ

๙๗๐. วุเฏฺฐ ปุน จ เคหสฺมึ, เคหํ ฉาเทนฺติ ตํ สเจ;
จาตุมาสจฺจเย สโพฺพ, ติโนฺต โหติ อกปฺปิโยฯ

๙๗๑. ยตฺตกํ ตตฺถ ตินฺตํ ตุ, ตตฺตกํ โหตฺยกปฺปิยํ;
อตินฺตํ ตตฺถ ยํ ยํ ตุ, ตํ ตํ โหติ หิ กปฺปิยํฯ

๙๗๒. เตมิโต วารินา โส เจ, เอกาพโทฺธว ภูมิยา;
ปถวี เจว สา ชาตา, น วฏฺฏติ ตโต ปรํฯ

๙๗๓. อโพฺภกาเส จ ปาการโร, โอวโฏฺฐ มตฺติกามโย;
จาตุมาสจฺจเย ‘‘ชาตา, ปถวี’’ติ ปวุจฺจติฯ

๙๗๔. ตตฺถ ลคฺคํ รชํ สณฺหํ, อฆํสโนฺตว มตฺตโส;
ฉุปิตฺวา อลฺลหเตฺถน, สเจ คณฺหาติ วฏฺฏติฯ

๙๗๕. สเจ อิฏฺฐกปาการโร, เยภุยฺยกถเล ปน;
ฐาเน ติฏฺฐติ โส ตสฺมา, วิโกเปยฺย ยถาสุขํฯ

๙๗๖. อโพฺภกาเส ฐิตํ ถมฺภํ, จาเลตฺวา ปนิโต จิโต;
ปถวึ ตุ วิโกเปตฺวา, คเหตุํ น จ วฏฺฏติฯ

๙๗๗. อญฺญมฺปิ สุกฺขรุกฺขํ วา, ขาณุกํ วาปิ คณฺหโต;
อยเมว นโย โทโส, อุชุมุทฺธรโต น จฯ

๙๗๘. ปาสาณํ ยทิ วา รุกฺขํ, อุจฺจาเลตฺวา ปวฏฺฏติ;
น โทโส สุทฺธจิตฺตสฺส, สเจ ปถวิ ภิชฺชติฯ

๙๗๙. ผาเลนฺตานมฺปิ ทารูนิ, สาขาทีนิ จ กฑฺฒโต;
อยเมว นโย วุโตฺต, ภูมิยํ สุทฺธเจตโสฯ

๙๘๐. กณฺฏกํ สูจิมฏฺฐึ วา, ขิลํ วา ภูมิยํ ปน;
อาโกเฏตุํ ปเวเสตุํ, ภิกฺขุโน น จ วฏฺฏติฯ

๙๘๑. “อหํ ปสฺสาวธาราย, ภินฺทิสฺสามี’’ติ เมทินึ;
ภิกฺขุสฺส ปน ปสฺสาว-เมวํ กาตุํ น วฏฺฏติฯ

๙๘๒. อนาปตฺติ กโรนฺตสฺส, สเจ ภิชฺชติ เมทินี;
สมชฺชโต สมํ กาตุํ, ฆํสิตุํ น จ วฏฺฏติฯ

๙๘๓. ปาทงฺคุเฏฺฐน วา ภูมึ, ลิขิตุมฺปิ น วฏฺฏติ;
ภินฺทเนฺตน จ ปาเทหิ, ตถา จงฺกมิตุมฺปิ วาฯ

๙๘๔. ปถวิํ อลฺลหเตฺถน, ฉุปิตฺวา สุขุมํ รชํ;
อฆํสเนฺต คเหตฺวา เจ, หตฺถํ โธวติ วฏฺฏติฯ

๙๘๕. สยํ ทหติ เจ ภูมึ, ทหาเปติ ปเรหิ วา;
อาปตฺตเนฺตมโส ปตฺตํ, ทหนฺตสฺสาปิ ภิกฺขุโนฯ

๙๘๖. ฐาเนสุ ยตฺตเกสฺวคฺคิํ, เทติ ทาเปติ วา ปน;
ตตฺตกาเนว ภิกฺขุสฺส, โหนฺติ ปาจิตฺติยานิปิฯ

๙๘๗. ฐเปตุํ ภิกฺขุโน อคฺคิํ, ภูมิยํ น จ วฏฺฏติ;
กปาเล ปตฺตปจเน, ฐเปตุํ ปน วฏฺฏติฯ

๙๘๘. อคฺคิํ อุปริ ทารูนํ, ฐเปตุํ น จ วฏฺฏติ;
ทหเนฺต ตานิ คนฺตฺวา โส, ภูมิํ ทหติ เจ ปนฯ

๙๘๙. เอเสว จ นโย วุโตฺต, อิฎฺฐกาวาสกาทิสุ;
ฐเปตุํ อิฎฺฐกาทีนํ, มตฺถเกเสฺวว วฏฺฏติฯ

๙๙๐. กสฺมา ปนาติ เจ? เตส-มนุปาทานภาวโต;
ขาณุเก สุกฺขรุเกฺข วา, อคฺคิํ ทาตุํ น วฏฺฏติฯ

๙๙๑. อนาปตฺติ ติณุกฺกํ ตุ, คเหตฺวา ปน คจฺฉโต;
ฑยฺหมาเน ตุ หตฺถสฺมิํ, สเจ ปาเตติ ภูมิยํฯ

๙๙๒. ปุน ตํ ปติตฎฺฐาเน, ทตฺวา ตสฺส ปนินฺธนํ;
อคฺคิํ วฏฺฏติ กาตุนฺติ, **มหาปจฺจริยํ** รุตํฯ

๙๙๓. ตสฺสาปถวิยํเยว, ปถวีติ จ สญฺญิโน;
วิมติสฺสุภยตฺถาปิ, ทุกฺกฎํ ปริยาปุตํฯ

๙๙๔. อนาปตฺติ ‘‘อิมํ ชาน, อิมมาหร เทหิ’’ติ;
วทนฺตสฺส, สจิตฺตญฺจ, ติสมุฎฺฐานเมว จฯ

ปถวีขณนกถาฯ

มุสาวาทวโคฺค ปฐโมฯ

๙๙๕. ภวนฺตสฺส จ ภูตสฺส, ภูตคามสฺส ภิกฺขุโน;

ปาตพฺยตานิมิตฺตํ ตุ, ปาจิตฺติยมุทีริตํฯ

๙๙๖. อุทกโฏฺฐ ถลโฏฺฐติ, ทฺวิโธ โหติ โส ปน;
ติลพีชาทิโก ตตฺถ, สปโณฺณปิ อปณฺณโกฯ

๙๙๗. อุทกโฏฺฐติ วิเญฺญโยฺย, สโพฺพ เสวาลชาติโก;
วิโกเปนฺตสฺส ตํ สพฺพํ, ตสฺส ปาจิตฺติยํ สิยาฯ

๙๙๘. อุยฺยูหิตฺวา ตุ หเตฺถน, นฺหายิตุํ ปน วฎฺฎติ;
โหติ ตสฺส จ สพฺพมฺปิ, ฐานณฺหิ สกลํ ชลํฯ

๙๙๙. อุทเกน วินา เจจฺจ, ตํ ปนุทฺธริตุํ ชลา;
น จ วฎฺฎติ ภิกฺขุสฺส, ฐานสงฺกมนณฺหิ ตํฯ

๑๐๐๐. อุทเกนุกฺขิปิตฺวา ตํ, ปกฺขิปนฺตสฺส วาริสุ;
วฎฺฎตีติ จ นิทฺทิฎฺฐํ, สพฺพอฎฺฐกถาสุปิฯ

๑๐๐๑. ชเล วลฺลิติณาทีนิ, อุทฺธรนฺตสฺส โตยโต;
วิโกเปนฺตสฺส วา ตตฺถ, โหติ ปาจิตฺติ ภิกฺขุโนฯ

๑๐๐๒. ปเรหุปฺปาฎิตาเนตฺถ, วิโกเปนฺตสฺส ทุกฺกฎํ;
คจฺฉนฺติ หิ ยโต ตานิ, พีชคาเมน สงฺคหํฯ

๑๐๐๓. ถลเฏฺฐ ฉินฺนรุกฺขานํ, ฐิโต หริตขาณุโก;
อุทฺธํ วฑฺฒนโก ตสฺส, ภูตคาเมน สงฺคโหฯ

๑๐๐๔. นาฬิเกราทิกานมฺปิ, ขาณุ อุทฺธํ น วฑฺฒติ;
ตสฺมา ตสฺส กโต โหติ, พีชคาเมน สงฺคโหฯ

๑๐๐๕. ตถา กทลิยา ขาณุ, ผลิตาย ปกาสิโต;
อผลิตาย โย ขาณุ, ภูตคาเมน โส มโตฯ

๑๐๐๖. ผลิตา กทลี ยาว, นีลปณฺณา จ ตาว สา;
นฬิเวฬุติณาทีน-มยเมว วินิจฺฉโยฯ

๑๐๐๗. องฺคโต ปน ปฎฺฐาย, ยทายํ เวฬุ สุสฺสติ;
ตทา สงฺคหิโต โหติ, พีชคาเมน นามโสฯ

๑๐๐๘. ฉินฺนสาลาทิรุกฺขานํ, พีชคาเมน สงฺคโห;
ฉินฺทิตฺวา ฐปิตานํ ตุ, วิเญฺญโยฺย วินยญฺญุนาฯ

๑๐๐๙. มณฺฑปาทีนมตฺถาย, นิกฺขณนฺติ จ เต สเจ;
นิคฺคเต มูลปณฺณสฺมิํ, ภูตคาเมน สงฺคโหฯ

๑๐๑๐. มูลมเตฺตปิ วา เยสํ, ปณฺณมเตฺตปิ วา ปน;
นิคฺคเตปิ กโต เตสํ, พีชคาเมน สงฺคโหฯ

๑๐๑๑. สกนฺทา ปน ตาลฏฺฐิ, พีชคาโมติ วุจฺจติ;
ปตฺตวฏฺฏิ ยทา นีลา, นิคฺคจฺฉติ ตทา น จฯ

๑๐๑๒. นาฬิเกรตจํ ภิตฺวา, ทนฺตสูจีว องฺกุโร;
นิคฺคจฺฉติ ตทา โสปิ, พีชคาโมติ วุจฺจติฯ

๑๐๑๓. นิคสิงฺคสมานาย, สติยา ปตฺตวฏฺฏิยา;
อนิคฺคเตปิ มูลสฺมิํ, ภูตคาโมติ วุจฺจติฯ

๑๐๑๔. น โหนฺติ หริตา ยาว, วีหิอาทีนมงฺกุรา;
นิคฺคเตสฺปิ ปเณฺณสุ, พีชคาเมน สงฺคโหฯ

จตฺตาโร ภาณวารา นิฏฺฐิตาฯ

๑๐๑๕. อมฺพชมฺพุฏฺฐิกาทีน-เมเสว จ วินิจฺฉโย;
วนฺทากา วาปิ อญฺญํ วา, รุเกฺข ชายติ ยํ ปนฯ

๑๐๑๖. รโกฺขวสฺส สิยา ฐานํ, วิโกเปตุํ น วฏฺฏติ;
อมูลวลฺลิอาทีน-มยเมว วินิจฺฉโยฯ

๑๐๑๗. ปาการาทีสุ เสวาโล, อคฺคพีชนฺติ วุจฺจติ;
ยาว เทฺว ตีณิ ปตฺตานิ, น สญฺชายนฺติ ตาว โสฯ

๑๐๑๘. ปตฺตสุ ปน ชาเตสุ, วตฺถุ ปาจิตฺติยสฺส โส;
ฆํสิตฺวา ปน ตํ ตสฺมา, อปเนตุํ น วฏฺฏติฯ

๑๐๑๙. เสวาเล พหิ ปานีย-ฆฏาทีนํ ตุ ทุกฺกฏํ;
อโพฺพหาโรว โส อโนฺต, ปูวาทีสฺปิ กณฺณกํฯ

๑๐๒๐. ปาสาณททฺทุเสวาล-เสเลยฺยปฺปภุตีนิ จ;
โหนฺติ ทุกฺกฏวตฺถูนิ, อปตฺตานีติ นิทฺทิเสฯ

๑๐๒๑. ปุปฺผิตํ ตุ อหิจฺฉตฺตํ, อโพฺพหาริกตํ คตํ;
สเจ ตํ มกุฬํ โหติ, โหติ ทุกฺกฏวตฺถุกํฯ

๑๐๒๒. รุกฺข ตจํ วิโกเปตฺวา, ตถา ปปฺปฏิกมฺปิ จ;
นิยฺยาสมฺปิ ปนลฺลสฺมิํ, คเหตุํ น จ วฏฺฏติฯ

๑๐๒๓. นฬิอาทีสุ รุเกฺขสุ, ตาลปณฺณาทิเกสุ วา;
ลิขโต ตตฺถชาเตสุ, ปาจิตฺติยมุทีรเยฯ

๑๐๒๔. ปุปฺผํ ปณฺฑุปลาสํ วา, ผลํ วา ปกฺกเมว วา;
ปาเตนฺตสฺส จ จาเลตฺวา, ปาจิตฺติยมุทีริตํฯ

๑๐๒๕. นาเมตฺวา ผลินิํ สาขํ, ทาตุํ วฏฺฏติ คณฺหโต;
สยํ ขาทิตุกาโม เจ, ทาตุเมวํ น วฏฺฏติฯ

๑๐๒๖. อุกฺขิปิตฺวา ปรํ กญฺจิ, คาหาเปตุมฺปิ วฏฺฏติ;
ปุปฺผานิ โอจินเนฺตสุ, อยเมว วินิจฺฉโยฯ

๑๐๒๗. เยสํ รุหติ รุกฺขานํ, สาขา เตสมฺปิ สาขินํ;
กปฺปิยํ ตมกาเรตฺวา, วิโกเปนฺตสฺส ทุกฺกฏํฯ

๑๐๒๘. อยเมว นโย อลฺล-สิงฺคิเวราทิเกสฺุปิ;
ทุกฺกฏํ พีชคาเมสุ, นิทฺทิฏฺฐตฺตา มเหสินาฯ

๑๐๒๙. “รุกฺขํ ฉินฺท ลตํ ฉินฺท, กนฺทํ มูลมฺปิ อุทฺธร;
อุปฺปาเฏหี’’ติ วตฺตุมฺปิ, วฏฺฏเตวานิยามโตฯ

๑๐๓๐. “อมฺพํ ชมฺพุมฺปิ นิมฺพํ วา, ฉินฺท ภินฺทุทฺธรา’’ติ วา;
คเหตฺวา ปน นามมฺปิ, วฏฺฏเตวานิยามโตฯ

๑๐๓๑. “อิมํ รุกฺขํ อิมํ วลฺลิํ, อิมํ ฉลฺลิํ อิมํ ลตํ;
ฉินฺท ภินฺทา’’ติ วา วตฺตุํ, นิยเมตฺวา น วฏฺฏติฯ

๑๐๓๒. ปูรตฺวา อุจฺฉุขณฺฑานํ, ปจฺฉิโย อาหรนฺติ เจ;
สพฺพเมว กตํ โหติ, เอกสฺมิํ กปฺปิเย กเตฯ

๑๐๓๓. เอกโต ปน พทฺธานิ, อุจฺฉุทารูนิ โหนฺติ เจ;
กปฺปิยํ กโรโนฺต ปน, ทารุํ วิชฺฌติ วฏฺฏติฯ

๑๐๓๔. วลฺลิยา รชฺชุยา วาปิ, ยาย พทฺธานิ ตานิ หิ;
ภาชเนน สมานตฺตา, ตํ วิชฺฌติ น วฏฺฏติฯ

๑๐๓๕. สตฺตํ มริจปเกฺกหิ, มิเสฺสตฺวา อาหรนฺติ เจ;
เอกสิเตฺถปิ ภตฺตสฺส, สเจ วิชฺฌติ วฏฺฏติฯ

๑๐๓๖. อยเมว นโย วุโตฺต, ติลตณฺฑุลกาทิสุ;
เอกาพเทฺธ กปิเตฺถปิ, กฏาเห กปฺปิยํ กเรฯ

๑๐๓๗. ฉฏาหํ ยทิ มุญฺจิตฺวา, อโนฺต จรติ มิญฺชกํ;
ภินฺทาเปตฺวา กปิตฺถํ ตํ, กาเรตพฺพํ ตุ กปฺปิยํฯ

๑๐๓๘. อภูตคามพีเชสุ, ภูตคามาทิสญฺญิโน;
ตตฺถ เวมติกสฺสาปิ, โหติ อาปตฺติ ทุกฺกฏํฯ

๑๐๓๙. อตฺถาสญฺญิโน ตตฺถ, อสญฺจิจฺจาสติสฺส จ;
อุมฺมตฺตกาทิกานญฺจ, อนาปตฺติ ปกาสิตาฯ

๑๐๔๐. อิทญฺจ ติสมุฏฺฐานํ, กฺริยํ สญฺญาวิโมกฺขกํ;
กายกมฺมํ วจีกมฺมํ, ติจิตฺตญฺจ ติเวทนํฯ

ภูตคามกถาฯ

๑๐๔๑. กเต สเงฺฆน กมฺมสฺมึ, อญฺญวาทวิเหสเก;
ตถา ปุน กโรนฺตสฺส, โหติ ปาจิตฺติยทฺวยํฯ

๑๐๔๒. ติกปาจิตฺติยํ ธเมฺม, อธเมฺม ติกทุกฺกฏํ;
กเมฺม อโรปิเต เจวํ, วทนฺตสฺส จ ทุกฺกฏํฯ

๑๐๔๓. อาปตฺตึ วาปิ อาปนฺนํ, อชานนฺตสฺส, ‘‘ภณฺฑนํ;
ภวิสฺสตี’’ติ สญฺญิสฺส, คิลานสฺส น โทสตาฯ

๑๐๔๔. อทินฺนาทานตุลฺยาว, สมุฏฺฐานาทโย นยา;
กฺริยากฺริยมิทํ วุตฺตํ, เวทนา ทุกฺขเวทนาฯ

อญฺญวาทกถาฯ

๑๐๔๕. อยสํ กตฺตุกาโมว, สมฺมตสฺส หิ ภิกฺขุโน;
วทโนฺต อุปสมฺปเนฺน, อุชฺฌาเปติ จ ขียติฯ

๑๐๔๖. ตสฺมึ วตฺถุทฺวเย ตสฺส, โหติ ปาจิตฺติยทฺวยํ;
ติกปาจิตฺติยํ ธเมฺม, อธเมฺม ติกทุกฺกฏํฯ

๑๐๔๗. อวณฺณํนุปสมฺปนฺน-สนฺติเก ปน ภิกฺขุโน;
อสมฺมตสฺส ภิกฺขุสฺส, ภาสโต ยสฺส กสฺสจิฯ

๑๐๔๘. สามเณรสฺส วา วณฺณํ, สมฺมตาสมฺมตสฺสปิ;
วทโต ทุกฺกฏํ โหติ, ยสฺส กสฺสจิ สนฺติเกฯ

๑๐๔๙. ฉนฺทาทีนํ วเสเนว, กโรนฺตํ ภณโต ปน;
อนาปตฺติ กฺริยาเสส-มนนฺตรสมํ มตํฯ

อุชฺฌาปนกถาฯ

๑๐๕๐. อโชฺฌกาเส ตุ มญฺจาทึ, อตฺตโน วา ปรสฺส วา;
อตฺถาย สนฺถราเปตฺวา, สนฺถริตฺวาปิ วา ปนฯ

๑๐๕๑. เนวุทฺธเรยฺย สงฺฆสฺส, อุทฺธราเปยฺย วา น ตํ;
ปกฺกมโนฺต สเจ ตสฺส, โหติ ปาจิตฺติ ภิกฺขุโนฯ

๑๐๕๒. วสฺสิเก จตุโร มาเส, สเจ เทโว น วสฺสติ;
อโชฺฌกาเส ตถา จาปิ, ฐเปตุํ น จ วฏฺฏติฯ

๑๐๕๓. ยตฺถ วสฺสติ เหมเนฺต, จตฺตาโร อปเรปิ จ;
ฐเปตุํ ตตฺถ มญฺจาทึ, อฏฺฐ มาเส น วฏฺฏติฯ

๑๐๕๔. ปณฺณกาทีนํ นิวาสสฺมึ, รุกฺขมูเล กทาจิปิ;
มญฺจาทึ ปน สงฺฆสฺส, ฐเปตุํ น จ วฏฺฏติฯ

๑๐๕๕. อญฺญสฺสตฺถาย ยํ กิญฺจิ, สนฺถตํ ยทิ สงฺฆิกํ;

ยตฺถ กตฺถจิ วา ฐาเน, เยน เกนจิ ภิกฺขุนาฯ

๑๐๕๖. ยาว โส น นิสีเทยฺย, ‘‘คจฺฉา’’ติ น วเทยฺย วา;
ตาว สนฺถารกเสฺสว, ภาโร ตนฺติ ปวุจฺจติฯ

๑๐๕๗. สเจ ตํ สามเณเรน, สนฺถราเปติ สนฺถตํ;
สนฺถราปิตภิกฺขุสฺส, ปลิโพโธติ ทีปิโตฯ

๑๐๕๘. สนฺถตํ ภิกฺขุนา ตํ เจ, ภาโร ตเสฺสว ตาว ตํ;
ยาว อาณาปโก ตตฺถ, อาคนฺตฺวา น นิสีทติฯ

๑๐๕๙. ภิกฺขุํ วา สามเณรํ วา, อารามิกมุปาสกํ;
อนาปุจฺฉา นิยฺยาเตตฺวา, สงฺฆิกํ สยนาสนํฯ

๑๐๖๐. เลฑฺฑุปฺปาตมติกฺกมฺม, คจฺฉโต ปฐเม ปเท;
ทุกฺกฏํ, ทุติเย วาเร, ปาจิตฺติยมุทีริตํฯ

๑๐๖๑. ฐตฺวา โภชนสาลายํ, วตฺวา โย สามเณรกํ;
อสุกสฺมึ ทิวาฏฺฐาเน, ปญฺญาเปหีติ มญฺจกํฯ

๑๐๖๒. นิกฺขมิตฺวา สเจ ตสฺมา, ฐานา อญฺญตฺถ คจฺฉติ;
ปาทุทฺธาเรน โส ภิกฺขุ, กาเรตโพฺพติ ทีปิโตฯ

๑๐๖๓. ติกปาจิตฺติยํ วุตฺตํ, ติกาตีเตน สตฺถุนา;
ตถา ปุคฺคลิเก เตน, ทีปิตํ ติกทุกฺกฏํฯ

๑๐๖๔. จิมิลึ ตฏฺฏิกํ จมฺมํ, ผลกํ ปาทปุญฺฉนึ;
ภูมตฺถรณกํ วาปิ, อุตฺตรตฺถรณมฺปิ วาฯ

๑๐๖๕. ทารุมตฺติกภณฺฑานิ , ปตฺตาธารกเมว วา;
อโพฺภกาเส ฐเปตฺวา ตํ, คจฺฉโต โหติ ทุกฺกฏํฯ

๑๐๖๖. สเจ อารญฺญเกนาปิ, อโนวเสฺส จ โน สติ;
ลเคฺคตฺวา ปน รุกฺขสฺมึ, คนฺตพฺพํ ตุ ยถาสุขํฯ

๑๐๖๗. ยถา อุปจิกาทีหิ, น ขชฺชติ น ลุชฺชติ;
ตถา กตฺวาปิ ตํ สพฺพํ, คนฺตุํ ปน จ วฏฺฏติฯ

๑๐๖๘. อนาปตฺตุทฺธราเปตฺวา, อาปุจฺฉิตฺวาปิ คจฺฉโต;
อตฺตโน สนฺตเก รุเทฺธ, อาปทาสุปิ ภิกฺขุโนฯ

๑๐๖๙. สมุฏฺฐานาทโย สเพฺพ, กถิเนน สมา มตา;
กฺริยากฺริยมิทํ วุตฺต-มยเมว วิเสสตาฯ

ปฐมเสนาสนกถาฯ

๑๐๗๐. ภิสิจิมิลิกา ภูม-ตฺถรณํ อุตฺตรตฺถรํ;

ตฏฺฏิกา จมฺมขโณฺฑ จ, ปจฺจตฺถรนิสีทนํฯ

๑๐๗๑. สนฺถาโร ติณปณฺณานํ, เสยฺยา ทสวิธา สิยา;
สพฺพจฺฉนฺนปริจฺฉนฺเน, วิหาเร ภิกฺขุ โย ปนฯ

๑๐๗๒. เอตํ ทสวิธํ เสยฺยํ, สนฺถริตฺวาปิ วา สยํ;
อนุทฺธริตฺวานาปุจฺฉา, อติกฺกมติ ตํ สเจฯ

๑๐๗๓. อารามสฺสูปจารํ วา, ปริเกฺขปํ ปนสฺส วา;
ปฐเม ทุกฺกฏํ ปาเท, ปาจิตฺติ ทุติเย สิยาฯ

๑๐๗๔. เสนาสนสฺส เสยฺยาย, อุภเยสํ วินาสโต;
คจฺฉโต สนฺถริตฺวโนฺต-คเพฺภ ปาจิตฺติ วณฺณิตาฯ

๑๐๗๕. อุปจาเร วิหารสฺส, ทุกฺกฏํ มณฺฑปาทิเก;
คจฺฉโต สนฺถริตฺวา วา, เสยฺยามตฺตํ วินาสโตฯ

๑๐๗๖. ติกปาจิตฺติยํ วุตฺตํ, สงฺฆิเก ทสวตฺถุเก;
ตถา ปุคฺคลิเก ตสฺส, ทีปิตํ ติกทุกฺกฏํฯ

๑๐๗๗. อนาปตฺตุทฺธริตฺวา วา, อาปุจฺฉํ วาปิ คจฺฉโต;
ปลิพุเทฺธปิ วาเณฺญน, อตฺตโน สนฺตเกปิ วาฯ

๑๐๗๘. สาเปโกฺขว จ คนฺตฺวา ตํ, ตตฺถ ฐตฺวาปิ ปุจฺฉติ;
สมุฏฺฐานาทโย สเพฺพ, อนนฺตรสมา มตาฯ

ทุติยเสนาสนกถาฯ

๑๐๗๙. โย ปุพฺพุปคตํ ภิกฺขุํ, ชานํ อนุปขชฺช จ;
กเปฺปยฺย สงฺฆิกาวาเส, เสยฺยํ ปาจิตฺติยสฺส เจฯ

๑๐๘๐. ปาทโธวนปาสาณา, ปวิสนฺตสฺส ภิกฺขุโน;
ยาว ตํ มญฺจปีฐํ วา, นิกฺขมนฺตสฺส วา ปนฯ

๑๐๘๑. มญฺจปีฐกโต ยาว, ปสฺสาวฏฺฐานเมว ตุ;
เอตฺถนฺตเร อิทํ ฐานํ, อุปจาโรติ วุจฺจติฯ

๑๐๘๒. ตตฺถ พาเธตุกามสฺส, อุปจาเร ตุ ภิกฺขุโน;
ทสสฺวณฺณตรํ เสยฺยํ, สนฺถรนฺตสฺส ทุกฺกฏํฯ

๑๐๘๓. นิสีทนฺตสฺส วา ตตฺถ, นิปชฺชนฺตสฺส วา ปน;
ตถา เทฺวปิ กโรนฺตสฺส, โหติ ปาจิตฺติยทฺวยํฯ

๑๐๘๔. ปุนปฺปุนํ กโรนฺตสฺส, ปโยคคณนาวสา;
ติกปาจิตฺติยํ วุตฺตํ, ปุคฺคเล ติกทุกฺกฏํฯ

๑๐๘๕. วตฺตูปจารํ มุญฺจิตฺวา, เสยฺยํ สนฺถรโตปิ วา;

วิหารสฺสูปจาเร วา, อโชฺฌกาเสปิ วา ปนฯ

๑๐๘๖ สนฺถราปยโต วาปิ, ตตฺถ ตสฺส นิสีทโต;
สพฺพตฺถ ทุกฺกฏํ วุตฺตํ, นิวาโส จ นิวาริโตฯ

๑๐๘๗ อนาปตฺติ คิลานสฺส, สีตาทุปฺปีฬิตสฺส วา;
อาปทาสุปิ ภิกฺขุสฺส, ตถา อุมฺมตฺตกาทิโนฯ

๑๐๘๘ สมุฏฺฐานาทโย สเพฺพ, ปฐมนฺติมวตฺถุนา;
สทิสาติ จ วิเญฺญยฺยา, โหตีทํ ทุกฺขเวทนํฯ

อนุปขชฺชกถาฯ

๑๐๘๙ วิหารา สงฺฆิกา ภิกฺขุํ, นิกฺกเฑฺฒยฺย สเจ ปน;
นิกฺกฑฺฒาเปยฺย วา กุโทฺธ, ตสฺส ปาจิตฺติยํ สิยาฯ

๑๐๙๐ พหุภูมาปิ ปาสาทา, ปโยเคนกเกน โย;
นิกฺกเฑฺฒติ สเจ ตสฺส, เอกา ปาจิตฺติ ทีปิตาฯ

๑๐๙๑ ฐเปตฺวา จ ฐเปตฺวา จ, นิกฺกฑฺฒนฺตสฺส อนฺตรา;
ทฺวารานํ คณนายสฺส, โหนฺติ ปาจิตฺติโย ปนฯ

๑๐๙๒ ‘‘นิกฺขมา’’ติ วทนฺตสฺส, วาจายปิ อยํ นโย;
อาณตฺติยา ขเณเยว, อาณาเปนฺตสฺส ทุกฺกฏํฯ

๑๐๙๓ สเจ โส สกิมาณโตฺต, ทฺวาเรปิ พหุเก ปน;
อติกฺกาเมติ เอกาว, พหุกานิ พหูนิ เจฯ

๑๐๙๔ ตสฺสูปฏฺฐานสาลาทิ-วิหารสฺสูปจารโต ;
กาเยนปิ จ วาจาย, ตถา นิกฺกฑฺฒเนปิ จฯ

๑๐๙๕ วิหารสฺสูปจารา วา, วิหารา วาปิ เจตรํ;
นิกฺกฑฺฒนฺตสฺส สเพฺพสํ, ปริกฺขารมฺปิ ทุกฺกฏํฯ

๑๐๙๖ อสมฺพเทฺธสุ ภิกฺขุสฺส, ปริกฺขาเรสุ ปณฺฑิโต;
วตฺถูนํ คณนายสฺส, ทุกฺกฏํ ปริทีปเยฯ

๑๐๙๗ อลชฺชิํ วา, ตถา สทฺธิวิหาริกํ;
นิกฺกฑฺฒนฺตสฺส อุมฺมตฺตํ, สยํ อุมฺมตฺตกสฺส จฯ

๑๐๙๘ อตฺตโน วสนฏฺฐานา, ตถา วิสฺสาสิกสฺส วา;
ปริกฺขารญฺจ วา เตสํ, อนาปตฺติ ปกาสิตาฯ

๑๐๙๙ สงฺฆารามาปิ สพฺพสฺมา, ตถา กลหการกํ;
อิทํ ตุ ติสมุฏฺฐานํ, เวทนา ทุกฺขเวทนาฯ

นิกฺกฑฺฒนกถาฯ

๑๑๐๐. มชฺฌิมาสีสฆฏฺฏาย, เวหาสกุฏิยูปริ;
อาหจฺจปาทเก มญฺเจ, ปีเฐ วา ปน ภิกฺขุโน๚

๑๑๐๑. นิสีทนฺตสฺส วา ตสฺมึ, นิปชฺชนฺตสฺส วา ปน;
ปโยคคณนาเยว, ตสฺส ปาจิตฺติโย สิยุํ๚

๑๑๐๒. ติกปาจิตฺติยํ วุตฺตํ, ปุคฺคเล ติกทุกฺกฏํ;
เหฏฺฐา อปริโภเค วา, สีสฆฏฺฏาย วา ปน๚

๑๑๐๓. อเวหาสวิหาเร วา, อตฺตโน สนฺตเกปิ วา;
วิสฺสาสิกวิหาเร วา, น โทสุมฺมตฺตกาทิโน๚

๑๑๐๔. ยตฺถ ปฏาณิ วา ทินฺนา, ตตฺถ ฐตฺวา ลเคติ วา;
อิทเมฬกโลเมน, สมุฏฺฐานํ สมํ มตํ๚

เวหาสกุฏิกถา๚

๑๑๐๕. ยาว ทฺวารสฺส โกสมฺหา, อคฺคฬฏฺฐปนาย ตุ;
ภิกฺขุนา ลิมฺปิตพฺพํ วา, เลปาเปตพฺพเมว วา๚

๑๑๐๖. เญยฺโย อาโลกสนฺธีนํ, ปริกเมฺมปฺยยํ นโย;
ฉทนสฺส ทฺวตฺติปริยายํ, ฐิเตน หริเต ปน๚

๑๑๐๗. อธิฏฺเฐยฺยํ ตโต อุทฺธํ, อธิฏฺเฐติ สเจ ปน;
ตสฺส ปาจิตฺติยํ โหติ, ทุกฺกฏํ ตตฺถ ติฏฺฐโต๚

๑๑๐๘. ปิฏฺฐิวํเส ฐิโต โกจิ, ฉทนสฺส มุขวฏฺฏิยา;
ยสฺมึ ฐาเน ฐิตํ ภิกฺขุํ, โอโลเกนฺต น ปสฺสติ๚

๑๑๐๙. ตสฺมึ ฐาเน ปน ฐาตุํ, เนว ภิกฺขุสฺส วฏฺฏติ;
วิหารสฺส ปตนฺตสฺส, ปตโนกาสโต หิ ตํ๚

๑๑๑๐. อูนกทฺวตฺติปริยาเย, อติเรโกติ สญฺญิโน;
ตตฺถ เวมติกสฺสาปิ, โหติ อาปตฺติ ทุกฺกฏํ๚

๑๑๑๑. น โทโส ทฺวตฺติปริยาเย, เลเณ ติณกุฏีสุ วา;
สมุฏฺฐานาทโย สพฺเพ, สญฺจริตฺตสมา มตา๚

ทฺวตฺติปริยายกถา๚

๑๑๑๒. ชานํ สปฺปาณกํ โตยํ, ติณํ วา มตฺติกมฺปิ วา;
ยทิ สิเญฺจยฺย ปาจิตฺติ, สิญฺจาเปยฺย ปเรหิ วา๚

๑๑๑๓. อวจฺฉินฺทิตฺวา สเจ ธารํ, มตฺติกํ สิญฺจโต ปน;
เอกสฺมิมฺปิ ฆเฏ เอกา, ปาจิตฺติ ปริทีปิตา๚

๑๑๑๔. วิจฺฉินฺทติ สเจ ธารํ, ปโยคคณนาวสา;

สมฺมุขมฺปิ กโรนฺตสฺส, มาติกํ สนฺทมานกํฯ

๑๑๑๕. เอกาว เจ สิยาปตฺติ, ทิวสมฺปิ จ สนฺทตุ;
พนฺธโต ตตฺถ ตตฺถสฺส, ปโยคคณนา สิยาฯ

๑๑๑๖. สเจ สกฏฺปุณฺณมฺปิ, มตฺติกํ ติณเมว วา;
อุทเก ปกฺขิปนฺตสฺส, เอกา ปาจิตฺติ เอกโตฯ

๑๑๑๗. เอกกํ ปกฺขิปนฺตสฺส, ปโยคคณนาย เจ;
ขยํ วา อาวิลตฺตํ วา, ชลํ คจฺฉติ ตาทิเสฯ

๑๑๑๘. “สิญฺจาหี”ติ วทนฺตสฺส, โหติ อาปตฺติ ทุกฺกฏํ;
เอกายาณตฺติยา เอกา, ทิวสมฺปิ จ สิญฺจโตฯ

๑๑๑๙. อปฺปาเณ อุทเก สุเทฺธ, สปฺปาณมิติ สญฺญิโน;
สพฺพตฺถ วิมติสฺสาปิ, โหติ อาปตฺติ ทุกฺกฏํฯ

๑๑๒๐. สพฺพตฺถาปาณสญฺญิสฺส, อสญฺจิจฺจาสติสฺส วา;
อชานโต อนาปตฺติ, ตถา อุมฺมตฺตกาทิโนฯ

๑๑๒๑. สปฺปาณกตฺตํ โตยสฺส, สปฺปาณนฺติ วิชานนํ;
วินา วธกจิเตฺตน, ติณาทีนํ นิเสจนํฯ

๑๑๒๒. จตฺตาเรวสฺส องฺคานิ, นิทฺทิฏฺฐานิ มเหสินา;
อทินฺนาทานตุลฺยาว, สมุฏฺฐานาทโย นยาฯ

๑๑๒๓. อิทํ ปณฺณตฺติวชฺชญฺจ, ติจิตฺตญฺจาติ ทีปิตํ;
อิทเมเวตฺถ นิทฺทิฏฺฐํ, ตสฺส จสฺส วิเสสนํฯ

สปฺปาณกกถาฯ

เสนาสนวโคฺค ทุติโยฯ

๑๑๒๔. ภิกฺขุสฺสาฏฺฐงฺคยุตฺตสฺส, ภิกฺขุโนวาทสมฺมุติ;
อิธ ญตฺติจตุเตฺถน, อนุญฺญาตา มเหสินาฯ

๑๑๒๕. โย ตายาสมฺมโต ภิกฺขุ, ครุธมฺมหิ อฏฺฐหิ;
เอกํ สมฺพหุลา วาปิ, ภิกฺขุนิสงฺฆเมว วาฯ

๑๑๒๖. โอสาเรนฺตฺว เต ธมฺม, โอวเทยฺย สเจ ปน;
โอวาทปริโยสาเน, ตสฺส ปาจิตฺติยํ สิยาฯ

๑๑๒๗. อญฺญูน ปน ธมฺมน, โอวทนฺตสฺส ทุกฺกฏํ;
เอกโตอุปสมฺปนฺนํ, ครุธมฺมหิ วา ตถาฯ

๑๑๒๘. ภิกฺขูนํ สนฺติเกเยว, อุปสมฺปนฺนภิกฺขุนิํ;
ตถา, ลิงฺควิปลฺลาเส, ปาจิเตฺตว ปกาสิตาฯ

๑๑๒๙. สมฺมตสฺสาปิ ภิกฺขุสฺส, ทุกฺกฏํ สมุทีริตํ;
โอวาทํ อนิยาเทตฺวา, ธมฺมํ นเญฺญน ภาสโตฯ

๑๑๓๐. ‘‘สมคฺคมฺหา’’ติ วุตฺตปิ, อเญฺญโนวทโต ตถา;
‘‘วคฺคมฺหา’’ติ จ วุตฺตปิ, ครุธมฺมหิ ทุกฺกฏํฯ

๑๑๓๑. อคฺคณฺหนฺตสฺส โอวาทํ, อปจฺจาหรโตปิ ตํ;
ฐเปตฺวา ทุกฺกฏํ พาลํ, คิลานํ คมิกํ สิยาฯ

๑๑๓๒. อธมฺเม ปน กมฺมสฺมึ, อธมฺมนฺติ จ สญฺญิโน;
วเคฺค ภิกฺขุนิสงฺฆสฺมึ, ติกปาจิตฺติยํ สิยาฯ

๑๑๓๓. ตถา เวมติกสฺสาปิ, ธมฺมกมฺมนฺติ สญฺญิโน;
นว ปาจิตฺติโย วุตฺตา, สมเคฺคปิ จ ตตฺตกาฯ

๑๑๓๔. นวกานํ วสา ทฺวินฺนํ, อฏฺฐารส ภวนฺติ ตา;
ทุกฺกฏํ ธมฺมกมฺมปิ, สตฺตรสวิธํ สิยาฯ

๑๑๓๕. ‘‘โอสาเรหี’’ติ วุตฺโต วา, ปญฺหํ ปุโฏฺฐ กเถติ วา;
สิกฺขมานาย วา เนว, โทโส อุมฺมตฺตกาทิโนฯ

๑๑๓๖. วาจุคฺคตาว กาตพฺพา, ปคุณา เทฺวปิ มาติกา;
สุตฺตนฺตโต จ จตฺตาโร, ภาณวารา ปกาสิตาฯ

๑๑๓๗. เอโก ปริกถตฺถาย, กถามโคฺค ปกาสิโต;
มงฺคลามงฺคลตฺถาย, ติโสฺสเยวานุโมทนาฯ

๑๑๓๘. อุโปสถาทิอตฺถาย, กมฺมากมฺมวินิจฺฉโย;
กมฺมฏฺฐานํ ตถา เอกํ, อุตฺตมตฺถสฺส ปาปกํฯ

๑๑๓๙. เอตฺตกํ อุคฺคเหตฺวาน, ปญฺจวโสฺส พหุสฺสุโต;
มุญฺจิตฺวา นิสฺสยํ กามํ, วสิตุํ ลภติสฺสโรฯ

๑๑๔๐. วาจุคฺคตา วิภงฺคา เทฺว, ปคุณา พฺยญฺชนาทิโต;
จตูสฺวปิ นิกาเยสุ, เอโก วา โปตฺถโกปิ จฯ

๑๑๔๑. กมฺมากมฺมญฺจ วตฺตานิ, อุคฺคเหตพฺพเมตฺตกํ;
สพฺพนฺติมปริเจฺฉโท, ทสวโสฺส สเจ ปนฯ

๑๑๔๒. พหุสฺสุโต ทิสาโมโกฺข, เยนกามํคโม สิยา;
ปริสํ ลภเต กามํ, อุปฏฺฐาเปตุมิสฺสโรฯ

๑๑๔๓. ยสฺส สาฏฺฐกถํ สพฺพํ, วาจุคฺคํ ปิฏกตฺตยํ;
โสยํ พหุสฺสุโต นาม, ภิกฺขุโนวาทโก สิยาฯ

๑๑๔๔. อุสฺสาสมฺมตตาทีนิ , ตีณิ องฺคานิ ทีปเย;
ปทโสธมฺมตุลฺยาว, สมุฏฺฐานาทโย นยาฯ

โอวาทกถาฯ

๑๑๘๕. ปาจิตฺติ ครุธเมฺมหิ, ธเมฺมนเญฺญน วา ปน;
โหตฺยตฺถงฺคเต สูริเย, โอวทนฺตสฺส ภิกฺขุนิํฯ

๑๑๘๖. ติกปาจิตฺติยํ วุตฺตํ, สมฺมตสฺสาปิ ภิกฺขุโน;
เอกโตอุปสมฺปนฺนํ, โอวทนฺตสฺส ทุกฺกฏํฯ

๑๑๘๗. ตถานตฺถงฺคเต สูริเย, คเต อตฺถนฺติ สญฺญิโน;
ตตฺถ เวมติกสฺสาปิ, โหติ อาปตฺติ ทุกฺกฏํฯ

๑๑๘๘. อุทฺทสาทินเยนสฺส, อนาปตฺติ ปกาสิตา;
อนนฺตรสมา เสสา, สมุฏฺฐานาทโย นยาฯ

อตฺถงฺคตสูริยกถาฯ

๑๑๘๙. ภิกฺขุนิํ โอวทนฺตสฺส, คนฺตฺวา ภิกฺขุนุปสฺสยํ;
ครุธเมฺมหิ อญฺญตฺร, กาลา ปาจิตฺติยํ สิยาฯ

๑๑๙๐. สเจ อสมฺมโต โหติ, โหติ ปาจิตฺติยทฺวยํ;
อตฺถงฺคเต จ สูริเย, สเจ วทติ ตีณิปิฯ

๑๑๙๑. อเญฺญน ปน ธเมฺมน, วทโต ทุกฺกฏทฺวยํ;
เอกํ ปาจิตฺติยํ โหติ, ภิกฺขุโน รตฺติเหตุกํฯ

๑๑๙๒. สมฺมตสฺสาปิ ภิกฺขุสฺส, โหติ ปาจิตฺติยทฺวยํ;
ครุธมฺมนิทานสฺส, สมฺมตตฺตา อภาวโตฯ

๑๑๙๓. ตสฺสวเญฺญน ธเมฺมน, โอวทนฺตสฺส ทุกฺกฏํ;
สมฺมตตฺตา อนาปตฺติ, เอกา ปาจิตฺติ รตฺติยํฯ

๑๑๙๔. ติกปาจิตฺติยํ วุตฺตํ, ทุกฺกฏํ อิตรทฺวเย;
เอกโตอุปสมฺปนฺนํ, โอวทนฺตสฺส ทุกฺกฏํฯ

๑๑๙๕. ตถา อเญฺญน ธเมฺมน, คนฺตฺวา ภิกฺขุนุปสฺสยํ;
สมุฏฺฐานาทโย สเพฺพ, กถิเนน สมา มตาฯ

ภิกฺขุนุปสฺสยกถาฯ

๑๑๙๖. จีวราทีนมตฺถาย , โอวทนฺตีติ ภิกฺขุนิํ;
วทโต สมฺมเต ภิกฺขุ, ตสฺส ปาจิตฺติยํ สิยาฯ

๑๑๙๗. ติกปาจิตฺติยํ วุตฺตํ, ตเถว ติกทุกฺกฏํ;
สเงฺฆนาสมฺมตํ ภิกฺขุํ, วทนฺตสฺส จ ทุกฺกฏํฯ

๑๑๙๘. ตเถวานุปสมฺปนฺนํ, สมฺมตํ วา อสมฺมตํ;
น โทโส อามิสตฺถาย, โอวทนฺตสฺส ภาสโตฯ

๑๑๕๙. ตถา อุมฺมตฺตกาทีนํ, อนาปตฺติ ปกาสิตา;
อิทญฺหิ ติสมุฏฺฐานํ, เวทนา ทุกฺขเวทนาฯ

อามิสกถาฯ

๑๑๖๐. สเจ ภิกฺขุนิยา ภิกฺขุ, ทเทยฺย ปน จีวรํ;
อญฺญาติกาย ปาจิตฺติ, ฐเปตฺวา ปาริวตฺตกํฯ

๑๑๖๑. จีวรสฺส ปฏิคฺคาห-สิกฺขาปทสโม นโย;
อวเสโส มโต สทฺธึ, สมุฏฺฐานาทินา ปนฯ

๑๑๖๒. ตตฺถ ภิกฺขุนิยา ทินฺนํ, จีวรํ อิธ ภิกฺขุนา;
ตตฺถ นิสฺสคฺคิยํ สุทฺธ-ปาจิตฺติ อิธ สูจิตาฯ

จีวรทานกถาฯ

๑๑๖๓. จีวรํ โย หิ สิเพฺพยฺย, สิพฺพาเปยฺย ปเรน วา;
อญฺญาติกาย ปาจิตฺติ, โหติ ภิกฺขุนิยา ปนฯ

๑๑๖๔. ยํ วา นิวาสิตุํ สกฺกา, ยํ วา ปารุปนูปคํ;
จีวรนฺติ อธิเปฺปโต, อิทเมตฺถ มเหสินาฯ

๑๑๖๕. สยํ สูจึ ปเวเสตฺวา, สิพฺพนฺตสฺส จ ภิกฺขุโน;
สูจินีหรเณ ตสฺส, ปาจิตฺติยมุทีริตํฯ

๑๑๖๖. สตฺตกฺขตฺตุมฺปิ วิชฺฌิตฺวา, สกึ นีหรโต ปน;
เอกํ ปาจิตฺติยํ วุตฺตํ, ปโยคสฺส วสา พหูฯ

๑๑๖๗. “สิพฺพา”ติ ปน อาณตฺโต, อวิเสเสน ภิกฺขุนา;
นิฏฺฐาเปติ สเจ สพฺพํ, เอกํ ปาจิตฺติยํ สิยาฯ

๑๑๖๘. “ยเมตฺถ จีวเร กมฺมํ, ภาโร สพฺพํ ตวา”ติ หิ;
อาณตฺโต ภิกฺขุนา สพฺพํ, นิฏฺฐาเปติ สเจ ปนฯ

๑๑๖๙. ภิกฺขุสฺสาณาปกเสฺสว, เอกายาณตฺติยา ปน;
โหนฺติ ปาจิตฺติยาปตฺติ, อเนการาปเถ ปเถฯ

๑๑๗๐. ปุนปฺปุนาณาเปนฺตสฺส, อเนกาณตฺติยํ ปน;
กา หิ นาม กถา อตฺถิ? ติกปาจิตฺติยํ สิยาฯ

๑๑๗๑. ญาติกาย จ อญฺญาติ-สญฺญิสฺส วิมติสฺส วา;
เอกโตอุปสมฺปนฺน-จีวเร ทุกฺกฏํ สิยาฯ

๑๑๗๒. ฐเปตฺวา จีวรํ อญฺญํ, ปริกฺขารญฺจ สิพฺพโต;
อนาปตฺติ วินิทฺทิฏฺฐา, สิกฺขมานาทิกายปิฯ

๑๑๗๓. สญฺจริตฺตสมุฏฺฐานํ, กฺริยํ ปณฺณตฺติวชฺชกํ;

กายกมฺมํ วจีกมฺมํ, ติจิตฺตญฺจ ติเวทนํฯ

จีวรสิพฺพนกถาฯ

๑๑๗๔. ภิกฺขุ ภิกฺขุนิยา สทฺธึ, สํวิธาย ปเนกโต;
ปฏิปชฺเชยฺย มคฺคํ เจ, อญฺญตฺร สมยา อิธฯ

๑๑๗๕. คามนฺตโรกฺกเม วาปิ, อทฺธโยชนติกฺกเม;
อคามเก อรเญฺญ วา, โหติ อาปตฺติ ภิกฺขุโนฯ

๑๑๗๖. ยตฺถากปฺปิยภูมโฏฺฐ, สํวิธานํ กโรติ โย;
สํวิธานนิมิตฺตํ ตุ, ทุกฺกฏํ ตสฺส ทีปิตํฯ

๑๑๗๗. สํวิธานํ กโรนฺตสฺส, ฐตฺวา กปฺปิยภูมิยํ;
สํวิธานนิมิตฺตํ ตุ, น วทนฺตสฺส ทุกฺกฏํฯ

๑๑๗๘. อุภยตฺถาปิ ปาจิตฺติ, คจฺฉนฺตเสฺสว ภิกฺขุโน;
อนนฺตรสฺส คามสฺส, อุปจาโรกฺกเม สิยาฯ

๑๑๗๙. ตตฺราปิ ปฐเม ปาเท, ทุกฺกฏํ สมุทีริตํ;
ทุติเย ปทวารสฺมึ, ปาจิตฺติยมุทีริตํฯ

๑๑๘๐. อนฺตรา สํวิธาเนปิ, ภิกฺขุโน ทุกฺกฏํ สิยา;
ทฺวารมคฺควิสเงฺกเต, สติ จาปตฺติ วุจฺจติฯ

๑๑๘๑. อสํวิทหิเต กาเล, วิทหิโตติ สญฺญิโน;
ภิกฺขุเสฺสว วิธานสฺมึ, โหติ อาปตฺติ ทุกฺกฏํฯ

๑๑๘๒. สมเย วิทหิตฺวา วา, วิสเงฺกเตน คจฺฉโต;
อาปทาสุ อนาปตฺติ, ตถา อุมฺมตฺตกาทิโนฯ

๑๑๘๓. อิทํ จตุสมุฏฺฐานํ, กายโต กายวาจโต;
กายจิตฺตา สมุฏฺฐาติ, กายวาจาทิกตฺตยาฯ

สํวิธานกถาฯ

๑๑๘๔. เอกมุชฺชวนึ นาวํ, ตถา โอชวนิมฺปิ วา;
อภิรูเหยฺย ปาจิตฺติ, สทฺธึ ภิกฺขุนิยา สเจฯ

๑๑๘๕. สคามตีรปเสฺสน , คามนฺตรวเสน วา;
อคามตีรปเสฺสน, คมเน อทฺธโยชเนฯ

๑๑๘๖. ตถา โยชนวิตฺถิณฺณ-นทีมเชฺฌน คจฺฉโต;
อทฺธโยชนสงฺขาย, โหนฺติ ปาจิตฺติโย ปนฯ

๑๑๘๗. ยถาสุขํ สมุทฺทสฺมึ, สพฺพอฏฺฐกถาสุ หิ;
นทิยํเยว อาปตฺติ, น สมุเทฺท วิจาริตาฯ

๑๑๘๘ ติตฺถสมฺปาทนตฺถาย, อุทฺธํ วา นทิยา อโธ;
สเจ หรนฺติ ตํยุตฺตา, อนาปตฺติ ปกาสิตาฯ

๑๑๘๙ ฐตฺวา สํวิทหิตฺวา วา, ติริยํ ตรณาย วา;
อาปทาสุ วิเสโส หิ, อนนฺตรสโม มโตฯ

นาวาภิรุหนกถาฯ

๑๑๙๐ ญตฺวา ภิกฺขุนิยา ภตฺตํ, ภุญฺชโต ปริปาจิตํ;
หิตฺวา คิหิสมารมฺภํ, โหติ ปาจิตฺติ ภิกฺขุโนฯ

๑๑๙๑ โภชนํ ปญฺจธา วุตฺตํ, คหเณ ตสฺส ทุกฺกฏํ;
อโชฺฌหาเรสุ สเพฺพสุ, ตสฺส ปาจิตฺติโย สิยุํฯ

๑๑๙๒ สมฺมตกํ ญาตกาทีนํ, คิหิสมฺปาทิตมฺปิ วา;
วินา ภิกฺขุนิยา โทโส, ภุญฺชโต ปริปาจิตํฯ

๑๑๙๓ ปริปาจิตสญฺญิสฺส , ภิกฺขุสฺสาปริปาจิเต;
อุโภสุ วิมติสฺสาปิ, โหติ สพฺพตฺถ ทุกฺกฏํฯ

๑๑๙๔ เอกโตอุปสมฺปนฺน-ปริปาจิตโภชนํ;
อโชฺฌหารวเสเนว, ทุกฺกฏํ ปริภุญฺชโตฯ

๑๑๙๕ อญฺญํ วา ปน ยํ กิญฺจิ, ฐเปตฺวา ปญฺจโภชนํ;
ภุญฺชนฺตสฺส อนาปตฺติ, ยาคุขชฺชผลาทิกํฯ

๑๑๙๖ สมุฏฺฐานาทโย ตุลฺยา, ปฐมนฺติมวตฺถุนา;
อิทํ ปณฺณตฺติวชฺชํ ตุ, ติจิตฺตญฺจ ติเวทนํฯ

ปริปาจิตกถาฯ

๑๑๙๗ ทุติยานิยเตเนว, ทสมํ สทิสํ มตํ;
อิทํ สิกฺขาปทํ สพฺพํ, สมุฏฺฐานนยาทินาฯ

รโหนิสชฺชกถาฯ

ภิกฺขุนิวโคฺค ตติโยฯ

๑๑๙๘ เอโก อาวสโถ ปิโณฺฑ, อคิลาเนน ภิกฺขุนา;
ภุญฺชิตโพฺพ ตโต อุทฺธํ, ปาจิตฺติ ปริภุญฺชโตฯ

๑๑๙๙ อโนทิเสฺสว ปญฺญเตฺต, ยาวทเตฺถว ภิกฺขุนา;
ภุญฺชิตพฺพํ สกึ ตตฺถ, ตโต อุทฺธํ น วฎฺฎติฯ

๑๒๐๐ ทุติเย ทิวเส ตตฺถ, คหเณ ทุกฺกฏํ มตํ;
อโชฺฌหาเรสุ สเพฺพสุ, ตสฺส ปาจิตฺติโย มตาฯ

๑๒๐๑. กุเลเนเกน ปญฺญตฺเตฺต, สห นานากุเลหิ วา;
นาเนกฏฺฐานเภเทสุ, เอกภาโคว วฏฺฏติฯ

๑๒๐๒. นานาฏฺฐาเนสุ ปญฺญตฺโต, โย จ, นานากุเลหิ วา;
ภุญฺชโต ปน สพฺพตฺถ, น โทโส ปฏิปาฏิยาฯ

๑๒๐๓. ปฏิปาฏิมเสเสน, เขเปตฺวา ปุน ภุญฺชโต;
อาทิโต ปน ปฏฺฐาย, น จ กปฺปติ ภิกฺขุโนฯ

๑๒๐๔. อนาปตฺติ คิลานสฺส, อาคจฺฉนฺตสฺส คจฺฉโต;
โอทิสฺสปิ จ ปญฺญตฺต, ปริเตฺต ภุญฺชโต สกึฯ

๑๒๐๕. ยาคุอาทีนิ นิจฺจมฺปิ, ภุญฺชิตุํ ปน วฏฺฏติ;
เสสเมฬกโลเมน, สมุฏฺฐานาทิกํ สมํฯ

อาวสถกถาฯ

๑๒๐๖. อญฺญตฺร สมยา วุตฺตา, ปาจิตฺติ คณโภชเน;
คโณติ ปน นิทฺทิฏฺฐา, จตฺตาโร วา ตตุตฺตริํฯ

๑๒๐๗. ยํ นิมนฺตนโต วาปิ, ลทฺธํ วิญฺญตฺติโตปิ วา;
โภชนํ ปน ปญฺจนฺนํ, โหติ อญฺญตรํ อิธฯ

๑๒๐๘. โภชนานมฺปิ ปญฺจนฺนํ, คเหตฺวา นามเมว ตุ;
นิมเนฺตติ สเจ ภิกฺขู, จตฺตาโร พหุเกปิ วาฯ

๑๒๐๙. “โอทนํ โภชนํ ภตฺตํ, สมฺปฏิจฺฉถ คณฺหถ”;
อิติ เววจเนเหว, อถ ภาสนฺตเรน วาฯ

๑๒๑๐. ตโต ตสฺส จ เต ภิกฺขู, สาทิยิตฺวา นิมนฺตนํ;
เอกโต นานโต วา เจ, คนฺตฺวา คณฺหนฺติ เอกโตฯ

๑๒๑๑. สพฺพสํ โหติ ปาจิตฺติ, คณโภชนการณา;
เอกโต คหณํ เอตฺถ, คณโภชนการณํฯ

๑๒๑๒. เอกโต นานโต วาปิ, คมนํ โภชนมฺปิ วา;
การณนฺติ น ตํ วิญฺญู, ภณนฺติ คณโภชเนฯ

๑๒๑๓. สเจปิ โอทนาทีนํ, คเหตฺวา นามเมว วา;
เอกโต นานโต วาปิ, วิญฺญาเปตฺวา มนุสฺสเกฯ

๑๒๑๔. นานโต เวกโต คนฺตฺวา, สเจ คณฺหนฺติ เอกโต;
เอวมฺปิ ปน โหตีติ, วณฺณิตํ คณโภชนํฯ

๑๒๑๕. ทฺวิธสฺสาปิ เอตสฺส, ปฏิคฺคหณการณา;
ทุกฺกฏํ โหติ ปาจิตฺติ, อโชฺฌหาเรสุ ทีปิตาฯ

๑๒๑๖ สมเยสุ อนาปตฺติ, สตฺตสฺวปิ ปกาสิตา;
คเหตฺวา เอกโต ทฺวินฺนํ, ติณฺณํ วา ภุญฺชตํ ตถาฯ

๑๒๑๗ คมินานุปสมฺปนฺน-จาริปตฺตานิมนฺติตา ;
จตุเตฺถ เอกโต กตฺวาปิ, คณเภโท ปกาสิโตฯ

๑๒๑๘ เยว สมยลทฺธานํ, วเสนปิ หิ สพฺพโส;
คณเภโท ปนาปตฺติ, เวทิตพฺพา วิภาวินาฯ

๑๒๑๙ โภชนานญฺจ ปญฺจนฺนํ, วเสน คณโภชเน;
นเตฺถว จ วิสเงฺกตํ, ยาคุอาทีสุ ตํ สิยาฯ

๑๒๒๐ คณโภชนสญฺญิสฺส, ภิกฺขุสฺสาคณโภชเน;
ตตฺถ เวมติกสฺสาปิ, โหติ อาปตฺติ ทุกฺกฏํฯ

๑๒๒๑ โภชนานิ จ ปเญฺจว, ฐเปตฺวา ยาคุอาทิสุ;
อนาปตฺตีติ ญาตพฺพา, นิจฺจภตฺตาทิเกสุปิฯ

๑๒๒๒ ตถา อุมฺมตฺตกาทีนํ, สมุฏฺฐานาทินา ปน;
อิทํ เอฬกโลเมน, สทิสนฺติ ปกาสิตํฯ

คณโภชนกถาฯ

๑๒๒๓ พหูหิ โย ภิกฺขุ มนุสฺสเกหิ;
นิมนฺติโต ปญฺจหิ โภชเนหิ;
หิตฺวา สเจ ปุพฺพนิมนฺตนาย;
วิกปฺปนํ ปญฺจสุ ยสฺส กสฺสฯ

๑๒๒๔ ปจฺฉา นิมนฺติตํ ภตฺตํ, ตถา อุปฺปฏิปาฏิยา;
ภุญฺชโต เอกสิตฺถมฺปิ, ตสฺส ปาจิตฺติยํ สิยาฯ

๑๒๒๕ โภชนานํ ตุ ปญฺจนฺนํ, เยน เกน นิมนฺติโต;
ตํ ฐเปตฺวา สเจ อญฺญํ, โภชนํ ปริภุญฺชติฯ

๑๒๒๖ เตสเมว จ ปญฺจนฺนํ, โภชนานํ มเหสินา;
เอตํ ปรมฺปรํ นาม, โภชนํ ปริทีปิตํฯ

๑๒๒๗ ยตฺถ ขีรํ รสํ วาปิ, อากิรนฺติ สเจ ปน;
เยน อโชฺฌตฺถฏํ ภตฺตํ, สพฺพเมกรสํ สิยาฯ

๑๒๒๘ โอฏฺฐิโต ปน ปฏฺฐาย, สํสฏฺฐํ ปริภุญฺชโต;
อนาปตฺตีติ นิทฺทิฏฺฐํ, **มหาปจฺจริยํ** ปนฯ

๑๒๒๙ ปรมฺปรนฺติ สญฺญาย, อปรมฺปรโภชเน;
ตตฺถ เวมติกสฺสาปิ, ทุกฺกฏํ ปริภุญฺชโตฯ

๑๒๓๐ สกเลนปิ คาเมน, ปูเคน นิคเมน วา;

นิมนฺติตสฺส วา นิจฺจ-ภเตฺต โทโส น วิชฺชติฯ

๑๒๓๑. สมุฏฺฐานาทโย สเพฺพ, กถิเนนาทินา สมา;
กฺริยากฺริยมิทํ วุตฺตํ, โภชนญฺจาวิกปฺปนํฯ

ปรมฺปรโภชนกถาฯ

๑๒๓๒. ปูวา ปเหณกตฺถาย, ปฏิยตฺตา สเจ ปน;
ปาเถยฺยตฺถาย มนฺถา วา, เย หิ ตตฺถ จ ภิกฺขุนาฯ

๑๒๓๓. ทฺวตฺติปตฺตา คเหตพฺพา, ปูรา ปูเวหิ สตฺตุหิ;
ตโต เจ อุตฺตรึ ตสฺส, โหติ ปาจิตฺติ คณฺหโตฯ

๑๒๓๔. คเหตฺวา นิกฺขมเนฺตน, ‘‘ทฺวตฺติปตฺตา มยา อิธ;
คหิตา ปน ปูวา’’ติ, ภิกฺขุํ ทิสฺวา วเท พุโธฯ

๑๒๓๕. ‘‘มยา โข ตฺวํ ปฏิคณฺหา’’ติ, อวทนฺตสฺส ทุกฺกฏํ;
คณฺหโตปิ จ ตํ สุตฺวา, โหติ อาปตฺติ ทุกฺกฏํฯ

๑๒๓๖. อเนกทฺวตฺติปเตฺตสุ, อติเรโกติ สญฺญิโน;
ตตฺถ เวมติกสฺสาปิ, โหติ อาปตฺติ ทุกฺกฏํฯ

๑๒๓๗. เยน ตตฺถ ตโย ลทฺธา, ปตฺตปูรา ตโต ปน;
เทฺว สงฺฆสฺส ปทาตพฺพา, เทฺว เจ เอโก, น เอกโตฯ

๑๒๓๘. อปเหณกปาเถยฺยํ, อวเสสมฺปิ วา ตโต;
สนฺตกํ ญาตกาทีนํ, เทนฺตานมฺปิ ตทูนกํฯ

๑๒๓๙. คณฺหโตปิ อนาปตฺติ, ตถา อุมฺมตฺตกาทิโน;
สมุฏฺฐานาทโย สเพฺพ, สญฺจริตฺตสมา มตาฯ

กาณมาตุกถาฯ

๑๒๔๐. อญฺญูน ปน ปญฺจนฺนํ, โภชนานํ ปวาริโต;
ปาจิตฺตินฺติริตฺตํ เจ, ปุน ภุญฺชติ โภชนํฯ

๑๒๔๑. อสนํ โภชนเญฺจว, หตฺถปาสาภิหารตา;
กายวาจาปฏิเกฺขโป, ปญฺจเงฺคหิ ปวารณาฯ

๑๒๔๒. โอทโน สตฺตุ กุมฺมาโส, มโจฺฉ มํสนฺติ สพฺพโส;
นิปฺปปเญฺจน นิทฺทิฏฺฐํ, โภชนํ ปญฺจธา มตํฯ

๑๒๔๓. **โอทโน** ตตฺถ สตฺตนฺนํ, ธญฺญานํ โอทโน มโต;
ภชฺชิตานํ ตุ ธญฺญานํ, จุณฺณํ ‘‘**สตฺตู**’’ติ วุจฺจติฯ

๑๒๔๔. **กุมฺมาโส** ยวกุมฺมาโส, **มโจฺฉ** วุจฺจติ โอทโก;
มํสมฺปิ กปฺปิยมํสํ, อยเมตฺถ วินิจฺฉโยฯ

๑๒๔๕ สาลิ วีหิ ยโว กงฺคุ, วรโก โคธุโม ตถา;
กุทฺรูสโกติ สเตฺตเต, ธญฺญา ธเญฺญน เทสิตาฯ

๑๒๔๖ สามากาทิติณํ สพฺพํ, กุทฺรูเสเนว ทีปิตํ;
นีวาโร สาลิยํ วุโตฺต, วรเก วรกโจรโกฯ

๑๒๔๗ สตฺตนฺนํ ปน ธญฺญานํ, โอทโน ยาคุ วา ปน;
องฺคสมฺปตฺติยา ยุตฺตา, สญฺชเนติ ปวารณํฯ

๑๒๔๘ หตฺถน คหิโตกาเส, โอธึ ทเสฺสติ ยา ปน;
ยาคุสา อิธ สพฺพาปิ, โอทโนติ ปวุจฺจติฯ

๑๒๔๙ อพฺภุณฺหา ปน ยา ยาคุ, อุทฺธโนโรปิตา ตนุ;
สเจ โอธึ น ทเสฺสติ, น ชเนติ ปวารณํฯ

๑๒๕๐ ปุน สา สีตลีภูตา, ฆนภาวํ คตา สเจ;
โอธึ ทเสฺสติ โส ปุเพฺพ, ตนุภาโว น รกฺขติฯ

๑๒๕๑ ตกฺกธญฺญรสาทีนิ, อาโรเปตฺวา พหูนิปิ;
ผลปณฺณกฬีรานิ, ปกฺขิปิตฺวาน ตตฺถ จฯ

๑๒๕๒ ตณฺฑุเล มุฎฺฐิมเตฺตปิ, ปกฺขิปิตฺวา ปจนฺติ เจ;
โอธึ ปน จ ทเสฺสติ, สญฺชเนติ ปวารณํฯ

๑๒๕๓ รเส ธญฺญรเส ขีเร, วากิริตฺวาน โอทนํ;
‘‘ยาคุํ คณฺหถ, ยาคุ’’นฺติ, วตฺวา เทนฺติ สเจ ปนฯ

๑๒๕๔ กิญฺจาปิ ตนุกา โหติ, สญฺชเนติ ปวารณํ;
ตํ ปจิตฺวา สเจ เทนฺติ, ยาคุสงฺคหิตา ปนฯ

๑๒๕๕ ขิปนฺติ มจฺฉมํสํ วา, ตนุกายปิ ยาคุยา;
สเจ สาสปมตฺตมฺปิ, ปญฺญายติ ปวารณํฯ

๑๒๕๖ มจฺฉมํสรโส สุทฺโธ, สํสโฎฺฐ รสยาคุ วา;
น จากปฺปิยมํสํ วา, สญฺชเนติ ปวารณํฯ

๑๒๕๗ ธูเปตฺวา วุตฺตธญฺญานํ, โอทนํ ปน สพฺพโส;
เวฬุตณฺฑุลกาทีนํ, น ปวาเรติ โอทโนฯ

๑๒๕๘ ปุถุกา วา ตโต ตาหิ, กตภตฺตมฺปิ สตฺตุปิ;
สุทฺธา น ปน ปูวา วา, ปวาเรนฺติ กทาจิปิฯ

๑๒๕๙ อุสฺมปาเกน ภฎฺฐานํ, วีหีนํ ตณฺฑุเล ปน;
โกเฎฺฎตฺวา เทนฺติ ตํ จุณฺณํ, สตฺตุสงฺคหิตํ มตํฯ

๑๒๖๐ ภชฺชิตานํ ตุ วีหีนํ, น ปวาเรนฺติ ตณฺฑุลา;
เตสํ ปน จ ยํ จุณฺณํ, ตํ ชเนติ ปวารณํฯ

๑๒๖๑. ยวปาเกน ภฏฺฐานํ, วีหีนํ กุณฺฑกมฺปิ จ;
สตฺตุนํ โมทโก วาปิ, สญฺชเนติ ปวารณํฯ

๑๒๖๒. สมฺปาเกน ภฏฺฐานํ, สุกฺขานํ อาตเปน จ;
กุณฺฑกํ ปน วีหีนํ, น ชเนติ ปวารณํฯ

๑๒๖๓. ลาชา วา ปน เตเหว, กตภตฺตมฺปิ สตฺตุ วา;
ขชฺชกํ ปน สุทฺธํ วา, น ชเนติ ปวารณํฯ

๑๒๖๔. ปูริตํ มจฺฉมํเสหิ, ตํ ชเนติ ปวารณํ;
ยํ กิญฺจิ ภชฺชิตํ ปิฏฺฐํ, น ปวาเรติ สุทฺธกํฯ

๑๒๖๕. ยวหิ กตกุมฺมาโส, ปวาเรติ, น จาปโร;
มจฺฉมํเสสุ วตฺตพฺพํ, ปากภฏฺตา น วิชฺชติฯ

๑๒๖๖. ขาทโนฺต กปฺปิยํ มํสํ, นิเสเธติ อกปฺปิยํ;
น โส เตน ปวาเรติ, อวตฺถุตฺตาติ ทีปิตํฯ

๑๒๖๗. ตถวากปฺปิยํ มํสํ, ขาทโนฺต กปฺปิยํ สเจ;
นิเสเธติ ปวาเรติ, วตฺถุกตฺตาติ วณฺณิตํฯ

๑๒๖๘. มํสํ ปน จ ขาทโนฺต, กปฺปิยํ วา อกปฺปิยํ;
ปวาเรติ นิเสเธติ, กิญฺจิ กปฺปิยโภชนํฯ

๑๒๖๙. สเจ อกปฺปิยํ มํสํ, ขาทโนฺตว อกปฺปิยํ;
นิเสธํ น ปวาเรติ, ตถา อญฺญํ อกปฺปิยํฯ

๑๒๗๐. สเจ อโชฺฌหฏํ โหติ, สิตฺถเมกมฺปิ ภิกฺขุนา;
ปเตฺต หเตฺถ มุเข วาปิ, โภชนํ ปน วิชฺชติฯ

๑๒๗๑. ปวารณปโหนํ เจ, ปฏิกฺขิปติ โภชนํ;
ปวาเรติ สเจ นตฺถิ, น ปวาเรติ กตฺถจิฯ

๑๒๗๒. คิลิตฺวา จ มุเข ภตฺตํ, เสสมาทาย คจฺฉติ;
อนฺตรา จ นิเสเธโนฺต, น ปวาเรติ โภชนํฯ

๑๒๗๓. มุเข จ ภตฺตํ คิลิตญฺจ หเตฺถ;
ภตฺตํ ตุ อญฺญสฺส จ ทาตุกาโม;
ปเตฺต จ ภตฺตํ ปุน ทาตุกาโม;
ปฏิกฺขิปโนฺต น ปวาริโต โสฯ

๑๒๗๔. อาสนสฺส อุปเจฺฉทา, น ปวาเรติ โสติ หิ;
กถยนฺติ มหาปญฺญา, การณาการณญฺญุโนฯ

๑๒๗๕. อภิหโต ปจฺฉิมํ องฺคํ, ทฑฺโฒ ปุริมํ ปน;
อุภินฺนํ อฑฺฒเตยฺยํ เจ, วินา หตฺถํ ปสาริตํฯ

๑๒๗๖. ตสฺมึ อภิหฏํ ฐาเน, ปวารณปโหนกํ;
ตาทิสํ ภุญฺชมาโนว, นิเสเธติ ปวาริโตฯ

๑๒๗๗. หตฺถ อาธารเก วาปิ, ปตฺตํ อูรูสุ วา ฐิตํ;
อาหริตฺวา สเจ ภิกฺขุ, ‘‘ภตฺตํ คณฺหา’’ติ ภาสติฯ

๑๒๗๘. อนนฺตเร นิสิโนฺนว, ตํ ปฏิกฺขิปโต ปน;
อภิหารสฺส จาภาวา, นตฺถิ ตสฺส ปวารณาฯ

๑๒๗๙. ภตฺตปจฺฉึ ปณาเมตฺวา, ฐเปตฺวา ปุรโต ‘‘อิทํ;
คณฺหาหี’’ติ จ วุเตฺตปิ, อยเมว วินิจฺฉโยฯ

๑๒๘๐. อนนฺตรสฺส ภิกฺขุสฺส, ทียมาเน ปเนตโร;
ปิทหโนฺต สกํ ปตฺตํ, หเตฺถหิ น ปวาริโตฯ

๑๒๘๑. กาเยนาภิหฏํ ภตฺตํ, ปฏิกฺขิปติ โย ปน;
กาเยน วาปิ วาจาย, โหติ กสฺส ปวารณาฯ

๑๒๘๒. เอโก อภิหเฏ ภเตฺต, ปวารณภยา ปน;
‘‘อากิรากิร โกเฏฺฏตฺวา, โกเฏฺฏตฺวา ปูรยา’’ติ จฯ

๑๒๘๓. สเจ วทติ ตสฺสาปิ, น ปนตฺถิ ปวารณา;
อิเจฺจวาห มหาเถโร, **มหาปทุม**นามโกฯ

๑๒๘๔. สํสณฺหิ รสํ เนตฺวา, คณฺหถาติ รสํ วเท;
ตํ สุตฺวา จ นิเสเธโนฺต, เนว โหติ ปวาริโตฯ

๑๒๘๕. ‘‘คณฺห มจฺฉรสํ สารํ, คณฺห มํสรส’’นฺติ วา;
‘‘อิทํ คณฺหา’’ติ วา วุเตฺต, ปฏิเกฺขเป ปวารณาฯ

๑๒๘๖. สเจ มํสํ วิสุํ กตฺวา, ‘‘คณฺห มํสรส’’นฺติ วา;
วเทยฺยตฺถิ จ มํสํ เจ, ปฏิเกฺขเป ปวารณาฯ

๑๒๘๗. โอทเนน จ ปุจฺฉนฺตํ, ‘‘มุหุตฺตํ อาคเมหิ’’ติ;
คหณตฺถํ ฐเปนฺตสฺส, เนว ตสฺส ปวารณาฯ

๑๒๘๘. กฬีรปนสาทีหิ, มิสฺสกํ มจฺฉมํสกํ;
‘‘กฬีรสูปกํ คณฺห, ปนสพฺยญฺชน’’นฺติ วาฯ

๑๒๘๙. วทนฺติ เจ ปฏิเกฺขเป, เนว โหติ ปวารณา;
อปวารณเหตูนํ, นาเมน ปน วุตฺตโตฯ

๑๒๙๐. ‘‘มจฺฉสูป’’นฺติ วา วุเตฺต, ‘‘มํสสูป’’นฺติ วา ปน;
‘‘อิทํ คณฺหา’’ติ วา วุเตฺต, โหติเยว ปวารณาฯ

๑๒๙๑. เอเสว จ นโย วุโตฺต, เญยฺโย มํสกรมฺพเก;
สเพฺพสุ มจฺฉมํเสหิ, มิสฺสเกสุ อยํ นโยฯ

๑๒๙๒. ภตฺตสมฺมิสฺสิตํ ยาคุํ, อาหริตฺวา สเจ ปน;
“ยาคุํ คณฺหา”ติ วุตฺตสฺมึ, น ปวาเรติ วารยํฯ

๑๒๙๓. “ภตฺตํ คณฺหา”ติ วุตฺเต ตุ, ปวาเรติ ปฏิกฺขิปํ;
เยน วาปุจฺฉิโต ตสฺส, อตฺถิตายาติ การณํฯ

๑๒๙๔. “ยาคุมิสฺสกํ คณฺหา”ติ, วุตฺเต ตตฺถ จ ยาคุ เจ;
สมา พหุตรา วา สา, น ปวาเรติ โส กิรฯ

๑๒๙๕. ม[illegible]ทา ยาคุ, พหุํ ภตฺตํ, สเจ โหติ ปวารณา;
อิทํ สพฺพตฺถ นิทฺทิฏฺฐํ, การณํ ปน ทุทฺทสํฯ

๑๒๙๖. รสํ พหุรเส ภตฺเต, ขีรํ วา พหุขีรเก;
คณฺหถาติ วิสุํ กตฺวา, เทติ นตฺถิ ปวารณาฯ

๑๒๙๗. คจฺฉนฺเตเนว โภตฺตพฺพํ, คจฺฉนฺโต เจ ปวาริโต;
ภุญฺชิตพฺพํ ฐิเตเนว, ฐตฺวา ยทิ ปวาริโตฯ

๑๒๙๘. อุทกํ วาปิ ปตฺวา โส, สเจ ติฏฺฐติ กทฺทมํ;
อติริตฺตํ ตุ กาเรตฺวา, ภุญฺชิตพฺพํ ตโต ปุนฯ

๑๒๙๙. ปีฐเก โย นิสีทิตฺวา, ปวาเรติ สเจ ปน;
อาสนํ อวิจาเลตฺวา, ภุญฺชิตพฺพํ ยถาสุขํฯ

๑๓๐๐. สเจ มเญฺจ นิสีทิตฺวา, ปวาเรติ ตโต ปน;
อิโต สํสริตุํ เอโตฺต, อีสกมฺปิ น ลพฺภติฯ

๑๓๐๑. เตน มเญฺจน นํ สทฺธึ, วฏฺฏตญฺญตฺร เนนฺติ เจ;
เอวํ สพฺพตฺถ ญาตพฺพํ, วิญฺญุนา วินยญฺญุนาฯ

๑๓๐๒. นิปชฺชิตฺวาว โภตฺตพฺพํ, นิปนฺโน เจ ปวาริโต;
วาเรตุกฺกุฏิโก หุตฺวา, ภุญฺชิตพฺพํ ตเถว จฯ

๑๓๐๓. อกาลเมตํ สพฺพนฺติ, วตฺตพฺพํ เตน ภิกฺขุนา;
อติริตฺตํ กโรเนฺตน, โอนเมตฺวาน ภาชนํฯ

๑๓๐๔. อปฺปิยํ ปน กาตพฺพํ, น ปเตฺตเยว เกวลํ;
ปจฺฉิยํ ยทิ วา กุเณฺฑ, กาตุํ วฏฺฏติ ภาชเนฯ

๑๓๐๕. ปวาริตานํ อปวาริตานํ;
อเญฺญสเมตํ ปน วฏฺฏเตว;
เยนาติริตฺตํ ตุ กตํ ฐเปตฺวา;
ตเมว เจกํ ปริภุญฺชิตพฺพํฯ

๑๓๐๖. อปฺปิยํ ปน กาเรตฺวา, ภุญฺชนฺตเสฺสว ภิกฺขุโน;
พฺยญฺชนํ วาปิ ยํ กิญฺจิ, ปเตฺต ตสฺสากิรนฺติ เจฯ

๑๓๐๗. อติริตฺตํ ตุ กาเรตฺวา, ภุญฺชิตพฺพํ ตถา ปุน;
เยน ตํ อกตํ ยํ วา, กาตพฺพํ เตน ตํ วิสุํฯ

๑๓๐๘. อตํ อกปฺปิยาทีหิ, อติริตฺตํ ตุ สตฺตหิ;
น คิลานาติริตฺตญฺจ, ตํ โหตินติริตฺตกํฯ

๑๓๐๙. โยปิ ปาโตว เอกมฺปิ, สิตฺถํ ภุตฺวา นิสีทติ;
อุปกฏฺฐูปนีตมฺปิ, กาตุํ ลภติ กปฺปิยํฯ

๑๓๑๐. อาหารตฺถาย ยามาทิ-กาลิกํ ปฏิคณฺหโต;
อนามิสํ ตเมวสฺส, ทุกฺกฏํ ปริภุญฺชโตฯ

๑๓๑๑. ตถา อนติริตฺตนฺติ, สญฺญิโน อติริตฺตเก;
ตตฺถ เวมติกสฺสาปิ, ทุกฺกฏํ ปริทีปิตํฯ

๑๓๑๒. อนาปตฺตาติริตฺตํ ตุ, การาเปตฺวาน ภุญฺชโต;
คิลานสฺสาติริตฺตํ วา, ตถา อุมฺมตฺตกาทิโนฯ

๑๓๑๓. สมุฏฺฐานาทโย สพฺพ, กถิเนน สมา มตา;
กปฺปิยากรณเญฺจว, โภชนญฺจ กฺริยากฺริยํฯ

ปฐมปวารณกถาฯ

๑๓๑๔. โย ปนานติริเตฺตน, ปวาเรยฺย ปวาริตํ;
ชานํ อาสาทนาเปโกฺข, ภุเตฺต ปาจิตฺติ ตสฺส ตุฯ

๑๓๑๕. ทุกฺกฏํ อภิหาเร จ, คหเณ อิตรสฺส หิ;
อโชฺฌหารปโยเคสุ, สเพฺพสฺปิ จ ทุกฺกฏํฯ

๑๓๑๖. โภชนสฺสาวสานสฺมิํ, ปาจิตฺติ ปริทีปิตา;
อภิหารกภิกฺขุสฺส, สพฺพํ ตเสฺสว ทสฺสิตํฯ

๑๓๑๗. ปวาริโตติ สญฺญิสฺส, ภิกฺขุสฺมิํ อปวาริเต;
วิมติสฺสุภยตฺถาปิ, ทุกฺกฏํ ปริทีปิตํฯ

๑๓๑๘. อนาปตฺตาติริตฺตํ วา, การาเปตฺวาว เทติ เจ;
คิลานสฺสาวเสสํ วา, อญฺญสฺสตฺถาย เทติ วาฯ

๑๓๑๙. เสสํ สพฺพมเสเสน, อนนฺตรสมํ มตํ;
โอมสวาทตุลฺยาว, สมุฏฺฐานาทโย นยาฯ

ทุติยปวารณกถาฯ

๑๓๒๐. ขาทนียํ วา โภชนียํ วา;
กิญฺจิ วิกาเล โย ปน ภิกฺขุ;
ขาทติ ภุญฺชติ วาปิ จ ตํ;
โส ชินวุตฺตํ โทสมุเปติฯ

๑๓๒๑. อามิสคตเณฺจตฺถ, วนมูลผลาทิกํ;
กาลิเกสฺวสโมฺมหตฺถํ, เวทิตพฺพมิทํ ปนฯ

๑๓๒๒. มูลํ กนฺทํ มุฬาลญฺจ, มตฺถกํ ขนฺธกํ ตจํ;
ปตฺตํ ปุปฺผํ ผลํ อฏฺฐิ, ปิฏฺฐํ นิยฺยาสเมว จฯ

๑๓๒๓. มูลขาทนียาทีนํ, มุขมตฺตนิทสฺสนํ;
ภิกฺขูนํ ปาฏวตฺถาย, นามเตฺถสุ นิโพธถฯ

๑๓๒๔. มูลกํ ขารกเญฺจว, วตฺถุลํ ตณฺฑุเลยฺยกํ;
ตมฺพกํ ชชฺฌริกญฺจ, จจฺจุ วชกลีปิ จฯ

๑๓๒๕. **มูลานิ** เอวมาทีนํ, สากานํ อามิเส ปน;
สงฺคหํ อิธ คจฺฉนฺติ, อาหารตฺถํ ผรนฺติ หิฯ

๑๓๒๖. ฉฑฺฑนฺติ ชรฏฺฐํ เฉตฺวา, ยํ ตํ วชกลิสฺส ตุ;
ตํ ยาวชีวิกํ วุตฺตํ, เสสานํ ยาวกาลิกํฯ

๑๓๒๗. หลิทฺทิ สิงฺคิเวรญฺจ, วจตฺตํ อติวิสํ วจํ;
อุสีรํ ภทฺทมุตฺตญฺจ, ตถา กฏุกโรหิณีฯ

๑๓๒๘. ลิจฺจวมาทิกํ อญฺญํ, ปญฺจมูลาทิกํ พหุํ;
นานปฺปการกํ มูลํ, วิเญฺญยฺยํ ยาวชีวิกํฯ

๑๓๒๙. มสาลุปิณฺฑลาทีนํ , วลฺลีนํ อาลุวสฺส จ;
กโนฺท อุปฺปลชาตีนํ, ตถา ปทุมชาติยาฯ

๑๓๓๐. กทลีสิคฺคุตาลานํ, มาลุวสฺส จ เวฬุยา;
สตาวริ กเสรูนํ, กโนฺท อมฺพาฏกสฺส จฯ

๑๓๓๑. ลิจฺจวมาทโย กนฺทา;
ทสฺสิตา ยาวกาลิกา;
โธโต โส อามิเส วุโตฺต;
กโนฺท โย ขีรวลฺลิยาฯ

๑๓๓๒. อโธโต ลสุณเญฺจว, ขีรกาโกลิอาทโย;
กนฺทา วากฺยปถาตีตา, วิเญฺญยฺยา ยาวชีวิกาฯ

๑๓๓๓. ปุณฺฑรีกมุฬาลญฺจ , มุฬาลํ ปทุมสฺส จ;
เอวมาทิมเนกมฺปิ, **มุฬาลํ** ยาวกาลิกํฯ

๑๓๓๔. ตาลหินฺตาลกุนฺตาล-นาฬิเกราทิสมฺภวํ;
หลิทฺทิสิงฺคิเวรานํ, มุฬาลํ ยาวชีวิกํฯ

๑๓๓๕. ตาลหินฺตาลกุนฺตาล-กฬีโร เกตกสฺส จ;
กทลีนาฬิเกรานํ, **มตฺถกํ** มูลกสฺส จฯ

๑๓๓๖. ขชฺชุเรรกเวตฺตานํ, อุจฺฉุเวฬุนฬาทินํ;
สตฺตนฺนํ ปน ธญฺญานํ, กฬีโร สาสปสฺส จฯ

๑๓๓๗. อิจฺจวมาทโยเนเก, มตฺถกา ยาวกาลิกา;
อเณฺญ หลิทฺทิอาทีนํ, มตฺถกา ยาวชีวิกาฯ

๑๓๓๘. ตาลกุนฺตาลกาทีนํ, ฉินฺทิตฺวา ปาติโต ปน;
คโต ชรฏฺฐพุโนฺท โส, สงฺคหํ ยาวชีวิเกฯ

๑๓๓๙. **มนฺธ**ขาทนียํ นาม, อุจฺฉุขโนฺธ ปกาสิโต;
สาลกลฺยาณิยา ขโนฺธ, ตถา ปถวิยํ คโตฯ

๑๓๔๐. เอวมุปฺปลชาตีนํ, ทณฺฑโก ยาวกาลิโก;
ปณฺณทณฺฑุปฺปลาทีนํ, สโพฺพ ปทุมชาติยาฯ

๑๓๔๑. ยาวชีวิกสงฺขาตา , กรมทฺทาทิทณฺฑกา;
ตเจสุจฺฉุตโจเวโก, สรโส ยาวกาลิโกฯ

๑๓๔๒. มูลกํ ขารโก จจฺจุ, ตมฺพโก ตณฺฑุเลยฺยโก;
วตฺถุโล จีนมุโคฺค จ, อุมฺมา วชกลี ตถาฯ

๑๓๔๓. ชชฺฌรี กาสมโทฺท จ, เสลุลฺ สิคฺคุ จ นาฬิกา;
วรุโณ อคฺคิมโนฺถ จ, ชีวนฺตี สุนิสนฺนโกฯ

๑๓๔๔. ราชมาโส จ มาโส จ, นิปฺผาโว มิคปุปฺผิกา;
วณฺฏโก ภูมิโลณีติ, เอวมาทิมเนกกํฯ

๑๓๔๕. **ปตฺต**ขาทนียํ นาม, กถิตํ ยาวกาลิกํ;
อิตรา จ มหาโลณิ, ทีปิตา ยาวชีวิกาฯ

๑๓๔๖. ยาวกาลิกมิเจฺจว, กถิตํ อมฺพปลฺลวํ;
นิมฺพสฺส กุฏชสฺสาปิ, ปณฺณํ สุลสิยาปิ จฯ

๑๓๔๗. อมฺปาสิกปโฏลานํ , เตสํ ปุปฺผผลานิ จ;
ผณิชฺชกชฺชุกานญฺจ, ปณฺณํ ตํ ยาวชีวิกํฯ

๑๓๔๘. อฏฺฐนฺนํ มูลกาทีนํ, **ปุปฺผํ** นิปฺผาวกสฺส จ;
ตถา ปุปฺผํ กรีรสฺส, ปุปฺผํ วรุณกสฺส จฯ

๑๓๔๙. ปุปฺผํ กเสรุกสฺสาปิ, ชีวนฺตี สิคฺคุปุปฺผกํ;
ปทุมุปฺปลชาตีนํ, ปุปฺผานํ กณฺณิกาปิ จฯ

๑๓๕๐. นาฬิเกรสฺส ตาลสฺส, ตรุณํ เกตกสฺส จ;
อิเจฺจวมาทิกํ ปุปฺผ-มเนกํ ยาวกาลิกํฯ

๑๓๕๑. ยาวกาลิกปุปฺผานิ, ฐเปตฺวา ปน เสสกํ;
ยาวชีวิกปุปฺผนฺติ, ทีปเย สพฺพเมว จฯ

๑๓๕๒. ติลกมกุลสาลมลฺลิกานํ ;
กกุธกปิตฺถกกุนฺทกพีนํ;
กุรวกกรวีรปาฏลีนํ;
กุสุมมิทํ ปน ยาวชีวิกํฯ

๑๓๕๓. อมฺพมฺพาฏกชมฺพูนํ, **ผล**ญฺจ ปนสสฺส จ;
มาตุลุงฺคกปิตฺถานํ, ผลํ ตินฺติณิกสฺส จฯ

๑๓๕๔. ตาลสฺส นาฬิเกรสฺส, ผลํ ขชฺชูริยาปิ จ;
ลพุชสฺส จ โจจสฺส, โมจสฺส มธุกสฺส จฯ

๑๓๕๕. พทรสฺส กรมทฺทสฺส, ผลํ วาติงฺคณสฺส จ;
กุมฺภณฺฑติปุสานญฺจ, ผลํ เอฬาลุกสฺส จฯ

๑๓๕๖. ราชายตนผลํ ปุสฺส-ผลํ ติมฺพรุกสฺส จ;
เอวมาทิมเนกมฺปิ, ผลํ ตํ ยาวกาลิกํฯ

๑๓๕๗. ติผลํ ปิปฺผลี ชาติ-ผลญฺจ กฏุกปฺผลํ;
โคฏฺฐผลํ พิลงฺคญฺจ, ตโกฺกลมริจานิ จฯ

๑๓๕๘. เอวมาทีนิ วุตฺตานิ, อวุตฺตานิ จ ปาฬิยํ;
ผลานิ ปน คจฺฉนฺติ, ยาวชีวิกสงฺคหํฯ

๑๓๕๙. ปนสมฺพาฏกฏฺฐีนิ, สาลฏฺฐิ ลพุชฏฺฐิ จ;
จิญฺจาพิมฺพผลฏฺฐีนิ, โปกฺขรฏฺฐิ จ สพฺพโสฯ

๑๓๖๐. ขชฺชูริเกตกาทีนํ , ตถา ตาลผลฏฺฐิ จ;
เอวมาทีนิ คจฺฉนฺติ, ยาวกาลิกสงฺคหํฯ

๑๓๖๑. ปุนฺนาคมธุกฏฺฐีนิ, เสลฺลฏฺฐิ ติผลฏฺฐิ จ;
เอวมาทีนิ **อฏฺฐีนิ,** นิทฺทิฏฺฐานิ อนามิเสฯ

๑๓๖๒. สตฺตนฺนํ ปน ธญฺญานํ, อปรณฺณานเมว จ;
ปิฏฺฐํ ปนสสาลานํ, ลพุชมฺพาฏกสฺส จฯ

๑๓๖๓. ตาลปิฏฺฐํ ตถา โธตํ, ปิฏฺฐํ ยํ ขีรวลฺลิยา;
เอวมาทิมเนกมฺปิ, กถิตํ ยาวกาลิกํฯ

๑๓๖๔. อโธตํ ตาลปิฏฺฐญฺจ, ปิฏฺฐํ ยํ ขีรวลฺลิยา;
อสฺสคนฺธาทิปิฏฺฐญฺจ, โหติ ตํ ยาวชีวิกํฯ

๑๓๖๕. **นิยฺยาโส** อุจฺฉุนิพฺพตฺต, เอโก สตฺตาหกาลิโก;
อวเสโส จ หิงฺคาทิ, นิยฺยาโส ยาวชีวิโกฯ

๑๓๖๖. มูลาทีสุ มยา กิญฺจิ, มุขมตฺตํ นิทสฺสิตํ;
เอตเสฺสวานุสาเรน, เสโส เญโยฺย วิภาวินาฯ

๑๓๖๗. “ภุญฺชิสฺสามิ วิกาเล”ติ, อามิสํ ปฏิคฺคณฺหโต;
กาเล วิกาลสญฺญิสฺส, กาเล เวมติกสฺส จฯ

๑๓๖๘. ทุกฺกฏํ, กาลสญฺญิสฺส, อนาปตฺติ ปกาสิตา;
อิทํ เอฬกโลเมน, สมุฏฺฐานาทินา สมํฯ

วิกาลโภชนกถาฯ

๑๓๖๙. โภชนํ สนฺนิธึ กตฺวา, ขาทนํ วาปิ โย ปน;
ภุญฺเชยฺย วาปิ ขาเทยฺย, ตสฺส ปาจิตฺติยํ สิยาฯ

๑๓๗๐. ภิกฺขุ ยํ สามเณรานํ, ปริจฺจชตฺยนาลโย;
นิทหิตฺวา สเจ ตสฺส, เทนฺติ ตํ ปุน วฏฺฏติฯ

๑๓๗๑. สยํ ปฏิคฺคเหตฺวาน, อปริจฺจตฺตเมว ยํ;
ทุติเย ทิวเส ตสฺส, นิหิตํ ตํ น วฏฺฏติฯ

๑๓๗๒. ตโต อโชฺฌหรนฺตสฺส, เอกสิตฺถมฺปิ ภิกฺขุโน;
ปาจิตฺติ กถิตา สุทฺธา, สุทฺธจิตฺเตน ตาทินาฯ

๑๓๗๓. อกปฺปิเยสุ มํเสสุ, มนุสฺสเสฺสว มํสเก;
ถุลฺลจฺจเยน ปาจิตฺติ, ทุกฺกเฏน สเหตเรฯ

๑๓๗๔. ยามกาลิกสงฺขาตํ , ปาจิตฺติ ปริภุญฺชโต;
ทุกฺกฏาปตฺติยา สทฺธึ, อาหารตฺถาย ภุญฺชโตฯ

๑๓๗๕. สเจ ปวาริโต หุตฺวา, อนฺนํ อนติริตฺตกํ;
ภุญฺชโต ปกตํ ตสฺส, โหติ ปาจิตฺติยทฺวยํฯ

๑๓๗๖. ถุลฺลจฺจเยน สทฺธึ เทฺว, มํเส มานุสเก สิยุํ;
เสเส อกปฺปิเย มํเส, ทุกฺกเฏน สห ทฺวยํฯ

๑๓๗๗. ยามกาลิกสงฺขาตํ, ภุญฺชโต สติ ปจฺจเย;
สามิเสน มุเขน เทฺว, เอกเมว นิรามิสํฯ

๑๓๗๘. ยมฺวโชฺฌหรนฺตสฺส, อาหารตฺถาย เกวลํ;
ทฺวีสุ เตสุ วิกเปฺปสุ, ทุกฺกฏํ ปน วฑฺฒติฯ

๑๓๗๙. วิกาเล ภุญฺชโต สุทฺธํ, สนฺนิธิปจฺจยาปิ จ;
วิกาลโภชนา เจว, โหติ ปาจิตฺติยทฺวยํฯ

๑๓๘๐. มํเส ถุลฺลจฺจยเญฺจว, ทุกฺกฏมฺปิ จ วฑฺฒติ;
มนุสฺสมํเส เสเส จ, ยถานุกฺกมโต ทฺวยํฯ

๑๓๘๑. ยตฺถวานติริตฺตมฺปิ, วิกาเล ปริภุญฺชโต;
โทโส สพฺพวิกเปฺปสุ, ภิกฺขุโน ตนฺนิมิตฺตโกฯ

๑๓๘๒ วิกาลปจฺจยา วาปิ, น โทโส ยามกาลิเก;
สตฺตาหกาลิกํ ยาว-ชีวิกํ ปฏิคณฺหโตฯ

๑๓๘๓ อาหารเสฺสว อตฺถาย, คหเณ ทฺวิธสฺส ตุ;
อโชฺฌหารปโยเคสุ, ทุกฺกฏํ ตุ นิรามิเสฯ

๑๓๘๔ ยถา อามิสสํสฏฺฐํ, คเหตฺวา ฐปิตํ สเจ;
ปุน อโชฺฌหรนฺตสฺส, ปาจิเตฺตว ปกาสิตาฯ

๑๓๘๕ กาโล ยาโม จ สตฺตาหํ, อิติ กาลตฺตยํ อิทํ;
อติกฺกมยโต โทโส, กาลํ ตํ ตํ ตุ กาลิกํฯ

๑๓๘๖ อตฺตนา ตีณิ สมฺภินฺน-รสานิ อิตรานิ หิ;
สภาวมุปเนเตว, ยาวกาลิกมตฺตโนฯ

๑๓๘๗ เอวเมว จ เสเสสุ, กาลิเกสุ วินิทฺทิเส;
อิเมสุ ปน สเพฺพสุ, กาลิเกสุ จตูสฺวปิฯ

๑๓๘๘ กาลิกทฺวยมาทิมฺหิ, อโนฺตวุตฺถญฺจ สนฺนิธิ;
อุภยมฺปิ น โหเตว, ปจฺฉิมํ กาลิกทฺวยํฯ

๑๓๘๙ อกปฺปิยาย กุฏิยา, วุเตฺถนนฺตทฺวเยน ตํ;
คหิตํ ตทเห วาปิ, ทฺวยํ ปุพฺพํ น วฏฺฏติฯ

๑๓๙๐ มุขสนฺนิธิ นามายํ, อโนฺตวุตฺถํ น กปฺปติ;
อิติ วุตฺตํ ทฬฺหํ กตฺวา, **มหาปจฺจริยํ** ปนฯ

๑๓๙๑ น โทโส นิทหิตฺวาปิ, ปฐมํ กาลิกตฺตยํ;
ตํ ตํ สกํ สกํ กาล-มนติกฺกมฺม ภุญฺชโตฯ

๑๓๙๒ ยถา อุมฺมตฺตกาทีนํ, อนาปตฺติ ปกาสิตา;
สมเมฬกโลเมน, สมุฏฺฐานาทินา อิทํฯ

สนฺนิธิการกถาฯ

๑๓๙๓ โภชนานิ ปณีตานิ, อคิลาโน ปนตฺตโน;
อตฺถาย วิญฺญาเปตฺวาน, ปาจิตฺติ ปริภุญฺชโตฯ

๑๓๙๔ ‘‘สปฺปินา เทหิ ภตฺตํ เม, สสปฺปึ สปฺปิมิสฺสกํ;
สปฺปิภตฺตญฺจ เทหี’’ติ, วิญฺญาเปนฺตสฺส ทุกฺกฏํฯ

๑๓๙๕ วิญฺญาเปตฺวา ตถา ตํ เจ, ทุกฺกฏํ ปฏิคณฺหโต;
ปุน อโชฺฌหรนฺตสฺส, ปาจิตฺติ ปริยาปุตาฯ

๑๓๙๖ สุทฺธานิ สปฺปิอาทีนิ, วิญฺญาเปตฺวาน ภุญฺชโต;
เสขิเยสุปิ วิญฺญตฺติ, ทุกฺกฏํ ปริทีปเยฯ

๑๓๙๗. ตสฺมา ปณีตสํสฏฺฐํ, วิญฺญาเปตฺวาว ภุญฺชโต;
สตฺตธญฺญมยํ ภตฺตํ, ปาจิตฺติยมุทีรเยฯ

๑๓๙๘. สเจ ‘‘โคสปฺปินา มยฺหํ, เทหิ ภตฺต’’นฺติ ยาจิโต;
อชิยา สปฺปิอาทีหิ, วิสงฺเกตํ ททาติ เจฯ

๑๓๙๙. ‘‘สปฺปินา เทหิ’’ วุตฺโต เจ, นวนีตาทิเกสุปิ;
เทติ อญฺญตเรนสฺส, วิสงฺเกตนฺติ ทีปิตํฯ

๑๔๐๐. เยน เยน หิ วิญฺญตฺตํ, ตสฺมึ มูเลปิ ตสฺส วา;
ลทฺธมฺปิ ปน ตํ ลทฺธํ, โหติเยว น อญฺญถาฯ

๑๔๐๑. ฐเปตฺวา สปฺปิอาทีนิ, อาคตานิ หิ ปาฬิยํ;
อเญฺญหิ วิญฺญาเปนฺตสฺส, โหติ อาปตฺติ ทุกฺกฏํฯ

๑๔๐๒. สพฺพหิ สปฺปิอาทีหิ, วิญฺญาเปตฺวาว เอกโต;
ภุญฺชเตกรสํ กตฺวา, นว ปาจิตฺติโย มตาฯ

๑๔๐๓. อกปฺปิเยน วุเตฺตปิ, สปฺปินา เทติ เตน เจ;
คหเณ ปริโภเคปิ, ทุกฺกฏํ ปริทีปิตํฯ

๑๔๐๔. คิลานสฺส คิลาโนติ, สญฺญิโน วิมติสฺส วา;
ทุกฺกฏํ มุนินา วุตฺตํ, อนาปตฺติ ปกาสิตาฯ

๑๔๐๕. คิลานกาเล วิญฺญตฺต-มคิลานสฺส ภุญฺชโต;
คิลานสฺสาวเสสํ วา, ญาตกาทีนเมว วาฯ

๑๔๐๖. อิทํ จตุสมุฏฺฐานํ, กายโต กายวาจโต;
กายจิตฺตา ตถา กาย-วาจาจิตฺตตฺตยาปิ จฯ

ปณีตโภชนกถาฯ

๑๔๐๗. อทินฺนณฺหิ มุขทฺวารํ, อาหารํ อาหเรยฺย โย;
ทนฺตโปโนทกํ หิตฺวา, ตสฺส ปาจิตฺติยํ สิยาฯ

๑๔๐๘. หตฺถปาโสภินีหาโร, มชฺฌิมุจฺจารณกฺขโม;
มนุสฺโส วามนุสฺโส วา, เทติ กายาทินา ติธาฯ

๑๔๐๙. ปฏิคฺคณฺหาติ ตํ ภิกฺขุ, ทียมานํ สเจ ทฺวิธา;
เอวํ ปญฺจงฺคสํโยเค, คหณํ ตสฺส รูหติฯ

๑๔๑๐. ทายโก คคนฏฺโฐ เจ, ภูมฏฺโฐ เจตโร สิยา;
ภูมฏฺฐสฺส จ สีเสน, คคนฏฺฐสฺส เทหิโนฯ

๑๔๑๑. ยมาสนฺนตรํ องฺคํ, โอริมเนฺตน ตสฺส ตุ;
ทาตุํ วาปิ คเหตุํ วา, วินา หตฺถํ ปสาริตํฯ

๑๔๑๒. หตฺถปาโส มิเนตโพฺพ, นคฏฺฐาทีสฺวยํ นโย;
เอวรูเป ปน ฐาเน, ฐตฺวา เจ เทติ วฏฺฏติฯ

๑๔๑๓. ปกฺขี วา มุขตุเณฺฑน, หตฺถี โสณฺฑาย วา ปน;
สเจ ยํ กิญฺจิ ปุปฺผํ วา, ผลํ วา เทติ วฏฺฏติฯ

๑๔๑๔. อตฺตพฺยญฺชนปุณฺณานิ, ภาชนานิ พหูนิปิ;
สีเสนาทาย ภิกฺขุสฺส, คนฺตฺวา กสฺสจิ สนฺติกํฯ

๑๔๑๕. อีสกํ ปน โอนตฺวา, ‘‘คณฺหา’’ติ ยทิ ภาสติ;
เตน หตฺถํ ปสาเรตฺวา, เหฏฺฐิมํ ปน ภาชนํฯ

๑๔๑๖. ปฏิจฺฉิตพฺพํ ตํ เอก- เทเสนาปิ จ ภิกฺขุนา;
โหนฺติ เอตฺตาวตา ตานิ, คหิตาเนว สพฺพโสฯ

๑๔๑๗. ตโต ปฏฺฐาย ตํ สพฺพํ, โอโรเปตฺวา ยถาสุขํ;
อุคฺฆาเฏตฺวา ตโต อิฏฺฐํ, คเหตุํ ปน วฏฺฏติฯ

๑๔๑๘. ปจฺฉิอาทิมฺหิ วตฺตพฺพ-มตฺถิ กิํ เอกภาชเน;
กาชภตฺตํ หรนฺโต เจ, โอนตฺวา เทติ วฏฺฏติฯ

๑๔๑๙. ติํสหโตฺถ สิยา เวฬุ, อเนฺตสุ จ ทุเว ฆฏา;
สปฺปิโน, คหิเตกสฺมิํ, สพฺพํ คหิตเมว ตํฯ

๑๔๒๐. พหุปตฺตา จ มเญฺจ วา, ปีเฐ วา กฏสารเก;
ฐปิตา ทายโก หตฺถ-ปาเส ฐตฺวาน เทติ เจฯ

๑๔๒๑. ปฏิคฺคหณสญฺญาย, มญฺจาทีนิ สเจ ปน;
นิสีทติ ผุสิตฺวา โย, ยญฺจ ปเตฺตสุ ทียติฯ

๑๔๒๒. คหิตํ เตน ตํ สพฺพํ, โหติเยว น สํสโย;
ปฏิคฺคเหสฺสามิเจฺจว, มญฺจาทีนิ สเจ ปนฯ

๑๔๒๓. คหิตํ โหติ ตํ สพฺพํ, อารุหิตฺวา นิสีทติ;
อาหจฺจ กุจฺฉิยา กุจฺฉิํ, ฐิตา ปตฺตา หิ ภูมิยํฯ

๑๔๒๔. ยํ ยํ องฺคุลิยา วาปิ, ผุสิตฺวา สูจิยาปิ วา;
นิสิโนฺน ตตฺถ ตเตฺถว, ทียมานํ ตุ วฏฺฏติฯ

๑๔๒๕. กฏสาเร มหนฺตสฺมิํ, ตถา หตฺถตฺถราทิสุ;
คณฺหโต หตฺถปาสสฺมิํ, วิชฺชมาเน ตุ วฏฺฏติฯ

๑๔๒๖. ตตฺถชาตกปเณฺณสุ, คเหตุํ น จ วฏฺฏติ;
น ปเนตานิ กาเยน, ปฏิพทฺธานิ โหนฺติ หิฯ

๑๔๒๗. อสํหาริมปาสาเณ , ผลเก วาปิ ตาทิเส;
ขาณุพเทฺธปิ วา มเญฺจ, คหณํ เนว รูหติฯ

๑๔๒๘. ตินฺติณิกาทิปเณฺณสุ, ภูมิยํ ปตฺถเฏสุ วา;
ธาเรตุมสมตฺถตฺตา, คหณํ น จ รูหติฯ

๑๔๒๙. หตฺถปาสมติกฺกมฺม, ทีฆทเณฺฑน เทติ เจ;
วตฺตโพฺพ ภิกฺขุนาคนฺตฺวา, เทหีติ ปริเวสโกฯ

๑๔๓๐. สเจ ปเตฺต รโช โหติ, โธวิตโพฺพ ชเล สติ;
ตสฺมิํ อสติ ปุญฺฉิตฺวา, คเหตโพฺพ อเสสโตฯ

๑๔๓๑. ปิณฺฑาย วิจรนฺตสฺส, รชํ ปตติ เจ ปน;
ภิกฺขา ปฏิคฺคเหตฺวาว, คเหตพฺพา วิชานตาฯ

๑๔๓๒. อปฺปฏิคฺคหิเต ภิกฺขุํ, คณฺหโต ปน ทุกฺกฏํ;
ปฏิคฺคเหตฺวานาปตฺติ, ปจฺฉา ตํ ปริภุญฺชโตฯ

๑๔๓๓. ‘‘ปฏิคฺคเหตฺวา เทถา’’ติ, วุเตฺต ตํ วจนํ ปน;
อสุตฺวานาทิยิตฺวา วา, เทนฺติ เจ นตฺถิ ทุกฺกฏํฯ

๑๔๓๔. ปจฺฉา ปฏิคฺคเหตฺวาว, คเหตพฺพํ วิชานตา;
สเจ รชํ นิปาเตติ, มหาวาโต ตโต ตโตฯ

๑๔๓๕. ปสกฺกา จ สิยา ภิกฺขํ, คเหตุํ ยทิ ภิกฺขุนา;
อญฺญสฺส ทาตุกาเมน, คเหตุํ ปน วฎฺฎติฯ

๑๔๓๖. สามเณรสฺส ตํ ทตฺวา, ทินฺนํ วา เตน ตํ ปุน;
ตสฺส วิสฺสาสโต วาปิ, ภุญฺชิตุํ ปน วฎฺฎติฯ

๑๔๓๗. ภิกฺขาจาเร สเจ ภตฺตํ, สรชํ เทติ ภิกฺขุโน;
‘‘ปฏิคฺคเหตฺวา ภิกฺขํ ตฺวํ, คณฺห วา ภุญฺช วา’’ติ จฯ

๑๔๓๘. วตฺตโพฺพ โส ตถา เตน, กตฺตพฺพเญฺจว ภิกฺขุนา;
รชํ อุปริ ภตฺตสฺส, ตสฺสุปฺลวติ เจ ปนฯ

๑๔๓๙. กญฺชิกํ ตุ ปวาเหตฺวา, ภุญฺชิตพฺพํ ยถาสุขํ;
อโนฺต ปฏิคฺคเหตพฺพํ, ปวิฎฺฐํ ตุ สเจ ปนฯ

๑๔๔๐. ปตฺติตํ สุกฺขภเตฺต เจ, อปนียาว ตํ รชํ;
สุขุมํ เจ สภตฺตมฺปิ, ภุญฺชิตพฺพํ ยถาสุขํฯ

๑๔๔๑. อุฬุงฺเกนาหริตฺวาปิ , เทนฺตสฺส ปฐมํ ปน;
เถโว อุฬุงฺกโต ปเตฺต, สเจ ปตติ วฎฺฎติฯ

๑๔๔๒. ภตฺต อากิรมาเนน ตุ, จรุเกน ตโต ปน;
มสิ วา ฉาริกา วาปิ, สเจ ปตติ ภาชเนฯ

๑๔๔๓. ตสฺส จาภิหฎตฺตาปิ, น โทโส อุปลพฺภติ;
อนนฺตรสฺส ภิกฺขุสฺส, ทียมานํ ตุ ปตฺตโตฯ

๑๔๔๔. อุปฺปภิตฺวา สเจ ปเตฺต, อิตรสฺส จ ภิกฺขุโน;
ปตติ วฏฺฏเตวายํ, ปฏิคฺคหิตเมว ตํฯ

๑๔๔๕. ปายาสสฺส จ ปูเรตฺวา, ปตฺตํ เจ เทนฺติ ภิกฺขุโน;
อุณฺหตฺตา ปน ตํ เหฏฺฐา, คเหตุํ น จ สกฺกติฯ

๑๔๔๖. วฏฺฏตีติ จ นิทฺทิฏฺฐํ, คเหตุํ มุขวฏฺฏิยํ;
น สกฺกา เจ คเหตโพฺพ, ตถา อาธารเกนปิฯ

๑๔๔๗. สเจ อาสนสาลายํ, คเหตฺวา ปตฺตมตฺตโน;
นิทฺทายติ นิสิโนฺนว, ทียมานํ น ชานติฯ

๑๔๔๘. เนวาหริยมานํ วา, อปฺปฏิคฺคหิตเมว ตํ;
อาโภคํ ปน กตฺวา เจ, นิสิโนฺน โหติ วฏฺฏติฯ

๑๔๔๙. สเจ หเตฺถน มุญฺจิตฺวา, ปตฺตํ อาธารกมฺปิ วา;
เปเลฺลตฺวา ปน ปาเทน, นิทฺทายติ หิ วฏฺฏติฯ

๑๔๕๐. ปาเทนาธารกํ อกฺก-มิตฺวาปิ ปฏิคณฺหโต;
ชาครสฺสาปิ โหเตว, คหณสฺมึ อนาทโรฯ

๑๔๕๑. ตสฺมา ตํ น จ กาตพฺพํ, ภิกฺขุนา วินยญฺญุนา;
ยํ ทียมานํ ปตติ, คเหตุํ ตํ ตุ วฏฺฏติฯ

๑๔๕๒. ภุญฺชนฺตานญฺจ ทนฺตา วา, ขียนฺติปิ นขาปิ วา;
ตถา ปตฺตสฺส วโณฺณ วา, อโพฺพหารนโย อยํฯ

๑๔๕๓. สตฺถเกนุจฺฉุอาทีนิ, ผาเลนฺตานํ สเจ มลํ;
ปญฺญายติ หิ ตํ เตสุ, สิยา นวสมุฏฺฐิตํฯ

๑๔๕๔. ปฏิคฺคเหตฺวา ตํ ปจฺฉา, ขาทิตพฺพํ ตุ ภิกฺขุนา;
น ปญฺญายติ เจ ตสฺมึ, มลํ วฏฺฏติ ขาทิตุํฯ

๑๔๕๕. ปิสนฺตานมฺปิ เภสชฺชํ, โกเฏฺฏนฺตานมฺปิ วา ตถา;
นิสโททุกฺขลาทีนํ, ขียเนปิ อยํ นโยฯ

๑๔๕๖. เภสชฺชตฺถาย ตาเปตฺวา, วาสึ ขีเร ขิปนฺติ เจ;
อุเฏฺฐติ นีลิกา ตตฺถ, สตฺถเก วิย นิจฺฉโยฯ

๑๔๕๗. สเจ อามกตเกฺก วา, ขีเร วา ปกฺขิปนฺติ ตํ;
สามปากนิมิตฺตมฺหา, น ตุ มุจฺจติ ทุกฺกฏาฯ

๑๔๕๘. ปิณฺฑาย วิจรนฺตสฺส, วสฺสกาเลสุ ภิกฺขุโน;
ปเตฺต ปตติ เจ โตยํ, กิลิฏฺฐํ กายวตฺถโตฯ

๑๔๕๙. ปจฺฉา ปฏิคฺคเหตฺวา ตํ, ภุญฺชิตพฺพํ ยถาสุขํ;
เอเสว จ นโย วุโตฺต, รุกฺขมูเลปิ ภุญฺชโตฯ

๑๔๖๐. สตฺตาหํ ปน วสฺสเนฺต, เทเว สุทฺธํ ชลํ สเจ;
อโพฺภกาเสปิ วา ปเตฺต, โตยํ ปตติ วฎฺฎติฯ

๑๔๖๑. โอทนํ ปน เทเนฺตน, สามเณรสฺส ภิกฺขุนา;
ทาตโพฺพ อจฺฉุปเนฺตน, ตสฺส ปตฺตคโตทนํฯ

๑๔๖๒. ปฏิคฺคเหตฺวา วา ปตฺตํ, ทาตโพฺพ ตสฺส โอทโน;
ฉุปิตฺวา เทติ เจ ภตฺตํ, ตํ ปนุคฺคหิตํ สิยาฯ

๑๔๖๓. อญฺญสฺส ทาตุกาเมน, ปริจฺจตฺตํ สเจ ปน;
ยาว หตฺถคตํ ตาว, ปฎิคฺคหิตเมว ตํฯ

๑๔๖๔. ‘‘คณฺหา’’ติ นิรเปโกฺขว, ปตฺตมาธารเก ฐิตํ;
สเจ วทติ ปจฺฉา ตํ, ปฎิคฺคเณฺหยฺย ปณฺฑิโตฯ

๑๔๖๕. สาเปโกฺขเยว โย ปตฺตํ, ฐเปตฺวาธารเก ปน;
‘‘เอโตฺต ปูวมฺปิ ภตฺตํ วา, กิญฺจิ คณฺหา’’ติ ภาสติฯ

๑๔๖๖. สามเณโรปิ ตํ ภตฺตํ, โธวิตฺวา หตฺถมตฺตโน;
อตฺตปตฺตคตํ ภตฺตํ, อผุสิตฺวา สเจ ปนฯ

๑๔๖๗. ปกฺขิปโนฺต สตกฺขตฺตุํ, อุทฺธริตฺวาปิ คณฺหตุ;
ตํปฎิคฺคหเณ กิจฺจํ, ปุน ตสฺส น วิชฺชติฯ

๑๔๖๘. อตฺตปตฺตคตํ ภตฺตํ, ผุสิตฺวา ยทิ คณฺหติ;
ปจฺฉา ปฎิคฺคเหตพฺพํ, สํสฎฺฐตฺตา ปเรน ตํฯ

๑๔๖๙. ภิกฺขูนํ ยาคุอาทีนํ, ปจเน ภาชเน ปน;
ปกฺขิปิตฺวา ฐเปเนฺตน, อญฺญสฺสตฺถาย โอทนํฯ

๑๔๗๐. ภาชนุปริ หเตฺถสุ, สามเณรสฺส ปกฺขิเป;
ปติตํ หตฺถโต ตสฺมิํ, น กโรติ อกปฺปิยํฯ

๑๔๗๑. ปริจฺจตฺตญฺหิ ตํ เอวํ, อกตฺวากิรเตว เจ;
ภุญฺชิตพฺพํ ตุ ตํ กตฺวา, ปตฺตํ วิย นิรามิสํฯ

๑๔๗๒. สเจ ยาคุกุฎํ ปุณฺณํ, สามเณโร หิ ทุพฺพโล;
ภิกฺขุํ ปฎิคฺคหาเปตุํ, น สโกฺกติ หิ ตํ ปุนฯ

๑๔๗๓. ยาคุสฺส คีวํ ปตฺตสฺส, ฐเปตฺวา มุขวฎฺฎิยํ;
ภิกฺขุนา อุปนีตสฺส, อาวเชฺชติ หิ วฎฺฎติฯ

๑๔๗๔. อถ วา ภูมิยํเยว, หเตฺถ ภิกฺขุ ฐเปติ เจ;
อาโรเปติ ปวเฎฺฎตฺวา, ตตฺถ เจ ปน วฎฺฎติฯ

๑๔๗๕. อตฺตปจฺฉุจฺฉุภาเรสุ, อยเมว วินิจฺฉโย;
เทฺว ตโย สามเณรา วา, เทนฺติ เจ คหณูปคํฯ

๑๔๗๖ ภารเมกสฺส ภิกฺขุสฺส, คเหตุํ ปน วฏฺฏติ;
เอเกน วา ตถา ทินฺนํ, คณฺหนฺติ เทฺว ตโยปิ วาฯ

๑๔๗๗ มญฺจสฺส ปาเท ปีฐสฺส, ปาเท เตลฆฏาทิกํ;
ลเคฺคนฺติ ตตฺถ ภิกฺขุสฺส, วฏฺฏเตว นิสีทิตุํฯ

๑๔๗๘ อปฺปฏิคฺคหิตํ เหฏฺฐา-มเญฺจ เจ เตลถาลกํ;
สมฺมุชฺชโนฺต จ ฆเฏฺฏติ, น ปนุคฺคหิตํ สิยาฯ

๑๔๗๙ ปฏิคฺคหิตสญฺญาย, อปฺปฏิคฺคหิตํ ปน;
คณฺหิตฺวา ปุน ตํ ญตฺวา, ฐเปตุํ ตตฺถ วฏฺฏติฯ

๑๔๘๐ วิวริตฺวา สเจ ปุเพฺพ, ฐปิตํ ปิหิตมฺปิ จ;
ตเถว ตํ ฐเปตพฺพํ, กตฺตพฺพํ น ปนญฺญถาฯ

๑๔๘๑ พหิ ฐเปติ เจ เตน, ฉุปิตพฺพํ น ตํ ปุน;
ยทิ ฉุปติ เจ ญตฺวา, ตํ ปนุคฺคหิตํ สิยาฯ

๑๔๘๒ ปฏิคฺคหิตเตลสฺมึ, อุเฎฺฐติ ยทิ กณฺณกา;
สิงฺคีเวราทิเก มูเล, ฆนจุณฺณมฺปิ วา ตถาฯ

๑๔๘๓ ตํสมุฏฺฐานโต สพฺพํ, ตเณฺณวาติ ปวุจฺจติ;
ปฏิคฺคหณกิจฺจํ ตุ, ตสฺมึ ปุน น วิชฺชติฯ

๑๔๘๔ ตาลํ วา นาฬิเกรํ วา, อารุโฬฺห โกจิ ปุคฺคโล;
ตตฺรโฎฺฐ ตาลปิณฺฑึ โส, โอตาเรตฺวาน รชฺชุยาฯ

๑๔๘๕ สเจ วทติ ‘‘คณฺหา’’ติ, น คเหตพฺพเมว จ;
ตมโญฺญ ปน ภูมโฎฺฐ, คเหตฺวา เทติ วฏฺฏติฯ

๑๔๘๖ ฉินฺทิตฺวา เจ วตึ อุจฺฉุํ, ผลํ วา เทติ คณฺหิตุํ;
ทณฺฑเก อผุสิตฺวาว, นิคฺคตํ ปน วฏฺฏติฯ

๑๔๘๗ สเจ น ปุถุโล โหติ, ปากาโร อติอุจฺจโก;
อโนฺตฐฺฐิตพหิฏฺฐานํ, หตฺถปาโส ปโหติ เจฯ

๑๔๘๘ อุทฺธํ หตฺถสตํ คนฺตฺวา, สมฺปตฺตํ ปุน ตํ ปน;
คณฺหโต ภิกฺขุโน โทโส, โกจิ เนวูปลพฺภติฯ

๑๔๘๙ ภิกฺขุโน สามเณรํ ตุ, ขเนฺธน วหโต สเจ;
ผลํ คเหตฺวา ตเตฺรว, นิสิโนฺน เทติ วฏฺฏติฯ

๑๔๙๐ อปโรปิ วหโนฺตว, ภิกฺขุํ โย โกจิ ปุคฺคโล;
ผลํ ขเนฺธ นิสิตฺนสฺส, ภิกฺขุโน เทติ วฏฺฏติฯ

๑๔๙๑ คเหตฺวา ผลินึ สาขํ, ฉายตฺถํ ยทิ คจฺฉติ;
ปุน จิเตฺต สมุปฺปเนฺน, ขาทิตุํ ปน ภิกฺขุโนฯ

๑๔๙๒. สาขํ ปฏิคฺคหาเปตฺวา, ผลํ ขาทติ วฏฺฏติ;
มกฺขิกานํ นิวารตฺถํ, คหิตายปฺยยํ นโยฯ

๑๔๙๓. กปฺปิยํ ปน กาเรตฺวา, ปฏิคฺคณฺหาติ ตํ ปุน;
โภตฺตุกาโม สเจ มูล-คหณํเยว วฏฺฏติฯ

๑๔๙๔. มาตาปิตูนมตฺถาย, คเหตฺวา สปฺปิอาทิกํ;
คจฺฉโนฺต อนฺตรามเคฺค, ยํ อิจฺฉติ ตโต ปนฯ

๑๔๙๕. ตํ โส ปฏิคฺคหาเปตฺวา, ปริภุญฺชติ วฏฺฏติ;
ตํ ปฏิคฺคหิตํ มูล-คหณํเยว วฏฺฏติฯ

๑๔๙๖. สามเณรสฺส ปาเถยฺย-ตณฺฑุเล ภิกฺขุ คณฺหติ;
ภิกฺขุสฺส สามเณโรปิ, คเหตฺวา ปน คจฺฉติฯ

๑๔๙๗. ตณฺฑุเลสุ หิ ขีเณสุ, อตฺตนา คหิเตสุ โส;
สเจ ยาคุํ ปจิตฺวาน, ตณฺฑุเลหิตเรหิปิฯ

๑๔๙๘. อภินฺนํ ทฺวีสุ ปเตฺตสุ, อากิริตฺวา ปนตฺตโน;
ยาคุํ ภิกฺขุสฺส ตํ ทตฺวา, สยํ ปิวติ ตสฺส เจฯ

๑๔๙๙. สนฺนิธิปจฺจยา เนว, น อุคฺคหิตการณา;
สามเณรสฺส ปีตตฺตา, โทโส ภิกฺขุสฺส วิชฺชติฯ

๑๕๐๐. มาตาปิตูนมตฺถาย, เตลาทึ หรโตปิ จ;
สาขํ ฉายาทิอตฺถาย, อิมสฺส น วิเสสตาฯ

๑๕๐๑. ตสฺมา หิสฺส วิเสสสฺส, จิเนฺตตพฺพํ ตุ การณํ;
ตสฺส สาลยภาวํ ตุ, วิเสสํ ตกฺกยามหํฯ

๑๕๐๒. ตณฺฑุเล ปน โธวิตฺวา, นิจฺจาเลตฺญฺหิ เจลโก;
น สโกฺกติ สเจ เต จ, ตณฺฑุเล ภาชนมฺปิ จฯ

๑๕๐๓. ปฏิคฺคเหตฺวา โธวิตฺวา, อาโรเปตฺวา ปนุทฺธนํ;
ภิกฺขุนาคฺคิ น กาตโพฺพ, วิวริตฺวาปิ ปกฺกตาฯ

๑๕๐๔. ญาตพฺพา ปกฺกกาลสฺมึ, โอโรเปตฺวา ยถาสุขํ;
ภุญฺชิตพฺพํ, น ปจฺฉสฺส, ปฏิคฺคหณการณํฯ

๑๕๐๕. อาโรเปตฺวา สเจ ภิกฺขุ, อุทฺธนํ สุทฺธภาชนํ;
อุทกํ ยาคุอตฺถาย, ตาเปติ ยทิ วฏฺฏติฯ

๑๕๐๖. ฉฑฺตฺต ปนุทเก โกจิ, เจ ปกฺขิปติ ตณฺฑุเล;
ตโต ปฏฺฐาย เตนคฺคิ, น กาตโพฺพว ภิกฺขุนาฯ

๑๕๐๗. ปฏิคฺคเหตฺวา ตํ ยาคุํ, ปาตุํ วฏฺฏติ ภิกฺขุโน;
สเจ ปจติ ปจฺฉา ตํ, สามปากา น มุจฺจติฯ

๑๕๐๘. หตฺถชาตผลํ กิญฺจิ, สห จาเลติ วลฺลิยา;
ตเสฺสว จ ตโต ลทฺธํ, ผลํ กิญฺจิ น วฏฺฏติฯ

๑๕๐๙. ผลรุกฺขํ ปรามฏฺฐุํ, ตมปสฺสยิตุมฺปิ วา;
กณฺฏเก พนฺธิตุํ วาปิ, ภิกฺขุโน กิร วฏฺฏติฯ

๑๕๑๐. สณฺฑาเสน จ ทีเฆน, คเหตฺวา ถาลกํ ปน;
ปจโต ภิกฺขุโน เตลํ, ภสฺมํ ปตติ ตตฺถ เจฯ

๑๕๑๑. อมุญฺจเนฺตน หเตฺถน, ปจิตฺวา เตลถาลกํ;
โอตาเรตฺวาว ตํ ปจฺฉา, ปฏิคฺคเณฺหยฺย วฏฺฏติฯ

๑๕๑๒. ปฏิคฺคเหตฺวา องฺคาเร, ตานิ ทารูนิ วา ปน;
ฐปิตานิ สเจ โหนฺติ, ปุพฺพคาโหว วฏฺฏติฯ

๑๕๑๓. อลจฺฉํ ขาทติ เจ ภิกฺขุ, สามเณโรปิ อิจฺฉติ;
‘‘ฉินฺทิตฺวา ตฺวมิโต คณฺห’’, อิติ วุโตฺต จ คณฺหติฯ

๑๕๑๔. นตฺถว อวเสสสฺส, ปฏิคฺคหณการณํ;
ขาทโต คุฬปิณฺฑมฺปิ, อยเมว วินิจฺฉโยฯ

๑๕๑๕. กตฺตุํ สาครโตเยน, โลณกิจฺจํ ตุ วฏฺฏติ;
ยาวชีวิกสงฺขาตํ, โตยตฺตา น ตุ คจฺฉติฯ

๑๕๑๖. อิทํ กาลวินิมฺมุตฺตํ, อุทกํ ปริทีปิตํ;
นิพฺพานํ วิย นิพฺพาน-กุสเลน มเหสินาฯ

๑๕๑๗. อุทเกน สมา วุตฺตา, หิมสฺส กรกาปิ จ;
กูปาทีสุ ชลํ ปาตุํ, พหลมฺปิ จ วฏฺฏติฯ

๑๕๑๘. เขเตฺตสุ กสิตฏฺฐาเน, พหลํ ตํ น วฏฺฏติ;
สนฺทิตฺวา ยทิ ตํ คนฺตฺวา, นทึ ปูเรติ วฏฺฏติฯ

๑๕๑๙. โสเพฺภสุ กกุธาทีนํ, ชเล ปุปฺผสมากุเล;
น ญายติ รโส เตสํ, น ปฏิคฺคหณการณํฯ

๑๕๒๐. สเรณุกานิ ปุปฺผานิ, ปานียสฺส ฆเฏ ปน;
ปกฺขิตฺตานิ สเจ โหนฺติ, ปฏิคฺคเณฺหยฺย ตํ ปนฯ

๑๕๒๑. ปฏิคฺคเหตฺวา เทยฺยานิ, วาสปุปฺผานิ ตตฺถ วา;
กมลฺลิกาสุ ทินฺนาสุ, อโพฺพหาโรติ วฏฺฏติฯ

๑๕๒๒. อปฺปฏิคฺคหิตเสฺสว , ทนฺตกฏฺฐสฺส โย รโส;
อชานนฺตสฺส ปาจิตฺติ, โส เจ วิสติ ขาทโตฯ

๑๕๒๓. สรีรเฏฺฐสุ ภูเตสุ, กึ วฏฺฏติ? น วฏฺฏติ?
กปฺปากปฺปิยมํสานํ, ขีรํ สพฺพมฺปิ วฏฺฏติฯ

๑๕๒๔. กณฺณกฺขิคูถโก ทนฺต- มลํ มุตฺตํ กรีสกํ;
เสมฺหํ สิงฺฆาณิกา เขโฬ, อสฺสุ โลณนฺติ วฏฺฏติฯ

๑๕๒๕. ยํ ปเนตฺถ สกฏฺฐานา, จวิตฺวา ปติตํ สิยา;
ปเตฺต วา ปน หเตฺถ วา, ปฏิคฺคเณฺหยฺย ตํ ปุนฯ

๑๕๒๖. องฺคลคฺคมวิจฺฉนฺนํ, ปฏิคฺคหิตเมว ตํ;
อุณฺหยาคุํ ปิวนฺตสฺส, เสโท หเตฺถสฺ ชายติฯ

๑๕๒๗. ปิณฺฑาย วิจรนฺตสฺส, เสโท หตฺถานุสารโต;
โอโรหติ สเจ ปตฺตํ, น ปฏิคฺคหณการณํฯ

๑๕๒๘. สามํ คเหตฺวา จตฺตาริ, วิกฏานิ นทายเก;
สปฺปทฏฺฐกฺขเณเยว, น โทโส ปริภุญฺชโตฯ

๑๕๒๙. ปถวิํ มตฺติกตฺถาย, ขณิตุํ ฉินฺทิตุมฺปิ วา;
ตรุมฺปิ ฉาริกตฺถาย, ภิกฺขุโน ปน วฏฺฏติฯ

๑๕๓๐. อจฺฉทคาหนิรเปกฺขนิสชฺชโต จ;
สิกฺขปฺปหานมรเณหิ จ ลิงฺคเภทา;
ทาเนน ตสฺส จ ปรสฺส อภิกฺขุกสฺส;
สพฺพํ ปฏิคฺคหณเมติ วินาสเมวํฯ

๑๕๓๑. หรุปจิเณฺณ นิทฺทิฏฺฐํ, คหณฺคฺคหิตสฺสปิ;
อโนฺตวุเตฺถ สยํปเกฺก, อโนฺตปเกฺก จ ทุกฺกฏํฯ

๑๕๓๒. ปฏิคฺคหิตเก ตสฺมิํ, อปฺปฏิคฺคหิตสญฺญิโน;
ตเตฺถ เวมติกสฺสาปิ, โหติ อาปตฺติ ทุกฺกฏํฯ

๑๕๓๓. ปฏิคฺคหิตสญฺญิสฺส , ทนฺตโปโนทเกสฺปิ;
น โทเสฬกโลเมน, สมุฏฺฐานาทโย สมาฯ

๑๕๓๔. นวมชฺฌิมเถรภิกฺขุนีนํ;
อวิเสเสน ยติจฺฉิตพฺพโก;
สกโล อสมาสโตว มยา;
กถิโต เอเตฺถ วินิจฺฉโย ตโตฯ

ทนฺตโปนกถาฯ

โภชนวโคฺค จตุโตฺถฯ

๑๕๓๕. ยํกิญฺจิเจลกาทีนํ, ติตฺถิยานํ ปนามิสํ;
เทนฺตเสฺสกปโยเคน, เอกํ ปาจิตฺติยํ สิยาฯ

๑๕๓๖. วิฉินฺทิตฺวาน เทนฺตสฺส, ปโยคคณนาวสา;
โหนฺติ ปาจิตฺติโย ตสฺส, ติกปาจิตฺติยํ สิยาฯ

๑๕๓๗ อุทกํ ทนฺตโปนํ วา, เทนฺตสฺส จ อติตฺถิเย;
ติตฺถิโยติ จ สญฺญิสฺส, ทุกฺกฏํ วิมติสฺส จฯ

๑๕๓๘ ทาเปนฺตสฺส ปนญฺญน, สามเณราทิเกน วา;
นิกฺขิตฺตภาชเน เตสํ, เทนฺตสฺส พหิเลปนํฯ

๑๕๓๙ ฐเปตฺวา โภชนํ เตสํ, สนฺติเก ‘‘คณฺหถา’’ติ จ;
วทนฺตสฺส อนาปตฺติ, สมุฏฺฐาเนฬกูปมํฯ

อเจลกกถาฯ

๑๕๔๐ ทาเปตฺวา วา อทาเปตฺวา, ภิกฺขุ ยํ กิญฺจิ อามิสํ;
กตฺตุกาโม สเจ สทฺธึ, หสนาทีนิ อิตฺถิยาฯ

๑๕๔๑ อุโยฺยเชติ หิ ‘‘คจฺฉา’’ติ, วตฺวา ตปฺปจฺจยา ปน;
ตสฺสุโยฺยชนมตฺตสฺมึ, ทุกฺกฏํ ปฐเมน จฯ

๑๕๔๒ ปเทนสฺสุปจารสฺมึ, อติกฺกเนฺต จ ทุกฺกฏํ;
ทุติเยนสฺส ปาจิตฺติ, สีมาติกฺกมเน ปนฯ

๑๕๔๓ ทสฺสเน อุปจารสฺส, หตฺถา ทฺวาทส เทสิตา;
ปมาณํ สวเน เจวํ, อโชฺฌกาเส น เจตเรฯ

๑๕๔๔ ภิกฺขุสฺมึ ติกปาจิตฺติ, อิตเร ติกทุกฺกฏํ;
อุภินฺนํ ทุกฺกฏํ วุตฺตํ, กลิสาสนโรปเนฯ

๑๕๔๕ อุโยฺยเชนฺตสฺส กิเจฺจน, น โทสุมฺมตฺตกาทิโน;
อทินฺนาทานตุลฺยาว, สมุฏฺฐานาทโย นยาฯ

อุโยฺยชนกถาฯ

๑๕๔๖ ขุทฺทเก ปิฏฺฐิวํสํ โย, อติกฺกมฺม นิสีทติ;
สโภชเน กุเล ตสฺส, โหติ ปาจิตฺติ ภิกฺขุโนฯ

๑๕๔๗ หตฺถปาสํ อติกฺกมฺม, ปิฏฺฐิสงฺฆาฏกสฺส จ;
สยนสฺส ปนาสเนฺน, ฐาเน โทโส มหลฺลเกฯ

๑๕๔๘ อสยนิฆเร ตสฺส, สยนิฆรสญฺญิโน;
ตตฺถ เวมติกสฺสาปิ, ทุกฺกฏํ ปริทีปิตํฯ

๑๕๔๙ นิสีทนฺตสฺสนาปตฺติ, ภิกฺขุสฺส ทุติเย สติ;
วีตราเคสุ วา เตสุ, นิกฺขเนฺตสุ อุโภสุ วาฯ

๑๕๕๐ นิสินฺนสฺสานติกฺกมฺม, ปเทสํ วุตฺตลกฺขณํ;
สมุฏฺฐานาทโย ตุลฺยา, ปฐมนฺติมวตฺถุนาฯ

สโภชนกถาฯ

๑๕๕๑ ตตฺเถ ปญฺจเม เจว, วตฺตพฺพํ นตฺถิ กิญฺจิปิ;
วตฺตพฺพํ ยญฺจ ตํ สพฺพํ, วุตฺตํ อนิยตทฺวเยฯ

๑๕๕๒ สมุฏฺฐานํ ปเนเตสํ, อนนฺตรสมํ มตํ;
อยเมว วิเสโสติ, เตสเมสญฺจ ทีปิโตฯ

รโหปฏิจฺฉนฺนรโหนิสชฺชกถาฯ

๑๕๕๓ โภชนานํ ตุ ปญฺจนฺนํ, วุโตฺต อญฺญตเรน โย;
สนฺตํ ภิกฺขุมนาปุจฺฉา, อาปเชฺชยฺย กุเลสุ เจฯ

๑๕๕๔ จาริตฺตํ ตสฺส ปาจิตฺติ, อญฺญตฺร สมยา สิยา;
ฐเปตฺวา สมยํ ภิกฺขุ, ทุวิธํ วุตฺตลกฺขณํฯ

๑๕๕๕ อตีติวเตฺต มชฺฌเณฺห, ฆรมญฺญสฺส คจฺฉติ;
ฆรูปจาโรกฺกมเน, ปฐเมน หิ ทุกฺกฏํฯ

๑๕๕๖ อติกฺกเนฺต ฆรุมฺมาเร, อปรมฺปิ จ ทุกฺกฏํ;
ทุติเยน จ ปาเทน, ปาจิตฺติ สมติกฺกเมฯ

๑๕๕๗ ทิตฺถฏฺฐาเน สเจ ภิกฺขุํ, โอโลเกตฺวา น ปสฺสติ;
‘‘อสนฺต’’นฺติ อนาปุจฺฉา, ปวิโฏฺฐ นาม วุจฺจติฯ

๑๕๕๘ สเจ ทูเร ฐิโต โหติ, อสโนฺต นาม ภิกฺขุ โส;
นตฺถิ อาโรจเน กิจฺจํ, คเวสิตฺวา อิโต จิโตฯ

๑๕๕๙ นโทฺทโส สมเย สนฺตํ, อาปุจฺฉิตฺวา จ คจฺฉโต;
ภิกฺขุํ ฆเรน มโคฺค เจ, อารามํ คจฺฉโตปิ จฯ

๑๕๖๐ ติตฺถิยานมฺปิ เสยฺยํ วา, ตถา ภิกฺขุนุปสฺสยํ;
อาปทาสนสาลํ วา, ภตฺติยสฺส ฆรมฺปิ วาฯ

๑๕๖๑ ฉิทํ ปน สมุฏฺฐานํ, กถิเนน สมํ มตํ;
กฺริยากฺริยมจิตฺตญฺจ, ติจิตฺตญฺจ ติเวทนํฯ

จาริตฺตกถาฯ

๑๕๖๒ สพฺพาปิ สาทิตพฺพาว, จตุมาสปวารณา;
ภิกฺขุนา อคิลาเนน, ปุน นิจฺจปวารณาฯ

๑๕๖๓ ‘‘วิญฺญาเปสฺสามิ โรคสฺมิํ, สติ เม ปจฺจเย’’ติ จ;
น ปฏิกฺขิปิตพฺพา สา, ‘‘โรโค ทานิ น เม’’ติ จฯ

๑๕๖๔ ติกปาจิตฺติยํ วุตฺตํ, ทุกฺกฏํ นตตฺตฺตริํ;
ตตฺตฺตรินฺติ สญฺญิสฺส, ตตฺถ เวมติกสฺส จฯ

๑๕๖๕ นตตฺตฺตริสญฺญิสฺส, เยหิ เยน ปวาริโต;

ตโต อเญฺญหิ วา ภิโยฺย, อาจิกฺขิตฺวา ยถาตถํฯ

๑๕๖๖. วิญฺญาเปนฺตสฺส ภิกฺขุสฺส, อญฺญสฺสตฺถาย วา ปน;
ญาตกานมนาปตฺติ, อตฺตโน วา ธเนนปิฯ

๑๕๖๗. ตถา อุมฺมตฺตกาทีนํ, อนาปตฺติ ปกาสิตา;
สมุฏฺฐานาทโย สเพฺพ, สญฺจริตฺตสมา มตาฯ

เภสชฺชกถาฯ

๑๕๖๘. อุยฺยุตฺตํ ภิกฺขุโน เสนํ, ทสฺสนตฺถาย คจฺฉโต;
อญฺญตฺร ปจฺจยา ตสฺส, ทุกฺกฏํ ตุ ปเท ปเทฯ

๑๕๖๙. ทสฺสนสฺสุปจารสฺมึ, ฐตฺวา ปาจิตฺติ ปสฺสโต;
อุปจารํ วิมุญฺจิตฺวา, ปสฺสนฺตสฺส ปโยคโตฯ

๑๕๗๐. อาโรหา ปน จตฺตาโร, เทฺว เทฺว ตํปาทรกฺขกา;
เอวํ ทฺวาทสโปโส จ, เอโก **หตฺถี**ติ วุจฺจติฯ

๑๕๗๑. เทฺวปาทรกฺขา อาโรโห, เอโก ติปุริโส**หโย**;
เอโก สารถิ โยเธโก, อาณิรกฺขา ทุเว ชนาฯ

๑๕๗๒. จตุโปโส **รโถ** วุโตฺต, จตุสฺสจฺจวิภาวินา;
จตฺตาโร ปทหตฺถา จ, ปุริสา **ปตฺตี**ติ วุจฺจติฯ

๑๕๗๓. วุตฺตลกฺขณสมฺปนฺนา , อยํ ปจฺฉิมโกฏิยา;
จตุรงฺคสมายุตฺตา, เสนา นาม ปวุจฺจติฯ

๑๕๗๔. หตฺถิอาทีสุ เอเกกํ, ทสฺสนตฺถาย คจฺฉโต;
อนุยฺยุเตฺตปิ อุยฺยุตฺต-สญฺญิสฺสาปิ จ ทุกฺกฏํฯ

๑๕๗๕. อตฺตโน จ ฐิโตกาสํ, สมฺปตฺตํ ปน ปสฺสติ;
อาปทาสุ อนาปตฺติ, ตถารูเป จ ปจฺจเยฯ

อุยฺยุตฺตกถาฯ

๑๕๗๖. อตฺเตฺถ ทิวเส อตฺถ-งฺคเต สูริเย อโรควา;
สเจ ติฏฺฐตุ เสนาย, นิสีทตุ นิปชฺชตุฯ

๑๕๗๗. อากาเส อิทฺธิยา เสยฺยํ, ปกเปฺปตุ จ อิทฺธิมา;
โหเตว ตสฺส ปาจิตฺติ, ติกปาจิตฺติยํ สิยาฯ

๑๕๗๘. อเนเก จ ติรตฺตสฺมึ, อติเรโกติ สญฺญิโน;
ตตฺถ เวมติกสฺสาปิ, โหติ อาปตฺติ ทุกฺกฏํฯ

๑๕๗๙. ปุรารุณาว นิกฺขมฺม, ตติยาย จ รตฺติยา;
น โทโส ปุน วสนฺตสฺส, คิลานสฺสาปทาสุปิฯ

เสนาวาสกถาฯ

๑๕๘๐. อุโยฺยธิกํ พลคฺคํ วา, เสนาพฺยูหมฺปิ วา ปน;
ทสฺสนตฺถายนีกํ วา, โหติ ปาจิตฺติ คจฺฉโตฯ

๑๕๘๑. ปริเม ปน โย วุโตฺต, ‘‘หตฺถี ทฺวาทสโปริโส’’;
อิติ เตน ตโย หตฺถี, ‘‘หตฺถานีก’’นฺติ ทีปิตํฯ

๑๕๘๒. เสเสสุปิ จ เอเสว, นโย เญโยฺย วิภาวินา;
ติณฺณเมฬกโลเมน, สมุฏฺฐานาทโย สมาฯ

อุโยฺยธิกกถาฯ

อเจฬกวโคฺค ปญฺจโมฯ

๑๕๘๓. ปิฏฺฐาทีหิ กตํ มชฺชํ, **สุรา** นามาติ วุจฺจติ;
ปุปฺผาทีหิ กโต สโพฺพ, อาสโว โหติ **เมรยํ**ฯ

๑๕๘๔. พีชโต ปน ปฏฺฐาย, ปิวนฺตสฺสุภยมฺปิ จ;
ปโยเค จ ปโยเค จ, โหติ ปาจิตฺติ ภิกฺขุโนฯ

๑๕๘๕. ติกปาจิตฺติยํ วุตฺตํ, อมเชฺช มชฺชสญฺญิโน;
ตตฺถ เวมติกสฺสาปิ, โหติ อาปตฺติ ทุกฺกฏํฯ

๑๕๘๖. อมชฺชํ มชฺชวณฺณญฺจ, มชฺชคนฺธรสมฺปิ จ;
อริฏฺฐํ โลณโสวีรํ, สุตฺตกํ ปิวโตปิ จฯ

๑๕๘๗. วาสคฺคาหาปนตฺถาย, ปกฺขิปิตฺวาน อีสกํ;
สูปาทีนํ ตุ ปาเกปิ, อนาปตฺติ ปกาสิตาฯ

๑๕๘๘. โหเตฬกสมุฏฺฐานํ, อจิตฺตํ วตฺถุชานนา;
อิทญฺจากุสเลเนว, ปานโต โลกวชฺชกํฯ

สุราปานกถาฯ

๑๕๘๙. เยน เกนจิ อเงฺคน, หสาธิปฺปายิโน ปน;
ผุสโต อุปสมฺปนฺนํ, โหติ ปาจิตฺติ ภิกฺขุโนฯ

๑๕๙๐. สพฺพตฺถ ทุกฺกฏํ กาย-ปฏิพทฺธาทิเก นเย;
ตเถวานุปสมฺปเนฺน, ทีปิตํ ติกทุกฺกฏํฯ

๑๕๙๑. เอตฺถ จานุปสมฺปนฺน-ฏฺฐาเน ติฏฺฐติ ภิกฺขุนี;
ขิฑฺฑาธิปฺปายิโน ตมฺปิ, ผุสนฺตสฺส จ ทุกฺกฏํฯ

๑๕๙๒. อนาปตฺติ นหสาธิ-ปฺปายสฺส ผุสโต ปรํ;
สติ กิเจฺจ ผุสนฺตสฺส, ตถา อุมฺมตฺตกาทิโนฯ

๑๕๙๓. ชเล นิมุชฺชนาทีน-มตฺถาย ปน เกวลํ;
ปทวาเรสุ สเพฺพสุ, โอตรนฺตสฺส ทุกฺกฏํฯ

๑๕๙๔. กีฬาเปกฺโข สเจ หุตฺวา, ชเล อุปริโคปฺผเก;
นิมุเชฺชยฺยปิ วา ภิกฺขุ, อุมฺมุเชฺชยฺย ตเรยฺย วาฯ

๑๕๙๕. ปโยเค จ ปโยเค จ, ตสฺส ปาจิตฺติยํ สิยา;
อโนฺตเยโวทเก ตสฺส, นิมุชฺชิตฺวาน คจฺฉโตฯ

๑๕๙๖. หตฺถปาทปโยเคหิ, ปาจิตฺติํ ปริทีปเย;
หเตฺถเหว ตรนฺตสฺส, หตฺถวาเรหิ การเยฯ

๑๕๙๗. เยน เยน ปนเงฺคน, ภิกฺขุโน ตรโต ชลํ;
ตสฺส ตสฺส ปโยเคน, ปาจิตฺติํ ปริทีปเยฯ

๑๕๙๘. ตรโต ตีรโต วาปิ, ปาจิตฺติ ปตโต ชเล;
ติกปาจิตฺติยํ วุตฺตํ, ตเถว ติกทุกฺกฏํฯ

๑๕๙๙. ปาเชโนฺตปิ สเจ นาวํ, อริเตฺตน ผิเยน วา;
อุสฺสาเรโนฺตปิ ตีเร วา, นาวํ กีฬติ ทุกฺกฏํฯ

๑๖๐๐. หเตฺถน วาปิ ปาเทน, กเฏฺฐน กถลาย วา;
อุทกํ นีหรนฺตสฺส, โหติ อาปตฺติ ทุกฺกฏํฯ

๑๖๐๑. อุทกํ กญฺชิกํ วาปิ, จิกฺขลฺลํ วาปิ วิกฺขิปํ;
กีฬนฺตสฺสาปิ ภิกฺขุสฺส, โหติ อาปตฺติ ทุกฺกฏํฯ

๑๖๐๒. วิคาหิตฺวา ชลํ กิเจฺจ, สติ นิมฺมุชฺชนาทิกํ;
กโรนฺตสฺส อนาปตฺติ, ตถา ปารญฺจ คจฺฉโตฯ

๑๖๐๓. สมุฏฺฐานาทโย ตุลฺยา, ปฐมนฺติมวตฺถุนา;
อนนฺตรสฺสิมสฺสาปิ, นตฺถิ กาจิ วิเสสตาฯ

หสธมฺมกถาฯ

๑๖๐๔. วุจฺจมาโน สเจ ภิกฺขุ, ปญฺญเตฺตเนว ภิกฺขุนา;
อกตฺตุกามตายสฺส, วจนํ ธมฺมเมว วาฯ

๑๖๐๕. โย อสิกฺขิตุกาโมว, น กโรติ ปนาทรํ;
ตสฺสานาทริเย ตสฺมิํ, ปาจิตฺติยมุทีรเยฯ

๑๖๐๖. ติกปาจิตฺติยํ วุตฺตํ, ติกาตีเตน สตฺถุนา;
ตเถวานุปสมฺปนฺนา-นาทเร ติกทุกฺกฏํฯ

๑๖๐๗. สุตฺตเนวาภิธมฺมน, อปญฺญเตฺตน ภิกฺขุนา;

ทุกฺกฏํ สามเณเรน, วุตฺตสฺส อุภเยนปิฯ

๑๖๐๘. ‘‘อาจริยานมยํ คาโห, อมฺหากํ ตุ ปเวณิยา;
อาคโต’’ติ ภณนฺตสฺส, น โทสุมฺมตฺตกาทิโนฯ

๑๖๐๙. เอตฺถ เนว คเหตพฺพํ, การยฺหาจริยุคฺคโห;
โอมสวาทตุลฺยาว, สมุฏฺฐานาทโย นยาฯ

อนาทริยกถาฯ

๑๖๑๐. อยฺสญฺชนนตฺถาย, รูปาทึ อุปสํหเร;
ภยานกํ กถํ วาปิ, กเถยฺย ปรสนฺติเกฯ

๑๖๑๑. ทิสฺวา วา ปน ตํ สุตฺวา, มา วา ภายตุ, ภายตุ;
อิตรสฺส ตุ ภิกฺขุสฺส, โหติ ปาจิตฺติ ตงฺขเณฯ

๑๖๑๒. ติกปาจิตฺติยํ วุตฺตํ, ตเถว ติกทุกฺกฏํ;
สามเณรํ คหฏฺฐํ วา, ภึสาเปนฺตสฺส ภิกฺขุโนฯ

๑๖๑๓. นภึสาเปตุกามสฺส, อนาปตฺตาทิกมฺมิโน;
สมุฏฺฐานาทิ สพฺพมฺปิ, อนนฺตรสมํ มตํฯ

ภึสาปนกถาฯ

๑๖๑๔. โชตึ ตเปฺปตุกาโม เจ, ชลาเปยฺย ชเลยฺย วา;
ฐเปตฺวา โหติ ปาจิตฺติ, ตถารูปํ ตุ ปจฺจยํฯ

๑๖๑๕. สยํ สมาทหนฺตสฺส, ยาว ชาลา น ชายติ;
ตาว สพฺพปโยเคสุ, โหติ อาปตฺติ ทุกฺกฏํฯ

๑๖๑๖. ชาลุฏฺฐาเน ปนาปตฺติ, ปาจิตฺติ ปริทีปิตา;
ชาลาเปนฺตสฺส อเญฺญน, โหติ อาปตฺติ ทุกฺกฏํฯ

๑๖๑๗. คิลานสฺส คิลาโนติ, สญฺญิสฺส วิมติสฺส วา;
อลาตํ อุกฺขิปนฺตสฺส, อวิชฺฌาตํ ตุ ทุกฺกฏํฯ

๑๖๑๘. วิชฺฌาตํ ตุชฺชลนฺตสฺส, ยถาวตฺถุกตา มตา;
อนาปตฺติ คิลานสฺส, กตํ อเญฺญน วา ปนฯ

๑๖๑๙. วิสิเพฺพนฺตสฺส องฺคารํ, ปทีปุชฺชาลนาทิเก;
สมุฏฺฐานาทโย สเพฺพ, สญฺจริตฺตสมา มตาฯ

โชติสมาทหนกถาฯ

๑๖๒๐. อปฺเปเณฺณ อทฺธมาสสฺมึ, เทเส เจ มชฺฌิเม ปน;
‘‘นฺหายิสฺสามี’’ติ จุณฺณํ วา, มตฺติกํ วาปิ โคมยํฯ

๑๖๒๑. อภิสงฺขรโต สพฺพ-ปโยเคสุปิ ทุกฺกฏํ;
นฺหานสฺส ปริโยสาเน, โหติ ปาจิตฺติ ภิกฺขุโนฯ

๑๖๒๒. อติเรกทฺธมาสูน-สญฺญิโน วิมติสฺส วา;
ทุกฺกฏํ อติเรกทฺธ- มาเส จ สมเยสุ จฯ

๑๖๒๓. นหายนฺตสฺส อนาปตฺติ, นทีปารมฺปิ คจฺฉโต;
วาลิกํ อุกฺกิริตฺวาน, กตาวาเฏสุ วา ตถาฯ

๑๖๒๔. ปจฺจนฺติเมปิ วา เทเส, สเพฺพสํ อาปทาสุปิ;
อิทเมฬกโลเมน, สมุฏฺฐานาทินา สมํฯ

นฺหานกถาฯ

๑๖๒๕. จีวรํ ยํ นิวาเสตุํ, สกฺกา ปารุปิตุมฺปิ วา;
ฉนฺนมญฺญตรํ ภิกฺขุ, รชิตฺวา ยตฺถ กตฺถจิฯ

๑๖๒๖. ปเทเส กํสนีเลน, ปตฺตนีเลน วา ปน;
เยน เกนจิ กาเฬน, กทฺทเมนปิ วา ตถาฯ

๑๖๒๗. มงฺคุลสฺส มยูรสฺส, ปิฏฺฐิอกฺขิปฺปมาณกํ;
อกตฺวา กปฺปิยํ พินฺทุํ, ปาจิตฺติ ปริภุญฺชโตฯ

๑๖๒๘. ปาฬิกณฺณิกกปฺโป วา, น จ วฏฺฏติ กตฺถจิ;
เอกํ วาปิ อเนกํ วา, พินฺทุ วฏฺฏติ วฏฺฏกํฯ

๑๖๒๙. อาทินฺเนปิ อนาทินฺน-สญฺญิโน วิมติสฺส จ;
ทุกฺกฏํ มุนินา วุตฺตํ, อนาปตฺติ ปกาสิตาฯ

๑๖๓๐. อกปฺป นเฏฺฐปิ วา สทฺธึ, เตน สํสิพฺพิเตสุ วา;
กฺริยากฺริยมิทํ วุตฺตํ, สมุฏฺฐาเนฬกูปมํฯ

ทุพฺพณฺณกรณกถาฯ

๑๖๓๑. วิกปฺปนา ทุเว วุตฺตา, สมฺมุขาสมฺมุขาติปิ;
สมฺมุขาย วิกเปฺปนฺต, ภิกฺขุเสฺสกสฺส สนฺติเกฯ

๑๖๓๒. เอกตฺตํ พหุภาวํ วา, ทูรสนฺติกตมฺปิ วา;
จีวรานํ ตุ ชานิตฺวา, ยถาวจนโยคโตฯ

๑๖๓๓. “อิมาหํ จีวรํ ตุยฺหํ, วิกเปฺปมี”ติ นิทฺทิเส;
กปฺปเตตฺตาวตา กามํ, นิเธตุํ, น จ กปฺปติฯ

๑๖๓๔. ปริโภคาทิกํ เตน, อปจฺจุทฺธฏโต ปน;
เตน ปจฺจุทฺธเฏเยว, ปริโภคาทิ วฏฺฏติฯ

๑๖๓๕. “สนฺตกํ ปน มยฺหํ ตฺวํ, ปริภุญฺช ปริจฺจช;

ยถาปจฺจยํ กโรหี’’ติ, วุตฺต ปจฺจุทฺธฏํ สิยาฯ

๑๖๓๖. อปรา สมฺมุขา วุตฺตา, ภิกฺขุเสฺสกสฺส สนฺติเก;
ยสฺส กสฺสจิ นามํ ตุ, คเหตฺวา สหธมฺมินํฯ

๑๖๓๗. ‘‘อิมาหํ จีวรํ ติสฺส- ภิกฺขุโน, ติสฺสเถริยา;
วิกเปฺปมี’’ติ วตฺตพฺพํ, วตฺตพฺพํ ปุน เตนปิฯ

๑๖๓๘. ‘‘ติสฺสสฺส ภิกฺขุโน วา ตฺวํ, ตสฺสา ติสฺสาย เถริยา;
สนฺตกํ ปริภุญฺชาหิ, วิสฺสเชฺชหี’’ติ วา ตถาฯ

๑๖๓๙. ตโต ปภุติ สพฺพมฺปิ, ปริโภคาทิ วฏฺฏติ;
เอวํ ปรมฺมุขายาปิ, วตฺตพฺพํ เอกสนฺติเกฯ

๑๖๔๐. ‘‘อิมาหํ จีวรํ ตุยฺหํ, วิกปฺปตฺถาย ทมฺมิ’’ติ;
ปุน เตนปิ วตฺตพฺพํ, ‘‘โก เต มิโตฺต’’ติ ภิกฺขุนาฯ

๑๖๔๑. อิตเรนปิ วตฺตพฺพํ, ‘‘ติโสฺส ติสฺสา’’ติ วา ปุน;
วตฺตพฺพํ ภิกฺขุนา เตน, ‘‘อิทํ ติสฺสสฺส สนฺตกํฯ

๑๖๔๒. ติสฺสาย เถริยา วา ตฺวํ, สนฺตกํ ปริภุญฺช วา;
วิสฺสเชฺชหี’’ติ วา วุตฺต, โหติ ปจฺจุทฺธฏํ ปุนฯ

๑๖๔๓. อิจฺจตาสุ ปน ทฺวีสุ, ยาย กายจิ จีวรํ;
วิกเปฺปตฺวา สธเมฺมสุ, ยสฺส กสฺสจิ ปญฺจสุฯ

๑๖๔๔. อปฺปจฺจุทฺธารกํ วาปิ, อวิสฺสาเสน ตสฺส วา;
เยน ตํ วินยํ กมฺมํ, กตํ ปนิธ ภิกฺขุนาฯ

๑๖๔๕. จีวรํ ปริภุเญฺชยฺย, โหติ ปาจิตฺติ ภิกฺขุโน;
ตเญฺจวาธิฏฺฐหนฺตสฺส, วิสฺสชฺชนฺตสฺส ทุกฺกฏํฯ

๑๖๔๖. ปจฺจุทฺธารกวเตฺถสุ , อปจฺจุทฺธารสญฺญิโน;
ตตฺถ เวมติกสฺสาปิ, โหติ อาปตฺติ ทุกฺกฏํฯ

๑๖๔๗. ปจฺจุทฺธารณสญฺญิสฺส, วิสฺสาสา ปริภุญฺชโต;
อนาปตฺติ สมุฏฺฐานํ, กถิเนนาทินา สมํฯ

วิกปฺปนกถาฯ

๑๖๔๘. อธิฏฺฐานุปคํ ปตฺตํ, จีวรํ วาปิ ตาทิสํ;
ตถา สูจิฆรํ กาย-พนฺธนํ วา นิสีทนํฯ

๑๖๔๙. อปเนตฺวา นิเธนฺตสฺส, หสาเปกฺขสฺส เกวลํ;
โหติ ปาจิตฺติยํ อญฺญํ, อาณาเปนฺตสฺส ทุกฺกฏํฯ

๑๖๕๐. เตนาปนิหิเต ตสฺส, ปาจิตฺติํ ปริทีปเย;

วุตฺตํ อนุปสมฺปนฺน-สนฺตเก ติกทุกฺกฏํฯ

๑๖๕๑. วินา วุตฺตปฺปการานิ, ปตฺตาทีนิ ตโต ปน;
อญฺญํ อปนิเธนฺตสฺส, โหติ อาปตฺติ ทุกฺกฏํฯ

๑๖๕๒. สพฺพสฺวนุปสมฺปนฺน-สนฺตเกสุปิ ทุกฺกฏํ;
ทุนฺนิกฺขิตฺตมนาปตฺติ, ปฏิสามยโต ปนฯ

๑๖๕๓. ตถา ‘‘ธมฺมกถํ กตฺวา, ทสฺสามี’’ติ นิเธติ เจ;
อวิเหเสตุกามสฺส, อกีฬสฺสาทิกมฺมิโนฯ

๑๖๕๔. สมุฏฺฐานาทโย ตุลฺยา, ทุติยนฺติมวตฺถุนา;
อิทํ อกุสเลเนว, สจิตฺตญฺจ ติเวทนํฯ

จีวราปนิธานกถาฯ

สุราปานวโคฺค ฉฏฺโฐฯ

๑๖๕๕. ติรจฺฉานคตํ ปาณํ, มหนฺตํ ขุทฺทกมฺปิ วา;
โหติ ปาจิตฺติยาปตฺติ, มาเรนฺตสฺสสฺส ภิกฺขุโนฯ

๑๖๕๖. อปฺปาเณ ปาณสญฺญิสฺส, วิมติสฺสุภยตฺถ จ;
ทุกฺกฏํ ตุ อนาปตฺติ, อสญฺจิจฺจ อชานโตฯ

๑๖๕๗. ยถา มาเรตุกามสฺส, ตถา อุมฺมตฺตกาทิโน;
สมุฏฺฐานาทโย ตุลฺยา, ตติยนฺติมวตฺถุนาฯ

สญฺจิจฺจปาณกถาฯ

๑๖๕๘. สปฺปาณกํ ชลํ ชานํ, ปาจิตฺติ ปริภุญฺชโต;
ปโยคพหุตายสฺส, ปาจิตฺติพหุตา สิยาฯ

๑๖๕๙. เอเกเนว ปโยเคน, อวิจฺฉิชฺช สเจ ปน;
ปิวโต ปตฺตปูรมฺปิ, เอกํ ปาจิตฺติยํ สิยาฯ

๑๖๖๐. ตาทิเสนุทเกนสฺส, อาวิญฺฉิตฺวาน สามิสํ;
โธวโต ปน ปตฺตํ วา, นิพฺพาเปนฺตสฺส ยาคุโยฯ

๑๖๖๑. หตฺเถน ตํ อุฬุเงฺกน, คเหตฺวา นฺหายโตปิ วา;
ปโยเค จ ปโยเค จ, ปาจิตฺติ ปริทีปิตาฯ

๑๖๖๒. อปฺปาณเกปิ สปฺปาณ-สญฺญิสฺส อุภยตฺถปิ;
วิมติสฺสาปิ ภิกฺขุสฺส, โหติ อาปตฺติ ทุกฺกฏํฯ

๑๖๖๓. สปฺปาเณปิ จ อปฺปาเณ, อปฺปาณมิติ สญฺญิโน;
น โทโส ‘‘ปริโภเคน, น มรนฺตี’’ติ ชานโตฯ

๑๖๖๔. ปตนํ สลภาทีนํ, ญตฺวา สุเทฺธน เจตสา;
ปทีปุชฺชลนเญฺจตฺถ, ญตฺวา สปฺปาณภาวตํฯ

๑๖๖๕. ภุญฺชโต ชลสญฺญาย, เญยฺยา ปณฺณตฺติวชฺชตา;
สิญฺจเน สิญฺจนํ วุตฺตํ, ปริโภเค อิทํ ปนฯ

๑๖๖๖. อยเมว วิเสโสติ, ตสฺส เจว ปนสฺส จ;
อทินฺนาทานตุลฺยาว, สมุฏฺฐานาทโย นยาฯ

สปฺปาณกกถาฯ

๑๖๖๗. นิหตํ ตุ ยถาธมฺมํ, กิจฺจาธิกรณํ ปุน;
นิหาตพฺพนฺติ ปาจิตฺติ, อุโกฺกเฏนฺตสฺส ภิกฺขุโนฯ

๑๖๖๘. “อกตํ ทุกฺกตํ กมฺมํ, กาตพฺพํ ปุนเทวิ’’ติ;
วทตา ปน ตํ กมฺมํ, อุจฺจาเลตุํ น วฏฺฏติฯ

๑๖๖๙. สเจ วิปฺปกเต กเมฺม, ปฏิโกฺกสติ ตํ ปุน;
สญฺญาเปตฺวาว กาตพฺพํ, น กาตพฺพํ ปนญฺญถาฯ

๑๖๗๐. อธเมฺม ปน กมฺมสฺมิํ, ธมฺมกมฺมนฺติ สญฺญิโน;
วิมติสฺสุภยตฺถาปิ, โหติ อาปตฺติ ทุกฺกฏํฯ

๑๖๗๑. “อธเมฺมน จ วเคฺคน, น จ กมฺมารหสฺส วา;
กต’’นฺติ ชานโต นตฺถิ, โทโส อุโกฺกฏเน ปนฯ

๑๖๗๒. ตถา อุมฺมตฺตกาทีน-มนาปตฺติ ปกาสิตา;
โอมสวาทตุลฺยาว, สมุฏฺฐานาทโย นยาฯ

อุโกฺกฏนกถาฯ

๑๖๗๓. สงฺฆาทิเสสํ ทุฏฺฐุลฺลํ, อาปตฺติํ ภิกฺขุโน ปน;
ญตฺวา ฉาทยโต ตสฺส, ปาจิตฺติ ปริยาปุตาฯ

๑๖๗๔. นิกฺขิปิตฺวา ธุรํ ตสฺส, ปฏิจฺฉาทนเหตุกํ;
อาโรเจติ สจญฺญสฺส, โสปิ อญฺญสฺส วาติ หิฯ

๑๖๗๕. เอวํ สตมฺปิ ภิกฺขูนํ, สหสฺสมฺปิ จ ตาว ตํ;
อาปชฺชเตว อาปตฺติํ, ยาว โกฏิ น ฉิชฺชติฯ

๑๖๗๖. มูลนาโรจิตเสฺสว , ทุติยสฺส ปกาสิเต;
ตติเยน นิวตฺติตฺวา, โกฏิ ฉินฺนาติ วุจฺจติฯ

๑๖๗๗. ทุฏฺฐุลฺลาย จ ทุฏฺฐุลฺล-สญฺญี ปาจิตฺติยํ ผุเส;
อิตเรสุ ปน ทฺวีสุ, ทุกฺกฏํ ปริทีปิตํฯ

๑๖๗๘. อทุฏฺฐุลฺลาย สพฺพตฺถ, นิทฺทิฏฺฐํ ติกทุกฺกฏํ;

สพฺพตฺถานุปสมฺปนฺน-วาเรสุปิ จ ทุกฺกฏํฯ

๑๖๗๙. “สงฺฆสฺส เภทนาทีนิ, ภวิสฺสนฺตี”ติ วา ปน;
น จ ฉาเทตุกาโม วา, สภาคํ วา น ปสฺสติฯ

๑๖๘๐. “ปุญฺญายิสฺสติ กมฺมุน, สเกนายนฺติ กกฺขโฬ”;
อนาโรเจติ เจ โทโส, นตฺถิ อุมฺมตฺตกาทิโนฯ

๑๖๘๑. ธุรนิเกฺขปตุลฺยาว, สมุฏฺฐานาทโย นยา;
กายกมฺมํ วจีกมฺมํ, อกฺริยํ ทุกฺขเวทนํฯ

ทุฏฺฐุลฺลกถาฯ

๑๖๘๒. อูนวีสติวสฺสํ โย, กเรยฺย อุปสมฺปทํ;
ตสฺส ปาจิตฺติยํ โหติ, เสสานํ โหติ ทุกฺกฏํฯ

๑๖๘๓. อนุปสมฺปาทิโต เจโส, ชานตา วา อชานตา;
โหเตวานุปสมฺปโนฺน, กาตโพฺพ ปุนเรว โสฯ

๑๖๘๔. ทสวสฺสจฺจเยนสฺส, อุปชฺฌายสฺส เจ สโต;
อุปสมฺปาทเน โทโส, อเญฺญสํ นตฺถิ โกจิปิฯ

๑๖๘๕. วญฺจิตฺวา ปน ตํ ภิกฺขุํ, คโณ เจ ปริปูรติ;
โหนฺติ เต สูปสมฺปนฺนา, น โทโส โกจิ วิชฺชติฯ

๑๖๘๖. อุปชฺฌาโย สเจ หุตฺวา, คณํ อาจริยมฺปิ วา;
ปริเยสติ ปตฺตํ วา, สมฺมนฺนติ จ มาฬกํฯ

๑๖๘๗. “อุปสมฺปาทยิสฺสามิ” , อิติ สเพฺพสุ ตสฺส หิ;
ญตฺติยา จ ตถา ทฺวีสุ, กมฺมวาจาสุ ทุกฺกฏํฯ

๑๖๘๘. กมฺมวาจาย โอสาเน, ปาจิตฺติ ปริทีปิตา;
อูนวีสติสญฺญิสฺส, ปริปุเณฺณปิ ปุคฺคเลฯ

๑๖๘๙. วิมติสฺสุภยตฺถาปิ, โหติ อาปตฺติ ทุกฺกฏํ;
ปริปุโณฺณติ สญฺญิสฺส, อุภยตฺถ น โทสตาฯ

๑๖๙๐. ตถา อุมฺมตฺตกสฺสาปิ, อาทิกมฺมิกภิกฺขุโน;
อทินฺนาทานตุลฺยาว, สมุฏฺฐานาทโย นยาฯ

อูนวีสติกถาฯ

๑๖๙๑. เถยฺยสเตฺถน ชานโนฺต, สํวิธาย สเจ ปน;
มคฺคํ คจฺฉติ สทฺธึ โย, ตสฺส ปาจิตฺติยํ สิยาฯ

๑๖๙๒. กมฺเมน สํวิธาเน จ, วตฺตโพฺพ โย วินิจฺฉโย;
โส จ **ภิกฺขุนิวคฺคสฺมึ,** วุตฺตตฺตา น จ อุทฺธโฏฯ

๑๖๙๓. ตฺคาฏวิวิสเงฺกเต, ยถาวตฺถุกเมว ตุ;
เตสฺวสํวิทหเนฺตสุ, สยํ วิทหโตปิ จฯ

๑๖๙๔. ญตฺวา เถยฺยสเตฺถปิ, เถยฺยสตฺถนฺติ สญฺญิโน;
วิมติสฺสฺุภยตฺถาปิ, โหติ อาปตฺติ ทุกฺกฏํฯ

๑๖๙๕. อเถยฺยสตฺถสญฺญิสฺส , อสํวิทหโตปิ จ;
อาปทาสุ อนาปตฺติ, วิสเงฺกเต จ กาลิเกฯ

๑๖๙๖. เถยฺยสตฺถสมุฏฺฐานํ, กถิตํ กายจิตฺตโต;
กายวาจาจิตฺตโต จ, ติจิตฺตญฺจ ติเวทนํฯ

เถยฺยสตฺถกถาฯ

๑๖๙๗. โหติ ภิกฺขุนิยา สทฺธึ, สํวิธาเนน สตฺตมํ;
สมุฏฺฐานาทินา ตุลฺยํ, วิเสโส นตฺถิ โกจิปิฯ

สํวิธานกถาฯ

๑๖๙๘. กมฺมํ กิเลโส ปาโก จ, อุปวาโท อติกฺกโม;
อนฺตรายกรา เอเต, ปญฺจ ธมฺมา ปกาสิตาฯ

๑๖๙๙. ‘‘อนนฺตรายิกา เอเต, ยถา โหนฺติ ตถา อหํ;
เทสิตํ มุนินา ธมฺม-มาชานามี’’ติ โย วเทฯ

๑๗๐๐. ติกฺขตฺตุํ เตหิ วตฺตโพฺพ, เย ปสฺสนฺติ สุณนฺติ จ;
‘‘มา เหวํ อวจายสฺมา’’, อิติ ภิกฺขูหิ โส ปนฯ

๑๗๐๑. ทุกฺกฏํ อวทนฺตสฺส, ตํ อนิสฺสชโตปิ จ;
ญตฺติยา จ ตถา ทฺวีหิ, กมฺมวาจาหิ ทุกฺกฏํฯ

๑๗๐๒. กมฺมวาจาย โอสาเน, ปาจิตฺติ ปริทีปิตา;
ติกปาจิตฺติยํ วุตฺตํ, อธเมฺม ติกทุกฺกฏํฯ

๑๗๐๓. นาปตฺตากตกมฺมสฺส, ปฏินิสฺสชโตปิ จ;
สมุฏฺฐานาทโย สเพฺพ, วุตฺตา สมนุภาสเนฯ

อริฏฺฐกถาฯ

๑๗๐๔. ญตฺวากตานุธเมฺมน, ตถาวาทิกภิกฺขุนา;
สํวเสยฺย จ ภุเญฺชยฺย, ปาจิตฺติ สห เสยฺย วาฯ

๑๗๐๕. อุโปสถาทิกํ กมฺมํ, กโรโต สห เตน หิ;
กมฺมสฺส ปริโยสาเน, ตสฺส ปาจิตฺติยํ สิยาฯ

๑๗๐๖. เอเกเนว ปโยเคน, คณฺหโต อามิสํ พหุํ;
ททโตปิ ตถา เอกํ, พหูนิ จ พหูสฺวปิฯ

๑๗๐๗. อุกฺขิตฺตเก นิปนฺนสฺมึ, อิตโร เสติ เจ ปน;
อิตรสฺมึ นิปเนฺน วา, ปโร เสติ อุโภปิ วาฯ

๑๗๐๘. นิปชฺชนปโยคานํ, วเสนาปตฺติโย สิยุํ;
เอกนานูปจาเรสุ, เอกจฺฉเนฺน วินิจฺฉโยฯ

๑๗๐๙. อนุกฺขิเตฺตปิ อุกฺขิตฺต-สญฺญิโน ปน ภิกฺขุโน;
วิมติสฺสุภยตฺถาปิ, ทุกฺกฏํ ปริทีปิตํฯ

๑๗๑๐. อนาปตฺตุภยตฺถาปิ, อนุกฺขิตฺตกสญฺญิโน;
นิสฺสโฏฺฐติ จ ตํ ทิฏฺฐิํ, สญฺญิโสฺสสาริโตติ จฯ

๑๗๑๑. ตถา อุมฺมตฺตกาทีนํ, อิทํ ปณฺณตฺติวชฺชกํ;
อทินฺนาทานตุลฺยาว, สมุฏฺฐานาทโย นยาฯ

อุกฺขิตฺตกถาฯ

๑๗๑๒. ตถา วินาสิตํ ชานํ, อุปลาเปยฺย เตน วา;
อุปฏฺฐาเปยฺย ปาจิตฺติ, สํภุเญฺชยฺย วเสยฺย วาฯ

๑๗๑๓. สํวาเสน จ ลิเงฺคน, ทณฺฑกเมฺมน นาสนา;
ติโสฺส เอตฺถ อธิเปฺปตา, ทณฺฑกเมฺมน นาสนาฯ

๑๗๑๔. สมฺโภคา สหเสยฺยา จ, อนนฺตรสมา มตา;
ตตฺถ วุตฺตนเยเนว, เวทิตโพฺพ วินิจฺฉโยฯ

๑๗๑๕. สมุฏฺฐานาทโย สเพฺพ, อริเฏฺฐน สมา มตา;
น เหตฺถ กิญฺจิ วตฺตพฺพํ, สพฺพํ อุตฺตานเมวิทํฯ

กณฺฏกกถาฯ

สปฺปาณกวโคฺค สตฺตโมฯ

๑๗๑๖. วุจฺจมาโน หิ ภิกฺขูหิ, ภิกฺขุ สิกฺขาปเทน โย;
‘‘สิกฺขาปเท ปเนตสฺมึ, น สิกฺขิสฺสามิ ตาวหํฯ

๑๗๑๗. ยาว นาญฺญํ วิยตฺตญฺจ, ปกตญฺญุํ พหุสฺสุตํ;
ปุจฺฉามี’’ติ ภณนฺตสฺส, ตสฺส ปาจิตฺติยํ สิยาฯ

๑๗๑๘. สตฺถุนานุปสมฺปเนน, ทีปิตํ ติกทุกฺกฏํ;
น สเลฺลขายิทํ โหติ, วุจฺจมานสฺสุโภหิปิฯ

๑๗๑๙. อปฺปญฺญเตฺตน ตเสฺสวํ, วทโต โหติ ทุกฺกฏํ;
น โทสุมฺมตฺตกาทีนํ, ‘‘สิกฺขิสฺสามี’’ติ ภาสโตฯ

สหธมฺมิกกถาฯ

๑๗๒๐. อุทฺทิเฏฺฐหิ กิเมเตหิ, กุกฺกุจฺจาทินิทานโต;
โหติ ปาจิตฺติยาปตฺติ, สิกฺขาปทวิวณฺณเนฯ

๑๗๒๑. ติกปาจิตฺติยํ วุตฺตํ, ตเถว ติกทุกฺกฏํ;
วิวเณฺณนุปสมฺปนฺน-สนฺติเก ตํ สเจ ปนฯ

๑๗๒๒. ทุกฺกฏํ ปนฺภินฺนมฺปิ, อญฺญธมฺมวิวณฺณเน;
นวิวเณฺณตุกามสฺส, ‘‘สุตฺตนฺตํ ปริยาปุณฯ

๑๗๒๓. วินยํ ปน ปจฺฉาปิ, หนฺท ปริยาปุณิสฺสสิ’’;
อิเจฺจวํ ตุ วทนฺตสฺส, ตถา อุมฺมตฺตกาทิโนฯ

๑๗๒๔. อนาปตฺตีติ ญาตพฺพํ, สมุฏฺฐานาทโย นยา;
อนนฺตรสฺสิมสฺสาปิ, โอมสวาทสาทิสาฯ

วิเลขนกถาฯ

๑๗๒๕. อญฺญาเณน ปนาปตฺติ, โมโกฺข เนวสฺส วิชฺชติ;
กาเรตโพฺพ ตถา ภิกฺขุ, ยถา ธโมฺม ฐิโต ปนฯ

๑๗๒๖. ตสฺสาโรปนิโย โมโห, อุตฺตริมฺปิ หิ ภิกฺขุโน;
ทุติเยเนว กเมฺมน, นินฺทิตฺวา ตญฺหิ ปุคฺคลํฯ

๑๗๒๗. เอวํ อาโรปิเต โมเห, ยทิ โมเหติ โย ปน;
ตสฺมิํ โมหนเก วุตฺตา, ปาจิตฺติ ปน ปุคฺคเลฯ

๑๗๒๘. อธเมฺม ปน กมฺมสฺมิํ, ทีปิตํ ติกทุกฺกฏํ;
ตถานาโรปิเต โมเห, ทุกฺกฏํ ปริกิตฺติตํฯ

๑๗๒๙. มูเล จ โมเหตุกามสฺส, วิตฺถาเรนาสุตสฺสปิ;
อูนเก ทฺวตฺติกฺขตฺตุํ วา, วิตฺถาเรนาสุตสฺส จฯ

๑๗๓๐. อนาปตฺตีติ วิเญฺญยฺยํ, ตถา อุมฺมตฺตกาทิโน;
สมุฏฺฐานาทโย สเพฺพ, อนนฺตรสมา มตาฯ

โมหนกถาฯ

๑๗๓๑. กุโทฺธ เทติ ปหารํ เจ, ตสฺส ปาจิตฺติยํ สิยา;
สมฺปหริตุกาเมน, ปหาเร ภิกฺขุโน ปนฯ

๑๗๓๒. ทินฺเนน ภิชฺชตุ สีสํ วา, ปาโท วา ปริภิชฺชตุ;
โส เจ มรตุ วา, มา วา, ปาจิตฺติ ปริทีปิตาฯ

๑๗๓๓. วิรูปกรณาเปโกฺข, ‘‘อิจฺจายํ น วิโรจติ’’;
กณฺณํ วา ตสฺส นาสํ วา, ยทิ ฉินฺทติ ทุกฺกฏํฯ

๑๗๓๔. ตเถวานุปสมฺปเนฺน, อิตฺถิยา ปุริสสฺส วา;

ติรจฺฉานคตสฺสาปิ, ปหารํ เทติ ทุกฺกฏํฯ

๑๗๓๕. สเจ ปหรติตฺถิญฺจ, ภิกฺขุ รเตฺตน เจตสา;
ครุกา ตสฺส อาปตฺติ, วินิทฺทิฏฺฐา มเหสินาฯ

๑๗๓๖. ปหารํ เทติ โมกฺขาธิ-ปฺปาโย โทโส น วิชฺชติ;
กาเยน กายพเทฺธน, ตถา นิสฺสคฺคิเยน วาฯ

๑๗๓๗. ปสฺสิตฺวา อนฺตรามคฺเค, โจรํ ปจฺจตฺถิกมฺปิ วา;
เหเฐตุกามมายนฺตํ, ‘‘มา อิธาคจฺฉุปาสก’’ฯ

๑๗๓๘. อิติ วตฺวา ปนายนฺตํ, ‘‘คจฺฉ เร’’ติ จ มุคฺครํ;
สตฺถํ วาปิ คเหตฺวา วา, ปหริตฺวา ตุ ยาติ เจฯ

๑๗๓๙. อนาปตฺติ สเจ เตน, ปหาเรน มเตปิ จ;
เอเสว จ นโย วุโตฺต, ธุตฺตวาฬมิเคสุปิฯ

๑๗๔๐. ติกปาจิตฺติยํ วุตฺตํ, เสเส จ ติกทุกฺกฏํ;
กายจิตฺตสมุฏฺฐานํ, สจิตฺตํ ทุกฺขเวทนํฯ

ปหารกถาฯ

๑๗๔๑. กายํ วา กายพทฺธํ วา, อุจฺจาเรยฺย สเจ ปน;
โหติ ปาจิตฺติยาปตฺติ, ตสฺสุคฺคิรณปจฺจยาฯ

๑๗๔๒. อุคฺคิริตฺวา วิรโทฺธ โส, ปหารํ เทติ เจ ปน;
อสมฺปหริตุกาเมน, ทินฺนตฺตา ทุกฺกฏํ สิยาฯ

๑๗๔๓. สเจ เตน ปหาเรน, ปหฏสฺส จ ภิกฺขุโน;
หตฺถาทีสฺปิ ยํ กิญฺจิ, องฺคํ ภิชฺชติ ทุกฺกฏํฯ

๑๗๔๔. เสโส อนนฺตเร วุตฺต-นเยน วินยญฺญุนา;
สมุฏฺฐานาทินา สทฺธึ, เวทิตโพฺพ วินิจฺฉโยฯ

ตลสตฺติกถาฯ

๑๗๔๕. อมูลเกน สงฺฆาทิ-เสเสน ปน ภิกฺขุ โย;
โจทาเปยฺยปิ โจเทยฺย, ตสฺส ปาจิตฺติยํ สิยาฯ

๑๗๔๖. ติกปาจิตฺติยํ ตตฺถ, ทิฏฺฐาจารวิปตฺติยา;
โจทโต ทุกฺกฏาปตฺติ, เสเส จ ติกทุกฺกฏํฯ

๑๗๔๗. ตถาสญฺญิสฺสนาปตฺติ , ตถา อุมฺมตฺตกาทิโน;
โอมสวาทตุลฺยาว, สมุฏฺฐานาทโย นยาฯ

อมูลกกถาฯ

๑๗๔๘ สญฺจิจฺจ ปน กุกฺกุจฺจํ, อุปฺปาเทนฺตสฺส ภิกฺขุโน;
“อูนวีสติวโสฺส ตฺวํ, มเญฺญ” อิเจฺจวมาทินาฯ

๑๗๔๙ โหติ วาจาย วาจาย, ปาจิตฺติ ปน ภิกฺขุโน;
ตถารูเป ปนญฺญสฺมึ, สเจ อสติ ปจฺจเยฯ

๑๗๕๐ ติกปาจิตฺติยํ วุตฺตํ, เสเส จ ติกทุกฺกฏํ;
นอุปฺปาเทตุกามสฺส, กุกฺกุจฺจํ นตฺถิ วชฺชตาฯ

๑๗๕๑ “หิเตสิตายหํ มเญฺญ, นิสินฺนํ อิตฺถิยา สห;
วิกาเล จ ตยา ภุตฺตํ, มา เอว”นฺติ จ ภาสโตฯ

๑๗๕๒ ตถา อุมฺมตฺตกาทีน-มนาปตฺติ ปกาสิตา;
สมุฏฺฐานาทโย สเพฺพ, อนนฺตรสมา มตาฯ

สญฺจิจฺจกถาฯ

๑๗๕๓ สเจ ภณฺฑนชาตานํ, ภิกฺขูนํ ปน ภิกฺขุ โย;
ติเฏฺฐยฺยุปสฺสุตึ โสตุํ, ตสฺส ปาจิตฺติยํ สิยาฯ

๑๗๕๔ “ยํ อิเม ตุ ภณิสฺสนฺติ, ตํ โสสฺสามี”ติ คจฺฉโต;
โจเทตุกามตายสฺส, ทุกฺกฏํ ตุ ปเท ปเทฯ

๑๗๕๕ ปุรโต คจฺฉโต โสตุํ, โอหียนฺตสฺส ทุกฺกฏํ;
คจฺฉโต ตุริตํ วาปิ, อยเมว วินิจฺฉโยฯ

๑๗๕๖ ฐิโตกาสํ ปนาคนฺตฺวา, ยทิ มเนฺตนฺติ อตฺตโน;
อุกฺกาสิตฺวาปิ วา เอตฺถ, ญาเปตพฺพมหนฺติ วาฯ

๑๗๕๗ ตเสสวมกโรนฺตสฺส , ปาจิตฺติ สวเน สิยา;
ติกปาจิตฺติยํ วุตฺตํ, เสเส จ ติกทุกฺกฏํฯ

๑๗๕๘ “อิเมสํ วจนํ สุตฺวา, โอรมิสฺส”นฺติ คจฺฉโต;
ตถา อุมฺมตฺตกาทีน-มนาปตฺติ ปกาสิตาฯ

๑๗๕๙ เถยฺยสตฺถสมุฏฺฐานํ, อิทํ โหติ กฺริยากฺริยํ;
กายกมฺมํ วจีกมฺมํ, สโทสํ ทุกฺขเวทนํฯ

อุปสฺสุติกถาฯ

๑๗๖๐ ธมฺมิกานํ ตุ กมฺมานํ, ฉนฺทํ ทตฺวา สเจ ปน;
ปจฺฉา ขียติ ปาจิตฺติ, วาจโต วาจโต สิยาฯ

๑๗๖๑ อธเมฺม ปน กมฺมสฺมึ, ธมฺมกมฺมนฺติ สญฺญิโน;
วิมติสฺสุภยตฺถาปิ, โหติ อาปตฺติ ทุกฺกฏํฯ

๑๗๖๒ “อธเมฺมน จ วเคฺคน, ตถากมฺมารหสฺส จ;

อิเม กมฺมํ กโรนฺตี’’ติ, ญตฺวา ขียติ ตสฺส จฯ

๑๗๖๓. ตถา อุมฺมตฺตกาทีน-มนาปตฺติ ปกาสิตา;
อมูลกสมานาว, สมุฏฺฐานาทโย นยาฯ

กมฺมปฏิพาหนกถาฯ

๑๗๖๔. ยาว อาโรจิตํ วตฺถุ, อวินิจฺฉิตเมว วา;
ฐปิตา ญตฺติ วา นิฏฺฐํ, กมฺมวาจา น คจฺฉติฯ

๑๗๖๕. เอตสฺมึ อนฺตเร กมฺมํ, โกเปตุํ ปริสาย หิ;
หตฺถปาสํ ชหนฺตสฺส, โหติ อาปตฺติ ทุกฺกฏํฯ

๑๗๖๖. อทตฺวา ชหิเต ฉนฺทํ, ตสฺส ปาจิตฺติยํ สิยา;
ธมฺมกเมฺม อธเมฺม จ, วิมติสฺส จ ทุกฺกฏํฯ

๑๗๖๗. อธเมฺมปิ จ กมฺมสฺมึ, ธมฺมกมฺมนฺติ สญฺญิโน;
‘‘สงฺฆสฺส ภณฺฑนาทีนิ, ภวิสฺสนฺตี’’ติ สญฺญิโนฯ

๑๗๖๘. คิลาโน วา คิลานสฺส, กรณีเย น โทสตา;
น จ โกเปตุกามสฺส, กมฺมํ ปสฺสาวนาทินาฯ

๑๗๖๙. ปีฬิตสฺสาคมิสฺสามิ, อิเจฺจวํ คจฺฉโตปิ วา;
สมํ สมนุภาเสน, สมุฏฺฐานํ กฺริยากฺริยํฯ

ฉนฺทํ อทตฺวา คมนกถาฯ

๑๗๗๐. สมเคฺคน จ สเงฺฆน, สทฺธึ ทตฺวาน จีวรํ;
สมฺมตสฺส หิ ภิกฺขุสฺส, ปจฺฉา ขียติ โย ปนฯ

๑๗๗๑. ตสฺส วาจาย วาจาย, ปาจิตฺติ ปริทีปิตา;
ติกปาจิตฺติยํ ธมฺม- กเมฺม วุตฺตํ ตุ จีวรํฯ

๑๗๗๒. ฐเปตฺวาญฺญปริกฺขารํ, ทตฺวา ขียติ ทุกฺกฏํ;
สเงฺฆนาสมฺมตสฺสาปิ, จีวรํ อญฺญเมว วาฯ

๑๗๗๓. ตเถวานุปสมฺปเนน, สพฺพตฺถาปิ จ ทุกฺกฏํ;
ฉนฺทาทีนํ วเสเนว, กโรนฺตญฺจ สภาวโตฯ

๑๗๗๔. ขียนฺตสฺส อนาปตฺติ, ตถา อุมฺมตฺตกาทิโน;
อมูลกสมา เญยฺยา, สมุฏฺฐานาทโย นยาฯ

ทุพฺพลกถาฯ

๑๗๗๕. อิมํ ตึสกกณฺฑสฺมึ, อนฺติเมน จ สพฺพถา;
ตุลฺยํ ทฺวาทสมํ สพฺพํ, อยเมว วิเสสตาฯ

๑๗๗๖. ยตฺถ นิสฺสคฺคิยํ วุตฺตํ, อตฺตโน ปริณามนา;
อิธ สุทฺธิกปาจิตฺติ, ปุคฺคเล ปริณามนาฯ

ปริณามนกถาฯ

สหธมฺมิกวโคฺค อฏฺฐโมฯ

๑๗๗๗. อนิกฺขนฺเต เจ ราชสฺมึ, อนิกฺขนฺตาย เทวิยา;
สยนียฆรา ตสฺส, อุมฺมารํ โย อติกฺกเมฯ

๑๗๗๘. ทุกฺกฏํ ปฐเม ปาเท, ปาจิตฺติ ทุติเย สิยา;
เทวิยา วาปิ รโญฺญ วา, สเจ น วิทิตาคโมฯ

๑๗๗๙. ปฏิสํวิทิเต เนว-ปฏิสํวิทิตสญฺญิโน;
ตตฺถ เวมติกสฺสาปิ, ทุกฺกฏํ ปริทีปิตํฯ

๑๗๘๐. ปฏิสํวิทิตสญฺญิสฺส, เนว จ ขตฺติยสฺส วา;
น ขตฺติยาภิเสเกน, อภิสิตฺตสฺส วา ปนฯ

๑๗๘๑. อโภสุภินฺนมญฺญสฺมึ, นิกฺขเนฺต วิสโตปิ วา;
น โทสฺมฺมตฺตกาทีนํ, กถิเนน กฺริยากฺริยํฯ

อเนฺตปุรกถาฯ

๑๗๘๒. รชตํ ชาตรูปํ วา, อุคฺคณฺหนฺตสฺส อตฺตโน;
ตสฺส นิสฺสคฺคิยาปตฺติ, อุคฺคณฺหาปยโตปิ วาฯ

๑๗๘๓. คณปุคฺคลสงฺฆานํ, นวกมฺมสฺส เจติเย;
อุคฺคณฺหาปยโต โหติ, ทุกฺกฏํ คณฺหโตปิ วาฯ

๑๗๘๔. อวเสสญฺจ มุตฺตาทิ-รตนํ อตฺตโนปิ วา;
สงฺฆาทีนมฺปิ อตฺถาย, อุคฺคณฺหนฺตสฺส ทุกฺกฏํฯ

๑๗๘๕. สเจ กปฺปิยวตฺถุํ วา, วตฺถุํ วาปิ อกปฺปิยํ;
ตาลปณฺณมฺปิ วา โหตุ, มาตุกณฺณปิลนฺธนํฯ

๑๗๘๖. ภณฺฑาคาริกสีเสน, ยํ กิญฺจิ คิหิสนฺตกํ;
ตสฺส ปาจิตฺติยาปตฺติ, ปฏิสามยโต ปนฯ

๑๗๘๗. ‘‘อิทํ ฐเปตฺวา เทหี’’ติ, วุเตฺตน ปน เกนจิ;
‘‘น วฏฺฏตี’’ติ วตฺวา ตํ, น นิเธตพฺพเมว ตุฯ

๑๗๘๘. ‘‘ฐเปหี’’ติ จ ปาเตตฺวา, สเจ คจฺฉติ ปุคฺคโล;
ปลิโพโธ หิ นาเมโส, ฐเปตุํ ปน วฏฺฏติฯ

๑๗๘๙. อนุญฺญาเต ปนฏฺฐาเน, อุคฺคเหตฺวา อนาทรา;
สมฺมา อนิกฺขิปนฺตสฺส, โหติ อาปตฺติ ทุกฺกฏํฯ

๑๗๙๐. อนุญฺญาเต ปนฏฺฐาเน, คเหตฺวา รตนํ ปน;
นิกฺขิปนฺตสฺส วา สมฺมา, ภณฺฑํ รตนสมฺมตํฯ

๑๗๙๑. คณฺเหนฺตสฺส จ วิสฺสาสํ, ตาวกาลิกเมว จ;
น โทสฺมฺมตฺตกาทีนํ, สญฺจริตฺตสโมทยํฯ

รตนกถาฯ

๑๗๙๒. มชฺฌณฺหสมยา อุทฺธํ, อรุณุคฺคมโต ปุเร;
เอตสฺมิํ อนฺตเร กาโล, วิกาโลติ ปวุจฺจติฯ

๑๗๙๓. สนฺตํ ภิกฺขุมนาปุจฺฉา, วิกาเล ปจฺจยํ วินา;
ปริกฺขิตฺตสฺส คามสฺส, ปริเกฺขโปกฺกเม ปนฯ

๑๗๙๔. อปริกฺขิตฺตคามสฺส, อุปจาโรกฺกเมปิ วา;
ทุกฺกฏํ ปฐเม ปาเท, ปาจิตฺติ ทุติเย สิยาฯ

๑๗๙๕. อถ สมฺพหุลา คามํ, วิกาเล ปวิสนฺติ เจ;
อาปุจฺฉิตฺวาว คนฺตพฺพํ, อญฺญมญฺญํ น จญฺญถาฯ

๑๗๙๖. คจฺฉนฺติ เจ ตโต อญฺญํ, ตโต อญฺญนฺติ วฏฺฏติ;
ปุน อาปุจฺฉเน กิจฺจํ, นตฺถิ คามสเตปิ จฯ

๑๗๙๗. ปสฺสเมฺภตฺวาน อุสฺสาหํ, วิหารตฺถาย นิคฺคตา;
ปวิสนฺติ สเจ อญฺญํ, ปุจฺฉิตพฺพํ ตุ อนฺตราฯ

๑๗๙๘. คตฺวา กุลฆเร ภตฺต- กิจฺจํ อญฺญตฺถ วา ปน;
สเจ จริตุกาโม โย, สปฺปิภิกฺขาย วา สิยาฯ

๑๗๙๙. อาปุจฺฉิตฺวาว คนฺตพฺพํ, ปเสฺส เจ ภิกฺขุ ลพฺภติ;
อสเนฺต ปน นตฺถีติ, คนฺตพฺพํ ตุ ยถาสุขํฯ

๑๘๐๐. โอตริตฺวา มหาวีถิํ, ภิกฺขุํ ยทิ จ ปสฺสติ;
นตฺถิ อาปุจฺฉเน กิจฺจํ, จริตพฺพํ ยถาสุขํฯ

๑๘๐๑. คามมเชฺฌน มคฺคेन, คจฺฉนฺตเสฺสว ภิกฺขุโน;
“จริสฺสามี”ติ อุปฺปเนฺน, เตลภิกฺขาย มานเสฯ

๑๘๐๒. อาปุจฺฉิตฺวาว คนฺตพฺพํ, ปเสฺส เจ ภิกฺขุ วิชฺชติ;
อโนกฺกมฺม จรนฺตสฺส, มคฺคา อาปุจฺฉเนน กิํ?

๑๘๐๓. ติกปาจิตฺติยํ , กาเล, วิกาโลยนฺติ สญฺญิโน;
กาเล เวมติกสฺสาปิ, โหติ อาปตฺติ ทุกฺกฏํฯ

๑๘๐๔. อาปุจฺฉิตฺวาว สนฺตํ วา, อนาปุจฺฉา อสนฺตกํ;
กิเจฺจ อจฺจายิเก วาปิ, ปวิสนฺตสฺส ภิกฺขุโนฯ

๑๘๐๕. คจฺฉโต อนฺตรารามํ, ภิกฺขุนีนํ อุปสฺสยํ;
ตถา อาสนสาลํ วา, ติตฺถิยานํ อุปสฺสยํฯ

๑๘๐๖. สิยา คาเมน มโคฺค เจ, อนาปตฺตาปทาสุปิ;
สมุฏฺฐานาทโย สเพฺพ, กถิเนน สมา มตาฯ

๑๘๐๗. น เกวลมนาปุจฺฉา, อพนฺธิตฺวา จ พนฺธนํ;
อปารุปิตฺวา สงฺฆาฏิํ, คจฺฉโตปินวชฺชตาฯ

วิกาลคามปฺปเวสนกถาฯ

๑๘๐๘. อฏฺฐิทนฺตมยํ สูจิ-ฆรํ วาปิ วิสาณชํ;
การาปเน จ กรเณ, ภิกฺขุโน โหติ ทุกฺกฏํฯ

๑๘๐๙. ลาเภ เภทนกํ ตสฺส, ปาจิตฺติยมุทีริตํ;
อญฺญสฺสตฺถาย กรเณ, ตถา การาปเนปิ จฯ

๑๘๑๐. อเญฺญน จ กตํ ลทฺธา, ทุกฺกฏํ ปริภุญฺชโต;
อนาปตฺตารณิเก วิเธ, คณฺฐิกญฺชนิกาสุปิฯ

๑๘๑๑. หกปุญฺฉนิยา วาสิ-ชเฏ อุมฺมตฺตกาทิโน;
สมุฏฺฐานาทโย นยา, สญฺจริตฺตสมา มตาฯ

สูจิฆรกถาฯ

๑๘๑๒. นวํ มญฺจมฺปิ ปีฐํ วา, การาเปเนฺตน ภิกฺขุนา;
อฏฺฐงฺคุลปฺปมาเณน, สุคตงฺคุลโต ปนฯ

๑๘๑๓. การาเปตพฺพเมวํ ตุ, ฐเปตฺวา เหฏฺฐิมาฏนิํ;
สเจฺฉทา ตสฺส ปาจิตฺติ, ตมติกฺกมโต สิยาฯ

๑๘๑๔. อญฺญสฺสตฺถาย กรเณ, ตถา การาปเนปิ จ;
อเญฺญน จ กตํ ลทฺธา, ทุกฺกฏํ ปริภุญฺชโตฯ

๑๘๑๕. อนาปตฺติ ปมาเณน, กโรนฺตสฺสปฺปมาณิกํ;
ลภิตฺวา ตสฺส ปาเทสุ, ฉินฺทิตฺวา ปริภุญฺชโตฯ

๑๘๑๖. เนว ฉินฺทิตุกาโม เจ, นิขณิตฺวา ปมาณโต;
อุตฺตานํ วาปิ อฏฺฏํ วา, พนฺธิตฺวา ปริภุญฺชโตฯ

มญฺจกถาฯ

๑๘๑๗. มญฺจํ วา ปน ปีฐํ วา, ตูโลนทฺธํ กเรยฺย โย;
ตสฺสุทฺทาลนกํ วุตฺตํ, ปาจิตฺติยมนีตินาฯ

๑๘๑๘. อนาปตฺติ ปนาโยเค, พนฺธเน อํสพทฺธเก;
พิโพฺพหเน ปริสฺสาเว, ถวิกาทีสุ ภิกฺขุโนฯ

๑๘๑๙. อญฺญูน จ กตํ ลทฺธา, อุทฺทาเลตฺวา นิเสวโต;
อนนฺตรสฺสิมสฺสาปิ, สญฺจริตฺตสมา นยาฯ

ตูโลนทฺธกถาฯ

๑๘๒๐. นิสีทนํ กโรเนฺตน, กาตพฺพํ ตุ ปมาณโต;
ปมาณาติกฺกเม ตสฺส, ปโยเค ทุกฺกฏํ สิยาฯ

๑๘๒๑. ปฏิลาเภน สเจฺฉทํ, ปาจิตฺติยมุทีริตํ;
ทฺวีสุ ฐาเนสุ ผาเลตฺวา, ตสฺส ติโสฺส ทสา สิยุํฯ

๑๘๒๒. อนาปตฺติ ปมาเณน, กโรนฺตสฺส ตทูนกํ;
วิตานาทึ กโรนฺตสฺส, สญฺจริตฺตสมา นยาฯ

นิสีทนกถาฯ

๑๘๒๓. โรเค กณฺฑุปฏิจฺฉาทิ, กาตพฺพา หิ ปมาณโต;
ปมาณาติกฺกเม ตสฺส, ปโยเค ทุกฺกฏํ สิยาฯ

๑๘๒๔. ปฏิลาเภน สเจฺฉทํ, ปาจิตฺติยมุทีริตํ;
อนาปตฺตินโยเปตฺถ, อนนฺตรสโม มโตฯ

กณฺฑุปฏิจฺฉาทิกถาฯ

๑๘๒๕. ปมาเณเนว กาตพฺพา, ตถา วสฺสิกสาฏิกา;
ปมาณาติกฺกเม ตสฺส, อนนฺตรสโม นโยฯ

วสฺสิกสาฏิกกถาฯ

๑๘๒๖. จีวเรน สเจ ตุลฺย-ปฺปมาณํ สุคตสฺส ตุ;
จีวรํ ภิกฺขุ กาเรยฺย, กรเณ ทุกฺกฏํ สิยาฯ

๑๘๒๗. ปฏิลาเภน สเจฺฉทํ, ปาจิตฺติยมุทีริตํ;
อนนฺตรสโมเยว, อนาปตฺตินโย มโตฯ

๑๘๒๘. ทีฆโส จ ปมาเณน, นว ตสฺส วิทตฺถิโย;
ติริยํ ฉ วินิทฺทิฏฺฐา, สุคตสฺส วิทตฺถิยาฯ

๑๘๒๙. อญฺญูน จ กตํ ลทฺธา, เสวโต ทุกฺกฏํ ภเว;
สมุฏฺฐานาทโย สเพฺพ, สญฺจริตฺตสมา มตาฯ

นนฺทกถาฯ

ราชวโคฺค นวโมฯ

อิติ วินยวินิจฺฉเย ปาจิตฺติยกถา นิฏฺฐิตาฯ

ปาฏิเทสนียกถา

๑๘๓๐. โย จนฺตรฆรํ ภิกฺขุ, ปวิฏฺฐาย ตุ หตฺถโต;
อญฺญาติกาย ยํ กิญฺจิ, ตสฺส ภิกฺขุนิยา ปนฯ

๑๘๓๑. สหตฺถา ปฏิคฺคเณฺหยฺย, ขาทนํ โภชนมฺปิ วา;
คหเณ ทุกฺกฏํ โภเค, ปาฏิเทสนิยํ สิยาฯ

๑๘๓๒. รถิกายปิ วา พฺยูเห, สนฺธิสิงฺฆาฏเกสุ วา;
หตฺถิสาลาทิเก ฐตฺวา, คณฺหโตปิ อยํ นโยฯ

๑๘๓๓. รถิกาย สเจ ฐตฺวา, เทติ ภิกฺขุนิ โภชนํ;
อาปตฺติ อนฺตราราเม, ฐตฺวา คณฺหาติ ภิกฺขุ เจฯ

๑๘๓๔. เอตฺถนฺตรฆรํ ตสฺสา, ปวิฏฺฐาย หิ วากฺยโต;
ภิกฺขุสฺส จ ฐิตฏฺฐานํ, นปฺปมาณนฺติ วณฺณิตํฯ

๑๘๓๕. ตสฺมา ภิกฺขุนิยา ฐตฺวา, อารามาทีสุ เทนฺติยา;
วีถิยาทีสุ เจ ฐตฺวา, น โทโส ปฏิคณฺหโตฯ

๑๘๓๖. ยามกาลิกสตฺตาห-กาลิกํ ยาวชีวิกํ;
อาหารตฺถาย คหเณ, อโชฺฌหาเร จ ทุกฺกฏํฯ

๑๘๓๗. อามิเสน อสมฺภินฺน-รสํ สนฺธาย ภาสิตํ;
ปาฏิเทสนิยาปตฺติ, สมฺภินฺนกรเส สิยาฯ

๑๘๓๘. เอกโตอุปสมฺปนฺน-หตฺถโต ปฏิคณฺหโต;
กาลิกานํ จตุนฺนมฺปิ, อาหารตฺถาย ทุกฺกฏํฯ

๑๘๓๙. ญาติกายปิ อญฺญาติ-สญฺญิโน วิมติสฺส วา;
ทุกฺกฏํ ญาติสญฺญิสฺส, ตถา อญฺญาติกาย วาฯ

๑๘๔๐. ทาเปนฺติยา อนาปตฺติ, ททมานาย วา ปน;
นิกฺขิปิตฺวานฺตรารามา-ทีสุ ฐตฺวาปิ เทนฺติยาฯ

๑๘๔๑. คามโต นีหริตฺวา วา, เทติ เจ พหิ วฏฺฏติ;
‘‘ปจฺจเย สติ ภุญฺชา’’ติ, เทติ เจ กาลิกตฺตยํฯ

๑๘๔๒. หตฺถโต สามเณรีนํ, สิกฺขมานาย วา ตถา;
อิทํ เอฬกโลเมน, สมุฏฺฐานํ สมํ มตํฯ

ปฐมปาฏิเทสนียกถาฯ

๑๘๔๓. วุตฺเต ‘‘อปสกฺกา’’ติ, เอเกนาปิ จ ภิกฺขุนา;
สเจโชฺฌหรณตฺถาย, อามิสํ ปฏิคณฺหติฯ

๑๘๔๔. คหเณ ทุกฺกฏํ โภเค, ปาฏิเทสนิยํ สิยา;

เอกโตอุปสมฺปนฺนํ, น วาเรนฺตสฺส ทุกฺกฏํฯ

๑๘๔๕. ตเถวานุปสมฺปนฺนา-ยุปสมฺปนฺนสญฺญิโน;
ตตฺถ เวมติกสฺสาปิ, โหติ อาปตฺติ ทุกฺกฏํฯ

๑๘๔๖. อนาปตฺติตฺตโน ภตฺตํ, ปทาเปติ น เทติ เจ;
ตถา อญฺญสฺส ภตฺตํ วา, น ทาเปติ ปเทติ เจฯ

๑๘๔๗. ยํ น ทินฺนํ ตํ ทาเปติ, น ทินฺนํ ยตฺถ วาปิ จ;
ตตฺถ ตมฺปิ จ สเพฺพสํ, สมํ ทาเปติ ภิกฺขุนีฯ

๑๘๔๘. โวสาสนฺตี ฐิตา สิกฺข-มานา วา สามเณริกา;
โภชนานิ จ ปเญฺจว, วินา, อุมฺมตฺตกาทิโนฯ

๑๘๔๙. กถิเนน สมุฏฺฐานํ, สมานนฺติ ปกาสิตํ;
กฺริยากฺริยมิทํ วุตฺตํ, ติจิตฺตญฺจ ติเวทนํฯ

ทุติยปาฏิเทสนียกถาฯ

๑๘๕๐. เสกฺขนฺติ สมฺมเต ภิกฺขุ, ลทฺธสมฺมุติเก กุเล;
ฆรูปจาโรกฺกมนา, ปุเพฺพว อนิมนฺติโตฯ

๑๘๕๑. อคิลาโน คเหตฺวา เจ, ปริภุเญฺชยฺย อามิสํ;
คหเณ ทุกฺกฏํ โภเค, ปาฏิเทสนิยํ สิยาฯ

๑๘๕๒. ยามกาลิกสตฺตาห-กาลิเก ยาวชีวิเก;
คหเณ ปริโภเค จ, โหติ อาปตฺติ ทุกฺกฏํฯ

๑๘๕๓. อเสกฺขสมฺมเต เสกฺข-สมฺมตนฺติ จ สญฺญิโน;
ตตฺถ เวมติกสฺสาปิ, ตเถว ปริทีปิตํฯ

๑๘๕๔. อนาปตฺติ คิลานสฺส, คิลานสฺสาวเสสเก;
นิมนฺติตสฺส วา ภิกฺขา, อเญฺญสํ ตตฺถ ทียติฯ

๑๘๕๕. ฆรโต นีหริตฺวา วา, เทนฺติ เจ ยตฺถ กตฺถจิ;
นิจฺจภตฺตาทิเก วาปิ, ตถา อุมฺมตฺตกาทิโนฯ

๑๘๕๖. อนาคเต หิ ภิกฺขุมฺหิ, ฆรโต ปฐมํ ปน;
นีหริตฺวา สเจ ทฺวาเร, สมฺปเตฺต เทนฺติ วฏฺฏติฯ

๑๘๕๗. ภิกฺขุํ ปน จ ทิสฺวาว, นีหริตฺวาน เคหโต;
น วฏฺฏติ สเจ เทนฺติ, สมุฏฺฐาเนฬกูปมํฯ

ตติยปาฏิเทสนียกถาฯ

๑๘๕๘. คหเฏฺฐนาคหเฏฺฐน , อิตฺถิยา ปุริเสน วา;
อารามํ อุปจารํ วา, ปวิสิตฺวา สเจ ปนฯ

๑๘๕๙. ‘‘อิตฺถนฺนามสฺส เต ภตฺตํ, ยาคุ วา อาหรียติ’’;
เอวมาโรจิตํ วุตฺตํ, ปฏิสํวิทิตนฺติ หิฯ

๑๘๖๐. อาหรียตุ ตํ ปจฺฉา, ยถาโรจิตเมว วา;
ตสฺส วา ปริวารมฺปิ, อญฺญํ กตฺวา พหุํ ปนฯ

๑๘๖๑. ยาคุยา วิทิตํ กตฺวา, ปูวํ ภตฺตํ หรนฺติ เจ;
อิทมฺปิ วิทิตํ วุตฺตํ, วฏฺฏตีติ **กุรุนฺทิยํ**ฯ

๑๘๖๒. กุลานิ ปน อญฺญานิ, เทยฺยธมฺมํ ปนตฺตโน;
หรนฺติ เตน สทฺธึ เจ, สพฺพํ วฏฺฏติ ตมฺปิ จฯ

๑๘๖๓. อนาโรจิตเมวํ ยํ, ยํ อารามมนาภตํ;
ตํ อสํวิทิตํ นาม, สหธมฺมิกญาปิตํฯ

๑๘๖๔. ยํ อสํวิทิตํ กตฺวา, อาภตํ ปน ตํ พหิ;
อารามํ ปน เปเสตฺวา, การาเปตฺวา ตมาหเรฯ

๑๘๖๕. อนฺตฺวา วา อนฺตรามคฺเค, คเหตพฺพํ ตุ ภิกฺขุนา;
สเจ เอวมกตฺวา ตํ, อาราเม อุปจารโตฯ

๑๘๖๖. คเหตฺวาโชฺฌหรนฺตสฺส, คหเณ ทุกฺกฏํ สิยา;
อโชฺฌหารปโยเคสุ, ปาฏิเทสนิยํ มตํฯ

๑๘๖๗. ปฏิสํวิทิเตเยว, อสํวิทิตสญฺญิโน;
ตตฺถ เวมติกสฺสาปิ, โหติ อาปตฺติ ทุกฺกฏํฯ

๑๘๖๘. ปฏิสํวิทิเต ตสฺส, คิลานสฺสาวเสสเก;
พหาราเม คเหตฺวา วา, อโนฺตเยวสฺส ภุญฺชโตฯ

๑๘๖๙. ตตฺถชาตผลาทีนิ, อนาปเตฺตว ขาทโต;
สมุฏฺฐานาทโย สเพฺพ, กถิเนน สมา มตาฯ

จตุตฺถปาฏิเทสนียกถาฯ

อิติ วินยวินิจฺฉเย ปาฏิเทสนียกถา นิฏฺฐิตาฯ

เสขิยกถา

๑๘๗๐. โย อนาทริเยเนว, ปุรโต ปจฺฉโตปิ วา;
โอลเมฺพตฺวา นิวาเสยฺย, ตสฺส จาปตฺติ ทุกฺกฏํฯ

๑๘๗๑. หตฺถิโสณฺฑาทิตุลฺยํ ตุ, นิวาเสนฺตสฺส ทุกฺกฏํ;
อาปตฺติภีรุนา นิจฺจํ, วตฺถพฺพํ ปริมณฺฑลํฯ

๑๘๗๒. ชาณุมณฺฑลโต เหฏฺฐา, องฺคุลปฺปมาณกํ;
โอตาเรตฺวา นิวตฺถพฺพํ, ตโต อูนํ น วฏฺฏติฯ

๑๘๗๓. อสญฺจิจฺจาสติสฺสาปิ, อชานนฺตสฺส เกวลํ;
อนาปตฺติ คิลานสฺสา-ปทาสุมฺมตฺตกาทิโนฯ

ปริมณฺฑลกถาฯ

๑๘๗๔. อุโภ โกเณ สมํ กตฺวา, สาทรํ ปริมณฺฑลํ;
กตฺวา ปารุปิตพฺพวํ, อกโรนฺตสฺส ทุกฺกฏํฯ

๑๘๗๕. อวิเสเสน วุตฺตํ ตุ, อิทํ สิกฺขาปททฺวยํ;
ตสฺมา ฆเร วิหาเร วา, กตฺตพฺพํ ปริมณฺฑลํฯ

ทุติยํฯ

๑๘๗๖. คณฺฐิกํ ปฏิมุญฺจิตฺวา, กตฺวา โกเณ อุโภ สมํ;
ฉาเทตฺวา มณิพนฺธญฺจ, คนฺตพฺพํ คีวเมว จฯ

๑๘๗๗. ยถา อกตฺวา ภิกฺขุสฺส, ชตฺตูนิปิ อุรมฺปิ จ;
วิวริตฺวา ยถากามํ, คจฺฉโต โหติ ทุกฺกฏํฯ

ตติยํฯ

๑๘๗๘. คลวาฏกโต อุทฺธํ, สีสญฺจ มณิพนฺธโต;
หเตฺถ ปิณฺฑิกมํสมฺหา, เหฏฺฐา ปาเท อุโภปิ จฯ

๑๘๗๙. วิวริตฺวาวเสสญฺจ , ฉาเทตฺวา เจ นิสีทติ;
โหติ โส สุปฺปฏิจฺฉโนฺน, โทโส วาสูปคสฺส นฯ

จตุตฺถํฯ

๑๘๘๐. หตฺถํ วา ปน ปาทํ วา, อจาเลเนฺตน ภิกฺขุนา;
สุวินีเตน คนฺตพฺพํ, ฉฏฺฐ นตฺถิ วิเสสตาฯ

ปญฺจมฉฏฺฐานิฯ

๑๘๘๑. สตีมตาวิกาเรน, ยุคมตฺตญฺจ เปกฺขินา;
สุสํวุเตน คนฺตพฺพํ, ภิกฺขุโนกฺขิตฺตจกฺขุนาฯ

๑๘๘๒. ยตฺถ กตฺถจิ หิ ฐาเน, เอกสฺมิํ อนฺตเร ฆเร;
ฐตฺวา ปริสฺสยาภาวํ, โอโลเกตุมฺปิ วฏฺฏติฯ

๑๘๘๓. โย อนาทริยํ กตฺวา, โอโลเกโนฺต ตหิํ ตหิํ;
สเจนฺตรฆเร ยาติ, ทุกฺกฏํ อฏฺฐมํ ตถาฯ

สตฺตมฏฺฐมานิฯ

๑๘๘๔. เอกโต อุภโต วาปิ, หุตฺวา อุกฺขิตฺตจีวโร;
อินฺทขีลกโต อโนฺต, คจฺฉโต โหติ ทุกฺกฏํฯ

นวมํฯ

๑๘๘๕ ฐตฺวา นิสินฺนกาเลปิ, นีหรเนฺตน กุณฺฑิกํ;
อนุกฺขิปิตฺวา ทาตพฺพา, โทโส วาสูปคสฺส นฯ

ทสมํฯ

ปฐโม วคฺคฯ

๑๘๘๖ น วฏฺฏติ หสเนฺตน, คนฺตุเญฺจว นิสีทิตุํ;
วตฺถุสฺมิํ หสนียสฺมิํ, สิตมตฺตํ ตุ วฏฺฏติฯ

ปฐมทุติยานิฯ

๑๘๘๗ อปฺปสทฺเทน คนฺตพฺพํ, จตุเตฺถปิ อยํ นโย;
มหาสทฺทํ กโรนฺตสฺส, อุภยตฺถาปิ ทุกฺกฏํฯ

ตติยจตุตฺถานิฯ

๑๘๘๘ กายปฺปจาลกํ กตฺวา, พาหุสีสปฺปจาลกํ;
คจฺฉโต ทุกฺกฏํ โหติ, ตเถว จ นิสีทโตฯ

๑๘๘๙ กายํ พาหุญฺจ สีสญฺจ, ปคฺคเหตฺวา อุชุํ ปน;
คนฺตพฺพมาสิตพฺพญฺจ, สเมนิริยาปเถน ตุฯ

๑๘๙๐ นิสีทเนน ยุเตฺตสุ, ตีสุ วาสูปคสฺส หิ;
อนาปตฺตีติ ญาตพฺพํ, วิญฺญุนา วินยญฺญุนาฯ

ทุติโย วคฺคฯ

๑๘๙๑ ขมฺภํ กตฺวา สสีสํ วา, ปารุปิตฺวาน คจฺฉโต;
ทุกฺกฏํ มุนินา วุตฺตํ, ตถา อุกฺกุฏิกาย วาฯ

๑๘๙๒ หตฺถปลฺลตฺถิกายาปิ, ทุสฺสปลฺลตฺถิกาย วา;
ตสฺสนฺตรฆเร โหติ, นิสีทนฺตสฺส ทุกฺกฏํฯ

๑๘๙๓ ทุติเย จ จตุเตฺถ จ, ฉเฏฺฐ วาสูปคสฺส ตุ;
อนาปตฺตีติ สารุปฺปา, ฉพฺพีสติ ปกาสิตาฯ

ฉฏฺฐํฯ

๑๘๙๔ สกฺกจฺจํ สติยุเตฺตน, ภิกฺขุนา ปตฺตสญฺญินา;
ปิณฺฑปาโต คเหตโพฺพ, สมสูโปว วิญฺญุนาฯ

๑๘๙๕ สูโป ภตฺตจตุพฺภาโค, ‘‘สมสูโป’’ติ วุจฺจติ;
มุคฺคมาสกุลตฺถานํ, สูโป ‘‘สูโป’’ติ วุจฺจติฯ

๑๘๙๖ อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, คิลานสฺส รเสรเส;
ตเถว ญาตกาทีนํ, อญฺญตฺถาย ธเนน วาฯ

สตฺตมฎฺฐมนวมานิฯ

๑๘๙๗ อโนฺตเลขาปมาเณน , ปตฺตสฺส มุขวฏฺฏิยา;
ปูริโตว คเหตโพฺพ, อธิฏฺฐานูปคสฺส ตุฯ

๑๘๙๘ ตตฺถ ถูปีกตํ กตฺวา, คณฺหโต ยาวกาลิกํ;
ยํ กิญฺจิ ปน ภิกฺขุสฺส, โหติ อาปตฺติ ทุกฺกฏํฯ

๑๘๙๙ อธิฏฺฐานูปเค ปเตฺต, กาลิกตฺตยเมว จ;
เสเส ถูปีกตํ สพฺพํ, วฎฺฎเตว น สํสโยฯ

๑๙๐๐ ทฺวีสุ ปเตฺตสุ ภตฺตํ ตุ, คเหตฺวา ปตฺตเมกกํ;
ปูเรตฺวา ยทิ เปเสติ, ภิกฺขูนํ ปน วฎฺฎติฯ

๑๙๐๑ ปเตฺต ปกฺขิปฺปมานํ ยํ, อุจฺฉุขณฺฑผลาทิกํ;
โอโรหติ สเจ เหฎฺฐา, น ตํ ถูปีกตํ สิยาฯ

๑๙๐๒ ปูปผตโกฺกลกาทีนํ, ฐเปตฺวา เจ วฎํสกํ;
ทินฺนํ อยาวกาลิตฺตา, น ตํ ถูปีกตํ สิยาฯ

๑๙๐๓ วฎํสกํ ตุ ปูวสฺส, ฐเปตฺวา โอทโนปริ;
ปิณฺฑปาตํ สเจ เทนฺติ, อิทํ ถูปีกตํ สิยาฯ

๑๙๐๔ อตฺตสฺสูปริ ปณฺณํ วา, ถาลกํ วาปิ กิญฺจิปิ;
ฐเปตฺวา ปริปูเรตฺวา, สเจ คณฺหาติ วฎฺฎติฯ

๑๙๐๕ ปฏิคฺคเหตุเมวสฺส, ตํ ตุ สพฺพํ น วฎฺฎติ;
คหิตํ สุคหิตํ, ปจฺฉา, ภุญฺชิตพฺพํ ยถาสุขํฯ

ตติโย วโคฺคฯ

๑๙๐๖ ปฐมํ ทุติยํ วุตฺต-นยํ ตุ ตติเย ปน;
อุปโรธิมทเสฺสตฺวา, โภตฺตพฺพํ ปฎิปาฎิยาฯ

๑๙๐๗ อญฺญสํ อตฺตโน ภตฺตํ, อากิรํ ปน ภาชเน;
นโตฺถมสติ เจ โทโส, ตถา อุตฺตริภงฺคกํฯ

ตติยํฯ

๑๙๐๘ อตฺเตฺถ ยํ ตุ วตฺตพฺพํ, วุตฺตํ ปุเพฺพ อเสสโต;
ปญฺจเม มตฺถกํ โทโส, มทฺทิตฺวา ปริภุญฺชโตฯ

๑๙๐๙ อนาปตฺติ คิลานสฺส, ปริเตฺตปิ จ เสสเก;
เอกโต ปน มทฺทิตฺวา, สํกฑฺฒิตฺวาน ภุญฺชโตฯ

จตุตฺถปญฺจมานิฯ

๑๙๑๐. โย ภิโยฺยกมฺยตาเหตุ, สูปํ วา พฺยญฺชนมฺปิ วา;
ปฏิจฺฉาเทยฺย ภเตฺตน, ตสฺส จาปตฺติ ทุกฺกฏํฯ

ฉฏฺฐํฯ

๑๙๑๑. วิญฺญตฺติยํ ตุ วตฺตพฺพํ, อปุพฺพํ นตฺถิ กิญฺจิปิ;
อฏฺฐเม ปน อุชฺฌาเน, คิลาโนปิ น มุจฺจติฯ

๑๙๑๒. ‘‘เทสฺสามิ ทาเปสฺสามี’’ติ, โอโลเกนฺตสฺส ภิกฺขุโน;
อนาปตฺตีติ ญาตพฺพํ, น จ อุชฺฌานสญฺญิโนฯ

อฏฺฐมํฯ

๑๙๑๓. มหนฺตํ ปน โมรณฺฑํ, กุกฺกุฏณฺฑญฺจ ขุทฺทกํ;
เตสํ มชฺฌปฺปมาเณน, กตฺตโพฺพ กพโฬ ปนฯ

๑๙๑๔. ขชฺชเก ปน สพฺพตฺถ, มูลขาทนิยาทิเก;
ผลาผเล อนาปตฺติ, คิลานุมฺมตฺตกาทิโนฯ

นวมํฯ

๑๙๑๕. อุตฺโฆ ปน กาตโพฺพ, อาโลโป ปริมณฺฑโล;
ขชฺชตฺตฺตริภงฺคสฺมิํ, อนาปตฺติ ผลาผเลฯ

ทสมํฯ

จตุโตฺถ วโคฺคฯ

๑๙๑๖. อนาหเฏ มุขทฺวารํ, อปฺปเตฺต กพเฬ ปน;
อตฺตโน จ มุขทฺวารํ, วิวรนฺตสฺส ทุกฺกฏํฯ

ปฐมํฯ

๑๙๑๗. มุเข จ สกลํ หตฺถํ, ปกฺขิปนฺตสฺส ทุกฺกฏํ;
มุเข จ กพฬํ กตฺวา, กเถตุํ น จ วฏฺฏติฯ

๑๙๑๘. วจนํ ยตฺตเกนสฺส, ปริปุณฺณํ น โหติ หิ;
มุขสฺมิํตฺตเก สเนฺต, พฺยาหรนฺตสฺส ทุกฺกฏํฯ

๑๙๑๙. มุเข หรีตกาทีนิ, ปกฺขิปิตฺวา กเถติ โย;
วจนํ ปริปุณฺณํ เจ, กเถตุํ ปน วฏฺฏติฯ

ทุติยตติยานิฯ

๑๙๒๐. โย ปิณฺฑุเกฺขปกํ ภิกฺขุ, กพฬเจฺฉทกมฺปิ วา;

มกฺกโฏ วิย คเณฺฑ วา, กตฺวา ภุเญฺชยฺย ทุกฺกฏํฯ

จตุตฺถปญฺจมฉฏฺฐานิฯ

๑๙๒๑. นิทฺธุนิตฺวาน หตฺถํ วา, ภตฺตํ สิตฺถาวการกํ;
ชิวฺหานิจฺฉารกํ วาปิ, ตถา ‘‘จปุ จปู’’ติ วาฯ

๑๙๒๒. อนาทรวเสเนว, ภุญฺชโต โหติ ทุกฺกฏํ;
สตฺตเม อฏฺฐเม นตฺถิ, โทโส กจวรุชฺฌเนฯ

สตฺตมทสมานิฯ

ปญฺจโม วโคฺคฯ

๑๙๒๓. ภตฺวา เอวํ น โภตฺตพฺพํ, สทฺทํ ‘‘สุรุ สุรู’’ติ จ;
หตฺถนิเลฺลหกํ วาปิ, น จ วฏฺฏติ ภุญฺชิตุํฯ

๑๙๒๔. ผาณิตํ ฆนยาคุํ วา, คเหตฺวา องฺคุลีหิ ตํ;
มุเข องฺคุลิโย โภตฺตุํ, ปเวเสตฺวาปิ วฏฺฏติฯ

๑๙๒๕. มุขปฺโปตฺต เลหิตโพฺพว, เอกายงฺคุลิกาย วา;
เอกโอโฏฺฐปิ ชิวฺหาย, น จ นิเลฺลหิตพฺพโกฯ

จตุตฺถํฯ

๑๙๒๖. สามิเสน ตุ หเตฺถน, น จ ปานียถาลกํ;
คเหตพฺพํ, ปฏิกฺขิตฺตํ, ปฏิกฺกูลวเสน หิฯ

๑๙๒๗. ปุคฺคลสฺส จ สงฺฆสฺส, คหฏฺฐสฺสตฺตโนปิ จ;
สนฺตโก ปน สโงฺข วา, สราวํ วาปิ ถาลกํฯ

๑๙๒๘. ตสฺมา น จ คเหตพฺพํ, คณฺหโต โหติ ทุกฺกฏํ;
อนามิเสน หเตฺถน, คหณํ ปน วฏฺฏติฯ

ปญฺจมํฯ

๑๙๒๙. อุทฺธริตฺวาปิ ภินฺทิตฺวา, คเหตฺวา วา ปฏิคฺคเห;
นีหริตฺวา อนาปตฺติ, ฉเฑฺฑนฺตสฺส ฆรา พหิฯ

ฉฏฺฐํฯ

๑๙๓๐. วุตฺตํ ยํ กิญฺจิ หเตฺถน, สรีราวยเวน วา;
สเจ ธารยมานสฺส, ธมฺมํ เทเสติ ทุกฺกฏํฯ

สตฺตมํฯ

๑๙๓๑. อยเมว นโย วุโตฺต, ทณฺฑปาณิมฺหิ ปุคฺคเล;

จตุหตฺถปฺปมาโณว, ทโณฺฑ มชฺฌิมหตฺถโตฯ

อฏฺฐมํฯ

๑๙๓๒. ตเถว สตฺถปาณิสฺส, ธมฺมํ เทเสติ ทุกฺกฏํ;
สตฺถปาณี น โหตาสึ, สนฺนยฺหิตฺวา ฐิโต ปนฯ

นวมํฯ

๑๙๓๓. ธนุํ สเรน สทฺธึ วา, ธนุํ วา สรเมว วา;
สชิยํ นิชิยํ วาปิ, คเหตฺวา ธนุทณฺฑกํฯ

๑๙๓๔. ฐิตสฺสปิ นิสินฺนสฺส, นิปนฺนสฺสาปิ วา ตถา;
สเจ เทเสติ สทฺธมฺมํ, โหติ อาปตฺติ ทุกฺกฏํฯ

๑๙๓๕. ปฏิมุกฺกมฺปิ กณฺฐมฺหิ, ธนุํ หตฺเถน ยาวตา;
น คณฺหาติ นโร ตาว, ธมฺมํ เทเสยฺย วฏฺฏติฯ

ฉฏฺโฐ วโคฺคฯ

๑๙๓๖. ปาทุการุฬฺหกสฺสาปิ, ธมฺมํ เทเสติ ทุกฺกฏํ;
อกฺกมิตฺวา ฐิตสฺสาปิ, ปฏิมุกฺกสฺส วา ตถาฯ

ปฐมํฯ

๑๙๓๗. อุปาหนคตสฺสาปิ, อยเมว วินิจฺฉโย;
สพฺพตฺถ อคิลานสฺส, ยาเน วา สยเนปิ วาฯ

๑๙๓๘. นิปนฺนสฺสาคิลานสฺส, กฏสาเร ฉมาย วา;
ปีเฐ มเญฺจปิ วา อุเจฺจ, นิสิเนฺนน ฐิเตน วาฯ

๑๙๓๙. น จ วฏฺฏติ เทเสตุํ, ฐตฺวา วา อุจฺจภูมิยํ;
สยเนสุ คเตนาปิ, สยเนสุ คตสฺส จฯ

๑๙๔๐. สมาเน วาปิ อุเจฺจ วา, นิปเนฺนน เนว วฏฺฏติ;
นิปเนฺนน ฐิตสฺสาปิ, นิปนฺนสฺสปิ วฏฺฏติฯ

๑๙๔๑. นิสิเนฺนน นิสินฺนสฺส, ฐิตสฺสาปิ จ วฏฺฏติ;
ฐิตเสฺสว ฐิเตนาปิ, เทเสตุมฺปิ ตเถว จฯ

ทุติยตติยจตุตฺถานิฯ

๑๙๔๒. ปลฺลตฺถิกา นิสินฺนสฺส, อคิลานสฺส เทหิโน;
ตถา เวฐิตสีสสฺส, ธมฺมํ เทเสติ ทุกฺกฏํฯ

๑๙๔๓. เกสนฺตํ วิวราเปตฺวา, เทเสติ ยทิ วฏฺฏติ;
สสีสํ ปารุตสฺสาปิ, อยเมว วินิจฺฉโยฯ

ปญฺจมฉฏฺฐสตฺตมานิฯ

๑๙๔๔. อฏฺฐเม นวเม วาปิ, ทสเม นตฺถิ กิญฺจิปิ;
สเจปิ เถรุปฏฺฐานํ, คนฺตฺวาน ทหรํ ฐิตํฯ

๑๙๔๕. ปญฺหํ ปุจฺฉติ เจ เถโร, กเถตุํ น จ วฏฺฏติ;
ตสฺส ปเสฺส ปนญฺญสฺส, กเถตพฺพํ วิชานตาฯ

อฏฺฐมนวมทสมานิฯ

สตฺตโม วโคฺคฯ

๑๙๔๖. คจฺฉโต ปุรโต ปญฺหํ, น วตฺตพฺพํ ตุ ปจฺฉโต;
‘‘ปจฺฉิมสฺส กเถมี’’ติ, วตฺตพฺพํ วินยญฺญุนาฯ

๑๙๔๗. สทฺธึ อุคฺคหิตํ ธมฺมํ, สชฺฌายติ หิ วฏฺฏติ;
สมเมว ยุคคฺคาหํ, กเถตุํ คจฺฉโตปิ จฯ

ปฐมํฯ

๑๙๔๘. เอกกสฺสาปิ จกฺกสฺส, ปเถนาปิ จ คจฺฉโต;
อุปฺปเถน สมํ วาปิ, คจฺฉนฺตเสฺสว วฏฺฏติฯ

ทุติยํฯ

๑๙๔๙. ตติเย นตฺถิ วตฺตพฺพํ, จตุเตฺถ หริเต ปน;
อุจฺจาราทิจตุกฺกํ ตุ, กโรโต ทุกฺกฏํ สิยาฯ

๑๙๕๐. ชีวรุกฺขสฺส ยํ มูลํ, ทิสฺสมานํ ตุ คจฺฉติ;
สาขา วา ภูมิลคฺคา ตํ, สพฺพํ หริตเมว หิฯ

๑๙๕๑. สเจ อหริตํ ฐานํ, เปกฺขนฺตเสฺสว ภิกฺขุโน;
วจฺจํ นิกฺขมเตวสฺส, สหสา ปน วฏฺฏติฯ

๑๙๕๒. ปลาลณฺฑุปเก วาปิ, โคมเย วาปิ กิสฺมิจิ;
กตฺตพฺพํ, หริตํ ปจฺฉา, ตโมตฺถรติ วฏฺฏติฯ

๑๙๕๓. คโต อหริเต ฐาเน, หริตํ เอติ วฏฺฏติ;
สิงฺฆาณิกา คตา เอตฺถ, เขเฬเนว จ สงฺคหํฯ

จตุตฺถํฯ

๑๙๕๔. อวจกฺกิสมุทฺทาทิ-อุทเกสฺปิ ภิกฺขุโน;
เตสํ อปริโภคตฺตา, กโรโต นตฺถิ ทุกฺกฏํฯ

๑๙๕๕. ตเถว ปน จ วสฺสเนฺต, อุทโกเฆ สมนฺตโต;
อชลํ อลภเนฺตน, ชเล กาตุมฺปิ วฏฺฏติฯ

ปญฺจมํฯ

อฏฺฐโม วโคฺคฯ

๑๙๕๖. สมุฏฺฐานาทโย เญยฺยา, เสขิยานํ ปเนตฺถ หิ;
อุชฺชคฺฆิกาทิจตฺตาริ, กพเฬน มุเขน จฯ

๑๙๕๗. ฉมานีจาสนฏฺฐาน-ปจฺฉา อุปฺปถวา ทส;
สมุฏฺฐานาทโย ตุลฺยา, วุตฺตา สมนุภาสเนฯ

๑๙๕๘. ฉตฺตํ ทณฺฑาวุธํ สตฺถํ, ปาทุการุฬฺหุปาหนา;
ยานํ สยนปลฺลตฺถ-เวฏฺฐิโตคุณฺฐิตานิ จฯ

๑๙๕๙. ธมฺมเทสนาตุลฺยาว, สมุฏฺฐานาทินา ปน;
สูโปทเนน วิญฺญตฺติ, เถยฺยสตฺถสมํ มตํฯ

๑๙๖๐. อวเสสา ติปญฺญาส, สมานา ปฐเมน ตุ;
เสขิเยสุปิ สเพฺพสุ, อนาปตฺตาปทาสุปิฯ

๑๙๖๑. อุชฺฌานสญฺญิเก ถูปี-กเต สูปปฏิจฺฉเท;
ตีสุ สิกฺขาปเทเสฺวว, คิลาโน น ปนาคโตฯ

เสขิยกถาฯ

๑๙๖๒. อิมํ วิทิตฺวา วินเย วินิจฺฉยํ;
วิสารโท โหติ, วินีตมานโส;
ปเรหิ โส โหติ จ ทุปฺปธํสิโย;
ตโต หิ สิเกฺข สตตํ สมาหิโตฯ

๑๙๖๓. อิมํ ปรมสํกรํ สํกรํ;
อเวจฺจ สวนามตํ นามตํ;
ปฏุตฺตมธิเก หิเต เก หิ เต;
น ยนฺติ กลิสาสเน สาสเนฯ

อิติ วินยวินิจฺฉเย

ภิกฺขุวิภงฺคกถา นิฏฺฐิตาฯ

ภิกฺขุนีวิภโงฺค

๑๙๖๕. ภิกฺขุนีนํ หิตตฺถาย, วิภงฺคํ ยํ ชิโนพฺรวิ;
ตสฺมิํ อปิ สมาเสน, กิญฺจิมตฺตํ ภณามหํฯ

ปาราชิกกถา

๑๙๖๖. ฉนฺทโส เมถุนํ ธมฺมํ, ปฏิเสเวยฺย ยา ปน;
โหติ ปาราชิกา นาม, สมณี สา ปวุจฺจติฯ

๑๙๖๗. มนุสฺสปุริสาทีนํ, นวนฺนํ ยสฺส กสฺสจิ;
สชีวสฺสาปฺยชีวสฺส, สนฺถตํ วา อสนฺถตํฯ

๑๙๖๘. อตฺตโน ติวิเธ มเคฺค, เยภุยฺยกฺขายิตาทิกํ;
องฺคชาตํ ปเวเสนฺตี, อโลฺลกาเส ปราชิตาฯ

๑๙๖๙. อิโต ปรมวตฺวาว, สาธารณวินิจฺฉยํ;
อสาธารณเมวาหํ, ภณิสฺสามิ สมาสโตฯ

๑๙๗๐. อรกฺขกํ สรีรกํ, ยทุพฺภชาณุมณฺฑลํ;
สรีรเกน เจ เตน, ผุเสยฺย ภิกฺขุนี ปนฯ

๑๙๗๑. อวสฺสุตสฺสาวสฺสุตา, มนุสฺสปุคฺคลสฺส ยา;
สรีรมสฺส เตน วา, ผุฏฺฐา ปาราชิกา สิยาฯ

๑๙๗๒. กปฺปรสฺส ปนฺทฺธมฺปิ, คหิตํ อุพฺภชาณุนา;
ยถาวุตฺตปฺปกาเรน, กาเยนาเนน อตฺตโนฯ

๑๙๗๓. ปุริสสฺส ตถา กาย- ปฏิพทฺธํ ผุสนฺติยา;
ตถา ยถาปริจฺฉินฺน- กายพเทฺธน อตฺตโนฯ

๑๙๗๔. อวเสเสน วา ตสฺส, กายํ กาเยน อตฺตโน;
โหติ ถุลฺลจฺจยํ ตสฺสา, ปโยเค ปุริสสฺส จฯ

๑๙๗๕. ยกฺขเปตติรจฺฉาน- ปณฺฑกานํ อธกฺขกํ;
อุพฺภชาณุํ ตเถวสฺสา, อุภโตวสฺสเว สติฯ

๑๙๗๖. เอกโตวสฺสเว จาปิ, ถุลฺลจฺจยมุทีริตํ;
อวเสเส จ สพฺพตฺถ, โหติ อาปตฺติ ทุกฺกฏํฯ

๑๙๗๗. อุพฺภกฺขกมโธชาณุ-มณฺฑลํ ปน ยํ อิธ;
กปฺปรสฺส จ เหฏฺฐาปิ, คตํ เอเตฺถว สงฺคหํฯ

๑๙๗๘. เวลายติ สเจ ภิกฺขุ, สทฺธิํ ภิกฺขุนิยา ปน;
อุภินฺนํ กายสํสคฺค-ราเค สติ หิ ภิกฺขุโนฯ

๑๙๗๘. โหติ สงฺฆาทิเสโสว, นาโส ภิกฺขุนิยา สิยา;
กายสํสคฺคราโค จ, สเจ ภิกฺขุนิยา สิยาฯ

๑๙๗๙. ภิกฺขุโน เมถุโน ราโค, เคหเปมมฺปิ วา ภเว;
ตสฺสา ถุลฺลจฺจยํ วุตฺตํ, ภิกฺขุโน โหติ ทุกฺกฏํฯ

๑๙๘๐. อุภินฺนํ เมถุเน ราเค, เคหเปเมปิ วา สติ;
อวิเสเสน นิทฺทิฏฺฐํ, อุภินฺนํ ทุกฺกฏํ ปนฯ

๑๙๘๑. ยสฺส ยตฺถ มโนสุทฺธํ, ตสฺส ตตฺถ น โทสตา;
อุภินฺนมฺปิ อนาปตฺติ, อุภินฺนํ จิตฺตสุทฺธิยาฯ

๑๙๘๒. กายสํสคฺคราเคน, ภินฺทิตฺวา ปฐมํ ปน;
ปจฺฉา ทูเสติ เจ เนว, โหติ ภิกฺขุนิทูสโกฯ

๑๙๘๓. ยถา ภิกฺขุนิยา ผุฏฺโฐ, สาทิยโนฺตว เจตสา;
นิจฺจโล โหติ เจ ภิกฺขุ, น โหตาปตฺติ ภิกฺขุโนฯ

๑๙๘๔. ภิกฺขุนี ภิกฺขุนา ผุฏฺฐา, สเจ โหติปิ นิจฺจลา;
อธิวาเสติ สมฺผสฺสํ, ตสฺสา ปาราชิกํ สิยาฯ

๑๙๘๕. ตถา ถุลฺลจฺจยํ เขเตฺต, ทุกฺกฏญฺจ วินิทฺทิเส;
วุตฺตตฺตา ‘‘กายสํสคฺคํ, สาทิเยยฺยา’’ติ สตฺถุนาฯ

๑๙๘๖. ตสฺสา กฺริยสมุฏฺฐานํ, เอวํ สติ น ทิสฺสติ;
อิทํ ตพฺพหุเลเนว, นเยน ปริทีปิตํฯ

๑๙๘๗. อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อชานิตฺวามสนฺติยา;
สติ อามสเน ตสฺสา, ผสฺสํ วาสาทิยนฺติยาฯ

๑๙๘๘. เวทนฏฺฏาย วา ขิตฺต-จิตฺตายุมฺมตฺติกาย วา;
สมุฏฺฐานาทโย ตุลฺยา, ปฐมนฺติมวตฺถุนาฯ

อุพฺภชาณุมณฺฑลกถาฯ

๑๙๘๙. ปาราชิกตฺตํ ชานนฺติ, สลิงฺเค ตุ ฐิตาย หิ;
‘‘น กสฺสจิ ปรสฺสาหํ, อาโรเจสฺสามิ ทานิ’’ติฯ

๑๙๙๐. ยตฺร นิกฺขิตฺตมตฺตสฺมึ, สา จ ปาราชิกา สิยา;
อยํ วชฺชปฏิจฺฉาทิ- นามิกา ปน นามโตฯ

๑๙๙๑. ยสฺสํ สปฺปาณวคฺคสฺมึ, ทุฏฺฐุเลฺลน สมํ นเย;
วิเสโส ตตฺร ปาจิตฺติ, อิธ ปาราชิกํ สิยาฯ

วชฺชปฏิจฺฉาทิกถาฯ

๑๙๙๒. สงฺฆานุกฺขิตฺตโก ภิกฺขุ, ฐิโต อุเกฺขปเน ปน;

ยํทิฏฺฐิโก จ โส ตสฺสา, ทิฏฺฐิยา คหเณน ตํฯ

๑๙๙๓. อนุวเตฺตยฺย ยา ภิกฺขุํ, ภิกฺขุนี สา วิสุมฺปิ จ;
สงฺฆมเชฺฌปิ อญฺญาหิ, วุจฺจมานา ตเถว จฯ

๑๙๙๔. อวชนฺตีว ตํ วตฺถุํ, คเหตฺวา ยทิ ติฏฺฐติ;
ตสฺส กมฺมสฺส โอสาเน, อุกฺขิตฺตสฺสานุวตฺติกาฯ

๑๙๙๕. โหติ ปาราชิกาปนฺนา, โหตาสากิยธีตรา;
ปุน อปฺปฏิสเนฺธยา, ทฺวิธา ภินฺนา สิลา วิยฯ

๑๙๙๖. อรเมฺม ปน กมฺมสฺมึ, นิทฺทิฏฺฐํ ติกทุกฺกฏํ;
สมุฏฺฐานาทโย สเพฺพ, วุตฺตา สมนุภาสเนฯ

อุกฺขิตฺตานุวตฺติกกถาฯ

๑๙๙๗. อปาราชิกเขตฺตสฺส , คหณํ ยสฺส กสฺสจิ;
องฺคสฺส ปน ตํ หตฺถ-คฺคหณนฺติ ปวุจฺจติฯ

๑๙๙๘. ปารุตสฺส นิวตฺถสฺส, คหณํ ยสฺส กสฺสจิ;
เอตํ สงฺฆาฏิยา กณฺณ-คฺคหณนฺติ ปวุจฺจติฯ

๑๙๙๙. กายสํสคฺคสงฺขาต-อสทฺธมฺมสฺส การณา;
ภิกฺขุนี หตฺถปาสสฺมึ, ติเฏฺฐยฺย ปุริสสฺส วาฯ

๒๐๐๐. สลฺลเปยฺย ตถา ตตฺถ, ฐตฺวา ตุ ปุริเสน วา;
สเงฺกตํ วาปิ คเจฺฉยฺย, อิเจฺฉยฺยา คมนสฺส วาฯ

๒๐๐๑. ตทตฺถาย ปฏิจฺฉนฺน-ฏฺฐานญฺจ ปวิเสยฺย วา;
อุปสํหเรยฺย กายํ วา, หตฺถปาเส ฐิตา ปนฯ

๒๐๐๒. อยมสฺสมณี โหติ, วินฏฺฐา อฏฺฐวตฺถุกา;
อภพฺพา ปุนรุฬฺหาย, ฉิโนฺน ตาโลว มตฺถเกฯ

๒๐๐๓. อนุโลเมน วา วตฺถุํ, ปฏิโลเมน วา จุตา;
อฏฺฐมํ ปริปูเรนฺตี, ตเถกนฺตริกาย วาฯ

๒๐๐๔. อถาทิโต ปเนกํ วา, เทฺว วา ตีณิปิ สตฺต วา;
สตกฺขตฺตุมฺปิ ปูเรนฺตี, เนว ปาราชิกา สิยาฯ

๒๐๐๕. อาปตฺติโย ปนาปนฺนา, เทเสตฺวา ตาหิ มุจฺจติ;
ธุรนิเกฺขปนํ กตฺวา, เทสิตา คณนูปิกาฯ

๒๐๐๖. น โหตาปตฺติยา องฺคํ, สอุสฺสาหาย เทสิตา;
เทสนาคณนํ เนติ, เทสิตาปิ อเทสิตาฯ

๒๐๐๗. อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อชานิตฺวา กโรนฺติยา;

สมุฏฺฐานาทโย สเพฺพ, อนนฺตรสมา มตาฯ

๒๐๐๘. ‘‘อุสทฺธโมฺม’’ติ นาเมตฺถ, กายสํสคฺคนามโก;
อยมุทฺทิสิโต อโตฺถ, สพฺพอฏฺฐกถาสุปิฯ

๒๐๐๙. วิญฺญู ปฏิพโล กาย-สํสคฺคํ ปฏิปชฺชิตุํ;
กายสํสคฺคภาเว ตุ, สาธกํ วจนํ อิทํฯ

อฏฺฐวตฺถุกกถาฯ

๒๐๑๐. อวสฺสุตา ปฏิจฺฉาที, อุกฺขิตฺตา อฏฺฐวตฺถุกา;
อสาธารณปญฺญตฺตา, จตโสฺสว มเหสินาฯ

ปาราชิกกถา นิฏฺฐิตาฯ

สงฺฆาทิเสสกถา

๒๐๑๑. ยา ปน ภิกฺขุนี อุสฺสยวาทา;
อฏฺฏกรี มุขรี วิหเรยฺย;
เยน เกนจิ นเรนิธ สทฺธิํ;
สา ครุกํ กิร โทสมุเปติฯ

๒๐๑๒. สกฺขิํ วาปิ สหายํ วา, ปริเยสติ ทุกฺกฏํ;
ปเท ปเท ตถา อฏฺฏํ, กาตุํ คจฺฉนฺติยาปิ จฯ

๒๐๑๓. อาโรเจติ สเจ ปุพฺพํ, ภิกฺขุนี อตฺตโน กถํ;
ทิสฺวา โวหาริกํ ตสฺสา, โหติ อาปตฺติ ทุกฺกฏํฯ

๒๐๑๔. อาโรเจติ สเจ ปจฺฉา, อิตโร อตฺตโน กถํ;
โหติ ภิกฺขุนิยา ตสฺสา, ถุลฺลจฺจยมนนฺตรํฯ

๒๐๑๕. อาโรเจติตโร ปุพฺพํ, สเจ โส อตฺตโน กถํ;
ปจฺฉา ภิกฺขุนี เจ ปุพฺพ-สทิโสว วินิจฺฉโยฯ

๒๐๑๖. ‘‘อาโรเจหี’’ติ วุตฺตา เจ, ‘‘กถํ ตว มมาปิ จ’’;
อาโรเจตุ ยถากามํ, ปฐเม ทุกฺกฏํ สิยาฯ

๒๐๑๗. ทุติยาโรจเน ตสฺสา, ถุลฺลจฺจยมุทีริตํ;
อุปาสเกน วุเตฺตปิ, อยเมว วินิจฺฉโยฯ

๒๐๑๘. อาโรจิตกถํ สุตฺวา, อุภินฺนมฺปิ ยถา ตถา;
วินิจฺฉเย กเต เตหิ, อเฏฺฏ ปน จ นิฏฺฐิเตฯ

๒๐๑๙. อฏฺฏสฺส ปริโยสาเน, ชเย ภิกฺขุนิยา ปน;
ปราชเยปิ วา ตสฺสา, โหติ สงฺฆาทิเสสตาฯ

๒๐๒๐. ทูตํ วาปิ ปหิณิตฺวา, อาคนฺตฺวาน สยมฺปิ วา;

ปจฺจตฺถิกมนุเสฺสหิ, อากฑฺฒียติ ยา ปนฯ

๒๐๒๑ อาราเม ปน อเญฺญหิ, อนาจารํ กตํ สเจ;
อโนทิสฺส ปรํ กิญฺจิ, รกฺขํ ยาจติ ตตฺถ ยาฯ

๒๐๒๒ ยาย กิญฺจิ อวุตฺตาว, ธมฺมฏฺฐา สยเมว ตุ;
สุตฺวา ตํ อญฺญโต อฏฺฏํ, นิฏฺฐาเปนฺติ สเจ ปนฯ

๒๐๒๓ ตสฺสา, อุมฺมตฺติกาทีน-มนาปตฺติ ปกาสิตา;
กถิเนน สมุฏฺฐานํ, ตุลฺยํ สกิริยํ อิทํฯ

อฏฺฏการิกถาฯ

๒๐๒๔ ชานนฺตี ภิกฺขุนี โจรึ, วชฺฌํ วิทิตเมว ยา;
สงฺฆํ อนปโลเกตฺวา, ราชานํ คณเมว วาฯ

๒๐๒๕ วุฏฺฐาเปยฺย วินา กปฺปํ, โจริวุฏฺฐาปนํ ปน;
สงฺฆาทิเสสมาปตฺติ-มาปนฺนา นาม โหติ สาฯ

๒๐๒๖ ปญฺจมาสคฺฆนํ ยาย, หริตํ ปรสนฺตกํ;
อติเรกคฺฆนํ วาปิ, อยํ ‘‘โจรี’’ติ วุจฺจติฯ

๒๐๒๗ ภิกฺขุนีสุ ปนญฺญาสุ, ติตฺถิเยสฺุปิ วา ตถา;
ยา ปพฺพชิตปุพฺพา สา, อยํ ‘‘กปฺปา’’ติ วุจฺจติฯ

๒๐๒๘ วุฏฺฐาเปติ จ ยา โจรึ, ฐเปตฺวา กปฺปเมวิทํ;
สเจ อาจรินึ ปตฺตํ, จีวรํ ปริเยสติฯ

๒๐๒๙ สมฺมนฺนติ จ สีมํ วา, ตสฺสา อาปตฺติ ทุกฺกฏํ;
ญตฺติยา ทุกฺกฏํ ทฺวีหิ, กมฺมวาจาหิ จ ทฺวยํฯ

๒๐๓๐ ถุลฺลจฺจยสฺส, กมฺมเนฺต, ครุกํ นิทฺทิเส พุโธ;
คโณ อาจรินี เจว, น จ มุจฺจติ ทุกฺกฏาฯ

๒๐๓๑ อนาปตฺติ อชานนฺตี, วุฏฺฐาเปติ, ตเถว จ;
กปฺปํ วา อปโลเกตฺวา, ตสฺสา อุมฺมตฺติกาย วาฯ

๒๐๓๒ โจริวุฏฺฐาปนํ นาม, ชายเต วาจจิตฺตโต;
กายวาจาทิโต เจว, สจิตฺตญฺจ กฺริยากฺริยํฯ

โจริวุฏฺฐาปนกถาฯ

๒๐๓๓ คามนฺตรํ นทีปารํ, คเจฺฉยฺยกาว ยา สเจ;
โอหีเยยฺย คณมฺหา วา, รตฺตึ วิปฺปวเสยฺย วาฯ

๒๐๓๔ ปฐมาปตฺติกํ ธมฺมํ, สาปนฺนา ครุกํ สิยา;
สกคามา อนาปตฺติ, ญาตพฺพา นิกฺขมนฺติยาฯ

๒๐๓๕. นิกฺขมิตฺวา ตโต อญฺญํ, คามํ คจฺฉนฺติยา ปน;
ทุกฺกฏํ ปทวาเรน, เวทิตพฺพํ วิภาวินาฯ

๒๐๓๖. เอเกน ปทวาเรน, คามสฺส อิตรสฺส จ;
ปริเกฺขเป อติกฺกเนฺต, อุปจาโรกฺกเมปิ วาฯ

๒๐๓๗. ถุลฺลจฺจยํ อติกฺกเนฺต, โอกฺกเนฺต ทุติเยน ตุ;
ปาเทน ครุกาปตฺติ, โหติ ภิกฺขุนิยา ปนฯ

๒๐๓๘. นิกฺขมิตฺวา สเจ ปจฺฉา, สกํ คามํ วิสนฺติยา;
อยเมว นโย เญฺญยฺย, วติจฺฉิเทฺทน วา ตถาฯ

๒๐๓๙. ปาการเรน วิหารสฺส, ภูมิํ ตุ ปวิสนฺติยา;
กปฺปิยนฺติ ปวิฏฺฐตฺตา, น โทโส โกจิ วิชฺชติฯ

๒๐๔๐. ภิกฺขุนีนํ วิหารสฺส, ภูมิ ตาสํ ตุ กปฺปิยา;
โหติ ภิกฺขุวิหารสฺส, ภูมิ ตาสมกปฺปิยาฯ

๒๐๔๑. หตฺถิอสฺสรถาทีหิ, อิทฺธิยา วา วิสนฺติยา;
อนาปตฺติ สิยาปตฺติ, ปทสา คมเน ปนฯ

๒๐๔๒. ยํกิญฺจิ สกคามํ วา, ปรคามมฺปิ วา ตถา;
พหิคาเม ปน ฐตฺวา, อาปตฺติ ปวิสนฺติยาฯ

๒๐๔๓. อกฺขเณนุปฺปนฺนาย, นทิยา ทุติยํ วินา;
ปารํ คจฺฉติ ยา ตีรํ, ตสฺสา สมณิยา ปนฯ

๒๐๔๔. ปฐมํ อุทฺธริตฺวาน, ปาทํ ตีเร ฐเปนฺติยา;
โหติ ถุลฺลจฺจยาปตฺติ, ทุติยาติกฺกเม ครุฯ

๒๐๔๕. อนนฺตรนทิยํเยว, สทฺธิํ ทุติยิกาย หิ;
ภณฺฑิตฺวา โอริมํ ตีรํ, ตถา ปจฺจุตฺตรนฺติยาฯ

๒๐๔๖. อิทฺธิยา เสตุนา นาววา-ยานรชฺชูหิ วา ปน;
เอวมฺปิ จ ปรํ ตีรํ, อนาปตฺตุตฺตรนฺติยาฯ

๒๐๔๗. นหายิตุํ ปิวิตุํ วาปิ, โอติณฺณาถ นทิํ ปุน;
ปทสาโวริมํ ตีรํ, ปจฺจุตฺตรติ วฏฺฏติฯ

๒๐๔๘. ปทสา โอตริตฺวาน, นทิํ อุตฺตรเณ ปน;
อาโรหิตฺวา ตถา เสตุํ, อนาปตฺตุตฺตรนฺติยาฯ

๒๐๔๙. เสตุนา อุปคนฺตฺวา วา, ยานากาเสหิ วา สเจ;
ยาติ อุตฺตรเณ กาเล, ปทสา ครุกํ ผุเสฯ

๒๐๕๐. นทิยา ปาริมํ ตีรํ, อิโต โอริมตีรโต;
อุลฺลงฺฆิตฺวาน เวเคน, อนาปตฺตุตฺตรนฺติยาฯ

๒๐๕๑. ปิฏฺฐิยํ วา นิสีทิตฺวา, ขเนฺธ วา อุตฺตรนฺติยา;
หตฺถสงฺฆาตเน วาปิ, ทุสฺสยาเนปิ วฏฺฏติฯ

๒๐๕๒. ‘‘ปุเรรุโณทยาเยว , ปาสํ ทุติยิกาย หิ;
คมิสฺสามี’’ติ อาโภคํ, วินา ภิกฺขุนิยา ปนฯ

๒๐๕๓. เอกคเพฺภปิ วา หตฺถ-ปาสํ ทุติยิกาย หิ;
อติกฺกมฺม สิยาปตฺติ, อรุณํ อุฏฺฐเปนฺติยาฯ

๒๐๕๔. ‘‘คมิสฺสามี’’ติ อาโภคํ, กตฺวา คจฺฉนฺติยา ปน;
น โทโส ทุติยา ปาสํ, อุเฏฺฐติ อรุณํ สเจฯ

๒๐๕๕. อินฺทขีลมติกฺกมฺม, อรญฺญํ เอตฺถ ทีปิตํ;
คามโต พหิ นิกฺขมฺม, ตสฺสา ทุติยิกาย ตุฯ

๒๐๕๖. ทสฺสนสฺสุปจารํ ตุ, ชานิตฺวา วิชหนฺติยา;
โหติ ถุลฺลจฺจยาปตฺติ, ชหิเต ครุกํ สิยาฯ

๒๐๕๗. สาณิปาการปาการ-ตรุอนฺตริเต ปน;
สวนสฺสุปจาเรปิ, สติ อาปตฺติ โหติ หิฯ

๒๐๕๘. อชฺโฌกาเส ตุ ทูเรปิ, ทสฺสนสฺสุปจารตา;
โหติ, เอตฺถ กถํ ธมฺม-สวนาโรจเน วิยฯ

๒๐๕๙. มคฺคมูฬฺหสฺส สเทฺทน, วิย กูชนฺติยา ปน;
‘‘อเยฺย’’ติ ตสฺสา สทฺทสฺส, สวนาติกฺกเมปิ จฯ

๒๐๖๐. โหติ, ภิกฺขุนิยาปตฺติ, ครุกา เอวรูปเก;
เอตฺถ ภิกฺขุนี เอกาปิ, คณาเยวาติ วุจฺจติฯ

๒๐๖๑. โอหียิตฺวาถ คจฺฉนฺตี, ‘‘ปาปุณิสฺสามิ ทานิหํ’’;
อิเจฺจวํ ตุ สอุสฺสาหา, อนุพนฺธติ วฏฺฏติฯ

๒๐๖๒. ทฺวินฺนํ มคฺคํ คจฺฉนฺตีนํ, เอกา คนฺตุํ โน สโกฺกติ;
อุสฺสาหสฺสเจฺฉทํ กตฺวา, โอหีนา เจ ตสฺสาปตฺติฯ

๒๐๖๓. อิตราปิ สเจ ยาติ, ‘‘โอหียตุ อย’’นฺติ จ;
โหติ ตสฺสาปิ อาปตฺติ, สอุสฺสาหา น โหติ เจฯ

๒๐๖๔. คจฺฉนฺตีสุ ตถา ทฺวีสุ, ปุริมา ยาติ เอกกํ;
อญฺญํ ปน สเจ มคฺคํ, ปจฺฉิมาปิ จ คณฺหติฯ

๒๐๖๕. เอกิสฺสา ปน ปกฺกนฺต-ฏฺฐาเน ติฏฺฐติ เจตรา;
ตสฺมา ตตฺถ อุภินฺนมฺปิ, อนาปตฺติ ปกาสิตาฯ

๒๐๖๖. อรุณุคฺคมนา ปุเพฺพ, นิกฺขมิตฺวา สคามโต;
อรุณุคฺคมเน กาเล, คามนฺตรคตาย หิฯ

๒๐๖๗. อติกฺกมนฺติยา ปารํ, นทิยา ทุติยิกํ วินา;
อาปตฺติโย จตโสฺสปิ, โหนฺติ เอกกฺขเณ ปนฯ

๒๐๖๘. ปกฺกนฺตา วาปิ วิพฺภนฺตา, ยาตา เปตานํ โลกํ วา;
ปกฺขสงฺกนฺตา วา นฏฺฐา, สทฺธึ ยาตา สา เจ โหติฯ

๒๐๖๙. คามนฺตโรกฺกมาทีนิ, จตฺตาริปิ กโรนฺติยา;
อนาปตฺตีติ ญาตพฺพํ, เอวํ อุมฺมตฺติกายปิฯ

๒๐๗๐. รตฺติยํ วิปฺปวาสํ ตุ, หตฺถปาโสว รกฺขติ;
อคามเก อรเญฺญ ตุ, คณา โอหียนํ มตํฯ

๒๐๗๑. สกคาเม ยถากามํ, ทิวา จ วิจรนฺติยา;
จตฺตาโรปิ จ สงฺฆาทิ-เสสา ตสฺสา น วิชฺชเรฯ

๒๐๗๒. สมุฏฺฐานาทโย ตุลฺยา, ปฐมนฺติมวตฺถุนา;
สจิตฺตํ กายกมฺมญฺจ, ติจิตฺตญฺจ ติเวทนํฯ

คามนฺตรคมนกถาฯ

๒๐๗๓. สีมาสมฺมุติยา เจว, คณสฺส ปริเยสเน;
ญตฺติยา ทุกฺกฏํ, ทฺวีหิ, โหนฺติ ถุลฺลจฺจยา ทุเวฯ

๒๐๗๔. กมฺมสฺส ปริโยสาเน, โหติ สงฺฆาทิเสสตา;
ติกสงฺฆาทิเสสํ ตุ, อธเมฺม ติกทุกฺกฏํฯ

๒๐๗๕. ปุจฺฉิตฺวา การกํ สงฺฆํ, ฉนฺทํ ทตฺวา คณสฺส วา;
วเตฺต วา ปน วตฺตนฺตึ, อสเนฺต การเกปิ วาฯ

๒๐๗๖. ภิกฺขุนึ ปน อุกฺขิตฺตํ, ยา โอสาเรติ ภิกฺขุนี;
ตสฺสา อุมฺมตฺติกาทีน-มนาปตฺติ ปกาสิตาฯ

๒๐๗๗. สงฺฆเภทสมา วุตฺตา, สมุฏฺฐานาทโย นยา;
กฺริยากฺริยมิทํ วุตฺตํ, อยเมว วิเสสตาฯ

จตุตฺถํฯ

๒๐๗๘. สยํ อวสฺสุตา ตถา, อวสฺสุตสฺส หตฺถโต;
มนุสฺสปุคฺคลสฺส เจ, ยเทว กิญฺจิ คณฺหติฯ

๒๐๗๙. อามิสํ, คหเณ ตสฺสา;
ถุลฺลจฺจยมุทีริตํ;
อโชฺฌหาเรสุ สงฺฆาทิ-;
เสสา โหนฺติ ปโยคโตฯ

๒๐๘๐. เอกโตวสฺสุเต กิญฺจิ, ปฏิคฺคณฺหติ, ทุกฺกฏํ;
อโชฺฌหารปฺปโยเคสุ, ถุลฺลจฺจยจโย สิยาฯ

๒๐๘๑ ยกฺขเปตติรจฺฉาน-ปณฺฑกานญฺจ หตฺถโต;
มนุสฺสวิคฺคหานมฺปิ, อุภโตวสฺสุเต ตถาฯ

๒๐๘๒ อุภโตวสฺสุเต เอตฺถ, อุทเก ทนฺตกฏฺฐเก;
คหเณ ปริโภเค จ, สพฺพตฺถาปิ จ ทุกฺกฏํฯ

๒๐๘๓ อุภยาวสฺสุตาภาเว, น โทโส ยทิ คณฺหติ;
‘‘อวสฺสุโต น จาย’’นฺติ, ญตฺวา คณฺหติ ยา ปนฯ

๒๐๘๔ ตสฺสา อุมฺมตฺติกาทีน-มนาปตฺติ ปกาสิตา;
สมุฏฺฐานาทโย ตุลฺยา, ปฐมนฺติมวตฺถุนาฯ

ปญฺจมํฯ

๒๐๘๕ อุโยฺยชเน ปเนกิสฺสา, อิตริสฺสา ปฏิคฺคเห;
ทุกฺกฏานิ จ โภเคสุ, ถุลฺลจฺจยคโณ สิยาฯ

๒๐๘๖ โภชนสฺสาวสานสฺมึ , โหติ สงฺฆาทิเสสตา;
ยกฺขาทีนํ จตุนฺนมฺปิ, ตเถว ปุริสสฺส จฯ

๒๐๘๗ ทนฺตกฏฺฐุทกานญฺจ, คหณุโยฺยชเน ปน;
เตสญฺจ ปริโภเคปิ, ทุกฺกฏํ ปริกิตฺติตํฯ

๒๐๘๘ ยกฺขาทีนํ ตุ เสสสฺส, คหณุโยฺยชเน ปน;
โภเค จ ทุกฺกฏํ, ภุตฺเต, ถุลฺลจฺจยมุทีริตํฯ

๒๐๘๙ ‘‘นาวสฺสุโต’’ติ ญตฺวา วา, กุปิตา วา น คณฺหติ;
กุลานุทฺทยตา วาปิ, อุโยฺยเชติ จ ยา ปนฯ

๒๐๙๐ ตสฺสา อุมฺมตฺติกาทีน-มนาปตฺติ ปกาสิตา;
อทินฺนาทานตุลฺยาว, สมุฏฺฐานาทโย นยาฯ

ฉฏฺฐํฯ

๒๐๙๑ สตฺตมํ อฏฺฐมํ สงฺฆ-เภเทน สทิสํ มตํ;
สมุฏฺฐานาทินา สทฺธึ, นตฺถิ กาจิ วิเสสตาฯ

สตฺตมฏฺฐมานิฯ

๒๐๙๒ นวเม ทสเม วาปิ, วตฺตพฺพํ นตฺถิ กิญฺจิปิ;
อนนฺตรสมาเยว, สมุฏฺฐานาทโย นยาฯ

นวมทสมานิฯ

๒๐๙๓ ทุฏฺฐโทสทฺวเยนาปิ, สญฺจริตฺตน เตน ฉ;
ยาวตติยกา อฏฺฐ, จตฺตาริ จ อิโต ตโตฯ

นิสฺสคฺคิยกถา

๒๐๙๔. อธิฏฺฐานูปคํ ปตฺตํ, อนธิฏฺฐาย ภิกฺขุนี;
วิกปฺปนมกตฺวา วา, เอกาหมฺปิ ฐเปยฺย เจฯ

๒๐๙๕. อรุณุคฺคมเนเนว, สทฺธึ ภิกฺขุนิยา สิยา;
ตสฺสา นิสฺสคฺคิยาปตฺติ, ปตฺตสนฺนิธิการณาฯ

๒๐๙๖. เสโส ปน กถามโคฺค, ปตฺตสิกฺขาปเท อิธ;
สโพฺพ วุตฺตนเยเนว, เวทิตโพฺพ วินิจฺฉโยฯ

๒๐๙๗. ทสาหาติกฺกเม ตตฺถ, เอกาหาติกฺกเม อิธ;
ตสฺสิมสฺส อุภินฺนมฺปิ, อยเมว วิเสสตาฯ

ปฐมํฯ

๒๐๙๘. อกาเล จีวรํ ทินฺนํ, ทินฺนํ กาเลปิ เกนจิ;
อาทิสฺส ปน ‘‘สมฺปตฺตา, ภาเชนฺตู’’ติ นิยามิตํฯ

๒๐๙๙. อกาลจีวรํ ‘‘กาล-จีวร’’นฺติ สเจ ปน;
ภาชาเปยฺย จ ยา ตสฺสา, ปโยเค ทุกฺกฏํ สิยาฯ

๒๑๐๐. อตฺตนา ปฏิลทฺธํ ยํ, ตํ ตุ นิสฺสคฺคิยํ ภเว;
ลภิตฺวา ปน นิสฺสฏฺฐํ, ยถาทาเน นิโยชเยฯ

๒๑๐๑. ทตฺวา วินยกมฺมํ ตุ, ปฏิลทฺธมฺปิ ตํ ปุน;
ตสฺส จายมธิปฺปาโย, เสวิตุํ น จ วฏฺฏติฯ

๒๑๐๒. อกาลวตฺถสญฺญาย, ทุกฺกฏํ กาลจีวเร;
อุภยตฺถปิ นิทฺทิฏฺฐํ, ตถา เวมติกายปิฯ

๒๑๐๓. กาลจีวรสญฺญาย, จีวเร อุภยตฺถปิ;
น โทสุมฺมตฺติกาทีนํ, ติสมุฏฺฐานตา มตาฯ

ทุติยํฯ

๒๑๐๔. จีวเรสุปิ พนฺธิตฺวา, ฐปิเตสุ พหูสฺวปิ;
เอกาเยว สิยาปตฺติ, อจฺฉินฺทติ สเจ สยํฯ

๒๑๐๕. ตถาจฺฉินฺทาปเน เอกา, เอกายาณตฺติยา ภเว;
อิตเรสุ จ วตฺถูนํ, ปโยคสฺส วสา สิยาฯ

๒๑๐๖. ติกปาจิตฺติ อญฺญสฺมึ, ปริกฺขาเร ตุ ทุกฺกฏํ;
ติกทุกฺกฏมุทฺทิฏฺฐํ, อิตริสฺสา ตุ จีวเรฯ

๒๑๐๗ ทปย วา ทียมานํ ตุ, ตสฺสา วิสฺสาสเมว วา;
คณฺหนฺติยา อนาปตฺติ, ติสมุฏฺฐานตา มตาฯ

ตติยํฯ

๒๑๐๘ วิญฺญาเปตฺวา สเจ อญฺญํ, ตทญฺญํ วิญฺญาเปนฺติยา;
วิญฺญตฺติทุกฺกฏํ ตสฺสา, ลาภา นิสฺสคฺคิยํ สิยาฯ

๒๑๐๙ ติกปาจิตฺติยํ วุตฺตํ, อนญฺญฺญ ทฺวิกทุกฺกฏํ;
อนญฺญูนญฺญสญฺญาย, อปฺปโหนฺเตปิ วา ปุนฯ

๒๑๑๐ ตสฺมึ ตเญฺญว วา อญฺญํ, อเญฺญนเตฺถปิ วา สติ;
อานิสํสญฺจ ทเสฺสตฺวา, ตทญฺญํ วิญฺญาเปนฺติยาฯ

๒๑๑๑ อนาปตฺตีติ ญาตพฺพํ, ตถา อุมฺมตฺติกายปิ;
สญฺจริตฺตสมา วุตฺตา, สมุฏฺฐานาทโย นยาฯ

จตุตฺถํฯ

๒๑๑๒ อญฺญํ เจตาเปตฺวา ปุพฺพํ, ปจฺฉา อญฺญํ เจตาเปยฺย;
เอวํ สญฺญายญฺญํ ธญฺญํ, มยฺหํ อาเนตฺวา เทตีติฯ

๒๑๑๓ เจตาปนปโยเคน, มูลฏฺฐาย หิ ทุกฺกฏํ;
ลาเภ นิสฺสคฺคิยํ โหติ, เตน จเญฺญน วาภตํฯ

๒๑๑๔ เสสํ อนนฺตเรเนว, สทิสนฺติ วินิทฺทิเส;
สมุฏฺฐานาทินา สทฺธึ, อปุพฺพํ นตฺถิ กิญฺจิปิฯ

ปญฺจมํฯ

๒๑๑๕ อญฺญทตฺถาย ทิเนฺนน, ปริกฺขาเรน ยา ปน;
เจตาเปยฺย สเจ อญฺญํ, สงฺฆิเกนิธ ภิกฺขุนีฯ

๒๑๑๖ ปโยเค ทุกฺกฏํ, ลาเภ, ตสฺสา นิสฺสคฺคิยํ สิยา;
อนญฺญทตฺถิเก เอตฺถ, นิทฺทิฏฺฐํ ทฺวิกทุกฺกฏํฯ

๒๑๑๗ เสสกํ อญฺญทตฺถาย, อนาปตฺตุปเนนฺติยา;
ปุจฺฉิตฺวา สามิเก วาปฺยา-ปทาสุมฺมตฺติกาย วาฯ

๒๑๑๘ สญฺจริตฺตสมา วุตฺตา, สมุฏฺฐานาทโย นยา;
สตฺตมํ ฉฏฺฐสทิสํ, สยํ ยาจิตกํ วินาฯ

ฉฏฺฐสตฺตมานิฯ

๒๑๑๙ อฏฺฐเม นวเม วาปิ, วตฺตพฺพํ นตฺถิ กิญฺจิปิ;
‘‘มหาชนิกสญฺญาจิ-เกนา’’ติ ปทตาธิกาฯ

๒๑๒๐. เสเมปิ กถา สพฺพา, อนนฺตรสมา มตา;
สมุฏฺฐานาทินา สทฺธึ, วิเสโส นตฺถิ โกจิปิฯ

อฏฺฐมนวมทสมานิฯ

ปฐโม วคฺโคฯ

๒๑๒๑. อติเรกจตุกฺกํสํ, ครุปาวุรณํ ปน;
เจตาเปยฺย สเจ ตสฺสา, จตุสฺจฺจปฺปกาสินาฯ

๒๑๒๒. ปโยเค ทุกฺกฏํ วุตฺตํ, ลาเภ นิสฺสคฺคิยํ มตํ;
กหาปณจตุกฺกํ ตุ, กํโส นาม ปวุจฺจติฯ

๒๑๒๓. อูนเก ตุ จตุกฺกํเส, อุทฺทิฏฺฐํ ทฺวิกทุกฺกฏํ;
อนาปตฺติ จตุกฺกํส-ปรมํ ครุกํ ปนฯ

๒๑๒๔. เจตาเปติ ตทูนํ วา, ญาตกานญฺจ สนฺตเก;
อญฺญสฺสตฺถาย วา อตฺต-ธเนนฺมฺมตฺติกาย วาฯ

๒๑๒๕. เจตาเปนฺตํ มหคฺฆํ ยา, เจตาเปตปฺปเมว วา;
สมุฏฺฐานาทโย สเพฺพ, สญฺจริตฺตสมา มตาฯ

เอกาทสมํฯ

๒๑๒๖. ลหุปาวุรณํ อฑฺฒ- เตยฺยกํสคฺฆนํ ปน;
ตโต เจ อุตฺตรึ ยํ ตุ, เจตาเปติ หิ ภิกฺขุนีฯ

๒๑๒๗. ตสฺสา นิสฺสคฺคิยาปตฺติ, ปาจิตฺติ ปริยาปุตา;
อนนฺตรสมํ เสสํ, นตฺถิ กาจิ วิเสสตาฯ

ทฺวาทสมํฯ

๒๑๒๘. สาธารณานิ เสสานิ, ตานิ อฏฺฐารสาปิ จ;
อิมานิ ทฺวาทเสวาปิ, สมตึเสว โหนฺติ หิฯ

นิสฺสคฺคิยกถาฯ

ปาจิตฺติยกถา

๒๑๒๙. ลสุณํ ภณฺฑิกํ วุตฺตํ, น เอกทฺวิติมิญฺชกํ;
อามกํ มาคธํเยว, ‘‘ขาทิสฺสามี’’ติ คณฺหติฯ

๒๑๓๐. อชฺโฌหาเร ทุกฺกฏํ ตสฺสา, ปาจิตฺติ ยทิ ขาทติ;
อโชฺฌหารวเสเนว, ปาจิตฺตึ ปริทีปเยฯ

๒๑๓๑. เหว ตโย ภณฺฑิเก สทฺธึ, สงฺขาทิตฺวา สเจ ปน;
อโชฺฌหรติ ยา ตสฺสา, เอกํ ปาจิตฺติยํ สิยาฯ

๒๑๓๒ ฉินฺทิตฺวา ตตฺถ เอเกกํ, มิญฺชํ ขาทนฺติยา ปน;
มิญฺชานํ คณนายสฺสา, ปาจิตฺติคณนา สิยาฯ

๒๑๓๓ ปลณฺฑุโก ภญฺชนโก, หริโต จาปโลปิ จ;
ลสุณา ปน จตฺตาโร, วฏฺฏเนฺตว สภาวโตฯ

๒๑๓๔ **ปลณฺฑุโก** ปณฺฑุวโณฺณ, **ภญฺชโน** โลหิโตปิ จ;
หริโต หริตวโณฺณ, **จาปโล** เสตโกปิ จฯ

๒๑๓๕ เอกา มิญฺชา ปลณฺฑุสฺส, ภญฺชนสฺส ทุเว สิยุํ;
ติโสฺส หริตกสฺสาปิ, จาปโล โหตฺยมิญฺชโกฯ

๒๑๓๖ สปฺมํสาทิสํปาเก , สาฬวุตฺตริภงฺคเก;
น โทสุมฺมตฺติกาทีนํ, สมุฏฺฐาเนฬกูปมํฯ

ปฐมํฯ

๒๑๓๗ สมฺพาเธ อุปกเจฺฉสุ, มุตฺตสฺส กรเณปิ วา;
เอกโลมมฺปิ ปาจิตฺติ, สํหราเปนฺติยา สิยาฯ

๒๑๓๘ พหุเกปิ ตถา โลเม, สํหราเปนฺติยา ปน;
ปโยคคณนายสฺสา, น โลมคณนาย หิฯ

๒๑๓๙ น โทโส สติ อาพาเธ, โลมเก สํหรนฺติยา;
สมุฏฺฐานาทโย มคฺค- สํวิธานสมา มตาฯ

ทุติยํฯ

๒๑๔๐ โหติ อนฺตมโส มุตฺต-กรณสฺส ตลฆาตเน;
เกสเรนาปิ ราเคน, ปาจิตฺติ ปทุมสฺส วาฯ

๒๑๔๑ คณฺฑํ ตตฺถ วณํ วาปิ, น โทโส ปหรนฺติยา;
สมุฏฺฐานาทโย ตุลฺยา, ปฐมนฺติมวตฺถุนาฯ

ตติยํฯ

๒๑๔๒ เอว ปนุปฺปลปตฺตมฺปิ, พฺยญฺชเน ภิกฺขุนตฺตโน;
กามราคปเรตา ตุ, ปเวเสติ น วฏฺฏติฯ

๒๑๔๓ อิทํ วตฺถุวเสเนว, วุตฺตํ ตุ ชตุมฏฺฐกํ;
ทณฺฑเมลาฬุกํ วาปิ, มุตฺตสฺส กรเณ ปนฯ

๒๑๔๔ สมฺผสฺสํ สาทิยนฺติยา, ปเวเสติ สเจ ปน;
ปเวสาเปติ วา ตสฺมึ, ตสฺสา ปาจิตฺติยํ สิยาฯ

๒๑๔๕ อาพาธปจฺจยา โทโส, นตฺถิ อุมฺมตฺติกาย วา;
ตลฆาตกตุลฺยาว, สมุฏฺฐานาทโย มตาฯ

จตุตฺถํฯ

๒๑๔๖. องฺคุลีนํ ปน ทฺวินฺนํ, อคฺคปพฺพทฺวยาธิกํ;
ปาจิตฺติยํ ปเวเสตฺวา, ทกสุทฺธึ กโรนฺติยาฯ

๒๑๔๗. เอกิสฺสางฺคุลิยา ตีณิ, ปพฺพานิ ปน ทีฆโต;
ปาจิตฺติยํ ภเว สุทฺธึ, ปเวเสตฺวาทิยนฺติยาฯ

๒๑๔๘. จตุนฺนํ วาปิ ติสฺสนฺนํ, เอกปพฺพมฺปิ ยา ปน;
วิตฺถารโต ปเวเสติ, ตสฺสา ปาจิตฺติยํ สิยาฯ

๒๑๔๙. อิติ สพฺพปฺปกาเรน, **มหาปจฺจริยา** ปน;
อภิพฺยตฺตตรํ กตฺวา, อยมตฺโถ วิภาวิโตฯ

๒๑๕๐. โทโส ทฺวงฺคุลปเพฺพ วา, นตฺถิ อาพาธการณา;
อธิกมฺปิ ปเวเสตฺวา, ทกสุทฺธึ กโรนฺติยาฯ

๒๑๕๑. ตถา อุมฺมตฺติกาทีน-มนาปตฺติ ปกาสิตา;
สมุฏฺฐานาทโย สเพฺพ, ตลฆาตสมา มตาฯ

ปญฺจมํฯ

๒๑๕๒. ภุญฺชโต ปน ภิกฺขุสฺส, ปานียํ วา วิธูปนํ;
คเหตฺวา อุปติฏฺฐยฺย, ตสฺสา ปาจิตฺติยํ สิยาฯ

๒๑๕๓. คหิตา อุทเกเนว, ขีรตกฺกาทโย รสา;
‘‘พีชนี’’ติ จ ยา กาจิ, วตฺถโกณาทิ วุจฺจติฯ

๒๑๕๔. หตฺถปาเส อิธฏฺฐาน-ปจฺจยาปตฺติ ทีปิตา;
ปหารปจฺจยา วุตฺตํ, ขนฺธเก ทุกฺกฏํ วิสุํฯ

๒๑๕๕. หตฺถปาสํ ชหิตฺวา วา, อุปติฏฺฐนฺติยา ปน;
ขาทโต ขาทนํ วาปิ, โหติ อาปตฺติ ทุกฺกฏํฯ

๒๑๕๖. นฺโทโส เทติ ทาเปติ, ตถา อุมฺมตฺติกาย วา;
อิทํ เอฬกโลเมน, สมุฏฺฐานํ สมํ มตํฯ

ฉฏฺฐํฯ

๒๑๕๗. วิญฺญตฺวา อามกํ ธญฺญํ, ภชฺชิตฺวา ยทิ ภิกฺขุนี;
โกเฏฺฏตฺวา จ ปจิตฺวา จ, ปาจิตฺติ ปริภุญฺชติฯ

๒๑๕๘. นนฺกวลํ ตุ ธญฺญานํ, คหเณเยว ทุกฺกฏํ;
หรเณปิ จ ธญฺญานํ, ตถา สุกฺขาปเน ปนฯ

๒๑๕๙. ภชฺชนตฺถาย ธญฺญานํ, กปลฺลุทฺธนสชฺชเน;
อคฺคิสฺส กรเณ ทพฺพิ-สชฺชเน จ, กปลฺลเกฯ

๒๑๖๐. ธญฺญปกฺขิปเน ตตฺถ, ทพฺพิยา ฆฏฺฏโกฏฺฏเน;
ปโปฺผฏนาทิเก สพฺพ-ปโยเค ทุกฺกฏํ ภเวฯ

๒๑๖๑. โภชนเณฺจว วิญฺญตฺติ, ปมาณํ อิทเมตฺถ หิ;
วิญฺญตฺวา วา สยํ ตสฺมา, ภชฺชนาทีนิ อญฺญโตฯ

๒๑๖๒. วิญฺญาเปตฺวา ปนญฺญาย, ภชฺชนาทีนิ วา สยํ;
การาเปตฺวาปิ กตฺวา วา, อโชฺฌหรติ ยา ปนฯ

๒๑๖๓. อโชฺฌหารปโยเคสุ, ตสฺสา ปาจิตฺติโย สิยุํ;
มาตรํ วาปิ ยาจิตฺวา, ปาจิตฺติ ปริภุญฺชติฯ

๒๑๖๔. ภชฺชนาทีนิ กตฺวา วา, การาเปตฺวาปิ วา ปน;
อวิญฺญตฺติ สยํ ลทฺธํ, ทุกฺกฏํ ปริภุญฺชติฯ

๒๑๖๕. วิญฺญตฺติยา ปนญฺญาย, ลทฺธํ ตาย สยมฺปิ วา;
การาเปตฺวาปิ กตฺวา วา, ตถา อโชฺฌหรนฺติยาฯ

๒๑๖๖. เสทกมฺมาทิอตฺถาย, ธญฺญวิญฺญตฺติยา ปน;
ฐเปตฺวา สตฺต ธญฺญานิ, เสสวิญฺญตฺติยาปิ จฯ

๒๑๖๗. อนาปตฺตีติ ญาตพฺพํ, ตถา อุมฺมตฺติกาย จ;
ญาตกานมฺปิ ธญฺญํ ตุ, อามกํ น จ วฏฺฏติฯ

๒๑๖๘. วินา วิญฺญตฺติยา ลทฺธํ, นวกเมฺมสุ วฏฺฏติ;
สมุฏฺฐานาทโย สเพฺพ, อทฺธานสทิสา มตาฯ

สตฺตมํฯ

๒๑๖๙. อุจฺจารํ วาปิ ปสฺสาวํ, สงฺการํ วา วิฆาสกํ;
ฉเฑฺฑยฺย วา ติโรกุเฏฺฏ, ฉฑฺฑาเปยฺย ปเรหิ วาฯ

๒๑๗๐. โหติ ปาจิตฺติยํ ตสฺสา, ปากาเรปิ อยํ นโย;
ฉเฑฺฑนฺติยา ปเนเกก-มเนกาปตฺติ ทีปิตาฯ

๒๑๗๑. เอตานิ ปน วตฺถูนิ, จตฺตาริ สกลานิปิ;
เอเกเนว ปโยเคน, เอกา ฉเฑฺฑนฺติยา สิยาฯ

๒๑๗๒. อาณตฺติยมฺปิ เอเสว, นโย เญโยฺย วิภาวินา;
ฉฑฺฑเน ทนฺตกฏฺฐสฺส, ปาจิตฺติ ปริทีปิตาฯ

๒๑๗๓. สพฺพตฺถ ปน ภิกฺขุสฺส, โหติ อาปตฺติ ทุกฺกฏํ;
อวลเญฺชปิ วา ฐาเน, โอโลเกตฺวาปิ วา ปนฯ

๒๑๗๔. ฉเฑฺฑนฺติยา อนาปตฺติ, ตถา อุมฺมตฺติกาย วา;
สญฺจริตฺตสมุฏฺฐานํ, กฺริยากฺริยมิทํ สิยาฯ

อฏฺฐมํฯ

๒๑๗๕. เขตฺต วา นาฬิเกราทิ-อาราเม วาปิ ยา ปน;
โรปิเม หริตฏฺฐาเน, ยตฺถ กตฺถจิ ภิกฺขุนีฯ

๒๑๗๖. ตานิ จตฺตาริ วตฺถูนิ, สเจ ฉฑฺฑติ วา สยํ;
ฉฑฺฑาเปติ ตถา วุตฺต-นโย อาปตฺตินิจฺฉโยฯ

๒๑๗๗. ภุญฺชมานา นิสีทิตฺวา, เขเตฺต ตุ หริเต ตถา;
อุจฺฉุอาทีนิ ขาทนฺตี, คจฺฉนฺตี ปน ตตฺถ ยาฯ

๒๑๗๘. ฉฑฺฑติ ยทิ อุจฺฉิฏฺฐํ, อุทกํ จลกานิ วา;
โหติ ปาจิตฺติยํ ตสฺสา, ภิกฺขุโน โหติ ทุกฺกฏํฯ

๒๑๗๙. ฉฑฺฑนฺติยา สิยาปตฺติ, ฐาเน อนฺตมโส ชลํ;
ปิวิตฺวา มตฺถกจฺฉินฺนํ, นาฬิเกรมฺปิ ตาทิเสฯ

๒๑๘๐. กสิเต ตุ ปนฏฺฐาเน, พีชนิเกฺขปเน กเต;
น อุเฏฺฐตงฺกุรํ ยาว, สเพฺพสํ ตาว ทุกฺกฏํฯ

๒๑๘๑. ลายิตมฺปิ มนุสฺสานํ, เขตฺตํ รกฺขติ เจ ปุน;
โรหนตฺถาย ตตฺถสฺสา, ยถาวตฺถุกเมว หิฯ

๒๑๘๒. นิทฺโทโส ฉฑฺฑิเต เขเตฺต, สพฺพํ ฉเฑฺฑนฺติยา ปน;
สมุฏฺฐานาทโย สเพฺพ, อฏฺฐเมน สมา มตาฯ

นวมํฯ

๒๑๘๓. นจฺจํ วา ปน คีตํ วา, วาทิตํ วาปิ ภิกฺขุนี;
ทสฺสนตฺถาย คเจฺฉยฺย, ตสฺสา ปาจิตฺติยํ สิยาฯ

๒๑๘๔. ทสฺสนตฺถาย นจฺจสฺส, คีตสฺส สวนาย จ;
คจฺฉนฺติยา สิยา ตสฺสา, ปทวาเรน ทุกฺกฏํฯ

๒๑๘๕. สเจ เอกปโยเคน, โอโลเกนฺตี จ ปสฺสติ;
สุณาติ เตสํ คีตมฺปิ, เอกา ปาจิตฺติ ทีปิตาฯ

๒๑๘๖. อญฺญสฺมิมฺปิ ทิสาภาเค, นจฺจํ ปสฺสติ เจ ปน;
สุณาติ อญฺญโต คีตํ, วิสุํ ปาจิตฺติโย สิยุํฯ

๒๑๘๗. ปโยคคณนาเยตฺถ, อาปตฺติคณนา สิยา;
นจฺจิตุํ คายิตุํ เนว, สยํ ลภติ ภิกฺขุนีฯ

๒๑๘๘. ‘‘อญฺญํ นจฺจาติ วาเทหิ’’, อิติ วตฺตุํ น วฏฺฏติ;
‘‘อุปฏฺฐานํ กโรมา’’ติ, วุเตฺต วา สมฺปฏิจฺฉิตุํฯ

๒๑๘๙. ตสฺสา ปาจิตฺติ สพฺพตฺถ, ภิกฺขุโน โหติ ทุกฺกฏํ;

“อุปฏฺฐานํ กโรมา”ติ, วุตฺเต ภิกฺขุนิยา ปนฯ

๒๑๙๐. “อุปฏฺฐานํ ปสตฺถ”นฺติ, วตฺตุเมวํ ตุ วฏฺฏติ;
อาราเมเยว ฐตฺวา วา, ยา ปสฺสติ สุณาติ วาฯ

๒๑๙๑. อตฺตโน จ ฐิโตกาสํ, อาคนฺตฺวา จ ปโยชิตํ;
คนฺตฺวา ปสฺสนฺติยา วาปิ, ตถารูปา หิ การณาฯ

๒๑๙๒. ปสฺสนฺติยา ตถา มคฺคํ, นจฺจํ ปฏิปเถปิ จ;
ตถา อุมฺมตฺติกาทีน-มนาปตฺตาปทาสุปิฯ

๒๑๙๓. อิทเมฬกโลเมน, สมุฏฺฐานํ สมํ มตํ;
โลกวชฺชมิทํ ปาป-จิตฺตเญฺจว ติเวทนํฯ

ทสมํฯ

ลสุณวโคฺค ปฐโมฯ

๒๑๙๔. ยาธ รตฺตนฺธการสฺมึ, อปฺปทีเป ปเนกิกา;
สนฺติฏฺฐติ สเจ สทฺธึ, ปุริเสน จ ภิกฺขุนีฯ

๒๑๙๕. ตสฺสา ปาจิตฺติยํ วุตฺตํ, สทฺธึ วา สลฺลปนฺติยา;
หตฺถปาสํ สมาคนฺตฺวา, รหสฺสาทวเสน ตุฯ

๒๑๙๖. หตฺถปาสํ ชหิตฺวา วา, ปุริสสฺส สเจ ปน;
อชหิตฺวาปิ วา ยกฺข-เปตาทีนมฺปิ ภิกฺขุนีฯ

๒๑๙๗. สนฺติฏฺฐติ จ ยา ตสฺสา, ทุกฺกฏํ ปริทีปิตํ;
อนาปตฺติ สเจ โกจิ, ทุติยา วิญฺญุ วิชฺชติฯ

๒๑๙๘. ตถา อุมฺมตฺติกาทีน-มถญฺญวิหิตาย วา;
เถยฺยสตฺถสมุฏฺฐานํ, กฺริยํ สญฺญาวิโมกฺขกํฯ

ปฐมํฯ

๒๑๙๙. ทุติเย ตุ “ปฏิจฺฉเนฺน, โอกาเส”ติ อิทํ ปน;
อธิกํ อิตรํ สพฺพํ, ปฐเมน สมํ มตํฯ

ทุติยํฯ

๒๒๐๐. ตติเยปิ จตุเตฺถปิ, อปุพฺพํ นตฺถิ กิญฺจิปิ;
สมานํ ปฐเมเนว, สมุฏฺฐานาทินา สหฯ

ตติยจตุตฺถานิฯ

๒๒๐๑. ฉทนนฺโต นิสีทิตฺวา, อโนวสฺสปฺปเทสกํ;
อโชฺฌกาเส นิสีทิตฺวา, อุปจารมฺปิ วา สเจฯ

๒๒๐๒ อติกฺกเมติ ยา, โหติ, ทุกฺกฏํ ปฐเม ปเท;
ทุติเย จ ปเท ตสฺสา, ปาจิตฺติ ปริยาปุตาฯ

๒๒๐๓ ปลฺลงฺกสฺส อโนกาเส, ทุกฺกฏํ สมุทีริตํ;
ตถาปุเฏฺฐ อนาปุฏฺฐ-สญฺญาย วิจิกิจฺฉโตฯ

๒๒๐๔ อสํหาริเมนาปตฺติ, คิลานายาปทาสุ วา;
สมุฏฺฐานาทโย สเพฺพ, กถิเนน สมา มตาฯ

ปญฺจมํฯ

๒๒๐๕ เอกาปตฺติ นิสีทิตฺวา, โหติ คจฺฉนฺติยา ปน;
เอกาว อนิสีทิตฺวา, นิปชฺชิตฺวา วชนฺติยาฯ

๒๒๐๖ นิสีทิตฺวา นิปชฺชิตฺวา, โหนฺติ คจฺฉนฺติยา ทุเว;
เสสํ อนนฺตเรเนว, สมุฏฺฐานาทินา สมํฯ

ฉฏฺฐํฯ

๒๒๐๗ อฏฺฐาน สตฺตมํ ตุลฺยํ, อฏฺฐเม นตฺถิ กิญฺจิปิ;
วตฺตพฺพํ ติสมุฏฺฐานํ, สจิตฺตํ ทุกฺขเวทนํฯ

สตฺตมฏฺฐมานิฯ

๒๒๐๘ นิรยพฺรหฺมจริเยหิ, อตฺตานํ วา ปรมฺปิ วา;
อภิสเปยฺย ปาจิตฺติ, วาจโต วาจโต สิยาฯ

๒๒๐๙ ธูเปตฺวา นิรยเญฺจว, พฺรหฺมจริยญฺจ ยา ปน;
“สุนขี สูกรี กากี, กาณา กุณี”ติอาทินาฯ

๒๒๑๐ อกฺโกสติ จ วาจาย, วาจายาปตฺติ ทุกฺกฏํ;
ติกปาจิตฺติยํ วุตฺตํ, เสสาย ติกทุกฺกฏํฯ

๒๒๑๑ ปรกฺขตฺวา วทนฺตีน-มตฺถธมฺมานุสาสนึ;
อนาปตฺตฏฺฐเมเนว, สมุฏฺฐานาทโย สมาฯ

นวมํฯ

๒๒๑๒ โรทนฺติยา วธิตฺวา วา, ปาจิตฺติ ปริทีปิตา;
ทฺวีสุ เตสุ ปเนเกกํ, ทุกฺกฏํ ตุ กโรนฺติยาฯ

๒๒๑๓ เสสมุตฺตานเมเวตฺถ, สมุฏฺฐานาทโย ปน;
ธุรนิเกฺขปตุลฺยาว, กฺริยามตฺตํ วิเสสกํฯ

ทสมํฯ

อนฺธการวโคฺค ทุติโยฯ

๒๒๑๔. นฺหายติ นคฺคา ยา ปน หุตฺวา;
สพฺพปโยเค ทุกฺกฏมสฺสา;
ตสฺส จ โวสาเน ชินวุตฺตํ;
ภิกฺขุนิ โทสํ สา สมุเปติฯ

๒๒๑๕. อจฺฉินฺนจีวรา นฏฺฐ-จีวรา อาปทาสุ วา;
น โทเสฬกโลเมน, สมุฏฺฐานาทโย สมาฯ

ปฐมํฯ

๒๒๑๖. ทุติเย ปน วตฺตพฺพํ, อปุพฺพํ นตฺถิ กิญฺจิปิ;
สมุฏฺฐานาทโย สเพฺพ, สญฺจริตฺตสมา มตาฯ

ทุติยํฯ

๒๒๑๗. ทุสฺสิพฺพิตํ วิสิเพฺพตฺวา, สิพฺพนตฺถาย จีวรํ;
อนนฺตราย ตํ ปจฺฉา, ยา น สิเพฺพยฺย ภิกฺขุนีฯ

๒๒๑๘. ฐเปตฺวา จตุปญฺจาหํ, ‘‘น สิพฺพิสฺสามฺยห’’นฺติ หิ;
ธุเร นิกฺขิตฺตมเตฺตว, ตสฺสา ปาจิตฺติยํ สิยาฯ

๒๒๑๙. ปจฺฉา สิพฺพติ ปาจิตฺติ, นิกฺขิปิตฺวา ธุรํ สเจ;
ติกปาจิตฺติยํ วุตฺตํ, เสสาย ติกทุกฺกฏํฯ

๒๒๒๐. วุตฺตํ อุภินฺนมญฺญสฺมึ, ปริกฺขาเร ตุ ทุกฺกฏํ;
อนาปตฺติ คิลานาย, อนฺตราเยปิ วา สติฯ

๒๒๒๑. อติกฺกเมติ ปญฺจาหํ, กโรนฺตี วาปิ จีวรํ;
ธุรนิเกฺขปนํ นาม, สมุฏฺฐานมิทํ มตํฯ

ตติยํฯ

๒๒๒๒. ปญฺจาหิกํ ตุ สงฺฆาฏิ-จารํ ยาติกฺกเมยฺย หิ;
โหติ ปาจิตฺติยาปตฺติ, ฉเฏฺฐ ตสฺสารุณุคฺคเมฯ

๒๒๒๓. เอกสฺมึ จีวเร เอกา, ปญฺจ ปญฺจสุ ทีปิตา;
ติจีวรญฺจ สํกจฺจิ, ทกสาฏีติ ปญฺจ ตุฯ

๒๒๒๔. ติกปาจิตฺติ ปญฺจาหา-นติกฺกเนฺต ทฺวิทุกฺกฏํ;
ปญฺจเม ทิวเส ปญฺจ, จีวรานิ นิเสวติฯ

๒๒๒๕. โอตาเปติ คิลานาย, อนาปตฺติปทาสุปิ;
สมุฏฺฐานาทโย สเพฺพ, กถิเนน สมา มตาฯ

จตุตฺถํฯ

๒๒๒๖. คเหตฺวา ยา อนาปุจฺฉา, สงฺกเมตพฺพจีวรํ;

ปริภุญฺชติ อญฺญิสฺสา, ตสฺสา ปาจิตฺติยํ สิยาฯ

๒๒๒๗. ติกปาจิตฺติยํ วุตฺตํ, เสสาย ติกทุกฺกฏํ;
อจฺฉินฺนจีวรา นฏฺฐ-จีวรา อาปทาสุ วาฯ

๒๒๒๘. ตถา อุมฺมตฺติกาทีน-มนาปตฺติ ปกาสิตา;
กถิเนน สมุฏฺฐานํ, ตุลฺยเมตํ กฺริยากฺริยํฯ

ปญฺจมํฯ

๒๒๒๙. ยา หิ ภิกฺขุนิ สงฺฆสฺส, ลภิตพฺพํ ตุ จีวรํ;
นิวาเรติ สเจ ตสฺสา, ปาจิตฺติ ปริทีปเยฯ

๒๒๓๐. คณสฺสาปิ จ เอกิสฺสา, ลาเภ อาปตฺติ ทุกฺกฏํ;
ตเถวญฺญํ ปริกฺขารํ, นิวาเรติ สเจ ปนฯ

๒๒๓๑. อานิสํสํ นิทเสฺสตฺวา, นิวาเรติ น โทสตา;
อทินฺนาทานตุลฺยาว, สมุฏฺฐานาทโย มตาฯ

ฉฏฺฐํฯ

๒๒๓๒. จีวรานํ วิภงฺคํ ยา, ปฏิเสเธยฺย ธมฺมิกํ;
โหติ ปาจิตฺติยํ ตสฺสา, ทุกฺกฏํ ปริทีปิตํฯ

๒๒๓๓. อธเมฺม ธมฺมสญฺญาย, อุโภ เวมติกาย วา;
อานิสํสํ นิทเสฺสตฺวา, ปฏิเสเธนฺติยา ปนฯ

๒๒๓๔. ตถา อุมฺมตฺติกาทีน-มนาปตฺติ ปกาสิตา;
สมุฏฺฐานาทโย สเพฺพ, อนนฺตรสมา มตาฯ

สตฺตมํฯ

๒๒๓๕. นิวาสนูปคํ วาปิ, ตถา ปารุปนูปคํ;
กปฺปพินฺทุกตํ กิญฺจิ, มุญฺจิตฺวา สหธมฺมิเกฯ

๒๒๓๖. ปิตุโรปิ ปนญฺญสฺส, ทเทยฺย ยทิ จีวรํ;
ยสฺส กสฺสจิ ตสฺสาปิ, ปาจิตฺติ ปริยาปุตาฯ

๒๒๓๗. คเณนาย วเสเนตฺถ, จีวรานํ ตุ ตา ปน;
ปาจิตฺติโย คเณตพฺพา, ภิกฺขุโน ทุกฺกฏํ สิยาฯ

๒๒๓๘. ตาวกาลิกมเญฺญส-มนาปตฺติ ททาติ เจ;
สญฺจริตฺตสมา วุตฺตา, สมุฏฺฐานาทโย นยาฯ

อฏฺฐมํฯ

๒๒๓๙. จีวรสฺส วิภงฺคํ ยา, นิเสเธตฺวาน จีวเร;

กาลํ อติกฺกเมยฺยสฺสา, ทุพฺพลาสาย โทสตาฯ

๒๒๔๐. อทุพฺพเล ตุ จีวเร, สุทุพฺพลนฺติ เจตสา;
อุโภสุ กงฺขิตาย วา, อโวจ ทุกฺกฏํ ชิโนฯ

๒๒๔๑. อานิสํสํ นิทเสฺสตฺวา, นิวาเรติ น โทสตา;
อทินฺนาทานตุลฺยาว, สมุฏฺฐานาทโย มตาฯ

นวมํฯ

๒๒๔๒. ธมฺมิกํ กถินุทฺธารํ, ยา นิวาเรยฺย ภิกฺขุนี;
ตสฺสา ปาจิตฺติยาปตฺติ, มุนิเนฺทน ปกาสิตาฯ

๒๒๔๓. อานิสํโส มหา โหติ, ยสฺส อตฺถารมูลโก;
อุทฺธารมูลโก อปฺโป, น ทาตโพฺพ ปนีทิโสฯ

๒๒๔๔. อานิสํโส มหา โหติ, ยสฺส อุพฺภารมูลโก;
อตฺถารมูลโก อปฺโป, ทาตโพฺพ เอวรูปโกฯ

๒๒๔๕. ตถา สมานิสํโสปิ, สทฺธาปาลนการณา;
อานิสํสํ นิทเสฺสตฺวา, ปฏิเสเธติ วฏฺฏติฯ

๒๒๔๖. เสสํ ปน อเสเสน, สตฺตเมน สมํ มตํ;
สมุฏฺฐานาทินา สทฺธิํ, อปุพฺพํ นตฺถิ กิญฺจิปิฯ

ทสมํฯ

นคฺควโคฺค ตติโยฯ

๒๒๔๗. เอกาย ตุ นิปนฺนาย, อปรา วา นิปชฺชตุ;
นิปเชฺชยฺยุํ สเหว เทฺว, ทฺวินฺนํ ปาจิตฺติยํ สิยาฯ

๒๒๔๘. อาปตฺติพหุกา เญยฺยา, ปุนปฺปุนํ นิปชฺชเน;
เอกาย จ นิปนฺนาย, สเจ เอกา นิสีทติฯ

๒๒๔๙. อุโภ วาปิ นิสีทนฺติ, สมํ, อุมฺมตฺติกาย วา;
อนาปตฺติ สมุฏฺฐานํ, เอฬเกน สมํ มตํฯ

ปฐมํฯ

๒๒๕๐. ปาวารกฏสาราทึ, สนฺถริตฺวา ปเนกกํ;
สํหาริเมสุ เตเนว, ปารุปิตฺวา สเจ ปนฯ

๒๒๕๑. นิปชฺชนฺติ สเหว เทฺว, ตาสํ ปาจิตฺติยํ สิยา;
เอกสฺมิํ ทุกฺกฏํ ทฺวินฺนํ, วุตฺตํ ตุ ทฺวิกทุกฺกฏํฯ

๒๒๕๒. อตฺถานํ นิทเสฺสตฺวา, นิปชฺชนฺติ สเจ ปน;

น โทสุมฺมตฺติกาทีนํ, เสสํ ตุลฺยํ ปนาทินาฯ

ทุติยํฯ

๒๒๕๓. ปุรโต จ อนาปุจฺฉา, ยทิ จงฺกมนาทโย;
กเรยฺย ปน ปาจิตฺติ, อญฺญิสฺสาผาสุการณาฯ

๒๒๕๔. นิวตฺตนานํ คณนาย ตสฺสา;
ปาจิตฺติยานํ คณนา จ เญยฺยา;
ปโยคโตเยว ภวนฺติ โทสา;
นิปชฺชนฏฺฐานนิสีทนานํฯ

๒๒๕๕. อุทฺทสาทีสุ ปาจิตฺติ, ปทานํ คณนาวสา;
ติกปาจิตฺติยํ วุตฺตํ, เสสาย ติกทุกฺกฏํฯ

๒๒๕๖. น จ อผาสุกามาย, อาปุจฺฉา ปุรโต ปน;
ตสฺสา จงฺกมนาทีนิ, อนาปตฺติ กโรนฺติยาฯ

๒๒๕๗. อทินฺนาทานตุลฺยาว , สมุฏฺฐานาทโย นยา;
กฺริยากฺริยมิทํ ปาป- มานสํ ทุกฺขเวทนํฯ

ตติยํฯ

๒๒๕๘. สยํ อนนฺตรายา ยา, ทุกฺขิตํ สหชีวินิํ;
นุปฏฺฐาเปยฺย จญฺญาย, นุปเฏฺฐยฺย สยมฺปิ วาฯ

๒๒๕๙. ธุรํ นิกฺขิตฺตมเตฺตว, ตสฺสา ปาจิตฺติยํ สิยา;
อเนฺตวาสินิยา วาปิ, ทุกฺกฏํ อิตราย วาฯ

๒๒๖๐. อนาปตฺติ คิลานาย, คเวสิตฺวาลภนฺติยา;
อาปทุมฺมตฺติกาทีนํ, ธุรนิเกฺขปโนทยํฯ

จตุตฺถํฯ

๒๒๖๑. สกํ ปุคฺคลิกํ ทตฺวา, สกวาฏํ อุปสฺสยํ;
สยํ อุปสฺสยา ตมฺหา, นิกฺกฑฺฒติ สเจ ปนฯ

๒๒๖๒. เอเกเนว ปโยเคน, ทฺวาราทีสุ พหูนิปิ;
ตํ นิกฺกฑฺฒนฺติยา ตสฺสา, เอกํ ปาจิตฺติยํ สิยาฯ

๒๒๖๓. ปโยคคณนาเยตฺถ, ปาจิตฺติคณนา มตา;
อาณตฺติยมฺปิ เอเสว, นโย วุโตฺต มเหสินาฯ

๒๒๖๔. “เอตฺตกาว อิมํ ทฺวารา, นิกฺกฑฺฒาหี’’ติ ภาสติ;
เอกายาณตฺติยา ทฺวาร-คณนาปตฺติโย สิยุํฯ

๒๒๖๕. ทุกฺกฏํ อกวาฏมฺหา, เสสาย ติกทุกฺกฏํ;

อุภินฺนํ ปน สพฺพตฺถ, ปริกฺขาเรสุ ทุกฺกฏํฯ

๒๒๖๖. เสสเมตฺถ อเสเสน, สมุฏฺฐานาทินา สห;
สงฺฆิกา หิ วิหารสฺมา, นิกฺกฑฺฒนสมํ มตํฯ

ปญฺจมํฯ

๒๒๖๗. ฉฏฺฐ ปนิธ วตฺตพฺพํ, อปุพฺพํ นตฺถิ กิญฺจิปิ;
สิกฺขาปเทนริฏฺฐสฺส, สทิโสว วินิจฺฉโยฯ

ฉฏฺฐํฯ

๒๒๖๘. สาสงฺกสมฺมเต อโนฺต-รฏฺเฐ ภิกฺขุนิยา ปน;
จรนฺติยา สิยาปตฺติ, วินา สเตฺถน จาริกํฯ

๒๒๖๙. คามนฺตรปเวเส จ, อรเญฺญ อทฺธโยชเน;
ปาจิตฺติยนโย เญโยฺย, ภิกฺขุนา วินยญฺญุนาฯ

๒๒๗๐. น โทโส สห สเตฺถน, เขมฏฺฐานาปทาสุ วา;
อิทํ เอฬกโลเมน, สมุฏฺฐานาทินา สมํฯ

สตฺตมํฯ

๒๒๗๑. อฏฺฐเม นวเม วาปิ, อนุตฺตานํ น วิชฺชติ;
สตฺตเมน สมานานิ, สมุฏฺฐานาทินา สหฯ

อฏฺฐมนวมานิฯ

๒๒๗๒. ปาจิตฺติ ธุรนิเกฺขเป, ‘‘น คมิสฺสามฺยห’’นฺติ จ;
กตฺวา จ ธุรนิเกฺขปํ, ปจฺฉา คจฺฉนฺติยา ตถาฯ

๒๒๗๓. โยชนานิ ปวาเรตฺวา, ปญฺจ คนฺตุมฺปิ วฏฺฏติ;
ฉสุ วตฺตพฺพเมวตฺถิ, กินฺนุ นามิธ ตํ สิยาฯ

๒๒๗๔. ตีณิ คนฺตฺวา จ เตเนว, ปจฺจาคนฺตุํ น วฏฺฏติ;
อเญฺญน ปน มเคฺคน, ปจฺฉาคจฺฉติ วฏฺฏติฯ

๒๒๗๕. อนาปตฺตนฺตรายสฺมึ, ตสฺสา ทสวิเธ สติ;
อาปทาสุ คิลานาย, อลาเภ ทุติยาย วาฯ

๒๒๗๖. ราชโจรมนุสฺสคฺคิ-โตยวาฬสรีสปา;
มนุสฺสชีวิตพฺรหฺม-จริยสฺสนฺตรายิกาฯ

๒๒๗๗. สมุฏฺฐานาทินา ตุลฺยํ, ปฐมนฺติมวตฺถุนา;
อยเมว วิเสโส หิ, อกฺริยํ ทุกฺขเวทนํฯ

ทสมํฯ

๒๒๗๘. ราชาคารํ จิตฺตาคารํ, อารามํ กีฬุยฺยานํ วา;
กีฬาวาปึ นานาการํ, ทฏฺฐุํ คจฺฉนฺตินํ ตานิฯ

๒๒๗๙. นิทฺทิฏฺฐํ มุนินา ตาสํ, ทุกฺกฏํ ตุ ปเท ปเท;
ปทํ อนุทฺธริตฺวาว, สเจ ปสฺสนฺติ ปญฺจปิฯ

๒๒๘๐. เอกาเยว ปนาปตฺติ, ปาจิตฺติ ปริทีปิตา;
คนฺตฺวา ปสฺสนฺติ เจ ตํ ตํ, ปาเฏฺกกาปตฺติโย สิยุํฯ

๒๒๘๑. ปโยคพหุตายาปิ, ปาจิตฺติพหุตา สิยา;
ภิกฺขุสฺส ปน สพฺพตฺถ, โหติ อาปตฺติ ทุกฺกฏํฯ

๒๒๘๒. อวเสโส อนาปตฺติ-กถามคฺควินิจฺฉโย;
นจฺจทสฺสนตุโลฺยว, สมุฏฺฐานาทินา สหฯ

ปฐมํฯ

๒๒๘๓. อาสนฺทึ วา ปลฺลงฺกํ วา, มาณนาตีตํ วาฬูเปตํ;
เสวนฺตีนํ ยาสํ ตาสํ, ปาจิตฺตาปตฺตึ สตฺถาหฯ

๒๒๘๔. นิสีทนสฺสาปิ นิปชฺชนสฺส;
ปโยคพาหุลฺลวเสน โหติ;
อิเจฺจวมจฺจนฺตยเสน วุตฺตา;
ปาจิตฺติยานํ คณนา ปเนวํฯ

๒๒๘๕. ปาเท อาสนฺทิยา เฉตฺวา, ภิตฺวา ปลฺลงฺกวาฬเก;
อนาปตฺติ สมุฏฺฐาน-มนนฺตรสมํ มตํฯ

ทุติยํฯ

๒๒๘๖. ตูนํ อญฺญตรํ สุตฺตํ, ยทิ กนฺตติ ภิกฺขุนี;
ยตฺตกํ อญฺฉิตํ หตฺถา, ตสฺมึ ตกฺกมฺหิ เวฐิเตฯ

๒๒๘๗. เอกา ปาจิตฺติ นิทฺทิฏฺฐา, สุตฺตกนฺตนโต ปน;
สพฺพปุพฺพปโยเคสุ, ทุกฺกฏํ หตฺถวารโตฯ

๒๒๘๘. ยโทโส กนฺติตํ สุตฺตํ, ปุน กนฺตนฺติยา ปน;
อิทํ เอฬกโลเมน, สมุฏฺฐานาทินา สมํฯ

ตติยํฯ

๒๒๘๙. โกฏฺฏนํ ตณฺฑุลานํ ตุ, อาทึ กตฺวาน ทุกฺกฏํ;
สพฺพปุพฺพปโยเคสุ, เวยฺยาวจฺจํ กโรนฺติยาฯ

๒๒๙๐. โภชนานิ คเณตฺวาว, ปาจิตฺติ ยาคุอาทิสุ;

ขชฺชกาทีสุ รูปานํ, คณนาย หิ ทีปเยฯ

๒๒๙๑. สเจ มาตาปิตูนมฺปิ, อาคตานํ ปนตฺตโน;
กิญฺจิ กมฺมํ อกาเรตฺวา, กิญฺจิ กาตุํ น วฏฺฏติฯ

๒๒๙๒. สงฺฆสฺส ยาคุปาเน วา, สงฺฆภเตฺตปิ วา ตถา;
เจติยสฺส จ ปูชาย, เวยฺยาวจฺจกรสฺส วาฯ

๒๒๙๓. อตฺตโน จ อนาปตฺติ, ตถา อุมฺมตฺติกาย วา;
สมุฏฺฐานาทโย สเพฺพ, ตติเยน สมา มตาฯ

จตุตฺถํฯ

๒๒๙๔. ปาจิตฺติ ธุรนิเกฺขเป, ยถา จีวรสิพฺพเน;
ตถา อิธ ปเนกาหํ, ปริหาโร น ลพฺภติฯ

๒๒๙๕. ตสฺสํ วุตฺตนเยเนว, ตตฺถ จีวรสิพฺพเน;
สมุฏฺฐานาทินา สทฺธึ, เวทิตพฺพํ วิภาวินา;

ปญฺจมํฯ

๒๒๙๖. ควฺเยน กายพเทฺธน, ตถา นิสฺสคฺคิเยน วา;
คิหีนํ ปน ยํ กิญฺจิ, ทนฺตโปโนทกํ วินาฯ

๒๒๙๗. อโชฺฌหรณิยํ อญฺญํ, อเญฺญสํ ตุ ททาติ ยา;
โหติ ปาจิตฺติยํ ตสฺสา, ฐเปตฺวา สหธมฺมิเกฯ

๒๒๙๘. ทนฺตกโฏฺฐทเก วุตฺตํ, ทุกฺกฏํ มุนินา อิธ;
ยา น เทติ จ ทาเปติ, นิกฺขมิตฺวาปิ เทนฺติยาฯ

๒๒๙๙. เทติ พาหิรเลปํ วา, น โทสุมฺมตฺติกาย วา;
สมุฏฺฐานาทโย สเพฺพ, ตติเยน สมา มตาฯ

ฉฏฺฐํฯ

๒๓๐๐. อทตฺวา ปริภุเญฺชยฺย, ยา จาวสถจีวรํ;
ทิวเส ตุ จตุเตฺถ ตํ, โธวิตฺวา ปุน จีวรํฯ

๒๓๐๑. สามเณราย วา อนุต-มโส อุตุนิยา สเจ;
ตสฺสา ปาจิตฺติยํ วุตฺตํ, ติกปาจิตฺติยํ สิยาฯ

๒๓๐๒. ตสฺสา นิสฺสชฺชิเต ตสฺมึ, วุตฺตํ ตุ ทฺวิกทุกฺกฏํ;
อุตุนีนํ อภาเว ตุ, อญฺญาสํ ปุน ปริยเยฯ

๒๓๐๓. อจฺฉินฺนจีวราทีน-มนาปตฺตาปทาสุปิ;
สมุฏฺฐานาทโย สเพฺพ, กถิเนน สมา มตาฯ

สตฺตมํฯ

๒๓๐๔. อทตฺวา รกฺขณตฺถาย, วิหารํ สกวาฏกํ;
โหติ ปาจิตฺติยํ ตสฺสา, จาริกํ ปกฺกมนฺติยาฯ

๒๓๐๕. อตฺตโน คามโต อญฺญํ, คามํ คจฺฉนฺติยา ปน;
ปริกฺขิตฺตวิหารสฺส, ปริเกฺขปมฺปิ วา ตถาฯ

๒๓๐๖. อิตรสฺสุปจารํ วา, ปฐเมน ปเทน ตํ;
ทุกฺกฏํ สมติกฺกเนฺต, ปาจิตฺติ ทุติเยน ตุฯ

๒๓๐๗. อกวาฏพนฺธนสฺมึ, ทุกฺกฏํ ปริทีปิตํ;
อนฺตราเย อนาปตฺติ, ชคฺคิกํ อลภนฺติยาฯ

๒๓๐๘. อาปทาสุ คิลานาย, ตถา อุมฺมตฺติกาย วา;
สมุฏฺฐานาทโย สเพฺพ, กถิเนน สมา มตาฯ

อฏฺฐมํฯ

๒๓๐๙. หตฺถิอสฺสรถาทีหิ, สํยุตฺตํ สิปฺปเมว วา;
ปรูปฆาตกํ มนฺตา-คทโยคปฺปเภทกํฯ

๒๓๑๐. ปริยาปุเณยฺย เจ กิญฺจิ, ยสฺส กสฺสจิ สนฺติเก;
โหติ ปาจิตฺติยํ ตสฺสา, ปทาทีนํ วเสนิธฯ

๒๓๑๑. เลเข ปน อนาปตฺติ, ธารณาย จ คุตฺติยา;
ปริเตฺตสุ จ สเพฺพสุ, ตถา อุมฺมตฺติกาย วาฯ

นวมํฯ

๒๓๑๒. ทสเม นตฺถิ วตฺตพฺพํ, นวเมน สมํ อิทํ;
สมุฏฺฐานาทโย ทฺวินฺนํ, ปทโสธมฺมสาทิสาฯ

ทสมํฯ

จิตฺตาคารวโคฺค ปญฺจโมฯ

๒๓๑๓. สภิกฺขุกํ ปนารามํ, ชานิตฺวา ปวิสนฺติยา;
อนาปุจฺฉาว ยํ กิญฺจิ, ปาจิตฺติ ปริยาปุตาฯ

๒๓๑๔. สเจ อนฺตมโส รุกฺข-มูลสฺสปิ จ ภิกฺขุนี;
อนาปุจฺฉา ปริเกฺขปํ, อติกฺกาเมติ ยา ปนฯ

๒๓๑๕. อุปจาโรกฺกเม วาปิ, อปริกฺขิตฺตกสฺส ตุ;
ทุกฺกฏํ ปฐเม ปาเท, ปาจิตฺติ ทุติเย สิยาฯ

๒๓๑๖. อภิกฺขุเก สภิกฺขูติ, สญฺญาย ปนฺโภสฺปิ;

ชาตกงฺขาย วา ตสฺสา, โหติ อาปตฺติ ทุกฺกฏํฯ

๒๓๑๗. ปฐมํ ปวิสนฺตีนํ, ตาสํ สีสานุโลกิกา;
ตา สนฺนิปติตา ยตฺถ, ตาสํ คจฺฉติ สนฺติกํฯ

๒๓๑๘. สนฺตํ ภิกฺขุํ ปนาปุจฺฉา, มโคฺค วารามมชฺฌโต;
เตน คจฺฉนฺติยา วาปิ, อาปทาสุ วิสนฺติยาฯ

๒๓๑๙. ตถา อุมฺมตฺติกาทีน-มนาปตฺติ ปกาสิตา;
ธุรนิเกฺขปตุลฺยาว, สมุฏฺฐานาทโย นยาฯ

ปฐมํฯ

๒๓๒๐. อกฺโกเสยฺย จ ยา ภิกฺขุํ, ปริภาเสยฺย วา ปน;
ติกปาจิตฺติยํ ตสฺสา, เสเส จ ติกทุกฺกฏํฯ

๒๓๒๑. ปริกฺขตฺวา วทนฺตีน-;
มตฺถธมฺมานุสาสนิํ;
น โทโสมสวาเทน;
ตุโลฺย เสสนโย มโตฯ

ทุติยํฯ

๒๓๒๒. ยาว สงฺฆํ ปริภาเสยฺย, ตสฺสา ปาจิตฺติยํ สิยา;
เอกํ สมฺพหุลา วาปิ, ตเถว อิตราย วาฯ

๒๓๒๓. ปริภาสนฺติยา ตสฺสา, ทุกฺกฏํ ปริทีปิตํ;
เสสํ อนนฺตเรเนว, สมุฏฺฐานาทินา สมํฯ

ตติยํฯ

๒๓๒๔. นิมนฺติตาปิ วา สเจ, ปวาริตาปิ วา ปน;
นิมนฺตนปวารณา, อุโภปิ วุตฺตลกฺขณาฯ

๒๓๒๕. ปุเรภตฺตํ ตุ ยาคุญฺจ, ฐเปตฺวา กาลิกตฺตยํ;
ยา จโชฺฌหรณตฺถาย, ยํ กิญฺจิ ปน อามิสํฯ

๒๓๒๖. ปฏิคฺคณฺหาติ เจ ตสฺสา, คหเณ ทุกฺกฏํ สิยา;
อโชฺฌหารวเสเนตฺถ, ปาจิตฺติ ปริทีปิตาฯ

๒๓๒๗. กาลิกานิ จ ตีเณว, อาหารตฺถาย คณฺหติ;
คหเณ ทุกฺกฏํ วุตฺตํ, ตถา อโชฺฌหรนฺติยาฯ

๒๓๒๘. นิมนฺติตา ยา ปน อปฺปวาริตา;
สเจปิ ยาคุํ ปิวตีธ วฏฺฏติ;
ตถา กเถตฺวา ปุน สามิกสฺส วา;
สเจปิ สา ภุญฺชติ อญฺญโภชนํฯ

๒๓๖๙. กาลิกานิ จ ตีเณว, ปจฺจเย สติ ภุญฺชติ;
ตถา อุมฺมตฺติกาทีนํ, อนาปตฺติ ปกาสิตาฯ

๒๓๗๐. สมุฏฺฐานมิทํ ตุลฺยํ, อทฺธาเนน กฺริยากฺริยํ;
นิมนฺติตา อนาปุจฺฉา, สามิํ ภุญฺชติ เจ ปนฯ

๒๓๗๑. กปฺปิยํ ปน กาเรตฺวา, อกาเรตฺวาปิ วา ยทิ;
ปริภุญฺชติ ยา ตสฺสา, ปาจิตฺติ กฺริยโต สิยาฯ

จตุตฺถํฯ

๒๓๗๒. ภิกฺขุนีนํ อวณฺณํ วา, ปาจิตฺติ กุลสนฺติเก;
กุลสฺสาวณฺณนํ วาปิ, ภิกฺขุนีนํ วทนฺติยาฯ

๒๓๗๓. สนฺตํ ภาสนฺติยา โทสํ, น โทสุมฺมตฺติกาย วา;
โอมสวาทตุลฺยาว, สมุฏฺฐานาทโย นยาฯ

ปญฺจมํฯ

๒๓๗๔. อทฺธโยชนโต โอเร, ภิกฺขุ โอวาททายโก;
น วสติ สเจ มโคฺค, อเขโม วา สเจ สิยาฯ

๒๓๗๕. อยํ อภิกฺขุโก นาม, อาวาโส ปน ตตฺถ หิ;
อุปคจฺฉนฺติยา วสฺสํ, อาปตฺติ อรุณุคฺคเมฯ

๒๓๗๖. ปกฺกนฺตา ปกฺขสงฺกนฺตา, วิพฺภนฺตา วา มตาปิ วา;
วสฺสํ อุปคตา ภิกฺขู, อนาปตฺตาปทาสุปิฯ

๒๓๗๗. เสโส เญยฺโย กถามโคฺค;
ภิกฺขุโนวาทโก ปน;
อิทํ เอฬกโลเมน;
สมุฏฺฐานาทินา สมํฯ

ฉฏฺฐํฯ

๒๓๗๘. ยา ภิกฺขุนุภโตสงฺเฆ, วสฺสํวุฏฺฐา ตโต ปุน;
‘‘นาหํ ปวาเรสฺสามี’’ติ, สา นิกฺขิปติ เจ ธุรํฯ

๒๓๗๙. ธุเร นิกฺขิตฺตมตฺตสฺมิํ, ตสฺสา ปาจิตฺติยํ สิยา;
สติ วา อนฺตรายสฺมิํ, คิลานายาปทาสุปิฯ

๒๓๘๐. ปริเยสิตฺวาปิ วา ภิกฺขุํ, น โทโส อลภนฺติยา;
อิทํ ตุ ธุรนิเกฺขป-สมุฏฺฐานมุทีริตํฯ

สตฺตมํฯ

๒๓๘๑. ‘‘โอวาทาทีนมตฺถาย, น คจฺฉิสฺสามฺยห’’นฺติ หิ;

ธุเร นิกฺขิตฺตมตฺตสฺมึ, ปาจิตฺติ ปริทีปเยฯ

๒๓๔๒. สทิสํ ตุ สมุฏฺฐานํ, ปฐมนฺติมวตฺถุนา;
อกฺริยํ โลกวชฺชญฺจ, กายิกํ ทุกฺขเวทนํฯ

อฏฺฐมํฯ

๒๓๔๓. “น ยาจิสฺสามิ โอวาทํ, น ปุจฺฉิสฺสามุโปสถํ”;
อิเจฺจวํ ปน นิกฺขิเตฺต, ธุเร ปาจิตฺติยํ สิยาฯ

๒๓๔๔. สติ วา อนฺตรายสฺมึ, คิลานายาปทาสุ วา;
น โทโส ปริเยสิตฺวา, ทุติยํ อลภนฺติยาฯ

๒๓๔๕. อฏฺฐเมปิ อนาปตฺติ, เอวเมว ปกาสิตา;
อิทํ ตุ ธุรนิเกฺขป-สมุฏฺฐานมุทีริตํฯ

นวมํฯ

๒๓๔๖. ปสาเข ปน สญฺชาตํ, คณฺฑํ รุจิตเมว วา;
อนาปุจฺฉาว สงฺฆํ วา, คณํ เอเกน เอกิกาฯ

๒๓๔๗. “ภินฺท ผาเลหิ โธวา”ติ, สพฺพาเนวาณาเปนฺติยา;
กเตสุ ทุกฺกฏานิจฺฉ, ตสฺสา ปาจิตฺติโย ฉ จฯ

๒๓๔๘. “ยเมตฺถ อตฺถิ กาตพฺพํ, ตํ สพฺพํ ตฺวํ กโรหี”ติ;
อาณาเปติ สเจ เอวํ, โส จ สพฺพํ กโรติ เจฯ

๒๓๔๙. เอกาย ปน วาจาย, ทุกฺกฏานิ ปนจฺฉ จ;
ตสฺสา ปาจิตฺติยจฺฉกฺกํ, ทฺวาทสาปตฺติโย สิยุํฯ

๒๓๕๐. เภทนาทีสุ เอกํ สา, อาณาเปติ สเจ ปน;
โส กโรติ จ สพฺพานิ, เอกํ ปาจิตฺติยํ สิยาฯ

๒๓๕๑. อาปุจฺฉิตฺวาปิ วา วิญฺญุํ, คเหตฺวา ทุติยมฺปิ วา;
เภทนาทีนิ สพฺพานิ, การาเปติ สเจ ปนฯ

๒๓๕๒. ตสฺสา อุมฺมตฺติกาทีน-มนาปตฺติ ปกาสิตา;
สมุฏฺฐานาทโย สเพฺพ, กถิเนน สมา มตาฯ

ทสมํฯ

อารามวโคฺค ฉโฏฺฐฯ

๒๓๕๓. คณํปริเยสนาทิสฺมึ, คพฺภินึ วุฏฺฐเปนฺติยา;
ญตฺติยา กมฺมวาจาหิ, อุปชฺฌายาย ทุกฺกฏํฯ

๒๓๕๔. กมฺมวาจาย โอสาเน, ปาจิตฺติ ปริยาปุตา;

ตถา คพฺภินิสญฺญาย, น จ คพฺภินิยา ปนฯ

๒๓๕๕. อุโภ สญฺชาตกงฺขาย, โหติ อาปตฺติ ทุกฺกฏํ;
ตถาจรินิยา ตสฺสา, คณสฺสาปิ จ ทีปิตํฯ

๒๓๕๖. ทฺวีสุวคพฺภินิสญฺญาย, น โทสุมฺมตฺติกาย วา;
อทินฺนาทานตุลฺยาว, สมุฏฺฐานาทโย นยาฯ

ปฐมํฯ

๒๓๕๗. ทุติเย นตฺถิ วตฺตพฺพํ, ปฐเมน สมํ มตํ;
สมุฏฺฐานาทินา สทฺธึ, นตฺถิ กาจิ วิเสสตาฯ

ทุติยํฯ

๒๓๕๘. ฉสฺวสิกฺขิตสิกฺขํ ตุ, สิกฺขมานญฺหิ ภิกฺขุนี;
เทฺว วสฺสานิ สิยาปตฺติ, วุฏฺฐาเปยฺย สเจ ปนฯ

๒๓๕๙. ติกปาจิตฺติยํ วุตฺตํ, ธมฺมกมฺเม ตุ สตฺถุนา;
อธมฺเม ปน กมฺมสฺมึ, ทีปิตํ ติกทุกฺกฏํฯ

๒๓๖๐. ฉสุ สิกฺขิตสิกฺขํ ยา, เทฺว วสฺสานิ อขณฺฑโต;
วุฏฺฐาเปติ อนาปตฺติ, ตถา อุมฺมตฺติกาย วาฯ

๒๓๖๑. อิมา หิ ฉ จ สิกฺขาโย, สฏฺฐิวสฺสาปิ เจ ปน;
ปพฺพชฺชาย ปทาตพฺพา, อทตฺวา น จ การเยฯ

ตติยํฯ

๒๓๖๒. วุตฺเตตฺถ นตฺถิ วตฺตพฺพํ, อิธ สเงฺฆน สมฺมตํ;
สิกฺขมานมนาปตฺติ, โหติ ตํ วุฏฺฐเปนฺติยาฯ

๒๓๖๓. อทินฺนา ปฐมํ โหติ, สเจ วุฏฺฐานสมฺมุติ;
ตตฺถาปิ จ ปทาตพฺพา, อุปสมฺปทมาฬเกฯ

๒๓๖๔. ตติยญฺจ จตุตฺถญฺจ, สมุฏฺฐานาทินา ปน;
ปฐเมน สมํ เญยฺยํ, จตุตฺถํ ตุ กฺริยากฺริยํฯ

จตุตฺถํฯ

๒๓๖๕. อูนทฺวาทสวสฺสํ ตุ, กญฺจิ คิหิคตํ ปน;
ปริปุณฺณาติ สญฺญาย, น โทโส วุฏฺฐเปนฺติยาฯ

๒๓๖๖. โหติ วานุปสมฺปนฺนา, อุปสมฺปาทิตาปิ สา;
อเสเสน จ เสสํ ตุ, ปฐเมน สมํ มตํฯ

ปญฺจมํฯ

๒๓๖๗. ฉฏฺฐํ ตุ ตติเย วุตฺต-นเยเนว วิภาวเย;
สตฺตมมฺปิ ตถา สพฺพํ, จตุเตฺถน สมํ มตํฯ

ฉฏฺฐสตฺตมานิฯ

๒๓๖๘. ยํ ตุวฏฺฏกวคฺคสฺมึ, ทุกฺขิตํ สหชีวินึ;
วุตฺตํ เตน สมํ เญยฺยํ, อฏฺฐมํ น วิเสสตาฯ

อฏฺฐมํฯ

๒๓๖๙. เทฺว วสฺสานิ จ ยา กาจิ, วุฏฺฐาปิตปวตฺตินึ;
นานุพเนฺธยฺย เจ ตสฺสา, ปาจิตฺติ ปริยาปุตาฯ

๒๓๗๐. ‘‘เทฺว วสฺสานิ อหํ นานุ-พนฺธิสฺสามี’’ติ เจ ปน;
ธุเร นิกฺขิตฺตมตฺตสฺมึ, ตสฺสา ปาจิตฺติยํ สิยาฯ

๒๓๗๑. ยญฺจ พาลมลชฺชึ วา, คิลานายาปทาสุ วา;
นานุพนฺธนฺติยา ตสฺสา, น โทสุมฺมตฺติกาย วาฯ

๒๓๗๒. สมุฏฺฐานาทโย ตุลฺยา, ปฐมนฺติมวตฺถุนา;
อิทํ ปนากฺริยํ วุตฺตํ, เวทนา ทุกฺขเวทนาฯ

นวมํฯ

๒๓๗๓. วุฏฺฐาเปตฺวา ตุ ยา กาจิ, ภิกฺขุนี สหชีวินึ;
ตํ คเหตฺวา น คเจฺฉยฺย, น จญฺญํ อาณาเปยฺย เจฯ

๒๓๗๔. ธุเร นิกฺขิตฺตมตฺตสฺมึ, ตสฺสา ปาจิตฺติยํ สิยา;
สติ วา อนฺตรายสฺมึ, ทุติยํ อลภนฺติยาฯ

๒๓๗๕. อาปทาสุ คิลานาย, ตถา อุมฺมตฺติกาย วา;
น โทโส ธุรนิเกฺขป-สมุฏฺฐานมิทํ ปนฯ

ทสมํฯ

คพฺภินิวโคฺค สตฺตโมฯ

๒๓๗๖. กุมาริภูตวคฺคสฺส, ปฐมาทีนิ ตีณิปิ;
คิหิคเตหิ ตีเหว, สทิสานีติ นิทฺทิเสฯ

๒๓๗๗. ยา มหูปปทา เทฺว ตุ, สิกฺขมานา ปนาทิโต;
‘‘คตา วีสติวสฺสา’’ติ, วิญฺญาตพฺพา วิภาวินาฯ

๒๓๗๘. สเจ คิหิคตา โหนฺติ, น จ วา ปุริสํ คตา;
‘‘สิกฺขมานา’’ติ วตฺตพฺพา, ตา หิ สมฺมุติอาทิสุฯ

๒๓๗๙. วุตฺตา ‘‘กุมาริภูตา’’ติ, ตถา ‘‘คิหิคตา’’ติ วา;

วตฺตพฺพา ปนุโภเปตา, เอวํ วตฺตุํ น วฏฺฏติฯ

๒๓๘๐. สมฺมุตึ ทสวสฺสาย, ทตฺวา ทฺวาทสวสฺสิกา;
กตฺตพฺพา อุปสมฺปนฺนา, เสสาสุปิ อยํ นโยฯ

๒๓๘๑. ยา อฏฺฐารสวสฺสา ตุ, ตโต ปฏฺฐาย สา ปน;
วุตฺตา ‘‘กุมาริภูตา’’ติ, ตถา ‘‘คิหิคตา’’ติปิฯ

๒๓๘๒. วุตฺตา ‘‘กุมาริภูตา’’ติ, สามเณรี หิ ยา ปน;
‘‘กุมาริภูตา’’ อิเจฺจว, วตฺตพฺพา น ปนญฺญถาฯ

๒๓๘๓. วุตฺตา ตุ ปน ติโสฺสปิ, สิกฺขาสมฺมุติทานโต;
‘‘สิกฺขมานา’’ติ วตฺตุมฺปิ, วฏฺฏเตว น สํสโยฯ

ตติยํฯ

๒๓๘๔. อูนทฺวาทสวสฺสาว, วุฏฺฐาเปติ สเจ ปรํ;
หุตฺวา สยมุปชฺฌายา, สิกฺขมานํ ตุ ภิกฺขุนีฯ

๒๓๘๕. ปุพฺพ วุตฺตนเยเนว, ทุกฺกฏานมนนฺตรํ;
กมฺมวาจานโมสาเน, ตสฺสา ปาจิตฺติ ทีปิตาฯ

จตุตฺถํฯ

๒๓๘๖. ปญฺจเม นตฺถิ วตฺตพฺพํ, จตุตฺถํ ปญฺจมมฺปิ จ;
อุภยํ ติสมุฏฺฐานํ, ปญฺจมํ ตุ กฺริยากฺริยํฯ

ปญฺจมํฯ

๒๓๘๗. สงฺเฆนุปปริกฺขิตฺวา, ‘‘อลํ ตาวา’’ติ วาริตา;
อุปสมฺปาทิเตเนตฺถ, ปจฺฉา ขียติ โทสตาฯ

๒๓๘๘. อุชฺฌายติ สเจ ฉนฺท-โทสาทีหิ กโรนฺติยา;
น โทโส ติสมุฏฺฐานํ, สจิตฺตํ ทุกฺขเวทนํฯ

ฉฏฺฐํฯ

๒๓๘๙. ลทฺธ จ จีวเร ปจฺฉา, อสเนฺต อนฺตรายิเก;
‘‘วุฏฺฐาเปสฺสามิ นาห’’นฺติ, ธุรนิเกฺขปเน ปนฯ

๒๓๙๐. โหติ ปาจิตฺติยํ ตสฺสา, คิลานายาปทาสุปิ;
น โทโส ปริเยสิตฺวา, ปริสํ อลภนฺติยาฯ

๒๓๙๑. อิทญฺหิ ธุรนิเกฺขป-สมุฏฺฐานํ สจิตฺตกํ;
อกฺริยํ โลกวชฺชญฺจ, โหติทํ ทุกฺขเวทนํฯ

สตฺตมํฯ

๒๓๙๒. อฏฺฐมํ สตฺตเมเนว, สทิสํ ปน สพฺพถา;
นวเมปิ จ วตฺตพฺพํ, นตฺถิ อุตฺตานเมวิทํฯ

๒๓๙๓. นตฺถาชานนฺติยา โทโส, ตถา อุมฺมตฺติกาย วา;
อทินฺนาทานตุลฺยาว, สมุฏฺฐานาทโย นยาฯ

อฏฺฐมนวมานิฯ

๒๓๙๔. มาตรา ปิตรา วาถ, นานุญฺญาตํ ตุ สามินา;
ตสฺสา ปาจิตฺติยาปตฺติ, ตํ วุฏฺฐาเปนฺติยา สิยาฯ

๒๓๙๕. อุปสมฺปทกาลสฺมึ, ตถา ปพฺพาชนกฺขเณ;
ทฺวิกฺขตฺตุํ ปุจฺฉิตพฺพํ ตุ, ภิกฺขุนีหิ, น ภิกฺขุนาฯ

๒๓๙๖. อนาปตฺติ น ชานาติ, มาตุอาทีนมตฺถิตํ;
อิทํ จตุสมุฏฺฐานํ, วาจโต กายวาจโตฯ

๒๓๙๗. วาจามานสโต เจว, กายวาจาทิโตปิ จ;
กฺริยากฺริยมจิตฺตญฺจ, ติจิตฺตญฺจ ติเวทนํฯ

ทสมํฯ

๒๓๙๘. ยา ปาริวาสิเกเนตฺถ, ฉนฺททาเนน ภิกฺขุนี;
วุฏฺฐาเปติ สเจ สิกฺข-มานํ ปาจิตฺติยํ สิยาฯ

๒๓๙๙. อวุฏฺฐิตายนาปตฺติ, ปริสายาวิหาย วา;
ฉนฺทํ ตุ ติสมุฏฺฐานํ, ติจิตฺตญฺจ ติเวทนํฯ

เอกาทสมํฯ

๒๔๐๐. ทฺวาทเส เตรเส วาปิ, วตฺตพฺพํ นตฺถิ กิญฺจิปิ;
สมุฏฺฐานาทโย สพฺเพ, อนนฺตรสมา มตาฯ

ทฺวาทสมเตรสมานิฯ

กุมารีภูตวคฺค อฏฺฐโมฯ

๒๔๐๑. สมณี อคิลานา ยา, ธาเรยฺย ฉตฺตุปาหนํ;
ตสฺสา ปาจิตฺติยาปตฺติ, โหตีติ ปริยาปุตาฯ

๒๔๐๒. สเจ เอกปโยเคน, มคฺคสฺส คมเน ปน;
ทิวสมฺปิ จ ธาเรติ, เอกํ ปาจิตฺติยํ สิยาฯ

๒๔๐๓. ภทฺทมาทีนิ ปสฺสิตฺวา, โอมุญฺจิตฺวา อุปาหนา;
ฉตฺตเมว จ ธาเรนฺตี, ยทิ คจฺฉติ ทุกฺกฏํฯ

๒๔๐๔. สเจ อุปาหนารุฬฺหา, ทิสฺวา คจฺฉาทิกํ ปน;

ตํ ฉตฺตมปนาเมตฺวา, ทุกฺกฏํ โหติ คจฺฉติฯ

๒๔๐๕ ฉตฺตมฺปิ อปนาเมตฺวา, โอมุญฺจิตฺวา อุปาหนา;
ปุน ธาเรนฺติยา ตสฺสา, โหติ ปาจิตฺติยํ ปนฯ

๒๔๐๖ ปโยคคณนาเยว , ปาจิตฺติคณนา สิยา;
ติกปาจิตฺติยํ วุตฺตํ, ตเถว ทฺวิกทุกฺกฏํฯ

๒๔๐๗ อาราเม อุปจาเร วา, โทโส นตฺถาปทาสุปิ;
อิทํ เอฬกโลเมน, สมุฏฺฐานาทินา สมํฯ

ปฐมํฯ

๒๔๐๘ โหติ ภิกฺขุนิยา ยานา, โอโรหิตฺวา ปุนปฺปุนํ;
อภิรูหนฺติยาปตฺติ, ปโยคคณนาวสาฯ

๒๔๐๙ อาปทาสุ อนาปตฺติ, ตถา อุมฺมตฺติกาย วา;
เสสํ อนนฺตเรเนว, สมุฏฺฐานาทินา สมํฯ

ทุติยํฯ

๒๔๑๐ ยา จ ธาเรยฺย สงฺฆาณิํ, ยํ กิญฺจิปิ กฏิปิยํ;
ตสฺสา ปาจิตฺติยาปตฺติ, โหตีติ ปริยาปุตาฯ

๒๔๑๑ ธาเรนฺติยา ปเนตฺถาปิ, โอมุญฺจิตฺวา ปุนปฺปุนํ;
ปโยคคณนาเยว, ตสฺสา ปาจิตฺติโย สิยุํฯ

๒๔๑๒ อาพาธปจฺจยา ยา ตุ, ธาเรติ กฏิสุตฺตกํ;
ตถา อุมฺมตฺติกาทีน-มนาปตฺติ ปกาสิตาฯ

๒๔๑๓ เสสํ ตุ ปฐเมเนว, สทิสนฺติ ปกาสิตํ;
อิธ จากุสลํ จิตฺตํ, โลกวชฺชํ วิเสสตาฯ

ตติยํฯ

๒๔๑๔ ธาเรติ ปน ยํ กิญฺจิ, สเจ สีสูปคาทิสุ;
ตสฺสา ตสฺส จ วตฺถุสฺส, คณนาปตฺติโย สิยุํฯ

๒๔๑๕ อาพาธปจฺจยา โทโส, กิญฺจิ ธาเรนฺติยา น จ;
เสสํ อนนฺตเรเนว, สทิสํ ปริทีปิตํฯ

จตุตฺถํฯ

๒๔๑๖ เยน เกนจิ คเนฺธน, สวณฺณาวณฺณเกน จ;
นฺหาสนฺติยา ปนาปตฺติ, นฺหาโนสาเน ปกาสิตาฯ

๒๔๑๗ คนฺธโยชนโต สพฺพ-ปโยเค ทุกฺกฏํ สิยา;

อาพาธปจฺจยา โทโส, นตฺถิ อุมฺมตฺติกาย วาฯ

๒๔๑๘. เสสํ ตุ ตติเยเนว, สทิสํ สพฺพถา มตํ;
ฉฏฺฐมฺปิ ตติเยเนว, สทิสนฺติ ปกาสิตํฯ

ปญฺจมฉฏฺฐานิฯ

๒๔๑๙. อุพฺพฏฺฏาเปยฺย จญฺญาย, สมฺพาหาเปยฺย วา ตถา;
โหติ ภิกฺขุนิยาปตฺติ, สเจ ภิกฺขุนิยา ปนฯ

๒๔๒๐. เอตฺถ หตฺถมโมเจตฺวา, เอกา อุพฺพฏฺฏเน สิยา;
โมเจตฺวา ปน โมเจตฺวา, ปโยคคณนา สิยาฯ

๒๔๒๑. สมฺพาหเนปิ เอเสว, นโย เญยฺโย วิภาวินา;
อาปทาสุ คิลานาย, อนาปตฺติ ปกาสิตาฯ

๒๔๒๒. เสสํ ตุ ตติเยเนว, สมุฏฺฐานาทินา สมํ;
สตฺตเมน สมานาว, อฏฺฐมาทีนิ ตีณิปิฯ

สตฺตมฏฺฐมนวมทสมานิฯ

๒๔๒๓. ยถา อโนฺตอุปจารสฺมึ, ภิกฺขุสฺส ปุรโต ปน;
อนาปุจฺฉา นิสีเทยฺย, ฉมายปิ น วฏฺฏติฯ

๒๔๒๔. ติกปาจิตฺติยํ วุตฺตํ, ปุจฺฉิเต ทุกฺกฏทฺวยํ;
อาปทาสุ คิลานาย, น โทสุมฺมตฺติกาย วาฯ

๒๔๒๕. อิทํ ปน สมุฏฺฐานํ, กถิเนน สมํ มตํ;
กฺริยากฺริยมจิตฺตญฺจ, ติจิตฺตญฺจ ติเวทนํฯ

เอกาทสมํฯ

๒๔๒๖. อโนกาสกตํ ภิกฺขุํ, ปญฺหํ ปุจฺเฉยฺย โทสตา;
วินเย จ กโตกาสํ, สุตฺตํ ปุจฺฉนฺติยาปิ จฯ

๒๔๒๗. กาเรตฺวา ปน โอกาสํ, อโนทิสฺสาปิ ปุจฺฉติ;
น โทโส ปทโสธมฺม-สมุฏฺฐานมิทํ ปนฯ

ทฺวาทสมํฯ

๒๔๒๘. สํกจฺจิกํ วินา คามํ, ปทสา ปวิสนฺติยา;
ปริกฺขิตฺตสฺส คามสฺส, ปริเกฺขโปกฺกเม ปนฯ

๒๔๒๙. ทุกฺกฏํ ปฐเม ปาเท, ปาจิตฺติ ทุติเย สิยา;
อุปจาโรกฺกเมเปตฺถ, เอเสว จ นโย มโตฯ

๒๔๓๐. ยสฺสา สํกจฺจิกํ นฏฺฐํ, อจฺฉินฺนํ วาปิ เกนจิ;

อนาปตฺติ สิยา ตสฺสา, คิลานายาปทาสุปิฯ

๒๔๓๑. อิทเมฬกโลเมน, สมุฏฺฐานาทินา สมํ;
เสสํ วุตฺตนเยเนว, วิญฺญาตพฺพํ วิภาวินาฯ

เตรสมํฯ

ฉตฺตุปาหนวโคฺค นวโมฯ

อิติ วินยวินิจฺฉเย ปาจิตฺติยกถา นิฏฺฐิตาฯ

ปาฏิเทสนียกถา

๒๔๓๒. อคิลานา สเจ สปฺปึ, ลทฺธํ วิญฺญตฺติยา สยํ;
‘‘ภุญฺชิสฺสามี’’ติ คหเณ, ทุกฺกฏํ ปริทีปิตํฯ

๒๔๓๓. อชฺโฌหารวเสเนว, ปาฏิเทสนิยํ สิยา;
ติปาฏิเทสนียํ ตุ, คิลานาย ทุวิทุกฺกฏํฯ

๒๔๓๔. คิลานา วิญฺญาเปตฺวาน, ปจฺฉา เสวนฺติยาปิ จ;
คิลานายาวเสสํ วา, วิญฺญตฺตํ ญาตกาทิโตฯ

๒๔๓๕. อญฺญสฺสตฺถาย วา อตฺต-ธเนนุมฺมตฺติกาย วา;
อนาปตฺติ สมุฏฺฐานํ, อทฺธานสทิสํ มตํฯ

ปฐมํฯ

๒๔๓๖. อยเมว จ เสเสสุ, ทุติยาทีสุ นิจฺฉโย;
สมุฏฺฐานาทินา สทฺธึ, นตฺถิ กาจิ วิเสสตาฯ

๒๔๓๗. อนาคเตสุ สเพฺพสุ, สปฺปิอาทีสุ ปาฬิยํ;
ภุญฺชนฺติยา ตุ วิญฺญตฺวา, อฏฺฐสุปิ จ ทุกฺกฏํฯ

อิติ วินยวินิจฺฉเย

ปาฏิเทสนียกถา นิฏฺฐิตาฯ

๒๔๓๘. เสขิยา ปน เย ธมฺมา, อุทฺทิฏฺฐา ปญฺจสตฺตติ;
เตสํ มหาวิภเงฺค ตุ, วุตฺโต อตฺถวินิจฺฉโยฯ

อิติ วินยวินิจฺฉเย

สิกฺขากรณียกถา นิฏฺฐิตาฯ

๒๔๓๙. อุภโตปาติโมกฺขานํ ;
สวิภงฺคานเมว โย;
อโตฺถ อฏฺฐกถาสาโร;

โส จ วุโตฺต วิเสสโตฯ

๒๔๕๐. ตญฺจ สพฺพํ สมาทาย, วินยสฺส วินิจฺฉโย;
ภิกฺขูนํ ภิกฺขุนีนญฺจ, หิตตฺถาย กโต มยาฯ

๒๔๕๑. อิมํ ปฏิภานชนฺตุ โน ชนฺตุโน;
สุณนฺติ วินเย หิ เต เย หิเต;
ชนสฺส สุมตายเน ตายเน;
ภวนฺติ ปกตญฺญุโน ตญฺญุโนฯ

๒๔๕๒. พหุสารนเย วินเย ปรเม;
อภิปตฺถยตา หิ วิสารทตํ;
ปรมา ปน พุทฺธิมตา มหตี;
กรณียตมา ยตินาทรตาฯ

๒๔๕๓. อวคจฺฉติ โย ปน ภิกฺขุ อิมํ;
วินยสฺส วินิจฺฉยมตฺถยุตํ;
อมรํ อชรํ อรชํ อรุชํ;
อธิคจฺฉติ สนฺติปทํ ปน โสฯ

อิติ วินยวินิจฺฉเย

ภิกฺขุนีวิภงฺคกถา นิฏฺฐิตาฯ

ขนฺธกกถา

มหาวโคฺค

มหาขนฺธกกถา

ปพฺพชฺชากถา

๒๘๔๔. สีลกฺขนฺธาทิยุตฺเตน , สุภกฺขเนฺธน เทสิเต;
ขนฺธเกปิ ปวกฺขามิ, สมาเสน วินิจฺฉยํฯ

๒๘๔๕. มาตรา อนนุญฺญาตํ, ปิตรา วาปิ ภิกฺขุโน;
ภณฺฑุกมฺมมปุจฺฉิตฺวา, ปพฺพาเชนฺตสฺส ทุกฺกฏํฯ

๒๘๔๖. อุทฺทสปริปุจฺฉาย, สยํ เจ พฺยาวโฏ สิยา;
ทหโร อาณาเปตโพฺพ, ปพฺพาเชตฺวานยาติ จฯ

๒๘๔๗. อุปชฺฌายมถุทฺทิสฺส, อวุโตฺต ทหโร ปน;
ปพฺพาเชติ สเจ ตํ โส, สยเมวาปิ วฏฺฏติฯ

๒๘๔๘. สามเณโรปิ วตฺตโพฺพ, ทหโร นตฺถิ ตตฺถ เจ;
‘‘ขณฺฑสีมมิมํ เนตฺวา, ปพฺพาเชตฺวานยา’’ติ จฯ

๒๘๔๙. สรณานิ ปเนตสฺส, ทาตพฺพาเนว อตฺตนา;
เอวมฺปิ ภิกฺขุนาเยว, โหติ ปพฺพาชิโต นโรฯ

๒๘๕๐. ปุริสํ ภิกฺขุโต อโญฺญ, ปพฺพาเชติ น วฏฺฏติ;
อิตฺถึ ภิกฺขุนิโต อโญฺญ, ปพฺพาเชติ น วฏฺฏติฯ

๒๘๕๑. สามเณโรปิ วา ทาตุํ, สามเณรีปิ วา ตถา;
อาณตฺติยา อุภินฺนมฺปิ, กาสายานิ ลภนฺติ เตฯ

๒๘๕๒. สยเมว จ ยํ กิญฺจิ, ปพฺพาเชเนฺตน ภิกฺขุนา;
เกสาปนยนํ กตฺวา, ปฐมํ อุทเก ปุนฯ

๒๘๕๓. นหาเปตโพฺพ สิยา สุฏฺฐุ, ฆํสิตฺวา โคมยาทินา;
สรีเร ปีฬกา วาปิ, กจฺฉุ วา ตสฺส โหนฺติ เจฯ

๒๘๕๔. มาตา ยถา นิยํปุตฺตํ, น ชิคุจฺฉติ สพฺพโส;
นฺหาเปตโพฺพว ยตินา, ตเถว อชิคุจฺฉตาฯ

๒๘๕๕. ตสฺมา? ปเนตฺตเกนาปิ, อุปกาเรน สาสเน;
โส สทา พลวเสฺนโห, โหตุปชฺฌายกาทิสุฯ

๒๘๕๖. วิโนเทตฺวา ปนุปฺปนฺนํ, อุกฺกณฺฐํ กุลปุตฺตกา;
สิกฺขาโย ปริปูเรตฺวา, นิพฺพานํ ปาปุณนฺติ หิฯ

๒๘๕๗. คนฺธจุเณฺณน วา ปจฺฉา, จุเณฺณนปิ หลิทฺทิยา;

สรีรํ ตสฺส สีสญฺจ, อุพฺพเฏฺฏตฺวา ปุนปฺปุนํฯ

๒๘๕๘. ฉิทฺทคนฺธํ วิโนเทตฺวา, กาสายานิ ปเนกโต;
ทฺวตฺติกฺขตฺตุํ สกึ วาปิ, ทาตพฺพานิสฺส ภิกฺขุนาฯ

๒๘๕๙. อถ หเตฺถปิ วา ตสฺส, อทตฺวา สยเมว ตํ;
อจฺฉาเทติ อุปชฺฌาโย, วฏฺฏตาจริโยปิ วาฯ

๒๘๖๐. นิวาเสติ อนาณโตฺต, โส ปารุปติ วา สยํ;
อปเนตฺวา ตโต สพฺพํ, ปุน ทาตพฺพเมว ตํฯ

๒๘๖๑. ภิกฺขุนา ตุ สหเตฺถน, ตถา อาณตฺติยาปิ วา;
ทินฺนํ วฏฺฏติ กาสาวํ, นาทินฺนํ ปน วฏฺฏติฯ

๒๘๖๒. ตสฺเสว สนฺตกํ วาปิ, กา กถา อตฺตสนฺตเก;
วนฺทาเปตฺวา ตตฺถ ภิกฺขู, การาเปตฺวาน อุกฺกุฏิํฯ

๒๘๖๓. อญฺชลึ ปคฺคหาเปตฺวา, ทาตพฺพํ สรณตฺตยํ;
ปฏิปาฏิวเสเนว, น จ อุปฺปฏิปาฏิยาฯ

๒๘๖๔. สเจ เอกปทํ วาปิ, เทติ เอกกฺขรมฺปิ วา;
ปฏิปาฏิํ วิรชฺฌิตฺวา, คหิตํ เจ น วฏฺฏติฯ

๒๘๖๕. ติกฺขตฺตุํ ยทิ วา เทติ, พุทฺธํ สรณเมว วา;
ตถา เสเสสุ เจวมฺปิ, น ทินฺนาเนว โหนฺติ หิฯ

๒๘๖๖. กตฺวานุนาสิกนฺตานิ , เอกาพทฺธานิ วา ปน;
วิจฺฉินฺทิตฺวาถ ม-นฺตานิ, ทาตพฺพานิ วิชานตาฯ

๒๘๖๗. อุปสมฺปทกมฺมํ ตุ, เอกโตสุทฺธิยา สิยา;
น โหติ ปน ปพฺพชฺชา, อุภโตสุทฺธิยา วินาฯ

๒๘๖๘. ตสฺมา อาจริเยนาปิ, ตถาเนฺตวาสิเกนปิ;
พุ-ทฺธ-การาทโย วณฺณา, ฐานกรณสมฺปทํฯ

๒๘๖๙. คาหาเปเนฺตน วตฺตพฺพา, ปพฺพชฺชาคุณมิจฺฉตา;
เอกวณฺณวินาเสน, ปพฺพชฺชา หิ น รูหติฯ

๒๘๗๐. ยทิ สิทฺธาปิ ปพฺพชฺชา, สรณาคมนโตว หิ;
ทาตพฺพา ทส สีลานิ, ปูรณตฺถาย ภิกฺขุนาฯ

ปพฺพชฺชากถาฯ

๒๘๗๑. อุปชฺฌายมถาจริยํ, นิสฺสาย วสตา ปน;
กตฺตพฺพาเนว วตฺตานิ, ปิยสีเลน ภิกฺขุนาฯ

๒๘๗๒. อาสนํ ปญฺญเปตพฺพํ, ทนฺตกฏฺฐํ มุโขทกํ;

ทาตพฺพํ ตสฺส กาเลน, สเจ ยาคุ ภวิสฺสติฯ

๒๔๗๓. ยาคุ ตสฺสุปเนตพฺพา, สงฺฆโต กุลโตปิ วา;
ปเตฺต วตฺตญฺจ กาตพฺพํ, วตฺตํ คามปฺปเวสเนฯ

๒๔๗๔. จีวร ยานิ วตฺตานิ, วุตฺตานิ หิ มเหสินา;
เสนาสเน ตถา ปาท-ปีฐกถลิกาทิสุฯ

๒๔๗๕. เอวมาทีนิ วตฺตานิ, สพฺพานิ ปน โรคโต;
วุฏฺฐานาคมนนฺตานิ, สตฺตตึสสตํ สิยุํฯ

๒๔๗๖. วตฺตเภเทน สพฺพตฺถ, ทุกฺกฏํ ตุ ปกาสิตํ;
อนาทรวเสเนว, อกโรนฺตสฺส ภิกฺขุโนฯ

อุปชฺฌายาจริยวตฺตกถาฯ

๒๔๗๗. อุปชฺฌายสฺส วตฺตานิ, ตถา สทฺธิวิหาริเก;
สตํ เตรส โหเนฺตว, ตถาเนฺตวาสิเกปิ จฯ

สทฺธิวิหาริกเนฺตวาสิกวตฺตกถาฯ

๒๔๗๘. ปกฺกเนฺต วาปิ วิพฺภเนฺต, ปกฺขสงฺกเนฺตเก มเต;
อาณตฺติยา อุปชฺฌายา, ปสฺสมฺภติ จ นิสฺสโยฯ

๒๔๗๙. โหติ อาจริยมฺหาปิ, ฉธา นิสฺสยเภทนํ;
ปกฺกเนฺต วาปิ วิพฺภเนฺต, ปกฺขสงฺกเนฺตเก มเตฯ

๒๔๘๐. อาณตฺติยํ อุภินฺนมฺปิ, ธุรนิเกฺขปเนปิ จ;
เอเกกสฺส อุภินฺนํ วา, นาลเย สติ ภิชฺชติฯ

๒๔๘๑. อุปชฺฌายสโมธาน-คตสฺสาปิ จ ภิชฺชติ;
ทสฺสนํ สวนญฺจาติ, สโมธานํ ทฺวิธา มตํฯ

๒๔๘๒. อทฺธิกสฺส คิลานสฺส, คิลานุปฏฺฐกสฺส จ;
ยาจิตสฺส น โทโสว, วสิตุํ นิสฺสยํ วินาฯ

๒๔๘๓. ชานนฺตา อตฺตโน เจว, วเน ผาสุวิหารตํ;
สภาเค ทายเกสเนฺต, วสิตุมฺปิ จ วฏฺฏติฯ

นิสฺสยปฏิปฺปสฺสมฺภนกถาฯ

๒๔๘๔. กุฏฺฐึ คณฺฑึ กิลาสิญฺจ, โสสิญฺจ อปมาริกํ;
ตถา ราชภฏํ โจรํ, ลิขิตํ การเภทกํฯ

๒๔๘๕. กสาหตํ นรเญฺจว, ปุริสํ ลกฺขณาหตํ;
อิณายิกญฺจ ทาสญฺจ, ปพฺพาเชนฺตสฺส ทุกฺกฏํฯ

๒๔๘๖. หตฺถจฺฉินฺนมฬจฺฉินฺนํ, ปาทจฺฉินฺนญฺจ ปุคฺคลํ;
กณฺณนาสงฺคุลิจฺฉินฺนํ, กณฺฑรจฺฉินฺนเมว จฯ

๒๔๘๗. กาณํ กุณิญฺจ ขุชฺชญฺจ, วามนํ ผณหตฺถกํ;
ขญฺชํ ปกฺขหตเญฺจว, สีปทึ ปาปโรคินํฯ

๒๔๘๘. ชราย ทุพฺพลํ อนฺธํ, พธิรเญฺจว มมฺมนํ;
ปีฐสปฺปึ ตถา มูคํ, ปพฺพาเชนฺตสฺส ทุกฺกฏํฯ

๒๔๘๙. อติทีโฆติรโสฺส วา, อติกาโลปิ วา ตถา;
อโจฺจทาโตปิ วา มฏฺฐ-ตมฺพโลหนิทสฺสโนฯ

๒๔๙๐. อติถูโล อติกิโสฺส, มหาสีโสปิ วา ตถา;
อติขุทฺทกสีเสน, สหิเตน ยุโตฺตปิ วาฯ

๒๔๙๑. ฆฏกุฏฺกสีโส วา, ตถา สิขรสีสโก;
เวฬุนาฬิสมาเนน, สีเสน จ ยุโต นโรฯ

๒๔๙๒. อปฺปสีโสปิ ปพฺภาร-สีโส วา วณสีสโก;
ตถา กณฺณิกเกโส วา, ถูลเกโสปิ วา ตถาฯ

๒๔๙๓. ปูตินิโลฺลมสีโส วา, ชาติปณฺฑรเกสโก;
ชาติยา ตมฺพเกโส วา, ตเถวาวฏฺฏสีสโกฯ

๒๔๙๔. สีสโลเมกพเทฺธหิ, ภมุเกหิ ยุโตปิ วา;
สมฺพทฺธภมุโก วาปิ, นิโลฺลมภมุโกปิ วาฯ

๒๔๙๕. มหนฺตขุทฺทเนโตฺต วา, ตถา วิสมโลจโน;
เกกโร วาปิ คมฺภีร-เนโตฺต วิสมจกฺกโลฯ

๒๔๙๖. ชตุมูสิกกโณฺณ วา, หตฺถิกโณฺณปิ วา ปน;
ฉิทฺทมตฺตกกโณฺณ วา, ตเถวาวิทฺธกณฺณโกฯ

๒๔๙๗. ตถา ฏงฺกิตกโณฺณ วา, ปูติกโณฺณปิ วา ปน;
โยนกาทิปฺปเภโทปิ, นายํ ปริสทูสโกฯ

๒๔๙๘. อติปิงฺคลเนโตฺต วา, ตถา นิปฺปขุมกฺขิ วา;
อสฺสุปคฺฆรเนโตฺต วา, ปกฺกปุปฺผิตโลจโนฯ

๒๔๙๙. ตเถว จ มหานาโส, อติขุทฺทกนาสิโก;
ตถา จิปิฏนาโส วา, นโร กุฏิลนาสิโกฯ

๒๕๐๐. นิจฺจวิสฺสวนาโส วา, โย วา ปน มหามุโข;
วงฺกภินฺนมุโข วาปิ, มหาโอโฏฺฐปิ วา ปนฯ

๒๕๐๑. ตถา ตนุกโอโฏฺฐ วา, วิปุลุตฺตรโอฏฺฐโก;
โอฏฺฐฉิโนฺนปิ อุปฺปกฺก-มุโข เอฬมุโขปิ วาฯ

๒๕๐๒. สงฺขตุโณฺฑปิ ทุคฺคนฺธ-มุโข วา ปน ปุคฺคโล;
มหาทโนฺตปิ อจฺจนฺตํ, ตถา อสุรทนฺตโกฯ

๒๕๐๓. เหฏฺฐา อุปริโต วาปิ, พหินิกฺขนฺตทนฺตโก;
อทโนฺต ปูติทโนฺต วา, อติขุทฺทกทนฺตโกฯ

๒๕๐๔. ยสฺส ทนฺตนฺตเร ทโนฺต, กาฬกทนฺตสนฺนิโภ;
สุขุโมว ฐิโต, ตํ เจ, ปพฺพาเชตุมฺปิ วฏฺฏติฯ

๒๕๐๕. โย มหาหนุโก โปโส;
ทีเฆน หนุนา ยุโต;
จิปิฏหนุโก วาปิ;
รเสฺสน หนุนา ยุโตฯ

๒๕๐๖. นิมฺมสฺสุทาฐิโก วาปิ, อติทีฆคโลปิ วา;
อติรสฺสคโลปิ วา, ภินฺนคณฺฐิคโลปิ วาฯ

๒๕๐๗. ตถา ภฏฺฐํสกูโฏ วา, ภินฺนปิฏฺฐิอุโรปิ วา;
สุทีฆรสฺสหโตฺถ วา, กจฺฉุกณฺฑุสมายุโตฯ

๒๕๐๘. มหานิสทมํโส วา, อุทฺธนคฺคุปมายุโต;
วาตณฺฑิโก มหาอูรุ, สงฺฆฏฺฏนกชาณุโกฯ

๒๕๐๙. ภินฺนชาณุ มหาชาณุ, ทีฆชโงฺฆ วิชงฺฆโก;
วิกโฏ วาปิ ปโณฺห วา, ตถา อุพฺพทฺธปิณฺฑิโกฯ

๒๕๑๐. ยฏฺฐิชโงฺฆ มหาชโงฺฆ, มหาปาโทปิ โย นโร;
ตถา ปิฏฺฐิกปาโท วา, มหาปณฺหิปิ วา ปนฯ

๒๕๑๑. วงฺกปาโท นโร โย วา, คณฺฐิกงฺคุลิโกปิ วา;
โย ปนนฺธนโข วาปิ, กาฬปูตินโขปิ จฯ

๒๕๑๒. นิจฺจวมาทิกํ กญฺจิ, นรํ ปริสทูสกํ;
ปพฺพาเชนฺตสฺส ภิกฺขุสฺส, โหติ อาปตฺติ ทุกฺกฏํฯ

ปริสทูสกกถาฯ

๒๕๑๓. “สามเณรชฺช มา ขาท, มา ภุญฺช จ ปิวา”ติ จ;
นิวาเรนฺตสฺส อาหารํ, โหติ อาปตฺติ ทุกฺกฏํฯ

๒๕๑๔. “นิวาเรสฺสามิ อาหาร”-มิติ วา ปตฺตจีวรํ;
อโนฺต นิกฺขิปโต สพฺพ-ปโยเคสุปิ ทุกฺกฏํฯ

๒๕๑๕. สพฺพจสามเณรสฺส, อนาจารสฺส เกวลํ;
ทณฺฑกมฺมํ หเว กตฺวา, หิตกาเมน ภิกฺขุนาฯ

๒๕๑๖. ยาคุํ วา ปน ภตฺตํ วา, ทเสฺสตฺวา กิร ภาสิตุํ;

‘‘อาหเฎ ทณฺฑกเมฺม ตฺวํ, ลจฺฉสีท’’นฺติ วฎฺฎติฯ

๒๕๑๗ อปราธานุรูเปน , ทณฺฑกมฺมํ ตุ การเย;
วาลิกาสลิลาทีน-มาหราปนเมว ตํฯ

๒๕๑๘ สีสํ วา นิกฺขิปาเปตุํ, ปาสาณาทีนิ กานิจิ;
นิปชฺชาเปตุมุเณฺห วา, ปาสาเณ ภูมิยาปิ วาฯ

๒๕๑๙ อุทกํ วา ปเวเสตุํ, น จ วฎฺฎติ ภิกฺขุโน;
อิธาวรณมตฺตํ ตุ, ทณฺฑกมฺมํ ปกาสิตํฯ

นิวารณกถาฯ

๒๕๒๐ ปกฺโขปกฺกมิกาสิตฺตา, จตุโตฺถ ปนุสูยโก;
นปุํสเกน ปเญฺจเต, ปณฺฑกา ปริทีปิตาฯ

๒๕๒๑ เตสุ อาสิตฺตุสูยานํ, ปพฺพชฺชา น นิวาริตา;
อิตเรสํ ตุ ติณฺณมฺปิ, ปณฺฑกานํ นิวาริตาฯ

๒๕๒๒ วาริตา ยสฺส ปพฺพชฺชา, นาเสตโพฺพติ โส มโต;
ติวิเธ ปน เต ญตฺวา, ปพฺพาเชนฺตสฺส ทุกฺกฎํฯ

ปณฺฑกกถาฯ

๒๕๒๓ ลิงฺคเตฺถโน จ สํวาส-เตฺถโน ตทุภยสฺส จ;
เถยฺยสํวาสโก นาม, ติวิโธปิ ปวุจฺจติฯ

๒๕๒๔ สยเมว จ โย ตตฺถ, ปพฺพชิตฺวา น คณฺหติ;
ภิกฺขุวสฺสานิ วา เนว, ยถาวุฑฺฒมฺปิ วนฺทนํฯ

๒๕๒๕ ลิงฺคเตฺถโน อยํ ลิงฺค-มตฺตสฺส เถนโต สิยา;
โย จ ปพฺพชิโต หุตฺวา, ภิกฺขุวสฺสานิ คณฺหติฯ

๒๕๒๖ สํวาสํ สาทิยโนฺตว, สํวาสเตฺถนโก มโต;
อุภยเตฺถนโก วุตฺต-นโยเยว, ยถาห จฯ

๒๕๒๗ ‘‘ราชทุพฺภิกฺขกนฺตาร-โรคเวริภเยหิ วา;
จีวราหรณตฺถํ วา, ลิงฺคมาทิยตีธ โยฯ

๒๕๒๘ สํวาสํ นาธิวาเสติ, ยาว โส สุทฺธมานโส;
เถยฺยสํวาสโก นาม, ตาว เอส น วุจฺจติ’’ฯ

เถยฺยสํวาสกกถาฯ

๒๕๒๙ ‘‘ติตฺถิโยหํ ภวิสฺส’’นฺติ, อุปสมฺปนฺนภิกฺขุ เจ;
สลิเงฺคเนว โย ยาติ, ติตฺถิยานมุปสฺสยํฯ

๒๕๓๐ คจฺฉโต ปทวาเรน, โหติ อาปตฺติ ทุกฺกฏํ;
โหติ ติตฺถิยปกฺกโนฺต, ลิเงฺค เตสํ ตุ นิสฺสิเตฯ

๒๕๓๑ “ติตฺถิโยหํ ภวิสฺส”นฺติ, กุสจีราทิกํ ปน;
สยเมว นิวาเสติ, โสปิ ปกฺกนฺตโก สิยาฯ

๒๕๓๒ นโคฺค อาชีวกาทีนํ, คนฺตฺวา เตสํ อุปสฺสยํ;
ลุญฺจาเปติ สเจ เกเส, วตฺตานาทิยตีธ วาฯ

๒๕๓๓ โมรปิญฺฉาทิกํ เตสํ, ลิงฺคํ คณฺหาติ วา สเจ;
สารโต เจว วา เตสํ, ปพฺพชฺชํ ลทฺธิเมว วาฯ

๒๕๓๔ โหติ ติตฺถิยปกฺกโนฺต, น ปเนส วิมุจฺจติ;
นคฺคสฺส คจฺฉโต วุตฺตํ, ปทวาเรน ทุกฺกฏํฯ

๒๕๓๕ วุตฺต อนุปสมฺปนฺน-วเสน เถยฺยวาสโก;
ตถา ติตฺถิยปกฺกโนฺต, อุปสมฺปนฺนภิกฺขุนาฯ

ติตฺถิยปกฺกนฺตกถาฯ

๒๕๓๖ นาโค วาปิ สุปโณฺณ วา, ยโกฺข สโกฺกปิ วา อิธ;
ติรจฺฉานคโต วุโตฺต, ปพฺพาเชตุํ น วฏฺฏติฯ

ติรจฺฉานกถาฯ

๒๕๓๗ ปญฺจานนฺตริเก โปเส, ปพฺพาเชนฺตสฺส ทุกฺกฏํ;
อุภโตพฺยญฺชนเญฺจว, ตถา ภิกฺขุนิทูสกํฯ

๒๕๓๘ เอกโตอุปสมฺปนฺนํ, ภิกฺขุนีนํ ตุ สนฺติเก;
ทูเสตฺวา ปน โส เนว, ภิกฺขุนีทูสโก สิยาฯ

๒๕๓๙ สเจ อนุปสมฺปนฺน-ทูสโก อุปสมฺปทํ;
ลภเตว จ ปพฺพชฺชํ, สา จ เนว ปราชิตาฯ

เอกาทสอภพฺพปุคฺคลกถาฯ

๒๕๔๐ อุปสมฺปาทนีโยว , อนุปชฺฌายโก นโร;
กโรโต ทุกฺกฏํ โหติ, น กุปฺปติ สเจ กตํฯ

๒๕๔๑ กุปฺปตีติ วทเนฺตเก, น คเหตพฺพเมว ตํ;
เสเสสฺปิ อยํ เญโยฺย, นโย สพฺพตฺถ วิญฺญุนาฯ

๒๕๔๒ อุปสมฺปทกมฺมสฺส, อภพฺพา ปญฺจวีสติ;
อชานิตฺวา กโต จาปิ, โอสาโร นาสนารโหฯ

๒๕๔๓ หตฺถจฺฉินฺนาทิพาตฺตึส, กุฏฺฐิอาทิ จ เตรส;
อปโตฺต เตสโมสาโร, กโต เจ ปน รูหติฯ

๒๕๔๔. เอกูปชฺฌายโก โหติ;
โหนฺติ อาจริยา ตโย;
อุปสมฺปทาเปกฺขา จ;
โหนฺติ เทฺว วา ตโยปิ วาฯ

๒๕๔๕. ตีหิ อาจริเยหว, เอกโต อนุสาวนํ;
โอสาเรตฺวา กตํ กมฺมํ, น จ กุปฺปติ กปฺปติฯ

๒๕๔๖. เอกูปชฺฌายโก โหติ;
อาจริโยปิ ตเถกโต;
อุปสมฺปทาเปกฺขา จ;
โหนฺติ เทฺว วา ตโยปิ วาฯ

๒๕๔๗. อนุปุเพฺพน สาเวตฺวา, เตสํ นามํ ตุ เตน จ;
เอกโต อนุสาเวตฺวา, กตมฺปิ จ น กุปฺปติฯ

๒๕๔๘. นานุปชฺฌายเกนาปิ, นานาจริยเกน จ;
อญฺญมญฺญานุสาเวตฺวา, กตํ กมฺมญฺจ วฏฺฏติฯ

๒๕๔๙. สุมโน ติสฺสเถรสฺส, อนุสาเวติ สิสฺสกํ;
ติโสฺส สุมนเถรสฺส, อนุสาเวติ สิสฺสกํฯ

๒๕๕๐. นานุปชฺฌายเกเนว, เอกาจริยเกนิธ;
อุปสมฺปทา ปฏิกฺขิตฺตา, พุเทฺธนาทิจฺจพนฺธุนาฯ

มหาขนฺธกกถาฯ

อุโปสถกฺขนฺธกกถา

๒๕๕๑. พทฺธาพทฺธวเสเนว , สีมา นาม ทฺวิธา มตา;
นิมิเตฺตน นิมิตฺตํ ตุ, ฆเฎฺตฺวา ปน สมฺมตาฯ

๒๕๕๒. อยํ สีมาวิปตฺตีหิ, เอกาทสหิ วชฺชิตา;
พทฺธา นาม สิยา สีมา, สา ติสมฺปตฺติสํยุตาฯ

๒๕๕๓. ขณฺฑสมานสํวาสา-วิปฺปวาสาทิเภทโต;
อิติ พทฺธา ติธา วุตฺตา, อพทฺธาปิ ติธา มตาฯ

๒๕๕๔. คามโต อุทกุเกฺขปา, สตฺตพฺภนฺตรโตปิ จ;
ตตฺถ คามปริเจฺฉโท, “**คามสีมา**”ติ วุจฺจติฯ

๒๕๕๕. ชาตสฺสเร สมุเทฺท วา, นทิยา วา สมนฺตโต;
มชฺฌิมสฺสุทกุเกฺขโป, **อุทกุเกฺขป**สญฺญิโตฯ

๒๕๕๖. อคามเก อรเญฺญ ตุ, สเตฺตวพฺภนฺตรา ปน;
สมนฺตโต อยํ สีมา, **สตฺตพฺภนฺตร**นามิกาฯ

๒๕๕๗ ลทฺธํ อพฺภนฺตรํ วุตฺตํ, อฏฺฐวีสติหตฺถกํ;
คุฬุเกฺขปนเยเนว, อุทกุเกฺขปกา มตาฯ

๒๕๕๘ อิมา เทฺว ปน สีมาโย, วฑฺฒนฺติ ปริสาวสา;
อพฺภนฺตรูทกุเกฺขปา, ฐิโตกาสา ปรํ สิยุํฯ

๒๕๕๙ ฐิโต อโนฺตปริเจฺฉเท, หตฺถปาสํ วิหาย วา;
ตตฺตกํ อนติกฺกมฺม, ปริเจฺฉทมฺปิ วา ปรํฯ

๒๕๖๐ ฐิโต กมฺมํ วิโกเปติ, อิติ อฏฺฐกถานโย;
ตสฺมา โส หตฺถปาเส วา, กาตโพฺพ พหิ วา ปนฯ

๒๕๖๑ พทฺธสีมาย สณฺฐานํ, นิมิตฺตํ ทิสกิตฺตนํ;
ญตฺวา ปมาณํ โสเธตฺวา, สีมํ พเนฺธยฺย ปณฺฑิโตฯ

๒๕๖๒ ติโกณํ จตุรสฺสญฺจ, วฏฺฏญฺจ ปณวูปมํ;
วิตานํ ธนุกาการํ, มุทิงฺคสกฏูปมํฯ

๒๕๖๓ ปพฺพตํ วนํ ปาสาณํ, รุกฺขํ มคฺคญฺจ วมฺมิกํ;
อุทกญฺจ นทิญฺจาติ, นิมิตฺตานฏฺฐ ทีปเยฯ

๒๕๖๔ เตสุ ตีณิ นิมิตฺตานิ, อาทึ กตฺวา สมนฺตโต;
นิมิตฺตานํ สเตนาปิ, พนฺธิตุํ ปน วฏฺฏติฯ

๒๕๖๕ ติโยชนปรา สีมา, อุกฺกฏฺฐาติ ปกาสิตา;
เอกวีสติ ภิกฺขูนํ, คณฺหนฺตี เหฏฺฐิมา มตาฯ

๒๕๖๖ อุกฺกฏฺฐายปิ อุกฺกฏฺฐา, เหฏฺฐิมายปิ เหฏฺฐิมา;
เอตา เทฺวปิ อสีมาติ, วุตฺตา อาทิจฺจพนฺธุนาฯ

๒๕๖๗ นิมิตฺตํ ปน กิเตฺตตฺวา, สพฺพเมว สมนฺตโต;
ปจฺฉา ญตฺติทุติเยน, สีมํ พนฺธิตุมรหติฯ

๒๕๖๘ พนฺธิตฺวานนฺตรํ ปจฺฉา, จีวราวิปฺปวาสกํ;
สมฺมนฺนิตฺวาน พทฺธา สา-วิปฺปวาสาติ วุจฺจติฯ

๒๕๖๙ นทีสรสมุทฺเทสุ, สีมํ พนฺธติ เจ ปน;
น โวตฺถรติ เตเนว, อสีมาติ ชิโนพฺรวิฯ

สีมากถาฯ

๒๕๗๐ ทินการกกตฺตพฺพา-การานญฺจ วสา ปน;
นเววุโปสถา วุตฺตา, พุเทฺธนาทิจฺจพนฺธุนาฯ

๒๕๗๑ จาตุทฺทโส ปนฺนรโส, สามคฺคี จ อุโปสโถ;
ทิวเสเนว นิทฺทิฏฺฐา, ตโยเปเต อุโปสถาฯ

๒๕๗๒. สงฺเฆ อุโปสโถ เจว, คเณ ปุคฺคลุโปสโถ;
การกานํ วเสเนว, ตโย วุตฺตา อุโปสถาฯ

๒๕๗๓. สุตฺตุเทฺทสาภิธาโน จ, ปาริสุทฺธิอุโปสโถ;
อธิฏฺฐานนฺติ นิทฺทิฏฺฐา, ตโย กเมฺมนุโปสถาฯ

๒๕๗๔. สงฺฆสฺส ปาติโมโกฺข จ, ปาริสุทฺธิ คณสฺส จ;
อธิฏฺฐานมเถกสฺส, นิทฺทิฏฺฐํ ปน สตฺถุนาฯ

๒๕๗๕. ปาติโมกฺขสฺส อุเทฺทสา, ปญฺจ วุตฺตา มเหสินา;
นิทานํ อุทฺทิสิตฺวาน, สาเวตพฺพํ ตุ เสสกํฯ

๒๕๗๖. อยเมว นโย เญฺญโยฺย, เสเสสฺวปิ จ วิญฺญุนา;
จตฺตาโร ภิกฺขุนีนญฺจ, อุเทฺทสา นวิเม ปนฯ

๒๕๗๗. ปาติโมกฺขสฺส อุเทฺทโส, กาตโพฺพว อุโปสเถ;
อนฺตรายํ วินา เจว, อนุเทฺทโส นิวาริโตฯ

๒๕๗๘. เถโร จ อิสฺสโร ตสฺส;
‘‘เถราเธยฺย’’นฺติ ปาฐโต;
อวตฺตเนฺตน อชฺฌิโฎฺฐ;
ยสฺส โส ปน วตฺตติฯ

๒๕๗๙. อุทฺทิสเนฺต สมปฺปา วา, อาคจฺฉนฺติ สเจ ปน;
อุทฺทิฏฺฐํ ตํ สุอุทฺทิฏฺฐํ, สาเวตพฺพํ ตุ เสสกํฯ

๒๕๘๐. อุทฺทิฏฺฐมเตฺต ภิกฺขูนํ, ปริสายุฎฺฐิตาย วา;
ปาริสุทฺธิ ตุ กตฺตพฺพา, มูเล เตสํ, สเจ พหูฯ

๒๕๘๑. สมฺมชฺชิตุํ ปทีเปตุํ, ปญฺญาเปตุํ ทกาสเน;
วินิทฺทิฏฺฐสฺส เถเรน, อกโรนฺตสฺส ทุกฺกฎํฯ

๒๕๘๒. กตฺวา สมฺมชฺชนํ ทีปํ, ฐเปตฺวา อุทกาสนํ;
คณญตฺติํ ฐเปตฺวาว, กตฺตโพฺพ ตีหุโปสโถฯ

๒๕๘๓. ปุพฺพกิจฺจํ สมาเปตฺวา, อธิเฎฺฐยฺย ปเนกโก;
โน เจ อธิฎฺฐเหยฺยสฺส, โหติ อาปตฺติ ทุกฺกฎํฯ

๒๕๘๔. อธเมฺมน จ วเคฺคน, สมเคฺคน อธมฺมโต;
ตถา ธเมฺมน วเคฺคน, สมเคฺคน จ ธมฺมโตฯ

๒๕๘๕. อุโปสถสฺส เอตานิ, กมฺมานีติ ชิโนพฺรวิ;
จตูสฺวปิ ปเนเตสุ, จตุตฺถํ ธมฺมิกํ มตํฯ

๒๕๘๖. อธเมฺมนิธ วโคฺค หิ, กตโม เจตฺถุโปสโถ?
วสนฺติ เอกสีมายํ, จตฺตาโร ยตฺถ ภิกฺขุโนฯ

๒๕๘๗. เอกสฺส ปาริสุทฺธึ เต, อานยิตฺวา ตโย ชนา;
กโรนฺติ ปาริสุทฺธึ เจ, อธมฺม วคฺคุโปสโถฯ

๒๕๘๘. อธมฺเมน สมคฺค หิ, จตฺตาโร ภิกฺขุเนกโต;
กโรนฺติ ปาริสุทฺธึ เจ, สมคฺค โหตฺยธมฺมิโกฯ

๒๕๘๙. ธมฺเมน ปน วคฺค หิ, กตโม โส อุโปสโถ;
วสนฺติ เอกสีมายํ, จตฺตาโร ยตฺถ ภิกฺขุโนฯ

๒๕๙๐. เอกสฺส ปาริสุทฺธึ เต, อานยิตฺวา ตโย ชนา;
ปาติโมกฺขุทฺทิสเนฺต เจ, วคฺค ธเมฺมนุโปสโถฯ

๒๕๙๑. ธมฺมโต หิ สมคฺค โส;
จตฺตาโร ภิกฺขุเนกโต;
ปาติโมกฺขุทฺทิสนฺตีธ;
สมคฺค ธมฺมโต มโตฯ

๒๕๙๒. วคฺค สมคฺค วโคฺคติ, สญฺญิโน วิมติสฺส วา;
อุโปสถํ กโรนฺตสฺส, โหติ อาปตฺติ ทุกฺกฏํฯ

๒๕๙๓. เภทาธิปฺปายโต ตสฺส, โหติ ถุลฺลจฺจยํ ปน;
วคฺค สมคฺคนาปตฺติ, สมโคฺคติ จ สญฺญิโนฯ

๒๕๙๔. อุกฺขิตฺเตน คหฏฺฐน, เสเสหิ สหธมฺมิหิ;
จุตนิกฺขิตฺตสิกฺเขหิ, เอกาทสหิ วา สหฯ

๒๕๙๕. อุโปสโถ น กาตโพฺพ, สภาคาปตฺติเกน วา;
ฉเนฺทน ปาริวุเตฺถน, กโรโต โหติ ทุกฺกฏํฯ

๒๕๙๖. อเทเสตฺวา ปนาปตฺตึ, นาวิกตฺวาน เวมตึ;
อุโปสโถ น กาตโพฺพ, ทิเน วา อนุโปสเถฯ

๒๕๙๗. อุโปสเถ ปนาวาสา, สภิกฺขุมฺหา จ ภิกฺขุนา;
อาวาโส วา อนาวาโส, น คนฺตโพฺพ กุทาจนํฯ

๒๕๙๘. ยสฺมึ อุโปสเถ กิจฺจํ;
อาวาเส ปน วตฺตติ;
โส เจ สภิกฺขุโก นาม;
อาวาโสติ ปกาสิโตฯ

๒๕๙๙. อุโปสโถ กิมตฺถาย, กิมตฺถาย ปวารณา;
อุโปสโถ สมคฺคโตฺถ, วิสุทฺธตฺถา ปวารณาฯ

๒๖๐๐. โกเปตุํ ธมฺมิกํ กมฺมํ, ปฏิโกฺกเสยฺย ทุกฺกฏํ;
ฉนฺทํ วา กายสามคฺคึ, อเทนฺตสฺสปิ ทุกฺกฏํฯ

๒๖๐๑. โหติ ปญฺจวิโธ สโงฺฆ, จตุวคฺคาทิเภทโต;

โส จ กตฺตพฺพกมฺมสฺส, วเสน ปริทีปิโตฯ

๒๖๐๒ ปวารณํ ตถาพฺภานํ, กมฺมญฺจ อุปสมฺปทํ;
ฐเปตฺวา จตุวเคฺคน, อกตฺตพฺพํ น วิชฺชติฯ

๒๖๐๓ ปญฺจวเคฺคน อพฺภานํ, มชฺฌเทสูปสมฺปทํ;
ทสวเคฺคน อพฺภานํ, วินา สพฺพํ ตุ วฏฺฏติฯ

๒๖๐๔ กมฺมํ วีสติวเคฺคน, น กตฺตพฺพํ น กิญฺจิปิ;
อูเน โทโสติ ญาเปตุํ, นาธิเก อติเรกตาฯ

๒๖๐๕ จตฺตาโร ปกตตฺตาว, กมฺมปฺปตฺตาติ ทีปิตา;
จตุวเคฺคน กตฺตเพฺพ, เสเสสุ จ อยํ นโยฯ

๒๖๐๖ จตุวคฺคาทิกตฺตพฺพํ, กตฺวาสํวาสปุคฺคลํ;
คณปูรํ กโรนฺตสฺส, กตํ กุปฺปติ ทุกฺกฏํฯ

๒๖๐๗ ปริวาสาทิกเมฺมปิ , ตตฺรฏฺฐํ คณปูรกํ;
กตฺวา ปุน กโรนฺตานํ, ตถา, เสสํ ตุ วฏฺฏติฯ

อุโปสถกฺขนฺธกกถาฯ

วสฺสูปนายิกกฺขนฺธกกถา

๒๖๐๘ ปุริมา ปจฺฉิมา จาติ, ทุเว วสฺสูปนายิกา;
อาลโย วา วจีเภโท, กตฺตโพฺพ อุปคจฺฉตาฯ

๒๖๐๙ วสฺสูปคมนํ วาปิ, ชานํ อนุปคจฺฉโต;
เตมาสมวสิตฺวา วา, จรนฺตสฺสปิ ทุกฺกฏํฯ

๒๖๑๐ รุกฺขสฺส สุสิเร ฉเตฺต, จาฏิฉวกุฏีสุ วา;
อโชฺฌกาเสปิ วา วสฺสํ, อุปคนฺตุํ น วฏฺฏติฯ

๒๖๑๑ วสฺสเจฺฉเท อนาปตฺติ, อนฺตราโย สเจ สิยา;
ฉินฺนวสฺสสฺส ภิกฺขุสฺส, วาริตาว ปวารณาฯ

๒๖๑๒ มาตาปิตูนํ ปน ทสฺสนตฺถํ;
ปญฺจนฺนมเตฺถ สหธมฺมิกานํ;
ทฏฺฐุํ คิลานํ ตทุปฏฺฐกานํ;
ภตฺตาทิ เนสํ ปริเยสนตฺถํฯ

๒๖๑๓ ตถานภิรตํ คนฺตฺวา, วูปกาเสสฺสมุฏฺฐิตํ;
ทิฏฺฐิํ วา ตสฺส กุกฺกุจฺจํ, วิโนเทสฺสามหนฺติ วาฯ

๒๖๑๔ เอวํ สตฺตาหกิเจฺจน, ภิกฺขุนา วินยญฺญุนา;
อเปสิเตปิ คนฺตพฺพํ, ปเคว ปหิเต ปนฯ

๒๖๑๔ วสฺสํ อุปคเตเนตฺถ, อนิมนฺติตภิกฺขุนา;
ธมฺมสฺส สวนตฺถาย, คนฺตุํ ปน น วฏฺฏติฯ

๒๖๑๕ ‘‘อสุกํ นาม ทิวสํ, สนฺนิปาโต ภวิสฺสติ’’;
อิเจฺจวํ กติกา ปุพฺพํ, กตา เจ ปน วฏฺฏติฯ

๒๖๑๖ ‘‘โธวิสฺสามิ รชิสฺสามิ, ภณฺฑก’’นฺติ น วฏฺฏติ;
สจาจริยุปชฺฌายา, ปหิณนฺติ จ วฏฺฏติฯ

๒๖๑๗ อุทฺทสาทีนมตฺถาย, คนฺตุํ เนว จ วฏฺฏติ;
ครูนํ ทสฺสนตฺถาย, คนฺตุํ ลภติ ปุคฺคโลฯ

๒๖๑๘ สเจ อาจริโย ‘‘อชฺช, มา คจฺฉาหี’’ติ ภาสติ;
รตฺติเจฺฉเท อนาปตฺติ, โหตีติ ปริทีปิตาฯ

๒๖๑๙ ยสฺส กสฺสจิ ญาติสฺส, อุปฏฺฐากกุลสฺส วา;
คจฺฉโต ทสฺสนตฺถาย, รตฺติเจฺฉเท จ ทุกฺกฏํฯ

๒๖๒๐ ‘‘อาคมิสฺสามิ อเชฺชว, คนฺตฺวาหํ คามก’’นฺติ จ;
สเจ ปาปุณิตุํ คจฺฉํ, น สโกฺกเตว วฏฺฏติฯ

๒๖๒๑ วเช สเตฺถปิ นาวายํ, ตีสุ ฐาเนสุ ภิกฺขุโน;
วสฺสเจฺฉเท อนาปตฺติ, ปวาเรตุญฺจ วฏฺฏติฯ

๒๖๒๒ สติ ปจฺจยเวกเลฺล, สรีราผาสุตาย วา;
เอเสว อนฺตราโยติ, วสฺสํ เฉตฺวาปิ ปกฺกเมฯ

๒๖๒๓ เยน เกนนฺตราเยน, วสฺสํ โนปคโต หิ โย;
ทุติยา อุปคนฺตพฺพา, ฉินฺนวเสฺสน วา ปนฯ

๒๖๒๔ วสฺสํ อนุปคนฺตฺวา วา, ตทเหว จ คจฺฉติ;
พหิทฺธา เอว สตฺตาหํ, อุปคนฺตฺวาปิ วา ปนฯ

๒๖๒๕ วีตินาเมติ เจ ตสฺส, ปุริมาปิ น วิชฺชติ;
ปฏิสฺสเว จ ภิกฺขุสฺส, โหติ อาปตฺติ ทุกฺกฏํฯ

๒๖๒๖ วสฺสํ ปนุปคนฺตฺวา จ, อุฏฺฐาเปตฺวา น จารุณํ;
คจฺฉโต ปน สตฺตาห-กรเณเนว ภิกฺขุโนฯ

๒๖๒๗ อนฺโตเยว จ สตฺตาหํ, นิวตฺตนฺตสฺส ตสฺส ตุ;
อนาปตฺตีติ โก วาโท, วสิตฺวา พหิ คจฺฉโตฯ

๒๖๒๘ ‘‘วสิสฺสามีธ วสฺส’’นฺติ, อาลโย ยทิ วิชฺชติ;
โนเปตสติยา วสฺสํ, เตน เสนาสนํ ปนฯ

๒๖๒๙ คหิตํ สุคฺคหิตํ โหติ, ฉินฺนวโสฺส น โหติ โส;
ลภเตว ปวาเรตุํ, น โทโส โกจิ วิชฺชติฯ

๒๖๓๑ “อิมสฺมึ วิหาเร เตมาสํ, อิมํ วสฺสํ อุเปมิ’’ติ;
นิจฺฉาริเต จ ติกฺขตฺตุํ, วสฺสํ อุปคโต สิยาฯ

๒๖๓๒ ทฺวาทึ ตุ นวมึ กตฺวา, คนฺตุํ วฏฺฏติ ภิกฺขุโน;
อาคจฺฉตุ จ ปจฺฉา โส, มา วา โทโส น วิชฺชติฯ

วสฺสูปนายิกกฺขนฺธกกถาฯ

ปวารณกฺขนฺธกกถา

๒๖๓๓ จาตุทฺทสี ปญฺจทสี, สามคฺคี จ ปวารณา;
เตวาจี เทฺวกวาจี จ, สเงฺฆ จ คณปุคฺคเลฯ

๒๖๓๔ เอตา ปน มุนินฺทน, วุตฺตา นว ปวารณา;
ตีณิ กมฺมานิ มุญฺจิตฺวา, อเนฺตเนว ปวารเยฯ

๒๖๓๕ ปุพฺพกิจฺจํ สมาเปตฺวา, ปตฺตกเลฺล สมานิเต;
ญตฺตึ ฐเปตฺวา สเงฺฆน, กตฺตพฺพา หิ ปวารณาฯ

๒๖๓๖ ปวาเรเนฺตสุ เถเรสุ, นิสีเทยฺย นโว ปน;
สยํ ยาว ปวาเรยฺย, ตาว อุกฺกุฏิกณฺหิ โสฯ

๒๖๓๗ ญตฺตึ วตฺวา ปวาเรยฺยุํ, จตฺตาโร วา ตโยปิ วา;
ปุพฺพกิจฺจํ สมาเปตฺวา, เอกาวาเส วสนฺติ เจฯ

๒๖๓๘ อญฺญมญฺญํ ปวาเรยฺยุํ, วินา ญตฺตึ ทุเว ชนา;
อธิเฏฺฐยฺย ปเนโกปิ, เสสา สงฺฆปวารณาฯ

๒๖๓๙ ปวาริเต จ สงฺฆสฺมึ, กเรยฺยนาคโต ปน;
อวุโฏฺฐ ฉินฺนวโสฺส วา, ปาริสุทฺธิอุโปสถํฯ

๒๖๔๐ ปญฺจ ยสฺมึ ปนาวาเส, จตฺตาโร วา ตโยปิ วา;
เอเกกสฺส หริตฺวาน, สมณา เต ปวารณํฯ

๒๖๔๑ อญฺญมญฺญํ ปวาเรนฺติ, สเจ อาปตฺติ ทุกฺกฏํ;
เสสํ อุโปสเถ วุตฺต-นเยนิธ นเย พุโธฯ

๒๖๔๒ ปาริสุทฺธิปฺปทาเนน, สมฺปาเทตตฺตโน สุจึ;
ฉนฺททาเนน สงฺฆสฺส, สพฺพํ สาเธติ, นตฺตโนฯ

๒๖๔๓ ตสฺมา ปน อุภินฺนมฺปิ, กิจฺจสิทฺธตฺถเมวิธ;
ปาริสุทฺธิปิ ทาตพฺพา, ฉนฺทํ เทเนฺตน ภิกฺขุนาฯ

๒๖๔๔ ฉนฺทเกน พหูนมฺปิ, หาตโพฺพ ปาริสุทฺธิปิ;
ปรมฺปราหโฏ ฉโนฺท, น คจฺฉติ วิสุทฺธิยาฯ

๒๖๔๕ ฉนฺทํ วา ปาริสุทฺธึ วา, คเหตฺวา วา ปวารณํ;

สามเณราทิภาวํ วา, ปฏิชาเนยฺย หารโกฯ

๒๖๔๖. สเจ โส สงฺฆมปฺปตฺวา, วิพฺภเมยฺย มเรยฺย วา;
นาหฏเญฺจว ตํ สพฺพํ, ปตฺวา เจวํ สิยาหฏํฯ

๒๖๔๗. สงฺฆํ ปตฺวา ปมโตฺต วา, สุโตฺต วา ขิตฺตจิตฺตโก;
นาโรเจติ อนาปตฺติ, โหติ สญฺจิจฺจ ทุกฺกฏํฯ

๒๖๔๘. เย เต วิปสฺสนายุตฺตา, รตฺตินฺทิวมตนฺทิตา;
ปุพฺพรตฺตาปรรตฺตํ, วิปสฺสนปรายณาฯ

๒๖๔๙. ลทฺธผาสุวิหารานํ, สิยา น ปริหานิติ;
ปวารณาย สงฺคาโห, วุโตฺต กตฺติกมาสเกฯ

ปวารณกฺขนฺธกกถาฯ

จมฺมกฺขนฺธกกถา

๒๖๕๐. เอฬกาชมิคานํ ตุ, จมฺมํ วฏฺฏติ ภิกฺขุโน;
โรหิเตณิกุรงฺคานํ, ปสทํมิคมาตุยาฯ

๒๖๕๑. ฐเปตฺวา จมฺมเมเตสํ, อญฺญํ ทุกฺกฏวตฺถุกํ;
ถวิโกปาหเน สพฺพํ, จมฺมํ วฏฺฏตฺยมานุสํฯ

๒๖๕๒. วฏฺฏนฺติ มชฺฌิเม เทเส, น คุณงฺคุณุปาหนา;
วฏฺฏนฺติ อโนฺตอาราเม, สพฺพตฺถาปิ จ โรคิโนฯ

๒๖๕๓. ปุฏขลฺลกพทฺธา จ, ตเถว ปาลิคุณฺฐิมา;
ตูลปุณฺณา น วฏฺฏนฺติ, สพฺพนีลาทโยปิ จฯ

๒๖๕๔. จิตฺรา อุปาหนา เมณฺฑ-วิสาณูปมวทฺธิกา;
น จ วฏฺฏนฺติ โมรสฺส, ปิเญฺฉน ปริสิพฺพิตาฯ

๒๖๕๕. มชฺชารกาฬโกลูก-สีหพฺยคฺฆุทฺททีปินํ;
อชินสฺส จ จเมฺมน, น วฏฺฏติ ปริกฺขฏาฯ

๒๖๕๖. ปุฏาทึ อปเนตฺวา วา, ฉินฺทิตฺวา วาปิ สพฺพโส;
วณฺณเภทํ ตถา กตฺวา, ธาเรตพฺพา อุปาหนาฯ

๒๖๕๗. สพฺพาปิ ปน ธาเรตุํ, น จ วฏฺฏนฺติ ปาทุกา;
ฐเปตฺวา ตตฺถ ปสฺสาว- วจฺจาจมนปาทุกาฯ

๒๖๕๘. อาสนฺทิเญฺจว ปลฺลงฺกํ, อุจฺจาสยนสญฺญิตํ;
อติกฺกนฺตปมาณํ ตุ, เสวมานสฺส ทุกฺกฏํฯ

๒๖๕๙. โคนกํ กุตฺตกํ จิตฺตํ, ปฏิกํ ปฏลิกมฺปิ จ;
เอกนฺตโลมิํ วิกติํ, ตูลิกํ อุทฺทโลมิกํฯ

๒๖๖๐. อฏฺฐิสฺสํ ปน โกเสยฺยํ, หตฺถิอสฺสรถตฺถรํ;
กทลิมิคปวร-ปจฺจตฺถรณกมฺปิ จฯ

๒๖๖๑. เหฏฺฐา รตฺตวิตานสฺส, ทฺวิธา รตฺตูปธานกํ;
อกปฺปิยมิทํ สพฺพํ, ทุกฺกฏํ ปริภุญฺชโตฯ

๒๖๖๒. เหฏฺฐา อกปฺปิเย ปจฺจตฺถเร สติ น วฏฺฏติ;
อุทฺธํ เสตวิตานมฺปิ, ตสฺมึ อสติ วฏฺฏติฯ

๒๖๖๓. อาสนฺทึ ปน ปลฺลงฺกํ, ฐเปตฺวา ตูลิกมฺปิ จ;
เสสํ ปน จ สพฺพมฺปิ, ลภเต คิหิสนฺตกํฯ

๒๖๖๔. ธมฺมาสเน อนาปตฺติ, ภตฺตเคฺคปิ นิสีทิตุํ;
ภูมตฺถรณเก ตตฺถ, สยิตุมฺปิ จ วฏฺฏติฯ

จมฺมกฺขนฺธกกถาฯ

เภสชฺชกฺขนฺธกกถา

๒๖๖๕. วุตฺตา คหปติสฺสาปิ, สมฺมุตุสฺสาวนนฺติกา;
โคนิสาทีติ กปฺปิยา, จตโสฺส โหนฺติ ภูมิโยฯ

๒๖๖๖. สงฺฆสฺส สนฺตกํ เคหํ, สนฺตกํ ภิกฺขุโนปิ วา;
กปฺปิยํ ปน กตฺตพฺพํ, สหเสยฺยปฺปโหนกํฯ

๒๖๖๗. ฐเปตฺวา ภิกฺขุมเญฺญหิ, ทินฺนํ กปฺปิยภูมิยา;
อตฺถาย สนฺตกํ เตสํ, เคหํ **คหปเต**วิทํฯ

๒๖๖๘. สา หิ **สมฺมุติกา** นาม, ยา หิ สเงฺฆน สมฺมตา;
กมฺมวาจมวตฺวา วา, วฏฺฏเตวาปโลกนํฯ

๒๖๖๙. ปฐมิฏฺฐกปาสาณ-ถมฺภาทิฏฺฐปเน ปน;
‘‘กปฺปิยกุฏึ กโรมา’’ติ, วทเนฺตหิ สมนฺตโตฯ

๒๖๗๐. อุกฺขิปิตฺวา ฐเปเนฺตสุ, อามสิตฺวา ปเรสุ วา;
สยเมวุกฺขิปิตฺวา วา, ฐเปยฺยุ**สฺสาวนนฺติกา**ฯ

๒๖๗๑. อิฏฺฐกาทิปติฏฺฐานํ , ภิกฺขูนํ วทตํ ปน;
วาจาย ปริโยสานํ, สมกาลํ ตุ วฏฺฏติฯ

๒๖๗๒. อาราโม อปริกฺขิโตฺต, สกโล ภุยฺยโตปิ วา;
ทุวิโธปิ จ วิญฺญูหิ, **โคนิสาที**ติ วุจฺจติฯ

๒๖๗๓. เอตา ปน จตโสฺสปิ, โหนฺติ กปฺปิยภูมิโย;
เอตฺถ ปกฺกญฺจ วุตฺถญฺจ, สพฺพํ วฏฺฏติ อามิสํฯ

๒๖๗๔. อุสฺสาวนนฺติกา ยา สา, ถมฺภาทีสุ อธิฏฺฐิตา;

ถมฺภาทีสฺวปนีเตสุ, ตทเญฺญสุปิ ติฏฺฐติฯ

๒๖๗๕ อปฺปนีเตสุ สเพฺพสุ, สิยา ชหิตวตฺถุกา;
โคนิสาที ปริกฺขิตฺตา, เสสา ฉทนนาสโตฯ

๒๖๗๖ ภิกฺขุํ ฐเปตฺวา อเญฺญสํ, หตฺถโต จ ปฏิคฺคโห;
เตสญฺจ สนฺนิธิ อโนฺต- วุตฺตํ ภิกฺขุสฺส วฏฺฏติฯ

๒๖๗๗ ภิกฺขุสฺส ภิกฺขุนิยา วา, สนฺตกํ สงฺฆิกมฺปิ วา;
อโนฺตวุตฺถญฺจ ปกฺกญฺจ, อุภินฺนํ น จ วฏฺฏติฯ

๒๖๗๘ อกปฺปกุฏิยา วุตฺถํ, สปฺปิอาทิวิมิสฺสิตํ;
‘‘อโนฺตวุตฺถ’’นฺติ นิทฺทิฏฺฐํ, ปฐมํ กาลิกทฺวยํฯ

๒๖๗๙ เตเหว สปฺปิอาทีหิ, ภิกฺขุนา ยาวชีวิกํ;
ปกฺกํ ตํ ปน สตฺตาหํ, วฏฺฏเตว นิรามิสํฯ

๒๖๘๐ ยญฺจ อามิสสํสฏฺฐํ, ปกฺกํ ตํ ปริภุญฺชติ;
อโนฺตวุตฺถญฺจ ภิโยฺยปิ, สามปกฺกญฺจ ภุญฺชติฯ

๒๖๘๑ ยาวกาลิกมาหาโร, ปานกํ ยามกาลิกํ;
สตฺตาหกาลิกํ นาม, สปฺปิอาทิกปญฺจกํฯ

๒๖๘๒ เสสํ ปน หลิทฺทาทิ, เภสชฺชํ ยาวชีวิกํ;
จตุธา กาลิกา วุตฺตา, อุทกํ โหตฺยกาลิกํฯ

๒๖๘๓ ปฏิคฺคหวเสเนว, กาลาตีตา ติกาลิกา;
โหนฺติ โทสกรา ภุตฺตา, อภุตฺตํ ตติยมฺปิ จฯ

๒๖๘๔ อมฺพํ ชมฺพุ จ โจจญฺจ, โมจญฺจ มธุ มุทฺทิกา;
สาลุ ผารุสกญฺจาติ, ปานกํ อฏฺฐธา มตํฯ

๒๖๘๕ ปานกตฺถมนุญฺญาตํ, ผลํ ปกฺกญฺจ อามกํ;
ปานเหตุ ปฏิกฺขิโตฺต, สวตฺถุกปฏิคฺคโหฯ

๒๖๘๖ อมฺพปกฺกํ สุโกฏฺฏิตฺวา, มทฺทิตฺวา อุทเก ปน;
ปจฺฉา ปริสฺสวํ กตฺวา, ปาตุํ วฏฺฏติ ปานกํฯ

๒๖๘๗ วฏฺฏตาทิจฺจปากํ ตุ, อคฺคิปกฺกํ น วฏฺฏติ;
เอเสว จ นโย เสส-ปานเกสุปิ ทีปิโตฯ

๒๖๘๘ ปุปฺผปตฺตผลุจฺฉูนํ, จตฺตาโร ปนิเม รสา;
อนุญฺญาตา อิมานฏฺฐ, ปานานิ อนุชานตาฯ

๒๖๘๙ สโพฺพ ปุปฺผรโส วุโตฺต, มธุกสฺส รสํ วินา;
สโพฺพ ปตฺตรโส วุโตฺต, ปกฺกฑากรสํ วินาฯ

๒๖๙๐. สตฺตนฺนํ สานุโลมานํ, ธญฺญานํ ผลชํ รสํ;
ฐเปตฺวานุมโต สโพฺพ, วิกาเล ผลโช รโสฯ

๒๖๙๑. เอวกาลิกปตฺตาน-มปิ สีตุทเก กโต;
มทฺทิตฺวาทิจฺจปาโกปิ, วิกาเล ปน วฏฺฏติฯ

๒๖๙๒. ตาลญฺจ นาฬิเกรญฺจ, ปนสํ ลพุชมฺปิ จ;
ติปุสาลาพุกุมฺภณฺฑํ, ตถา ปุสฺสผลมฺปิ จฯ

๒๖๙๓. เอวเมฬาลุกญฺจาติ, นเวตานิ ผลานิ หิ;
อปรณฺณญฺจ สพฺพมฺปิ, สตฺตธญฺญานุโลมิกํฯ

๒๖๙๔. พทรํ ติมฺพรู เสลุ, โกสมฺพํ กรมทฺทกํ;
มาตุลุงฺคกปิตฺถญฺจ, เวตฺตํ จิญฺจผลมฺปิ จฯ

๒๖๙๕. ผลานํ เอวมาทีนํ, ขุทฺทกานํ รโส ปน;
อฏฺฐปานานุโลมตฺตา, นิทฺทิโฏฺฐ อนุโลมิเกฯ

๒๖๙๖. สานุโลมสฺส ธญฺญสฺส, ฐเปตฺวา ผลชํ รสํ;
อโญฺญ ผลรโส นตฺถิ, อยามกาลิโก อิธฯ

เภสชฺชกฺขนฺธกกถาฯ

กถินกฺขนฺธกกถา

๒๖๙๗. ภิกฺขูนํ วุฏฺฐวสฺสานํ, กถินตฺถารมพฺรวิ;
ปญฺจนฺนํ อานิสํสานํ, การณา มุนิปุงฺคโวฯ

๒๖๙๘. อุลฺลิขิตมตฺตาทิ-จตุวีสติวชฺชิตํ;
จีวรํ ภิกฺขุนาทาย, อุทฺธริตฺวา ปุราณกํฯ

๒๖๙๙. นวํ อธิฏฺฐหิตฺวาว, วตฺตพฺพํ วจสา ปุน;
“อิมินานฺตรวาเสน, กถินํ อตฺถรามิ”ติฯ

๒๗๐๐. วุตฺต ติกฺขตฺตุมิเจฺจวํ, กถินํ โหติ อตฺถตํ;
สงฺฆํ ปนุปสงฺกมฺม, อาทาย กถินํ อิติฯ

๒๗๐๑. “อตฺถตํ กถินํ ภเนฺต, สงฺฆสฺส อนุโมทถ;
ธมฺมิโก กถินตฺถาโร”, วตฺตพฺพํ เตน ภิกฺขุนาฯ

๒๗๐๒. “สุอตฺถตํ ตยา ภเนฺต, สงฺฆสฺส กถินํ ปุน;
ธมฺมิโก กถินตฺถาโร, อนุโมทามิ”ตีรเยฯ

๒๗๐๓. กถินสฺส จ กึ มูลํ, กึ วตฺถุ กา จ ภูมิโย;
กติธมฺมวิโท ภิกฺขุ, กถินตฺถารมรหติฯ

๒๗๐๔. มูลเมกํ, สิยา วตฺถุ, ติวิธํ, ภูมิโย ฉ จ;

อฏฺฐธมฺมวิโท ภิกฺขุ, กถินตฺถารมรหติฯ

๒๗๐๕. สงฺโฆ มูลนฺติ นิทฺทิฏฺฐํ, วตฺถุ โหติ ติจีวรํ;
โขมาทีนิ ฉ วุตฺตานิ, จีวรานิ ฉ ภูมิโยฯ

๒๗๐๖. ปุพฺพปจฺจุทฺธราธิฏฺฐา-นตฺถาโร มาติกาปิ จ;
ปลิโพโธ จ อุทฺธาโร, อานิสํสา ปนฏฺฐิเมฯ

๒๗๐๗. โธวนญฺจ วิจาโร จ, เฉทนํ พนฺธนมฺปิ จ;
สิพฺพนํ รชนํ กปฺปํ, “**ปุพฺพกิจฺจ**”นฺติ วุจฺจติฯ

๒๗๐๘. สงฺฆาฏิ อุตฺตราสโงฺค, อโถ อนฺตรวาสโก;
ปจฺจุทฺธาโร อธิฏฺฐานํ, อตฺถาโรเปสเมว ตุฯ

๒๗๐๙. ปกฺกมนญฺจ นิฏฺฐานํ, สนฺนิฏฺฐานญฺจ นาสนํ;
สวนาสา จ สีมา จ, สหุพฺภาโรติ อฏฺฐิมาฯ

๒๗๑๐. กตจีวรมาทาย, อาวาเส นิรเปกฺขโก;
อติกฺกนฺตาย สีมาย, โหติ **ปกฺกมนนฺติกา**ฯ

๒๗๑๑. อานิสํสมถาทาย, วิหาเร อนเปกฺขโก;
คนฺตฺวา ปน วิหารํ โส, อญฺญํ สุขวิหาริกํฯ

๒๗๑๒. ตตฺถ ตํ วิหรโนฺตว, กโรติ ยทิ จีวรํ;
นิฏฺฐิเต จีวเร ตสฺมิํ, **นิฏฺฐานนฺตา**ติ วุจฺจติฯ

๒๗๑๓. ‘‘จีวรํ น กริสฺสามิ, น ปเจฺจสฺสํ ตมสฺสมํ’’;
เอวํ ตุ ธุรนิเกฺขเป, **สนฺนิฏฺฐานนฺติกา** มตาฯ

๒๗๑๔. กถินจฺฉาทนํ ลทฺธา, ‘‘น ปเจฺจสฺส’’นฺติ เจ คโต;
กโรนฺตเสฺสว นฏฺฐํ วา, ทฑฺฒํ วา **นาสนนฺติกา**ฯ

๒๗๑๕. ลทฺธานิสํโส สาเปโกฺข, พหิสีมํ คโต ปน;
สุณาติ จนฺตรุพฺภารํ, สา โหติ **สวนนฺติกา**ฯ

๒๗๑๖. จีวราสาย ปกฺกโนฺต, พหิสีมํ คโต ปน;
‘‘ทสฺสามิ จีวรํ ตุยฺหํ’’, วุโตฺต สวติ เกนจิฯ

๒๗๑๗. ปวุเตฺต ‘‘น สโกฺกมิ, ทาตุนฺติ ตว จีวรํ’’;
อาสาย ฉินฺนมตฺตาย, **อาสาวเจฺฉทิกา** มตาฯ

๒๗๑๘. ยสฺสํวุฏฺฐวิหารมฺหา , วิหารญฺญํ คโต สิยา;
อาคจฺฉํ อนฺตรามเคฺค, ตทุทฺธารมติกฺกเมฯ

๒๗๑๙. ตสฺส โส กถินุทฺธาโร, **สีมาติกฺกนฺติโก** มโต;
กถินานิสํสมาทาย, สาเปโกฺขว สเจ คโตฯ

๒๗๒๐. สมฺภุณาติ ปุนาคนฺตฺวา, กถินุทฺธารเมว เจ;
ตสฺส โส กถินุทฺธาโร, “**สหุพฺภาโร**”ติ วุจฺจติฯ

๒๗๒๑. ปกฺกมนญฺจ นิฏฺฐานํ, สนฺนิฏฺฐานญฺจ สีมโต;
จตฺตาโร ปุคฺคลาธีนา, สงฺฆาธีนนฺตรุพฺภโรฯ

๒๗๒๒. นาสนํ สวนญฺเจว, อาสาวเจฺฉทิกาปิ จ;
ตโยปิ กถินุพฺภารา, น ตุ สงฺฆา, น ภิกฺขุโตฯ

๒๗๒๓. อาวาสปลิโพโธ จ, ปลิโพโธ จ จีวเร;
ปลิโพธา ทุเว วุตฺตา, ยุตฺตมุตฺตตฺถวาทินาฯ

๒๗๒๔. อฏฺฐนฺนํ มาติกานํ วา, อนฺตรุพฺภารโตปิ วา;
อุพฺภาราปิ ทุเว วุตฺตา, กถินสฺส มเหสินาฯ

๒๗๒๕. อนามนฺตาสมาทานํ, คณโต ยาวทตฺถิกํ;
ตตฺถ โย จีวรุปฺปาโท, อานิสํสา จ ปญฺจิเมฯ

กถินกฺขนฺธกกถาฯ

จีวรกฺขนฺธกกถา

๒๗๒๖. จีวรสฺส ปนุปฺปาทา, อฏฺฐ จีวรมาติกา;
สีมาย เทติ, กติกา, ภิกฺขาปญฺญตฺติยา, ตถาฯ

๒๗๒๗. สงฺฆสฺส, อุภโตสเงฺฆ, วสฺสํวุฏฺฐสฺส เทติ จ,;
อาทิสฺส, ปุคฺคลสฺสาติ, อฏฺฐิมา ปน มาติกาฯ

๒๗๒๘. ตตฺถ **สีมาย เทตี**ติ, อโนฺตสีมํ คเตหิ ตุ;
ภิกฺขูหิ ภาเชตพฺพนฺติ, วณฺณิตํ วรวณฺณินาฯ

๒๗๒๙. **กติกาย จ ทินฺนํ** เย, วิหารา เอกลาภกา;
เอตฺถ ทินฺนญฺจ สเพฺพหิ, ภาเชตพฺพนฺติ วุจฺจติฯ

๒๗๓๐. สงฺฆสฺส ธุวการา หิ, ยตฺถ กรียนฺติ ตตฺถ จ;
ภิกฺขาปญฺญตฺติยา ทินฺนํ, ทินฺนํ วุตฺตํ มเหสินาฯ

๒๗๓๑. **สงฺฆสฺส** ปน ยํ ทินฺนํ, อุชุภูเตน เจตสา;
ตญฺหิ สมฺมุขิภูเตน, ภาเชตพฺพนฺติ วุจฺจติฯ

๒๗๓๒. **อุภโตสงฺฆ** มุทฺทิสฺส, เทติ สทฺธาย จีวรํ;
โถกา วา พหุ วา ภิกฺขู, สมภาโคว วฏฺฏติฯ

๒๗๓๓. **วสฺสํวุฏฺฐสฺส สงฺฆสฺส,** จีวรํ เทติ ยํ ปน;
ตํ ตสฺมิํ วุฏฺฐวเสฺสน, ภาเชตพฺพนฺติ วณฺณิตํฯ

๒๗๓๔. ยาคุยา ปน ภเตฺต วา, **เทติอาทิสฺส** เจ ปน;

จีวรํ ตตฺถ ตเตฺถว, โยเชตพฺพํ วิชานตาฯ

๒๗๓๕. ปุคฺคลํ ปน อุทฺทิสฺส, จีวรํ ยํ ตุ ทียติ;
ปุคฺคโลทิสฺสกํ นาม, ทานํ ตํ ตุ ปวุจฺจติฯ

๒๗๓๖. สหธมฺมิเกสุ โย โกจิ, ปญฺจสฺวปิ ''มมจฺจเย;
อยํ มยฺหํ ปริกฺขาโร, มาตุยา ปิตุโนปิ วาฯ

๒๗๓๗. อุปชฺฌายสฺส วา โหตุ'', วทติเจฺจวเมว เจ;
น โหติ ปน ตํ เตสํ, สงฺฆเสฺสว จ สนฺตกํฯ

๒๗๓๘. ปญฺจนฺนํ อจฺจเย ทานํ, น จ รูหติ กิญฺจิปิ;
สงฺฆเสฺสว จ ตํ โหติ, คิหีนํ ปน รูหติฯ

๒๗๓๙. ภิกฺขุ วา สามเณโร วา, กาลํ ภิกฺขุนุปสฺสเย;
กโรตฺยสฺส ปริกฺขารา, ภิกฺขูนํเยว สนฺตกาฯ

๒๗๔๐. ภิกฺขุนี สามเณรี วา, วิหารสฺมึ สเจ มตา;
โหนฺติ ตสฺสา ปริกฺขารา, ภิกฺขุนีนํ ตุ สนฺตกาฯ

๒๗๔๑. ''เทหิ เนตฺวาสุกสฺสา''ติ, ทินฺนํ ตํ ปุริมสฺส ตุ;
''อิทํ ทมฺมี''ติ ทินฺนํ ตํ, ปจฺฉิมเสฺสว สนฺตกํฯ

๒๗๔๒. เอวํ ทินฺนวิธึ ญตฺวา, มตสฺส วามตสฺส วา;
วิสฺสาสํ วาปิ คเณฺหยฺย, คเณฺห มตกจีวรํฯ

๒๗๔๓. มูลปตฺตผลกฺขนฺธ-ตจปุปฺผปฺปเภทโต;
ฉพฺพิธํ รชนํ วุตฺตํ, วนฺตโทเสน ตาทินาฯ

๒๗๔๔. มูเล หลิทฺทึ, ขเนฺธสุ, มเญฺชฏฺฐํ ตุงฺคหารกํ;
ปเตฺตสุ อลฺลิยา ปตฺตํ, ตถา ปตฺตญฺจ นีลิยาฯ

๒๗๔๕. กุสุมฺภํ กึสุกํ ปุเปฺผ, ตเจ โลทฺทญฺจ กณฺฑุลํ;
ฐเปตฺวา รชนํ สพฺพํ, ผลํ สพฺพมฺปิ วฏฺฏติฯ

๒๗๔๖. กิลิฏฺฐสาฏกํ วาปิ, ทุพฺพณฺณํ วาปิ จีวรํ;
อลฺลิยา ปน ปเตฺตน, โธวิตุํ ปน วฏฺฏติฯ

๒๗๔๗. จีวรานํ กถา เสสา, ปฐเม กถิเน ปน;
ตตฺถ วุตฺตนเยเนว, เวทิตพฺพา วิภาวินาฯ

จีวรกฺขนฺธกกถาฯ

มหาวโคฺค นิฏฺฐิโตฯ

จูฬวคฺค

ปาริวาสิกกฺขนฺธกกถา

๒๗๔๘. ตชฺชนียํ นิยสฺสญฺจ, ปพฺพาชํ ปฏิสารณํ;
ติวิธุเกฺขปนญฺจาติ, สตฺต กมฺมานิ ทีปเยฯ

๒๗๔๙. เตจตฺตาลีส วตฺตานิ, **ขนฺธเก** กมฺมสญฺญิเต;
นวาธิกานิ ตึเสว, **ขนฺธเก** ตทนนฺตเรฯ

๒๗๕๐. เอวํ สพฺพานิ วตฺตานิ, ทฺวาสีเตว มเหสินา;
โหนฺติ ขนฺธกวตฺตานิ, คหิตาคหเณน ตุฯ

๒๗๕๑. ปาริวาสญฺจ วตฺตญฺจ, สมาทินฺนสฺส ภิกฺขุโน;
รตฺติเจฺฉโท กถํ วุโตฺต, วตฺตเภโท กถํ ภเว?

๒๗๕๒. สหวาโส วินาวาโส, อนาโรจนเมว จ;
ปาริวาสิกภิกฺขุสฺส, รตฺติเจฺฉโท จ ทุกฺกฎํฯ

๒๗๕๓. เอกจฺฉเนฺน ปนาวาเส, ปกตเตฺตน ภิกฺขุนา;
นิวาโส ทกปาเตน, อุกฺขิตฺตสฺส นิวาริโตฯ

๒๗๕๔. ปาริวาสิกภิกฺขุสฺส, อโนฺตเยว น ลพฺภติ;
อิเจฺจวํ ปน นิทฺทิฏฺฐํ, **มหาปจฺจริยํ** ปนฯ

๒๗๕๕. ‘‘อวิเสเสน นิทฺทิฏฺฐํ, มหาอฏฺฐกถาทิสุ;
อุภินฺนํ ทกปาเตน, นิวาโส วาริโต’’ติ หิฯ

๒๗๕๖. สภิกฺขุเก ปนาวาเส, อนาวาเสปิ กตฺถจิ;
วิปฺปวาสํ วสนฺตสฺส, รตฺติเจฺฉโท จ ทุกฺกฎํฯ

๒๗๕๗. ปาริวาสิกภิกฺขุสฺส, ภิกฺขุํ ทิสฺวาน ตงฺขเณ;
นาโรเจนฺตสฺส เจตสฺส, รตฺติเจฺฉโท จ ทุกฺกฎํฯ

๒๗๕๘. ปญฺจว จ ยถาวุฑฺฒํ, ลภเต ปาริวาสิโก;
กาตุํ ตเตฺถว จ ฐตฺวา, อุโปสถปวารณํฯ

๒๗๕๙. อสฺสสาฏิํ ยถาวุฑฺฒํ, เทนฺติ เจ สงฺฆทายกา;
โอโณชนํ ตถา ภตฺตํ, ลภเต ปญฺจิเม ปนฯ

ปาริวาสิกกฺขนฺธกกถาฯ

สมถกฺขนฺธกกถา

๒๗๖๐. วิวาทาธารตา จานุ-วาทาธิกรณมฺปิ จ;
อาปตฺตาธารตา เจว, กิจฺจาธิกรณมฺปิ จฯ

๒๗๖๑ เอตานิ ปน จตฺตาริ, วุตฺตานิ จ มเหสินา;
เภทการกวตฺถูนิ, **วิวาโท** ตตฺถ นิสฺสิโตฯ

๒๗๖๒ วิปตฺติโย จตสฺโสว, **อนุวาโท** อุปาคโต;
อาปตฺตาธารตา นาม, สตฺต อาปตฺติโย มตาฯ

๒๗๖๓ สงฺฆกิจฺจานิ นิสฺสาย, **กิจฺจาธิกรณํ** สิยา;
เอเตสํ ตุ จตุนฺนมฺปิ, สมตฺตา สมถา มตาฯ

๒๗๖๔ สมฺมุขา สติ จามูโฬฺห, ปฏิญฺญาวินโยปิ จ;
ตสฺสปาปิยสี เจว, ตถา เยภุยฺยสีปิ จฯ

๒๗๖๕ ติณวตฺถารโก เจว, สตฺตโม วินโย มโต;
สตฺติเม สมถา วุตฺตา, พุเทฺธนาทิจฺจพนฺธุนาฯ

๒๗๖๖ วิวาโท สมฺมติ ทฺวีหิ, อนุวาโท จตูหิ จ;
อาปตฺติ ปน ตีเหว, กิจฺจเมเกน สมฺมติฯ

๒๗๖๗ ฉฏฺเฐน ปฐเมนาปิ, วิวาโท เอตฺถ สมฺมติ;
สมฺมุขาวินยาทีหิ, อนุปุเพฺพน ตีหิปิฯ

๒๗๖๘ ตเถว ปญฺจเมนาปิ, อนุวาโท หิ สมฺมติ;
สมฺมุเขน ปฏิญฺญาย, ติณวตฺถารเกน จฯ

๒๗๖๙ อาปตฺตูปสมํ ยาติ, ตีเหว สมเถหิ สา;
สมฺมุขาวินเยเนว, กิจฺจเมเกน สมฺมติฯ

๒๗๗๐ เยภุยฺยสิกกมฺมํ ตุ, สลากํ คาหเย พุโธ;
คูเฬฺหน วิวเฏนาปิ, กณฺณชเปฺปน วา ปนฯ

๒๗๗๑ อลชฺชุสฺสเท คูเฬฺหน, วิวเฏเนว ลชฺชิสุ;
พาเลสุ กณฺณชเปฺปน, สลากํ คาหเย พุโธฯ

๒๗๗๒ ลชฺชี อลชฺชี พาโลติ, เกน สกฺกา วิชานิตุํ?
สเกน กมฺมุนาเยว, เตน สกฺกา วิชานิตุํฯ

๒๗๗๓ อาปชฺชติ จ สญฺจิจฺจ, อาปตฺตึ ปริคูหติ;
ฉนฺทาทิอคตึ ยาติ, **อลชฺชี** เอทิโส สิยาฯ

๒๗๗๔ นาปชฺชติ จ สญฺจิจฺจ, อาปตฺตึ น จ คูหติ;
น คจฺฉติคติญฺจาปิ, เอทิโส **ลชฺชิ** ปุคฺคโลฯ

๒๗๗๕ ทุจฺจินฺติโต จ ทุพฺภาสี, ตถา ทุกฺกฏการิโก;
เอทิโส ปน “**พาโล**”ติ, ลกฺขเณเนว ญายติฯ

๒๗๗๖ ติธา สลากคาเหน, พหุกา ธมฺมวาทิโน;
เยภุยฺยสิกกมฺเมน, กตฺตพฺพนฺติ ชิโนพฺรวิฯ

๒๗๗๗. อลชฺชี สานุวาโท จ, อสุจี กมฺมโต จ โย;
ตสฺสปาปิยสีกมฺม-โยโคฺค โส โหติ ปุคฺคโลฯ

๒๗๗๘. ภณฺฑเน กลเห ชาเต, วิวาทสฺมึ อนปฺปเก;
พหุอสฺสามเณ จิเณฺณ, อนเคฺคปิ จ ภสฺสเกฯ

๒๗๗๙. มูลามูลํ คเวสนฺตํ, โหติ วาฬญฺจ กกฺขฬํ;
ติณวตฺถารเกเนว, กาตพฺพนฺติ ปกาสิตํฯ

๒๗๘๐. ยถา จ ติณปเณฺณน, ฉนฺนํ คูถญฺจ มุตฺตกํ;
น จ วายติ ทุคฺคนฺธํ, วูปสมฺมติ ตงฺขเณฯ

๒๗๘๑. ฐเปตฺวา ถุลฺลวชฺชญฺจ, คิหีหิ ปฏิสํยุตํ;
ทิฏฺฐาวิกมฺมิกเญฺจว, โย จ ตตฺถ น โหติ ตํฯ

๒๗๘๒. เสสายาปตฺติยา ยาว, อุปสมฺปทมาฬโต;
สุโทฺธ โหติ นิราปตฺติ, ติณวตฺถารเก ตถาฯ

สมถกฺขนฺธกกถาฯ

ขุทฺทกวตฺถุกฺขนฺธกกถา

๒๗๘๓. รุกฺข วา ปน กุเฏฺฏวา, อฏฺฏาเน ถมฺภเกสุ วา;
นฺหายมาโน สกํ กายํ, อุคฺฆํเสยฺยสฺส ทุกฺกฏํฯ

๒๗๘๔. อยฺยํ คนฺธพฺพหเตฺถน, กุรุวินฺทกสุตฺติยา;
มลฺลเกน น ฆํเสยฺย, นาญฺญมญฺญญฺจ กายโตฯ

๒๗๘๕. อกตํ มลฺลกํ นาม, คิลานเสฺสว วฏฺฏติ;
กตํ ตํ มลฺลกํ นาม, สเพฺพสมฺปิ น วฏฺฏติฯ

๒๗๘๖. กปาลิฏฺฐกขณฺฑานิ, สพฺพสฺส ปุถุปาณิกํ;
คิลานสฺสาคิลานสฺส, วตฺถวฏฺฏิ จ วฏฺฏติฯ

๒๗๘๗. วุตฺตา เผณกปาสาณ-กถลา ปาทฆํสเน;
วฏฺฏํ วา จตุรสฺสํ วา, กตกํ น จ วฏฺฏติฯ

๒๗๘๘. ยํกิญฺจิปิ อลงฺการํ, ธาเรนฺตสฺสปิ ทุกฺกฏํ;
โหติ อนฺตมโส ตาล-ปณฺณมตฺตมฺปิ ภิกฺขุโนฯ

๒๗๘๙. โอสเณฺหยฺย สเก เกเส, โย หตฺถผณเกน วา;
ผณเกนปิ โกเจฺฉน, ทุกฺกฏํ ตสฺส นิทฺทิเสฯ

๒๗๙๐. สิตฺถเตโลทเตเลหิ , มณฺฑนตฺถํ น วฏฺฏติ;
อนุโลมนิปาตตฺถํ, อุทฺธํโลเมน ภิกฺขุนาฯ

๒๗๙๑. หตฺถํ เตเลน เตเมตฺวา, ปุญฺฉิตพฺพา สิโรรุหา;

วฏฺฏตุณฺหาภิตตฺตสฺส, อลฺลหเตฺถน ปุญฺฉิตุํฯ

๒๗๙๒. อาทาเส อุทปเตฺต วา, ยตฺถ กตฺถจิ อตฺตโน;
มุขพิมฺพํ วินา เหตุํ, โอโลเกนฺตสฺส ทุกฺกฏํฯ

๒๗๙๓. ‘‘สณฺฉวึ ตุ มุขํ, โน’’ติ, ทฏฺฐุมาพาธปจฺจยา;
‘‘ชิโณฺณ โน’’ตายุสงฺขาร-ชานนตฺถญฺจ วฏฺฏติฯ

๒๗๙๔. นจฺจํ วา ปน คีตํ วา, วาทิตํ วาปิ ภิกฺขุโน;
ทฏฺฐุํ วา ปน โสตุํ วา, คจฺฉโต โหติ ทุกฺกฏํฯ

๒๗๙๕. ทฏฺฐุมนฺตมโส โมร-นจฺจมฺปิ จ น วฏฺฏติ;
โสตุมนฺตมโส ทนฺต-คีตมฺปิ จ น วฏฺฏติฯ

๒๗๙๖. นจฺจนฺตสฺส สยํ วาปิ, นจฺจาเปนฺตสฺส ทุกฺกฏํ;
อนาปตฺตนฺตราราเม, ฐตฺวา สุณาติ ปสฺสติฯ

๒๗๙๗. ‘‘ปสฺสิสฺสามี’’ติ นจฺจํ วา, คีตํ วา ปน วาทิตํ;
วิหารโต วิหารํ วา, คจฺฉโต โหติ ทุกฺกฏํฯ

๒๗๙๘. อาปตฺตโนฺตวิหาเรปิ, อุฏฺฐหิตฺวาน คจฺฉโต;
ฐตฺวา คีวํ ปสาเรตฺวา, ปสฺสโตปิ จ วีถิยํฯ

๒๗๙๙. เกสา ทีฆา น ธาเรยฺยา, โย ธาเรยฺยสฺส ทุกฺกฏํ;
ทฺวงฺคุลํ วา ทุมาสํ วา, ตโต อุทฺธํ น วฏฺฏติฯ

๒๘๐๐. มุข นาสิกโลมานิ, ทีฆานิ น ตุ ธารเย;
น จ วีสติมฏฺฐํ วา, กาตุํ วฏฺฏติ ภิกฺขุโนฯ

๒๘๐๑. กปฺปาเปยฺย วิสุํ มสฺสุํ, ทาฐิกํ วา ฐเปยฺย โย;
สํหราเปยฺย วา โลมํ, สมฺพาเธ ตสฺส ทุกฺกฏํฯ

๒๘๐๒. ฉินฺทโต ทุกฺกฏํ วุตฺตํ, เกเส กตฺตริกาย วา;
อคิลานสฺส อเญฺญน, ฉินฺทาเปนฺตสฺส วา ตถาฯ

๒๘๐๓. ฉินฺทโต อตฺตโน องฺค-ชาตํ ถุลฺลจฺจยํ สิยา;
เสสงฺคเฉทเน อตฺต-วเธ อาปตฺติ ทุกฺกฏํฯ

๒๘๐๔. อหิกีฏาทิทฏฺฐสฺส, ตาทิสาพาธปจฺจยา;
น โทโส ฉินฺทโต องฺคํ, โมเจนฺตสฺส จ โลหิตํฯ

๒๘๐๕. อปริสฺสาวโน มคฺคํ, สเจ คจฺฉติ ทุกฺกฏํ;
ยาจมานสฺส วา มเคฺค, ตเถวาททโตปิ ตํฯ

๒๘๐๖. น ภุเญฺช น ปิเว นโคฺค, น ขาเท น จ สายเย;
น ทเท น จ คเณฺหยฺย, น คเจฺฉยฺยปิ อญฺชสํฯ

๒๘๐๗. วนฺทิตพฺพํ น นเคฺคน, วนฺทาเปตพฺพเมว วา;
ปริกมฺมํ น กาตพฺพํ, น นเคฺคน จ การเยฯ

๒๘๐๘. ปริกเมฺม ปฏิจฺฉาที, ติโสฺส ชนฺตาฆราทิกา;
วุตฺตา, วตฺถปฏิจฺฉาที, สพฺพตฺถ ปน วฏฺฏติฯ

๒๘๐๙. ยตฺถ กตฺถจิ เปฬายํ, ภุญฺชิตุํ น จ วฏฺฏติ;
เอกโต ภุญฺชโต โหติ, ทุกฺกฏํ เอกภาชเนฯ

๒๘๑๐. เอกปาวุรณา เอก-ตฺถรณา วา นิปชฺชเร;
เอกมเญฺจปิ วา เตสํ, โหติ อาปตฺติ ทุกฺกฏํฯ

๒๘๑๑. น นิสีเทยฺย สงฺฆาฏิ-ปลฺลตฺถิกมุปาคโต;
กิญฺจิ กีฬํ น กีเฬยฺย, ปลิตํ น จ คาหเยฯ

๒๘๑๒. ภมุกาย นลาเฏ วา, ทาฐิกายปิ อุคฺคตํ;
ตาทิสํ ปลิตํ จญฺญํ, คาหาเปตุมฺปิ วฏฺฏติฯ

๒๘๑๓. อคิลาโน สเจ ภิกฺขุ, ฉตฺตํ ธาเรยฺย ทุกฺกฏํ;
อตฺตโน จีวราทีนํ, คุตฺตตฺถํ ปน วฏฺฏติฯ

๒๘๑๔. หตฺถิโสณฺฑํ จตุกฺกณฺณํ, วสนํ มจฺฉวาฬกํ;
เวลฺลิยํ ตาลวณฺฏญฺจ, นิวาเสนฺตสฺส ทุกฺกฏํฯ

๒๘๑๕. คิหิปารุปนํ วาปิ, ปารุปนฺตสฺส ทุกฺกฏํ;
นิวาสเน ปารุปเน, ปริมณฺฑลตา มตาฯ

๒๘๑๖. โลกายตํ น วาเจยฺย, น จ ตํ ปริยาปุเณ;
น ติรจฺฉานวิชฺชา วา, วาเจตพฺพาว ภิกฺขุนาฯ

๒๘๑๗. น จ วฏฺฏติ ธาเรตุํ, สพฺพา จามริพีชนี;
น จาลิเมฺปยฺย ทายํ วา, น จ ลเญฺช มุขมฺปิ จฯ

๒๘๑๘. น วเห อุภโตกาชํ, วฏฺฏตนฺตรกาชกํ;
สีสกฺขนฺธกโฏลมฺพ-ภาเร โทโส น วิชฺชติฯ

๒๘๑๙. อฏฺฐงฺคุลาทิกํ ภิกฺขุ, ปจฺฉิมํ จตุรงฺคุลา;
ขาทโต ทนฺตกฏฺฐญฺจ, โหติ อาปตฺติ ทุกฺกฏํฯ

๒๘๒๐. รุกฺขํ เนวาภิรูเหยฺย, กิเจฺจ สติปิ โปริสํ;
อาปทาสุ ยถากามํ, วฏฺฏเตวาภิรูหิตุํฯ

๒๘๒๑. ลสุณํ น จ ขาเทยฺย, สเจ นากลฺลโก สิยา;
นาโรเปตพฺพกํ พุทฺธ-วจนํ อญฺญถา ปนฯ

๒๘๒๒. ขิปิเตน จ วตฺตพฺพํ, ‘‘ชีวา’’ติ, คิหินา ปุน;
‘‘ชีวถา’’ติ จ วุเตฺตน, ‘‘จิรํ ชีวา’’ติ วฏฺฏติฯ

๒๘๒๓. สามเณรํ คหฏฺฐํ วา, อาโกเฏนฺตสฺส ทุกฺกฏํ;
สยเน ปุปฺผสํกิเณฺณ, น วฏฺฏติ นิปชฺชิตุํฯ

๒๘๒๔. ขุรภณฺฑํ น คเณฺหยฺย, สเจ นฺหาปิตปุพฺพโก;
น จ ธารณิยา อุณฺหี, สพฺพา พาหิรโลมิกาฯ

๒๘๒๕. องฺคราคํ กโรนฺตสฺส, ทุกฺกฏํ สมุทีริตํ;
อกายพนฺธนสฺสาปิ, คามํ ปวิสโตปิ จฯ

๒๘๒๖. โลหชํ ทารุชํ สพฺพํ, กปฺปิยํ มตฺติกามยํ;
วินา สตฺถญฺจ ปตฺตญฺจ, กตกํ กุมฺภการิกํฯ

ขุทฺทกวตฺถุกฺขนฺธกกถาฯ

เสนาสนกฺขนฺธกกถา

๒๘๒๗. อาสนฺทิโก อติกฺกนฺต-ปมาโณปิ จ วฏฺฏติ;
ตถา ปญฺจงฺคปีฐมฺปิ, สตฺตงฺคมฺปิ จ วฏฺฏติฯ

๒๘๒๘. ตูโลนทฺธา ฆเรเยว, มญฺจปีฐา นิสีทิตุํ;
สีสปาทูปธานญฺจ, อคิลานสฺส วฏฺฏติฯ

๒๘๒๙. สนฺถริตฺวา คิลานสฺส, อุปธานานิ ตตฺถ จ;
ปจฺจตฺถรณกํ ทตฺวา, นิปชฺชนฺตสฺส วฏฺฏติฯ

๒๘๓๐. ติริยํ มุฏฺฐิรตนํ, โหติ พิโมฺพหนํ มิตํ;
ทีฆโต จ ทิยฑฺฒํ วา, ทฺวิหตฺถนฺติ **กุรุนฺทิยํ**ฯ

๒๘๓๑. ปริตา โจฬปณฺณุณฺณ-ติณวาเกหิ ปญฺจหิ;
ภิสิโย ภาสิตา ปญฺจ, ตูลานํ คณนาวสาฯ

๒๘๓๒. ภิสิตูลานิ ปเญฺจว, ตถา ตูลานิ ตีณิปิ;
โลมานิ มิคปกฺขีนํ, คพฺภา พิโมฺพหนสฺสิเมฯ

๒๘๓๓. มนุสฺสโลมํ โลเมสุ, ปุเปฺผสุ พกุลาทิกํ;
สุทฺธํ ตมาลปตฺตญฺจ, ปเณฺณสุ น จ วฏฺฏติฯ

๒๘๓๔. อุณฺณาทิกํ ปญฺจวิธญฺจ ตูลํ;
มเหสินา ยํ ภิสิยํ ปวุตฺตํ;
มสูรเก ตํ ปน วฏฺฏตีติ;
กุรุนฺทิยํ อฏฺฐกถาย วุตฺตํฯ

๒๘๓๕. ยเทตํ ติวิธํ ตูลํ, ภิสิยํ ตํ อกปฺปิยํ;
มิสฺสํ ตมาลปตฺตํ ตุ, สพฺพตฺถ ปน วฏฺฏติฯ

๒๘๓๖. รูปํ ตุ ปุริสิตฺถีนํ, ติรจฺฉานคตสฺส วา;
กาเรนฺตสฺส กโรโต วา, โหติ อาปตฺติ ทุกฺกฏํฯ

๒๘๓๗. ฉตฺตกํ ปน วตฺถุํ วา, การาเปตุํ ปเรหิ วา;
มาลากมฺมํ ลตากมฺมํ, สยํ กาตุมฺปิ วฏฺฏติฯ

๒๘๓๘. สมานาสนิโก นาม, ทฺวีหิ วเสฺสหิ โย ปน;
วุโฑฺฒ วา ทหโร วาปิ, วเสฺสเนเกน วา ปนฯ

๒๘๓๙. สมานวเสฺส วตฺตพฺพํ, กิญฺจ นามิธ วิชฺชติ;
สตฺตวสฺสติวเสฺสหิ, ปญฺจวโสฺส นิสีทติฯ

๒๘๔๐. เหฏฺฐา ทีฆาสนํ ติณฺณํ, ยํ ปโหติ นิสีทิตุํ;
เอกมเญฺจปิ ปีเฐ วา, เทฺว นิสีทนฺติ วฏฺฏติฯ

๒๘๔๑. อุภโตพฺยญฺชนํ อิตฺถึ, ฐเปตฺวา ปณฺฑกํ ปน;
ทีฆาสเน อนุญฺญาตํ, สเพฺพหิปิ นิสีทิตุํฯ

๒๘๔๒. ปุริมิโก ปจฺฉิมิโก, ตเถวนฺตรมุตฺตโก;
ตโย เสนาสนคฺคาหา, สมฺพุเทฺธน ปกาสิตาฯ

๒๘๔๓. ปุพฺพารุณา ปาฏิปทสฺส ยาว;
ปุนารุโณ ภิชฺชติ เนว ตาว;
อิทญฺหิ เสนาสนคาหกสฺส;
เขตฺตนฺติ วสฺสูปคเม วทนฺติฯ

๒๘๔๔. ปรโตว คาหิเต อโญฺญ, ภิกฺขุ เสนาสเน ปน;
สเจ ยาจติ อาคนฺตฺวา, วตฺตโพฺพ คาหิตนฺติ โสฯ

๒๘๔๕. สงฺฆิกํ อปโลเกตฺวา, คหิตํ วสฺสวาสิกํ;
อโนฺตวเสฺสปิ วิพฺภโนฺต, ลภเต ตตฺรชํ สเจฯ

๒๘๔๖. วุฏฺฐวโสฺส สเจ ภิกฺขุ, กิญฺจิ อาวาสิหตฺถโต;
คเหตฺวา กปฺปิยํ ภณฺฑํ, ทตฺวา ตสฺสตฺตโน ปนฯ

๒๘๔๗. “อมุกสฺมึ กุเล มยฺหํ, วสฺสาวาสิกจีวรํ;
คาหิตํ คณฺห”อิเจฺจวํ, วตฺวา คจฺฉติ โส ทิสํฯ

๒๘๔๘. อุปฺปพฺพชติ เจ ตตฺถ, คตฏฺฐาเน, น ลพฺภติ;
คเหตุํ ตสฺส สมฺปตฺตํ, สงฺฆิกํเยว ตํ สิยาฯ

๒๘๔๙. มนุเสฺส สมฺมุขา ตตฺถ, ปฏิจฺฉาเปติ เจ ปน;
สพฺพํ ลภติ สมฺปตฺตํ, วสฺสาวาสิกจีวรํฯ

๒๘๕๐. อาราโม จ วิหาโร จ, วตฺถูนิ ทฺวิธสฺสปิ;
ภิสิ พิโมฺพหนํ มญฺจ-ปีฐนฺติ ตติยํ ปนฯ

๒๘๕๑. โลหกุมฺภี กฏาหญฺจ, ภาณโก โลหวารโก;
วาสิ ผรสุ กุทฺทาโล, กุฐารี จ นิขาทนํฯ

๒๘๕๒. วลฺลิ เวฬุ ติณํ ปณฺณํ, มุญฺชปพฺพชเมว จ;
มตฺติกา ทารุภณฺฑญฺจ, ปญฺจมํ ตุ ยถาห จฯ

๒๘๕๓. “ทฺวีหิ สงฺคหิตานิ เทฺว, ตติยํ จตุสงฺคหํ;
จตุตฺถํ นวโกฏฺฐาสํ, ปญฺจมํ อฏฺฐธา มตํฯ

๒๘๕๔. อิติ ปญฺจหิ ราสีหิ, ปญฺจนิมฺมลโลจโน;
ปญฺจวีสวิธํ นาโถ, ครุภณฺฑํ ปกาสยิ”ฯ

๒๘๕๕. อิทญฺหิ ปน สงฺฆสฺส, สนฺตกํ ครุภณฺฑกํ;
วิสฺสเชฺชโนฺต วิภาเชโนฺต, ภิกฺขุ ถุลฺลจฺจยํ ผุเสฯ

๒๘๕๖. ภิกฺขุนา ครุภณฺฑํ ตุ, สเงฺฆน หิ คเณน วา;
วิสฺสชฺชิตมวิสฺสฏฺฐํ, วิภตฺตมวิภาชิตํฯ

๒๘๕๗. ปริมสุ หิ ตีเสฺวตฺถ, น จตฺถาครุภณฺฑกํ;
โลหกุมฺภี กฏาโห จ, โลหภาณกเมว จฯ

๒๘๕๘. ติวิธํ ขุทฺทกํ วาปิ, ครุภณฺฑกเมวิทํ;
ปาทคณฺหนโก โลห-วารโก ภาชิโย มโตฯ

๒๘๕๙. อุทฺธํ ปน ตโต โลห-วารโก ครุภณฺฑกํ;
ภิงฺการาทีนิ สพฺพานิ, ครุภณฺฑานิ โหนฺติ หิฯ

๒๘๖๐. ภาเชตโพฺพ อโยปโตฺต;
ตมฺพาโยถาลกาปิ จ;
ธูมเนตฺตาทิกํ เนว;
ภาเชตพฺพนฺติ ทีปิตํฯ

๒๘๖๑. อตฺตนา ปฏิลทฺธํ ตํ, โลหภณฺฑํ ตุ กิญฺจิปิ;
น ปุคฺคลิกโภเคน, ภุญฺชิตพฺพญฺหิ ภิกฺขุนาฯ

๒๘๖๒. กํสวฏฺฏกโลหานํ, ภาชนานิปิ สพฺพโส;
น ปุคฺคลิกโภเคน, วฏฺฏนฺติ ปริภุญฺชิตุํฯ

๒๘๖๓. ติปุภเณฺฑปิ เอเสว, นโย เญโยฺย วิภาวินา;
น โทโส สงฺฆิเก อตฺถิ, คิหีนํ สนฺตเกสุ วาฯ

๒๘๖๔. ขีรปาสาณสมฺภูตํ, ครุกํ ตฏฺฏกาทิกํ;
ปาทคณฺหนโต อุทฺธํ, ฆฏโก ครุภณฺฑโกฯ

๒๘๖๕. สิงฺคิสชฺฌุมยํ หาร-กูฏชํ ผลิกุพฺภวํ;
ภาชนานิ น วฏฺฏนฺติ, คิหีนํ สนฺตกานิปิฯ

๒๘๖๖. วาสิ ภาชนิยา ขุทฺทา, ครุภณฺฑํ มหตฺตรี;
ตถา ผรสุ เวชฺชานํ, สิราเวธนกมฺปิ จฯ

๒๘๖๗ กุฐาริ วาสิ กุทฺทาโล, ครุภณฺฑํ นิขาทนํ;
สิขรมฺปิ จ เตเนว, คหิตนฺติ ปกาสิตํฯ

๒๘๖๘ จตุรสฺสมุขํ โทณิ-มุขํ วงฺกมฺปิ ตตฺถ จ;
สทณฺฑํ ขุทฺทกํ สพฺพํ, ครุภณฺฑํ นิขาทนํฯ

๒๘๖๙ มุฏฺฐิกมธิกรณี , สณฺฑาโส วา ตุลาทิกํ;
กิญฺจิ สงฺฆสฺส ทินฺนํ เจ, ตํ สพฺพํ ครุภณฺฑกํฯ

๒๘๗๐ มหาปิตสฺส จ สณฺฑาโส, กตฺตรี จ มหตฺตรี;
มหาปิปฺผลกํ ตุนฺน-การานํ ครุภณฺฑกํฯ

๒๘๗๑ วลฺลิ สงฺฆสฺส ทินฺนา วา, ตตฺถชาตาปิ รกฺขิตา;
อฑฺฒพาหุปฺปมาณาปิ, ครุ เวตฺตลตาทิกาฯ

๒๘๗๒ สุตฺตวากาทินิพฺพตฺตา, รชฺชุกา โยตฺตกานิ วา;
สงฺฆสฺส ทินฺนกาเล ตุ, คจฺฉนฺติ ครุภณฺฑตํฯ

๒๘๗๓ นาฬิเกรสฺส หีเร วา, วาเก วา ปน เกนจิ;
วฏฺฏิตฺวา หิ กตา เอก-วฏฺฏาปิ ครุภณฺฑกํฯ

๒๘๗๔ เวฬุ สงฺฆสฺส ทินฺโน วา, รกฺขิโต ตตฺถชาตโก;
อฏฺฐงฺคุลายโต สูจิ-ทณฺฑมตฺโต ครุํ สิยาฯ

๒๘๗๕ ฉตฺตทณฺฑสลากาโย, ทโณฺฑ กตฺตรยฏฺฐิปิ;
ปาทคณฺหนกา เตล-นาฬี ภาชนิยา อิเมฯ

๒๘๗๖ มุญฺชาทีสุปิ ยํ กิญฺจิ, มุฏฺฐิมตฺตํ ครุํ สิยา;
ตาลปณฺณาทิเมกมฺปิ, ทินฺนํ วา ตตฺถชาตกํฯ

๒๘๗๗ อฏฺฐงฺคุลปฺปมาโณปิ, ครุกํ ริตฺตโปตฺถโก;
มตฺติกา ปกตี วาปิ, ปญฺจวณฺณา สุธาปิ วาฯ

๒๘๗๘ สิเลสาทีสุ วา กิญฺจิ, ทินฺนํ วา ตตฺถชาตกํ;
ตาลปกฺกปมาณํ ตุ, ครุภณฺฑนฺติ ทีปิตํฯ

๒๘๗๙ วลฺลิเวฬาทิกํ กิญฺจิ, อรกฺขิตมโคปิตํ;
ครุภณฺฑํ น โหเตว, คเหตพฺพํ ยถาสุขํฯ

๒๘๘๐ รกฺขิตํ โคปิตํ วาปิ, คเหตพฺพํ ตุ คณฺหตา;
สมกํ อติเรกํ วา, ทตฺวา ผาติกเมว วาฯ

๒๘๘๑ อญฺชนํ หริตาลญฺจ, ตถา หิงฺคุ มโนสิลา;
ภาเชตพฺพนฺติ วิเญฺญยฺยํ, วิญฺญุนา วินยญฺญุนาฯ

๒๘๘๒ ทารุภเณฺฑปิ โย โกจิ, สูจิทณฺฑปฺปมาณโก;
อฏฺฐงฺคุลายโต ทารุ-ภณฺฑโก ครุภณฺฑกํฯ

๒๘๘๓ **มหาอฏฺฐกถายํ** ตุ, วิภชิตฺวาว ทสฺสิตํ;
อาสนฺทิโกปิ สตฺตโงฺค, ภทฺทปีฐญฺจ ปีฐิกาฯ

๒๘๘๔ ปีฐเมฬกปาทญฺจ, ตถามณฺฑกวฏฺฏกํ;
โกจฺฉํ ปลาลปีฐญฺจ, โธวเน ผลกมฺปิ จฯ

๒๘๘๕ ภณฺฑิกา มุคฺคโร เจว, วตฺถฆฏฺฏนมุคฺคโร;
อมฺพณมฺปิ จ มญฺชูสา, นาวา รชนโทณิกาฯ

๒๘๘๖ อฬุโงฺกปิ สมุโคฺคปิ, กรณฺฑมฺปิ กฏจฺฉุปิ;
เอวมาทิ ตุ สพฺพมฺปิ, สงฺฆิกํ ครุภณฺฑกํฯ

๒๘๘๗ สพฺพํ ทารุมยํ เคห-สมฺภารํ ครุกํ มตํ;
ภาชิยํ กปฺปิยํ จมฺมํ, อกปฺปิยมภาชิยํฯ

๒๘๘๘ เอฬจมฺมํ ครุํ วุตฺตํ, ตเถโวทุกฺขลาทิกํ;
เปสการาทิภณฺฑญฺจ, กสิภณฺฑญฺจ สงฺฆิกํฯ

๒๘๘๙ ตเถวาธารโก ปตฺต-ปิธานํ ตาลวณฺฏกํ;
พีชนี ปจฺฉิ จโงฺกฏฺ, สพฺพา สมฺมุญฺชนี ครุฯ

๒๘๙๐ ยํ กิญฺจิ ภูมตฺถรณํ, โย โกจิ กฏสารโก;
จกฺกยุตฺตกยานญฺจ, สพฺพมฺปิ ครุภณฺฑกํฯ

๒๘๙๑ ฉตฺตญฺจ มุฏฺฐิปณฺณญฺจ, วิสาณํตุมฺพภาชนํ;
อุปาหนารณีธมฺม-กรณาทิ ลหุํ อิทํฯ

๒๘๙๒ ยฏฺฐิทโนฺต วิสาณญฺจ, ยถาคตมตจฺฉิตํ;
มญฺจปาทาทิ ยํ กิญฺจิ, ภาชนียมนิฏฺฐิตํฯ

๒๘๙๓ นิฏฺฐิโต ตจฺฉิโต วาปิ, วิโธ หิงฺคุกรณฺฑโก;
อญฺชนี จ สลากาโย, ภาชนี อุทปุญฺฉนีฯ

๒๘๙๔ สพฺพํ กุลาลภณฺฑมฺปิ, ปริโภคารหํ ปน;
ปตฺตงฺคารกฏาหญฺจ, ธูมทานํ กปลฺลิกาฯ

๒๘๙๕ ถูปิกา ทีปรุกฺข จ, จยนจฺฉทนิฏฺฐกา;
สงฺฆิกํ ปน สพฺพมฺปิ, ครุภณฺฑนฺติ ทีปิตํฯ

๒๘๙๖ ปโตฺต กญฺจนโก เจว, ถาลกํ กุณฺฑิกาปิ จ;
ฆฏโก โลหภเณฺฑปิ, กุณฺฑิกาปิ จ ภาชิยาฯ

๒๘๙๗ ครุนา ครุภณฺฑญฺจ, ถาวเรน จ ถาวรํ;
สงฺฆสฺส ปริวเตฺตตฺวา, คณฺหิตุํ ปน วฏฺฏติฯ

๒๘๙๘ อโธเตน จ ปาเทน, นกฺกเม สยนาสนํ;
อลฺลปาเทน วา ภิกฺขุ, ตเถว สอุปาหโนฯ

๒๘๙๙. ภูมิยา นิฏฺฐุภนฺตสฺส, ปริกมฺมกตาย วา;
ปริกมฺมกตํ ภิตฺติํ, อปเสฺสนฺตสฺส ทุกฺกฏํฯ

๒๙๐๐. ปริกมฺมกตํ ภูมิํ, สงฺฆิกํ มญฺจปีฐกํ;
อตฺตโน สนฺตเกเนว, ปตฺถริตฺวาน เกนจิฯ

๒๙๐๑. นิปชฺชิตพฺพํ, สหสา, ตสฺส นิทฺทายโต ยทิ;
สรีราวยโว โกจิ, มญฺจํ ผุสติ ทุกฺกฏํฯ

๒๙๐๒. โลเมสุ ปน โลมานํ, คณนาเยว ทุกฺกฏํ;
ตเลน หตฺถปาทานํ, วฏฺฏตกฺกมิตุํ ปนฯ

๒๙๐๓. สหสฺสคฺฆนโก โกจิ, ปิณฺฑปาโต สจีวโร;
ปโตฺต อวสฺสิกํ ภิกฺขุํ, ลิขิตฺวา ฐปิโตปิ จฯ

๒๙๐๔. ตาทิโส ปิณฺฑปาโตว, สฏฺฐิวสฺสานมจฺจเย;
อุปฺปโนฺน สฏฺฐิวสฺสสฺส, ฐิติกาย ทเท พุโธฯ

๒๙๐๕. อุทฺทสภตฺตํ ภุญฺชิตฺวา, ชาโต เจ สามเณรโก;
คเหตุํ ลภติ ตํ ปจฺฉา, สามเณรสฺส ปาฬิยาฯ

๒๙๐๖. สมฺปุณฺณวีสวโสฺส โย, เสฺว อุเทฺทสํ ลภิสฺสติ;
อชฺช โส อุปสมฺปโนฺน, อตีตา ฐิติกา สิยาฯ

๒๙๐๗. สเจ ปน สลากา ตุ, ลทฺธา ภตฺตํ น ตํทิเน;
ลทฺธํ, ปุนทิเน ตสฺส, คาเหตพฺพํ, น สํสโยฯ

๒๙๐๘. อุตฺตรุตฺตริภงฺคสฺส, ภตฺตเสฺสกจรสฺส หิ;
วิสุํหิ ฐิติกา กตฺวา, ทาตพฺพา ตุ สลากิกาฯ

๒๙๐๙. ภตฺตเมว สเจ ลทฺธํ, น ปนุตฺตริภงฺคกํ;
ลทฺธมุตฺตริภงฺคํ วา, น ลทฺธํ ภตฺตเมว วาฯ

๒๙๑๐. เยน เยน หิ ยํ ยํ ตุ, น ลทฺธํ, ตสฺส ตสฺส จ;
ตํ ตํ ปุนทิเน จาปิ, คาเหตพฺพนฺติ ทีปิตํฯ

๒๙๑๑. สงฺฆุเทฺทสาทิกํ ภตฺตํ, อิทํ สตฺตวิธมฺปิ จ;
อาคนฺตุกาทิภตฺตญฺจ, จตุพฺพิธมุทีริตํฯ

๒๙๑๒. วิหารวารภตฺตญฺจ, นิจฺจญฺจ กุฏิภตฺตกํ;
ปนฺนรสวิธํ ภตฺตํ, อุทฺทิฏฺฐํ สพฺพเมวิธฯ

๒๙๑๓. ปจฺฉิมฏฺฐกถญฺจว, โอโลเกตฺวา ปุนปฺปุนํ;
สงฺฆิเก ปจฺจเย สมฺมา, วิภเชยฺย วิจกฺขโณฯ

เสนาสนกฺขนฺธกกถาฯ

วตฺตกฺขนฺธกกถา

๒๙๑๔. อาคนฺตุกาวาสิกปิณฺฑจารี-;
เสนาสนารญฺญนุโมทนาสุ ;
วตฺตานิ ภเตฺต คมิกสฺส ชนฺตา-;
ฆเร ตถา วจฺจกุฏิปฺปเวเสฯ

๒๙๑๕. อาจริยุปชฺฌายกสิสฺสสทฺธิ- ;
วิหาริวตฺตานิปิ สพฺพโสว;
วตฺตานิ วุตฺตานิ จตุทฺทเสว;
วิสุทฺธจิเตฺตน วินายเกนฯ

๒๙๑๖. อาคนฺตุเกน อารามํ, ปวิสเนฺตน ภิกฺขุนา;
ฉตฺตํ ปนาปเนตพฺพํ, มุญฺจิตพฺพา อุปาหนาฯ

๒๙๑๗. โอคุณฺฐนํ น กาตพฺพํ, สีเส จีวรเมว วา;
น หิ เตน จ โธตพฺพา, ปาทา ปานียวารินาฯ

๒๙๑๘. วนฺทิตพฺพาว ปุจฺฉิตฺวา, วิหาเร วุฑฺฒภิกฺขุโน;
กาเล เสนาสนํ เตน, ปุจฺฉิตพฺพญฺจ ภิกฺขุนาฯ

๒๙๑๙. วจฺจฏฺฐานญฺจ ปสฺสาว-ฏฺฐานํ ปานียเมว จ;
ปริโภชนีย์ สงฺฆ-กติกํ โคจราทิกํฯ

๒๙๒๐. วุฑฺฒมาคนฺตุกํ ทิสฺวา, ภิกฺขุนาวาสิเกนปิ;
ปตฺตํ ปฏิคฺคเหตพฺพํ, ปจฺจุคฺคนฺตฺวาน จีวรํฯ

๒๙๒๑. อาสนํ ปญฺญเปตพฺพํ, ตสฺส ปาโททกมฺปิ จ;
อุปนิกฺขิปิตพฺพญฺจ, ปุจฺฉิตพฺพญฺจ วารินาฯ

๒๙๒๒. วุนฺทโยยฺย ปญฺญเปตพฺพํ, ตสฺส เสนาสนมฺปิ จ;
อชฺฌาวุตฺถมวุตฺถํ วา, โคจราโคจรมฺปิ จฯ

๒๙๒๓. วจฺจฏฺฐานญฺจ ปสฺสาว-ฏฺฐานํ เสกฺขกุลานิ จ;
ปเวเส นิกฺขเม กาโล, วตฺตโพฺพ ปานิยาทิกํฯ

๒๙๒๔. สเจ โส นวโก โหติ;
อาคตาคนฺตุโก ยถา;
นิสิเนฺนเนว เตนสฺส;
สพฺพมาวาสิภิกฺขุนาฯ

๒๙๒๕. “อตฺร ปตฺตํ ฐเปหีติ, นิสีทาหีทมาสนํ”;
อิเจฺจวํ ปน วตฺตพฺพํ, เทยฺยํ เสนาสนมฺปิ จฯ

๒๙๒๖. ทารุมตฺติกภณฺฑานิ, คนฺตุกาเมน ภิกฺขุนา;
คนฺตพฺพํ ปฏิสาเมตฺวา, ถเกตฺวาวสถมฺปิ จฯ

๒๙๒๗. อาปุจฺฉิตฺวาปิ คนฺตพฺพํ, ภิกฺขุนา สยนาสนํ;
ปุจฺฉิตพฺพ อสเนฺตปิ, โคเปตฺวา วาปิ สาธุกํฯ

๒๙๒๘. สหสา ปวิเส นาปิ, สหสา น จ นิกฺขเม;
นาติทูเร นจฺจาสเนฺน, ฐาตพฺพํ ปิณฺฑจารินาฯ

๒๙๒๙. วามหเตฺถน สงฺฆาฏึ, อุจฺจาเรตฺวาถ ภาชนํ;
ทกฺขิเณน ปณาเมตฺวา, ภิกฺขํ คเณฺหยฺย ปณฺฑิโตฯ

๒๙๓๐. สูปํ วา ทาตุกามาติ, สลฺลเกฺขยฺย มุหุตฺตกํ;
โอโลเกยฺยนฺตรา ภิกฺขุ, น ภิกฺขาทายิกามุขํฯ

๒๙๓๑. ปานียาทิ ปนาเนยฺยํ, ภิกฺขุนารญฺญเกนปิ;
นกฺขตฺตํ เตน โยโค จ, ชานิตพฺพา ทิสาปิ จฯ

๒๙๓๒. วจฺจปสฺสาวติตฺถานิ, ภวนฺติ ปฏิปาฏิยา;
กโรนฺตสฺส ยถาวุฑฺฒํ, โหติ อาปตฺติ ทุกฺกฏํฯ

๒๙๓๓. สหสา อุพฺภชิตฺวา วา, น จ วจฺจกุฏึ วิเส;
อุกฺกาสิตฺวา พหิ ฐตฺวา, ปวิเส สณิกํ ปนฯ

๒๙๓๔. วจฺจํ น นิตฺถุนเนฺตน, กาตพฺพํ ปน ภิกฺขุนา;
ขาทโต ทนฺตกฏฺฐํ วา, กโรโต โหติ ทุกฺกฏํฯ

๒๙๓๕. วจฺจํ ปน น กาตพฺพํ, พหิทฺธา วจฺจโทณิยา;
ปสฺสาโวปิ น กาตโพฺพ, พหิ ปสฺสาวโทณิยาฯ

๒๙๓๖. ขเรน นาวเลเขยฺย, น กฏฺฐํ วจฺจกูปเก;
ฉเฑฺฑยฺย น จ ปาเตยฺย, เขฬํ ปสฺสาวโทณิยาฯ

๒๙๓๗. ปาทุกาสุ ฐิโตเยว, อุพฺภเชยฺย วิจกฺขโณ;
ปฏิจฺฉาเทยฺย ตเตฺถว, ฐตฺวา นิกฺขมเน ปนฯ

๒๙๓๘. นาจเมยฺย สเจ วจฺจํ, กตฺวา โย สลิเล สติ;
ตสฺส ทุกฺกฏมุทฺทิฏฺฐํ, มุนินา โมหนาสินาฯ

๒๙๓๙. สสทฺทํ นาจเมตพฺพํ, กตฺวา จปุ จปูติ จ;
อาจมิตฺวา สราเวปิ, เสเสตพฺพํ น ตูทกํฯ

๒๙๔๐. อูหตมฺปิ อโธวิตฺวา, นิกฺขมนฺตสฺส ทุกฺกฏํ;
อุกฺลาปาปิ สเจ โหนฺติ, โสเธตพฺพํ อเสสโตฯ

๒๙๔๑. อวเลขนกเฏฺฐน, ปูโร เจ ปีฐโร ปน;
ฉเฑฺฑยฺย กุมฺภิ ริตฺตา เจ, กุมฺภึ ปูเรยฺย วารินาฯ

๒๙๔๒. อนชฺฌิโฏฺฐ หิ วุเฑฺฒน, ปาติโมกฺขํ น อุทฺทิเส;
ธมฺมํ น จ ภเณ, ปญฺหํ, น ปุเจฺฉยฺย น วิสฺสเชฯ

๒๙๔๓ อาปุจฺฉิตฺวา กเถนฺตสฺส, วุฑฺฒํ วุฑฺฒตราคเม;
ปุน อาปุจฺฉเน กิจฺจํ, นตฺถีติ ปริทีปิตํฯ

๒๙๔๔ วุฑฺฒเนกวิหารสฺมึ, สทฺธึ วิหรตา ปน;
อนาปุจฺฉา หิ สชฺฌาโย, น กาตพฺโพ กทาจิปิฯ

๒๙๔๕ วุฑฺฒทโสปิ น กาตพฺโพ, ปริปุจฺฉาย กา กถา;
น จ ธมฺโม กเถตพฺโพ, ภิกฺขุนา ธมฺมจกฺขุนาฯ

๒๙๔๖ ปทีโป วิชฺฌาเปตพฺโพ, กาตพฺโพ วา น เจว โส;
วาตปานกวาฏานิ, ถเกยฺย วิวเรยฺย โนฯ

๒๙๔๗ จงฺกเม จงฺกมนฺโต จ, วุฑฺฒโต ปริวตฺตเย;
ตมฺปิ จีวรกเณฺณน, กาเยน น จ ฆฏฺฏเยฯ

๒๙๔๘ ปุรโต เนว เถรานํ, นฺหาเยยฺย น ปนูปริ;
อุตฺตรํ โอตรนฺตานํ, ทเท มคฺคํ, น ฆฏฺฏเยฯ

๒๙๔๙ วตฺตํ อปริปูเรนฺโต, น สีลํ ปริปูรติ;
อสุทฺธสีโล ทุปฺปโญฺญ, จิเตฺตกคฺคํ น วินฺทติฯ

๒๙๕๐ วิกฺขิตฺตจิตฺโตเนกคฺค, สทฺธมฺมํ น จ ปสฺสติ;
อปสฺสมาโน สทฺธมฺมํ, ทุกฺขา น ปริมุจฺจติฯ

๒๙๕๑ ตสฺมา หิ วตฺตํ ปูเรยฺย, ชินปุตฺโต วิจกฺขโณ;
โอวาทํ พุทฺธเสฏฺฐสฺส, กตฺวา นิพฺพานเมหิติฯ

วตฺตกฺขนฺธกกถาฯ

ภิกฺขุนิกฺขนฺธกกถา

๒๙๕๒ กายํ อูรุํ ถนํ วาปิ, วิวริตฺวาน ภิกฺขุนี;
อตฺตโน องฺคชาตํ วา, ภิกฺขุสฺส น จ ทสฺสเยฯ

๒๙๕๓ ภิกฺขุนา สห ยํ กิญฺจิ, สมฺปโยเชนฺติยาปิ จ;
ตโต ภาสนฺติยา ภิกฺขุํ, โหติ อาปตฺติ ทุกฺกฏํฯ

๒๙๕๔ น จ ภิกฺขุนิยา ทีฆํ, ธาเรยฺย กายพนฺธนํ;
เตเนว กายพเนฺธน, ถนปเฏฺฏน วา ปนฯ

๒๙๕๕ วิลีเวน จ ปเฏฺฏน, จมฺมปเฏฺฏน วา ตถา;
ทุสฺสปเฏฺฏน วา ทุสฺส-เวณิยา ทุสฺสวฏฺฏิยาฯ

๒๙๕๖ น ผาสุกา นเมตพฺพา, ทุกฺกฏํ ตุ นเมนฺติยา;
น ฆํสาเปยฺย สมณี, ชฆนํ อฏฺฐิกาทินาฯ

๒๙๕๗ หตฺถํ วา หตฺถโกจฺฉํ วา, ปาทํ วา มุขมูรุกํ;

โกฏฺฏาเปติ สเจ ตสฺสา, โหติ อาปตฺติ ทุกฺกฏํฯ

๒๙๕๘. น มุขํ ลิมฺปิตพฺพํ ตุ, น จุเณฺณตพฺพเมว จ;
มโนสิลาย วาปตฺติ, มุขํ ลญฺชนฺติยา สิยาฯ

๒๙๕๙. องฺคราโค น กาตโพฺพ, มุขราโคปิ วา ตถา;
อวงฺคํ น จ กาตพฺพํ, น กาตพฺพํ วิเสสกํฯ

๒๙๖๐. โอโลกนกโต ราคา, โอโลเกตุํ น วฏฺฏติ;
ฐาตพฺพํ น จ สาโลเก, สนจฺจํ น จ การเยฯ

๒๙๖๑. ทุกฺกฏํ มุนินา วุตฺตํ, คณิกํ วุฏฺฐเปนฺติยา;
สุรํ วา ปน มํสํ วา, ปณฺณํ วา วิกฺกิณนฺติยาฯ

๒๙๖๒. วฑฺฒึ วาปิ วณิชฺชํ วา, ปโยเชตุํ น วฏฺฏติ;
ติรีฏํ กญฺจุกํ วาปิ, ยทิ ธาเรติ ทุกฺกฏํฯ

๒๙๖๓. ทาโส วา ปน ทาสี วา, ตถา กมฺมกโรปิ วา;
น เจวุปฏฺฐเปตโพฺพ, ติรจฺฉานคโตปิ วาฯ

๒๙๖๔. น จ ภิกฺขุนิยา สพฺพ-นีลาทึ ปน จีวรํ;
ธาเรตพฺพํ, น ธาเรยฺย, สพฺพํ นมตกมฺปิ จฯ

๒๙๖๕. ปฏิจฺฉนฺนาปฏิจฺฉนฺนํ , ฉินฺนํ วาจฺฉินฺนเมว วา;
ปุริสพฺยญฺชนํ สพฺพํ, โอโลเกตุํ น วฏฺฏติฯ

๒๙๖๖. ทูรโตว จ ปสฺสิตฺวา, ภิกฺขุํ ภิกฺขุนิยา ปน;
มโคฺค ตสฺส ปทาตโพฺพ, โอกฺกมิตฺวาน ทูรโตฯ

๒๙๖๗. ภิกฺขุํ ปน จ ปสฺสิตฺวา, ปตฺตํ ภิกฺขํ จรนฺติยา;
นีหริตฺวา ตมุกฺกุชฺชํ, ทเสฺสตพฺพํ ตุ ภิกฺขุโนฯ

๒๙๖๘. สํวลฺลิกญฺจ กาตุํ วา, ธาเรตุํ กฏิสุตฺตกํ;
อุตุกาเล อนุญฺญาตํ, อุตุนีนํ มเหสินาฯ

๒๙๖๙. อิตฺถิโปสยุตํ ยานํ, หตฺถวฏฺฏกเมว วา;
ปาฏงฺกี จ คิลานาย, วฏฺฏเตวาภิรูหิตุํฯ

๒๙๗๐. อฑฺฒเมฺม ฐิตายาปิ, มานตฺตํ ตุ จรนฺติยา;
สมฺมนฺนิตฺวา ปทาตพฺพา, ทุติยา ปน ภิกฺขุนีฯ

๒๙๗๑. ยสฺสา ปพฺพชฺชกาเล ตุ, คโพฺภ วุฏฺฐาติ อิตฺถิยา;
ปุโตฺต ยทิ จ ตสฺสาปิ, ทาตพฺพา ทุติยา ตถาฯ

๒๙๗๒. มาตา ลภติ ปาเยตุํ, โภเชตุํ ปุตฺตมตฺตโน;
มเณฺฑตุมฺปิ อุเร กตฺวา, เสตุํ ลภติ สา ปนฯ

๒๙๗๓ ฐเปตฺวา สหเสยฺยํ ตุ, ตสฺมึ ทุติยิกาย หิ;
ปุริเสสุ ยถาเญฺญสุ, วตฺติตพฺพํ ตเถว จฯ

๒๙๗๔ วิพฺภเมเนว สา โหติ, ยสฺมา อิธ อภิกฺขุนี;
ตสฺมา ภิกฺขุนิยา สิกฺขา-ปจฺจกฺขานํ น วิชฺชติฯ

๒๙๗๕ วิพฺภนฺตาย ยถา ตสฺสา, ปุน นตฺถูปสมฺปทา;
คตาย ติตฺถายตนํ, ตถา นตฺถูปสมฺปทาฯ

๒๙๗๖ เฉทนํ นขเกสานํ, ปุริเสหิ จ วนฺทนํ;
วณสฺส ปริกมฺมมฺปิ, สาทิตุํ ปน วฏฺฏติฯ

๒๙๗๗ น วจฺจกุฏิยา วโจฺจ, กาตโพฺพ ยาย กายจิ;
เหฏฺฐาปิ วิวเฏ อุทฺธํ, ปฏิจฺฉเนฺนปิ วฏฺฏติฯ

๒๙๗๘ น จ วฏฺฏติ สพฺพตฺถ, ปลฺลเงฺกน นิสีทิตุํ;
คิลานายฑฺฒปลฺลงฺกํ, วฏฺฏตีติ ปกาสิตํฯ

๒๙๗๙ น จ ภิกฺขุนิยารเญฺญ, วตฺถพฺพํ ตุ กถญฺจน;
อติเตฺถ นรติเตฺถ วา, นฺหายิตุํ น จ วฏฺฏติฯ

๒๙๘๐ สมฺณี คนฺธจุเณฺณน, ยา จ วาสิตมตฺติยา;
นฺหาเยยฺย ปฏิโสเต วา, ตสฺสา อาปตฺติ ทุกฺกฏํฯ

๒๙๘๑ ‘‘ตวํเยว ปริภุญฺชา’’ติ, ปริโภคตฺถมตฺตโน;
ทินฺนํ อภุตฺวา อญฺญสฺส, เทนฺติยา ปน ทุกฺกฏํฯ

๒๙๘๒ สพฺพํ ปฏิคฺคหาเปตฺวา, ภิกฺขูหิ ปริภุญฺชิตุํ;
อสเนฺตนุปสมฺปเนฺน, ภิกฺขุนีนํ ตุ วฏฺฏติฯ

ภิกฺขุนิกฺขนฺธกกถาฯ

อิติ วินยวินิจฺฉเย ขนฺธกกถา นิฏฺฐิตาฯ

จตุพฺพิธกมฺมกถา

๒๙๘๓ จตฺตาริมานิ กมฺมานิ, อปโลกนสญฺญิตํ;
ญตฺติ ญตฺติทุติยญฺจ, กมฺมํ ญตฺติจตุตฺถกํฯ

๒๙๘๔ อปโลกนกมฺมํ ตุ, ปญฺจ ฐานานิ คจฺฉติ;
ญตฺติกมฺมํ นวฏฺฐานํ, ทุติยํ สตฺต คจฺฉติฯ

๒๙๘๕ ตถา ญตฺติจตุตฺถมฺปิ, สตฺต ฐานานิ คจฺฉติ;
นิสฺสารณญฺจ โอสาโร, ภณฺฑุกํ พฺรหฺมทณฺฑโกฯ

๒๙๘๖ **อปโลกนกมฺม**ญฺหิ, กมฺมลกฺขณปญฺจมํ;
นิสฺสารณญฺจ โอสารํ, สมณุเทฺทสโต วเทฯ

๒๙๘๗. **ภณฺฑุกํ** ปพฺพชเนฺตน, ฉเนฺนน **พฺรหฺมทณฺฑกํ**;
อญฺญสฺสปิ จ กาตพฺพ, ตถารูปสฺส ภิกฺขุโนฯ

๒๙๘๘. สพฺพ สนฺนิปติตฺวาน, อาปุจฺฉิตฺวาน สพฺพโส;
จีวราทิปริกฺขารํ, สโงฺฆ ยํ เทติ ตสฺส หิฯ

๒๙๘๙. ติกฺขตฺตุํ อปโลเกตฺวา, ภิกฺขูนํ รุจิยา ปน;
เอวํ สงฺฆสฺส ทานํ ตุ, โหติ ตํ **กมฺมลกฺขณํ**ฯ

๒๙๙๐. นิสฺสารณมโถสาโร , อุโปสถปวารณา;
สมฺมุติ เจว ทานญฺจ, ปฏิคฺคาโห จ สตฺตโมฯ

๒๙๙๑. ปจฺจุกฺกฑฺฒนตา เจว, อฎฺฐมี ปริกิตฺติตา;
กมฺมสฺส ลกฺขณญฺจาติ, นว ฐานานิ ญตฺติยาฯ

๒๙๙๒. วินิจฺฉเย อสมฺปเตฺต, เถรสฺสาวินยญฺญุโน;
ตสฺส นิสฺสารณา วุตฺตา, ยา สา **นิสฺสารณา**ติ หิฯ

๒๙๙๓. อุปสมฺปทาเปกฺขสฺส, อาคโจฺฉ**สารณา**ติ สา;
อุโปสถวเสนาปิ, **ปวารณ**วเสนปิฯ

๒๙๙๔. ญตฺติยา ฐปิตตฺตา หิ, ญตฺติกมฺมานิเม ทุเว;
‘‘อุปสมฺปทาเปกฺขญฺหิ, อนุสาเสยฺยห’’นฺติ จฯ

๒๙๙๕. ‘‘อิตฺถนฺนามมหํ ภิกฺขุํ, ปุเจฺฉยฺยํ วินย’’นฺติ จ;
เอวมาทิปวตฺตา หิ, เอทิสา ญตฺติ **สมฺมุติ**ฯ

๒๙๙๖. นิสฺสฏฺฐจีวราทีนํ, ทานํ **‘‘ทาน’’**นฺติ วุจฺจติ;
อาปตฺตีนํ ปฏิคฺคาโห, **‘‘ปฏิคฺคาโห’’**ติ วุจฺจติฯ

๒๙๙๗. **ปจฺจุกฺกฑฺฒนตา** นาม, ปวารุกฺกฑฺฒนา มตา;
‘‘อิมํ อุโปสถํ กตฺวา, กาเล ปวารยามิ’’ติฯ

๒๙๙๘. ติณวตฺถารเก สพฺพ-ปฐมา ญตฺติ เจตรา;
กมฺมลกฺขณเมเตนฺติ, นว ฐานานิ ญตฺติยาฯ

๒๙๙๙. ญตฺติทุติยกมฺมมฺปิ, สตฺต ฐานานิ คจฺฉติ;
นิสฺสารณมโถสารํ, สมฺมุตึ ทานเมว จฯ

๓๐๐๐. อุทฺธารํ เทสนํ กมฺม-ลกฺขณํ ปน สตฺตมํ;
ปตฺตนิกฺกุชฺชนาที ตุ, **นิสฺสาโรสารณา** มตาฯ

๓๐๐๑. **สมฺมุติ** นาม สีมาทิ, สา ปญฺจทสธา มตา;
ทานํ กถินวตฺถสฺส, **ทานํ** มตกวาสโสฯ

๓๐๐๒. กฐินสฺสนฺตรุพฺภาโร, **‘‘อุพฺภาโร’’**ติ ปวุจฺจติ;
เทสนา กุฎิวตฺถุสฺส, วิหารสฺส จ วตฺถุโนฯ

๓๐๐๓. ติณวตฺถารกเมฺม จ, โมหาโรปนตาทิสุ;
กมฺมวาจาวเสเนตฺถ, **กมฺมลกฺขณตา** มตาฯ

๓๐๐๔. อิติ ญตฺติทุติยสฺส, อิเม สตฺต ปกาสิตา;
ตถา ญตฺติจตุตฺถมฺปิ, สตฺต ฐานานิ คจฺฉติฯ

๓๐๐๕. นิสฺสารณมโถสารํ, สมฺมุตึ ทานนิคฺคหํ;
สมนุภาสนเญฺจว, สตฺตมํ กมฺมลกฺขณํฯ

๓๐๐๖. สตฺตนฺนํ ตชฺชนาทีนํ, กมฺมานํ กรณํ ปน;
นิสฺสารณาถ ปสฺสทฺธิ, เตสํ **โอสารณา** มตาฯ

๓๐๐๗. โอวาโท ภิกฺขุนีนํ ตุ, **สมฺมุตี**ติ ปกาสิตา;
มานตฺตปริวาสานํ, ทานํ “**ทาน**”นฺติ วุจฺจติฯ

๓๐๐๘. ปุน มูลาปฏิกฺกโสฺส, “**นิคฺคโห**”ติ ปวุจฺจติ;
อุกฺขิตฺตสฺสานุวตฺติกา, อฏฺฐ ยาวตตียกาฯ

๓๐๐๙. อริฏฺโฐ จณฺฑกาฬี จ, เอกาทส ภวนฺติเม;
อิเมสํ ตุ วสา เญยฺยา, ทเสกา **สมนุภาสนา**ฯ

๓๐๑๐. อุปสมฺปทกมฺมญฺจ, กมฺมมพฺภานสญฺญิตํ;
อิทํ ญตฺติจตุเตฺถ ตุ, สตฺตมํ **กมฺมลกฺขณํ**ฯ

๓๐๑๑. อปโลกนกมฺมญฺจา-ปโลเกตฺวาว การเย;
ญตฺติยา ทุติเยนาปิ, จตุเตฺถน น การเยฯ

๓๐๑๒. ญตฺติทุติยกมฺมานิ, ลหุกานตฺถิ กานิจิ;
กาตพฺพานปโลเกตฺวา, สพฺพา สมฺมุติโย สิยุํฯ

๓๐๑๓. เสสานิ อปโลเกตฺวา, กาตุํ ปน น วฏฺฏติ;
ยถาวุตฺตนเยเนว, เตน เตเนว การเยฯ

จตุพฺพิธกมฺมกถาฯ

กมฺมวิปตฺติกถา

๓๐๑๔. วตฺถุโต ญตฺติโต เจว, อนุสฺสาวนสีมโต;
ปริสโตติ ปเญฺจว, กมฺมโทสา ปกาสิตาฯ

๓๐๑๕. สมฺมุขากรณียํ ยํ, ตํ กโรติ อสมฺมุขา;
กมฺมํ วตฺถุวิปนฺนํ ตํ, อธมฺมนฺติ ปวุจฺจติฯ

๓๐๑๖. อสมฺมุขากรณียานิ, อเฏฺฐว จ ภวนฺติ หิ;
ปตฺตนิกฺกุชฺชนเญฺจว, ปตฺตสฺสุกฺกุชฺชนมฺปิ จฯ

๓๐๑๗. ปกาสนียกมฺมญฺจ , เสกฺขอุมฺมตฺตสมฺมุติ;

อวนฺทิโย ตถา พฺรหฺม-ทโณฺฑ ทูตูปสมฺปทาฯ

๓๐๑๘. อิมานฏฺฐ ฐเปตฺวาน, เสสานิ ปน สพฺพโส;
สมฺมุขากรณียานิ, กมฺมานิ สุคโตพฺรวิฯ

๓๐๑๙. ญตฺติโต ปน ปเญฺจว, วิปชฺชนนยา มตา;
น ปรามสติ วตฺถุญฺจ, สงฺฆํ ปุคฺคลเมว วาฯ

๓๐๒๐. น ปรามสติ ญตฺตึ วา, ปจฺฉา ญตฺตึ ฐเปติ วา;
ปญฺจเหเตหิ กมฺมานิ, ญตฺติโตว วิปชฺชเรฯ

๓๐๒๑. อนุสฺสาวนโต ปญฺจ, กมฺมโทสา ปกาสิตา;
น ปรามสติ วตฺถุํ วา, สงฺฆํ ปุคฺคลเมว วาฯ

๓๐๒๒. หาเปติ สาวนํ วาปิ, สาเวตสมเยปิ วา;
เอวํ ปน วิปชฺชนฺติ, อนุสฺสาวนโตปิ จฯ

๓๐๒๓. เอกาทสหิ สีมาหิ, สีมโต กมฺมโทสตา;
วุตฺตา อุโปสเถ ตาว, ขนฺธเก สพฺพโส มยาฯ

๓๐๒๔. จตุวเคฺคน กาตเพฺพ, กมฺมปฺปตฺตา อนาคตา;
ฉโนฺท จ น ปนานีโต, ปฏิโกฺกสนฺติ สมฺมุขาฯ

๓๐๒๕. เอวํ ติวงฺคิโก โทโส, ปริสาย วสา สิยา;
อาคตา กมฺมปตฺตา จ, ฉโนฺท จ น ปนาคโตฯ

๓๐๒๖. สมฺมุขา ปฏิเสเธนฺติ, ทุติเย จตุวคฺคิเก;
อาคตา กมฺมปตฺตา จ, ฉโนฺทปิ จ สมาหโฏฯ

๓๐๒๗. ปฏิโกฺกโสว เอตฺถตฺถิ, ตติเย จตุวคฺคิเก;
เอวํ ปญฺจาทิวเคฺคสุ, สเงฺฆสุ ติวิเธสฺปิฯ

๓๐๒๘. จตุตฺถิกา สิยุํ โทสา, ทส เทฺว ปริสาวสา;
เอวํ ทฺวาทสธา เอตฺถ, กมฺมานิ หิ วิปชฺชเรฯ

กมฺมวิปตฺติกถาฯ

เสทโมจนกถา

ก.

โสฬสปริวารสฺส , ปริวารสฺส สาทรา;
สุณาถ นิปุเณ ปเญฺห, คูฬฺหเตฺถ ภณโต มมฯ

ข.

ทิวาปชฺชติ โน รตฺตึ, รตฺตึเยว จ โน ทิวา;

กถญฺจ ปฏิคฺคณฺหโนฺต, น คณฺหโนฺต กถํ ปนฯ

ค.

ฉินฺทนฺตสฺส สิยาปตฺติ, ตเถวาฉินฺทโตปิ จ;
ฉาเทนฺตสฺส ตถาปตฺติ-น ฉาเทนฺตสฺส ภิกฺขุโนฯ

ฆ.

กา จาปตฺติ สมาปตฺติ-ลาภิโนเยว ภิกฺขุโน;
อสมาปตฺติลาภิสฺส, กา จ นามสฺส สา ภเวฯ

ง.

ครุกํ ภณโต สจฺจํ, อลิกํ ภณโต สิยุํ;
ลหุํ สจฺจํ ภณนฺตสฺส, มุสา จ ภณโต ครุํฯ

จ.

ปวิสโนฺต จ อารามํ, อาปชฺชติ น นิกฺขมํ;
นิกฺขมโนฺตว อาปตฺติ, น เจว ปวิสํ ปน;

ฉ.

สมาทิยโนฺต อสมาทิยโนฺต;
อนาทิยโนฺตปิ จ อาทิยโนฺต;
เทโนฺต อเทโนฺตปิ สิยา สโทโส;
ตถา กโรโนฺตปิ จ โน กโรโนฺตฯ

ช.

อาปชฺชติ จ ธาเรโนฺต, อธาเรโนฺต ตเถว จ;
ทฺวินฺนํ มาตา ปิตา สาว, กถํ โหติ? ภณาหิ เมฯ

ฌ.

อุภโตพฺยญฺชนา อิตฺถี, คพฺภํ คณฺหาติ อตฺตนา;
คณฺหาเปติ ปรํ คพฺภํ, ตสฺมา มาตาปิตา จ สาฯ

ญ.

คาเม วา ยทิ วารเญฺญ, ยํ ปเรสํ มมายิตํ;
น หรโนฺตว ตํ เถยฺยา, กถํ ปาราชิโก ภเว;

ฏ.

เถยฺยสํวาสโก เอโส, ลิงฺคสํวาสเถนโก;
ปรภณฺฑํ อคณฺหโนฺต, เตน โหติ ปราชิโตฯ

ฐ.

นารึ รูปวตึ ภิกฺขุ, รตฺตจิโตฺต อสญฺญโต;
เมถุนํ ตาย กตฺวาปิ, น โส ปาราชิโก กถํ;

ฑ.

อจฺฉราสทิสํ นารึ, สุปินเนฺตน ปสฺสติ;
ตาย เมถุนสํโยเค, กเตปิ น ภวิสฺสติฯ

ฒ.

พหิทฺธา เคหโต ภิกฺขุ, อิตฺถี คพฺภนฺตรํ คตา;
ฉิทฺทํ เคหสฺส เนวตฺถิ, กถํ เมถุนโต จุโต;

ณ.

อโนฺตทุสฺสกุฏิเฎฺฐน, มาตุคาเมน เมถุนํ;
สนฺถตาทิวเสเนว, กตฺวา โหติ ปราชิโตฯ

ต.

สุเตฺต จ วินเยเยว, ขนฺธเก สานุโลมิเก;
สพฺพตฺถ นิปุณา ธีรา, อิเม ปเญฺห ภณนฺติ เตฯ

ถ.

ขนฺธเก ปริวาเร จ, วินเย สานุโลมิเก;
อาทโร กรณีโยว, ปฏุภาวํ ปนิจฺฉิตาฯ

เสทโมจนกถาฯ

ปกิณฺณกวินิจฺฉยกถา

๓๐๒๙. ฉตฺตํ ปณฺณมยํ กิญฺจิ, พหิ อโนฺต จ สพฺพโส;
ปญฺจวเณฺณน สุเตฺตน, สิพฺพิตุํ น จ วฏฺฏติฯ

๓๐๓๐. ภินฺทิตุํ อฑฺฒจนฺทํ วา, ปเณฺณ มกรทนฺตกํ;
ฆฏกํ วาฬรูปํ วา, เลขา ทเณฺฑ น วฏฺฏติฯ

๓๐๓๑. สิพฺพิตุํ เอกวเณฺณน, ฉตฺตํ สุเตฺตน วฏฺฏติ;
ถิรตฺถํ, ปญฺจวณฺณานํ, ปญฺชรํ วา วินนฺธิตุํฯ

๓๐๓๒. ฆฏกํ วาฬรูปํ วา, เลขา วา ปน เกวลา;
ภินฺทิตฺวา วาปิ ฆํสิตฺวา, ธาเรตุํ ปน วฏฺฏติฯ

๓๐๓๓ อหิฉตฺตกสณฺฐานํ, ทณฺฑพุนฺทมฺหิ วฏฺฏติ;
อุกฺกิริตฺวา กตา เลขา, พนฺธนตฺถาย วฏฺฏติฯ

๓๐๓๔ นานาวเณฺณหิ สุเตฺตหิ, มณฺฑนตฺถาย จีวรํ;
สมํ สตปทาทีนํ, สิพฺพิตุํ น จ วฏฺฏติฯ

๓๐๓๕ ปตฺตสฺส ปริยเนฺต วา, ตถา ปตฺตมุเขปิ วา;
เวณึ สงฺขลิกํ วาปิ, กโรโต โหติ ทุกฺกฏํฯ

๓๐๓๖ ปฏฺฏมฺปิ คณฺฐิปาสานํ, อฏฺฐโกณาทิกํวิธึ;
ตตฺถคฺฆิยคทารูปํ, มุคฺคราทึ กโรนฺติ จฯ

๓๐๓๗ ตตฺถ กกฺกฏกกฺขีนิ, อุฎฺฐาเปนฺติ น วฏฺฏติ;
สุตฺตา จ ปิฬกา ตตฺถ, ทุวิเญฺญยฺยาว ทีปิตาฯ

๓๐๓๘ จตุโกณาว วฏฺฏนฺติ, คณฺฐิปาสกปฏฺฏกา;
กณฺณโกเณสุ สุตฺตานิ, รเตฺต ฉิเนฺทยฺย จีวเรฯ

๓๐๓๙ สูจิกมฺมวิการํ วา, อญฺญํ วา ปน กิญฺจิปิ;
จีวเร ภิกฺขุนา กาตุํ, การาเปตุํ น วฏฺฏติฯ

๓๐๔๐ โย จ ปกฺขิปติ ภิกฺขุ จีวรํ;
กญฺชิปิฏฺฐขลิอลฺลิกาทิสุ;
วณฺณมฏฺฐมภิปตฺถยํ ปรํ;
ตสฺส นตฺถิ ปน มุตฺติ ทุกฺกฏาฯ

๓๐๔๑ สูจิหตฺถมลาทีนํ , กรเณ จีวรสฺส จ;
ตถา กิลิฏฺฐกาเล จ, โธวนตฺถํ ตุ วฏฺฏติฯ

๓๐๔๒ รชเน ปน คนฺธํ วา, เตลํ วา ลาขเมว วา;
กิญฺจิ ปกฺขิปิตุํ ตตฺถ, ภิกฺขุโน น จ วฏฺฏติฯ

๓๐๔๓ สงฺเขน มณินา วาปิ, อเญฺญนปิ จ เกนจิ;
จีวรํ น จ ฆเฏฺฏยฺย, ฆํสิตพฺพํ น โทณิยาฯ

๓๐๔๔ จีวรํ โทณิยํ กตฺวา, นาปิ ฆเฏฺฏยฺย มุฏฺฐินา;
รตฺตํ ปหริตุํ กิญฺจิ, หเตฺถเหว จ วฏฺฏติฯ

๓๐๔๕ คณฺฐิเก ปน เลขา วา, ปิฬกา วา น วฏฺฏติ;
กปฺปพินฺทุวิกาโร วา, ปาฬิกณฺณิกเภทโตฯ

๓๐๔๖ ถาลกสฺส จ ปตฺตสฺส, พหิ อโนฺตปิ วา ปน;
อารเคฺคน กตา เลขา, น จ วฏฺฏติ กาจิปิฯ

๓๐๔๗ อาโรเปตฺวา ภมํ ปตฺตํ, มชฺชิตฺวา เจ ปจนฺติ จ;
‘‘มณิวณฺณํ กริสฺสาม’’, อิติ กาตุํ น วฏฺฏติฯ

๓๐๔๘. ปตฺตมณฺฑลเก กิญฺจิ, ภิตฺติกมฺมํ น วฏฺฏติ;
น โทโส โกจิ ตตฺถสฺส, กาตุํ มกรทนฺตกํฯ

๓๐๔๙. นฺธมฺมกรณจฺฉตฺต, เลขา กาจิปิ วฏฺฏติ;
กุจฺฉิยํ วา ฐเปตฺวา ตํ, เลขํ ตุ มุขวฏฺฏิยํฯ

๓๐๕๐. สุตฺตํ วา ทิคุณํ กตฺวา, โกเฏฺฏนฺติ จ ตหิํ ตหิํ;
กายพนฺธนโสภตฺถํ, ตํ น วฏฺฏติ ภิกฺขุโนฯ

๓๐๕๑. ทสามุเข ทฬฺหตฺถาย, ทฺวีสุ อเนฺตสุ วฏฺฏติ;
มาลากมฺมลตากมฺม-จิตฺติกมฺปิ น วฏฺฏติฯ

๓๐๕๒. อกฺขีนิ ตตฺถ ทเสฺสตฺวา, โกฏฺฏิเต ปน กา กถา;
กกฺกฏกฺขีนิ วา ตตฺถ, อุฏฺฐาเปตุํ น วฏฺฏติฯ

๓๐๕๓. ฆฏํ เทฑฺฑุภสีสํ วา, มกรสฺส มุขมฺปิ วา;
วิการรูปํ ยํ กิญฺจิ, น วฏฺฏติ ทสามุเขฯ

๓๐๕๔. อุชุกํ มจฺฉกณฺฏํ วา, มฏฺฐํ วา ปน ปฏฺฏิกํ;
ขชฺชูริปตฺตกาการํ, กตฺวา วฏฺฏติ โกฏฺฏิตํฯ

๓๐๕๕. ปฏฺฏิกา สูกรนฺตนฺติ, ทุวิธํ กายพนฺธนํ;
รชฺชุกา ทุสฺสปฏฺฏาทิ, สพฺพํ ตสฺสานุโลมิกํฯ

๓๐๕๖. มุรชํ มทฺทวีณญฺจ, เทฑฺฑุภญฺจ กลาพุกํ;
รชฺชุโย น จ วฏฺฏนฺติ, ปุริมา เทฺวทสา สิยุํฯ

๓๐๕๗. ทสา ปามงฺคสณฺฐานา, นิทฺทิฏฺฐา กายพนฺธเน;
เอกา ทฺวิติจตโสฺส วา, วฏฺฏนฺติ น ตโต ปรํฯ

๓๐๕๘. เอกรชฺชุมยํ วุตฺตํ, มุนินา กายพนฺธนํ;
ตญฺจ ปามงฺคสณฺฐานํ, เอกมฺปิ จ น วฏฺฏติฯ

๓๐๕๙. รชฺชุเก เอกโต กตฺวา, พหู เอกาย รชฺชุยา;
นิรนฺตรญฺหิ เวเฐตฺวา, กตํ วฏฺฏติ พนฺธิตุํฯ

๓๐๖๐. ทนฺตกฏฺฐวิสาณฏฺฐิ-โลหเวฬุนฬพฺภวา;
ชตุสงฺขมยาสุตฺต-ผลชา วิธกา มตาฯ

๓๐๖๑. กายพนฺธนวิเธปิ, วิกาโร น จ วฏฺฏติ;
ตตฺถ ตตฺถ ปริเจฺฉท-เลขามตฺตํ ตุ วฏฺฏติฯ

๓๐๖๒. มาลากมฺมลตากมฺม-นานารูปวิจิตฺติตา ;
น จ วฏฺฏติ ภิกฺขูนํ, อญฺชนี ชนรญฺชนีฯ

๓๐๖๓. ตาทิสํ ปน ฆํสิตฺวา, เวเฐตฺวา สุตฺตเกน วา;
วฬญฺชนฺตสฺส ภิกฺขุสฺส, น โทโส โกจิ วิชฺชติฯ

๓๐๖๔. วฏฺฏา วา จตุรสฺสา วา, อฏฺฐํสา วาปิ อญฺชนี;
วฏฺฏเตวาติ นิทฺทิฏฺฐา, วณฺณมฏฺฐา น วฏฺฏติฯ

๓๐๖๕. ตถาญฺชนิสลากาปิ , อญฺชนิถวิกาย จ;
นานาวเณฺณหิ สุเตฺตหิ, จิตฺตกมฺมํ น วฏฺฏติฯ

๓๐๖๖. เอกวเณฺณน สุเตฺตน, สิปาฏึ เยน เกนจิ;
ยํ กิญฺจิ ปน สิเพฺพตฺวา, วฬญฺชนฺตสฺส วฏฺฏติฯ

๓๐๖๗. มณิกํ ปิฬกํ วาปิ, ปิปฺผเล อารกณฺฏเก;
ฐเปตุํ ปน ยํ กิญฺจิ, น จ วฏฺฏติ ภิกฺขุโนฯ

๓๐๖๘. ทณฺฑเกปิ ปริเจฺฉท-เลขามตฺตํ ตุ วฏฺฏติ;
วลิตฺวา จ นขเจฺฉทํ, กโรนฺตีติ หิ วฏฺฏติฯ

๓๐๖๙. อุตฺตรารณิยํ วาปิ, ธนุเก เปลฺลทณฺฑเก;
มาลากมฺมาทิ ยํ กิญฺจิ, วณฺณมฏฺฐํ น วฏฺฏติฯ

๓๐๗๐. สณฺฑาเส ทนฺตกฏฺฐานํ, ตถา เฉทนวาสิยา;
ทฺวีสุ ปเสฺสสุ โลเหน, พนฺธิตุํ ปน วฏฺฏติฯ

๓๐๗๑. ตถา กตฺตรทเณฺฑปิ, จิตฺตกมฺมํ น วฏฺฏติ;
วฏฺฏเลขาว วฏฺฏนฺติ, เอกา วา เทฺวปิ เหฏฺฐโตฯ

๓๐๗๒. วิสาเณ นาฬิยํ วาปิ, ตเถวามณฺฑสารเก;
เตลภาชนเก สพฺพํ, วณฺณมฏฺฐํ ตุ วฏฺฏติฯ

๓๐๗๓. ปานียสฺส อุฬุงฺเกปิ, โทณิยํ รชนสฺสปิ;
ฆเฏ ผลกปีเฐปิ, วลยาธารกาทิเกฯ

๓๐๗๔. ตถา ปตฺตปิธาเน จ, ตาลวเณฺฏ จ พีชเน;
ปาทปุญฺฉนิยํ วาปิ, สมฺมุญฺชนิยเมว จฯ

๓๐๗๕. มเญฺจ ภูมตฺถเร ปีเฐ, ภิสิพิโมฺพหเนสุ จ;
มาลากมฺมาทิกํ จิตฺตํ, สพฺพเมว จ วฏฺฏติฯ

๓๐๗๖. นานามณิมยตฺถมฺภ-กวาฏทฺวารภิตฺติกํ ;
เสนาสนมนุญฺญาตํ, กา กถา วณฺณมฏฺฐเกฯ

๓๐๗๗. โสวณฺณิยํ ทฺวารกวาฏพทฺธํ;
สุวณฺณนานามณิภิตฺติภูมึ;
น กิญฺจิ เอกมฺปิ นิเสธนียํ;
เสนาสนํ วฏฺฏติ สพฺพเมวฯ

๓๐๗๘. พุทฺธํ ธมฺมญฺจ สงฺฆญฺจ, น อุทฺทิสฺส ทวํ กเร;
มูคพฺพตาทิกํ เนว, คเณฺหยฺย ติตฺถิยพฺพตํฯ

๓๐๗๙ ปสฺยํ วา องฺคชาตํ วา, อูรุํ วา น ตุ ทสฺสเย;
ภิกฺขุนีนํ ตุ ตา วาปิ, น สิเญฺจ อุทกาทินาฯ

๓๐๘๐ วสฺสมญฺญตฺถ วุโฏฺฐ เจ, ภาคมญฺญตฺถ คณฺหติ;
ทุกฺกฏํ ปุน ทาตพฺพํ, คีวา นเฏฺฐปิ ชชฺชเรฯ

๓๐๘๑ โจทิโต โส สเจ เตหิ, ภิกฺขูหิ น ทเทยฺยตํ;
ธุรนิเกฺขปเน เตสํ, ภณฺฑเคฺฆเนว การเยฯ

๓๐๘๒ อกปฺปิยสมาทานํ, กโรโต โหติ ทุกฺกฏํ;
ทวา สิลํ ปวิชฺฌโนฺต, ทุกฺกฏา น จ มุจฺจติฯ

๓๐๘๓ คิหีโคปกทานสฺมึ, น โทโส โกจิ คณฺหโต;
ปริเจฺฉทนโย วุโตฺต, สงฺฆเจติยสนฺตเกฯ

๓๐๘๔ ยานํ ปุริสสํยุตฺตํ, หตฺถวฏฺฏกเมว วา;
ปาฏงฺกิญฺจ คิลานสฺส, วฎฺฏเตวาภิรูหิตุํฯ

๓๐๘๕ น จ ภิกฺขุนิยา สทฺธึ, สมฺปโยเชยฺย กิญฺจิปิ;
ทุกฺกฏํ ภิกฺขุนึ ราคา, โอภาเสนฺตสฺส ภิกฺขุโนฯ

๓๐๘๖ ภิกฺขุนีนํ หเว ภิกฺขุ, ปาติโมกฺขํ น อุทฺทิเส;
อาปตฺตึ วา สเจ ตาสํ, ปฏิคฺคเณฺหยฺย ทุกฺกฏํฯ

๓๐๘๗ อตฺตโน ปริโภคตฺถํ, ทินฺนมญฺญสฺส กสฺสจิ;
ปริโภคมกตฺวาว, ททโต ปน ทุกฺกฏํฯ

๓๐๘๘ อสปฺปายํ สเจ สพฺพํ, อปเนตุมฺปิ วฏฺฏติ;
อคฺคํ คเหตฺวา ทาตุํ วา, ปตฺตาทีสุปฺปียํ นโยฯ

๓๐๘๙ ปญฺจวคฺคูปสมฺปทา , คุณงฺคุณอุปาหนา;
จมฺมตฺถาโร ธุวนฺหานํ, มชฺฌเทเส น วฏฺฏติฯ

๓๐๙๐ สมฺพาธสฺส จ สามนฺตา, สตฺถกมฺมํ ทฺวงฺคุลา;
วาริตํ, วตฺถิกมฺมมฺปิ, สมฺพาเธเยว สตฺถุนาฯ

๓๐๙๑ ปณฺณานิ อชฺชุกาทีนํ, โลณํ วา อุณฺหยาคุยา;
ปกฺขิปิตฺวาน ปากตฺถํ, จาเลตุํ น จ วฏฺฏติฯ

๓๐๙๒ น จ ปริสมญฺญสฺส, อุปฟาเลติ ทุกฺกฏํ;
ตตฺถ จาทีนวํ ตสฺส, วตฺตุํ ปน จ วฏฺฏติฯ

๓๐๙๓ “มกฺขนํ คูถมุเตฺตหิ, คเตน นฺหายิตุํ วิย;
กตํ นิสฺสาย ทุสฺสีลํ, ตยา วิหรตา”ติ จฯ

๓๐๙๔ อตฺตเคฺค ยาคุปาเน จ, อโนฺตคาเม จ วีถิยํ;
อนฺธกาเร อนาวโชฺช, เอกาวโตฺต จ พฺยาวโฏฯ

๓๐๙๕ ฐเปตฺวา ขาทญฺจ ภุญฺชโนฺต, วจฺจํ มุตฺตมฺปิ วา กรํ;
วนฺทนา เตรสนฺนํ ตุ, อยุตฺตเตฺถน วาริตาฯ

๓๐๙๖ นโคฺค อนุปสมฺปโนฺน, นานาสํวาสโกปิ จ;
โย ปจฺฉา อุปสมฺปโนฺน, อุกฺขิโตฺต มาตุคามโกฯ

๓๐๙๗ เอกาทส อภพฺพา จ, ครุกฏฺฐา จ ปญฺจิเม;
วนฺทโต ทุกฺกฏํ วุตฺตํ, พาวีสติ จ ปุคฺคเลฯ

๓๐๙๘ โย จ ปุเร อุปสมฺปโนฺน, นานาสํวาสวุฑฺฒโก;
ธมฺมวาที จ สมฺพุโทฺธ, วนฺทนียา ตโย อิเมฯ

๓๐๙๙ ตชฺชนาทิกเต เอตฺถ, จตฺโร ปน ปุคฺคเล;
วนฺทโตปิ อนาปตฺติ, เตหิ กมฺมญฺจ กุพฺพโตฯ

๓๑๐๐ อธิฏฺฐานํ ปเนกสฺส, ทฺวินฺนํ วา ติณฺณเมว วา;
ทิฏฺฐาวิกมฺมมุทฺทิฏฺฐํ, ตโต อุทฺธํ นิวารณํฯ

๓๑๐๑ สนฺทิโฏฺฐ โหติ สมฺภโตฺต, ชีวตาลปิโตปิ จ;
คหิตตฺตมโน โหติ, วิสฺสาโส ปญฺจธา สิยาฯ

๓๑๐๒ สีลทิฏฺฐิวิปตฺติ จ, อาจาราชีวสมฺภวา;
วิปตฺติโย จตโสฺสว, วุตฺตา อาทิจฺจพนฺธุนาฯ

๓๑๐๓ ตตฺถ อปฺปฏิกมฺมา จ, ยา จ วุฏฺฐานคามินี;
อาปตฺติโย ทุเว **สีล-วิปตฺตี**ติ ปกาสิตาฯ

๓๑๐๔ อนฺตคฺคาหิกทิฏฺฐิ จ, ยา ทิฏฺฐิ ทสวตฺถุกา;
อยํ **ทิฏฺฐิวิปตฺตี**ติ, ทฺวิธา ทิฏฺฐิ ทีปิตาฯ

๓๑๐๕ เทสนาคามินิกา ยา จ, ปญฺจ ถุลฺลจฺจยาทิกา;
วุตฺตา**จารวิปตฺตี**ติ, อาจารกุสเลน สาฯ

๓๑๐๖ อุหนาทิปฺปวโตฺต หิ, **มิจฺฉาชีโว**ติ ทีปิโต;
อาชีวปจฺจยาปตฺติ, ฉพฺพิธาติ ปกาสิตาฯ

๓๑๐๗ กมฺมุนา ลทฺธิสีมาหิ, นานาสํวาสกา ตโย;
อุกฺขิโตฺต ติวิโธ กมฺม-นานาสํวาสโก มโตฯ

๓๑๐๘ อธมฺมวาทิปกฺขสฺมึ, นิสิโนฺนว วิจินฺติยํ;
‘‘ธมฺมวาที ปเนเต’’ติ, อุปฺปเนฺน ปน มานเสฯ

๓๑๐๙ นานาสํวาสโก นาม, ลทฺธิยายํ ปกาสิโต;
ตตฺรโฏฺฐ ปน โส ทฺวินฺนํ, กมฺมํ โกเปติ สงฺฆิกํฯ

๓๑๑๐ พหิสีมาคโต สีมา-นานาสํวาสโก มโต;
นานาสํวาสกา เอวํ, ตโย วุตฺตา มเหสินาฯ

๓๑๑๑. จุโต อนุปสมฺปโนฺน, นานาสํวาสกา ตโย;
ภิกฺขูเนกาทสาภพฺพา, อสํวาสา อิเม สิยุํฯ

๓๑๑๒. อสํวาสสฺส สพฺพสฺส, ตถา กมฺมารหสฺส จ;
สเงฺฆ อุมฺมตฺตกาทีนํ, ปฏิเกฺขโป น รูหติฯ

๓๑๑๓. สสํวาเสกสีมฏฺฐ-ปกตตฺตสฺส ภิกฺขุโน;
วจเนน ปฏิเกฺขโป, รูหตานนฺตรสฺสปิฯ

๓๑๑๔. ภิกฺขุ อาปชฺชตาปตฺตึ, อาการเรหิ ปนจฺฉหิ;
วุตฺตา สมณกปฺปา จ, ปญฺจ, ปญฺจ วิสุทฺธิโยฯ

๓๑๑๕. นิทานํ ปุคฺคลํ วตฺถุํ, วิธึ ปญฺญตฺติยา ปน;
วิปตฺตาปตฺตนาปตฺติ, สมุฏฺฐานนยมฺปิ จฯ

๓๑๑๖. วชฺชกมฺมกฺริยาสญฺญา, จิตฺตาณตฺติวิธึ ปน;
ตเถวงฺควิธานญฺจ, เวทนา กุสลตฺติกํฯ

๓๑๑๗. สตฺตรสวิธํ เอตํ, ทเสฺสตฺวา ลกฺขณํ พุโธ;
สิกฺขาปเทสุ โยเชยฺย, ตตฺถ ตตฺถ ยถารหํฯ

๓๑๑๘. **นิทานํ** ตตฺถ เวสาลี, ตถา ราชคหํ ปุรํ;
สาวตฺถาฬวิ โกสมฺพี, สกฺกภคฺคา ปกาสิตาฯ

๓๑๑๙. ทส เวสาลิยา วุตฺตา, เอกวีสํ คิริพฺพเช;
สตานิ หิ ฉ อูนานิ, ตีณิ สาวตฺถิยา สิยุํฯ

๓๑๒๐. ฉ ปนาฬวิยํ วุตฺตา, อฏฺฐ โกสมฺพิยํ กตา;
อฏฺฐ สเกฺกสุ ปญฺญตฺตา, ตโย ภเคฺค ปกาสิตาฯ

๓๑๒๑. เตวีสติวิธา วุตฺตา, สุทินฺนธนิยาทโย;
ภิกฺขูนํ ปาติโมกฺขสฺมึ, อาทิกมฺมิกปุคฺคลาฯ

๓๑๒๒. ภิกฺขุนีนํ ตถา ปาติ-โมกฺขสฺมึ อาทิกมฺมิกา;
ถุลฺลนนฺทาทโย สตฺต, สเพฺพ ตึส ภวนฺติ เตฯ

๓๑๒๓. ตรุํ ติมูลํ นวปตฺตเมนํ;
ทฺวยงฺกุรํ สตฺตผลํ ฉปุปฺผํ;
ชานาติ โย ทฺวิปฺปภวํ ทฺวิสาขํ;
ชานาติ ปญฺญตฺติมเสสโต โสฯ

๓๑๒๔. อิติ ปรมมิมํ วินิจฺฉยํ;
มธุรปทตฺถมนากุลํ ตุ โย;
ปฐติ สุณติ ปุจฺฉเต จ โส;
ภวตุปาลิสโม วินิจฺฉเยฯ

อิติ วินยวินิจฺฉเย ปกิณฺณกวินิจฺฉยกถา สมตฺตาฯ

กมฺมฏฺฐานภาวนาวิธานกถา

๓๑๒๕. ปาโมเกฺข ปาติโมกฺขสฺมึ, มุเข โมกฺขปฺปเวสเน;
สพฺพทุกฺขกฺขเย วุเตฺต, วุตฺตเมวิตรตฺตยํฯ

๓๑๒๖. อิมํ จตุพฺพิธํ สีลํ, ญตฺวา ตตฺถ ปติฏฺฐิโต;
สมาธึ ปุน ภาเวตฺวา, ปญฺญาย ปริมุจฺจติฯ

๓๑๒๗. ทสานุสฺสติโย วุตฺตา, กสิณา จ ทสาสุภา;
จตโสฺส อปฺปมญฺญาโย, ตถารุปฺปา ปรทฺวยํฯ

๓๑๒๘. อิจฺจวํ ปน สพฺพมฺปิ, จตฺตาลีสวิธํ สิยา;
กมฺมฏฺฐานํ สมุทฺทิฏฺฐํ, มมฺมฏฺฐานํ มโนภุโนฯ

๓๑๒๙. อุปจารปฺปนาโต จ, ฌานเภทา อติกฺกมา;
วฑฺฒนาวฑฺฒนา จาปิ, ตถารมฺมณภูมิโตฯ

๓๑๓๐. คหณา ปจฺจยา ภิโยฺย, ตถา จริยานุกูลโต;
วิเสโส อยเมเตสุ, วิญฺญาตโพฺพ วิภาวินาฯ

๓๑๓๑. อฏฺฐานุสฺสติโย สญฺญา-ววตฺถานญฺจ ตตฺถิเม;
อุปจารวหา, เสสา, ติํส ฌานวหา มตาฯ

๓๑๓๒. ปฐมชฺฌานิกา ตตฺถ, อสุภา กายคตาสติ;
อานาปานญฺจ กสิณา, จตุกฺกชฺฌานิกา อิเมฯ

๓๑๓๓. ติกชฺฌานานิ ติโสฺสว, อปฺปมญฺญาถ ปจฺฉิมา;
จตฺตาโรปิ จ อารุปฺปา, จตุตฺถชฺฌานิกา มตาฯ

๓๑๓๔. อติกฺกโม ทฺวิธา วุโตฺต, องฺคารมฺมณโตปิ จ;
จตุกฺกติกฌาเนสุ, องฺคาติกฺกมตา มตาฯ

๓๑๓๕. จตุตฺถา อปฺปมญฺญาปิ, องฺคาติกฺกมโต สิยา;
อารมฺมณมติกฺกมฺม, อารุปฺปา ปน ชายเรฯ

๓๑๓๖. กสิณานิ ทเสเวตฺถ, วเฑฺฒตพฺพานิ โยคินา;
เสสํ ปน จ สพฺพมฺปิ, น วเฑฺฒตพฺพเมว ตํฯ

๓๑๓๗. นิมิตฺตารมฺมณา ตตฺถ, กสิณา จ ทสาสุภา;
กาเย สตานาปานญฺจ, พาวีสติ ภวนฺติเมฯ

๓๑๓๘. เสสานุสฺสติโย อฏฺฐ, สญฺญา ธาตุววตฺถนํ;
วิญฺญาณํ เนวสญฺญา จ, ทส เทฺว ภาวโคจราฯ

๓๑๓๙. จตโสฺส อปฺปมญฺญาโย, เทฺว จ อารุปฺปมานสา;
อิเม ธมฺมา วินิทฺทิฏฺฐา, ฉ นวตฺตพฺพโคจราฯ

๓๑๔๐. ทสาสุภา ปฏิกฺกูล-สญฺญา กายคตาสติ;
เทเวสุ น ปวตฺตนฺติ, ทฺวาทเสวาติ ภูมิโตฯ

๓๑๔๑. ตานิ ทฺวาทส ภิโยฺย จ, อานาปานสตีปิ จ;
สพฺพโส เตรส วาปิ, พฺรหฺมโลเก น ชายเรฯ

๓๑๔๒. ฐเปตฺวา จตุรารุเปฺป, อรูปาวจเร กิร;
อเญฺญ ปน น ชายนฺติ, สเพฺพ ชายนฺติ มานุเสฯ

๓๑๔๓. จตุตฺถํ กสิณํ หิตฺวา, กสิณา จ ทสาสุภา;
ทิเฏฺฐเนว คเหตพฺพา, ปุพฺพภาเค ภวนฺติ เตฯ

๓๑๔๔. อานาปานญฺจ ผุเฏฺฐน, ทิเฏฺฐน ตจปญฺจกํ;
มาลุโต ทิฏฺฐผุเฏฺฐน, สุเตน เจตฺถ เสสกํฯ

๓๑๔๕. อากาสกสิณเญฺจตฺถ, ฐเปตฺวา กสิณา นว;
ปฐมารุปฺปจิตฺตสฺส, ปจฺจยา ปน ชายเรฯ

๓๑๔๖. ภวนฺติ หิ อภิญฺญาณํ, กสิณานิ ทสาปิ จ;
ติโสฺสปิ อปฺปมญฺญาโย, จตุตฺถสฺส ตุ ปจฺจยาฯ

๓๑๔๗. เหฏฺฐิมเหฏฺฐิมารุปฺปํ, ปรสฺส จ ปรสฺส จ;
เนวสญฺญา นิโรธสฺส, ปจฺจโยติ ปกาสิตาฯ

๓๑๔๘. สพฺพ สุขวิหารสฺส, ภวนิสฺสรณสฺส จ;
ตถา ภวสุขานญฺจ, ปจฺจยาติ จ ทีปิตาฯ

๓๑๔๙. อสุภา ทส วิเญฺญยฺยา, ตถา กายคตาสติ;
อนุกูลา อิเม ราค-จริตสฺส วิเสสโตฯ

๓๑๕๐. จตฺโสฺส อปฺปมญฺญาโย, สวณฺณกสิณา ตถา;
อนุกูลา อิเม โทส-จริตสฺส ปกาสิตาฯ

๓๑๕๑. วิตกฺกจริตสฺสาปิ, โมหปฺปกติโนปิ จ;
อานาปานสเตกาว, สปฺปายาติ วิภาวิตาฯ

๓๑๕๒. สญฺญา เจว ววตฺถานํ, มรณูปสเม สติ;
ปญฺญาปกติโน เอเต, อนุกูลาติ ทีปิตาฯ

๓๑๕๓. อาทิอนุสฺสติจฺฉกฺกํ, สทฺธาจริตวณฺณิตํ;
อารุปฺปา กสิณา เสสา, ทส สพฺพานุรูปกาฯ

๓๑๕๔. เอวํ ปเภทโต ญตฺวา, กมฺมฏฺฐานานิ ปณฺฑิโต;
จริยายานุกูลํ ตุ, เตสุ ยํ อตฺตโน ปนฯ

๓๑๕๕. ตํ คเหตฺวาน เมธาวี, ทฬฺหํ กลฺยาณมิตฺตโก;
อุเจฺฉทํ ปลิโพธานํ, กตฺวา ปฐมเมว จฯ

๓๑๕๖ อนุรูเป วสเนฺตน, วิหาเร โทสวชฺชิเต;
ภาเวตฺวา ปฐมาทีนิ, ฌานานิ ปน สพฺพโสฯ

๓๑๕๗ ตโต วุฏฺฐาย สปฺปโญฺญ, ฌานมฺหา ปฐมาทิโต;
นามรูปววตฺถานํ, กตฺวา กงฺขํ วิตีริยฯ

๓๑๕๘ อุปเกฺลเส อมโคฺคติ, ทโสภาสาทโย ปน;
มโคฺค วิปสฺสนาญาณํ, อิติ ชานาติ ปณฺฑิโตฯ

๓๑๕๙ ติณฺณํ เตสํ ววตฺถาเน, กเต เอตฺตาวตา ปน;
ติณฺณํ ปน จ สจฺจานํ, ววตฺถานํ กตํ สิยาฯ

๓๑๖๐ อุทยพฺพยภงฺคา จ, ภยาทีนวนิพฺพิทา;
มุญฺจิตุกมฺยตาญาณํ, ปฏิสงฺขานุปสฺสนาฯ

๓๑๖๑ สงฺขารุเปกฺขาญาณญฺจ, นวมํ สจฺจานุโลมิกํ;
อยํ ‘‘ปฏิปทาญาณ-ทสฺสน’’นฺติ ปกาสิตาฯ

๓๑๖๒ ตโต โคตฺรภุจิตฺตสฺส, สมนนฺตรเมว จ;
สนฺติมารมฺมณํ กตฺวา, ชายเต ญาณทสฺสนํฯ

๓๑๖๓ ‘‘ญาณทสฺสนสุทฺธี’’ติ, อิทํ ญาณํ ปกาสิตํ;
ปจฺจเวกฺขณปริยนฺตํ, ผลํ ตสฺสานุชายเตฯ

๓๑๖๔ เตเนว จ อุปาเยน, ภาเวโนฺต โส ปุนปฺปุนํ;
ปาปุณาติ ยถา ภิกฺขุ, เสสมคฺคผลานิ จฯ

๓๑๖๕ วิจฺจวมจฺจนฺตมเวจฺจ ธมฺมํ;
วิทฺธํสยิตฺวากุสลํ อเสสํ;
วิโสสยิตฺวาน ตโย ภเว โส;
อุเปติ สนฺติํ นิรุปาทิเสสํฯ

๓๑๖๖ วิญฺญาสกฺกมโต วาปิ, ปุพฺพาปรวเสน วา;
ยทิ อกฺขรพเนฺธ วา, อยุตฺตํ วิย ทิสฺสติฯ

๓๑๖๗ ตํ ตถา น คเหตพฺพํ, คเหตพฺพมโทสโต;
มยา อุปปริกฺขิตฺวา, กตตฺตา ปน สพฺพโสฯ

๓๑๖๘ เสฏฺฐสฺส โจฬรฏฺฐสฺส, นาภิภูเต นิรากุเล;
สพฺพสฺส ปน โลกสฺส, คาเม สมฺปิณฺฑิเต วิยฯ

๓๑๖๙ กทลีสาลตาลุจฺฉุ-นาฬิเกรวนากุเล;
กมลุปฺปลสญฺฉนฺน-สลิลาสยโสภิเตฯ

๓๑๗๐ กาเวริชลสมฺปาต-ปริภูตมหีตเล;
อิเทฺธ สพฺพงฺคสมฺปเนฺน, มงฺคเล ภูตมงฺคเลฯ

๓๑๗๑. ปวราการปาการ-ปริขาปริวาริเต;
วิหาเร เวณฺหุทาสสฺส, ทสฺสนีเย มโนรเมฯ

๓๑๗๒. ตีรนฺตรุหวาติร-ตรุราชวิราชิเต;
นานาทิชคณาราเม, นานารามมโนรเมฯ

๓๑๗๓. วารุปงฺกชสํกิณฺณ-ตฬากสมลงฺกเต;
สุรโสทกสมฺปุณฺณ-วรกูโปปโสภิเตฯ

๓๑๗๔. วิจิตฺรวิปุลจฺจุคฺค-วรมณฺฑปมณฺฑิเต;
อาวาเสหิ จเนเกหิ, อจฺจนฺตมุปโสภิเตฯ

๓๑๗๕. อุปฺปเตน จ ถูเปน, เภตฺวาว ธรณีตลํ;
ชิตฺวาวาวหสเนฺตน, เกลาสสิขรํ ขรํฯ

๓๑๗๖. สรทมฺพุทสงฺกาเส, ทสฺสนีเย สมุสฺสิเต;
ปสาทชนเน รมฺม, ปาสาเท วสตา มยาฯ

๓๑๗๗. วุตฺตสฺส พุทฺธสีเหน, วินยสฺส วินิจฺฉโย;
พุทฺธสีหํ สมุทฺทิสฺส, มม สทฺธิวิหาริกํฯ

๓๑๗๘. รจิโตยํ ปน ภิกฺขูนํ, หิตตฺถาย สมาสโต;
วินยสฺสาวโพธตฺถํ, สุเขนวาจิเรน จฯ

๓๑๗๙. อจฺจุตจฺจุตวิกฺกเนฺต, กลมฺพกุลนนฺทเน;
มหึ สมนุสาสเนฺต, อารโทฺธ จ สมาปิโตฯ

๓๑๘๐. ยถา สิทฺธิมยํ ปตฺโต, อนฺตรายํ วินา ตถา;
สเพฺพ สิชฺฌนฺตุ สงฺกปฺปา, สตฺตานํ ธมฺมสํยุตาฯ

๓๑๘๑. ยาว ติฏฺฐติ โลกสฺมึ, มนฺทาโร จารุกนฺทโร;
ตาว ติฏฺฐตุ พุทฺธสฺส, สาสนํ กลิสาสนํฯ

๓๑๘๒. กาเล สมฺมา ปวสฺสนฺตุ, วสฺสํ วสฺสวลาหกา;
ปาลยนฺตุ มหีปาลา, ธมฺมโต สกลํ มหึฯ

๓๑๘๓. อิมํ สารภูตํ หิตํ อตฺถยุตฺตํ;
กโรเนฺตน ปตฺตํ มยา ยํ ตุ ปุญฺญํ;
อยํ เตน โลโก มุนินฺทปฺปยาตํ;
สิวํ วีตโสกํ ปุรํ ปาปุณาตุฯ

อิติ วินยวินิจฺฉเย กมฺมฏฺฐานภาวนาวิธานกถา

สมตฺตาฯ

อิติ ตมฺพปณฺณิเยน ปรมเวยฺยากรเณน ติปิฏกนยวิธิกุสเลน ปรมกวิชนหทยปทุมวนวิกสนกเรน กวิวรวสเภน ปรมรติกรวรมธุรวจนุคฺคาเรน อุรคปุเรน **พุทฺธทเตฺตน** รจิโตยํ วินยวิ

นิจฺฉโยฯ

วินยวินิจฺฉโย สมโตฺตฯ

ฯ นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺสฯ

อุตฺตรวินิจฺฉโย

คนฺถารมฺภกถา

๑. สพฺพสตฺตุตฺตมํ ธีรํ, วนฺทิตฺวา สิรสา ชินํ;
ธมฺมญฺจาธมฺมวิทฺธํสํ, คณมงฺคณนาสนํฯ

๒. โย มยา รจิโต สาโร, วินยสฺส วินิจฺฉโย;
ตสฺส ทานิ กริสฺสามิ, สพฺพานุตฺตรมุตฺตรํฯ

๓. ภณโต ปฐโต ปยุญฺชโต;
สุณโต จินฺตยโต ปนุตฺตรํ;
ปรมํ อพุทฺธ พุทฺธิวฑฺฒนํ;
วทโต เม นิรตา นิโพธถฯ

มหาวิภงฺคสงฺคหกถา

๔. เมถุนํ ปฏิเสวนฺโต, กติ อาปตฺติโย ผุเส;
เมถุนํ ปฏิเสวนฺโต, ติโสฺส อาปตฺติโย ผุเสฯ

๕. ภเว ปาราชิกํ เขเตฺต, เยภุยฺยกฺขายิเต ปน;
ถุลฺลจฺจยํ มุเข วฏฺฏ-กเต วุตฺตํ ตุ ทุกฺกฏํฯ

๖. อทินฺนํ อาทิยนฺโต โย;
กติ อาปตฺติโย ผุเส;
อทินฺนํ อาทิยนฺโต โส;
ติโสฺส อาปตฺติโย ผุเสฯ

๗. ปญฺจมาสคฺฆเน วาปิ, อธิเก วา ปราชโย;
มาเส วา ทุกฺกฏํ อูเน, มเชฺฌ ถุลฺลจฺจยํ ตโตฯ

๘. มนุสฺสชาติํ มาเรนฺโต;
กติ อาปตฺติโย ผุเส;
มนุสฺสชาติํ มาเรนฺโต;
ติโสฺส อาปตฺติโย ผุเสฯ

๙. มนุสฺสมุทฺทิโสฺสปาตํ, ขณเน ทุกฺกฏํ สิยา;
ทุเกฺข ถุลฺลจฺจยํ ชาเต, มเต ปาราชิกํ สิยาฯ

๑๐. อสนฺตํ อุตฺตริํ ธมฺมํ, วทมตฺตูปนายิกํ;
กติ อาปชฺชตาปตฺตี? ติโสฺส อาปตฺติโย ผุเสฯ

๑๑. อสนฺตํ อุตฺตริํ ธมฺมํ, ภณนฺตสฺส ปราชโย;
ถุลฺลจฺจยํ ปริยาเย, ญาเต, โน เจ ตุ ทุกฺกฏํฯ

ปาราชิกกถาฯ

๑๒. ภณ สุกฺกํ วิโมเจนฺโต;
กติ อาปตฺติโย ผุเส;
สุณ สุกฺกํ วิโมเจนฺโต;
ติโสฺส อาปตฺติโย ผุเสฯ

๑๓. ครุกํ ยทิ เจเตติ, อุปกฺกมติ มุจฺจติ;
ทฺวเงฺค ถุลฺลจฺจยํ วุตฺตํ, ปโยเค ทุกฺกฏํ สิยาฯ

๑๔. อิโต ปฏฺฐาย มุญฺจิตฺวา, ปญฺหาปุจฺฉนมตฺตกํ;
วิสฺสชฺชนวเสเนว, โหติ อตฺถวินิจฺฉโยฯ

๑๕. อิตฺถิยา กายสํสเคฺค, ติโสฺส อาปตฺติโย ผุเส;
อามสนฺตสฺส กาเยน, กายํ ตุ ครุกํ สิยาฯ

๑๖. กาเยน กายพทฺธํ ตุ, ผุสํ ถุลฺลจฺจยํ ผุเส;
ปฏิพเทฺธน กาเยน, ปฏิพเทฺธ ตุ ทุกฺกฏํฯ

๑๗. อิตฺถึ ทุฏฺฐุลฺลวาจาหิ, ติโสฺส โอภาสโต สิยุํ;
วณฺณาวณฺณํ วทํ ทฺวินฺนํ, มคฺคานํ ครุกํ ผุเสฯ

๑๘. วณฺณาทิภเณฺญ อาทิสฺส, อุพฺภชาณุมธกฺขกํ;
โหติ ถุลฺลจฺจยํ, กาย-ปฏิพเทฺธ ตุ ทุกฺกฏํฯ

๑๙. อตฺตกามจริยาย, วทโต วณฺณมิตฺถิยา;
สนฺติเก ครุกํ โหติ, สเจ ชานาติ สา ปนฯ

๒๐. สนฺติเก ปณฺฑกสฺสาปิ, ตสฺส ถุลฺลจฺจยํ สิยา;
ติรจฺฉานคตสฺสาปิ, สนฺติเก ทุกฺกฏํ มตํฯ

๒๑. ปฏิคฺคณฺหนวีมํสา, ปจฺจาหรณกตฺติเก;
สญฺจริตฺตํ สมาปเนฺน, ครุกํ นิทฺทิเส พุโธฯ

๒๒. ตสฺส ทฺวงฺคสมาโยเค, โหติ ถุลฺลจฺจยํ ตถา;
อเงฺค สติ ปเนกสฺมึ, โหติ อาปตฺติ ทุกฺกฏํฯ

๒๓. สํยาจิกาย จ กุฏึ;
วิหารญฺจ มหลฺลกํ;
การาเปติ สเจ ภิกฺขุ;
ติโสฺส อาปตฺติโย ผุเสฯ

๒๔. ปโยเค ทุกฺกฏํ วุตฺตํ, เอกปิเณฺฑ อนาคเต;
โหติ ถุลฺลจฺจยํ, ตสฺมึ, ปิเณฺฑ ครุกมาคเตฯ

๒๕. ปาราชิเกน ธเมฺมน, ภิกฺขุํ อมูลเกนิธ;
อนุทฺธํเสติ โย ตสฺส, ติโสฺส อาปตฺติโย สิยุํฯ

๒๖. โอกาสํ น จ กาเรตฺวา, หุตฺวา จาวนเจตโน;
สเจ โจเทติ สงฺฆาทิ-เสเสน สห ทุกฺกฏํฯ

๒๗. โอกาสํ ปน กาเรตฺวา, หุตฺวา อโกฺกสเจตโน;
โจเทติ โอมสวาเท, ปาจิตฺติํ ปริทีปเยฯ

๒๘. อนนฺตรสมาโนว , นวเม อญฺญภาคิเย;
สโพฺพ อาปตฺติเภโท หิ, นตฺถิ กาจิ วิเสสตาฯ

๒๙. สงฺฆสฺส เภทโก ภิกฺขุ, ยาวตติยกํ ปน;
สมนุภาสนาเยว, คาหํ น ปฏินิสฺสชํฯ

๓๐. ญตฺติยา ทุกฺกฏํ, ทฺวีหิ, กมฺมวาจาหิ ถุลฺลตํ;
กมฺมวาจาย โอสาเน, อาปตฺติ ครุกํ สิยาฯ

๓๑. เภทานุวตฺตเก เจว, ทุพฺพเจ กุลทูสเก;
สงฺฆเภทกตุโลฺยว, โหติ อาปตฺตินิจฺฉโยฯ

สงฺฆาทิเสสกถาฯ

๓๒. อติกฺกมโนฺต อติเรกจีวรํ;
ทสาหมาปชฺชติ เอกเมว;
นิสฺสคฺคิปาจิตฺติยเมกรตฺติํ;
ติจีวเรนาปิ วินา วสโนฺตฯ

๓๓. มาสํ อติกฺกมโนฺต หิ, คเหตฺวา กาลจีวรํ;
เอกํ อาปชฺชตาปตฺติํ, นิสฺสคฺคิยมุทีริตํฯ

๓๔. อญฺญาติกาย ยํ กิญฺจิ;
ปุราณจีวรํ ปน;
โธวาเปติ สเจ ตสฺส;
โหนฺติ อาปตฺติโย ทุเวฯ

๓๕. โธวาเปติ ปโยคสฺมิํ, ทุกฺกฏํ สมุทาหฏํ;
นิสฺสคฺคิยาว ปาจิตฺติ, โหติ โธวาปิเต ปนฯ

๓๖. อญฺญาติกาย หตฺถมฺหา, จีวรํ ปฏิคณฺหโต;
คหเณ ทุกฺกฏํ วุตฺตํ, ปาจิตฺติ คหิเต สิยาฯ

๓๗. อญฺญาตกํ คหปติํ, คหปตานิเมว วา;
จีวรํ วิญฺญาเปโนฺต เทฺว, ภิกฺขุ อาปตฺติโย ผุเสฯ

๓๘. วิญฺญาเปติ ปโยคสฺมิํ, ทุกฺกฏํ ปริกิตฺติตํ;
วิญฺญาปิเต จ นิสฺสคฺคิ, ปาจิตฺติ ปริยาปุตาฯ

๓๙. ภิกฺขุ จีวรมญฺญาติํ, วิญฺญาเปโนฺต ตทุตฺตริํ;
ปโยเค ทุกฺกฏํ, วิญฺญา-ปิเต นิสฺสคฺคิยํ ผุเสฯ

๔๐. อญฺญาตกํ กญฺจิ อุปาสกํ วา;
อุปาสิกํ วา อุปสงฺกมิตฺวา;
ปุเพฺพว หุตฺวา ปน อปฺปวาริโต;
วเตฺถ วิกปฺปํ ปฏิปชฺชมาโนฯ

๔๑. ทุเว อาปชฺชตาปตฺตี, ปโยเค ทุกฺกฏํ สิยา;
วิกปฺปํ ปน อาปเนฺน, นิสฺสคฺคิยมุทีริตํฯ

๔๒. อญฺญาติํ อุปสงฺกมฺม, ปุเพฺพเยวปฺปวาริโต;
วิกปฺปํ จีวเร ภิกฺขุ, อาปชฺชโนฺต ทุเว ผุเสฯ

๔๓. ตถาติเรกติกฺขตฺตุํ, โจทนาย จ ภิกฺขุ เจ;
คนฺตฺวาติเรกฉกฺขตฺตุํ, ฐาเนนปิ จ จีวรํฯ

๔๔. นิปฺผาเทติ สเจ ตสฺส, โหนฺติ อาปตฺติโย ทุเว;
ปโยเค ทุกฺกฏํ, ตสฺส, ลาเภ นิสฺสคฺคิยํ สิยาฯ

กถินวโคฺค ปฐโมฯ

๔๕. โทสา โกสิยวคฺคสฺส, เทฺวเทฺวอาทีสุ ปญฺจสุ;
ปโยเค ทุกฺกฏํ วุตฺตํ, ลาเภ นิสฺสคฺคิยํ สิยาฯ

๔๖. คเหเตฺวฬกโลมานิ, ติโยชนมติกฺกมํ;
ทุกฺกฏํ ปฐเม ปาเท, นิสฺสคฺคิํ ทุติเย ผุเสฯ

๔๗. ภิกฺขุ ภิกฺขุนิยญฺญาย, โธวาเปเตฬโลมกํ;
ปโยเค ทุกฺกฏํ, ตสฺส, โธเต นิสฺสคฺคิยํ สิยาฯ

๔๘. รูปิยํ ปฏิคณฺหโนฺต, เทฺว ปนาปตฺติโย ผุเส;
ปโยเค ทุกฺกฏํ วุตฺตํ, นิสฺสคฺคิ คหิเต สิยาฯ

๔๙. นานาการํ สมาปชฺชํ, สํโวหารญฺจ รูปิเย;
สมาปเนฺน จ นิสฺสคฺคิํ, ปโยเค ทุกฺกฏํ ผุเสฯ

๕๐. นานปฺปการกํ ภิกฺขุ, อาปเชฺช กยวิกฺกยํ;
ปโยเค ทุกฺกฏํ, ตสฺมิํ, กเต นิสฺสคฺคิยํ ผุเสฯ

โกสิยวโคฺค ทุติโยฯ

๕๑. ปตฺตํ อติกฺกเมนฺตสฺส, ทสาหมติเรกกํ;
ตสฺส นิสฺสคฺคิยาปตฺติ, โหติ เอกาว ภิกฺขุโนฯ

๕๒. อปญฺจพนฺธเน ปเตฺต, วิชฺชมาเนปิ ภิกฺขุโน;
อญฺญํ ปน นวํ ปตฺตํ, เจตาเปติ สเจ ปนฯ

๕๓. เทฺว ปนาปตฺติโย ภิกฺขุ, อาปชฺชติ, น สํสโย;
ปโยเค ทุกฺกฏํ, ตสฺส, ลาเภ นิสฺสคฺคิยํ ผุเสฯ

๕๔. ปฏิคฺคเหตฺวา เภสชฺชํ, สตฺตาหํ โย อติกฺกเม;
เอกํ นิสฺสคฺคิยาปตฺติํ, อาปชฺชติ หิ โส ปนฯ

๕๕. อกาเล ปริเยสโนฺต, วสฺสสาฏิกจีวรํ;
ปโยเค ทุกฺกฏํ, ตสฺส, ลาเภ นิสฺสคฺคิยํ ผุเสฯ

๕๖. ภิกฺขุโน จีวรํ ทตฺวา, อจฺฉินฺทโนฺต ทุเว ผุเส;
ปโยเค ทุกฺกฏํ วุตฺตํ, หเฏ นิสฺสคฺคิยํ สิยาฯ

๕๗. วิญฺญาเปตฺวา สยํ สุตฺตํ, ตนฺตวาเยหิ จีวรํ;
วายาเปติ สเจ ภิกฺขุ, เทฺว ปนาปตฺติโย ผุเสฯ

๕๘. โย ปนญฺญาตกเสฺสว, ตนฺตวาเย สเมจฺจ เจ;

วิกปฺปํ จีวเร ภิกฺขุ, อาปชฺชํ อปฺปวาริโตฯ

๕๙. เทฺว ปนาปตฺติโย โส หิ, อาปชฺชติ, น สํสโย;
ปโยเค ทุกฺกฏํ, ตสฺส, ลาเภ นิสฺสคฺคิยํ สิยาฯ

๖๐. ปฏิคฺคเหตฺวา อเจฺจก-สญฺญิตํ ปน จีวรํ;
กาลํ อติกฺกเมโนฺต ตํ, เอกํ นิสฺสคฺคิยํ ผุเสฯ

๖๑. ติณฺณมญฺญตรํ วตฺถํ, นิทหิตฺวา ฆเรธิกํ;
ฉารตฺตโต วินา เตน, วสํ นิสฺสคฺคิยํ ผุเสฯ

๖๒. ชานํ ปริณตํ ลาภํ, สงฺฆิกํ อตฺตโน ปน;
ปริณาเมติ เจ ภิกฺขุ, เทฺว ปนาปตฺติโย ผุเสฯ

๖๓. ปโยเค ทุกฺกฏํ โหติ, นิสฺสคฺคิ ปริณามิเต;
สพฺพตฺถ อปฺปนาวาร-ปริหานิ กตา มยาฯ

ปตฺตวโคฺค ตติโยฯ

ติํสนิสฺสคฺคิยกถาฯ

๖๔. วทนฺตสฺส มุสาวาทํ, ปญฺจ อาปตฺติโย สิยุํ;
มนุสฺสุตฺตริธเมฺม ตุ, อภูตสฺมิํ ปราชโยฯ

๖๕. โจทนาย ครุํ ภิกฺขุํ, อมูลนฺติมวตฺถุนา;
ปริยายวจเน ญาเต, ถุลฺลจฺจยมุทีริตํฯ

๖๖. โน เจ ปฏิวิชานาติ, ทุกฺกฏํ สมุทาหฏํ;
สมฺปชานมุสาวาเท, ปาจิตฺติ ปริทีปิตาฯ

๖๗. อาปตฺติโย ทุเว วุตฺตา, ภิกฺขุโสฺสมสโต ปน;
ปาจิตฺติ อุปสมฺปนฺนํ, ทุกฺกฏํ อิตรํ สิยาฯ

๖๘. เปสุญฺญหรเณ เทฺวปิ, โหนฺติ, ปาจิตฺติยํ ปน;
อุปสมฺปนฺนเปสุเญฺญ, เสเส อาปตฺติ ทุกฺกฏํฯ

๖๙. ปทโสนุปสมฺปนฺนํ , ธมฺมํ วาเจติ เจ ทุเว;
ปโยเค ทุกฺกฏํ, ปาเท, ปาเท ปาจิตฺติยํ สิยาฯ

๗๐. ติรตฺตานุปสมฺปนฺน-สหเสยฺยาย อุตฺตริํ;
ปโยเค ทุกฺกฏํ วุตฺตํ, ปเนฺน ปาจิตฺติยํ สิยาฯ

๗๑. กเปฺปติ มาตุคาเมน, สหเสยฺยํ สเจ ปน;
เทฺว โส อาปชฺชตาปตฺตี, รตฺติยํ ทุกฺกฏาทโยฯ

๗๒. อุทฺธํ ฉปฺปญฺจวาจาหิ, ธมฺมํ เทเสติ อิตฺถิยา;
ปโยเค ทุกฺกฏํ, ปาเท, ปาเท ปาจิตฺติยํ สิยาฯ

๗๓. ภูตํ อนุปสมฺปเนฺน, มนุสฺสุตฺตริธมฺมกํ;
อาโรเจติ สเจ ตสฺส, โหนฺติ เทฺว ทุกฺกฏาทโยฯ

๗๔. วทํ อนุปสมฺปเนฺน, ทุฏฺฐุลฺลาปตฺติมญฺญโต;
ปโยเค ทุกฺกฏํ ตสฺส, ปาจิตฺตาโรจิเต สิยาฯ

๗๕. ปถวิํ ขณโต ตสฺส, ปโยเค ทุกฺกฏํ มตํ;
ปหาเร จ ปหาเร จ, ปาจิตฺติ ปริยาปุตาฯ

มุสาวาทวโคฺค ปฐโมฯ

๗๖. ภูตคามํ ตุ ปาเตนฺต, เทฺว ปนาปตฺติโย ผุเส;
ปโยเค ทุกฺกฏํ, ตสฺส, ปาเต ปาจิตฺติ ทีปิตาฯ

๗๗. อเญฺญนญฺญํ วทนฺตสฺส, เทฺว สิยุํ อญฺญวาทเก;
อโรปิเต ทุกฺกฏํ ตุ, โหติ ปาจิตฺติ โรปิเตฯ

๗๘. อุชฺฌาเปเนฺต ปรํ ภิกฺขุํ, เทฺว ปนาปตฺติโย ผุเส;
ปโยเค ทุกฺกฏํ, อุชฺฌา-ปิเต ปาจิตฺติยํ สิยาฯ

๗๙. อโชฺฌกาเส ตุ มญฺจาทิํ, สนฺถริตฺวาน สงฺฆิกํ;
ปกฺกมเนฺต อนาปุจฺฉา, อาปตฺติํ ทุวิธํ ผุเสฯ

๘๐. เลฑฺฑุปาเต อติกฺกเนฺต, ปาเทน ปฐเมน ตุ;
ทุกฺกฏํ, ทุติเยนาปิ, ปาจิตฺติ ปริทีปเยฯ

๘๑. วิหาเร สงฺฆิเก เสยฺยํ, สนฺถริตฺวา อนุทฺธรํ;
อนาปุจฺฉา ปกฺกมเนฺต, ทุวิธาปตฺติโย ผุเสฯ

๘๒. ปริเกฺขเป อติกฺกเนฺต, ปาเทน ปฐเมน ตุ;
ทุกฺกฏํ ปน อุทฺทิฏฺฐํ, ปาจิตฺติ ทุติเยน ตุฯ

๘๓. วิหาเร สงฺฆิเก ชานํ, ปุพฺพูปคตภิกฺขุกํ;
เสยฺยํ กปฺปยโต โหนฺติ, ปโยเค ทุกฺกฏาทโยฯ

๘๔. สงฺฆิกา กุปิโต ภิกฺขุํ, นิกฺกฑฺฒติ วิหารโต;
ปโยเค ทุกฺกฏํ วุตฺตํ, เสสํ นิกฺกฑฺฒิเต สิยาฯ

๘๕. วิหาเร สงฺฆิเก ภิกฺขุ, เวหาสกุฏิยูปริ;
อาหจฺจปาทเก สีทํ, ผุเส เทฺว ทุกฺกฏาทโยฯ

๘๖. อธิฏฺฐิตฺวา ทฺวตฺติปริยาเย, อุตฺตริมฺปิ อธิฏฺฐโต;
ปโยเค ทุกฺกฏํ โหติ, ปาจิตฺติ ปนธิฏฺฐิเตฯ

๘๗. ชานํ สปฺปาณกํ โตยํ, ติณํ วา สิญฺจโต ปน;
ปโยเค ทุกฺกฏํ โหติ, สิเตฺต ปาจิตฺติยํ สิยาฯ

ภูตคามวโคฺค ทุติโยฯ

๘๘. ผุเส ภิกฺขุนิโย ภิกฺขุ, โอวทโนฺต อสมฺมโต;
ปโยเค ทุกฺกฏํ, ตสฺส, ปาจิโตฺตวทิเต สิยาฯ

๘๙. ทุติเย ตติเย เจว, จตุเตฺถปิ จ สพฺพโส;
ปฐเมน สมานาว, อาปตฺตีนํ วิภาคตาฯ

๙๐. จีวรํ ภิกฺขุ อญฺญาติ-กาย เทโนฺต ทุเว ผุเส;
ปโยเค ทุกฺกฏํ วุตฺตํ, ทิเนฺน ปาจิตฺติยํ สิยาฯ

๙๑. อญฺญาติกภิกฺขุนิยา , ภิกฺขุ สิเพฺพยฺย จีวรํ;
ปโยเค ทุกฺกฏํ ตสฺส, ปาจิตฺติ ปน สิพฺพิเตฯ

๙๒. อทฺธานญฺญตฺร สมยา, ภิกฺขุ ภิกฺขุนิยา สห;
สํวิธาย ตุ คจฺฉโนฺต, ผุเส เทฺว ทุกฺกฏาทโยฯ

๙๓. นาเวกํ อภิรูหโนฺต, ภิกฺขุ ภิกฺขุนิยา สห;
สํวิธาย ผุเส เทฺวปิ, ปโยเค ทุกฺกฏาทโยฯ

๙๔. ชานํ ภิกฺขุนิยา ปิณฺฑ-ปาตํ ตุ ปริปาจิตํ;
ภุญฺชโนฺต ทุวิธาปตฺติ-มาปชฺชติ, น สํสโยฯ

๙๕. ‘‘ภุญฺชิสฺสามี’’ติ เจ ภตฺตํ, ปฏิคฺคณฺหาติ ทุกฺกฏํ;
อโชฺฌหารปโยเคสุ, ปาจิตฺติ ปริทีปิตาฯ

๙๖. ภิกฺขุ ภิกฺขุนิยา สทฺธึ, นิสชฺชํ ตุ รโห ปน;
กเปฺปโนฺต หิ ผุเส เทฺวปิ, ปโยเค ทุกฺกฏาทโยฯ

โอวาทวโคฺค ตติโยฯ

๙๗. ตทุตฺตรึ อาวสถ-ปิณฺฑํ ตุ ปริภุญฺชโต;
อนนฺตรสฺส วคฺคสฺส, นวเมน สโม นโยฯ

๙๘. ทุติเย ตติเย จาปิ, วิเสโส นตฺถิ โกจิปิ;
อนนฺตรสมานาว, อาปตฺตีนํ วิภาคตาฯ

๙๙. ทฺวตฺติปเตฺต คเหตฺวาน, คณฺหโต หิ ตทุตฺตรึ;
ปโยเค ทุกฺกฏํ วุตฺตํ, ปาจิตฺติ คหิเต สิยาฯ

๑๐๐. ปญฺจเม ปฐเมเนว, สโม อาปตฺตินิจฺฉโย;
ฉเฑฺฑฐ อนติริเตฺตน, ภุตฺตาวึ ตุ ปวาริตํฯ

๑๐๑. อภิหฏฺฐุํ ปวาเรโนฺต, เทฺว ปนาปตฺติโย ผุเส;
วจเนน จ ตเสฺสว, ‘‘ภุญฺชิสฺสามี’’ติ คณฺหติฯ

๑๐๒. คหเณ ทุกฺกฏํ ตสฺส, ปิฏเก สมุทาหฏํ;

โภชนสฺส ปโนสาเน, ปาจิตฺติ ปริยาปุตาฯ

๑๐๓ สตฺตเม อฏฺฐเม เจว, นวเม ทสเมปิ จ;
ปฐเมน สมานาว, อาปตฺตีนํ วิภาคตาฯ

โภชนวโคฺค จตุโตฺถฯ

๑๐๔ อเจลกาทิโน เทโนฺต, สหตฺถา โภชนาทิกํ;
ปโยเค ทุกฺกฏํ ปโตฺต, ทิเนฺน ปาจิตฺติยํ ผุเสฯ

๑๐๕ ทาเปตฺวา วา อทาเปตฺวา, อุโยฺยเชโนฺต ทุเว ผุเส;
ปโยเค ทุกฺกฏํ, ตสฺมิํ, ปาจิตฺตุโยฺยชิเต สิยาฯ

๑๐๖ นิสชฺชํ ภิกฺขุ กเปฺปโนฺต, กุเล ปน สโภชเน;
อาปตฺติโย ผุเส เทฺวปิ, ปโยเค ทุกฺกฏาทโยฯ

๑๐๗ ฉตฺเถ ปญฺจเม วาปิ, วิเสโส นตฺถิ โกจิปิ;
ตติเยน สมานาว, อาปตฺติคณนา สิยาฯ

๑๐๘ สนฺตํ ภิกฺขุํ อนาปุจฺฉา, สภโตฺต จ นิมนฺติโต;
กุเลสุ ปน จาริตฺตํ, อาปชฺชโนฺต ทุเว ผุเสฯ

๑๐๙ ปฐเมน จ ปาเทน, อุมฺมาราติกฺกเม ปน;
ทุกฺกฏํ ปิฏเก วุตฺตํ, ปาจิตฺติ ทุติเยน ตุฯ

๑๑๐ ตทุตฺตริํ ตุ เภสชฺชํ, วิญฺญาเปโนฺต ทุเว ผุเส;
ปโยเค ทุกฺกฏํ, วิญฺญา-ปิเต ปาจิตฺติยํ สิยาฯ

๑๑๑ อุยฺยุตฺตํ ทสฺสนตฺถาย, คจฺฉโนฺต เทฺว ผุเส พลํ;
คจฺฉโต ทุกฺกฏํ วุตฺตํ, โหติ ปาจิตฺติ ปสฺสโตฯ

๑๑๒ อติเรกติรตฺตํ ตุ, เสนาย วสโต ทุเว;
ปโยเค ทุกฺกฏํ วุตฺตํ, ปาจิตฺติ วสิเต สิยาฯ

๑๑๓ อุโยฺยธิกํ ตุ คจฺฉโนฺต, เทฺว ปนาปตฺติโย ผุเส;
คจฺฉโนฺต ทุกฺกฏํ วุตฺตํ, โหติ ปาจิตฺติ ปสฺสโตฯ

อเจลกวโคฺค ปญฺจโมฯ

๑๑๔ สุรํ วา ปน เมรยฺยํ, ปิวโนฺต เทฺว ผุเส มุนิ;
คณฺหโต ทุกฺกฏํ ปาตุํ, ปีเต ปาจิตฺติยํ สิยาฯ

๑๑๕ ภิกฺขงฺคุลิปโตเทน, หาเสโนฺต เทฺว ผุเส หเว;
ปโยเค ทุกฺกฏํ ตสฺส, ปาจิตฺติ หสิเต สิยาฯ

๑๑๖ กีฬโนฺต อุทเก ภิกฺขุ, เทฺว ปนาปตฺติโย ผุเส;
ทุกฺกฏํ โคปฺผกา เหฏฺฐา, ปาจิตฺตุปริโคปฺผเกฯ

๑๑๗. โย ปนาทริยํ ภิกฺขุ, กโรนฺโต เทฺว ผุเส หเว;
ปโยเค ทุกฺกฏํ วุตฺตํ, กเต ปาจิตฺติยํ สิยาฯ

๑๑๘. ภิํสาเปนฺโต หเว ภิกฺขุ, เทฺว ปนาปตฺติโย ผุเส;
ปโยเค ทุกฺกฏํ, ภิํสา-ปิเต ปาจิตฺติยํ สิยาฯ

๑๑๙. โชติํ สมาทหิตฺวาน, วิสิเพฺพโนฺต ทุเว ผุเส;
ปโยเค ทุกฺกฏํ วุตฺตํ, ปาจิตฺติยํ วิสีวิเตฯ

๑๒๐. โอรโส อทฺธมาสสฺส, นฺหายโนฺต เทฺว ผุเส หเว;
ปโยเค ทุกฺกฏํ, นฺหาน-โสฺสสาเน อิตรํ สิยาฯ

๑๒๑. ทุพฺพณฺณกรณานํ ตุ, ติณฺณเมกมนาทิย;
จีวรํ ปริภุญฺชโนฺต, เทฺว ผุเส ทุกฺกฏาทโยฯ

๑๒๒. จีวรํ ภิกฺขุอาทีนํ, วิกเปฺปตฺวา อนุทฺธรํ;
เทฺว ผุเส ปริภุญฺชโนฺต, ปโยเค ทุกฺกฏาทโยฯ

๑๒๓. ภิกฺขุสฺสาปนิเธโนฺต เทฺว, ผุเส ปตฺตาทิกํ ปน;
ปโยเค ทุกฺกฏํ, ตสฺมิํ, เสสาปนิหิเต สิยาฯ

สุราปานวโคฺค ฉโฏฺฐฯ

๑๒๔. สญฺจิจฺจ ชีวิตา ปาณํ, โวโรเปโนฺต ตโปธโน;
อาปตฺติโย จตโสฺสว, อาปชฺชติ, น สํสโยฯ

๑๒๕. อโนทิสฺสกโมปาตํ, ขณโต โหติ ทุกฺกฏํ;
มนุโสฺส มรติ ตสฺมิํ, ปติตฺวา เจ ปราชโยฯ

๑๒๖. ยโกฺข วาปิ ติรจฺฉาน-คโต มนุสฺสวิคฺคโห;
ปติตฺวา มรตี เปโต, ตสฺส ถุลฺลจฺจยํ สิยาฯ

๑๒๗. ติรจฺฉานคเต ตสฺมิํ, นิปติตฺวา มเต ปน;
ตสฺส ปาจิตฺติยาปตฺติ, ปญฺญตฺตา ปฐมุพฺทฺธินาฯ

๑๒๘. ชานํ สปฺปาณกํ โตยํ, ปริภุญฺชํ ทุเว ผุเส;
ปโยเค ทุกฺกฏํ ตสฺส, ภุเตฺต ปาจิตฺติยํ สิยาฯ

๑๒๙. นิหตาธิกรณํ ชานํ, อุโกฺกเฏโนฺต ทุเว ผุเส;
ปโยเค ทุกฺกฏํ วุตฺตํ, ปาจิตฺตุโกฺกฏิเต สิยาฯ

๑๓๐. ชานํ ภิกฺขุสฺส ทุฏฺฐุลฺลํ, ฉาเทโนฺต ปน วชฺชกํ;
เอกมาปชฺชตาปตฺติํ, ปาจิตฺติมิติ ทีปิตํฯ

๑๓๑. อูนวีสติวสฺสํ ตุ, กโรโนฺต อุปสมฺปทํ;
ปโยเค ทุกฺกฏํ ปโตฺต, เสสา สมฺปาทิเต สิยาฯ

๑๓๒. ชานํ ตุ เถยฺยสเตฺถน, สํวิธาย สเหว จ;
ตเถว มาตุคาเมน, มคฺคํ ตุ ปฏิปชฺชโตฯ

๑๓๓. เทฺว ปนาปตฺติโย โหนฺติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ มตํ;
ปฏิปเนฺน ปนฺทฺทิฏฺฐํ, ปาจิตฺติยมนนฺตรํฯ

๑๓๔. อจฺจชํ ปาปิกํ ทิฏฺฐึ, ญตฺติยา ทุกฺกฏํ ผุเส;
กมฺมวาจาย โอสาเน, โหติ ปาจิตฺติ ภิกฺขุโนฯ

๑๓๕. ตถากฏานุธเมฺมน, สํภุญฺชโนฺต ทุเว ผุเส;
ปโยเค ทุกฺกฏํ ตสฺส, ภุเตฺต ปาจิตฺติยํ สิยาฯ

๑๓๖. นาสิตํ สมณุเทฺทสํปลาเปโนฺต ทุเว ผุเส;
ปโยเค ทุกฺกฏํ วุตฺตํ, ปาจิตฺติ อุปลาปิเตฯ

สปฺปาณกวโคฺค สตฺตโมฯ

๑๓๗. วุจฺจมานสฺส ภิกฺขุสฺส, ภิกฺขูหิ สหธมฺมิกํ;
“น สกฺขิสฺสามิ” อิเจฺจวํ, ภณโต ทุกฺกฏาทโยฯ

๑๓๘. วินยํ ตุ วิวเณฺณโนฺต, เทฺว ปนาปตฺติโย ผุเส;
ปโยเค ทุกฺกฏํ ตสฺส, ปาจิเตฺตว วิวณฺณิเตฯ

๑๓๙. โมเหโนฺต เทฺว ผุเส, โมเห, ทุกฺกฏํ ตุ อโรปิเต;
โรปิเต ปน โมหสฺมึ, ปาจิตฺติยมุทีริตํฯ

๑๔๐. ปหารํ กุปิโต เทโนฺต, ภิกฺขุสฺส เทฺว ผุเส หเว;
ปโยเค ทุกฺกฏํ วุตฺตํ, ปาจิตฺติ ปหเฏ สิยาฯ

๑๔๑. ภิกฺขุสฺส กุปิโต ภิกฺขุ, อุคฺคิรํ ตลสตฺติกํ;
เทฺว ผุเส ทุกฺกฏํ โยเค, ปาจิตฺตุคฺคิริเต สิยาฯ

๑๔๒. ภิกฺขุ สงฺฆาทิเสเสน, อมูเลเนว โจทยํ;
เทฺว ผุเส ทุกฺกฏํ โยเค, ปาจิตฺตุทฺธํสิเต สิยาฯ

๑๔๓. ภิกฺขุ สญฺจิจฺจ กุกฺกุจฺจํ, ชนยโนฺต หิ ภิกฺขุโน;
เทฺว ผุเส ทุกฺกฏํ โยเค, ปาจิตฺตุปฺปาทิเต สิยาฯ

๑๔๔. ติฏฺฐนฺตุปสฺสุตึ ภิกฺขุ, เทฺว ปนาปตฺติโย ผุเส;
คจฺฉโต ทุกฺกฏํ โสตุํ, ปาจิตฺติ สุณโต สิยาฯ

๑๔๕. ธมฺมิกานํ ตุ กมฺมานํ, ฉนฺทํ ทตฺวา ตโต ปุน;
ขียนธมฺมมาปชฺชํ, เทฺว ผุเส ทุกฺกฏาทโยฯ

๑๔๖. สเงฺฆ วินิจฺฉเย นิฏฺฐึ, อคเต ฉนฺทมตฺตโน;
อทตฺวา คจฺฉโต ตสฺส, เทฺว ปนาปตฺติโย สิยุํฯ

๑๔๗. หตฺถปาสํ ตุ สงฺฆสฺส, ชหโต โหติ ทุกฺกฏํ;
ชหิเต หตฺถปาสสฺมึ, โหติ ปาจิตฺติ ภิกฺขุโนฯ

๑๔๘. สมเคฺคน จ สเงฺฆน, ทตฺวาน สห จีวรํ;
ขียโนฺต เทฺว ผุเส ปจฺฉา, ปโยเค ทุกฺกฏาทโยฯ

๑๔๙. ลาภํ ปริณตํ ชานํ, สงฺฆิกํ ปุคฺคลสฺส หิ;
เทฺว ผุเส ปริณาเมโนฺต, ปโยเค ทุกฺกฏาทโยฯ

สหธมฺมิกวโคฺค อฏฺฐโมฯ

๑๕๐. ปุเพฺพ อวิทิโต หุตฺวา, รโญฺญ อเนฺตปุรํ ปน;
ปวิสนฺตสฺส ภิกฺขุโน, เทฺว ปนาปตฺติโย สิยุํฯ

๑๕๑. ปฐเมน จ ปาเทน, อุมฺมาราติกฺกเม ปน;
ทุกฺกฏํ ปน อุทฺทิฏฺฐํ, ปาจิตฺติ ทุติเยน ตุฯ

๑๕๒. รตนํ ปน คณฺหโนฺต, เทฺว ปนาปตฺติโย ผุเส;
ปโยเค ทุกฺกฏํ ตสฺส, ปาจิตฺติ คหิเต สิยาฯ

๑๕๓. สนฺตํ ภิกฺขุํ อนาปุจฺฉา, วิกาเล คามกํ ปน;
สมโณ ปวิสํ โทเส, อาปชฺชติ ทุเว ปนฯ

๑๕๔. ปฐเมน จ ปาเทน, ปริเกฺขปํ อติกฺกเม;
ทุกฺกฏํ ตสฺส นิทฺทิฏฺฐํ, ปาจิตฺติ ทุติเยน ตุฯ

๑๕๕. อฏฺฐิทนฺตวิสาณาภิ-นิพฺพตฺตํ สูจิยา ฆรํ;
การาเปโนฺต ผุเส เทฺวปิ, ปโยเค ทุกฺกฏาทโยฯ

๑๕๖. ปมาณาตีตมญฺจาทิํ , การาเปโนฺต ทุเว ผุเส;
ปโยเค ทุกฺกฏํ วุตฺตํ, เสสา การาปิเต สิยาฯ

๑๕๗. ตูโลนทฺธํ ตุ มญฺจาทิํ, การาเปโนฺต ทุเว ผุเส;
ปโยเค ทุกฺกฏํ, ตสฺมึ, เสสา การาปิเต สิยาฯ

๑๕๘. สตฺตเม อฏฺฐเม เจว, นวเม ทสเมปิ จ;
อนนฺตรสโมเยว, อาปตฺตีนํ วินิจฺฉโยฯ

รตนวโคฺค นวโมฯ

ปาจิตฺติยกถาฯ

๑๕๙. จตูสุ ทฺวิธาปตฺติ, ปาฏิเทสนิเยสุปิ;
อวิเสเสน นิทฺทิฏฺฐา, พุเทฺธนาทิจฺจพนฺธุนาฯ

๑๖๐. ‘‘ภุญฺชิสฺสามี’’ติ ภิกฺขุสฺส, ทุกฺกฏํ ปฏิคณฺหโต;
อโชฺฌหาเรสุ สพฺพตฺถ, ปาฏิเทสนิยํ สิยาฯ

ปาฏิเทสนียกถาฯ

๑๖๑. เสขิเยสุ จ ธเมฺมสุ, เอกาวาปตฺติ ทีปิตา;
อนาทรวเสเนว, ทุกฺกฏํ สมุทาหฏํฯ

เสขิยกถาฯ

๑๖๒. ปญฺญตฺตา เมถุนํ ธมฺมํ, ปฏิเสวนปจฺจยา;
กติ อาปตฺติโย โหนฺติ? จตโสฺสว ภวนฺติ หิฯ

๑๖๓. เมถุนํ ปฏิเสวโนฺต, อโลฺลกาสปฺปเวสเน;
มเต อกฺขายิเต วาปิ, ภิกฺขุ ปาราชิกํ ผุเสฯ

๑๖๔. ถุลฺลจฺจยํ ตุ เยภุยฺย-กฺขายิเต, ทุกฺกฏํ ตถา;
มุเข วฏฺฏกเต วุตฺตํ, ปาจิตฺติ ชตุมฏฺฐเกฯ

๑๖๕. ปญฺญตฺตา กายสํสคฺคํ, สมาปชฺชนปจฺจยา;
กติ อาปตฺติโย โหนฺติ? ปญฺจ อาปตฺติโย สิยุํฯ

๑๖๖. อวสฺสุตสฺส โปสสฺส, ตถา ภิกฺขุนิยาปิ จ;
ปาราชิกมธกฺขาทิ-คหณํ สาทิยนฺติยาฯ

๑๖๗. กาเยน ผุสโต กายํ, ภิกฺขุสฺส ครุกํ สิยา;
กาเยน กายพทฺธํ ตุ, ผุสํ ถุลฺลจฺจยํ สิยาฯ

๑๖๘. ปฏิพเทฺธน กาเยน, ปฏิพทฺธํ ตุ ทุกฺกฏํ;
ปาจิตฺติยํ ปนุทฺทิฏฺฐํ, ตสฺสงฺคุลิปโตทเกฯ

๑๖๙. เสเสสุ เสขิยเนฺตสุ, อาปตฺตีนํ วินิจฺฉโย;
เหฏฺฐา วุตฺตนเยเนว, เวทิตโพฺพ วิภาวินาฯ

มหาวิภงฺคสงฺคโห นิฏฺฐิโตฯ

ภิกฺขุนีวิภงฺค

๑๗๐. ภิกฺขูนํ ปาฏวตฺถาย, วินยสฺส วินิจฺฉเย;
ภิกฺขุนีนํ วิภงฺคปิ, กิญฺจิมตฺตํ ภณามหํฯ

๑๗๑. อวสฺสุตสฺส โปสสฺส, ภิกฺขุนีปิ อวสฺสุตา;
นนฺทนฺตี กายสํสคฺคํ, กติ อาปตฺติโย ผุเส;

๑๗๒. ติโสฺส อาปตฺติโย อุพฺภ-ชาณุสฺสาธกฺขกสฺส จ;
โหติ ปาราชิกํ ตสฺสา, คหณํ สาทิยนฺติยาฯ

๑๗๓. อุพฺภกฺขกํ อโธชาณุ-คหณํ สาทิยนฺติยา;
ถุลฺลจฺจยํ สิยา, กาย-ปฏิพเทฺธ ตุ ทุกฺกฏํฯ

๑๗๔. ฉาเทนฺตี ภิกฺขุนี วชฺชํ, ติโสฺส อาปตฺติโย ผุเส;
ชานํ ปาราชิกํ ธมฺมํ, ฉาเทนฺตี สา ปราชิกาฯ

๑๗๕. ถุลฺลจฺจยํ เวมติกา, ปฏิจฺฉาเทติ เจ ปน;
อถาจารวิปตฺตึ เจ, ปฏิจฺฉาเทติ ทุกฺกฏํฯ

๑๗๖. นิสฺสชฺชนฺตี น ตํ ลทฺธิํ, อุกฺขิตฺตสฺสานุวตฺติกา;
สมนุภาสนาเยว, ติโสฺส อาปตฺติโย ผุเสฯ

๑๗๗. ญตฺติยา ทุกฺกฏํ, ทฺวีหิ, กมฺมวาจาหิ ถุลฺลตา;
กมฺมวาจาย โอสาเน, ปาราชิกมุทีริตํฯ

๑๗๘. ปูเรนฺตี อฏฺฐมํ วตฺถุํ, ติโสฺส อาปตฺติโย ผุเส;
ปุริเสนิธาคจฺฉาติ, วุตฺตาคจฺฉติ ทุกฺกฏํฯ

๑๗๙. ถุลฺลจฺจยํ ตุ โปสสฺส, หตฺถปาสปฺปเวสเน;
ปูเรนฺตี อฏฺฐมํ วตฺถุํ, สมณี สา ปราชิตาฯ

ปาราชิกกถาฯ

๑๘๐. อุสฺสยวาทิกา อฏฺฏํ, กโรนฺตี ติวิธํ ผุเส;
เอกสฺสาโรจเน ตสฺสา, โหติ อาปตฺติ ทุกฺกฏํฯ

๑๘๑. ทุติยาโรจเน ตสฺสา, ถุลฺลจฺจยมุทีริตํ;
อฏฺฏสฺส ปริโยสาเน, โหติ สงฺฆาทิเสสตาฯ

๑๘๒. โจริวุฏฺฐาปิกา วาปิ, ญตฺติยา ทุกฺกฏํ ผุเส;
ทฺวีหิ ถุลฺลจฺจยํ กมฺม-วาโจสาเน ครุํ สิยาฯ

๑๘๓. เอกา คามนฺตรํ คจฺฉ, คมเน ทุกฺกฏํ สิยา;
ปริเกฺขเป อติกฺกเนฺต, ปาเทน ปฐเมน ตุฯ

๑๘๔. โหติ ถุลฺลจฺจยาปตฺติ, ตสฺสา สมณิยา ปน;
ทุติเยน อติกฺกเนฺต, ครุเก ปน ติฏฺฐติฯ

๑๘๕. สตฺเตฺถ ทุติเย วุตฺต-สทิโสว วินิจฺฉโย;
อาปตฺตีนํ ปเภเท ตุ, กาจิ นตฺถิ วิเสสตาฯ

๑๘๖. อวสฺสุตา สยํ หุตฺวา, ตาทิสเสฺสว หตฺถโต;
คเหตฺวา ปน ภุญฺชนฺตี, โภชนาทีสุ กิญฺจิปิฯ

๑๘๗. ผุเส อาปตฺติโย ติโสฺส, โภชนาทีสุ กิญฺจิปิ;
ปฏิคฺคณฺหนฺติยา ตสฺสา, โหติ ถุลฺลจฺจยํ ปนฯ

๑๘๘. อโชฺฌหาเรสุ สเพฺพสุ, โหติ สงฺฆาทิเสสตา;
อุทกํ ทนฺตโปนํ วา, ปฏิคฺคณฺหาติ ทุกฺกฏํฯ

๑๘๙. ‘‘สหเตฺถน คเหตฺวา ตฺวํ, ขาท วา ภุญฺช วา’’ติปิ;
อุโยฺยเชนฺตี ปเนวํ ตุ, ติโสฺส อาปตฺติโย ผุเสฯ

๑๙๐. ทุกฺกฏํ วจเน ตสฺสา, ‘‘ภุญฺชิสฺสามี’’ติ คณฺหติ;
อโชฺฌหาเรสุ สเพฺพสุ, ตสฺสา ถุลฺลจฺจยํ สิยาฯ

๑๙๑. โภชนสฺส ปโนสาเน, โหติ สงฺฆาทิเสสตา;
อุโยฺยเชติ จ ยา ตสฺสา, อิมา ติโสฺสติ ทีปเยฯ

๑๙๒. สตฺตเม อฏฺฐเม จาปิ, นวเม ทสเมปิ จ;
โจริวุฏฺฐาปเนเนว, สมาโนว วินิจฺฉโยฯ

สงฺฆาทิเสสกถาฯ

๑๙๓. ปตฺตสนฺนิจยํ ยิห, กโรนฺตี ภิกฺขุนี ปน;
เอกํ นิสฺสคฺคิยํเยว, ผุเส ปาจิตฺติยํ ตุ สาฯ

๑๙๔. อกาลจีวรํ กาล-จีวรํ ภาชาเปนฺติยา;
ปโยเค ทุกฺกฏํ วุตฺตํ, ลาเภ นิสฺสคฺคิยํ สิยาฯ

๑๙๕. จีวรํ ปริวเตฺตตฺวา, อจฺฉินฺทติ สเจ ปน;
ปโยเค ทุกฺกฏํ, ฉิเนฺน, ตสฺสา นิสฺสคฺคิยํ สิยาฯ

๑๙๖. วิญฺญาเปตฺวาว อญฺญํ เจ, วิญฺญาเปติ ตโต ปรํ;
ปโยเค ทุกฺกฏํ, วิญฺญา-ปิเต นิสฺสคฺคิยํ สิยาฯ

๑๙๗. เจตาเปตฺวา หิ อญฺญํ เจ, เจตาเปติ ตโต ปรํ;
ปโยเค ทุกฺกฏํ, เจตา-ปิเต นิสฺสคฺคิยํ สิยาฯ

๑๙๘. เอวเมว จ เสเสสุ, ฉฏฺฐาทีสุ จ สตฺตสุ;
อนนฺตรสมาโนว, อาปตฺตีนํ วินิจฺฉโยฯ

นิสฺสคฺคิยกถาฯ

๑๙๙. ลสุณํ ขาทติ เทฺว เจ, ทุกฺกฏํ คหเณ สิยา;
อโชฺฌหารปโยเคสุ, ปาจิตฺติ ปริยาปุตาฯ

๒๐๐. สํหราเปนฺติยา โลมํ, สมฺพาเธ เทฺวว โหนฺติ หิ;
ปโยเค ทุกฺกฏํ วุตฺตํ, โหติ ปาจิตฺติ สํหเฏฯ

๒๐๑. กโรนฺตี ตลฆาตํ ตุ, เทฺว ปนาปตฺติโย ผุเส;
ปโยเค ทุกฺกฏํ โหติ, กเต ปาจิตฺติยํ สิยาฯ

๒๐๒. ชตุนา มฏฺฐกํ กิญฺจิ, สาทิยนฺตี ทุเว ผุเส;
ปโยเค ทุกฺกฏาทิเนฺน, ตสฺสา ปาจิตฺติยํ สิยาฯ

๒๐๓. ปญฺจมํ ตุ จตุเตฺถน, สมานมิติ ทีปเย;
อาปตฺตีนํ วิภาคสฺมึ, วิเสโส นตฺถิ โกจิปิฯ

๒๐๔. ภิกฺขุสฺส ภุญฺชมานสฺส, ปานีเยนุปติฏฺฐติ;
หตฺถปาเส ตุ ปาจิตฺติ, หิตฺวา ติฏฺฐติ ทุกฺกฏํฯ

๒๐๕. วิญฺญาเปตฺวามกํ ธญฺญํ, ‘‘ภุญฺชิสฺสามี’’ติ คณฺหติ;
ทุกฺกฏํ โหติ ปาจิตฺติ, อโชฺฌหาเรสุ ทีปเยฯ

๒๐๖. อุจฺจาราทึ ติโรกุเฏฺฏ, ฉเฑฺฑนฺตี เทฺว ผุเส หเว;
ปโยเค ทุกฺกฏํ วุตฺตํ, ปาจิตฺติ ฉฑฺฑิเต สิยาฯ

๒๐๗. อุจฺจาราทิจตุกฺกํ ตุ, ฉเฑฺฑติ หริเต สเจ;
ปโยเค ทุกฺกฏํ ตสฺสา, ปาจิตฺติ ฉฑฺฑิเต สิยาฯ

๒๐๘. นจฺจาทึ ทสฺสนตฺถาย, สเจ คจฺฉติ ทุกฺกฏํ;
ปสฺสนฺติยาปิ ปาจิตฺติ, ตเถว จ สุณนฺติยาฯ

ลสุณวโคฺค ปฐโมฯ

๒๐๙. ปฐเม ทุติเย เจว, ตติเย จ จตุตฺถเก;
ตุโลฺย ลสุณวคฺคสฺส, ฉเฏฺฐนิธ วินิจฺฉโยฯ

๒๑๐. กุลานิ อุปสงฺกมฺม, นิสีทิตฺวา ปนาสเน;
สามิเก ตุ อนาปุจฺฉา, ปกฺกมนฺตี ทุเว ผุเสฯ

๒๑๑. ปฐเมน จ ปาเทน, อโนวสฺสมติกฺกเม;
ทุกฺกฏํ โหติ, ปาจิตฺติ, ทุติยาติกฺกเม สิยาฯ

๒๑๒. สามิเก ตุ อนาปุจฺฉา, อาสเน เจ นิสีทติ;
ปโยเค ทุกฺกฏํ โหติ, ปาจิตฺติ จ นิสีทิเตฯ

๒๑๓. ฉเฏฺฐน สตฺตมํ สพฺพํ, สมานํ อฏฺฐเม ปน;

ปโยเค ทุกฺกฏํ, อุชฺฌา-ปิเต ปาจิตฺติยํ สิยาฯ

๒๑๔. อตฺตานํ จาภิสเปฺปนฺตี, เทฺว ผุเส นิรยาทินา;
ปโยเค ทุกฺกฏํ วุตฺตํ, ปาจิตฺติ อภิสปฺปิเตฯ

๒๑๕. วธิตฺวา ปน อตฺตานํ, โรทนฺตี ตุ ทุเว ผุเส;
วธติ โรทติ ปาจิตฺติ, กโรเตกํ ตุ ทุกฺกฏํฯ

รตฺตนฺธการวโคฺค ทุติโยฯ

๒๑๖. นฺคฺคา นฺหายติ เทฺว เจว, ปโยเค ทุกฺกฏํ สิยา;
นฺหานสฺส ปริโยสาเน, ตสฺสา ปาจิตฺติยํ สิยาฯ

๒๑๗. การาเปติ ปมาณาติ-กฺกนฺตํ อุทกสาฏิกํ;
ปโยเค ทุกฺกฏํ, การา-ปิเต ปาจิตฺติยํ สิยาฯ

๒๑๘. จีวรํ ตุ วิสิเพฺพตฺวา, วิสิพฺพาเปตฺว วา ปน;
เนว สิพฺพนฺติยา วุตฺต-เมกํ ปาจิตฺติยํ ปนฯ

๒๑๙. ปญฺจาหิกํ ตุ สงฺฆาฏิ-จารํ ปน อติกฺกเม;
เอกาวสฺสา ปนาปตฺติ, ปาจิตฺติ ปริทีปิตาฯ

๒๒๐. สเจ สงฺกมนียํ ตุ, ธาเรติ ปน จีวรํ;
ปโยเค ทุกฺกฏํ วุตฺตํ, ปาจิตฺติ ปน ธาริเตฯ

๒๒๑. คณจีวรลาภสฺส, อนฺตรายํ กโรติ เจ;
ปโยเค ทุกฺกฏํ โหติ, กเต ปาจิตฺติยํ สิยาฯ

๒๒๒. วิภงฺคํ ปฏิพาหนฺตี, จีวรานํ ตุ ธมฺมิกํ;
ปโยเค ทุกฺกฏํ วุตฺตํ, ปาจิตฺติ ปฏิพาหิเตฯ

๒๒๓. อคาริกาทิโน เทติ, สเจ สมณจีวรํ;
ปโยเค ทุกฺกฏํ, ทิเนฺน, ปาจิตฺติ ปริยาปุตาฯ

๒๒๔. จีวเร ทุพฺพลาสาย, กาลํ เจ สมติกฺกเม;
ปโยเค ทุกฺกฏํ วุตฺตํ, ปาจิตฺติ สมติกฺกเมฯ

๒๒๕. ธมฺมิกํ กถินุทฺธารํ, ปฏิพาหนฺติยา ทุเว;
ปโยเค ทุกฺกฏํ โหติ, ปาจิตฺติ ปฏิพาหิเตฯ

นฺหานวโคฺค ตติโยฯ

๒๒๖. ทุเว ภิกฺขุนิโย เอก-มญฺจสฺมึ เจ ตุวเฏฺฏยฺยุํ;
ปโยเค ทุกฺกฏํ ตาสํ, นิปเนฺน อิตรํ สิยาฯ

๒๒๗. ทุติยํ ปฐเมเนว, สทิสํ ตติเย ปน;
ปโยเค ทุกฺกฏํ โหติ, กเต ปาจิตฺติยํ สิยาฯ

๒๒๘. ปฏฺฐาเปนฺติยา วาปิ, ทุกฺขิตํ สหชีวินึ;
เอกาเยว ปนาปตฺติ, ปาจิตฺติ ปริทีปิตาฯ

๒๒๙. สเจ อุปสฺสยํ ทตฺวา, นิกฺกฑฺฒติ จ ภิกฺขุนึ;
ปโยเค ทุกฺกฏํ ตสฺสา, โหติ ปาจิตฺติ กฑฺฒิเตฯ

๒๓๐. ฉเฏฺฐ ปน จ สํสฏฺฐา, ญตฺติยา ทุกฺกฏํ ผุเส;
กมฺมวาจาย โอสาเน, ปาจิตฺติ ปริทีปิตาฯ

๒๓๑. อโนฺตรเฏฺฐ ตุ สาสเงฺก, จาริกํ ตุ จรนฺติยา;
ปโยเค ทุกฺกฏํ วุตฺตํ, ปฏิปนฺนาย เสสกํฯ

๒๓๒. อฏฺฐมํ นวมเญฺจว, สตฺตเมน สมํ มตํ;
ทสเม ปน เอกาว, ปาจิตฺติ ปริทีปิตาฯ

ตุวฏฺฏวโคฺค จตุโตฺถฯ

๒๓๓. ราชาคาราทิกํ สพฺพํ, ทสฺสนตฺถาย คจฺฉติ;
ปโยเค ทุกฺกฏํ ตสฺสา, ปาจิตฺติ ยทิ ปสฺสติฯ

๒๓๔. อาสนฺทึ วาปิ ปลฺลงฺกํ, ปริภุญฺชนฺติยา ทุเว;
ปโยเค ทุกฺกฏํ วุตฺตํ, ภุเตฺต ปาจิตฺติยํ สิยาฯ

๒๓๕. สุตฺตํ กนฺตนฺติยา เทฺวว, ปโยเค ทุกฺกฏํ มตํ;
อุชฺชวุชฺชวเน ตสฺสา, ปาจิตฺติ สมุทาหเรฯ

๒๓๖. เวยฺยาวจฺจํ คิหีนํ ตุ, เทฺวว โหนฺติ กโรนฺติยา;
ปโยเค ทุกฺกฏํ วุตฺตํ, กเต ปาจิตฺติยํ สิยาฯ

๒๓๗. ปญฺจเม ปน เอกาว, ปาจิตฺติ ปริทีปิตา;
ปโยเค ทุกฺกฏํ ฉเฏฺฐ, ทิเนฺน ปาจิตฺติยํ สิยาฯ

๒๓๘. สตฺตมํ ทุติเยเนว, สมาปตฺติปเภทโต;
อฏฺฐมํ ทุติเย วเคฺค, ปญฺจเมน สมํ มตํฯ

๒๓๙. ติรจฺฉานคตํ วิชฺชํ, เทฺวว โหนฺติ ปฐนฺติยา;
ปโยเค ทุกฺกฏํ โหติ, ปาจิตฺติ หิ ปเท ปเทฯ

๒๔๐. ทสมํ นวเมเนว, สมานํ สพฺพถา ปน;
‘‘ปริยาปุณาติ, วาเจติ’’, ปทมตฺตํ วิเสสกํฯ

จิตฺตาคารวโคฺค ปญฺจโมฯ

๒๔๑. สภิกฺขุกํ ตมารามํ, ชานนฺตี ปน ภิกฺขุนี;
ปวิสนฺตี อนาปุจฺฉา, เทฺว ปนาปตฺติโย ผุเสฯ

๒๔๒. ปฐเมน จ ปาเทน, ปริเกฺขปสฺสติกฺกเม;

ทุกฺกฏํ ปิฏเก วุตฺตํ, ปาจิตฺติ ทุติเยน ตุฯ

๒๔๓. อุโกฺกสติ จ ยา ภิกฺขุํ, ภิกฺขุนี ปริภาสติ;
ปโยเค ทุกฺกฏํ ตสฺสา, ปาจิตฺตโกฺกสิเต สิยาฯ

๒๔๔. ยา หิ จณฺฑิกภาเวน, คณํ ตุ ปริภาสติ;
ปโยเค ทุกฺกฏํ ตสฺสา, ปริภฏฺเฐ ปเนตรํฯ

๒๔๕. นิมนฺติตา ปวาริตา, ขาทนํ โภชนมฺปิ วา;
ภุญฺชนฺตี ภิกฺขุนี สา หิ, เทฺว ปนาปตฺติโย ผุเสฯ

๒๔๖. ‘‘ภุญฺชิสฺสามี’’ติ ยํ กิญฺจิ, ปฏิคฺคณฺหาติ ทุกฺกฏํ;
อโชฺฌหารปโยเคสุ, ปาจิตฺติ ปริทีปเยฯ

๒๔๗. กุลํ ตุ มจฺฉรายนฺตี, เทฺว ปนาปตฺติโย ผุเส;
ปโยเค ทุกฺกฏํ วุตฺตํ, เสสา มจฺฉริเต สิยาฯ

๒๔๘. อภิกฺขุเก ปนาวาเส, ภเว วสฺสํ วสนฺติยา;
ทุกฺกฏํ ปุพฺพกิเจฺจสุ, ปาจิตฺติ อรุณุคฺคเมฯ

๒๔๙. ภิกฺขุนี อุภโตสเงฺฆ, วสฺสํวุฏฺฐา ตุ ตีหิปิ;
ฐาเนหิ อปฺปวาเรนฺตี, เอกํ ปาจิตฺติยํ ผุเสฯ

๒๕๐. โอวาทตฺถาย วา ภิกฺขุํ, สํวาสตฺถาย วา ตถา;
น คจฺฉติ สเจ ตสฺสา, เอกํ ปาจิตฺติยํ สิยาฯ

๒๕๑. โอวาทมฺปิ น ยาจนฺตี, น คจฺฉนฺตี อุโปสถํ;
เอกํ ปาจิตฺติยาปตฺติ-มาปชฺชติ, น สํสโยฯ

๒๕๒. อปุจฺฉิตฺวาว สงฺฆํ วา, เภทาเปติ ปสาขชํ;
ปโยเค ทุกฺกฏํ, ภินฺเน, ปาจิตฺติ ปริยาปุตาฯ

อารามวโคฺค ฉโฏฺฐฯ

๒๕๓. คพฺภินิํ วุฏฺฐเปนฺตี หิ, เทฺว ปนาปตฺติโย ผุเส;
ปโยเค ทุกฺกฏํ, วุฏฺฐา-ปิเต ปาจิตฺติยํ สิยาฯ

๒๕๔. ทุติยํ ตติยเญฺจว, จตุตฺถํ ปญฺจมมฺปิ จ;
ฉฏฺฐญฺจ สตฺตมเญฺจว, ปฐเมน สมํ มตํฯ

๒๕๕. ภิกฺขุนี วุฏฺฐเปตฺวาน, ภิกฺขุนิํ สหชีวินิํ;
เทฺววสฺสํ นานุคฺคณฺหนฺตี, เอกํ ปาจิตฺติยํ ผุเสฯ

๒๕๖. นวมํ ทสมเญฺจว, อฏฺฐเมน สมํ มตํ;
ทฺวีสุ อาปตฺติเภทสฺมิํ, นานตฺตํ นตฺถิ กิญฺจิปิฯ

คพฺภินีวโคฺค สตฺตโมฯ

๒๕๗. กุมารีภูตวคฺคสฺส, อาทิโต ปน ปญฺจปิ;
สมานา คพฺภินีวคฺเค, ปฐเมเนว สพฺพโสฯ

๒๕๘. ‘‘อลํ วุฏฺฐาปิเตนา’’ติ, วุจฺจมานา หิ ขียติ;
ปโยเค ทุกฺกฏํ, ปจฺฉา, โหติ ปาจิตฺติ ขียิเตฯ

๒๕๙. สตฺตเม อฏฺฐเม เจว, เอกํ ปาจิตฺติยํ มตํ;
อาทินาว สมานานิ, นวมาทีนิ ปญฺจปิฯ

กุมารีภูตวโคฺค อฏฺฐโมฯ

๒๖๐. อาปตฺติโย ผุเส เทฺวปิ, ธาเรนฺตี ฉตฺตุปาหนํ;
ปโยเค ทุกฺกฏํ วุตฺตํ, โหติ ปาจิตฺติ ธาริเตฯ

๒๖๑. ยาเนน ปน ยายนฺตี, เทฺว กิราปตฺติโย ผุเส;
ปโยเค ทุกฺกฏํ โหติ, ปาจิตฺติ ยทิ ยายิเตฯ

๒๖๒. ธาเรนฺติยา ตุ สงฺฆาณึ, ปโยเค ทุกฺกฏํ สิยา;
ธาริเต ปน ปาจิตฺติ, จตุเตฺถปิ อยํ นโยฯ

๒๖๓. นฺหายนฺตี คนฺธวเณฺณน, ปโยเค ทุกฺกฏํ ผุเส;
นฺหานสฺส ปริโยสาเน, ตสฺสา ปาจิตฺติยํ สิยาฯ

๒๖๔. ฉฏฺฐมฺปิ ปญฺจเมเนว, สมานํ สพฺพถา ปน;
สตฺตเม อฏฺฐเม เจว, นวเม ทสเมปิ จฯ

๒๖๕. ปโยเค ทุกฺกฏํ วุตฺตํ, ปาจิตฺตุมฺมทฺทิเต สิยา;
อาปตฺตีนํ วิภาคสฺมึ, นตฺถิ กาจิ วิเสสตาฯ

๒๖๖. อนาปุจฺฉา ตุ ภิกฺขุสฺส, ปุรโต ยา นิสีทติ;
ปโยเค ทุกฺกฏํ ตสฺสา, ปาจิตฺติ ตุ นิสีทิเตฯ

๒๖๗. อโนกาสกตํ ภิกฺขุํ, ปญฺหํ ปุจฺฉนฺติยา ปน;
ปโยเค ทุกฺกฏํ โหติ, วุตฺตา ปาจิตฺติ ปุจฺฉิเตฯ

๒๖๘. สํกจฺจิกํ วินา คามํ, ปทสา ปวิสนฺติยา;
ปฐเมเนว อาราม-วคฺคสฺส สทิสํ วเทฯ

ฉตฺตุปาหนวโคฺค นวโมฯ

ปาจิตฺติยกถาฯ

๒๖๙. อฏฺฐสุ ทฺวิธาปตฺติ, ปาฏิเทสนิเยสุปิ;
วิญฺญาเปตฺวา สเจ สปฺปึ, ‘‘ภุญฺชิสฺสามี’’ติ คณฺหติฯ

๒๗๐. ตโต ภิกฺขุนิยา ตสฺสา, โหติ อาปตฺติ ทุกฺกฏํ;
อโชฺฌหาเรสุ สเพฺพสุ, ปาฏิเทสนิยํ สิยาฯ

ปาฏิเทสนียกถาฯ

๒๗๑. อิมํ วิทิตฺวา ปรมํ ปนุตฺตรํ;
นิรุตฺตรํ อตฺถวเสน ภิกฺขุ;
สุเขน ปญฺญตฺตมหาสมุทฺทํ;
ทุรุตฺตรํ อุตฺตรเตว ธีโรฯ

๒๗๒. ยสฺมา ตสฺมา อสฺมึ โยคํ;
อุสฺมายุโตฺต ยุโตฺต กาตุํ;
สโตฺต สโตฺต กงฺขเจฺฉเท;
สเตฺถ สเตฺถ นิจฺจํ นิจฺจํฯ

ภิกฺขุนีวิภงฺค นิฏฺฐิโตฯ

จตุวิปตฺติกถา

๒๗๓. กติ อาปตฺติโย สีล-วิปตฺติปจฺจยา ปน;
จตโสฺสว สิยุํ สีล-วิปตฺติปจฺจยา ปนฯ

๒๗๔. ชานํ ปาราชิกํ ธมฺมํ, สเจ ฉาเทติ ภิกฺขุนี;
จุตา, ถุลฺลจฺจยํ โหติ, สเจ เวมติกา สิยาฯ

๒๗๕. ปาจิตฺติ ภิกฺขุ สงฺฆาทิ-เสสํ ฉาเทติ เจ ปน;
อตฺตโน ปน ทุฏฺฐุลฺลํ, ฉาเทนฺต ทุกฺกฏํ ผุเสฯ

๒๗๖. อาปตฺติโย กตาจาร-วิปตฺติปจฺจยา ปน;
เอกาเยว สิยาจาร-วิปตฺติปจฺจยา ปนฯ

๒๗๗. ปฏิจฺฉาเทติ อาจาร-วิปตฺตึ ปน ภิกฺขุ เจ;
เอกเมวสฺส ภิกฺขุสฺส, โหติ อาปตฺติ ทุกฺกฏํฯ

๒๗๘. กติ อาปตฺติโย ทิฏฺฐิ-วิปตฺติปจฺจยา ปน?
เทฺว ปนาปตฺติโย ทิฏฺฐิ-วิปตฺติปจฺจยา สิยุํฯ

๒๗๙. อจฺจชํ ปาปิกํ ทิฏฺฐึ, ญตฺติยา ทุกฺกฏํ ผุเส;
กมฺมวาจาย โอสาเน, ปาจิตฺติ ปริยาปุตาฯ

๒๘๐. อาปตฺติโย กตาชีว-วิปตฺติปจฺจยา ปน?
ฉเฬวาปชฺชตาชีว-วิปตฺติปจฺจยา ปนฯ

๒๘๑. อาชีวเหตุ ปาปิโจฺฉ, อสนฺตํ ปน อตฺตนิ;
มนุสฺสุตฺตริธมฺมํ ตุ, วทํ ปาราชิกํ ผุเสฯ

๒๘๒. สญฺจริตฺตํ สมาปโนฺน, โหติ สงฺฆาทิเสสตา;
ปริยายวจเน ญาเต, ตสฺส ถุลฺลจฺจยํ สิยาฯ

๒๘๓. ปณีตโภชนํ วตฺวา, ปาจิตฺติ ปริภุญฺชโต;

ภิกฺขุนี ตุ สเจ โหติ, ปาฏิเทสนิยํ สิยาฯ

๒๘๔. อาชีวเหตุ สูปํ วา, โอทนํ วา ปนตฺตโน;
อตฺถาย วิญฺญาเปตฺวาน, ทุกฺกฏํ ปริภุญฺชโตฯ

จตุวิปตฺติกถาฯ

อธิกรณปจฺจยกถา

๒๘๕. วิวาทาธิกรณมฺหา, กติ อาปตฺติโย สิยุํ?
วิวาทาธิกรณมฺหา, เทฺว ปนาปตฺติโย สิยุํฯ

๒๘๖. ปาจิตฺติ อุปสมฺปนฺนํ, โหติ โอมสโต ปน;
ภิกฺขุสฺสานุปสมฺปนฺนํ, โอมสนฺตสฺส ทุกฺกฏํฯ

๒๘๗. อนุวาทาธิกรณ-ปจฺจยาปตฺติโย กติ?
อนุวาทาธิกรณ-ปจฺจยา ติวิธา สิยุํฯ

๒๘๘. อนุทฺธํเสติ เจ ภิกฺขุํ, อมูลนฺติมวตฺถุนา;
สงฺฆาทิเสสมาปตฺติ-มาปชฺชติ, น สํสโยฯ

๒๘๙. ตถา สงฺฆาทิเสเสน, อนุทฺธํเสติ เจ ปน;
ปาจิตฺติ, ทุกฺกฏํ วุตฺตํ, ตถาจารวิปตฺติยาฯ

๒๙๐. อาปตฺติปจฺจยา วุตฺตา, กติ อาปตฺติโย ปน?
อาปตฺติปจฺจยา วุตฺตา, จตสฺโสว มเหสินาฯ

๒๙๑. ชานํ ปาราชิกํ ธมฺมํ, สเจ ฉาเทติ ภิกฺขุนี;
จุตา, ถุลฺลจฺจยํ โหติ, สเจ เวมติกา สิยาฯ

๒๙๒. ปาจิตฺติ ภิกฺขุ สงฺฆาทิ-เสสํ ฉาเทติ เจ ปน;
ตถาจารวิปตฺตึ ตุ, สเจ ฉาเทติ ทุกฺกฏํฯ

๒๙๓. อาปตฺติโย หิ กิจฺจาธิ-กรณปจฺจยา กติ?
ปเญฺจว โหนฺติ กิจฺจาธิ-กรณปจฺจยา ปนฯ

๒๙๔. สมนุภาสนาเยว, ญตฺติยา ทุกฺกฏํ ผุเส;
สมณี อจฺจชนฺตีว, อุกฺขิตฺตสฺสานุวตฺติกาฯ

๒๙๕. ถุลฺลจฺจยํ ทฺวยํ ทฺวีหิ, กมฺมวาจาหิ สา ผุเส;
กมฺมวาจาย โอสาเน, ตสฺสา ปาราชิกํ สิยาฯ

๒๙๖. สมนุภาสนาเยว, เภทกสฺสานุวตฺติกา;
น ปริจฺจชติ ตํ ลทฺธึ, โหติ สงฺฆาทิเสสตาฯ

๒๙๗. สมนุภาสนาเยว, ปาปิกาย จ ทิฏฺฐิยา;
ยาวตติยกํ ตสฺสา, ปาจิตฺตจฺจชโตปิ จฯ

ขนฺธกปุจฺฉากถา

๒๙๘. ขนฺธเกสุปิ อาปตฺติ-ปเภทํ อาคตํ ปน;
ปากฏวตฺถาย ภิกฺขูนํ, ปวกฺขามิ นิโพธถฯ

๒๙๙. ขนฺธเก ปฐเม ตาว, กติ อาปตฺติโย สิยุํ?
ขนฺธเก ปฐเม ตาว, เทฺว ปนาปตฺติโย สิยุํฯ

๓๐๐. อูนวีสติวสฺสํ ตุ, กโรโต อุปสมฺปทํ;
โหติ ปาจิตฺติยํ ตสฺส, เสเสสุ ปน ทุกฺกฏํฯ

๓๐๑. กติ อาปตฺติโย โหนฺติ;
ขนฺธเก ตุ อุโปสเถ?
ติโสฺส อาปตฺติโย โหนฺติ;
ขนฺธเก ตุ อุโปสเถฯ

๓๐๒. ‘‘นสฺสเนฺตเต วินสฺสนฺตุ’’, อิติ เภทปุรกฺขกา;
อุโปสถสฺส กรเณ, ถุลฺลจฺจยมุทีริตํฯ

๓๐๓. อุกฺขิตฺตเกน สทฺธึ ตุ, กโรนฺตสฺส อุโปสถํ;
โหติ ปาจิตฺติยํ ตสฺส, เสเสสุ ปน ทุกฺกฏํฯ

๓๐๔. กติ อาปตฺติโย วุตฺตา, วท วสฺสูปนายิเก?
เอกาว ทุกฺกฏาปตฺติ, วุตฺตา วสฺสูปนายิเกฯ

๓๐๕. กติ อาปตฺติโย วุตฺตา, ขนฺธเก ตุ ปวารเณ?
ติโสฺส อาปตฺติโย วุตฺตา, อุโปสถสมา มตาฯ

๓๐๖. กติ อาปตฺติโย วุตฺตา, จเมฺม? ติโสฺสว ทีปิตา;
มาเรนฺตานํ ตุ ปาจิตฺติ, คเหตฺวา วจฺฉตรึ ปนฯ

๓๐๗. องฺคชาตํ ฉุปนฺตสฺส, รเตฺตน ปน เจตสา;
ตสฺส ถุลฺลจฺจยํ วุตฺตํ, เสเสสุ ปน ทุกฺกฏํฯ

๓๐๘. กติ อาปตฺติโย วุตฺตา, เภสชฺชกฺขนฺธเก ปน?
ติโสฺส อาปตฺติโย วุตฺตา, เภสชฺชกฺขนฺธเก ปนฯ

๓๐๙. สมนฺตา ทฺวงฺคุเล ตตฺถ, ถุลฺลจฺจยมุทีริตํ;
โภชฺชยาคูสุ ปาจิตฺติ, เสเสสุ ปน ทุกฺกฏํฯ

๓๑๐. กถิเน นตฺถิ อาปตฺติ, ปญฺญตฺตํ เกวลํ ปน;
กติ จีวรสํยุเตฺต, วุตฺตา อาปตฺติโย ปน?

๓๑๑. ติโสฺส จีวรสํยุเตฺต, วุตฺตา อาปตฺติโย ปน;
กุสวากมเย จีเร, ถุลฺลจฺจยมุทีริตํฯ

๓๑๒. สนิสฺสคฺคาว ปาจิตฺติ, อติเรเก ตุ จีวเร;
เสเสสุ ทุกฺกฏํ วุตฺตํ, พุเทฺธนาทิจฺจพนฺธุนาฯ

๓๑๓. จเมฺปยฺยเก จ โกสเมฺพ, กมฺมสฺมึ ปาริวาสิเก;
ตถา สมุจฺจเย เอกา, ทุกฺกฏาปตฺติ ทีปิตาฯ

๓๑๔. กติ อาปตฺติโย วุตฺตา, สมถกฺขนฺธเก ปน?
เทฺวเยวาปตฺติโย วุตฺตา, สมถกฺขนฺธเก ปนฯ

๓๑๕. ฉนฺทสฺส ทายโก ภิกฺขุ, ปาจิตฺติ ยทิ ขียติ;
เสเสสุ ปน สพฺพตฺถ, ทุกฺกฏํ สมุทาหฏํฯ

๓๑๖. กติ ขุทฺทกวตฺถุสฺมึ, วุตฺตา อาปตฺติโย ปน?
ติโสฺส ขุทฺทกวตฺถุสฺมึ, วุตฺตา อาปตฺติโย ปนฯ

๓๑๗. ฉตฺตโน องฺคชาตํ ตุ, ฉินฺทํ ถุลฺลจฺจยํ ผุเส;
โรมเนฺถ โหติ ปาจิตฺติ, เสเส อาปตฺติ ทุกฺกฏํฯ

๓๑๘. ตถา เสนาสนสฺมึ ตุ, ติโสฺส อาปตฺติโย สิยุํ;
วิสฺสชฺชเน จ ครุโน, ถุลฺลจฺจยมุทีริตํฯ

๓๑๙. นิกฺกฑฺฒเน จ ปาจิตฺติ, สงฺฆิกมฺหา วิหารโต;
เสเสสุ ปน สพฺพตฺถ, ทุกฺกฏํ สมุทาหฏํฯ

๓๒๐. กติ อาปตฺติโย สงฺฆ-เภเท วุตฺตา มเหสินา?
เทฺว ปนาปตฺติโย สงฺฆ-เภเท วุตฺตา มเหสินาฯ

๓๒๑. เภทานุวตฺตกานํ ตุ, ถุลฺลจฺจยมุทีริตํ;
คณโภเค ตุ ภิกฺขูนํ, ปาจิตฺติ ปริทีปิตาฯ

๓๒๒. ขนฺธเก วตฺตสํยุเตฺต, กติ อาปตฺติโย มตา?
ขนฺธเก วตฺตสํยุเตฺต, ทุกฺกฏาปตฺติเยว สาฯ

๓๒๓. ฐปเน ปาติโมกฺขสฺส, ตถา เอกาว ทีปิตา;
ภิกฺขุนิกฺขนฺธเก จาปิ, กติ อาปตฺติโย มตา?

๓๒๔. ภิกฺขุนิกฺขนฺธเก จาปิ, เทฺว ปนาปตฺติโย มตา;
อปวารณาย ปาจิตฺติ, เสเสสุ ปน ทุกฺกฏํฯ

ขนฺธกปุจฺฉากถา นิฏฺฐิตาฯ

สมุฏฺฐานสีสกถา

๓๒๕. วิภเงฺคสุ ปน ทฺวีสุ, ปญฺญตฺตานิ มเหสินา;
ยานิ ปาราชิกาทีนิ, อุทฺทิสนฺติ อุโปสเถฯ

๓๒๖. เตสํ ทานิ ปวกฺขามิ, สมุฏฺฐานมิโต ปรํ;

ปาฏฺวตฺถาย ภิกฺขูนํ, ตํ สุณาถ สมาหิตาฯ

๓๒๗. กาโย จ วาจาปิ จ กายวาจา;
ตาเนว จิเตฺตน ยุตานิ ตีณิ;
เอกงฺคิกํ ทฺวงฺคิติวงฺคิกนฺติ;
ฉธา สมุฏฺฐานวิธึ วทนฺติฯ

๓๒๘. เตสุ เอเกน วา ทฺวีหิ, ตีหิ วาถ จตูหิ วา;
ฉหิ วาปตฺติโย นานา-สมุฏฺฐาเนหิ ชายเรฯ

๓๒๙. ตตฺถ ปญฺจสมุฏฺฐานา, กา จาปตฺติ น วิชฺชติ;
โหติ เอกสมุฏฺฐานา, ปจฺฉิเมเหว ตีหิปิฯ

๓๓๐. ตเถว ทฺวิสมุฏฺฐานา, กายโต กายจิตฺตโต;
วาจโต วาจจิตฺตมฺหา, ตติยจฺฉฏฺฐโตปิ จฯ

๓๓๑. จตุตฺถจฺฉฏฺฐโต เจว, ปญฺจมจฺฉฏฺฐโตปิ จ;
ชายเต ปญฺจธาเวสา, สมุฏฺฐาติ น อญฺญโตฯ

๓๓๒. ติสมุฏฺฐานิกา นาม, ปฐเมหิ จ ตีหิปิ;
ปจฺฉิเมหิ จ ตีเหว, สมุฏฺฐาติ น อญฺญโตฯ

๓๓๓. ปฐมา ตติยา เจว, จตุตฺถจฺฉฏฺฐโตปิ จ;
ทุติยา ตติยา เจว, ปญฺจมจฺฉฏฺฐโตปิ จฯ

๓๓๔. ทฺวิธา จตุสมุฏฺฐานา, ชายเต น ปนญฺญโต;
เอกธา ฉสมุฏฺฐานา, สมุฏฺฐาติ ฉเหว หิฯ

อาห จ –

๓๓๕. ‘‘ติธา เอกสมุฏฺฐานา, ปญฺจธา ทฺวิสมุฏฺฐิตา;
ทฺวิธา ติจตุโร ฐานา, เอกธา ฉสมุฏฺฐิตา’’ฯ

๓๓๖. เตรเสว จ นามานิ, สมุฏฺฐานวิเสสโต;
ลภนฺตาปตฺติโย สพฺพา, ตานิ วกฺขามิโต ปรํฯ

๓๓๗. ปฐมนฺติมวตฺถุญฺจ, ทุติยํ สญฺจริตฺตกํ;
สมนุภาสนเญฺจว, กถิเนฬกโลมกํฯ

๓๓๘. ปทโสธมฺมมทฺธานํ, เถยฺยสตฺถญฺจ เทสนา;
ภูตาโรจนกเญฺจว, โจริวุฏฺฐาปนมฺปิ จฯ

๓๓๙. อนนุญฺญาตกญฺจาติ, สีสาเนตานิ เตรส;
เตรเสเต สมุฏฺฐาน-นยา วิญฺญูหิ จินฺติตาฯ

๓๔๐. ตตฺถ ยา ตุ จตุเตฺถน, สมุฏฺฐาเนน ชายเต;
อาทิปาราชิกุฏฺฐานา, อยนฺติ ปริทีปิตาฯ

๓๔๑. สจิตฺตเกหิ ตีเหว, สมุฏฺฐาเนหิ ยา ปน;
ชายเต สา ปนุทฺทิฏฺฐา, **อทินฺนาทานปุพฺพกา**ฯ

๓๔๒. สมุฏฺฐาเนหิ ยาปตฺติ, ชาตุจฺฉหิปิ ชายเต;
สญฺจริตฺตสมุฏฺฐานา, นามาติ ปริทีปิตาฯ

๓๔๓. ฉเฏฺฐเนว สมุฏฺฐาติ, สมุฏฺฐาเนน ยา ปน;
สมุฏฺฐานวเสนายํ, วุตฺตา **สมนุภาสนา**ฯ

๓๔๔. ตติยจฺฉฏฺฐโตเยว, สมุฏฺฐาติ หิ ยา ปน;
สมุฏฺฐานวเสนายํ, **กถินุ**ปปทา มตาฯ

๓๔๕. ชายเต ยา ปนาปตฺติ, กายโต กายจิตฺตโต;
อย**เมฬกโลมา**ทิ-สมุฏฺฐานาติ ทีปิตาฯ

๓๔๖. ชายเต ยา ปนาปตฺติ, วาจโต วาจจิตฺตโต;
อยํ ตุ **ปทโสธมฺม-สมุฏฺฐานา**ติ วุจฺจติฯ

๓๔๗. กายโต กายวาจมฺหา, จตุตฺถจฺฉฏฺฐโตปิ จ;
ชายเต สา ปน**ทฺธาน-สมุฏฺฐานา**ติ สูจิตาฯ

๓๔๘. จตุตฺถจฺฉฏฺฐโตเยว, สมุฏฺฐาติ หิ ยา ปน;
เถยฺยสตฺถสมุฏฺฐานา, อยนฺติ ปริทีปิตาฯ

๓๔๙. ปญฺจเมเนว ยา เจตฺถ, สมุฏฺฐาเนน ชายเต;
สมุฏฺฐานวเสนายํ, **ธมฺมเทสนสญฺญิตา**ฯ

๓๕๐. อจิตฺตเกหิ ตีเหว, สมุฏฺฐาเนหิ ยา สิยา;
สมุฏฺฐานวเสนายํ, **ภูตาโรจนปุพฺพกา**ฯ

๓๕๑. ปญฺจมจฺฉฏฺฐโตเยว, ยา สมุฏฺฐานโต สิยา;
อยํ ตุ ปฐิตา **โจริ-วุฏฺฐาปน**สมุฏฺฐิตาฯ

๓๕๒. ทุติยา ตติยมฺหา จ, ปญฺจมจฺฉฏฺฐโตปิ ยา;
ชายเต **อนนุญฺญาต-สมุฏฺฐานา** อยํ สิยาฯ

๓๕๓. ปฐมํ ทุติยํ ตตฺถ, จตุตฺถํ นวมมฺปิ จ;
ทสมํ ทฺวาทสมญฺจาติ, สมุฏฺฐานํ สจิตฺตกํฯ

๓๕๔. เอเกกสฺมึ สมุฏฺฐาเน, สทิสา อิธ ทิสฺสเร;
สุกฺกญฺจ กายสํสโคฺค, ปฐมานิยโตปิ จฯ

๓๕๕. ปุพฺพุปปริปาโก จ, รโห ภิกฺขุนิยา สห;
สโภชเน, รโห เทฺว จ, องฺคุลี, อุทเก หสํฯ

๓๕๖. ปหาเร, อุคฺคิเร เจว, เตปญฺญาสา จ เสขิยา;
อธกฺขกฺพฺภชาณุญฺจ, คามนฺตรมวสฺสุตาฯ

๓๕๗ ตลมฎฺฐุทสุทฺธิ จ, วสฺสํวุฏฺฐา ตเถว จ;
โอวาทาย น คจฺฉนฺตี, นานุพเนฺธ ปวตฺตินึฯ

๓๕๘ ปญฺจสตฺตติ นิทฺทิฏฺฐา, กายจิตฺตสมุฏฺฐิตา;
อิเม เอกสมุฏฺฐานา, เมถุเนน สมา มตาฯ

ปฐมปาราชิกสมุฏฺฐานํฯ

๓๕๙ วิคฺคหํ, อุตฺตริเญฺจว, ทุฏฺฐุลฺลํ, อตฺตกามตา;
ทุฏฺฐโทสา ทุเว เจว, ทุติยานิยโตปิ จฯ

๓๖๐ อจฺฉินฺทนญฺจ ปริณาโม, มุสา, โอมสเปสุณา;
ทุฏฺฐุลฺลาโรจนเญฺจว, ปถวีขณนมฺปิ จฯ

๓๖๑ ภูตคามญฺญวาโท จ, อุชฺฌาปนกเมว จ;
นิกฺกโฑฺฒ, สิญฺจนเญฺจว, ตถา อามิสเหตุ จฯ

๓๖๒ ภุตฺตาวึ, เอหนาทรึ, ภึสาปนกเมว จ;
อปนิเธยฺย, สญฺจิจฺจ, ปาณํ, สปฺปาณกมฺปิ จฯ

๓๖๓ อุโกฺกฏนํ =๐๐ ตถา อูโน, สํวาโส, นาสเนน จ;
สหธมฺมิกํ, วิเลขาย, โมหนามูลเกน จฯ

๓๖๔ กุกฺกุจฺจํ, ขียนํ ทตฺวา, ปริณาเมยฺย ปุคฺคเล;
กึ เต, อกาลํ, อจฺฉิเนฺท, ทุคฺคหา, นิรเยน วาฯ

๓๖๕ คณสฺส จ วิภงฺคญฺจ, ทุพฺพลาสา ตเถว จ;
ธมฺมิกํ กถินุทฺธารํ, สญฺจิจฺจาผาสุเมว จฯ

๓๖๖ สยํ อุปสฺสยํ ทตฺวา, อโกฺกเสยฺย จ จณฺฑิกา;
กุลมจฺฉรินี อสฺส, คพฺภินึ วุฏฺฐเปยฺย จฯ

๓๖๗ ปายนฺตึ, เทฺว จ วสฺสานิ, สเงฺฆนาสมฺมตมฺปิ จ;
ติโสฺส คิหิคตา วุตฺตา, ติโสฺสเยว กุมาริกาฯ

๓๖๘ อูนทฺวาทสวสฺสา เทฺว, ตถาลํ ตาว เตติ จ;
โสกาวสฺสา ตถา ปาริ-วาสิกจฺฉนฺททานโตฯ

๓๖๙ อนุวสฺสํ ทุเว จาติ, สิกฺขา เอกูนสตฺตติ;
อทินฺนาทานตุลฺยตฺตา, ติสมุฏฺฐานิกา กตาฯ

ทุติยปาราชิกสมุฏฺฐานํฯ

๓๗๐ สญฺจริกุฏิมหลฺลกํ, โธวาปนญฺจ ปฏิคฺคโห;
จีวรสฺส จ วิญฺญตฺติ, คหณญฺจ ตทุตฺตรึฯ

๓๗๑ อุปกฺขฏทฺวยเญฺจว, ตถา ทูเตน จีวรํ;

โกสิยํ, สุทฺธกาฬานํ, เทฺวภาคาทานเมว จฯ

๓๗๒. ฉพฺพสฺสานิ, ปุราณสฺส, โลมโธวาปนมฺปิ จ;
รูปิยสฺส ปฏิคฺคาโห, อุโภ นานปฺปการกาฯ

๓๗๓. อูนพนฺธนปโตฺต จ, วสฺสสาฏิกสุตฺตกํ;
วิกปฺปาปชฺชนํ, ยาว, ทฺวาร, ทานญฺจ สิพฺพนํฯ

๓๗๔. ปูเวหิ, ปจฺจโย โชติํ, รตนํ, สูจิ, มญฺจกํ;
ตูลํ, นิสีทนํ, กณฺฑุ, วสฺสิกา, สุคตสฺส จฯ

๓๗๕. อญฺญวิญฺญตฺติสิกฺขา จ, อญฺญเจตาปนมฺปิ จ;
สงฺฆิเกน ทุเว วุตฺตา, เทฺว มหาชนิเกน จฯ

๓๗๖. ตถา =๐๑ ปุคฺคลิเกเนกํ, ครุปาวุรณํ ลหุํ;
เทฺว วิฆาโสทสาฏี จ, ตถา สมณจีวรํฯ

๓๗๗. อิติ เอกูนปญฺญาส, ธมฺมา ทุกฺขนฺตทสฺสินา;
ฉสมุฏฺฐานิกา เอเต, สญฺจริตฺตสมา กตาฯ

สญฺจริตฺตสมุฏฺฐานํฯ

๓๗๘. สงฺฆเภโท จ เภทานุ-วตฺตทุพฺพจทูสกา;
ทุฏฺฐุลฺลจฺฉาทนํ, ทิฏฺฐิ, ฉนฺท, อุชฺชคฺฆิกา ทุเวฯ

๓๗๙. อปฺปสทฺทา ทุเว วุตฺตา, ตถา น พฺยาหเรติ จ;
ฉมา, นีจาสเน, ฐานํ, ปจฺฉโต, อุปฺปเถน จฯ

๓๘๐. วชฺชจฺฉาทานุวตฺตา จ, คหณํ, โอสาเรยฺย จ;
ปจฺจกฺขามีติ สิกฺขา จ, ตถา กิสฺมิญฺจิเทว จฯ

๓๘๑. สํสฏฺฐา เทฺว, วธิตฺวา จ, วิสิเพฺพตฺวา จ ทุกฺขิตํ;
ปุนเทว จ สํสฏฺฐา, เนว วูปสเมยฺย จฯ

๓๘๒. ชานํ สภิกฺขุการามํ, ตเถว น ปวารเย;
ตถา อนฺวทฺธมาสญฺจ, สหชีวินิโย ทุเวฯ

๓๘๓. สเจ เม จีวรํ อเยฺย, อนุพนฺธิสฺสสีติ จ;
สตฺตติํส อิเม ธมฺมา, สมฺพุเทฺธน ปกาสิตาฯ

๓๘๔. สเพฺพ เอเต สมุฏฺฐานา, กายวาจาทิโต สิยุํ;
สมาสมสเมเนว, กตา สมนุภาสนาฯ

สมนุภาสนสมุฏฺฐานํฯ

๓๘๕. กถินานิ จ ตีณาทิ, ปโตฺต, เภสชฺชเมว จ;
อเจฺจกมฺปิ จ สาสงฺกํ, ปกฺกมนฺตทฺวยมฺปิ จฯ

๓๘๖. ตถา อุปสฺสยํ คนฺตฺวา, โภชนญฺจ ปรมฺปรํ;
อนติริตฺตํ สภโตฺต, วิกเปฺปตฺวา ตเถว จฯ

๓๘๗. นิโญฺญ, วิกาเล, โวสาสา-รญฺญกุสฺสยวาทิกา;
ปตฺตสนฺนิจยเญฺจว, ปุเร, ปจฺฉา, วิกาลเกฯ

๓๘๘. ปญฺจาหิกํ =๐๒, สงฺกมนิํ, ตถา อาวสถทฺวยํ;
ปสาเข, อาสเน จาติ, เอกูนตึสิเม ปนฯ

๓๘๙. ทฺวิสมุฏฺฐานิกา ธมฺมา, นิทฺทิฏฺฐา กายวาจโต;
กายวาจาทิโต เจว, สเพฺพ กถินสมฺภวาฯ

กถินสมุฏฺฐานํฯ

๓๙๐. เทฺว เสยฺยาหจฺจปาโท จ, ปิณฺฑญฺจ คณโภชนํ;
วิกาเล, สนฺนิธิเญฺจว, ทนฺตโปนมเจลกํฯ

๓๙๑. อุยฺยุตฺตญฺจ วสุโยฺยธิํ, สุรา, โอเรน นฺหายนํ;
ทุพฺพณฺณกรณเญฺจว, ปาฏิเทสนิยทฺวยํฯ

๓๙๒. ลสุณํ, อุปติเฏฺฐยฺย, นจฺจทสฺสนเมว จ;
นคฺคํ, อตฺถรณํ, มเญฺจ, อโนฺตรเฏฺฐ, ตถา พหิฯ

๓๙๓. อโนฺตวสฺสมคารญฺจ, อาสนฺทิํ, สุตฺตกนฺตนํ;
เวยฺยาวจฺจํ, สหตฺถา จ, อาวาเส จ อภิกฺขุเกฯ

๓๙๔. ฉตฺตํ, ยานญฺจ สงฺฆาณิํ, อลงฺการํ, คนฺธวาสิตํ;
ภิกฺขุนี, สิกฺขมานา จ, สามเณรี, คิหีนิยาฯ

๓๙๕. ตถา สํกจฺจิกา จาติ, เตจตฺตาลีสิเม ปน;
สเพฺพ เอฬกโลเมน, ทฺวิสมุฏฺฐานิกา สมาฯ

เอฬกโลมสมุฏฺฐานํฯ

๓๙๖. อญฺญตฺราสมฺมโต เจว, ตถา อตฺถงฺคเตน จ;
ติรจฺฉานวิชฺชา เทฺว วุตฺตา, อโนกาสกตมฺปิ จฯ

๓๙๗. สเพฺพ ฉ ปนิเม ธมฺมา, วาจโต วาจจิตฺตโต;
ทฺวิสมุฏฺฐานิกา โหนฺติ, ปทโสธมฺมตุลฺยตาฯ

ปทโสธมฺมสมุฏฺฐานํฯ

๓๙๘. เอกํ นาวํ, ปณีตญฺจ, สํวิธานญฺจ สํหเร;
ธญฺญํ, นิมนฺติตา เจว, ปาฏิเทสนิยฏฺฐกํฯ

๓๙๙. เอตา =๐๓ จตุสมุฏฺฐานา, สิกฺขา จุทฺทส โหนฺติ หิ;
ปญฺญตฺตา พุทฺธเสเฏฺฐน, อทฺธาเนน สมา มตาฯ

อทฺธานสมุฏฺฐานํฯ

๔๐๐. สุตึ, สูปาทิวิญฺญตฺตึ, อนฺธกาเร ตเถว จ;
ปฏิจฺฉเนฺน จ โอกาเส, พฺยูเห จาติ อิเม ฉปิฯ

๔๐๑. สเพฺพ ตุ ทฺวิสมุฏฺฐานา, จตุตฺถจฺฉฏฺฐโต สิยุํ;
เถยฺยสตฺถสมุฏฺฐานา, เทสิตาทิจฺจพนฺธุนาฯ

เถยฺยสตฺถสมุฏฺฐานํฯ

๔๐๒. ฉตฺต, ทณฺฑกรสฺสาปิ, สตฺถาวุธกรสฺสปิ;
ปาทุกูปาหนา, ยานํ, เสยฺยา, ปลฺลตฺถิกาย จฯ

๔๐๓. เวฐิโตคุณฺฐิโต จาติ, เอกาทส นิทสฺสิตา;
สเพฺพ เอกสมุฏฺฐานา, ธมฺมเทสนสญฺญิตาฯ

ธมฺมเทสนสมุฏฺฐานํฯ

๔๐๔. ภูตาโรจนกเญฺจว , โจริวุฏฺฐาปนมฺปิ จ;
อนนุญฺญาตมตฺตญฺหิ, อสมฺภินฺนมิทํ ตยํฯ

สมุฏฺฐานสีสกถา นิฏฺฐิตาฯ

เอกุตฺตรนยกถา

๔๐๕. กติ อาปตฺติโย โหนฺติ, สมุฏฺฐาเนน อาทินา?
ปญฺจ อาปตฺติโย โหนฺติ, กุฏึ สํยาจิกาย ตุฯ

๔๐๖. กโรโต ปน ติโสฺสว, ปโยเค ทุกฺกฏาทโย;
วิกาเล ปน ปาจิตฺติ, ตถา อญฺญาติหตฺถโตฯ

๔๐๗. คเหตฺวา ภุญฺชโต วุตฺตํ, ปาฏิเทสนิยมฺปิ จ;
ปญฺจิมาปตฺติโย โหนฺติ, สมุฏฺฐาเนน อาทินาฯ

๔๐๘. กติ =๐๔ อาปตฺติโย โหนฺติ, ทุติเยน ตุวํ ภณ?
อาปตฺติโย จตโสฺสว, โหนฺตีติ ปริทีปเยฯ

๔๐๙. ‘‘กุฏึ มม กโรถา’’ติ, สมาทิสติ ภิกฺขุ เจ;
กโรนฺติ เจ กุฏึ ตสฺส, วิปนฺนํ สพฺพถา ปนฯ

๔๑๐. ติโสฺส ปุริมนิทฺทิฏฺฐา, ปโยเค ทุกฺกฏาทโย;
ปทโสธมฺมมูเลน, จตโสฺสว ภวนฺติมาฯ

๔๑๑. ตติเยน กติ ชายนฺติ, สมุฏฺฐาเนน เม ภณ?
ตติเยน ตุวํ พฺรูมิ, ปญฺจธาปตฺติโย สิยุํฯ

๔๑๒. ภิกฺขุ สํวิทหิตฺวาน;

กโรติ จ กุฏึ สเจ;
ติโสฺส อาปตฺติโย โหนฺติ;
ปโยเค ทุกฺกฏาทโยฯ

๔๑๓. ปณีตโภชนํ วตฺวา, โหติ ปาจิตฺติ ภุญฺชโต;
ภิกฺขุนึ น นิวาเรตฺวา, ปาฏิเทสนิยํ สิยาฯ

๔๑๔. สิยุํ กติ จตุเตฺถน, สมุฏฺฐาเนน เม ภณ?
ฉเฬวาปตฺติโย โหนฺติ, เมถุนํ ยทิ เสวติฯ

๔๑๕. โหติ ปาราชิกํ ตสฺส, กุฏึ สํยาจิกาย ตุ;
กโรโต ปน ติโสฺสว, ปโยเค ทุกฺกฏาทโยฯ

๔๑๖. วิกาเล ปน ปาจิตฺติ, ตถา อญฺญาติหตฺถโต;
คเหตฺวา ภุญฺชโต วุตฺตํ, ปาฏิเทสนิยมฺปิ จฯ

๔๑๗. กติ อาปตฺติโย โหนฺติ, ปญฺจเมน? ฉ โหนฺติ หิ;
มนุสฺสุตฺตริธมฺมํ ตุ, วทํ ปาราชิกํ ผุเสฯ

๔๑๘. ‘‘กุฏึ มม กโรถา’’ติ;
สมาทิสติ ภิกฺขุ เจ;
กโรนฺติ เจ กุฏึ ติโสฺส;
โหนฺติ ตา ทุกฺกฏาทโยฯ

๔๑๙. วาเจติ ปทโส ธมฺมํ, โหติ ปาจิตฺติ ภิกฺขุโน;
ทวกมฺยตา วทนฺตสฺส, ตสฺส ทุพฺภาสิตํ สิยาฯ

๔๒๐. สมุฏฺฐาเนน =๐๕ ฉเฏฺฐน, กติ อาปตฺติโย สิยุํ?
ฉ จ สํวิทหิตฺวาน, ภณฺฑํ หรติ เจ จุโตฯ

๔๒๑. ‘‘กุฏึ มม กโรถา’’ติ;
สมาทิสติ ภิกฺขุ เจ;
กโรนฺติ เจ กุฏึ ติโสฺส;
โหนฺติ ตา ทุกฺกฏาทโยฯ

๔๒๒. ปณีตโภชนํ วตฺวา, โหติ ปาจิตฺติ ภุญฺชโต;
ภิกฺขุนึ น นิวาเรตฺวา, ปาฏิเทสนิยํ สิยาฯ

๔๒๓. วิธิ โย วิมตูปรมํ ปรมํ;
อิมมุตฺตรมุตฺตรติ;
วินยํ สุนยํ สุนเยน ยุโต;
ส จ ทุตฺตรมุตฺตรมุตฺตรติฯ

อาปตฺติสมุฏฺฐานกถาฯ

๔๒๔. อิโต ปรํ ปวกฺขามิ, ปรเมกุตฺตรํ นยํ;

อวิกฺขิเตฺตน จิเตฺตน, ตํ สุณาถ สมาหิตาฯ

๔๒๕. เก อาปตฺติกรา ธมฺมา, อนาปตฺติกราปิ เก?
กา ปนาปตฺติโย นาม, ลหุกา ครุกาปิ กา?

๔๒๖. สาวเสสา จ กาปตฺติ, กา นามานวเสสกา?
ทุฏฺฐุลฺลา นาม กาปตฺติ, อทุฏฺฐุลฺลาปิ นาม กา?

๔๒๗. นิยตา นาม กาปตฺติ, กา ปนานิยตาปิ จ?
เทสนาคามินี กา จ, กา จาเทสนคามินี?

๔๒๘. สมุฏฺฐานานิ อาปตฺติ-กรา ธมฺมาติ ทีปิตา;
อนาปตฺติกรา ธมฺมา, สมถา สตฺต ทสฺสิตาฯ

๔๒๙. ปาราชิกาทโย สตฺต-วิธา อาปตฺติโย สิยุํ;
ลหุกา ตตฺถ ปเญฺจว, โหนฺติ ถุลฺลจฺจยาทโยฯ

๔๓๐. ปาราชิกํ ฐเปตฺวาน, สาวเสสาวเสสกา;
เอกา ปาราชิกาปตฺติ, มตา อนวเสสกาฯ

๔๓๑. ‘‘ทุฏฺฐุลฺลา’’ติ =๐๖ จ นิทฺทิฏฺฐา, ทุวิธาปตฺติอาทิโต;
เสสา ปญฺจวิธาปตฺติ, ‘‘อทุฏฺฐุลฺลา’’ติ ทีปิตาฯ

๔๓๒. ปญฺจานนฺตริยสํยุตฺตา, นิยตานิยเตตรา;
เทสนาคามินี ปญฺจ, เทฺว ปนาเทสคามิกาฯ

เอกกกถาฯ

๔๓๓. อภพฺพาปตฺติโก โก จ, ภพฺพาปตฺติกปุคฺคโล?
อุปสมฺปทกมฺมํ ตุ, สตฺถุนา กสฺส วาริตํ?

๔๓๔. อาปตฺติมาปชฺชิตุํ เทฺวว โลเก;
พุทฺธา จ ปเจฺจกพุทฺธา อภพฺพา;
อาปตฺติมาปชฺชิตุํ เทฺวว โลเก;
ภิกฺขู จ ภพฺพา อถ ภิกฺขุนี จฯ

๔๓๕. อทฺธวิหีโน องฺควิหีโน;
วตฺถุวิปโนฺน ทุกฺกฏการี;
โน ปริปุโณฺณ ยาจติ โย โน;
ตสฺสุปสมฺปทา ปฏิสิทฺธาฯ

๔๓๖. อตฺถาปตฺติ หเว ลทฺธ-สมาปตฺติสฺส ภิกฺขุโน;
อตฺถาปตฺติ หิ โน ลทฺธ-สมาปตฺติสฺส ทีปิตาฯ

๔๓๗. ภูตสฺสาโรจนํ ลทฺธ-สมาปตฺติสฺส นิทฺทิเส;
อภูตาโรจนาปตฺติ, อสมาปตฺติลาภิโนฯ

๔๓๘. อตฺถิ สทฺธมฺมสํยุตฺตา, อสทฺธมฺมยุตาปิ จ;
สปริกฺขารสํยุตฺตา, ปรสนฺตกสํยุตาฯ

๔๓๙. ปทโสธมฺมมูลาที, สทฺธมฺมปฏิสํยุตา;
ทุฏฺฐุลฺลวาจสํยุตฺตา, อสทฺธมฺมยุตา สิยาฯ

๔๔๐. อติเรกทสาหํ ตุ, ฐปเน จีวราทิโน;
อนิสฺสชฺชิตฺวา โภเค จ, สปริกฺขารสํยุตาฯ

๔๔๑. สงฺฆสฺส มญฺจปีฐาทึ, อโชฺฌกาสตฺถเรปิ จ;
อนาปุจฺฉาว คมเน, ปรสนฺตกสํยุตาฯ

๔๔๒. กถญฺหิ =๐๗ ภณโต สจฺจํ, ครุกํ โหติ ภิกฺขุโน?
กถํ มุสา ภณนฺตสฺส, ลหุกาปตฺติ ชายเต?

๔๔๓. ‘‘สิขรณี’’ติ สจฺจํ ตุ, ภณโต ครุกํ สิยา;
สมฺปชานมุสาวาเท, ปาจิตฺติ ลหุกา ภเวฯ

๔๔๔. กถํ มุสา ภณนฺตสฺส, ครุกํ โหติ ภิกฺขุโน?
กถญฺจ ภณโต สจฺจํ, อาปตฺติ ลหุกา สิยา?

๔๔๕. อภูตาโรจเน ตสฺส, ครุกาปตฺติ ทีปิตา;
ภูตสฺสาโรจเน สจฺจํ, วทโต ลหุกา สิยาฯ

๔๔๖. กถํ ภูมิคโต โทสํ, น เวหาสคโต ผุเส?
กถํ เวหาสโค โทสํ, น จ ภูมิคโต ผุเส?

๔๔๗. สงฺฆกมฺมํ วิโกเปตุํ, หตฺถปาสํ ชหํ ผุเส;
เกสมตฺตมฺปิ อากาเส, ติฏฺฐโต นตฺถิ วชฺชตาฯ

๔๔๘. อาหจฺจปาทกํ มญฺจํ, เวหาสกุฏิยูปริ;
ปีฐํ วาภินิสีทนฺต, อาปชฺชติ น ภูมิโตฯ

๔๔๙. ปวิสนฺต กถํ ภิกฺขุ, อาปชฺชติ, น นิกฺขมํ?
ปวิสนฺต กถํ ภิกฺขุ, ปวิสนฺต น เจว ตํ?

๔๕๐. สฉตฺตุปาหโน วตฺต-มปูเรตฺวาน เกวลํ;
ปวิสนฺต ปนาปตฺตึ, อาปชฺชติ, น นิกฺขมํฯ

๔๕๑. คมิโก คมิกวตฺตานิ, อปูเรตฺวาน นิกฺขมํ;
นิกฺขมนฺตว อาปตฺตึ, ผุเสยฺย, ปวิสํ น จฯ

๔๕๒. อาทิยนฺต ปนาปตฺตึ, อาปชฺชติ กถํ วท?
ตเถวานาทิยนฺตปิ, อาปชฺชติ กถํ วท?

๔๕๓. ภิกฺขุนี อติคมฺภีรํ, ยา กาจุทกสุทฺธิกํ;
อาทิยนฺตี ปนาปตฺตึ, อาปชฺชติ, น สํสโยฯ

๔๕๔. อนาทิยิตฺวา ทุพฺพณฺณ-กรณํ ปน จีวรํ;
เยวํ อนาทิยโนฺตว, อาปชฺชติ หิ นาม โสฯ

๔๕๕. สมาทิยโนฺต อาปตฺตึ, อาปชฺชติ กถํ ปน?
ตถาสมาทิยโนฺตปิ, อาปชฺชติ กถํ ปน?

๔๕๖. โย =๐๘ หิ มูคพฺพตาทีนิ, วตานิธ สมาทิยํ;
สมาทิยโนฺต อาปตฺตึ, อาปชฺชติ หิ นาม โสฯ

๔๕๗. โย หิ กมฺมกโต ภิกฺขุ, วุตฺตํ วตฺตํ ปนตฺตโน;
ตญฺจาสมาทิยโนฺตว, อาปชฺชติ หิ นาม โสฯ

๔๕๘. กโรโนฺตว ปนาปตฺตึ, กถมาปชฺชเต นโร?
น กโรโนฺต กถํ นาม, สมโณ โทสวา สิยา?

๔๕๙. ภณฺฑาคาริกกมฺมญฺจ, เวชฺชกมฺมญฺจ จีวรํ;
อญฺญาติกาย สิพฺพโนฺต, กรํ อาปชฺชเต นโรฯ

๔๖๐. อุปชฺฌายสฺส วตฺตานิ, วตฺตานิ อิตรสฺส วา;
อกโรโนฺต ปนาปตฺตึ, อาปชฺชติ หิ นาม โสฯ

๔๖๑. เทโนฺต อาปชฺชตาปตฺตึ, น เทโนฺตปิ กถํ ภณ?
อญฺญาติกาย ยํ กิญฺจิ, ภิกฺขุ ภิกฺขุนิยา ปนฯ

๔๖๒. จีวรํ ททมาโน หิ, เทโนฺต อาปชฺชเต ปน;
ตถเนฺตวาสิกาทีนํ, อเทโนฺต จีวราทิกํฯ

๔๖๓. อตฺตสนฺนิสฺสิตา อตฺถิ, ตเถว ปรนิสฺสิตา;
มุทุลมฺพาทิโน อตฺตา, เสสา หิ ปรนิสฺสิตาฯ

๔๖๔. กถญฺจ ปฏิคณฺหโนฺต, อาปชฺชติ หิ วชฺชตํ?
กถมปฺปฏิคณฺหโนฺต, อาปชฺชติ หิ วชฺชตํ?

๔๖๕. จีวรํ ปฏิคณฺหโนฺต, ภิกฺขุ อญฺญาติหตฺถโต;
โอวาทญฺจ น คณฺหโนฺต, อาปชฺชติ หิ วชฺชตํฯ

๔๖๖. กถญฺจ ปริโภเคน, อาปชฺชติ ตโปธโน?
กถํ น ปริโภเคน, อาปชฺชติ ตโปธโน?

๔๖๗. โย หิ นิสฺสคฺคิยํ วตฺถุํ, อจฺจชิตฺวา นิเสวติ;
อยํ ตุ ปริโภเคน, อาปชฺชติ, น สํสโยฯ

๔๖๘. อติกฺกเมนฺตี สงฺฆาฏิ-จารํ ปญฺจาหิกํ ปน;
อยํ ตุ ปริโภเคน, อาปชฺชติ หิ ภิกฺขุนีฯ

๔๖๙. ทิวาปชฺชติ โน รตฺตึ, รตฺติเมว จ โน ทิวา;
ทฺวารํ อสํวริตฺวาน, เสโนฺต อาปชฺชเต ทิวาฯ

๔๗๐. สคารเสยฺยกํ =๐๙ รตฺติํ, อาปชฺชติ หิ โน ทิวา;
อรุณุเคฺค ปนาปตฺติ, กถํ น อรุณุคฺคเม?

๔๗๑. เอกฉารตฺตสตฺตาห-ทสาหาทิอติกฺกเม;
ผุสโนฺต วุตฺตมาปตฺติํ, อาปชฺชตฺยรุณุคฺคเมฯ

๔๗๒. ปวาเรตฺวาน ภุญฺชโนฺต, ผุเส น อรุณุคฺคเม;
ฉินฺทนฺตสฺส สิยาปตฺติ, กถมจฺฉินฺทโต สิยา?

๔๗๓. ฉินฺทโนฺต ภูตคามญฺจ, องฺคชาตญฺจ อตฺตโน;
ปาราชิกญฺจ ปาจิตฺติํ, ผุเส ถุลฺลจฺจยมฺปิ จฯ

๔๗๔. น ฉินฺทโนฺต นเข เกเส, อาปชฺชติ หิ นาม โส;
ฉาเทโนฺตปชฺชตาปตฺติํ, นจฺฉาเทโนฺต กถํ ปน?

๔๗๕. ฉาเทโนฺต ปน อาปตฺติํ, ฉาเทโนฺตปชฺชเต นโร;
อาปชฺชติ ปนจฺฉิโนฺน, นจฺฉาเทโนฺต ติณาทินาฯ

๔๗๖. อาปชฺชติ หิ ธาเรโนฺต, น ธาเรโนฺต กถํ ปน?
ธาเรโนฺต กุสจีราทิํ, ธาเรโนฺตปชฺชเต ปนฯ

๔๗๗. ทินฺนํ นิสฺสชฺฐปตฺตํ ตํ, อธาเรโนฺตว โทสวา;
สจิตฺตกทฺุกํ สญฺญา-วิโมกฺขกทฺุกํ ภเวฯ

ทุกกถาฯ

๔๗๘. อตฺถาปตฺติ หิ ติฏฺฐเนฺต, นาเถ, โน ปรินิพฺพุเต;
นิพฺพุเต น ตุ ติฏฺฐเนฺต, อตฺถาปตฺตฺุภยตฺถปิฯ

๔๗๙. รุหิรุปฺปาทนาปตฺติ, ฐิเต, โน ปรินิพฺพุเต;
เถรมาวุสวาเทน, วทโต ปรินิพฺพุเตฯ

๔๘๐. อาปตฺติโย อิมา เทฺวปิ, ฐเปตฺวา สุคเต ปน;
อวเสสา ธรเนฺตปิ, ภวนฺติ ปรินิพฺพุเตฯ

๔๘๑. กาเลเยว สิยาปตฺติ, วิกาเล น สิยา กถํ?
วิกาเล ตุ สิยาปตฺติ, น กาเล, อุภยตฺถปิ?

๔๘๒. ภุญฺชโตนติริตฺตํ ตุ, กาลสฺมิํ, โน วิกาลเก;
วิกาลโภชนาปตฺติ, วิกาเล, ตุ น กาลเกฯ

๔๘๓. อวเสสํ =๑๐ ปนาปตฺติํ, อาปชฺชติ หิ สพฺพทา;
สพฺพํ กาเล วิกาเล จ, นตฺถิ ตตฺถ จ สํสโยฯ

๔๘๔. รตฺติเมว ปนาปตฺติํ, อาปชฺชติ จ โน ทิวา;
ทิวาปชฺชติ โน รตฺติํ, อาปชฺชตฺุภยตฺถปิฯ

๔๘๕ สหเสยฺยา สิยา รตฺติํ, ทฺวาราสํวรมูลกา;
ทิวา, เสสา ปนาปตฺติ, สิยา รตฺติํ ทิวาปิ จฯ

๔๘๖ ทสวโสฺส ตุ โน อูน-ทสวโสฺส สิยา กถํ?
โหตูนทสวโสฺส, โน, ทสวสฺสูภยตฺถปิ?

๔๘๗ อุปฏฺฐาเปติ เจ พาโล, ปริสํ ทสวสฺสิโก;
อาปตฺติํ ปน อพฺยโตฺต, อาปชฺชติ, น สํสโยฯ

๔๘๘ อถูนทสวโสฺส จ, ‘‘ปณฺฑิโตห’’นฺติ คณฺหติ;
ปริสํ, ทสวโสฺส โน, เสสมาปชฺชเต อุโภฯ

๔๘๙ กาเฬ อาปชฺชตาปตฺติํ, น ชุเณฺห ชุณฺหเก กถํ;
อาปชฺชติ, น กาฬสฺมิํ, อาปชฺชตูภยตฺถปิ?

๔๙๐ วสฺสํ อนุปคจฺฉโนฺต, กาเฬ, โน ชุณฺหเก ปน;
อาปชฺชตาปวาเรโนฺต, ชุเณฺห, น ปน กาฬเกฯ

๔๙๑ อวเสสํ ตุ ปญฺญตฺต-มาปตฺติมวิปตฺตินา;
กาเฬ เจว จ ชุเณฺห จ, อาปชฺชติ, น สํสโยฯ

๔๙๒ วสฺสูปคมนํ กาเฬ, โน ชุเณฺห, ตุ ปวารณา;
ชุเณฺห กปฺปติ, โน กาเฬ, เสสํ ปนุภยตฺถปิฯ

๔๙๓ อตฺถาปตฺติ ตุ เหมเนฺต, น โหตีตรุตุทฺวเย;
คิเมฺหเยว น เสเสสุ, วเสฺส โน อิตรทฺวเยฯ

๔๙๔ ทิเน ปาฬิปทกฺขาเต, กตฺติเก ปุณฺณมาสิยา;
ฐปิตํ ตุ วิกเปฺปตฺวา, วสฺสสาฏิกจีวรํฯ

๔๙๕ อาปชฺชติ จ เหมเนฺต, นิวาเสติ จ ตํ สเจ;
ปุณฺณมาทิวสสฺมิญฺหิ, กตฺติกสฺส ตุ ปจฺฉิเมฯ

๔๙๖ ตํ อปจฺจุทฺธริตฺวาว, เหมเนฺตเยว, เนตเร;
อาปชฺชตีติ นิทฺทิฏฺฐํ, **กุรุนฺทฏฺฐกถาย** ตุฯ

๔๙๗ ‘‘อติเรกมาโส =๑๑ เสโส’’ติ;
ปริเยสโนฺต จ คิมฺหิเก;
คิเมฺห อาปชฺชตาปตฺติํ;
น เตฺววิตรุตุทฺวเยฯ

๔๙๘ วิชฺชมาเน สเจ นโคฺค, วสฺสสาฏิกจีวเร;
โอวสฺสาเปติ โย กายํ, วเสฺส อาปชฺชตีธ โสฯ

๔๙๙ อาปชฺชติ หิ สโงฺฆว, น คโณ น จ ปุคฺคโล;
คโณว น จ เสสา หิ, ปุคฺคโลว น จาปเรฯ

๕๐๐ อธิฏฺฐานํ กโรโนฺต วา, ปาริสุทฺธิอุโปสถํ;
สโงฺฆ วาปชฺชตาปตฺตึ, น คโณ น จ ปุคฺคโลฯ

๕๐๑ สุตฺตุเทฺทสมธิฏฺฐานํ, กโรโนฺต วา อุโปสถํ;
คโณ วาปชฺชตาปตฺตึ, น สโงฺฆ น จ ปุคฺคโลฯ

๕๐๒ สุตฺตุเทฺทสํ กโรโนฺต วา, เอโก ปน อุโปสถํ;
ปุคฺคโลปชฺชตาปตฺตึ, น จ สโงฺฆ คโณ น จฯ

๕๐๓ อาปชฺชติ คิลาโนว, นาคิลาโน กถํ ปน;
อาปชฺชตาคิลาโนว, โน คิลาโน อุโภปิ จ?

๕๐๔ เภสเชฺชน ปนเณฺณน, อเตฺถ สติ จ โย ปน;
วิญฺญาเปติ ตทญฺญํ โส, อาปชฺชติ อกลฺลโกฯ

๕๐๕ น เภสเชฺชน อเตฺถปิ, เภสชฺชํ วิญฺญาเปติ เจ;
อาปชฺชตาคิลาโนว, เสสํ ปน อุโภปิ จฯ

๕๐๖ อตฺถาปตฺติ หิ อโนฺตว, น พหิทฺธา, ตถา พหิ;
อาปชฺชติ, น เจวโนฺต, อตฺถาปตฺตุภยตฺถปิฯ

๕๐๗ อนุปขชฺช เสยฺยํ ตุ, กเปฺปโนฺต ปน เกวลํ;
อาปชฺชติ ปนาปตฺตึ, อโนฺตเยว จ, โน พหิฯ

๕๐๘ อโชฺฌกาเส ตุ มญฺจาทึ, สนฺถริตฺวาน ปกฺกมํ;
พหิเยว จ, โน อโนฺต, เสสํ ปนุภยตฺถปิฯ

๕๐๙ อโนฺตสีมาเยวาปตฺตึ, พหิสีมาย เนว จ;
พหิสีมาย, โน อโนฺต-สีมาย, อุภยตฺถปิฯ

๕๑๐ สฉตฺตุปาหโน =๑๒ ภิกฺขุ, ปวิสโนฺต ตโปธโน;
อุปจารสีโมกฺกเนฺต, อโนฺต อาปชฺชเต ปนฯ

๕๑๑ คมิโก ทารุภณฺฑาทึ, ปฏิสามนวตฺตกํ;
อปฺปเรตฺวาน คจฺฉโนฺต, อุปจารสฺสติกฺกเมฯ

๕๑๒ อาปชฺชติ ปนาปตฺตึ, พหิสีมายเยว โส;
เสสมาปชฺชเต อโนฺต-พหิสีมาย สพฺพโสฯ

ติกกถาฯ

๕๑๓ สกวาจาย อาปโนฺน, ปรวาจาย สุชฺฌติ;
ปรวาจาย อาปโนฺน, สกวาจาย สุชฺฌติฯ

๕๑๔ สกวาจาย อาปโนฺน, สกวาจาย สุชฺฌติ;
ปรวาจาย อาปโนฺน, ปรวาจาย สุชฺฌติฯ

๕๑๕. วจีทฺวาริกมาปตฺตึ , อาปโนฺน สกวาจโต;
ติณวตฺถารกํ คนฺตฺวา, ปรวาจาย สุชฺฌติฯ

๕๑๖. ตถา อปฺปฏินิสฺสเคฺค, ปาปิกาย หิ ทิฏฺฐิยา;
ปรสฺส กมฺมวาจาย, อาปชฺชิตฺวาน วชฺชตํฯ

๕๑๗. เทเสโนฺต ภิกฺขุโน มูเล, สกวาจาย สุชฺฌติ;
วจีทฺวาริกมาปตฺตึ, อาปโนฺน ภิกฺขุสนฺติเกฯ

๕๑๘. เทเสตฺวา ตํ วิสุชฺฌโนฺต, สกวาจาย สุชฺฌติ;
สงฺฆาทิเสสมาปตฺตึ, ยาวตติยกํ ปนฯ

๕๑๙. ปรสฺส กมฺมวาจาย, อาปชฺชิตฺวา ตถา ปุน;
ปรสฺส ปริวาสาทิ-กมฺมวาจาย สุชฺฌติฯ

๕๒๐. กาเยนาปชฺชตาปตฺตึ, วาจาย จ วิสุชฺฌติ;
วาจายาปชฺชตาปตฺตึ, กาเยน จ วิสุชฺฌติฯ

๕๒๑. กาเยนาปชฺชตาปตฺตึ, กาเยเนว วิสุชฺฌติ;
วาจายาปชฺชตาปตฺตึ, วาจาเยว วิสุชฺฌติฯ

๕๒๒. กายทฺวาริกมาปตฺตึ, กาเยนาปชฺชเต, ปุน;
เทเสโนฺต ตํ ปนาปตฺตึ, วาจาเยว วิสุชฺฌติฯ

๕๒๓. วจีทฺวาริกมาปตฺตึ =๑๓, อาปชฺชิตฺวาน วาจโต;
ติณวตฺถารกํ คนฺตฺวา, กาเยเนว วิสุชฺฌติฯ

๕๒๔. กายทฺวาริกมาปตฺตึ, อาปชฺชิตฺวาน กายโต;
ติณวตฺถารกํ คนฺตฺวา, กาเยเนว วิสุชฺฌติฯ

๕๒๕. วจีทฺวาริกมาปตฺตึ, อาปชฺชิตฺวา ตโปธโน;
ตเมว ปน เทเสโนฺต, วาจาเยว วิสุชฺฌติฯ

๕๒๖. สุโตฺต อาปชฺชตาปตฺตึ, ปฏิพุโทฺธ วิสุชฺฌติ;
อาปโนฺน ปฏิพุโทฺธว, สุโตฺต สุชฺฌติ โส กถํ?

๕๒๗. สุโตฺต อาปชฺชตาปตฺตึ, สุโตฺตเยว วิสุชฺฌติ;
ปฏิพุโทฺธว อาปโนฺน, ปฏิพุโทฺธ วิสุชฺฌติ?

๕๒๘. สคารเสยฺยกาทึ ตุ, สุโตฺต อาปชฺชเต นโร;
เทเสโนฺต ปน ตํ ญตฺวา, ปฏิพุโทฺธ วิสุชฺฌติฯ

๕๒๙. อาปชฺชิตฺวาน ชคฺคโนฺต, ติณวตฺถารเก ปน;
สมเถ ตุ สยโนฺตว, สุโตฺต วุฏฺฐาติ นาม โสฯ

๕๓๐. สคารเสยฺยกาทึ ตุ, สุโตฺต อาปชฺชเต นโร;
สยโนฺต ติณวตฺถาเร, สุโตฺตเยว วิสุชฺฌติฯ

๕๓๑. อาปชฺชิตฺวา ปนาปตฺตึ, ชคฺคโนฺต ปน เกวลํ;
เทเสโนฺต ปน ตํ ปจฺฉา, ปฏิพุโทฺธ วิสุชฺฌติฯ

๕๓๒. อาปชฺชิตฺวา อจิโตฺตว, สจิโตฺตว วิสุชฺฌติ;
อาปชฺชิตฺวา สจิโตฺตว, อจิโตฺตว วิสุชฺฌติฯ

๕๓๓. อาปชฺชิตฺวา อจิโตฺตว, อจิโตฺตว วิสุชฺฌติ;
อาปชฺชิตฺวา สจิโตฺตว, สจิโตฺตว วิสุชฺฌติฯ

๕๓๔. อจิโตฺต, จิตฺตกาปตฺตึ, อาปชฺชิตฺวา ตโปธโน;
ปจฺฉา ตํ ปน เทเสโนฺต, สจิโตฺตว วิสุชฺฌติฯ

๕๓๕. ตถา สจิตฺตกาปตฺตึ, อาปชฺชิตฺวา สจิตฺตโก;
สยโนฺต ติณวตฺถาเร, อจิโตฺตว วิสุชฺฌติฯ

๕๓๖. เอวเมวํ อมิเสฺสตฺวา, ปจฺฉิมํ ตุ ปททฺวยํ;
เอตฺถ วุตฺตานุสาเรน, เวทิตพฺพํ วิภาวินาฯ

๕๓๗. อาปชฺชติ =๑๔ จ กเมฺมน, อกเมฺมน วิสุชฺฌติ;
อาปชฺชติ อกเมฺมน, กเมฺมเนว วิสุชฺฌติฯ

๕๓๘. กเมฺมนาปชฺชตาปตฺตึ, กเมฺมเนว วิสุชฺฌติ;
อาปชฺชติ อกเมฺมน, อกเมฺมน วิสุชฺฌติฯ

๕๓๙. อจฺจชํ ปาปิกํ ทิฎฺฐึ, อาปชฺชิตฺวาน กมฺมโต;
เทเสโนฺต ปน ตํ ปจฺฉา, อกเมฺมน วิสุชฺฌติฯ

๕๔๐. วิสฎฺฐิอาทิกาปตฺตึ , อาปชฺชิตฺวา อกมฺมโต;
ปริสุชฺฌติ กเมฺมน, ปริวาสาทินา ปนฯ

๕๔๑. สมนุภาสนํ ภิกฺขุ, อาปชฺชติ จ กมฺมโต;
ปริวาสาทินา ปจฺฉา, กเมฺมเนว วิสุชฺฌติฯ

๕๔๒. อวเสสํ ปนาปตฺตึ, อาปชฺชติ อกมฺมโต;
เทเสโนฺต ปน ตํ ปจฺฉา, อกเมฺมเนว สุชฺฌติฯ

๕๔๓. สมฺมุขาปตฺติมาปโนฺน, วิสุชฺฌติ อสมฺมุขา;
อสมฺมุขาปิ อาปโนฺน, สมฺมุขาว วิสุชฺฌติฯ

๕๔๔. สมฺมุขาปตฺติมาปโนฺน, สมฺมุขาว วิสุชฺฌติ;
อสมฺมุขาว อาปโนฺน, วิสุชฺฌติ อสมฺมุขาฯ

๕๔๕. อจฺจชํ ปาปกํ ทิฎฺฐึ, อาปโนฺน สงฺฆสมฺมุเข;
วุฎฺฐานกาเล สเงฺฆน, กิญฺจิ กมฺมํ น วิชฺชติฯ

๕๔๖. วิสฎฺฐิอาทิกาปตฺตึ, อาปชฺชิตฺวา อสมฺมุขา;
สงฺฆสมฺมุขโตเยว, วิสุชฺฌติ น จญฺญถาฯ

๕๔๗. สมนุภาสนํ สงฺฆ-สมฺมุขาปชฺชเต, ปุน;
สงฺฆสฺส สมฺมุขาเยว, วิสุชฺฌติ, น จญฺญถาฯ

๕๔๘. มุสาวาทาทิกํ เสสํ, อาปชฺชติ อสมฺมุขา;
ตํ ปจฺฉา ปน เทเสนฺโต, วิสุชฺฌติ อสมฺมุขาฯ

๕๔๙. อชานนฺโตว อาปนฺโน, ชานนฺโตว วิสุชฺฌติ;
ชานนฺโต ปน อาปนฺโน, อชานนฺโต วิสุชฺฌติฯ

๕๕๐. อชานนฺโตว อาปนฺโน, อชานนฺโต วิสุชฺฌติ;
ชานนฺโต ปน อาปนฺโน, ชานนฺโตว วิสุชฺฌติฯ

๕๕๑. อจิตฺตกจตุเกฺกน =๑๕, สทิสํ สพฺพถา อิทํ;
อชานนฺตจตุกฺกนฺติ, เวทิตพฺพํ วิภาวินาฯ

๕๕๒. อาคนฺตุโกว อาปตฺตึ, อาปชฺชติ, น เจตโร;
อาวาสิโกว อาปตฺตึ, อาปชฺชติ, น เจตโรฯ

๕๕๓. อาคนฺตุโก ตถาวาสิ-โกปิ อาปชฺชเร อุโภ;
อตฺถาปตฺติ จ เสสํ ตุ, อุโภ นาปชฺชเร ปนฯ

๕๕๔. สฉตฺตุปาหโน เจว, สสีสํ ปารุโตปิ จ;
วิหารํ ปวิสนฺโต จ, วิจรนฺโตปิ ตตฺถ จฯ

๕๕๕. อาคนฺตุโกว อาปตฺตึ, อาปชฺชติ, น เจตโร;
อาวาสวตฺตมาวาสี, อกโรนฺโตว โทสวาฯ

๕๕๖. น เจวาคนฺตุโก, เสส-มาปชฺชนฺติ อุโภปิ จ;
อสาธารณมาปตฺตึ, นาปชฺชนฺติ อุโภปิ จฯ

๕๕๗. วตฺถุนานตฺตตา อตฺถิ, นตฺถิ อาปตฺตินานตา;
อตฺถิ อาปตฺตินานตฺตํ, นตฺถิ วตฺถุสฺส นานตาฯ

๕๕๘. วตฺถุนานตฺตตา เจว, อตฺถิ อาปตฺตินานตา;
เนวตฺถิ วตฺถุนานตฺตํ, โน จ อาปตฺตินานตาฯ

๕๕๙. ปาราชิกจตุกฺกสฺส, วตฺถุนานตฺตตา มตา;
อาปตฺตินานตา นตฺถิ, เสสาปตฺตีสฺวยํ นโยฯ

๕๖๐. สมโณ สมณี กาย-สํสคฺคํ ตุ กโรนฺติ เจ;
สงฺฆาทิเสโส ภิกฺขุสฺส, ภิกฺขุนิยา ปราชโยฯ

๕๖๑. เอวํ อาปตฺตินานตฺตํ, นตฺถิ วตฺถุสฺส นานตา;
กายสฺส ปน สํสคฺค, อุภินฺนํ วตฺถุ โหติ หิฯ

๕๖๒. ตเถว ลสุณสฺสาปิ, ขาทเน ภิกฺขุนี ปน;
อาปชฺชติ หิ ปาจิตฺตึ, ภิกฺขุโน โหติ ทุกฺกฏํฯ

๕๖๓. ปาราชิกานํ ปน เจ จตุนฺนํ;
สงฺฆาทิเสเสหิ จ เตรเสหิ;
โหเตว วตฺถุสฺส จ นานภาโว;
อาปตฺติยา เจว หิ นานภาโวฯ

๕๖๔. ปาราชิกานิ =๑๖ จตฺตาริ, อาปชฺชนฺตานเมกโต;
ภิกฺขุนีสมณานํ ตุ, อุภินฺนํ ปน สพฺพโสฯ

๕๖๕. วตฺถุสฺส นตฺถิ นานตฺตํ, นตฺถิ อาปตฺตินานตา;
วิสุํ ปนาปชฺชเนฺตสุ, อยเมว วินิจฺฉโยฯ

๕๖๖. อตฺถิ วตฺถุสภาคตฺตํ, นตฺถาปตฺติสภาคตา;
อตฺถาปตฺติสภาคตา, นตฺถิ วตฺถุสภาคตาฯ

๕๖๗. อตฺถิ วตฺถุสภาคตฺตํ, อตฺถาปตฺติสภาคตา;
นตฺถิ วตฺถุสภาคตฺตํ, นตฺถาปตฺติสภาคตาฯ

๕๖๘. ภิกฺขูนํ ภิกฺขุนีนญฺจ, กายสํสคฺคเก สติ;
อตฺถิ วตฺถุสภาคตฺตํ, นตฺถาปตฺติสภาคตาฯ

๕๖๙. อาทิโต ปน ภิกฺขุสฺส, จตูสฺวนฺติมวตฺถุสุ;
สิยาปตฺติสภาคตฺตํ, น จ วตฺถุสภาคตาฯ

๕๗๐. ภิกฺขูนํ ภิกฺขุนีนญฺจ, จตูสฺวนฺติ มวตฺถุสุ;
อตฺถิ วตฺถุสภาคตฺตํ, อตฺถาปตฺติสภาคตาฯ

๕๗๑. สาธารณาสุ สพฺพาสุ, อาปตฺตีสฺวปฺยยํ นโย;
อสาธารณาสุ เนวตฺถิ, วตฺถาปตฺติสภาคตาฯ

๕๗๒. อตฺถาปตฺติ อุปชฺฌาเย, เนว สทฺธิวิหาริเก;
อตฺถิ สทฺธิวิหารสฺมิํ, อุปชฺฌาเย น วิชฺชติฯ

๕๗๓. อตฺถาปตฺติ อุปชฺฌาเย, ตถา สทฺธิวิหาริเก;
เนวาปตฺติ อุปชฺฌาเย, เนว สทฺธิวิหาริเกฯ

๕๗๔. อุปชฺฌาเยน กตฺตพฺพ-วตฺตสฺสากรเณ ปน;
อุปชฺฌาโย ผุเส วชฺชํ, น จ สทฺธิวิหาริโกฯ

๕๗๕. อุปชฺฌายสฺส กตฺตพฺพ-วตฺตสฺสากรเณ ปน;
นตฺถาปตฺติ อุปชฺฌาเย, อตฺถิ สทฺธิวิหาริเกฯ

๕๗๖. เสสํ ปนิธ อาปตฺติํ, อาปชฺชนฺติ อุโภปิ จ;
อสาธารณมาปตฺติํ, นาปชฺชนฺติ อุโภปิ จฯ

๕๗๗. อาทิยนฺโต ครุํ โทสํ, ปโยเชนฺโต ลหุํ ผุเส;
อาทิยนฺโต ลหุํ โทสํ, ปโยเชนฺโต ครุํ ผุเสฯ

๕๗๘. อาทิยโนฺต =๑๗ ปโยเชโนฺต, ครุเกเยว ติฎฺฐติ;
อาทิยโนฺต ปโยเชโนฺต, ลหุเกเยว ติฎฺฐติฯ

๕๗๙. ปาทํ วาปิ ตโต อุทฺธํ, อาทิยโนฺต ครุํ ผุเส;
‘‘คณฺหา’’ติ อูนกํ ปาทํ, อาณาเปโนฺต ลหุํ ผุเสฯ

๕๘๐. เอเตเนว อุปาเยน, เสสกมฺปิ ปทตฺตยํ;
อตฺถสมฺภวโตเยว, เวทิตพฺพํ วิภาวินาฯ

๕๘๑. กาเลเยว ปนาปตฺติ, โน วิกาเล กถํ สิยา?
วิกาเลเยว อาปตฺติ, น จ กาเล กถํ สิยา?

๕๘๒. อตฺถาปตฺติ หิ กาเล จ, วิกาเล จ ปกาสิตา?
เนว กาเล วิกาเล จ, อตฺถาปตฺติ ปกาสิตา?

๕๘๓. ปวาเรตฺวาน ภุญฺชโนฺต, กาเล อนติริตฺตกํ;
กาเล อาปชฺชตาปตฺตึ, น วิกาเลติ ทีปเยฯ

๕๘๔. วิกาลโภชนาปตฺตึ, วิกาเล น จ กาลเก;
เสสํ กาเล วิกาเล จ, อาปชฺชติ, น สํสโยฯ

๕๘๕. อสาธารณมาปตฺตึ, ภิกฺขุนีนํ วสา ปน;
เนวาปชฺชติ กาเลปิ, โน วิกาเลปิ สพฺพทาฯ

๕๘๖. กึ ปฎิคฺคหิตํ กาเล, โน วิกาเล ตุ กปฺปติ?
วิกาเล กิญฺจ โน กาเล, คหิตํ ปน กปฺปติ?

๕๘๗. กาเล เจว วิกาเล จ, กึ นาม วท กปฺปติ?
เนว กาเล จ กึ นาม, โน วิกาเล จ กปฺปติ?

๕๘๘. อามิสํ ตุ ปุเรภตฺตํ, ปฎิคฺคหิตกํ ปน;
กาเลเยว ตุ ภิกฺขูนํ, โน วิกาเล ตุ กปฺปติฯ

๕๘๙. ปานกํ ตุ วิกาลสฺมึ, ปฎิคฺคหิตกํ ปน;
วิกาเลเยว กาเล จ, อปรชฺชุ น กปฺปติฯ

๕๙๐. สตฺตาหกาลิกเญฺจว , จตฺตุถํ ยาวชีวิกํ;
กาเล เจว วิกาเล จ, กปฺปตีติ วินิทฺทิเสฯ

๕๙๑. อตฺตโน อตฺตโน กาล-มตีตํ กาลิกตฺตยํ;
มํสํ อกปฺปิยเญฺจว, ตถา อุคฺคหิตมฺปิ จฯ

๕๙๒. กุลทูสนกมฺมาทึ =๑๘, กตฺวา อุปฺปนฺนโภชนํ;
กาเล เจว วิกาเล จ, น จ กปฺปติ ภิกฺขุโนฯ

๕๙๓. ปจฺจนฺติเมสุ เทเสสุ, อาปชฺชติ น มชฺฌิเม;
มชฺฌิเม ปน เทสสฺมึ, น จ ปจฺจนฺติเมสุ หิฯ

๕๙๔. ปจฺจนฺติเมสุ เทเสสุ, อาปชฺชติ จ มชฺฌิเม;
ปจฺจนฺติเมสุ เทเสสุ, นาปชฺชติ น มชฺฌิเมฯ

๕๙๕. สีมํ สมฺเภทฺท พนฺธโนฺต, ภิกฺขุ ปจฺจนฺติเมสุ หิ;
อาปชฺชติ ปนาปตฺตึ, น จาปชฺชติ มชฺฌิเมฯ

๕๙๖. คเณน ปญฺจวคฺเคน, กโรโนฺต อุปสมฺปทํ;
จมฺมตฺถรณํ ธุวนฺหานํ, สคุณงฺคุณฺปาหนํฯ

๕๙๗. ธาเรโนฺต มชฺฌิเม วชฺชํ, ผุเส ปจฺจนฺติเมสุ โน;
อวเสสํ ปนาปตฺตึ, อาปชฺชตูภยตฺถปิฯ

๕๙๘. อสาธารณอาปตฺตึ, ภิกฺขุนีนํ วสา ปน;
ปจฺจนฺติเมสุ วา ภิกฺขุ, นาปชฺชติ น มชฺฌิเมฯ

๕๙๙. ปจฺจนฺติเมสุ เทเสสุ, กปฺปเต น จ มชฺฌิเม;
กปฺปเต, มชฺฌิเม เทเส, โน จ ปจฺจนฺติเมสุ หิฯ

๖๐๐. ปจฺจนฺติเมสุ เทเสสุ, กปฺปเต, มชฺฌิเมปิ กึ?
ปจฺจนฺติเมสุ เจวาปิ, กึ น กปฺปติ มชฺฌิเม?

๖๐๑. ปจฺจนฺติเมสุ เทเสสุ, วุตฺตํ วตฺถุ จตุพฺพิธํ;
นิทฺทิเส กปฺปตี เจว, น จ กปฺปติ มชฺฌิเมฯ

๖๐๒. “อิทํ จตุพฺพิธํ วตฺถุ, เทสสฺมึ ปน มชฺฌิเม;
น กปฺปตี”ติ วุตฺตณฺหิ, “มชฺฌิเมเยว กปฺปติ”ฯ

๖๐๓. ปจฺจนฺติเมสุ เทเสสุ, เอวํ วุตฺตํ น กปฺปติ;
ปญฺจโลณาทิกํ เสสํ, อุภยตฺถปิ กปฺปติฯ

๖๐๔. อกปฺปิยนฺติ ยํ นาม, ปฏิกฺขิตฺตํ มเหสินา;
อุภยตฺถปิ ตํ สพฺพํ, น จ กปฺปติ ภิกฺขุโนฯ

๖๐๕. อโนฺต อาปชฺชตาปตฺตึ, อาปชฺชติ จ, โน พหิ;
พหิ อาปชฺชตาปตฺตึ, น จ อโนฺต กุทาจนํฯ

๖๐๖. อาปชฺชติ =๑๙ ปนโนฺต จ, พหิ เจวุภยตฺถปิ;
เนว อโนฺต จ อาปตฺตึ, อาปชฺชติ จ, โน พหิฯ

๖๐๗. อนุปขชฺชเสยฺยาทึ, อโนฺตเยว จ, โน พหิ;
สงฺฆิกํ ปน มญฺจาทึ, อโชฺฌกาเส ตุ กิญฺจิปิฯ

๖๐๘. นิกฺขิปิตฺวาน คจฺฉโนฺต, โน อโนฺต, พหิเยว จ;
เสสมาปชฺชตาปตฺตึ, อโนฺต เจว ตถา พหิฯ

๖๐๙. อสาธารณมาปตฺตึ, ภิกฺขุนีนํ วสา ปน;
เนวาปชฺชติ อโนฺตปิ, น พหิทฺธาปิ สพฺพถาฯ

๖๑๐ คาเม อาปชฺชตาปตฺตึ, โน อรเญฺญ กถํ วท?
อาปชฺชติ อรญฺญสฺมึ, น จ คาเม กถํ วท?

๖๑๑ อาปชฺชติ จ คาเมปิ, อรเญฺญปิ กถํ วท?
เนวาปชฺชติ คาเมปิ, โน อรเญฺญ กถํ วท?

๖๑๒ อนุตฺตรฆรสํยุตฺตา, เสกฺขปญฺญตฺติโย ปน;
อาปชฺชติ หิ ตํ ภิกฺขุ, คามสฺมึ, โน อรญฺญเกฯ

๖๑๓ อคณา อรุณํ นาม, อุฏฺฐาเปนฺตี จ ภิกฺขุนี;
อาปชฺชติ ปนาปตฺตึ, อรเญฺญ, โน จ คามเกฯ

๖๑๔ มุสาวาทาทิมาปตฺตึ , อาปชฺชตูภยตฺถปิ;
อสาธารณมาปตฺตึ, อาปชฺชติ น กตฺถจิฯ

๖๑๕ อาปชฺชติ คิลาโนว, นาคิลาโน กุทาจนํ;
อคิลาโนว อาปตฺตึ, ผุเส, โน จ คิลานโกฯ

๖๑๖ อคิลาโน คิลาโน จ, อาปชฺชนฺติ อุโภปิ จ;
นาปชฺชนฺติ คิลาโน จ, อคิลาโน อุโภปิ จฯ

๖๑๗ เภสเชฺชน ปนเญฺญน, อเตฺถ สติ จ โย ปน;
วิญฺญาเปติ ตทญฺญํ โส, อาปชฺชติ อกลฺลโกฯ

๖๑๘ น เภสเชฺชน อเตฺถปิ, เภสชฺชํ วิญฺญาเปติ เจ;
อาปชฺชตาคิลาโนว, อาปตฺตึ โลลมานโสฯ

๖๑๙ มุสาวาทาทิกํ เสสํ, อาปชฺชนฺติ อุโภปิ จ;
อสาธารณมาปตฺตึ, นาปชฺชนฺติ อุโภปิ จฯ

จตุกฺกกถาฯ

๖๒๐ ปญฺจ =๒๐ อาปตฺติโย โหนฺติ, มุสาวาทสฺส การณา;
ปาราชิกํ ครุํถุลฺล-จฺจยํ ปาจิตฺติ ทุกฺกฏํฯ

๖๒๑ อานิสํสา ปนุทฺทิฏฺฐา, ปเญฺจว กถินตฺถเร;
อนามนฺตาสมาทาน-จรณํ คณโภชนํฯ

๖๒๒ โย ตตฺถ จีวรุปฺปาโท, โส จ เนสํ ภวิสฺสติ;
จีวรํ ยาวทตฺถญฺจ, คเหตุมฺปิ จ วฏฺฏติฯ

๖๒๓ เตลํ ปญฺจวิธํ วุตฺตํ, นิปฺปปเญฺจน สตฺถุนา;
วสา มธุกเอรณฺฑ-ติลสาสปสมฺภวํฯ

๖๒๔ อจฺฉมจฺฉวสา เจว, สุสุกา สูกรสฺส จ;
คทฺรภสฺส วสา เจติ, วสา ปญฺจวิธา มตาฯ

๖๒๕. มูลขนฺธคฺคพีชานิ , ผฬุ์พีชญฺจ ปญฺฑิโต;
ปญฺจมํ พีชพีชนฺติ, ปญฺจ พีชานิ ทีปเยฯ

๖๒๖. ผลํ สมณกเปฺปหิ, ปริภุเญฺชยฺย ปญฺจหิ;
อคฺคิสตฺถนขกฺกนฺตํ, อพีชุพฺพฏฺฏพีชกํฯ

๖๒๗. ปณฺณุณฺณติณโจฬานํ, วากสฺส จ วเสนิธ;
ภิสิโย ภาสิตา ปญฺจ, มุนินา โมหนาสินาฯ

๖๒๘. ปวารณาปิ ปเญฺจว, โอทนาทีหิ ปญฺจหิ;
ปฏิคฺคาหาปิ ปเญฺจว, กายาทิคหเณน จฯ

๖๒๙. ปญฺจานิสํสา วินยญฺญุกสฺมิํ;
มเหสินา การุณิเกน วุตฺตา;
สุรกฺขิตํ โหติ สกญฺจ สีลํ;
กุกฺกุจฺจมญฺญสฺส นิราก โรติฯ

๖๓๐. วิสารโท ภาสติ สงฺฆมเชฺฌ;
สุเขน นิคฺคณฺหติ เวริภิกฺขู;
ธมฺมสฺส เจว ฐิติยา ปวโตฺต;
ตสฺมาทรํ ตตฺถ กเรยฺย ธีโรฯ

ปญฺจกกถาฯ

๖๓๑. ฉวเจฺฉทนกา =๒๑ วุตฺตา, ฉฬภิเญฺญน ตาทินา;
มญฺจปีฐมติกฺกนฺต-ปมาณญฺจ นิสีทนํฯ

๖๓๒. ตถา กณฺฑุปฏิจฺฉาที, วสฺสสาฏิกจีวรํ;
จีวรํ สุคตสฺสาปิ, จีวเรน ปมาณกํฯ

๖๓๓. ฉหากาเรหิ อาปตฺติํ, อาปชฺชติ น อญฺญถา;
อลชฺชิตาย อญฺญาณ-กุกฺกุเจฺจหิ ตเถว จฯ

๖๓๔. วิปริตาย สญฺญาย, กปฺปิเยปิ อกปฺปิเย;
สติสโมฺมสโต เจว, อาปชฺชติ, น สํสโยฯ

๖๓๕. ฉหิ อเงฺคหิ ยุเตฺตน;
อุปสมฺปาทนา ปน;
กาตพฺพา, นิสฺสโย เจว;
ทาตโพฺพ, สามเณรโกฯ

๖๓๖. ภิกฺขุนาปฏฺฐเปตโพฺพ, สตตํ ธมฺมจกฺขุนา;
อาปตฺติํ ปน ชานาติ, อนาปตฺติํ ครุํ ลหุํฯ

๖๓๗. ปาติโมกฺขานิ วิตฺถารา, อุภยานิ ปนสฺส หิ;
สฺวาคตานิ ภวเนฺตว, สุวิภตฺตานิ อตฺถโตฯ

๖๓๘. อนุพฺยญฺชนโส เจว, สุตฺตโส สุวินิจฺฉิตา;
ทสวโสฺสปิ วา โหติติเรกทสวสฺสิโกฯ

ฉกฺกกถาฯ

๖๓๙. สตฺต สามีจิโย วุตฺตา, สเตฺตว สมถาปิ จ;
ปญฺญตฺตาปตฺติโย สตฺต, สตฺตโพชฺฌงฺคทสฺสินาฯ

สตฺตกกถาฯ

๖๔๐. กุลานิ อิธ ทูเสติ, อากาเรหิ ปนฏฺฐหิ;
ปุเปฺผน จ ผเลนาปิ, จุเณฺณนปิ จ ทูสโกฯ

๖๔๑. มตฺติกาทนฺตกเฏฺฐหิ, เวฬุยา เวชฺชิกายปิ;
ชงฺฆเปสนิเกนาปิ, อาชีวเสฺสว การณาฯ

๖๔๒. อเฏฺฐวานติริตฺตาปิ , อติริตฺตาปิ อฏฺฐ จ;
อกปฺปิยกตํ เจวาคหิตุจฺจาริตมฺปิ จฯ

๖๔๓. กตํ อหตฺถปาเสปิ, น จ ภุตฺตาวินา กตํ;
ปวาริเตน ยเญฺจว, กตํ ภุตฺตาวินาปิ จฯ

๖๔๔. อาสนา วุฏฺฐิเตนาปิ, อติริตฺตกตมฺปิ จ;
อวุตฺตมลเมตนฺติ, น คิลานาติริตฺตกํฯ

๖๔๕. อิเม อเฏฺฐว นิทฺทิฏฺฐา, เญยฺยา อนติริตฺตกา;
อติริตฺตา ปเนเตสํ, ปฏิเกฺขเปน ทีปิตาฯ

๖๔๖. สหปุพฺพปโยเคสุ, ทุกฺกฏํ ญาตญตฺติสุ;
ทุรูปจิเณฺณ อามาเส, ทุกฺกฏํ ปฏิสาวเนฯ

๖๔๗. อฏฺฐมํ ปน นิทฺทิฏฺฐํ, ตถา วินยทุกฺกฏํ;
อิติ อฏฺฐวิธํ โหติ, สพฺพเมว จ ทุกฺกฏํฯ

๖๔๘. เอหิภิกฺขูปสมฺปทา, สรณคมเนน จ;
ปญฺหาพฺยากรโณวาทา, ครุธมฺมปฏิคฺคโหฯ

๖๔๙. ตถา ญตฺติจตุเตฺถน, กเมฺมเนวฏฺฐวาจิกา;
ทูเตน ภิกฺขุนีนนฺติ, อเฏฺฐว อุปสมฺปทาฯ

๖๕๐. อสทฺธมฺมา ปนเฏฺฐว, นิทฺทิฏฺฐา สุทฺธทิฏฺฐินา;
อเฏฺฐวุโปสถงฺคานิ, เวทิตพฺพานิ วิญฺญุนาฯ

๖๕๑. สกฺกาโร จ อสกฺกาโร;
ลาภาลาโภ ยสายโส;
ปาปิจฺฉา ปาปมิตฺตตฺตํ;
อสทฺธมฺมา ปนฏฺฐิเมฯ

๖๕๒. ปาณํ น หเน, น จาทินฺนมาทิเย;
มุสา น ภาเส, น จ มชฺชโป สิยา;
อพฺรหฺมจริยา วิรเมยฺย เมถุนา;
รตฺตึ น ภุเญฺชยฺย วิกาลโภชนํฯ

๖๕๓. มาลํ น ธาเร, น จ คนฺธมาจเร;
มเญฺจ ฉมายํว สเยถ สนฺถเต;
เอตญฺหิ อฎฺฐงฺคิกมาหุโปสถํ;
พุเทฺธน ทุกฺขนฺตคุนา ปกาสิตํฯ

๖๕๔. อเฎฺฐว ปน ปานานิ, นิทฺทิฎฺฐานิ มเหสินา;
ภิกฺขุ อฎฺฐงฺคสํยุโตฺต, ภิกฺขุโนวาทมรหติฯ

อฎฺฐกกถาฯ

๖๕๕. โภชนานิ ปณีตานิ, นว วุตฺตานิ สตฺถุนา;
ทุกฺกฎํ ปน นิทฺทิฎฺฐํ, นว มํสานิ ขาทโตฯ

๖๕๖. ปาติโมกฺขสฺส อุเทฺทสา, นเวว ปริทีปิตา;
อุโปสถา นเวเวตฺถ, สโงฺฆ นวหิ ภิชฺชติฯ

นวกกถาฯ

๖๕๗. ทส อโกฺกสวตฺถูนิ, ทส สิกฺขาปทานิ จ;
อกปฺปิยานิ มํสานิ, ทส สุกฺกานิ เว ทสฯ

๖๕๘. ชาติ นามญฺจ โคตฺตญฺจ, กมฺมํ สิปฺปญฺจ โรคตา;
ลิงฺคาปตฺติ กิเลสา จ, อโกฺกเสน ทเสว หิฯ

๖๕๙. ทส อาทีนวา รโญฺญ, อเนฺตปุรปฺปเวสเน;
ทสากาเรหิ สงฺฆาทิ-เสโส ฉโนฺนติ ทีปิโตฯ

๖๖๐. ทส กมฺมปถา ปุญฺญา, อปุญฺญาปิ ตถา ทส;
ทเสว ทานวตฺถูนิ, ทเสว รตนานิ จฯ

๖๖๑. อนฺนํ ปานญฺจ วตฺถญฺจ, มาลา คนฺธวิเลปนํ;
ยานญฺจ เสยฺยาวสถํ, ปทีเปยฺยนฺติเม ทสฯ

๖๖๒. อวนฺทิยา มุนิเนฺทน, ทีปิตา ทส ปุคฺคลา;
ทเสว ปํสุกูลานิ, ทส จีวรธารณาฯ

๖๖๓. โสสานิกํ ปาปณิกํ, ตถา อุนฺทูรขายิตํ;
โคขายิตคฺคินา ทฑฺฒํ, อชิกูปจิกขายิตํฯ

๖๖๔. ถูปจีวริกเญฺจว, ตเถว อภิเสกิยํ;
คตปจฺฉาคตเญฺจติ, ทสธา ปํสุกูลิกํฯ

๖๖๕ สพฺพนีลาทโย วุตฺตา, ทส จีวรธารณา;
จีวรานิ นเววตฺถ, สทฺธิํ สํกจฺจิกาย จฯ

ทสกกถาฯ

๖๖๖ เอกาทส ปนาภพฺพา, ปุคฺคลา ปณฺฑกาทโย;
โหเนฺตวานุปสมฺปนฺนา, อุปสมฺปาทิตาปิ จฯ

๖๖๗ ปตฺตา อกปฺปิยา วุตฺตา, เอกาทส ภวนฺติ หิ;
ทารุเชน จ ปเตฺตน, ทเสว รตนุพฺภวาฯ

๖๖๘ เอกาทส ตถา โหนฺติ, ปาทุกาปิ อกปฺปิยา;
เอกาทเสว สีมาโย, อสีมาติ ปกาสิตาฯ

๖๖๙ อติขุทฺทาติมหนฺตา, ขณฺฑจฺฉายานิมิตฺตกา;
อนิมิตฺตา, พหิเฏฺฐน, สมฺมตา, นทิยํ ตถาฯ

๖๗๐ ชาตสฺสเร, สมุเทฺท วา, สมฺภินฺนโชฺฌตฺถฏาปิ จ;
สีมายปิ อสีมาโย, เอกาทส อิมา สิยุํฯ

๖๗๑ เอกาทเสว ปถวี, กปฺปิยา จ อกปฺปิยา;
คณฺฐิกา กปฺปิยา วุตฺตา, เอกาทส จ วีธกาฯ

๖๗๒ เอกาทสวิธํ วุตฺตํ, อธิฏฺฐาตพฺพจีวรํ;
ติจีวรํ ตถา กณฺฑุ-ปฏิจฺฉาที, นิสีทนํฯ

๖๗๓ ปจฺจตฺถรณํ, วสฺสิก-สาฏิกา, มุขปุญฺฉนํ;
ทกสาฏิ, ปริกฺขาร-โจฬํ, สํกจฺจิกาปิ จฯ

๖๗๔ ยาวตติยกา สเพฺพ, เอกาทส ปกาสิตา;
อริโฏฺฐ, จณฺฑกาฬี จ, อุกฺขิตฺตสฺสานุวตฺติกาฯ

๖๗๕ อฏฺฐ สงฺฆาทิเสเสสุ, อุภินฺนํ ตุ วสา ปน;
เอกาทส อิเม ยาว-ตติยาติ ปกาสิตาฯ

๖๗๖ นิสฺสยสฺส ทเสกาว, ปฏิปฺปสฺสทฺธิโย ปน;
ฉธาจริยโต วุตฺตา, อุปชฺฌายา ตุ ปญฺจธาฯ

เอกาทสกกถาฯ

๖๗๗ เตรเสว ธุตงฺคานิ, ปรมานิ จ จุทฺทส;
โสฬเสว ตุ ‘‘ชาน’’นฺติ, ปญฺญตฺตานิ มเหสินาฯ

๖๗๘ สอุตฺตรํ วินยวินิจฺฉยํ ตุ โย;
อนุตฺตรํ สกลมปีธ ชานติ;
มหตฺตเร วินยนเย อนุตฺตเร;
นิรุตฺตโร ภวติ หิ โส, น สํสโยฯ

เสทโมจนกถา

๖๗๙. อิโต ปรํ ปวกฺขามิ, ภิกฺขูนํ สุณตํ ปุน;
เสทโมจนคาถาโย, ปฏุภาวกรา วราฯ

๖๘๐. อุพฺภกฺขกํ วิวเชฺชตฺวา, อโธนาภึ วิวชฺชิย;
ปฏิจฺจ เมถุนํ ธมฺมํ, กถํ ปาราชิโก สิยา?

๖๘๑. ภพนฺธสตฺตกายสฺส, อุเร โหติ มุขํ สเจ;
มุเขน เมถุนํ ธมฺมํ, กตฺวา ปาราชิโก ภเวฯ

๖๘๒. สุเณฺญ นิสฺสตฺตเก ทีเป, เอโก ภิกฺขุ สเจ วเส;
เมถุนปจฺจยา ตสฺส, กถํ ปาราชิโก สิยา?

๖๘๓. ลมฺพี วา มุทุปิฏฺฐี วา, วจฺจมเคฺค มุเขปิ วา;
องฺคชาตํ ปเวเสนฺต, สเก ปาราชิโก ภเวฯ

๖๘๔. สยํ นาทิยเต กิญฺจิ, ปรญฺจ น สมาทเป;
สํวิธานญฺจ เนวตฺถิ, กถํ ปาราชิโก สิยา?

๖๘๕. สุงฺกฆาเต อติกฺกเนฺต, นาทิยโนฺต ปรสฺส ตุ;
อาณตฺติญฺจ วินาเยว, โหติ ปาราชิโก ยติฯ

๖๘๖. หรโนฺต ครุกํ ภณฺฑํ, เถยฺยจิเตฺตน ปุคฺคโล;
ปรสฺส ตุ ปริกฺขารํ, น จ ปาราชิโก กถํ?

๖๘๗. ติรจฺฉานคตานํ ตุ, ปุคฺคโล ครุภณฺฑกํ;
คณฺหโนฺต เถยฺยจิเตฺตน, น จ ปาราชิโก สิยาฯ

๖๘๘. อตฺตโน สนฺตกํ ทตฺวา, ภิกฺขุ ปาราชิโก กถํ?
‘‘มรตู’’ติ อสปฺปาย-โภชนํ เทติ เจ จุโตฯ

๖๘๙. ปิตริ ปิตุสญฺญี จ, มาตุสญฺญี จ มาตริ;
หนฺตฺวานนฺตริยํ กมฺมํ, น ผุเสยฺย กถํ นโร?

๖๙๐. ติรจฺฉานคตา มาตา, ติรจฺฉานคโต ปิตา;
ตสฺมานนฺตริยํ นตฺถิ, มาริเตสุ อุโภสุปิฯ

๖๙๑. อนาทิยโนฺต ครุกํ, ปรญฺจ น สมาทเป;
คจฺฉํ ฐิโต นิสิโนฺน วา, กถํ ปาราชิโก ภณ?

๖๙๒. มนุสฺสุตฺตริเก ธเมฺม, กตฺวาน กติกํ ตโต;
สมฺภาวนาธิปฺปาโย โส, อติกฺกมติ เจ จุโตฯ

๖๙๓. สงฺฆาทิเสสา จตฺตาโร, ภเวยฺยุํ เอกวตฺถุกา;

กถํ? กเถหิ เม ปุโฏฺฐ, วินเย เจ วิสารโทฯ

๖๙๔. สญฺจริตฺตญฺจ ทุฏฺฐุลฺลํ, สํสคฺคํ อตฺตกามตํ;
อิตฺถิยา ปฏิปชฺชนฺโต, ผุเสยฺย จตุโร อิเมฯ

๖๙๕. สงฺฆาทิเสสมาปนฺโน, ฉาเทตฺวา สุจิรํ ปน;
อจริตฺวา ยถาวุตฺตํ, วตฺตํ โส วุฏฺฐิโต กถํ?

๖๙๖. สุกฺกวิสฺสฏฺฐิมาปนฺโน , ภิกฺขุภาเว ฐิโต ปน;
ปริวเตฺต ตุ ลิงฺคสฺมึ, นตฺถิ สงฺฆาทิเสสตาฯ

๖๙๗. กุโทฺธ อาราธโก โหติ;
กุโทฺธ โหติ จ นินฺทิโต;
อถ โก นาม โส ธโมฺม;
เยน กุโทฺธ ปสํสิโต?

๖๙๘. วณฺณสฺมึ ภญฺญมาเน โย, ติตฺถิยานํ ตุ กุชฺฌติ;
อาราธโก, สมฺพุทฺธสฺส, ยทิ กุชฺฌติ นินฺทิโตฯ

๖๙๙. อตฺถงฺคเต ตุ สูริเย, โภชนํ ภิกฺขุ ภุญฺชติ;
น ขิตฺตจิโตฺตนุมฺมโตฺต, นิราปตฺติ กถํ ภเว?

๗๐๐. โย จ โรมนฺถยิตฺวาน, รตฺติํ ฆสติ โภชนํ;
นตฺถิ ตสฺส ปนาปตฺติ, วิกาลโภชเนน หิฯ

๗๐๑. อตฺถงฺคเต จ สูริเย, คเหตฺวา ภิกฺขุ โภชนํ;
สเจ ภุเญฺชยฺย อาปตฺติ, อนาปตฺติ กถํ ภเว?

๗๐๒. วิกาลุตฺตรกุรุํ คนฺตฺวา, ตตฺถ ลทฺธาน โภชนํ;
อาคนฺตฺวา อิธ กาเลน, นตฺถิ อาปตฺติ ภุญฺชโตฯ

๗๐๓. คาเม วา ยทิ วารเญฺญ, ยํ ปเรสํ มมายิตํ;
น หรโนฺตว ตํ เถยฺยา, กถํ ปาราชิโก สิยา?

๗๐๔. เถยฺยสํวาสโก นาม, ลิงฺคสํวาสเถนโก;
ปรภณฺฑํ อคณฺหโนฺต, โหติ เอส ปราชิโตฯ

๗๐๕. นารี รูปวตี พาลา, ภิกฺขุ รเตฺตน เจตสา;
เมถุนํ ตาย กตฺวาปิ, โส น ปาราชิโก กถํ?

๗๐๖. ภิกฺขุ รูปวติํ นาริํ, สุปินเนฺตน ปสฺสติ;
ตาย เมถุนสํโยเค, กเตปิ น วินสฺสติฯ

๗๐๗. เอกิสฺสา เทฺว สิยุํ ปุตฺตา, ชาตา อิธ ปนิตฺถิยา;
ทฺวินฺนํ มาตา ปิตา สาว, กถํ โหติ ภณาหิ เม?

๗๐๘. อุภโตพฺยญฺชนา อิตฺถี, คพฺภํ คณฺหาติ อตฺตนา;

คณฺหาเปติ ปรํ คพฺภํ, ตสฺมา มาตา ปิตา จ สาฯ

๗๐๙. ปุริเสน สหาคาเร, รโห วสติ ภิกฺขุนี;
ปรามสติ ตสฺสงฺคํ, อนาปตฺติ กถํ สิยา?

๗๑๐. สหาคาริกเสยฺยญฺจ, สพฺพญฺจ ปฏิชคฺคนํ;
ทารกสฺส จ มาตา หิ, กาตุํ ลภติ ภิกฺขุนีฯ

๗๑๑. โก จ ภิกฺขูหิ สิกฺขาสุ, อสาธารณตํ คโต;
น ปาริวาสิโก พฺรูหิ, น อุกฺขิตฺตาทิโกปิ จ?

๗๑๒. คเหตุํ ขุรภณฺฑํ ตุ, สเจ นฺหาปิตปุพฺพโก;
น โส ลภติ อเญฺญสํ, กปฺปตีติ จ นิทฺทิเสฯ

๗๑๓. กเถติ กุสลํ ธมฺมํ, ปรมํ อตฺถสํหิตํ;
กตโม ปุคฺคโล พฺรูหิ, น มโต น จ ชีวติ?

๗๑๔. กเถติ กุสลํ ธมฺมํ, ปรมํ อตฺถสํหิตํ;
โหติ นิมฺมิตพุทฺโธ โส, น มโต น จ ชีวติฯ

๗๑๕. สํยาจิกํ กโรนฺตสฺส, กุฏึ เทสิตวตฺถุกํ;
ปมาณิกมนารมฺภํ, อาปตฺติ สปริกฺกมํฯ

๗๑๖. นโร กโรติ เจ กุฏึ, ส สพฺพมตฺติกามยํ;
น มุจฺจเตว วชฺชโต, ชิเนน วุตฺตโต ตโตฯ

๗๑๗. สํยาจิกาย ภิกฺขุสฺส, อนาปตฺติ กถํ สิยา;
สพฺพลกฺขณหีนํ ตุ, กโรนฺตสฺส กุฏึ ปน?

๗๑๘. สํยาจิกํ กโรนฺตสฺส, ติณจฺฉทนกํ กุฏึ;
ภิกฺขุโน ชินจเนฺทน, อนาปตฺติ ปกาสิตาฯ

๗๑๙. น กายิกํ กญฺจิ ปโยคมาจเร;
น กิญฺจิ วาจาย ปรํ ภเณยฺย;
ผุเส ครุํ อนฺติมวตฺถุเหตุกํ;
วิสารโท เจ วินเย ภณาหิ ตุวํ?

๗๒๐. ปรสฺสา ปน ยา วชฺชํ, ปฏิจฺฉาเทติ ภิกฺขุนี;
อยํ ปาราชิกาปตฺตึ, ตนฺนิมิตฺตํ ครุํ ผุเสฯ

๗๒๑. น กายิกํ กิญฺจิปิ ปาปมาจเร;
น กิญฺจิ วาจาย จเรยฺย ปาปกํ;
สุนาสิโตเยว จ นาสิโต สิยา;
กถํ ตุวํ พฺรูหิ มยาสิ ปุจฺฉิโต?

๗๒๒. อภพฺพา ปน เย วุตฺตา, ปุคฺคลา ปณฺฑกาทโย;
เอกาทส มุนิเนฺทน, นาสิตา เต สุนาสิตาฯ

๗๒๓. อนุคฺคิรํ คิรํ กิญฺจิ, สุภํ วา ยทิ วาสุภํ;
ผุเส วาจสิกํ วชฺชํ, กถํ เม ปุจฺฉิโต ภณ?

๗๒๔. สนฺติเมว ปนาปตฺตึ, ภิกฺขุ นาวิกเรยฺย โย;
สมฺปชานมุสาวาเท, ทุกฺกฏํ ตสฺส วณฺณิตํฯ

๗๒๕. เอกโตอุปสมฺปนฺนา, อุโภ ตาสํ ตุ หตฺถโต;
จีวรํ คณฺหโต โหนฺติ, นานาอาปตฺติโย กถํ?

๗๒๖. เอกโตอุปสมฺปนฺนา , ภิกฺขูนํ ตุ วเสน ยา;
จีวรํ หตฺถโต ตสฺสา, ปาจิตฺติ ปฏิคณฺหโตฯ

๗๒๗. เอกโตอุปสมฺปนฺนา, ภิกฺขุนีนํ วเสน ยา;
จีวรํ หตฺถโต ตสฺสา, ทุกฺกฏํ ปฏิคณฺหโตฯ

๗๒๘. สํวิธาย จ จตฺตาโร, ครุํ เถนิํสุ ภณฺฑกํ;
เถโร ถุลฺลจฺจยํ เตสุ, ปโตฺต, เสสา ปราชยํฯ

๗๒๙. กถํ ? ฉมาสกํ ภณฺฑํ, ตตฺถ สาหตฺถิกา ตโย;
หฏา เถเรน มาสา ตุ, ตโย อาณตฺติยาปิ จฯ

๗๓๐. ตีหิ สาหตฺถิโกเกโก;
ปญฺจ อาณตฺติยา หฏา;
ตสฺมา ถุลฺลจฺจยํ เถโร;
ปโตฺต, เสสา ปราชยํฯ

๗๓๑. พหิทฺธา เคหโต ภิกฺขุ, อิตฺถี คพฺภนฺตรํ คตา;
ฉิทฺทํ เคหสฺส โน อตฺถิ, เมถุนปจฺจยา จุโตฯ

๗๓๒. อโนฺตทุสฺสกุฏิเฏฺฐน, มาตุคาเมน เมถุนํ;
สนฺถตาทิวเสเนว, กตฺวา โหติ ปราชิโตฯ

๗๓๓. สปฺปิอาทิํ ตุ เภสชฺชํ, คเหตฺวา สามเมว ตํ;
อวีติวเตฺต สตฺตาเห, กถํ อาปตฺติ เสวโต?

๗๓๔. ปริวตฺติตลิงฺคสฺส, ภิกฺขุโน อิตราย วา;
อวีติวเตฺต สตฺตาเห, โหติ อาปตฺติ เสวโตฯ

๗๓๕. นิสฺสคฺคิเยน ปาจิตฺติ, สุทฺธปาจิตฺติยมฺปิ จ;
เอกโตว กถํ ภิกฺขุ, อาปเชฺชยฺย ภณาหิ เม?

๗๓๖. สเงฺฆ ปริณตํ ลาภํ, อตฺตโน จ ปรสฺส จ;
เอกโต ปริณาเมโนฺต, ปโยเคน ทฺวยํ ผุเสฯ

๗๓๗. ภิกฺขู สมาคมฺม สมคฺคสญฺญา;
สเพฺพ กเรยฺยุํ ปน สงฺฆกมฺมํ;
ภิกฺขุฏฺฐิโต ทฺวาทสโยชนสฺมิํ;

กถํ กตํ กุปฺปติ วคฺคเหตุ?

๗๓๘. อตฺถิ สเจ ปน ภิกฺขุ นิสิโนฺน;
ทฺวาทสโยชนิเก นคเร ตุ;
ตตฺถ กตํ ปน กมฺมมกมฺมํ;
นตฺถิ วิหารคตา ยทิ สีมาฯ

๗๓๙. สงฺฆาฏิ ปารุตา กาเย, นิวโตฺถนฺตรวาสโก;
นิสฺสคฺคิยานิ สพฺพานิ, กถํ โหนฺติ กเถหิ เม?

๗๔๐. ฉิณฺณํ คเหตฺวา ตเตฺถว, กทฺทมํ ยทิ โธวติ;
ภิกฺขุนี กายงฺคาเนว, ตานิ นิสฺสคฺคิยานิ หิฯ

๗๔๑. ปุริสํ อปิตรํ หนฺตฺวา, อิตฺถึ หนฺตฺวา อมาตรํ;
อานนฺตริยกํ กมฺมํ, อาปชฺชติ กถํ นโร?

๗๔๒. ปริวเตฺต ตุ ลิงฺคสฺมึ, ปิตรํ อิตฺถิตํ คตํ;
มาตรํ ปุริสตฺตํ ตุ, คตํ หนฺตฺวา ครุํ ผุเสฯ

๗๔๓. มาตรํ ปน มาเรตฺวา, มาเรตฺวา ปิตรมฺปิ จ;
อานนฺตริยกํ กมฺมํ, นาปเชฺชยฺย กถํ นโร?

๗๔๔. ติรจฺฉานคตา มาตา, ติรจฺฉานคโต ปิตา;
มาตรํ ปิตรํ หนฺตฺวา, นานนฺตริยกํ ผุเสฯ

๗๔๕. โจเทตฺวา สมฺมุขีภูตํ, สโงฺฆ กมฺมํ กเรยฺย เจ;
กถํ กมฺมํ อกมฺมํ ตํ, สโงฺฆ สาปตฺติโก สิยา?

๗๔๖. วุตฺตํ ตุ ปณฺฑกาทีนํ, สนฺธาย อุปสมฺปทํ;
อนาปตฺติสฺส กมฺมํ ตุ, สนฺธายาติ **กุรุนฺทิยํ**ฯ

๗๔๗. อปฺปพินฺทุกตํ รตฺตํ, จีวรํ ตุ อธิฏฺฐิตํ;
กถมสฺส สิยาปตฺติ, เสวมานสฺส ทุกฺกฏํ?

๗๔๘. สกํ อนิสฺสชิตฺวาน, โย นิสฺสคฺคิยจีวรํ;
ปริภุญฺชติ ตสฺสาย-มาปตฺติ ปริทีปิตาฯ

๗๔๙. ปญฺจ ปาจิตฺติยาเนว, นานาวตฺถุกตานิ หิ;
อปุพฺพํ อจริมํ เอก-กฺขเณ อาปชฺชเต กถํ?

๗๕๐. เภสชฺชานิ หิ ปเญฺจว, คเหตฺวา ภาชเน วิสุํ;
ฐปิเตสุ จ สตฺตาหา-ติกฺกเม โหนฺติ ปญฺจปิฯ

๗๕๑. น รตฺตจิโตฺต น จ เถยฺยจิโตฺต;
น จาปิ จิตฺตํ มรณาย ตสฺส;
เทนฺตสฺส ปาราชิกมาห สตฺถา;
ถุลฺลจฺจยํ ตํ ปฏิคณฺหโตปิฯ

๗๕๒. สลากํ สงฺฆเภทาย, ปเทนฺตสฺส ปราชโย;
โหติ ถุลฺลจฺจยํ ตสฺส, สลากํ ปฏิคณฺหโตฯ

๗๕๓. เอกตฺถ นิกฺขิปิตฺวาน, จีวรํ อทฺธโยชเน;
อรุณํ อุฏฺฐาเปนฺตสฺส, อนาปตฺติ กถํ สิยา?

๗๕๔. สุปฺปติฏฺฐิตนิโคฺรธ-สทิเส รุกฺขมูลเก;
อนาปตฺติ หิ โส รุโกฺข, โหติ เอกกุลสฺส เจฯ

๗๕๕. กถํ อาปตฺติโย นานา-;
วตฺถุกาโย หิ กายิกา;
อปุพฺพํ อจริมํ เอก-;
กฺขเณ สมฺพหุลา ผุเส?

๗๕๖. นานิตฺถีนํ ตุ เกเส วา, ตาสํ องฺคุลิโยปิ วา;
เอกโต คหเณ ตสฺส, โหนฺติ สมฺพหุลา ปนฯ

๗๕๗. กถํ วาจสิกา นานา-วตฺถุกาโย น กายิกา;
อปุพฺพํ อจริมํ เอก-กฺขเณ อาปตฺติโย ผุเส?

๗๕๘. ทุฏฺฐุลฺลํ โย วทติ จ วาจํ;
‘‘สพฺพา ตุเมฺห สิขรณิโย’’ติ;
วุตฺตา โทสา วินยนสเตฺถ;
ตสฺสิตฺถีนํ คณนวเสนฯ

๗๕๙. อิตฺถิยา ปุริเสนาปิ, ปณฺฑเกน นิมิตฺตเก;
เมถุนํ น จ เสวโนฺต, เมถุนปฺปจฺจยา จุโต?

๗๖๐. เมถุเน ปุพฺพภาคํ ตุ, กายสํสคฺคตํ คตา;
เมถุนปฺปจฺจยา เฉชฺชํ, อาปนฺนา อฏฺฐวตฺถุกํฯ

๗๖๑. มาตรํ จีวรํ ยาเจ, สเงฺฆ ปริณตํ น จ;
เกนสฺส โหติ อาปตฺติ, อนาปตฺติ จ ญาตเก?

๗๖๒. วสฺสสาฏิกลาภตฺถํ , สมเย ปิฏฺฐิสญฺญิเต;
สิยาปตฺติ สตฺปฺปาทํ, กโรโต มาตรมฺปิ จฯ

๗๖๓. สงฺฆาทิเสสมาปตฺติํ, ปาจิตฺติํ ทุกฺกฏํ กถํ;
ปาฏิเทสนิยํ ถุลฺล-จฺจยํ เอกกฺขเณ ผุเส?

๗๖๔. อวสฺสุตาวสฺสุตหตฺถโต หิ;
ปิณฺฑํ คเหตฺวา ลสุณํ ปณีตํ;
มนุสฺสมํสญฺจ อกปฺปมญฺญํ;
สเพฺพกโต ขาทติ, โหนฺติ ตสฺสาฯ

๗๖๕. อโก อุปชฺฌายกปุคฺคเลโก;

อาจริยโก เทฺวปิ จ ปุณฺณวสฺสา;
เอกาว เตสํ ปน กมฺมวาจา;
เอกสฺส กมฺมํ ตุ น รูหเต กึ?

๗๖๖. ปกฺสคฺคมตฺตมฺปิ มหิทฺธิเกสุ;
อากาสโค โหติ สเจ ปเนโก;
กตมฺปิ ตํ รูหติ เนว กมฺมํ;
อากาสคเสฺสว, น ภูมิคสฺสฯ

๗๖๗. สเงฺฆนปิ หิ อากาเส, ฐิเตน ปน อิทฺธิยา;
ภูมิคสฺส น กาตพฺพํ, กโรติ ยทิ กุปฺปติฯ

๗๖๘. น จ กปฺปกตํ วตฺถํ, น จ รตฺตํ อกปฺปิยํ;
นิวตฺถสฺส ปนาปตฺติ, อนาปตฺติ กถํ สิยา?

๗๖๙. อจฺฉินฺนจีวรเสฺสตฺถ, ภิกฺขุสฺส ปน กิญฺจิปิ;
น จสฺสากปฺปิยํ นาม, จีวรํ ปน วิชฺชติฯ

๗๗๐. น กุโตปิ จ คณฺหติ กิญฺจิ หเว;
น ตุ เทติ จ กิญฺจิปิ โภชนโต;
ครุกํ ปน วชฺชมุเปติ กถํ;
วท เม วินเย กุสโลสิ ยทิ?

๗๗๑. อาทาย ยํ กิญฺจิ อวสฺสุตมฺหา;
อุโยฺยชิตา ภุญฺชติ โภชนเญฺจ;
อุโยฺยชิตา ยา ปน ยาย ตสฺสา;
สงฺฆาทิเสสํ กถยนฺติ ธีราฯ

๗๗๒. อสฺสจิ กิญฺจิ น เทติ สหตฺถา;
เนว จ คณฺหติ กิญฺจิ กุโตจิ;
วชฺชมุเปติ ลหุํ, น ครุํ ตุ;
พฺรูหิ กถํ ยทิ พุชฺฌสิ สาธุ?

๗๗๓. ทนฺตโปโนทกานํ ตุ, คหเณ ปน ภิกฺขุนี;
อุโยฺยเชนฺตี ลหุํ วชฺชํ, อาปชฺชติ นิเสวิเตฯ

๗๗๔. อาปชฺชติ ปนาปตฺตึ, ครุกํ สาวเสสกํ;
ฉาเทติ, น ผุเส วชฺชํ, กถํ ชานาสิ เม วท?

๗๗๕. สงฺฆาทิเสสมาปตฺตึ, อาปชฺชิตฺวา อนาทโร;
ฉาเทโนฺตปิ ตมาปตฺตึ, นาญฺญํ อฺกฺขิตฺตโก ผุเสฯ

๗๗๖. สปฺปาณปฺปาณชํ เนว, ชงฺคมํ น วิหงฺคมํ;
ทฺวิชํ กนฺตมกนฺตญฺจ, สเจ ชานาสิ เม วท?

๗๗๗. สปฺปาณปฺปาณโช วุโตฺต;

จิตฺตโช อุตุโชปิ จ;
ทฺวีเหว ปน ชาตตฺตา;
มโต สโทฺท ทฺวิโชติ หิฯ

๗๗๘. วินเย อนยูปรเม ปรเม;
สุชนสฺส สุขานยเน นยเน;
ปฎุ โหติ ปธานรโต น รโต;
อิธ โย ปน สารมเต รมเตฯ

เสทโมจนคาถาโย สมตฺตาฯ

สาธารณาสาธารณกถา

๗๗๙. สพฺพสิกฺขาปทานาหํ , นิทานํ คณนมฺปิ จ;
ภิกฺขูหิ ภิกฺขุนีนญฺจ, ภิกฺขูนํ ภิกฺขุนีหิ จฯ

๗๘๐. อสาธารณปญฺญตฺตํ, ตถา สาธารณมฺปิ จ;
ปวกฺขามิ สมาเสน, ตํ สุณาถ สมาหิตาฯ

๗๘๑. นิทานํ นาม เวสาลี, ตถา ราชคหํ ปุรํ;
สาวตฺถาฬวิ โกสมฺพี, สกฺกภคฺคา ปกาสิตาฯ

๗๘๒. กติ เวสาลิยา วุตฺตา, กติ ราชคเห กตา?
กติ สาวตฺถิปญฺญตฺตา, กติ อาฬวิยํ กตา?

๗๘๓. กติ โกสมฺพิปญฺญตฺตา, กติ สเกฺกสุ ภาสิตา?
กติ ภเคฺคสุ ปญฺญตฺตา, ตํ เม อกฺขาหิ ปุจฺฉิโต?

๗๘๔. ทส เวสาลิยา วุตฺตา, เอกวีส คิริพฺพเช;
ฉอูนานิ สตาเนว, ตีณิ สาวตฺถิยํ กตาฯ

๗๘๕. ฉ ปนาฬวิยํ วุตฺตา, อฎฺฐ โกสมฺพิยํ กตา;
อฎฺฐ สเกฺกสุ ปญฺญตฺตา, ตโย ภเคฺคสุ ทีปิตาฯ

๗๘๖. เมถุนํ วิคฺคโห เจว, จตุตฺถนฺติมวตฺถุกํ;
อติเรกจีวรํ สุทฺธ-กาฬเกฬกโลมกํฯ

๗๘๗. ภูตํ ปรมฺปรเญฺจว, มุขทฺวารมเจลโก;
ภิกฺขุนีสุ จ อโกฺกโส, ทส เวสาลิยํ กตาฯ

๗๘๘. ทุติยนฺติมวตฺถุญฺจ, เทฺว อนุทฺธํสนานิ จ;
สงฺฆเภทา ทุเว เจว, จีวรสฺส ปฏิคฺคโหฯ

๗๘๙. รูปิยํ สุตฺตวิญฺญตฺติ, ตถา อุชฺฌาปนมฺปิ จ;
ปริปาจิตปิโณฺฑ จ, ตเถว คณโภชนํฯ

๗๙๐. วิกาลโภชนเญฺจว, จาริตฺตํ นฺหานเมว จ;

อูนวีสติวสฺสญฺจ, ทตฺวา สเงฺฆน จีวรํฯ

๗๙๑. โวสาสนฺตี จ นจฺจํ วา, คีตํ วา จาริกทฺวยํ;
ฉนฺททาเนนิเม ราช-คหสฺมิํ เอกวีสติฯ

๗๙๒. อฏฺฐิ โกสิยเสยฺยญฺจ, ปถวีภูตคามกํ;
สปฺปาณกญฺจ สิญฺจนฺติ, เอเต ฉาฬวิยํ กตาฯ

๗๙๓. มหลฺลกวิหาโร จ, โทวจสฺสํ ตเถว จ;
อเญฺญนญฺญํ ตถา ทฺวาร-โกสา มชฺฌญฺจ ปญฺจมํฯ

๗๙๔. อนาทริยํ สหธมฺมํ, ปโยปานญฺจ เสขิเย;
โกสมฺพิยํ ตุ ปญฺญตฺตา, อฏฺฐิเม สุทฺธทิฏฺฐินาฯ

๗๙๕. เอวเนฬกโลมานิ, ปโตฺต จ ทุติโย ปน;
โอวาโทปิ จ เภสชฺชํ, สูจิ อารญฺญเกสุ จฯ

๗๙๖. อุทกสุทฺธิกเญฺจว, โอวาทาคมนมฺปิ จ;
ปุเร กปิลวตฺถุสฺมิํ, ปญฺญตฺตา ปน อฏฺฐิเมฯ

๗๙๗. โชติํ สมาทหิตฺวาน, สามิเสน สสิตฺถกํ;
อิเม ภเคฺคสุ ปญฺญตฺตา, ตโย อาทิจฺจพนฺธุนาฯ

๗๙๘. ปาราชิกานิ จตฺตาริ, ครุกา โสฬสา, ทุเว;
อนิยตา, จตฺตฺติํส, โหนฺติ นิสฺสคฺคิยานิ หิฯ

๗๙๙. ฉปฺปญฺญาสสตเญฺจว , ขุทฺทกานิ ภวนฺติ หิ;
ทเสว ปน คารยฺหา, เทฺวสตฺตติ จ เสขิยาฯ

๘๐๐. ฉอูนานิ จ ตีเณว, สตานิ สมเจตสา;
อิเม วุตฺตาวเสสา หิ, สเพฺพ สาวตฺถิยํ กตาฯ

๘๐๑. ปาราชิกานิ จตฺตาริ, สตฺต สงฺฆาทิเสสกา;
นิสฺสคฺคิยานิ อเฏฺฐว, ทฺวตฺติํเสว จ ขุทฺทกาฯ

๘๐๒. เทฺว คารยฺหา, ตโย เสขา, ฉปฺปญฺญาเสว สพฺพโส;
ภวนฺติ ฉสุ ปญฺญตฺตา, นคเรสุ จ ปิณฺฑิตาฯ

๘๐๓. สพฺพาเนว ปเนตานิ, นคเรสุ จ สตฺตสุ;
อฑฺฒุฑฺฒานิ สตาเนว, ปญฺญตฺตานิ ภวนฺติ หิฯ

๘๐๔. สิกฺขาปทานิ ภิกฺขูนํ, วีสญฺจ เทฺว สตานิ จ;
ภิกฺขุนีนํ ตุ จตฺตาริ, ตถา ตีณิ สตานิ จฯ

๘๐๕. ปาราชิกานิ จตฺตาริ, ครุกา ปน เตรส;
อนิยตา ทุเว วุตฺตา, ติํส นิสฺสคฺคิยานิ จฯ

๘๐๖ ขุทฺทกา นวุติ เทฺว จ, จตฺตาโร ปาฏิเทสนา;
นิปฺปปเญฺจน นิทฺทิฏฺฐา, ปญฺจสตฺตติ เสขิยาฯ

๘๐๗ เทฺว สตานิ จ วีสญฺจ, วสา ภิกฺขูนเมว จ;
สิกฺขาปทานิ อุเทฺทสมาคจฺฉนฺติ อุโปสเถฯ

๘๐๘ ปาราชิกานิ อเฏฺฐว, ครุกา ทส สตฺต จ;
นิสฺสคฺคิยานิ ตึเสว, ฉสฏฺฐิ จ สตมฺปิ จฯ

๘๐๙ ขุทฺทกานฏฺฐ คารยฺหา, ปญฺจสตฺตติ เสขิยา;
สพฺพานิ ปน จตฺตาริ, ตถา ตีณิ สตานิ จฯ

๘๑๐ ภวนฺติ ปน เอตานิ, ภิกฺขุนีนํ วสา ปน;
สิกฺขาปทานิ อุเทฺทสมาคจฺฉนฺติ อุโปสเถฯ

๘๑๑ ฉจตฺตาลีส โหเนฺตว, ภิกฺขูนํ ภิกฺขุนีหิ ตุ;
อสาธารณภาวํ ตุ, คมิตานิ มเหสินาฯ

๘๑๒ ฉ จ สงฺฆาทิเสสา จ, ตถา อนิยตา ทุเว;
ทฺวาทเสว จ นิสฺสคฺคา, ทฺวาวีสติ จ ขุทฺทกาฯ

๘๑๓ จตฺตาโรปิ จ คารยฺหา, ฉจตฺตาลีส โหนฺติเม;
ภิกฺขูนํเยว ปญฺญตฺตา, โคตเมน ยสสฺสินาฯ

๘๑๔ วิสฏฺฐิ กายสํสโคฺค, ทุฏฺฐุลฺลํ อตฺตกามตา;
กุฏิ เจว วิหาโร จ, ฉเฬเต ครุกา สิยุํฯ

๘๑๕ นิสฺสคฺคิยาทิวคฺคสฺมึ, โธวนญฺจ ปฏิคฺคโห;
เอฬกโลมวเคฺคปิ, อาทิโต ปน สตฺต จฯ

๘๑๖ ตติเยปิ จ วคฺคสฺมึ, ปโตฺต จ ปฐโม ตถา;
วสฺสสาฏิกมารญฺญ-มิติ ทฺวาทส ทีปิตาฯ

๘๑๗ ปาจิตฺติยานิ วุตฺตานิ, สพฺพานิ คณนาวสา;
ภิกฺขูนํ ภิกฺขุนีนญฺจ, อฏฺฐาสีติสตํ, ตโตฯ

๘๑๘ สโพฺพ ภิกฺขุนิวโคฺคปิ, สปรมฺปรโภชโน;
ตถา อนติริโตฺต จ, อภิหฏฺฐุํ ปวารณาฯ

๘๑๙ ปณีตโภชนวิญฺญตฺติ, ตเถวาเจลโกปิ จ;
นิมนฺติโต สภโตฺต จ, ทุฏฺฐุลฺลจฺฉาทนมฺปิ จฯ

๘๒๐ อูนวีสติวสฺสํ ตุ, มาตุคาเมน สทฺธิปิ;
อเนฺตปุรปฺปเวโส จ, วสฺสสาฏิ นิสีทนํฯ

๘๒๑ ขุทฺทกานิ ปเนตานิ, ทฺวาวีสติ ภวนฺติ หิ;
จตฺตาโร ปน คารยฺหา, ภิกฺขูนํ ปาติโมกฺขเกฯ

๘๒๒ เอกโต ปน ปญฺญตฺตา, ฉจตฺตาลีส โหนฺติเม;
ภิกฺขุนีหิ ตุ ภิกฺขูนํ, อสาธารณตํ คตาฯ

๘๒๓ ภิกฺขูหิ ภิกฺขุนีนญฺจ, สตํ ตึส ภวนฺติ หิ;
อสาธารณภาวํ ตุ, คมิตานิ มเหสินาฯ

๘๒๔ ปาราชิกานิ จตฺตาริ, ทส สงฺฆาทิเสสกา;
ทฺวาทเสว จ นิสฺสคฺคา, ขุทฺทกา นวุติจฺฉ จฯ

๘๒๕ อเฏฺฐว ปน คารยฺหา, สตํ ตึส ภวนฺติเม;
ภิกฺขุนีนญฺจ ภิกฺขูหิ, อสาธารณตํ คตาฯ

๘๒๖ ภิกฺขุนีนํ ตุ สงฺฆาทิ-เสเสหิ ฉ ปนาทิโต;
ยาวตติยกา เจว, จตฺตาโรติ อิเม ทสฯ

๘๒๗ อกาลจีวรเญฺจว, ตถา อจฺฉินฺนจีวรํ;
สตฺตญฺญทตฺถิกาทีนิ, ปโตฺต เจว ครุํ ลหุํฯ

๘๒๘ ทฺวาทเสว ปเนตานิ, ภิกฺขุนีนํ วเสนิธ;
นิสฺสคฺคิยานิ สตฺถารา, ปญฺญตฺตานิ ปเนกโตฯ

๘๒๙ อสาธารณปญฺญตฺตา, ขุทฺทกา นวุติจฺฉ จ;
คารยฺหา จ ปนฏฺฐาติ, สเพฺพว คณนาวสาฯ

๘๓๐ ภิกฺขุนีนํ ตุ ภิกฺขูหิ, อสาธารณตํ คตา;
เอกโตเยว ปญฺญตฺตา, สตํ ตึส ภวนฺติ หิฯ

๘๓๑ อสาธารณฺภินฺนมฺปิ, สตํ สตฺตติ จจฺฉ จ;
ปาราชิกานิ จตฺตาริ, ครุกา จ ทสจฺฉ จฯ

๘๓๒ อนิยตา ทุเว เจว, นิสฺสคฺคา จตุวีสติ;
สตํ อฏฺฐารเสเวตฺถ, ขุทฺทกา ปริทีปิตาฯ

๘๓๓ ทฺวาทเสว จ คารยฺหา, สตํ สตฺตติ จจฺฉ จ;
อสาธารณฺภินฺนมฺปิ, อิเมติ ปริทีปิตาฯ

๘๓๔ สาธารณา อุภินฺนมฺปิ, ปญฺญตฺตา ปน สตฺถุนา;
สตํ สตฺตติ จตฺตาริ, ภวนฺตีติ ปกาสิตาฯ

๘๓๕ ปาราชิกานิ จตฺตาริ, สตฺต สงฺฆาทิเสสกา;
อฏฺฐารส จ นิสฺสคฺคา, สมสตฺตติ ขุทฺทกาฯ

๘๓๖ ปญฺจสตฺตติ ปญฺญตฺตา, เสขิยาปิ จ สพฺพโส;
สตํ สตฺตติ จตฺตาริ, อุภินฺนํ สมสิกฺขตาฯ

สาธารณาสาธารณกถาฯ

ลกฺขณกถา

๘๓๗. อิโต ปรํ ปวกฺขามิ, ลกฺขณํ ปน สพฺพคํ;
สวเน สาทรํ กตฺวา, วทโต เม นิโพธถฯ

๘๓๘. นิทานํ ปุคฺคโล วตฺถุ, ปญฺญตฺติวิธิเมว จ;
วิปตฺตาปตฺตนาปตฺติ, อาณตฺตงฺคกิริยาปิ จฯ

๘๓๙. สญฺญาจิตฺตสมุฏฺฐานํ, วชฺชกมฺมปเภทกํ;
ติกทฺวยนฺติ สพฺพตฺถ, โยเชตพฺพมิทํ ปนฯ

๘๔๐. ปุเพฺพ วุตฺตนยํ ยญฺจ, ยญฺจ อุตฺตานเมวิธ;
ตํ สพฺพํ ปน วชฺชตฺวา, กริสฺสามตฺถโชตนํฯ

๘๔๑. **ปุคฺคโล** นาม ยํ ยํ ตุ, ภิกฺขุมารพฺภ ภิกฺขุนึ;
สิกฺขาปทํ ตุ ปญฺญตฺตํ, อยํ วุจฺจติ ปุคฺคโลฯ

๘๔๒. เตวีสติวิธา เต จ, สุทินฺนธนิยาทโย;
ภิกฺขูนํ ปาติโมกฺขสฺมึ, อาทิกมฺมิกปุคฺคลาฯ

๘๔๓. ภิกฺขุนีนํ ตถา ปาติ-โมกฺขสฺมึ อาทิกมฺมิกา;
ถุลฺลนนฺทาทโย สตฺต, สเพฺพ ตึส ภวนฺติ หิฯ

๘๔๔. **วตฺถูติ** ปุคฺคลเสฺสว, ตสฺส ตสฺส จ สพฺพโส;
วตฺถุโน ตสฺส ตเสฺสว, อชฺฌาจาโร ปวุจฺจติฯ

๘๔๕. เกวลา ปน **ปญฺญตฺติ,** มูลภูตา ตเถว สา;
อนฺวนุปฺปนฺนสพฺพตฺถ-ปเทสปทปุพฺพิกาฯ

๘๔๖. สาธารณา จ ปญฺญตฺติ, ตถาสาธารณาปิ จ;
เอกโตอุภโตปุพฺพา, เอวํ นววิธา สิยาฯ

๘๔๗. ตตฺถ ‘‘โย เมถุนํ ธมฺมํ, ปฏิเสเวยฺย ภิกฺขุ’’ติ;
‘‘อทินฺนํ อาทิเยยฺยา’’ติ, ปญฺญตฺติเจฺจวมาทิกาฯ

๘๔๘. โหติ ‘‘อนฺตมโส ภิกฺขุ, ติรจฺฉานคตายปิ’’;
อิเจฺจวมาทิกา สพฺพา, **อนุปญฺญตฺติ** ทีปิตาฯ

๘๔๙. ตถา**นุปฺปนฺนปญฺญตฺติ,** อนุปฺปเนฺน ตุ วชฺชเก;
อฏฺฐนฺนํ ครุธมฺมานํ, วเสเนวาคตา หิ สาฯ

๘๕๐. จมฺมตฺถรณกเณฺจว, สคุณงฺคุณุปาหนํ;
ตเถว จ ธุวนฺหานํ, ปญฺจวคฺคูปสมฺปทาฯ

๘๕๑. เอสา **ปเทสปญฺญตฺติ,** นามาติ หิ จตุพฺพิธา;
วุตฺตา มชฺฌิมเทสสฺมิ-เยว โหติ, น อญฺญโตฯ

๘๕๒. ฐิโต เสสา หิ **สพฺพตฺถ-ปญฺญตฺตี**ติ ปกาสิตา;
อตฺถโต เอกเมเวตฺถ, สาธารณทุกาทิกํฯ

๘๕๓. **สาณตฺติกา** ปนาปตฺติ, โหติ **นาณตฺติกา**ปิ จ;
อาณตฺตีติ จ นาเมสา, เญยฺยา อาณาปนา ปนฯ

๘๕๔. อาปตฺตีนํ ตุ สพฺพาสํ, สพฺพสิกฺขาปเทสุปิ;
สโพฺพ ปนงฺคเภโท หิ, วิญฺญาตโพฺพ วิภาวินาฯ

๘๕๕. กาเยนปิ จ วาจาย, ยา กโรนฺตสฺส ชายเต;
อยํ **กฺริยสมุฎฺฐานา,** นาม ปาราชิกา วิยฯ

๘๕๖. กายวาจาหิ กตฺตพฺพํ, อกโรนฺตสฺส โหติ ยา;
สา **จากฺริยสมุฎฺฐานา,** ปฐเม กถิเน วิยฯ

๘๕๗. กโรนฺตสฺสากโรนฺตสฺส, ภิกฺขุโน โหติ ยา ปน;
สา **กฺริยากฺริยโต** โหติ, จีวรคฺคหเณ วิยฯ

๘๕๘. สิยา ปน กโรนฺตสฺส, อกโรนฺตสฺส ยา สิยา;
สา **กฺริยากฺริยโต** โหติ, รูปิยุคฺคหเณ วิยฯ

๘๕๙. ยถา สิยา กโรนฺตสฺส;
ยา กโรโต อกุพฺพโต;
สิยา กิริยโต เจว;
สา **กฺริยากฺริยโต**ปิ จฯ

๘๖๐. สพฺพา จาปตฺติโย สญฺญา-;
วเสน ทุวิธา สิยุํ;
สญฺญาวิโมกฺขา โนสญฺญา-;
วิโมกฺขาติ ปกาสิตาฯ

๘๖๑. วีติกฺกมนสญฺญาย, อภาเวน ยโต ปน;
วิมุจฺจติ อยํ **สญฺญา-วิโมกฺขา**ติ ปกาสิตาฯ

๘๖๒. อิตรา ปน **โนสญฺญา-วิโมกฺขา**ติ ปกาสิตา;
ปุน สพฺพาว จิตฺตสฺส, วเสน ทุวิธา สิยุํฯ

๘๖๓. สจิตฺตกา อจิตฺตาติ, สุจิเตฺตน ปกาสิตา;
สจิตฺตกสมุฎฺฐาน-วเสน ปน ยา สิยาฯ

๘๖๔. อยํ **สจิตฺตกา** นาม, อาปตฺติ ปริทีปิตา;
สจิตฺตเกหิ วา มิสฺส-วเสนาย**มจิตฺตกา**ฯ

๘๖๕. สพฺพา จาปตฺติโย วชฺช-วเสน ทุวิธา รุตา;
สุวิเชฺชนานวเชฺชน, โลกปณฺณตฺติวชฺชโตฯ

๘๖๖. ยสฺสา สจิตฺตเก ปเกฺข, จิตฺตํ อกุสลํ สิยา;

โลกวชฺชาติ นามายํ, เสสา **ปณฺณตฺติวชฺชกา**ฯ

๘๖๗. สพฺพา จาปตฺติโย กมฺม-วเสน ติวิธา สิยุํ;
กายกมฺมํ วจีกมฺมํ, ตถา ตทุภยมฺปิ จฯ

๘๖๘. **ติกทฺวย**นฺติ นาเมตํ, กุสลาทิติกทฺวยํ;
กุสลากุสลจิตฺโต วา, ตถาพฺยากตมานโสฯ

๘๖๙. หุตฺวา อาปชฺชตาปตฺตึ, อาปชฺชโนฺต น อญฺญถา;
สุขเวทนาสมงฺคี วา, ตถา ทุกฺขาทิสํยุโตฯ

๘๗๐. อิทํ ตุ ลกฺขณํ วุตฺตํ, สพฺพสิกฺขาปเทสุปิ;
โยเชตฺวา ปน ทเสฺสยฺย, วินยสฺมึ วิสารโทฯ

๘๗๑. ตรุํ ติมูลํ นวปตฺตเมนํ;
จตุสฺสิขํ สตฺตผลํ ฉปุปฺผํ;
ชานาติ โย ทฺวิปฺปภวํ ทฺวิสาขํ;
ชานาติ ปญฺญตฺติมเสสโต โสฯ

๘๗๒. อิมมุตฺตรํ คตมนุตฺตรตํ;
ปริยาปุณาติ ปริปุจฺฉติ โย;
อุปยาตนุตฺตรตมุตฺตรโต;
ส จ กายวาจวินเย วินเยฯ

ลกฺขณกถาฯ

๘๗๓. โสฬสปริวารสฺส, ปริวารสฺส สพฺพโส;
อิโต ปรํ ปวกฺขามิ, สพฺพสงฺกลนํ นยํฯ

๘๗๔. กติ อาปตฺติโย วุตฺตา;
กายิกา, วาจสิกา กติ?
ฉาเทนฺตสฺส กตาปตฺตี;
กติ สํสคฺคปจฺจยา?

๘๗๕. กายิกา ฉพฺพิธาปตฺติ, ตถา วาจสิกาปิ จ;
ฉาเทนฺตสฺส จ ติโสฺสว, ปญฺจ สํสคฺคปจฺจยาฯ

๘๗๖. กติ อาปตฺติมูลานิ, ปญฺญตฺตานิ มเหสินา?
กติ อาปตฺติโย วุตฺตา, ทุฏฺฐุลฺลจฺฉาทเน ปน?

๘๗๗. เทฺว ปนาปตฺติมูลานิ, กาโย วาจา ภวนฺติ หิ;
ปาราชิกา จ ปาจิตฺติ, ทุฏฺฐุลฺลจฺฉาทเน สิยุํฯ

๘๗๘. กติ คามนฺตเร วุตฺตา, นทีปาเร ตถา กติ?
กติ ถุลฺลจฺจยํ มํเส, กติ มํเสสุ ทุกฺกฏํ?

๘๗๙. คามนฺตเร จตโสฺสว, นทีปาเรปิ ตตฺตกา;
ถุลฺลจฺจยํ มนุสฺสานํ, มํเส, นวสุ ทุกฺกฏํฯ

๘๘๐. ภิกฺขุ ภิกฺขุนิยา สทฺธิํ, สํวิธาติ จ ทุกฺกฏํ;
ปาจิตฺตญฺญสฺส คามสฺส, อุปจาโรกฺกเม สิยาฯ

๘๘๑. ถุลฺลจฺจยํ ปริกฺขิเตฺต, คามสฺมิํ ปฐเม ปเท;
ครุกํ ทุติเย ตสฺสา, คามนฺตรํ วชนฺติยาฯ

๘๘๒. ตถา ภิกฺขุนิยา สทฺธิํ, สํวิธาเน ตุ ทุกฺกฏํ;
อภิรูหติ นาวํ เจ, โหติ ปาจิตฺติ ภิกฺขุโนฯ

๘๘๓. นทิยุตฺตรเณ กาเล, ปาเท ถุลฺลจฺจยํ ผุเส;
ปฐเม, ทุติเย ตสฺสา, โหติ ภิกฺขุนิยา ครุํฯ

๘๘๔. กติ วาจสิกา รตฺติํ, กติ วาจสิกา ทิวา?
ทุเว วาจสิกา รตฺติํ, ทุเว วาจสิกา ทิวาฯ

๘๘๕. รตฺตนฺธกาเร ปุริเสน สทฺธิํ;
ฐิตา อทีเป ปน หตฺถปาเส;
ปาจิตฺติ ตสฺสา ยทิ สลฺลเปยฺย;
วเทยฺย เจ ทุกฺกฏเมว ทูเรฯ

๘๘๖. ฉเนฺน ทิวา ยา ปุริเสน สทฺธิํ;
ฐิตา วเทยฺยสฺส จ หตฺถปาเส;
ปาจิตฺติ, หิตฺวา ปน หตฺถปาสํ;
วเทยฺย เจ ทุกฺกฏเมว ตสฺสาฯ

๘๘๗. กติ วา ททมานสฺส, กติ วา ปฏิคณฺหโต?
ททมานสฺส ติโสฺสว, จตโสฺสว ปฏิคฺคเหฯ

๘๘๘. มนุสฺสสฺส วิสํ เทติ, สเจ มรติ เตน โส;
โหติ ปาราชิกํ, ยเกฺข, เปเต ถุลฺลจฺจยํ มตํฯ

๘๘๙. ติรจฺฉานคเต เตน, มเต ปาจิตฺติยํ สิยา;
ตถา ปาจิตฺติ อญฺญาติ-กาย เจ เทติ จีวรํฯ

๘๙๐. หตฺถคาเห ตถา เวณิ-คาเห สงฺฆาทิเสสตา;
มุเขน องฺคชาตสฺส, คหเณ ตุ ปราชโยฯ

๘๙๑. อญฺญาติกาย หตฺถมฺหา, จีวรสฺส ปฏิคฺคเห;
สนิสฺสคฺคา จ ปาจิตฺติ, โหตีติ ปริยาปุตาฯ

๘๙๒. อวสฺสุตสฺส หตฺถมฺหา, สยํ วาปิ อวสฺสุตา;
โหติ ถุลฺลจฺจยํ ตสฺสา, โภชนํ ปฏิคณฺหโตฯ

๘๙๓. กติ ญตฺติจตุเตฺถน, วุตฺตา สมฺมุติโย อิธ?

เอกา เอว ปนุทฺทิฏฺฐา, ภิกฺขุโนวาทสมฺมุติฯ

๘๙๔. กติ ธญฺญรสา วุตฺตา, วิกาเล กปฺปิยา ปน?
โลณโสวีรกํ เอกํ, วิกาเล กปฺปิยํ มตํฯ

๘๙๕. กติ ปาราชิกา กายา, กติ สํวาสภูมิโย?
รตฺติเจฺฉโท กตีนํ ตุ, ปญฺญตฺตา ทฺวงฺคุลา กติ?

๘๙๖. ปาราชิกานิ กายมฺหา, เทฺว เทฺว สํวาสภูมิโย;
รตฺติเจฺฉโท ทฺวินฺนํ ตุ, ปญฺญตฺตา ทฺวงฺคุลา ทุเวฯ

๘๙๗. ปฐมนฺติมวตฺถุญฺจ, กายสํสคฺคชมฺปิ จ;
ปาราชิกานิ กายมฺหา, อิเม เทฺว ปน ชายเรฯ

๘๙๘. สมานสํวาสกภูมิ เอกา;
ตเถว นานาปทปุพฺพิกา จ;
เทฺว เอว สํวาสกภูมิโย หิ;
มเหสินา การุณิเกน วุตฺตาฯ

๘๙๙. ปาริวาสิกภิกฺขุสฺส , ตถา มานตฺตจาริโน;
รตฺติเจฺฉโท ทฺวินฺนํ ตุ, ทฺวยาตีเตน ทีปิโตฯ

๙๐๐. ทฺวงฺคุลปพฺพปรมํ, อาทาตพฺพํ, ตเถว จ;
ทฺวงฺคุลํ วา ทุมาสํ วา, ปญฺญตฺตา ทฺวงฺคุลา ทุเวฯ

๙๐๑. กติ ปาณาติปาตสฺมึ, วาจา ปาราชิกา กติ?
กติ โอภาสเน วุตฺตา, สญฺจริตฺเต ตถา กติ?

๙๐๒. ติโสฺส ปาณาติปาตสฺมึ;
วาจา ปาราชิกา ตโย;
โอภาสเน ตโย วุตฺตา;
สญฺจริตฺเต ตถา ตโยฯ

๙๐๓. อโนทิสฺสกโมปาเต, ขเต มรติ มานุโส;
ปาราชิกํ สิยา, ยเกฺข, เปเต ถุลฺลจฺจยํ มเตฯ

๙๐๔. ติรจฺฉานคเต ตตฺถ, มเต ปาจิตฺติยํ วเท;
อิมา ปาณาติปาตสฺมึ, ติโสฺส อาปตฺติโย สิยุํฯ

๙๐๕. มนุสฺสมารณาทินฺนา-ทานมาณตฺติยาปิ จ;
มนุสฺสุตฺตริธมฺมญฺจ, วทโต วาจิกา ตโยฯ

๙๐๖. มคฺคทฺวยํ ปโนทิสฺส, วณฺณาทิภณเน ครุํ;
ถุลฺลจฺจยํ ปโนทิสฺส, อุพฺภชาณุมธกฺขกํฯ

๙๐๗. อุพฺภกฺขกมโธชาณุ-มาทิสฺส ภณโต ปน;
ทุกฺกฏํ ปน นิทฺทิฏฺฐํ, ติโสฺส โอภาสนา ยิมาฯ

๙๐๘. ปฏิคฺคณฺหนตาทีหิ, ตีหิ สงฺฆาทิเสสตา;
ทฺวีหิ ถุลฺลจฺจยํ วุตฺตํ, เอเกน ปน ทุกฺกฏํฯ

๙๐๙. ฉินฺทโต กติ อาปตฺติ, ฉฑฺฑิตปฺปจฺจยา กติ?
ฉินฺทนฺตสฺส ตุ ติโสฺสว, ปญฺจ ฉฑฺฑิตปจฺจยาฯ

๙๑๐. โหติ ปาราชิกํ ตสฺส, ฉินฺทนฺตสฺส วนปฺปตึ;
ภูตคามํ ตุ ปาจิตฺติ, องฺคชาตํ ตุ ถุลฺลตาฯ

๙๑๑. วิสํ ฉเฑฺฑตฺยโนทิสฺส, มนุโสฺส มรติ เตน เจ;
ปาราชิกํ, มเต ยเกฺข, เปเต ถุลฺลจฺจยํ สิยาฯ

๙๑๒. ติรจฺฉาเน ตุ ปาจิตฺติ, วิสฏฺฐิฉฑฺฑเน ครุํ;
หริตุจฺจารปสฺสาว-ฉฑฺฑเน ทุกฺกฏํ มตํฯ

๙๑๓. คจฺฉโต กติธาปตฺติ, ฐิตสฺส กติ เม วท?
กติ โหนฺติ นิสินฺนสฺส, นิปนฺนสฺสาปิ กิตฺตกา?

๙๑๔. คจฺฉนฺตสฺส จตโสฺสว, ฐิตสฺสาปิ จ ตตฺตกา;
นิสินฺนสฺส จตโสฺสว, นิปนฺนสฺสาปิ ตตฺตกาฯ

๙๑๕. ภิกฺขุ ภิกฺขุนิยา สทฺธึ, สํวิธาเน ตุ ทุกฺกฏํ;
ปาจิตฺตญฺญสฺส คามสฺส, อุปจาโรกฺกเม สิยาฯ

๙๑๖. ถุลฺลจฺจยํ ปริกฺขิเตฺต, คามสฺมึ ปฐเม ปเท;
ครุกํ ทุติเย โหติ, คามนฺตรํ วชนฺติยาฯ

๙๑๗. ปฏิจฺฉเนฺน ปโนกาเส, ภิกฺขุนี มิตฺตสนฺถวา;
โปสสฺส หตฺถปาเส ตุ, ปาจิตฺติ ยทิ ติฏฺฐติฯ

๙๑๘. หตฺถปาสํ ชหิตฺวาน, สเจ ติฏฺฐติ ทุกฺกฏํ;
อรุณุคฺคมเน กาเล, ทุติยา หตฺถปาสกํฯ

๙๑๙. หิตฺวา ติฏฺฐนฺติยา ตสฺสา, ถุลฺลจฺจยมุทีริตํ;
หิตฺวา ติฏฺฐติ เจ ตสฺสา, โหติ สงฺฆาทิเสสตาฯ

๙๒๐. นิสินฺนาย จตโสฺสว, นิปนฺนายาปิ ตตฺตกา;
โหนฺติ วุตฺตปฺปการาว, วิเญฺญยฺยา วินยญฺญุนาฯ

๙๒๑. ยาวตติยเก วุตฺตา, กติ อาปตฺติโย วท?
ยาวตติยเก วุตฺตา, ติโสฺส อาปตฺติโย สุณฯ

๙๒๒. เอเส ปาราชิกาปตฺตึ, อุกฺขิตฺตสฺสานุวตฺติกา;
สงฺฆาทิเสสตา สงฺฆ-เภทกสฺสานุวตฺติโนฯ

๙๒๓. อนิสฺสเคฺค ตุ ปาจิตฺติ, ปาปิกาย จ ทิฏฺฐิยา;
ยาวตติยเก ติโสฺส, โหนฺติ อาปตฺติโย อิมาฯ

๙๒๔. ขาทโต กติ นิทฺทิฏฺฐา, โภชนปฺปจฺจยา กติ?
ขาทโต ปน ติโสฺสว, ปญฺจ โภชนการณาฯ

๙๒๕. ลฺลลจฺจยํ มนุสฺสานํ, มํสํ ขาทติ, ทุกฺกฏํ;
เสสกานํ ตุ, ปาจิตฺติ, ลสุณํ ภกฺขยนฺติยาฯ

๙๒๖. อวสฺสุตสฺส โปสสฺส, หตฺถโต หิ อวสฺสุตา;
คเหตฺวา โภชนํ กิญฺจิ, สพฺพํ มํสํ อกปฺปิยํฯ

๙๒๗. วิญฺญาเปตฺวาน อตฺตตฺถํ, คเหตฺวา โภชนมฺปิ จ;
ลสุณมฺปิ จ มิเสฺสตฺวา, เอกโตชฺฌหรนฺติยาฯ

๙๒๘. ถุลฺลจฺจยญฺจ ปาจิตฺติ, ปาฏิเทสนิยมฺปิ จ;
ทุกฺกฏํ ครุกญฺจาติ, ปญฺจ อาปตฺติโย สิยุํฯ

๙๒๙. โอโลเกนฺตสฺส นิทฺทิฏฺฐา, กติ อาปตฺติโย วท?
โอโลเกนฺตสฺส นิทฺทิฏฺฐา, เอกาปตฺติ มเหสินาฯ

๙๓๐. ทุกฺกฏํ รตฺตจิเตฺตน, องฺคชาตํ ปนิตฺถิยา;
โอโลเกนฺตสฺส วา วุตฺตํ, มุขํ ภิกฺขํ ททนฺติยาฯ

๙๓๑. กติ อุกฺขิตฺตกา วุตฺตา, สมฺมาวตฺตนกา กติ?
ตโย อุกฺขิตฺตกา วุตฺตา, เตจตฺตาลีส วตฺตนาฯ

๙๓๒. อทสฺสนปฺปฏีกเมฺม, อาปนฺนาปตฺติยา ทุเว;
เอโก อปฺปฏินิสฺสเคฺค, ปาปิกาย จ ทิฏฺฐิยาฯ

๙๓๓. กติ นาสิตกา วุตฺตา, กตีนํ เอกวาจิกา?
ตโย นาสิตกา วุตฺตา, ติณฺณนฺนํ เอกวาจิกาฯ

๙๓๔. เมตฺติยา ทูสโก เจว, กณฺฏโกติ ตโย อิเม;
ลิงฺคสํวาสทเณฺฑหิ, นาสิตา หิ ยถากฺกมํฯ

๙๓๕. เอกุปชฺฌายเกเนว, เอเกนาจริเยน จ;
เทฺว ตโย อนุสาเวตุํ, วฏฺฏตีติ จ นิทฺทิเสฯ

๙๓๖. ญตฺติยา กปฺปนา เจว, ตถา วิปฺปกตมฺปิ จ;
อตีตกรณเญฺจติ, ตโย กมฺมสฺส สงฺคหาฯ

๙๓๗. **ญตฺติยา กปฺปนา** นาม, ‘‘ทเทยฺย’’เจฺจวมาทิกา;
‘‘เทติ สโงฺฆ, กโรตี’’ติ, อาทิ **วิปฺปกตํ** สิยาฯ

๙๓๘. ‘‘ทินฺนํ, กตํ’’ ปนิจฺจาทิ, **อตีตกรณํ** สิยา;
สงฺคยฺหนฺติ หิ สพฺพานิ, กมฺมาเนเตหิ ตีหิปิฯ

๙๓๙. สเงฺฆ สลากคาเหน, กเมฺมนปิ จ เกวลํ;
การเณหิ ปน ทฺวีหิ, สโงฺฆ ภิชฺชติ, นญฺญถาฯ

๙๔๐. สงฺฆเภทกภิกฺขุสฺส, ตสฺส ปาราชิกํ สิยา;
อนุวตฺตกภิกฺขูนํ, ถุลฺลจฺจยมุทีริตํฯ

๙๔๑. ปยุตฺตายุตฺตวาจาย, กติ อาปตฺติโย ผุเส?
ปยุตฺตายุตฺตวาจาย, ฉ ปนาปตฺติโย ผุเสฯ

๙๔๒. อาชีวเหตุ ปาปิโจฺฉ, อิจฺฉาปกตมานโส;
อสนฺตํ อุตฺตริํ ธมฺมํ, อุลฺลปโนฺต ปราชิโตฯ

๙๔๓. สญฺจริตฺตํ สมาปเนฺน, ตถา สงฺฆาทิเสสตา;
โย เต วสติ อาราเม, วทํ ถุลฺลจฺจยํ ผุเสฯ

๙๔๔. วิญฺญาเปตฺวา ปณีตํ ตุ, โภชนํ ภิกฺขุ ภุญฺชติ;
ปาจิตฺติ ภิกฺขุนิยา เจ, ปาฏิเทสนิยํ สิยาฯ

๙๔๕. วิญฺญาเปตฺวาน สูปํ วา, โอทนํ วา อนามโย;
ภิกฺขุ ภุญฺชติ เจ ตสฺส, โหติ อาปตฺติ ทุกฺกฏํฯ

๙๔๖. ทสสตานิ รตฺตีนํ, ฉาเทตฺวาปตฺติโย ปน;
ทส รตฺติโย วสิตฺวาน, มุเจฺจยฺย ปาริวาสิโกฯ

๙๔๗. ปาราชิกานิ อเฏฺฐว, เตวีส ครุกา ปน;
เทฺวเยวานิยตา วุตฺตา, พุเทฺธนาทิจฺจพนฺธุนาฯ

๙๔๘. นิสฺสคฺคิยานิ วุตฺตานิ, เทฺวจตฺตาลีส โหนฺติ หิ;
โหนฺติ ปาจิตฺติยา สพฺพา, อฎฺฐาสีติสตํ ปนฯ

๙๔๙. ปาฏิเทสนิยา วุตฺตา, ทฺวาทเสว มเหสินา;
วุตฺตา ปน สฺสิเกฺขน, ปญฺจสตฺตติ เสขิยาฯ

๙๕๐. ปญฺญตฺตานิ สุปเญฺญน, โคตเมน ยสสฺสินา;
ภวนฺติ ปน สพฺพานิ, อฑฺฒุฑฺฒานิ สตานิ หิฯ

๙๕๑. โย ปเนเตสุ วตฺตโพฺพ;
สารภูโต วินิจฺฉโย;
โส มยา สกโล วุโตฺต;
สมาเสเนว สพฺพถาฯ

๙๕๒. มยา สุฎฺฐุ วิจาเรตฺวา, ปาฬิอฎฺฐกถานยํ;
กตตฺตา อาทรํ กตฺวา, อุคฺคเหตพฺพเมวิทํฯ

๙๕๓. อเตฺถ อกฺขรพเนฺธ วา, วิญฺญาสสฺส กเมปิ วา;
กงฺขา ตสฺมา น กาตพฺพา, กาตพฺพา พหุมานตาฯ

๙๕๔. สอุตฺตรํ โย ชานาติ;
วินยสฺส วินิจฺฉยํ;
นิสฺสยํ โส วิมุญฺจิตฺวา;

ยถากามงฺคโม สิยาฯ

๙๕๕. นิสฺสยํ ทาตุกาเมน, สวิภงฺคํ สมาติกํ;
สุฏฺฐุ วาจุคฺคตํ กตฺวา, ญตฺวา ทาตพฺพเมวิทํฯ

๙๕๖. อิมํ ปฐติ จิเนฺตติ, สุณาติ ปริปุจฺฉติ;
วาเจติ จ ปรํ นิจฺจํ, อตฺถํ อุปปริกฺขติฯ

๙๕๗. โย ตสฺส ปน ภิกฺขุสฺส, อตฺถา วินยนิสฺสิตา;
อุปฏฺฐหนฺติ สเพฺพว, หเตฺถ อามลกํ วิยฯ

๙๕๘. อิมํ ปรมมุตฺตรํ อุตฺตรํ;
นโร หมตสาครํ สาครํ;
อพุทฺธิชนสารทํ สารทํ;
สิยา วินยปารโค ปารโคฯ

๙๕๙. อโต หิ นิจฺจํ อิมมุตฺตมํ ตมํ;
วิธูย สิเกฺข คุณสํหิตํ หิตํ;
นโร หิ สกฺกจฺจวปูรโต รโต;
สุขสฺส สพฺพงฺคณกมฺมทํ ปทํฯ

๙๖๐. วินเย ปฏุภาวกเร ปรเม;
ปิฏเก ปฏุตํ อภิปตฺถยตา;
วิธินา ปฏุนา ปฏุนา ยตินา;
ปริยาปุณิตพฺพมิทํ สตตํฯ

นิคมนกถา

๙๖๑. รจิโต **พุทฺธทเตฺตน,** สุทฺธจิเตฺตน ธีมตา;
สุจิรฏฺฐิติกาเมน, สาสนสฺส มเหสิโนฯ

๙๖๒. อนฺตเรนนฺตรายํ ตุ, ยถา สิทฺธิมุปาคโต;
อตฺถโต คนฺถโต เจว, อุตฺตโรยมนุตฺตโรฯ

๙๖๓. ตถา สิชฺฌนฺตุ สงฺกปฺปา, สตฺตานํ ธมฺมสํยุตา;
ราชา ปาตุ มหิํ สมฺมา, กาเล เทโว ปวสฺสตุฯ

๙๖๔. ยาว ติฏฺฐติ เสลิโนฺท, ยาว จโนฺท วิโรจติ;
ตาว ติฏฺฐตุ สทฺธโมฺม, โคตมสฺส มเหสิโนฯ

๙๖๕. ขนฺติโสรจฺจโสสีลฺย-พุทฺธิสทฺธาทยาทโย;
ปติฏฺฐิตา คุณา ยสฺมิํ, รตนานีว สาคเรฯ

๙๖๖. วินยาจารยุเตฺตน, เตน สกฺกจฺจ สาทรํ;
ยาจิโต **สงฺฆปาเลน,** เถเรน ถิรเจตสาฯ

๙๖๗. ปุจิรฏฺฐิติกาเมน , วินยสฺส มเหสิโน;
ภิกฺขูนํ ปาฏวตฺถาย, วินยสฺส วินิจฺฉเยฯ

๙๖๘. อกาสึ ปรมํ เอตํ, **อุตฺตรํ** นาม นามโต;
สวเน สาทรํ กตฺวา, สิกฺขิตโพฺพ ตโต อยํฯ

๙๖๙. ปญฺญาสาธิกสงฺขฺยานิ, นวคาถาสตานิ หิ;
คณนา อุตฺตรสฺสายํ, ฉนฺทสานุฏฺฐุเภน ตุฯ

๙๗๐. คาถา จตุสหสฺสานิ, สตญฺจ อูนวีสติ;
ปมาณโต อิมา วุตฺตา, วินยสฺส วินิจฺฉเยติฯ

อิติ ตมฺพปณฺณิเยน ปรมเวยฺยากรเณน ติปิฏกนยวิธิกุสเลน ปรมกวิชนหทยปทุมวนวิกสนกเรน กวิวรวสเภน ปรมรติกรวรมธุรวจนุคฺคาเรน อุรคปุเรน **พุทฺธทเตฺตน** รจิโต อุตฺตรวินิจฺฉโย สมโตฺตติฯ

อุตฺตรวินิจฺฉโย นิฏฺฐิโตฯ